

T.C. KÜLTÜR BAKANLIĞI

ALEVİ-BEKTAŞİ ŞİİRLERİ ANTOLOJİSİ

İSMAİL ÖZMEN

ALEVİ-BEKTAŞİ ŞİİRLERİ ANTOLOJİSİ

20. YÜZYIL

İSMAİL ÖZMEN

T.C.
KÜLTÜR BAKANLIĞI

SANAT / EDEBİYAT

— 2 Temmuz 1993 günü Sivas Madımak otelinde çağdışı, yobaz düşüncelilerin yaktığı düşünce şehidlerinin ateşten semaha duran ruhlarının kutsal anısına saygıyla sunulur. —

T.C. KÜLTÜR BAKANLIĞI YAYINLARI/2066
Yayımlar Dairesi Başkanlığı
Sanat- Edebiyat Eserleri Dizisi/162-31

ALEVİ - BEKTAŞİ ŞİİRLERİ ANTOLOJİSİ

CİLT : V
(20. Yüzyıl)

İSMAİL ÖZMEN

ISBN 975-17-1940-2 (Takım)
ISBN 975-17-1945-3
Kapak Düzeni/Canan BAYRAM

Alevi-Bektaşi şiirleri antolojisi / [haz.] İsmail Özmen. - Ankara : Kültür Bakanlığı, 1998.

5 c. ; 24 cm - (Kültür Bakanlığı yayınları ; 2066. Yayımlar Dairesi Başkanlığı sanat-edebiyat eserleri dizisi ; 162-31)
ISBN 975-17-1940-2(tk.)

I. Özmen, İsmail. II. Seriler:

811

Birinci Baskı, 5.000 Adet

TÜRK TARİH KURUMU BASIMEVİ – ANKARA, 1998

Sözlü anlatım geleneğine daha çok bağlı kalmış Anadolu edebiyatı özünü yaşadığı topraklar üzerindeki uygarlıktan alır. Anadolu uygarlığının yapı taşlarından birini oluşturan kültür kollarından biri de şiirdir.

"Alevi ve Bektaşi Şiirleri Antolojisi"ni hazırlayan İsmail Özmen, bir kültür ürünü olan şiirin Selçuklu ve Osmanlı dönemlerindeki sanatlar arasında en karmaşık, en değişik yapıda olduğunu belirtmektedir. Özmen, divan şairlerinin de kendi kendini bilme ve anlama bilincinden yoksun olduğunu savunmaktadır. Özmen, bu şiir geleneğinin karşısına Alevi ve Bektaşi şiirini koyarak, değişik bir antoloji çalışması gerçekleştirmiştir.

Antolojiler, kitap okurları için birer yol gösterici kaynaklardır. Okurlar ulaşmak istedikleri yazara, esere ve konuya antolojiler sayesinde ulaşırlar. İsmail Özmen'in bu titiz çalışması da Alevi ve Bektaşi şiirlerinin dinamik yapısını ve tarihsel sürecini okura aktarması açısından önemli bir eserdir

Bu oylumlu ve zahmetli çalışması nedeniyle İsmail Özmen'e, kitabı okurla buluşturan Yayımlar Dairesi Başkanlığı'na ve emeği geçen herkese teşekkürlerimi sunarım.

M. İstemihan TALAY
Kültür Bakanı

İÇİNDEKİLER

I. BÖLÜM
20. YÜZ YIL

II. BÖLÜM

AÇIK KİMLİKLERİ VE YAŞADIKLARI DÖNEMLER BELLİ OLMAYAN ALEVE BEKTAŞİ ŞAİRLERİNE AİT ŞİİRLER

III. BÖLÜM

DİZİNLER

SUNU

20. Yüzyılın başından itibaren 20'li yıllara değin süren savaşlar, imparatorluğun belini kırmış, sonunda dağılmasını ve bitişini getirmiştir. Artık halk yorgundur, bitkindir. Bütün bunlara karşın, Cumhuriyet dönemi Aleviler için bir barış dönemidir. Aydınlanma çağıdır. Özünü, kimliğini arama bulma evresidir. Karanlıkları dağıtma, pusu, sisi silme günüdür. Zaten çağ kimlik arama çağıdır. Dağdan, köyden kente göçme sürecidir. Toplum kıvıl kıvıl, içten içe kaynamaya başlamıştır. Eğitime, öğretime, kültüre hız ve değer verme, ticarete, küçük sanayiye açılmadır. Çiftçilikten ayrılarak proleterya ve küçük burjuvazi ile bürokrasiyle tanışma; sünni kardeşleriyle konuşma, iletişim kurma, bazende kıvılcımlamalara varacak biçimde sürtüştükleri bir alandır zaman. Aleviler tarihlerinin en rahat döneminde yaşamaktadırlar. İkinci sınıf yurttaş sayılmak durumundan kurtulmuşlardır. Nedensiz utançlarını, yüzyılların doğurduğu aşağılık duygularını sıyırıp atma aşamasına girmişlerdir. Çok sevinçlilerdir. Kıvançlarına diyecek yoktur. Açlık, yoksulluk hızla gerilere itilmektedir. Politik arenaya çağrılmaktadırlar. Seçimli demokrasi devri başlamıştır. Kabuk ve deri değişimiyle yetinemeyen alevi gençleri, aydınları hızla bir yöne doğru akmaktadırlar. Bir ara sol düşünceyle tanışırlar. 1960-70'li yıllara merdiven dayamışlardır. İç yapıyı, özü değiştirme, dinin, tarikatın, mezhebin etkisinden, hatta içinden çıkıp gitme eğilimleri hız ve ağırlık kazanmıştır. Yüzyıllar boyu sünni mezhep tarikatların dogmatik-fanatik önderleri, hacıları, hocaları tarafından kınanan, itilen yol ve yolağın temsilcisi durumundaki dedeler, babalar, mürşitler ocaklar bu kezde yolak içindeki gençler tarafından vurulur, itilir, yadsınır duruma gelirler. Geniş bir hoşgörü ortamında herşeye iyi niyetle bakan kültür taşıyıcıları olan dedeler, babalar, ocakzadeler ses etmezler, gülüp geçerler buna. Ama bu hareket deprasyona, depreme dönüşmektedir. Bu deprasyon hem yola, hem de herkese topluluk ve birey olarak zarar verir, aklı başında olanlar fırtınanın, boranın geçmesini beklerler. Ülke her on yılda bir askeri müdahalelerle karşılaşır. Bunlardan en çok zarar görenlerin başında Alevi topluluğu gelir. Gençleri tutuklanır, yargılanır, ceza görür, takibata uğrar öyle bir durum olur ki, hakkında takibat yapılmayan alevi genci parmakla sayılacak değin azdır. Yönetimler yasa, tüzük, yönetmelik çıkarır, olaylara yakınları bile katılanları kamu görevlerine, devlet hizmetlerine alınmaz, alınmış olanları da kovar, işinden eder, sürer, yeni bir kıyımdır bu başlatılan. Direnmek gerekir, yasal yollardan direnilir, ama acılar acıları izler, beş-on kuşak devlet tarafından boşuna mağdur edilir. Solculuk damgası ülke de tamı tamamına en az 40-50 yıl, yoğunlaşarak, artarak sürer gider. Dünyada Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği yanı Rus İmparatorluğu dağılınca bizim sağcılarında, solcuların da ayakları toprağa değer. Depresyondan çıkarak birbirleriyle konuşmaya, anlaşmaya başlarlar. Ekonomik güçlenme, pay dağılımından herkesin yararlanmasını sağlama, hızla sanayileşerek dışa açılma, toplumsal sorunlara akılcı, doğru çözümler üretme ve uygulama, her yönüyle demokratikleşince, insan hak ve özgürlükle-

rini yaygınlaştırma ve gerçekleşmesini sağlama ülkenin ve toplumun gündemine getirilir. Sağlıklı yollar aranmalıdır, globallaşan bir dünyada yerimizi almak zorunluluğu vardır. Hak arama dönemi başlamıştır. Yanlış yanlıştır. Çürümüşlük, çağdışılık geçerliliklerini yitirmektedir. Egemen sınıfın, egemen ideolojinin her bakımdan kozları elinden alınmak tadır. Toplum savaştan, terörden yana değildir, onlara sahip çıkmaz, barış, kardeşlik, sevgi çağının türküleri çağrılır. Ülkenin elbette sorunları vardır. Hepsi de zamanla çözülür. Her ülkenin karşılaştığı toplumsal sorunlardır bunlar.

Alevilerdeki inanç krizi de atlatılmıştır. Yola, yol mensuplarına açık saldırılar içte kesilir, gençler başka yönlere doğru giderken, geriye dönüp kendi kültürlerine, kim olduklarına da bakarlar, köklerini ararlar. Elbetteki ırkçılık kanserdir, umarsız bir hastalıktır. Kültür evrensele uzanan bir yoldur. İnsanların her yönden ürettikleridir, güzellikleridir. Bunları aramak, bulmak, gün ışığına çıkarmak, bizden sonra gelenlere sunmak gerekir. Çok yönlü bir aydınlanma evresine giren Alevi-Bektaşiler laikliğe, demokrasiye, barışa, kardeşliğe, birliğe yürekten inanmaktadırlar. Ülke sorunları, teknik konular, ekonomik, kültürel toplumsal durumlar ile güzel sanatlar üzerinde çalışmalar ve uğraşlar başlatan Alevi-Bektaşiler devletin resmi eğitim ve ögretiminin laik bir egitim ve ögretim olmasını isterken, açtıkları cemevlerinde, dernek ve vakıf binalarında radyo-televizyonlarında yanlışlığa düşmeden, aşırılığa kaçmadan, kimseyi kırmadan, her inanç ve düşünceye saygı ve hoşgörüyle bakarak kendi dinsel egitimlerini devlete yük olmadan yerine getirme uğraşı içine girmişlerdir. Devletten bu konuda yardım beklemektedirler. Bölücü, kışkırtıcı, yanlış, gerçek dışı, sünni ve alevileri birbirine düşürücü, yoz-yobaz ve çağdışı politikaya bulanmış, kardeşi kardeşten soğutan vaazlardan sakınılmasını istemektedirler. Bunun için bildiriler yayınlamakta, haksızlıklara, kasıtlı itham ve sözlere karşı çıkmaktadırlar. Bu onların en doğal hakkı. Artık savaşa yok demektedirler. Alevi-Bektaşi ozanları hiç bir dönemde karamsar ve umutsuz olmamışlar, ışığın, doğrunun umudun izini bulmasını bilmişlerdir.

20. yüzyılda Alevi-Bektaşi şair ve düşünürleri, tarikattan çok ekonomik, politik sosyal, kültürel ve sanatsal konularla uğraşmaktadırlar. Mezhebi, tarikatı, yolları, yolakları arasındaki nüans farklarını toplumsal ve kültürel birer olgu ve gerçek olarak kabul etmektedirler. Saza, söze gönül vermektedirler. Alevilerde din belki ikinci, üçüncü, hatta dördüncü sıraya düşmüştür. Ama inkar dönemi, reddetme faslı bitmiştir. Bu, din ve mezhep açısından bir toparlanma, iyiye gitme sayılabilir Şimdi kültürlü, bilgili, sağlıklı saygın din ve yol adamları yetiştirme sorunlarına çözüm aramaınaktadırlar.

Ama yine de Mihrabi Baba şu dörtlüğün içinde bin yıllık Alevi-Bektaşiliği ayna gibi yansıtır.

Kuranidir sözümüz
Rahmanidir yüzümüz
Hakkı görür gözümüz
Aldanmayız hayale

Alevilik-Bektaşilik islam inancının, Tanrı bilincinin dünyalaşmasıdır dersek yanılgıya düşmüş sayılmayız. Ancak çok kültürlü toplumlarda, hiyerarşinin ikinci, üçüncü, ve daha aşağı basamağındaki insanlar ve topluluklar kimlikleri konusunda çok duyarlıdırlar. Sürekli eşitlik ararlar. Hep geçmişlerinde büyük değerler üretmiş olduklarını ileri sürer, buna inanırlar. Aslında Brunel gibi tarihçiler, bir başka yaklaşımla da olsa bu konulara sağlıklı çözümler aramışlardır. Modern ve somut tarih anlayışına göre, geçmişle günümüz arasında uyum nasıl kurulur? Bu da herhalde duruma olaylara ve tarihe rasyonel ve evrensel değerler açısından bakabilmekle olur. Başka bir deyişle, geçmişe karşı bir mesafe alabilmek ve onu objektif ve realist bir gözle değerlendirebilmek gerekir. Böyle bir yaklaşım, somut belgelere en verimli yöntemlerle başvurmayı gerektirdiği gibi, psikolojik bir hazırlığı da kaçınılmaz kılar. Çünkü insanlar, genellikle çocukluklarından başlayıp kendilerini, geçmişlerini öven ve yücelten bir ideoloji içinde büyürler. Günümüz dünyasının toplumsal birimlerini oluşturan Ulus Devlet'lerin kurumsal yapıları da bu eğilimi besler ve güçlendirir. Alevi-Bektaşi topluluğu gibi ozanları da hem doğaya, hem de yaşadıkları toplumlara kişiliklerini kabul ettirmek suretiyle bilinmez türden bir uyum yolunu seçmişlerdir. Böylece insanlar, doğar ve kendiliğinden bir süreç içinde, toplumların tarihini kendi hayatlarının bir parçası gibi görmeye alışırlar. Toplumsal yapılar bireylere en azından bir yaşam düzeyi ve mutluluk sağladığı sürece böyle bir düşünce yapısı büyük bir sorun doğurmaz. Doğal bir korunma içgüdüsüyle insan nasıl kendiyle hoşnutluk içinde yaşarsa, içinde yaşadığı toplumu da sever ve benimser. Her kriz, genel olarak iktisadi çelişkilerden ve toplumsal sarsıntılardan doğar. Bu gibi durumlarda insanın kendi hemcinsleriyle toplumun da dış dünyayla kurduğu ilişkilerdeki göreli ahenk bozulur. Tarih boyunca krizler, toplumsal ilişkilere ve ekonomik altyapılara göre değişik biçimler alırlar. Ancak birey açısından hepsinin yarattığı duygular hep aynı kalmıştır: Korku, kötümserlik ve geleceğe karşı güvensizlik. Bu duygularla yoğrulmuş bir psikolojik ortam insanlarda birbirine ters yönde iki türlü tutum yaratır. Kriz içindeki toplumlarda insanların bir kısmı bakışlarını ve özlemlerini geçmişe çevirirler. Kendi toplumlarının tarihinde insanların ahenk ve mutluluk içinde yaşadığı dönemleri ararlar ve bulurlar.

Böylece, çağdaş tarih anlayışı tarihi somut gözlemlere göre yorumlayarak yeni ufuklar açarken, edebiyatta kendini böyle bir çığırın ortasında dolaşırken bulur. Tarihin labirentlerinde, insanları hapsolmuş olarak yakalar. Bizim gibi bireyleşememiş, eğitimle dünyaya bağlanamamış, ekonomik girişimlerle kendini kurtaramamış, hep ezilmiş ve eziklik duymuş toplumların şiirlerine tepki, çığlık ve kurşun sesi olarak yansır. Toplumlarda her şeyin kökü zaman ve tarih içindedir. Bütünleşememiş toplumlar sürekli acı, sıkıntı duyar. Kopma korkusu bölünme hisleri içinde yaşar. Çok kültürlü toplumların rahatlığına kavuşamaz, kültür boğulmaları, tıkanmaları içinde yaşar. Örnegin Türk toplumu, özünde kaç kültür taşıdığını bilmez. Alt kültür kavramı bizim toplum için yeni bir kavramdır. Kaç tane alt kültürü olduğunu açıklıkla bilemez. Alt kültür sadece etnik gruplara ait kültürler olarak düşünülmemelidir. Eski kimliklerde alt kültür özellikleri taşıyabilir. Osmanlı kültürü, İslam kültürü, eski Anadolu kültürleri gibi kültürler, yeni bir kimlik kazanmışsa onu besleyen kaynaklar alt kültür kurumları sayılabilir.

Alevi-Bektaşi şiirine günümüzden dönüp baktığımızda başından sonuna doğru yavaş yavaş azalan, gittikçe dinsel rengi solan bir görünüm sergilediğini apaçık görürüz. Bu durum Alevi-Bektaşi şiirinin canlılığını gösterir. Demokrasilerin tarihinde yatan tartışma geleneğinin bu şiirde kıpırdadığını algılarız. Alevi-Bektaşileri, islamiyet dışında düşünmek gerçekçi bir görüş olamaz. Hatta Alevi-Bektaşi kütürünü, Türk Kültürü'nün alt kültürlerinden biri saymak da yanlış olur. Alevilerin kimlik arayışları, Osmanlılar döneminin hataları ve Cumhuriyet dönemindeki bazı sünnilerin baskı ve yanlış değerlendirmelerinden kaynaklanmaktadır. Ayrıca her Alevi köyüne cami yapma projesi, zorunlu din dersi, asimile politikası, Ramazan aylarını ve haccı devletin daha siyasal değerlendirmesi, resmi dinsel ideolojiye devletin yakınlık duyması gibi durumlar bu ayrımcılığı belirgin şekilde körüklemektedir. Devlet, tarafsızlığın nesnellik ölçüsünü bir taraf yararına bozarak toplumun değer öğelerini bir kenara itmekte ya da unutarak toplumun sözleşme dengesini altüst etmektedir. Etnik kökene dayanmayan alt kültürlerin (sınıfsal, kitlesel, topluluk) oluşumunda ve beslenmesinde kaynak durumuna gelmektedir. Alevi-Bektaşi kültürü alt kültür sayılacaksa, bunun hiçbir etnik yönü olamaz. Alevi-Bektaşilerin %90'nı Türk kökenli insanlardır. Geriye kalan %10'u Arnavut ve Kürtler gibi etnik kökenlere dayansalar bile Alevi-Bektaşi kültürü salt Türk kültürü sayılmalıdır. Onda bulunan yabancı kültür öğeleri bile tamamen özümsenmiş, erimiş unsurlardır. Bence Alevi-Bektaşi kültürü kimlik oluşturma açısından bakıldığında bir alt kültür değil, ana kültürün temel bölümlerinden biridir. Ayrı bir kültür hiç sayılamaz. İslami kültür açısından ise, Alevi-Bektaşi kültürü tamamen özgür bir nitelik arzeder. İslami kültüre kalın iplerle değil, ince iplerle bağlıdır. Ama ortak yönleri çok derinlerden gelse de ta başlangıcından bu yana görünmez bağımsızlığını ilan eder. Yolları ta başta ayrılır, parelellikleri görünüşten ibarettir. Alevi-Bektaşiler yeryüzünü tanrısal kılmışlar, ahireti dünyalaştırmışlardır. Yani iki dünya arasındaki sınırı kaldırdılar.

Tanrı-Peygamber-Kitap aynıdır, ama onlara yaklaşımları değişiktir. Alevi-Bektaşiler bu üç temel ögeye hep sevgi ile aşkla yaklaşırlar. Bunlara korku ile yaklaştıkları hemen hemen hiç görülmez. Onlarda sevgi, güzellik, muhabbet, sohbet kaynağıdır. Tanrı, peygamber kitap ve peygamber ailesinin belli kesimini oluşturan Ehlibeyt. ile senli benlilerdir. Peygamberi çok çok severler. Ali sevgisinin dayanağı kaynağı Muhammed sevgisidir. Ali'yi Muhammedsiz düşünemezler. Aslında Allah, Muhammed'le Ali'ye besledikleri sonsuz muhabbetin, sevginin kaynağıdır. Üçlemelerindeki bu öğeler birbirinden ayrı düşünülemez. Sıralama üçlemede olduğu gibidir, hiyerarşi de öyledir. Önce Allah, sonra Muhammed en sonra Ali gelir. Ali'nin üstün sayılması Allah'a, Muhammede karşı bir üstünlük değildir. Yeri gelince Allah'a, Muhammede Ali'ye sevgi, muhabbet dolu seslenişlerini-serzenişlerini yürek açıklığı içinde söylerler. Ama bu değinmeler sevgisizliği, düşmanlığı özünde taşımaz. Bu sevgiliye cilvedir, nazlanmadır. Çoğu kez inkara, karalamaya varmaz. Bu, üçlemeye korku ile riya ile yalan ile gidilmez. Umudun romantik kanatlarında, sevgi sıcaklığında ırmaklaşarak yoğunluk kazanılarak üçleme'nin ülkesine ancak varılacaktır. Üçleme'nin ülkesi aynıdır. Umut ve sevgi seli ile oraya ulaşabilirler. Korku kuşku gidemez. Korkunun olduğu yerde sevgi duramaz, kaçar, en azından saklanır. Kur'an

daki korkuyla, sevgiyle yaklaşma terimleri sevgi ve saygıyı ifade ederler. Korku insan kişiliğini yıkar, yokeder, sevgiyi öldürür, muhabbete, sohbete içtenlik getirmez, muhabbeti ballandırmaz.

Hallac-ı Mansur bir şiirinde :

"Beni öldürün beni öldürün
Yaşamım ölümümdedir
Ölümüm yaşamımdadır
Yaşamımda ölüm, ölümümde yaşam vardır"

derken ahretle-dünya arasındaki perdeyi kaldırmak ister. Alevi-Bektaşiler de bütün tarihleri boyunca Hallac-ı Mansur'un izinde yürümüşlerdir, ondan ayrılmazlar. Mansur darında erirler, insan olurlar.

Elinizdeki bu kitap Alevi-Bektaşi Şiirleri Antolojisinin sonuncu cildidir. Son dönem Alevi Bektaşi şairlerinde dinsel, giderek tanrısal öğeyi belki çok az göreceksiniz. Bu ögelerin yerlerini yoksulluk, açlık, insan hakları, özgürlükler, sınıfsal mücadele gibi ekonomik ve toplumsal konuların aldığını göreceksiniz. Ama daha önceki yüz yıllara ait Alevi-Bektaşi şairleriyle ortak paydalarda, içtenlik doğruluk, gerçeklik, aktöresel kurallara sıkı sıkıya sarılma, insansal değerleri yüceltme, ikiyüzlülüğe karşı çıkma, yalan-dolan ile savaş gibi temel değerlerin aynı olduğunu, dahası bütün bu değerler yönünden aynı dilde konuştukları, köklerinin aynı olduğu aynı kimliği taşıdıkları hemen anlaşılır. Alevi-Bektaşi kültürünü oluşturan tüm değerlere bu kitapta yer verilemedi. Ele alınan konulara hep şiir açısından bakıldı. Alevi-Bektaşilerin sınıfsal yapıları, ekonomik gelişimleri, inançsal durumlarının öyküsü ve nedenleri üzerinde hiç durulmadı. Tarihleri incelenmedi. Verilen bilgiler ve belgeler şiirlerin anlaşılmasını kolaylaştırmak amacına yöneliktir, diğer durum ve konumlar şiir kapsamına girmez, sonra gelirler. Bu konulara ancak ilgisi oranında değinilmiştir, derinlemesine, çok yönlü araştırma ve incelemelere gidilmemiştir. Alevi-Bektaşi kültürü şiir olarak hamuruyla, harmanıyla sunulmaya çalışılmıştır. Alevi Bektaşi şiiri, bu topluluğun tarih süreci içinde aynadan yansıması, görüntüsüdür, bu şiir aynı işlevini, 20. yüzyılda da hiçbir yabancı katkıya baş vurmadan. aynen, dosdoğru yerine getirmiştir. Soluğu, niteliği düşmüştür, kurumuştur derseniz, suç şiirde değil topluluktadır. Topluluk yanlışını, öz eleştirisini yapmaya başlayınca bunu çözecektir. Düşmanlarından canını kurtarabilirse tabi... Alevi-Bektaşi şiirinin yolu uzundur, demiryoluna dönüştürülmüştür, yanlışın kökü burada yatmaktadır. Biçimciliği halk şiirinden aldığı kalıplar içinde sürdürme alışkanlığından kurtulamamıştır. Dili zorlama, düşü, esini, düşünceyi giderek derinleştirme, İslamsal konum ve açılardan uzaklaşma gereğini duymamış, ancak 20. yüzyılda konuları artırma gibi bir yol denerken, eski konuları bir yana itmiş, eski konuları yeni gözle incelemeyi düşünmemiştir. Köylülükten proleterya sınıfına geçerken dinsel açıdan ortaya çıkan sorunları, sıkıntıları, çelişkileri şiirine koymayı gericilik olarak nitelendirmiş, böyle bir geçiş dönemi doğmuş burada ne yazıkki at gözlüğü kullanmıştır. Kültür, her yerde ve her durumda özünde çok yönlülük yöntemini kullanacak gücü taşımaktadır. Son dönem Alevi-Bektaşi ozanları her türlü iletişim araçlarına sahip

oldukları halde, bu eksikliklerini henüz giderememişlerdir. Dileğimiz 21. yüzyılda Alevi-Bektaşi şiirinin yanlışlarını, eksikliklerini gidererek altlarındaki eskimiş demir yolunu sarsacak, yeni yollar yaratacak bir yapı ve güce kavuşmaları yönündedir. Ulusların ömrü kadar uzun bir yol katcden bu şiirin tek düzelikten kurtarılması renklilik, çok yönlülük, derinlik kazanması gerekir. Alevi-Bektaşi şiiri belki de uzun yol yorgunluğu içinde. Her durumda, bu şiirin yaşayabilmesi için kendini yenilemesi, kişiliğini zenginleştirmesi, yeni söyleyiş biçimleri, yeni konu ve içerik kazanması, konulara, sorunlara yeni yaklaşımlar edinerek varması, herşeye yepyeni açılardan bakması gerekir. Kendi kendisini silkelemesi doğru ve gerçekçi bir davranış olur. Batağa saplanıp kalmış gibi beklemek yanlıştır. Hep geriye bakarak yürümek kimseye, yarar sağlamaz. Kültürün renkliliği kadar güzellik yoktur, aksi düşünülemez, onun apayrı bir tadı vardır. Bırakınız Alevi-Bektaşiler kültürlerini, şiirlerini, semahlarını, türkülerini yaysınlar, geliştirsinler, yeni yapı ve şekiller versinler. Engellemeyin. Bunu uygarlık adına yapın, insan hak ve özgürlükleri adına yapın, özellikle laiklik adına yapın. Açık olmak topluma sağlık kazandırır, kapalılığa sürükleyen önlemler hastalıklara, patlamalara neden olur. Çok sesli demokrasinin bütün nimetlerini Alevi-Bektaşilerden esirgemeyin, onların efendiliği, mertliği, cömertliği, yiğitliği, doğruluğu, dürüstlüğü, engin hoşgörüsü, çok yönlülüğü herkese yarar sağlar, hiç bir zarar vermez. Barış birlik ve bütünlük içinde, mutluluk ve güven ortamında yaşamak onların kökü çok derinlerde olan umududur, amacıdır. Tanrılarına, sevdiklerine her yönden, her açıdan bakmak isterler. Bunları denerler, araştırırlar. Çünkü insan olmadan Tanrı olmaz, bunu bilirler. Devlet olarak, toplum olarak onlardan alacağımız, öğreneceğimiz çok şeyler var. Onlara kulak verelim, yardım edelim, şunu iyi bilelimki, yalın olarak onlar 21. yüzyıla girerken bile evrensel özellikler sergileyen çağlara damgasını vuran kendisinden sonra gelmiş her ozanı etkileyen, hayran bırakan o zamanın, Yunus Emre'nin işleğini sürdürmektedirler unutmayalım, gelin onu dinleyelim;

İşte bu vücud şehrine herdem giresim gelir
İçindeki Sultanın yüzün göresim gelir
İşitirim sözünü göremezem yüzünü
Yüzünü görmekliğe canım veresim gelir

derken bir başka ozan aynı özlemi şöyle dile getirir;

Bir kapıyı açmak için kalbimdedir yüce Allah
Yeryüzü halifesidir ol Adem-i Safiyullah
Gönüle gir özün tanı senin kalbindedir Allah

Kitabın dizgi baskı ve denetlenmesinde emeği geçen Kültür Bakanlığı Yayınlar Dairesinde görevli Sayın Beyhan Şenyüz ve Sayın Nurşen Maden ile kapak düzenini hazırlayan Sayın Canan Bayram hanımefendilere; kitabın dizgi ve baskısını titizlikle hazırlatan ve hazırlayan Türk Tarih Kurumu Basımevi Müdürü Sayın İlhami Üçok, İşletme Amiri Sayın Suavi Arslan, İşletme Görevlisi Sayın Ertuğrul Sarıyıldız ile Dizgi Servisi ve diğer servislerde emeği geçen tüm çalışanlara minnet ve teşekkürlerimi sunmayı en içten bir borç bilir, hepsine saygılarımı arzeder, esenlikler dilerim.

GİRİŞ

Çağımızda Alevi-Bektaşilerin her türlü durumlarıyla ilgili temel konulara girerken İnsan usunda şu sorular yanıp sönüyor:

Hz. Ali'den bu yana Aleviler cemaatında ne oldu, neler değişti, neler gelişti, neler eridi-yok oldu, neler yeniden yeşerdi, kurumların, kavramların hangileri ayakta, hangileri savrulup gitti, devrildi, yok oldu. Bunlar ve benzeri sorular düşünce alemimizi halen işgal etmektedir. Alevi-Bektaşiler hep Adem'den yansıyıp "adam" olmaya, yücelmeye çalışırlar. Eylemlerinde nesnelleşmeyi öngörürler. İslami yorumlarken kendilerini açar, özlerinde tanrılaşmış kendilerini bulurlar kendilerini güderler, sır olup gize varırlar. Kendilerine bakıp Hakkı görürler. Toplum düşüncesini, eylemini, özlemini inançları süzgecinden geçirerek çağın felsefesi yaparlar. Düşünceleşirler.

Alevilerin gözünde Ali; Virani Baba'nın ta yüreğinin derinlerinden kopup gelen içli, çoşkun söyleyişinde olduğu gibi mi yaşıyor, haşa haşa yoksa öldü mü? Bakın Virani Baba Ali'yi nasıl yüceltiyor, nasıl değerlendiriyor;

Ma'süm-ı Pâk Âl-i abâ Alî Alî Alî Alî
Tâ ibtidâ vü intihâ Alî Alî Alî Alî
Alî Alî Alî Alî Alî Alî Alî Alî
Alî Alî Alî Alî Alî Alî Alî Alî

Vîrânî' yem sürem yüzüm Alî Alî Alî Alî
Tapşurmuşam ana özüm Alî Alî Alî Alî
Evvel âhır budur sözüm Alî Alî Alî Alî
Alî Alî Alî Alî Alî Alî Alî Alî

Yoksa 20. yüzyıl başlarında büyük ozan Mehmet Ali Hilmi dedebabanın dediği gibi mi Ali, öyle mi yaşıyor. Hele birbakın:

Tuttum aynayı yüzüme
Ali göründü gözüme
Kıldım nazarı üstüne
Ali göründü gözüme
Hu Ali'm hu, hu Şah'ım hu

Hz. Nuh neca Allah
Dahi Adem sefa Allah
Turu sina Kelimullah
Ali göründü gözüme
Hu Ali'm hu, hu Şah'ım hu

Adem ata Havva ile ↓
Ol ilmu esma ile
Çark-ı felek sema ile
Ali göründü gözüme
Hu Ali'm hu, hu Şah'ım hu

İsa'ya ruhullah oldular
İki alemde Şah oldular
Müminlere Pinah oldular
Ali göründü gözüme
Hu Ali'm hu, hu Şah'ım hu

Ali candır, Ali canan
Ali dindir, Ali iman
Ali rahim, Ali Rahman
Ali göründü gözüme
Hu Ali'm hu, hu Şah'ım hu

Ali evvel, Ali ahir
Ali batın, Ali tahir
Ali tabip, Ali zahir
Ali göründü gözüme
Hu Ali'm hu, hu Şah'ım hu

Hilmi geda-yı kem-ter
Görüp gözüm dilim söyler
Her nereye kılsam nazar
Ali göründü gözüme
Hu Ali'm hu, hu Şah'ım hu

Öylemi duruyor? Yoksa o da mı değişti. Ya Hunkâr Hacı Bektaş-i Veli ?...Yeryüzü ile iç-içe yürek yüreğe her zaman olduğu gibi derin hoş görünüşüyle bizlere bakıyor. Bakınız İlhan Berk nasıl görüyor onu

Bir resimde bağdaş kurmuş oturuyor Hacı Bektaş
 Veli gibi yeryüzü.
Bir bulut düşürmüş başını duruyor. Onunla
 gidip gelen. Uzakta bellibelirsiz.
Beyaz, uzun kavuğu. Demek ki güneş var,
Kucağına almış bir ceylanı, bir aslanı. Duruyorlar.
 Üç kişiler.
Hayvanları mı severdi Hacı Bektaş Veli?
 Bilmiyoruz. Ama açıktı hep evinin kapısı.
Çizgili mintanı. Yalın. Düz. Ta bileklerine değin
 uzuyor, uzayıp orda kalıyor.
Yüzü? Uzun yüzü. Sakallı, virdi okur gibi de
 önüne bakıyor.
Delik değil kulağı ve halkasız.
Yanında yeryüzü: Ağaçlar, sular, gök,
 Her sabah okuduğu.

Yoksa çağımız Alevileri tamamen değişti de saklanbaç mı oynuyorlar. Şahsen öyle olsa idi onlara ulu ozan Şah Hatayi gibi seslenirdik;

Bâtıl olub kendi özün saklama
Yüz sürüb de kilimini yoklama
Evliyanın gevherini saklama
Müşterisin buldun ise ver imdi

↓

Şah Hatayi âhı arttı talibin
Neyleyeyim bunda fırsat galibin
Dil evliyanındır kulak talibin
Rakibler duymasın süregör imdi

Öyle, ama zaman akıp giderken çağlar, uygarlıklar, görüş ve anlayışlar değişirken, değişmeyi çok seven Alevilerin değişmediklerini düşünmek doğru olur mu? Hiç olmaz tabi. "Zaman sana uymazsa sen zamana uy" diyen bir peygamberin ümmetinin bir bölümünü oluşturan Alevilerin donup kalmaları, fosilleşmeleri hiç düşünülemez. Böyle düşünmek yanlış olur, dahası gerçekçi sayılamaz. Dini konularda değişmeyen temel ilkelerin bulunduğu bunların evrensel nitelik ve içerikte oldukları yadsınamaz bir gerçek. Örnegin Dinin amacı, ruhu günah kirlerinden temizleyip olgunlaştırmak, yüceltmektir. Yüce yaratıcı insana, herkesten daha yakındır. İnsan, Allah'ın kendisine yakınlığının bilincinde olursa olgunlaşır. İşte ibadet, insanda bu bilinci geliştirip güçlendirme yöntemidir. Yüce Allah "**Andolsun insanı biz yarattık ve nefsinin ona ne fısıldadığını biliriz, çünkü biz ona şah damarından daha yakınız.** "**(Kaf:34/16)** buyurmuştur.

Öyleyse, Alevi yurttaşların da bu işlemden uzak kalmayacaklarını bilmek gerekir. Gerçekten de ayette Allah'ın insana kendi şah damarından daha yakın olduğu, kalbinde dolaşan düşünceleri bildiği vurgulanarak insana kalbine sahibolması, kötü düşünceleri içinden atıp gönlünü temizlemeğe dikkat etmesi öğütlenmektedir. Çünkü dinin asıl ruhu, temeli içi temizlemektir. Dil (gönül) Allah'ın nazargahıdır, onu kötü düşüncelerden temizlemek, gönül temizliğine götürmeyen ibadeti, gerçek anlamda ibadet saymamak gerekir. Aslında din öğüttür, ahlaktır, iyilik ve doğruluktur. Bu nedenle, son kitap olan Kur'an-ı Kerim, mü'minleri her zaman güzel, akıllı, hikmetli konuşmağa teşvik eder: "Rabbinin yoluna hikmetle, güzel ögütle çağır ve onlarla en güzel bir şekilde tartış."

Terörle din birlikte yürüyemez, bağdaşmazları olanaksız iki kavramdır dinle terör.

Kur'an hiçbir zaman saldırıyı emretmez. "Allah saldırganları sevmez."

Hiç iyilikle kötülük bir olur mu? İyi söz, katı kalbleri yumuşatır. Kötü, kaba söz, düşmanlık uyandırır. Bundan dolayı peygamberin şahsında bütün insanlara, kendilerini en güzel ve en kibar biçimde savunmaları, böyle yaptıkları takdirde düşmanlarının kendilerine dost oluvereceği buyurulmaktadır. Gerçek din büyükleri de saldırganlığa, vandalizme karşıdır. Olgunluk bal çanağıdır onlar için.

En güzel biçimde Hakk'a çağırmak, kızmamak, öfkesine egemen olmak herkesin değil, ancak sabırlı, sağduyu sahibi böyle şanslı insanların işidir. Herkes öfkesine egemen olamaz. Onun için Allah'ın güzel konuşma, en güzel biçimde hakkı savunma hususundaki buyruklarını ancak sabırlı mü'minler tutarlar.

İnsanın her zaman sabretmesi, kaba adamların sözlerine, hakaretlerine dayanması kolay değildir. Nefis taşabilir, şeytan da insanı feverana kışkırtır. Şeytanın itmeğe çalışması halinde hemen Allah'a sığınmak gerekir. İnsanlığın saygı duyduğu, biri kimlerinin ürettiği

bu kavramlar da tıpkı Tanrı kavramı gibi evrenseldir, ölümlü degil. Umudun Eşiği adlı son yapıtında "Müslümanlar bize çok yakın" diyen Papa II. Jean Paul'e orta çağın ortasında elinde kan damlayan kılıçlarla İslam kanı döken Haçlı Seferine katılmış hristiyanlar ile o dönemde eşek sırtında ülke ülke gezip müslümanları düşman gösteren Papa Urbanne "ne derki acep" diye düşünmeyelim. Çağımız kardeşlik, dostluk, barış ve insan hakları çağıdır. Öyleyse, "Kur'an'ı Vahyeden Allah, insan dilindeki en güzel isimlerle anılırken" bu isimlerin içeriklerine en uygun bir yaşam tarzı yaratmakta hepimizin işi, görevi, amacı olmalıdır. Gelin çifte standartı bırakalım. İnsan haklarını, din ve inanç özgürlüğünü tek taraflı algılamayalım. Din özgürlüğü, bütün yurttaşlara "hakiki din" zorlaması olmaktan hızla uzaklaştırılmalıdır. Hepimiz karşılıklı olarak, eteklerimizdeki taşları tümden dökerek sürekli diyaloğa ve iş birliğine açık ve hazır olalım, ilişkilerimizi saydamlaştıralım ve sıklaştıralım. Aleviler yüzyıllardan beri bunun özlemi ile yaşıyorlar. Papaya göre "nasıl dinler arasında barış olmadan dünyada barış olmazsa, ülkede de Sünni ve Aleviler arasında barış olmazsa huzur, dirlik ve düzenlikte olmaz. "Huzur, güzel ışıklı bir oda gibi kokar" Terör sadece kan ve barut kokar, unutmayalım. Toplumun iki ana bölümünden bunu istemek bizim hakkımız, onların buna uymaları da görevleridir.

"Onlar ki, kötülüğü iyilikle savarlar güzel sonuçlar onlarındır." **(Rad suresi 22. ayet)** "iyilik ile kötülük bir olmaz. Sen kötülüğü en güzel olan şeylerle sav. O zaman bakarsınki seninle arasında düşmanlık bulunan kimse sanki sıcak bir dost oluvermiştir." **(Fussilet Suresi 34. ayet)** Bu ilkeleri geliştirirsek önce komşumuzla sonra sokağımızla, sonra köyümüz, kentimizle, daha sonra ülkemizle, en sonra da tüm insanlıkla dost oluruz. Çünkü müslümanlıkta kimsenin kimseye üstünlüğü kabul edilmemiştir. Para, güzellik, soyluluk gibi hiçbir şey de üstünlük nedeni olarak değerlendirilemez. Dinimizin bu konuda koyduğu tek ölçü şudur: Kim Allah'a en çok bağlı ise, o en üstündür.

Bu kural hiç değişmemiştir. Sünniler için geçerli olduğu kadar Aleviler içinde aynı şekilde geçerlidir. Kibir ve azamet İslam dininde yasâklanmıştır, haram sayılmıştır. "Güzelliğinle övünme, onu bir sivilce yok eder" Servetinle övünme, onu bir kıvılcım kül eder." Kişinin sahip olduğu ayrıcalıkların bir an için kendinden başkalarında bulunmadığını varsaysak bile, İslami anlayışta Cenab-ı Hak, sonsuz güzelliklerin, üstünlüklerin sahibi değil midir? Özetle, akıl ve izan dahilinde konuya bakınca, kibirlenmenin açıklamasını yapmak mümkün değildir. Alevi-Bektaşiler, aslında herkes gönül suyu ile yıkanmak isterler. Gönülden gize, gizden tine, tinden Hakk'a Hakk'dan halka yürümek için çırpınırlar. Hamurlarını öyle oluştururlar.

Bunun için, yüce İslam dini, kibir ve azameti yasaklamış haram kılmıştır.

"Küçümseyerek insanlardan yüz çevirme ve yeryüzünde böbürlenerek yürüme. Zira Allah kendini beğenmiş, övgüngen kimseleri sevmez. **(Lokman suresi 18. ayet)**

"Yeryüzünde böbürlenerek (büyüklenerek) dolaşma. Çünkü sen (ağırlık ve azametinle) ne yeri göçertebilir; ne de dağlarla ululuk yarışına girebilirsin." **(İsra Suresi Ayet:17)** anlamındaki ayetler kibri yasaklayan ayetlerden ikisidir.

İmam Gazali, kibri üçe ayırıyor:

1) Allahü Teala'ya karşı kibir: Nemrud'un, Firavun'un kibirleri böyledir. Bunlar kendilerini tanrı saymışlar, kul olduklarını reddetmişlerdir.

2) Peygamberlere karşı kibir: Peygamberimiz hz. Muhammed'e karşı Kureyş putperestlerinin tutumu buna örnektir. "Biz, bizim gibi insanın emrine uymayız, niçin meşhur biri değil de, bir yetim peygamber olarak gönderildi?" dediler.

3) Kulun kula karşı kibri: Bizim üzerinde durduğumuz kibir, budur. Kulun kulu küçümsemesi, ona yukarıdan bakması kadar anlamsız bir şey yoktur. Hz. Ali: "İnsanlar, yaratılış bakımından birbirine denktir.

Bütün insanların babaları Adem, anneleri Havva'dır. Eğer asıllarındaki bir şerefle övünüyorlarsa, su ve toprak ile övünüyorlar demektir. Zira insanın evveli bir damla su, sonu ise toprak olmaktır. diyor. Yani genelde insan-evren-Tanrı; özelde Allah-Muhammed-Ali üçlüsünün birlendiği insan, insanlaşan Tanrının tapınma; sözüyle sazıyla, semahıyla birlik ve uyum içinde, yiyip-içen, yaşıyan eylemde bulunnan; sevgiyle muhabbetle kusurdan günahtan arınan; kendine ve topluma karşı görev ve borçlarını yerine getiren böylece iyi insan olmaya çalışan bir kurumdur.

Bizim dinimizde kimsenin kimseye üstünlüğü kabul edilmemiştir. Para, güzellik, soyluluk gibi hiçbir şey de üstünlük nedeni olarak değerlendirilmez.

Dinimizin bu konuda koyduğu tek ölçü şudur: Kim Allah'a en çok bağlı ise, o en üstündür. Din açısından kibrin en kötü yanı, imanı gölgelemesidir.

Peygamberimizin, "Kalbinde zerre kadar kibir bulunan kimse cennete giremez" (Müslüm, İmam 17) buyurması bunu belgelemektedir.

Şeyhülislam Yahya,
Bir kabza-i hak olur bu tenler
Bilmem ki niye kibreder edenler?

İşte birleşeceğimiz, anlaşacağımız temel kavramlardan birkaçı bunlara benzer yüzlercesini daha sıralayabiliriz. Niçin hep aykırılıklarda, uç noktalarda duruyoruz. Ateş ve baruttan uzak dursak iyi olmaz mı? Değerli din adamı Prof. Yaşar Nuri Öztürk'ün "kaynakta birleşelim" önerisine katılmamak elde mi, onun bu yazısından bir bölümünü aktarıyorum: Buna katılmayanlar ya delidir, ya da kötü amaçlıdır, bizden değillerdir.

"Hz. Muhammed tarafından ısrarla savunulmuş ve Kur'an, onun diliyle "Allah'ın göklerden yere uzanan ipi" olarak gösterilmiştir. diyen de odur.

O halde Kur'an'ın "bugün dininizi tamamladım" (**Maide, 3**) diyen ayeti indiği gün, din adına inanılacak ve tartışma dışı tutulacak hususlar noktalanmıştır. Bundan sonra ortaya çıkan her fikir ve söz konusu edilen her kişinin durumu, tartışmaya açıktır. Hiçbirinin teklik ve önderlik niteliği yoktur.

Ne var ki, tarih içinde birer yorum ve düşünce ekolü olan ve bir kısmı politik kamplaşmalardan kaynaklanan mezheplerin birçoğu, kendisinin tek gerçek olduğunu iddia edebilmiş ve çerçevesinin dışında kalanları "İslam dışı" olmakla suçlayabilmiştir. Oysa ki, bu mezheplerin hepsi, Kur'an'ı kaynak almakta birleşirler ve Kur'an, bu birliğe girenlerin kardeş olduklarını açıkça belirtir. **(Bk. Hucurat, 10)** Kendi mezhebi dışında kalanı "sapıklık ve fitne çıkarmak" la suçlamak, Emevilerle başlayan ve sonra Emevilik'e reaksiyon olarak doğan anlayışlarla beslenen bir illettir. Bu illet, İslam dünyasını tarih boyunca kemirmiş ve kemirmeye devam etmektedir.

Bu açıdan bakıldığında, en acı tabloların Şii-Sünni veya Alevi-Sünni ayrımından doğdukları görülür. Bu iki ekolün Kur'ansal beraberliğinin esas alınması, tarih içinde bunları sömüren politik odakların işine gelmediğinden esastan birleşmeyi teşvik yerine ikicil noktalara ağırlık verilmiş ve Kur'an kadeşliği hançerlenmiştir. Kur'an'da ve Hz. Muhammed'de birleşen ruhların, Kur'an'ın tamamlanmasından ve Hz. Peygamber'in vefatından sonra ortaya çıkmış görüş ayrılıklarının, dinin esasıyla hiçbir ilgisi olmadığını bilmeleri gerekir. Kaldı ki, anılan ekol mensupları, ortak bir sevgi unsuruna da sahıptirler: Ehlibeyt. Sünni veya Alevi hiçbir Müslümanın evinde bir tek Muaviye, yahut Yezid adına rastlanmaz. Ama her evde bir Ali, Hasan veya Hüseyin bulabilirsiniz. Demek oluyor ki, tarihsel Müslüman kamu vicdanı, ortak sevgi objesine ilişkin bir icma (consensus) oluşturmuştur. Bu, Ehlibeyt sevgisidir. En koyu Sünni tarikatlarda bile 12 imamdan bir kaçı, manevi kişiler silsilesinde yer almaktadır. En sert Alevi karşıtı bilinen Nakşilik'in, en titiz kolu Halidiyye'de bile, silsilede Selman-ı Fârisi ve Cafer-i Sadık vardır. Kur'an ve Ehlibeyt sevgisinde birleşmek bu ekollerin bütün sıkıntılarını ortadan kaldırır ve bu, onlar için hiç de zor değildir. Ne ilginctir ki, Hz. Muhammed "Ehlibeytim Nuh'un gemisine benzer, ona binen kurtulur" diyerek çağlar önce ve mucize bir yaklaşımla, birliğin sevgi unsurunu göstermiştir.

O halde, halledilemeyen nedir? Halledilemeyen politik çıkarlar, aşağılık hırslar ve cehalettir. Buna, azınlıktakilerin ihmalini, horlanmasını, kucaklanmamasını da eklemeliyiz. Yıllar boyu, Sünnileştirmekten söz edilmiştir, kardeşleştirme, Kur'an'da birleştirmeden değil. Gönül isterdi ki, Kur'an ve Muhammed şuur ve rahmetine sahip "din adamları" çıksın ve Anadolu insanının, bu yapay illet tarafından açılmış yaralarını sarsın. Ne yazık ki, bugüne kadar böyle bir yaklaşım getiren, değil din görevlilerine, Kur'an'ın ve birliğin temsilcisi olması gereken bir Diyanet İşleri Başkanına bile rastlayabilmiş değiliz. Hâlâ bir yığın din adamı(!) Alevi-Sünni evliliklerinin İslam dışılığına dair fetva verme hıyanetini göstermeye devam etmektedir. Bunlar, fetvalarını haklı göstermek için karşı tarafa insaf ve imanla bağdaşmayacak iftiralardan çekinmiyorlar. Burada Gazali'nin el-iktisad fi'l-İtikad (İnançta Orta Yol) adlı eserinde hatırlattığı bir Kur'ansal ölçüye dikkat çekmek istiyorum: Bir müslümanı hakkında hüsnüzanda bulunup yanılmak, kötü düşünceler besleyip de isabet etmekten daha iyidir, daha İslamcadır. Öylelikle O'ndan tenden geçerek can olurlar; can gölgesinde sevgi ile doğruyu gerçeği bulurlar; kulak abdesti alıp bilgiyi yıkarlar; bilgiyi başkalarına sunmak için harmanlarlar. Böylece başkalarının bilgisiyle temizlenir-

ler. Akıl kıblesine dönerler, doğmanın paslı zincirlerini koparırlar. Beynin kapılarını ardına değin açarlar, aydınlaşırlar, aydınlatırlar.

Müslümanları, Kur'an ve Hz. Muhammed'de birleşmeye çağıracak rahmet önderlerine ihtiyaç vardır; falan veya filan mezhebe çağıranlara değil. Kur'an ve Muhammed kardeşliğine çağıranlara hasretiz. Allah-Muhammed-Ali sevdalıları, bir birlikte bin ayrığılı giderebilen erlerdir. Bin birliği bir tek ayrılığa feda edenler "din adamı" yaftası taşısalar da, Hak adamı olamazlar. İnsanımız, din bezirğanlarından çok çekmiştir, şimdi Hak adamı aramaktadır. **(Hürriyet Gazetesi 10.02.1995)**

Bu güzelliği Everekli Seyrani:

Torunuyuz bir dedenin
Tohumuyuz bir bedenin
Münkir ile cenk edenin
Silah olsam bellerine.

dıyerek dile getirirken biz yine Yunus Emre'nin dünyasına, yüreğinin engin genişliğindeki sosuz ışığa dönelim:

Hak cihana doludur
Kimsene Hakk'ı bilmez
Onu sen senden iste
Ol serden ayrı olmaz

Dünyaya inanırsın
Rızka benimdir dersin
Niçin yalan söylersin
Senin dediğin olmaz

Ahret yavlak ıraktır
Doğruluk key yaraktır
Ayrılık sarp fıraktır
Hiç saran geri gelmez

Dünyaya gelen göçer
Bir de şerbetin içer
Bu bir köprüdür geçer
Cahiller anı bilmez

Gelin tanış olalım
İşi kolay kılalım
Sevelim sevilelim
Dünya kimseye kalmaz

Yunus sözün anlarsan
Manasını dinlersen
Sana bir emel gerek
Bunda kimesne kalmaz

Bütün bunlar gösteriyorki, Alevi ve Bektaşilerin geleceklerinin anahtarı geçmişlerinde gizli. Bunu bilinçli olarak sezinledikleri gün; zengin, nitelikli, sevgilerle dolu, barış ve güvenlik ortamında, tüm insanlıkla kucaklaşmaya can atmayı hedef sayarak yaşamlarını daha anlamlı kılarlar. Onlar herşeyi:

ECCE DEUS= ECCE HOMO (İşte Tanrı=İşte İnsan) denkleminin bileşkesinde toplamış görürler. Çözüme bu denklemden başlanarak gidilmesi sağlıklı olur kanısındayım. Alevi-Bektaşiler umutsuzluğu her yerde ve her ortamda silmesini bilmişlerdir.

Mihrabi Baba bu denklemi şöyle çözümler:

Levhi mahfuzdur yüzün
Anı şerheyler sözün
Arif bilir iç yüzün
Cahil düşer zevale

Demekki, inancın, temelinde Tanrı'dan taşan, fışkıran özgün aklı evvel'den (tanrı'dan ilk belirme aşaması) alem-i şuhut'a (nesnel varlıklar alemi) inerken çizdiği (kutsal köken) yükselirken çizdiği düşünülen kavs-i uruç (yükselen eğri) eğrilerinden oluşan bir varoluş cenneti vardır.

Ayrıca Alevi-Bektaşilerin tüm tarihleri boyunca ana dilleri ile ibadet ettikleri de yadsınamaz bir gerçek. "Biz hiç bir peygamberi kendi kaviminin dilinden başkasıyla göndermedik ki, onlara apaçık anlatsın" **(14. sure 4. ayeti)** derken Tanrı'da İnsanların özellikle de mümin kulların anlamadan, bilmeden ibadet etmelerini doğru bulmamıştır. Öyle ya anlamını, içeriğini bilmediğiniz bir dine, bir kavrama nasıl yürekten inanacak, nasıl bağlanacaksınız. Bunu derinlemesine ve çok yönlü düşünmek gerekir. Kuranı Kerim Arapça dili ile indirilmiştir. Çünkü peygamber Muhammed bu dili bilmektedir. Bu nedenle o dilden indirilmiştir. Ancak, Arap ulusunun dışında başka uluslardan da müslüman olmuş topluluklar, uluslar bulunmaktadır. Türk, İranlı (Acem), Afgan, Pakistanlı, Hind, İndonezyalı, Çinli, Çerkez, Gürcü, Kürt, Boşnak, Tacik, Arnavut, Rum bg. bir çok ulus müslüman dinini benimsemiştir. Bunların hepsinin Arapça bildikleri söylenemez. Arapça bilmeleri de istenemez. Her topluluk ve ulus kendi dilini konuşur. İbadetini de kendi diliyle yerine getirir. Bunun böyle olması doğaldır. Aksini savunmak gerçeği görmemek olur. Tersine kürek çekmek sayılmalıdır. Yüzyıllardan bu yana Türklerin bir kısmının kendi öz dilleri yerine Arapça diliyle ibadet etmeleri bu gerçeklerle bağdaşmaz. İnsan kendi diliyle ibadet ederse daha içten, daha doğru olmaz mı?

İşte Alevi-Bektaşiler bütün ibadetlerini kendi dilleriyle yani Türkçe ile yapmışlardır. Ayn-ı cemlerinde, deyişlerin de, evlerinde, topluluklarında hep Türkçe'yi kullanmışlardır. Onun için onların ibadetleri içten, bilinçli ve gerçekçidir. Onlar bilerek ibadet ettikleri için açıklık, saydamlık taraftarıdırlar. Yolların tüm inceliklerini derinlemesine ve genişlemesine görmeyi çok yönlü incelemeyi bilirler. Namaz da okuduğu sure ve ayetlerin anlamlarını bilmeyen müslümanlar çoğunluktadır. Hatta her gün beş vakit okunan ezanın anlamını bilmeyen din kardeşlerimizin sayısı onlarca milyona ulaşır. Sonucunu varın siz değerlendirin böyle ibadetin...

Oysa, yapılacak iş, bilimsel yönü ağırlık kazanan sağduyulu çalışmalara hız vererek dini konuları karmaşadan kurtarmak suretiyle saydamlaşmasını temin edip o haliyle halka iletilmesini sağlamak olmalıdır. Devlet tarafsızlığını, nesnelliğini, soğukkanlılığını yitirmeden ve taraf tutmadan bu işe hem parasal hemde diğer yönlerden yardımcı olmalıdır, yanlı davranması devlete güveni sarsar. Kişi ve cemaat yetkilileri de kendi çaplarına göre bu işe yardımcı olurlarsa din toplumsal işlevini yerine getirebilir. Aksi halde kan gölü bekçilerinin elinde oyuncak olmaktan kurtulamaz.

Alevi-Bektaşi felsefesine göre; Tanrı-doğa-insan zemininde kalarak insan-ı kamil aracılığı ile ancak Tanrı bu koşullarda nesnel süreci öğrenebilir. Aslında O bir dünya cahilidir diyenlerde mevcuttur **(Esat Korkmaz, Enel hak. s: 20)** Potansiyelini kendi içinde taşıyan bir önceki karışıklıktan, aşamadan, basamaktan bir sonraki konağa yöneltmekten bile aciz kalır. Bu ortamda mutlak olduğuna inanılan Tanrı kendisini doğal elemente saf cevhere taşımakla varlığını yadsımış olur. Maddi özellikler gösteren öğelerden oluşan bir nesnel süreçten başka bir şey olamayan bu dünyayı bilme, tanıma olanağına kavuşur. İnsanın Tanrı'ya değil, Tanrı'nın insana muhtaçlığı zemininde, insan öne çıkarak son derece cesur, kural yıkıcı yaşamını cendereye alan, her türlü baskıya baş kaldıran, "bir savacı" olarak belirir O bu haliyle ters yüz edilmiş kolletif bilincin son halkasıdır.

Bu olgu içinde, Tanrı insan donunda söyleyen bir varlığa bürünür. İlksiz ve sonsuzu algılar. Ayakları üzerinde dikilerek doğayı ve insanları anlama aracı duumuna dönüşür. "kurgulanan Tanrı, kurgulayanda somutlanır." Alevi-Bektaşi felsefesini güncel kılan işte bu materyalist özdür. İnanç ürünü soyut tanrıyı insan donunda somut kılan; doğa-toplum-insan yaşamının sınırında, hem toplumsal insan bilincini harmanlayan, maddeci düşünce temeli üzerinde gelişen akıl ürünün hasat alanı, hemde kutsal kökene bir atlama platfırmudur **(E. Korkmaz a.g.y. sh: 21).**

AY VE GÜNEŞ KÜLTÜ

Kadıncık Ana (Kutlu Melek), bir gece rüyasında, ondört günlük dolunayın koynuna girdiğini görür. İdris Hoca, bu rüyayı şöyle yorumlar: *"Güneş peygamberdir, Ay, eren. Senden bir çocuk dünyaya gelecek erenlerden olacaktır"* der.

Şah Hatâyi:

Ay da sırdur gün de nurdur
Allah bir Muhammed Ali

diyerek, Ali'nin şahsında beliren *"Muhammed Ali"*yi, *"Ay"* kabul eder:

Gökte kaç bin ılduz olur
Ay Muhammed Ali'nündür

"Ay" ile bir olan *"Ali"*yi, *"Güzel şâhım, Kamer mâhım"* diye belirtikten sonra, ona olan sevgisini, *"Gözlerim nûru ziyâsı berdr-i mâhımdır Ali"* ifadesiyle açıklar.

Teslim Abdal, ay ile güneş'in anadan doğmuş olduklarını (yani Hz. Ali ve Hz. Muhammed olduklarını), *"Anadan doğdular şems ile kamer"* diyerek anlatıyor. **Derviş Mehmed** bunu, *"Arş yüzünde nişan duran ikiyi"* diyerek açıklıyor.

Viranî, *"Lâ ilâh illâ Ali'dir gökteki berdr-ü hilâl"* ve *"Ali'dir âlemin mâh-ı münîri"* diyerek, bu konudaki itikadını belirtir.

Sürûrî'nin dilinde Hz. Ali, *"âftab-ı ezel Murtazâ Ali"*dir. **Sefil Abdal** ise bunu, *"Vechinde bedr olan Mâha aşk olsun"* diyerek dile getirir.

Noksanî, bu inancı şöyle açkılar: *"Yüzüne müştakdır şems ile kamer, Dâim gelür gider cihan içinde"* **Gurbi** ise şöyle söyler: *"Din-i islâm ile imân ehline, Şemsü mâh ü gökte ülkerdir Ali"* **Pîr Sultan Abdal,** bunu, *"Yedi kat arşta asılı, Kandildeki nura geldim"* diyerek de anlatır. Aynı şair, sorgu sual şeklinde de, bu itikadı açıklar. *"Nurdan kandil ile inan kim idi"* ve *"Bir kandil içinde iki nur nedir"*

Bu sır, "Haydar" (Ali) Sırrı'dır:

Pîr Sultan'ın Haydar sırdır
Sırra saraydan serverdir
Ayda nurdur, günde nurdur
Allah bir Muhammed Ali

Bu *"Sır"* ra kendisi de akıl erdirememektedir:

Be âşıklar ben bir dosttan ayrıldım
Şule verip doğan ayla gün nedir
Akıllar mı erer Hakk'ın sırrına
Akın ırmakların gör seli nedir

Pir Sultan'ım Haydar diye anıldı
Hep bir aradan mânâlar verildi
Cennet misalinde Ali'm göründü
Kandildeki yanan nuru bil nedir

Yer ile gök'ün *"Ay"* ve *"Güneş"* bend olmuş bulunduğunu açıkladıktan sonra, Hz. Ali'yi, yaz gecelerinin yorgun ve süzgün Ay'ı olarak görmektedir.

Güzel Ali'm çıksa çıksa salınsa
Yorgun aylar gibi doğsa dolunsa
Üç şey vardır bir kardeşte bulunsa
Biri sabır, biri ibadet, biri niyaz

Pîr Sultan'ın, *"Ay Ali'dir, Gün Muhammed, balıklar da suya hasret"* şeklindeki nefesi bütün Alevîler tarafından bilinmekte ve aynı inanç paylaşılmaktadır.

Pir Sultan Abdal, *"Güneş"*in *"Hz. Muhammed"* ve *"Ay"*ın *"Hz. Ali"* olduğunu açıkca ilân ediyor:

Var dükkâna pazar eyle
Hışımdan hazar eyle
Aya güne nazar eyle
Ay Ali gün nur içinde

Ay Ali'dir gün Muhammed
Üçyüzaltmışaltı sünnet
Balıklar da suya hasret
Çarh dönerler göl içinde

Ay Ali'dir gün Muhammed
Kılasın farzı ile sünnet
Yedi tamu, sekiz cennet
Bülbül oynar gül içinde

(Mehmet Eröz, a.g.e S: 118-120)

20. YÜZYIL ALEVİ-BEKTAŞİ ŞİİRİ

Farsça'da dayanma anlamına gelen Tekke (Tekye) sözcüğü İslam'da tarikat etkinliklerinin yürütüldüğü yapıyı, binayı anlatmak için kullanılır. Tarikat kurucusu şeyhin, pirin ya da türbesinin bulunduğu merkez tekkeye "asitane" ya da "hankâh" denir. Merkez tekke Mevlevilikte "huzur" ya da "huzur-ı pir", Bektaşilikte "pirevi" ya da "pir makamı" olarak adlandırılır. Sınıflarda savaşçı dervişlerin üslendikleri rikat denilen yapılar da bir tür tekke işleri görürdü.

Mutasavvıfçılarca ilk tekke, sufi adıyla anılan ilk kişi olan Ebu Haşim el-Kufi(öl. 767) tarafından Şam yakınlarında Remle'de kuruldu. Tarikatların doğup hızla çoğalmasıyla tekkeler de İslam dünyasının her yanına hızla yayılmıştır. Mimari yapısı gereksinimlere göre değişen tekkeler büyükce tek odalı bir yapıdan oluşabileceği gibi bir çok bina ve yapı topluluğunun bir araya geldiği "külliye" biçiminde de olabilir.

Türkiye'de II. Meşrutiyet'in ilanından (1908) sonra yapılan bir sayıma göre sadece İstanbul'da 311 tekke vardı. Ülkemizde tekkeler 30 Kasım 1925 tarihinde 677 sayılı yasa ile kapatılmıştır.

Genellikle halka seslenen tekke yazını şiirleri yalın bir dille, hece ölçüsüyle ya da aruzun heceye yakın kalıplarıyla yazılmıştır. Evliya menkibeleri, efsaneler, öyküler, fıkralar ve tarikat ulularının yaşamlarını konu alan yapıtlar çoğu düz yazı ile oluşturulmuştur. Tekke yazının da şiirin genel adı "İlahi" dir. Bektaşi yazınında "Nefes- Nutuk-Deme-Deyiş" adlarını alır. Tekke yazını 12. yüzyılda Türkistan'da yetişen Ahmed Yesevi'nin hikmetleriyle başladı. Anadolu'da ise, bu dalın ilk ve en büyük ozanı Yunus Emre'dir. 19. Yüzyıl sonuna değin bu yazın tarikatlar aracılığıyla sürdü. Bu geleneğin ve yazının sürmesinde Alevi-Bektaşi ve Melami-Hamzavi ozanları ile diğer bir kısım tarikat ozanlarının rolü büyük olmuştur. 19. yüzyıl sonlarında tekke yazını sönmeye yüz tuttu, etkisiz bir kaç ozanın dışında büyük temsilciler yetiştirilemedi. Bu yüzyılda Seyrani, Türabi ve benzerleri yarı tekke şairleri olarak anılabilir.

20.yüzyıl, tekkelerin kapatılmasıyla Alevi-Bektaşi şiiri yönünden sönük-ölü bir dönem sayılabilir. Önemli hiçbir ozan yetişmedi. Şiirle uğraşan Alevi-Bektaşiler de eskinin yinelenmesi dışına çıkamadılar. Alevi-Bektaşi ozanları daha çok sosyal, politik, güncel konulara eğildiler, dağınık şiirler yazıldı. Yüzyılın son çeyreğinde Alevi-Bektaşi şiirinde kıpırdanmalar görülürse de soluklu şiirlere pek rastlanmaz.

20. yüzyıl ilk çeyreği sonunda Alevi-Bektaşi şiiri üzerindeki tekkelerin gölgesi kalkmış, şiir kendi kendisinden kopmaya çalışarak hızla uzaklaşma uğraşı vermeye, dinsizleşmeye, tarikattan kaçmaya, yoldan yolaktan uzaklaşmaya başlar. Tekkelerin kapatılmasına karşı durmaz, hiç söz etmez "elle gelen düğün bayram" der. Der ama tekkelerin tarih-

sel ve dinsel işlevlerini yitirdiğinin de bilincinde'dir. Elden gizlese de, sinesine taşlar, odlar bassa da gerçek gerçektir. Tekkeler işlevini tamamen yitirmiş, sömürü düzeninin bir parçası haline gelmiştir, çağdaş kurum nitelikleri yoktur. Bir Bektaşi olan Yakup Kadri Karaosmanoğlu "Nur Baba" adlı romanında bunu işler, gözlemlerini sergiler. Kendisini yenileme gücünü özünde taşımayan herşey fosilleşmeye mahkûmdur, bunu kimse önleyemez, zaman fosilleri silip süpürüp yıkar, yakar. Özünde kendini yenileme gücünü taşımayanların yaşama şansı hemen hemen yoktur. Alevilik tarih sürecinde hızla akan bir ırmak gibidir. Değişik ortam ve koşullardan yeni ortamlara geçmesini, kimliğini yenilemesini, zenginleştirmesini bilir. Bütün değişiklikleri şiirine yansıtır. Alevilerin şiiri çok uzun bir yoldur. Kopmadan 13.yüzyıllardan günümüze değin sürüp gelmiştir. Eksiklikleri, yanlışları yok mu? Var elbette. Önemli olan bunları görüp önlemlerini almak, yeni içerik ve yapı kazandırmayı gerçekleştirmektir.

20. yüzyıl bilim ve teknik çağıdır, çok yönlü iletişimlerin doruğa vardığı bir yüzyıldır. Aleviler bu değişimlerin dışında kalamaz. Çağa ayak uydurmayı çok iyi bilen Aleviler önce toplum içindeki yerlerini, sınıflarını belirlerler, sonra konumlarını durumlarına göre ayarlamaya çalışırlar. Yeni konumlar kazanırlarken sınıflarının bilincine varırlar. Bunu şiirlerine yansıtmaktan geri kalmazlar. Eski konuları tarihin sayfalarına iterler. Hızla yeni konuları, kavramları işlemeye başlarlar. Açlık, yoksulluk, işçilerin durumu, işlevleri, politik durum ve yapılarını yansıtan, tarikat kavram ve konuları yerlerini başkalarına bırakır. Tanrı sevgisi, maddi aşka dönüşür. Alevi-Bektaşi şiiri ayağını yere yeniden basar. Yeni yaşamında daha özgürleşir. Halk şiirine yaklaşır. Eski kimliği değişecek midir? Onu zaman gösterecek. Ama eski geleneğiyle görünmez gibi duran bazı kavramlarla ilişkisini sürdürdüğü görülür. 20. yüzyıl Alevi şiiri, 50'li yıllardan sonra içtenlik, cesaret, doğruluk, dürüstlük, gerçekçilik gibi özelliklerini sürdürür. Dili daha duru, daha keskindir, sınıfsal kültürü laik kültürle kaynaştırır, ateist bir çizgiye doğru uzanırken Devlet yasaklarıyla karşılaşır, çağın büyük acılarından uzak durmayı beceren Türk toplumu içinde Atatürk'cü bir çizgi'de birleşirler. Politikaları sol partiler doğrultusundadır. Şiirleride buna göre oluşur. Sınıfsal çatışmalardan, yeni oluşumların yarattığı sürtüşmelerden rahatsızdır.

Ahir zaman Kahramanı Atatürk
Türkiye'nin halı yaman oldu gel
Fitne fesat ellerinde kaldı mülk
Kardaşlar kardaşa düşman oldu gel

Söyle Yüce Tanrı'm Mehdi'yi salsın
Ali, Battal Gazi beraber gelsin
Sana taş atanın eli kırılsın
Gafiller cahiller pişman oldu gel

Ali İzzet Özkan bu dizelerle Alevi-Bektaşi topluluğunun genel görüşünü, Atatürk'ün "kızılca kıyamet"te toplumun uçurumun eşiğine geldiğinde ortaya çıkarak ülke ve ulusu onurlu bir kurtuluş savaşı sonunda kurtardığını "**Mehdi Kültü**" ile Atatürk arasında bir özdeşlik bulunduğunu vurgular.

Aşık Kul Ahmet ise bunu şöyle dile getirir:

Bütün Hunlar Libası
Muhammed'in tacı, fesi
Atatürk'ün madalyası
O da kırmızı değil mi?

Aşık Veysel ise;

Ağlıyalım Atatürk'e
Bütün dünya kan agladı.

der. Kısaca Alevi-Bektaşilik Atatürk'le özdeşleşmiştir. Ulusçu, laik, demokratik ve toplumcu düşünce tarihinin bir kesitinde, o günün özgül koşullarında Alevi-Bektaşilik; tarihin bir başka kesitindeyse yine günün özgül koşulları içerisinde yine aynı kaynaklardan beslenmiş yeni olan düşüncelerin etrafında toplanmasını bilmiştir. Onlara göre Atatürk Bektaşidir. Çelebi Cemalettin efendi kılıç, kuşandırmıştır. Kurtuluş savaşında onunla ittifak kurmuşlardır. Alevi-Bektaşiler kurtuluş savaşının kazanılmasında, Cumhuriyet ve devrimlerin getirilmesinde, Atatürk'çülüğün oluşturulmasında etken ve temel güç olmuşlardır.

Alevi-Bektaşiler laiklik, hoşgörü, evrensellik, ulusculuk, demokrasi, katı ve doğmacı olmayan, bağnazlık ve yobazlıktan uzak duruş, tüm olaylara mantıksal ve ussal bakış, insan hak ve özgürlüklerine inanclı bağlanış, eşitlik, hak, adalet duygularına saygı gibi kavramları gündemlerine yerleştirdiler. Şiirlerini de bu kavram ve konular, üzerine oturtmayı ihmal etmediler. Dinsizlik tüten, dahası sosyalizmin din hakkındaki görüş, tutum ve düşüncelerinin etkisiyle dinsel ve Tanrısal her şeyi sıyırıp atan yeni bir kimlik, toplumcu bir kültür peşinde koşan çağımız Alevi-Bektaşileri acaba eski kültürlerinden kurtulmak mı istediler, ondan kaçarken derisi yüzülen Nesimi gibi kültürlerini yüzerek nereye atmak istediler. Nesimi yüzülen derisini omuzuna atarak Halep şehrinde yürümüştü. Alevi-Bektaşiler de kültürlerini, şiirlerini kimliklerinin, kişiliklerinin özüne yerleştirerek yeni yapılanmalara, yeni tür söyleyişlere, zenginliklere, derinliklere, güzelliklere gerçek ve doğrulara ulaşmaya çalışacaklardır. Özlerinde var olan güç halkın ve hakkın gücüdür. Tanrı böyle istemektedir. Bu isteği Derviş Ruhullah şöyle renklendirir:

Vahdet badesiyle mestiz ezelden
Elest kadehinden tadanlardanız.

ALEVİ - BEKTAŞİ MÜZİĞİ

Alevi-Bektaşi müziği, konusuna da genel biçimde değinmek istiyorum. Alevi-Bektaşi yazını deyince, onun bir parçası olan müziğini kenara itmek yanlış olur. Alevi-Bektaşilerde şiirle müzik iç içedir. Zaten şiirlerine "Nutuk" derler. Alevi-Bektaşi müziği halk müziği ile tasavvuf-tekke müziğinin, dinsel müziğin bir dalıdır.

Tekke ya da dergahlarda ayin sırasında ya da ayin dışında çoğunlukla tarikat mensuplarınca icra edilir. Geniş ölçüde sözlü müzik türünü oluşturur. Tarikatlar içinde müziğe en büyük önemi mevleviler vermişlerdir. Bektaşi nefesleri dışında, ilahilerin pek çoğu neredeyse bütün tarikatlarda okunur. Bazı ilahi güftelerinden, belli bir tarikatın kurucusunun adı ya da o tarikata özgü kavramlar geçer.

Tasavvuf müziğinin repertuarının büyük bölümünü ilahiler oluşturur. Bundan başka durak, tevşih temait, naat, munacaat, teşbih, şugl, savt gibi besteli yapıtlar da vardır.

Bektaşi nefeslerine özgü usuller de vardır. Nefes, genellikle şekil yönünden "koşma" biçimdeki dinsel içerikli şiirlere verilen addır. Ayrıca Alevi-Bektaşi müziğindeki başlıca formunda adıdır. Nefeslerde on iki imam'la tarikat ulularına övgülerle, duyulan sevgiler dile getirilir. Ayin-i Cem denilen Bektaşi törenlerinde okunan nefeslerin ezgileri son derece yalın ve özlüdür. Güftelerindeki "Şehl-i mümteni" kendini müzikte de gösterir. Nefesler halk türkülerine benzerler. Pek çok nefesin bestecisi unutulmuştur. Nefeslerde en çok uşşak, hayati, hicaz, hüseyni, saba makamlarına rastlanır. Evc, muhayyer, acem, isfahan, bestenigar gibi makamlar kullanılmıştır. Sofyan, düyek, yürüksemai gibi küçük usuller en yaygın olanlarıdır. Nefeslere özgü olan Bektaşi devrirevan, Bektaşi Raksanı hemen hiç kullanılmamıştır.

Çoğunlukla koro halinde toplu olarak okunan nefeslere bendir veya daire denen büyük zilsiz def ve baglama ailesinden bir çok çalğı eşlik eder. Anadoludaki kimi Bektaşi-Alevi tekkelerinde mey ve kaval gibi nefesli halk çalgıları da eşlik etmiştir. Aynı cemlerde, semahlarda nefesler söylenir. Daha geniş bilgi için Vural Sözer'in Müzik ve Muzisyenler Ansiklopedisi ile Feridun Darbaş'ın Türk ve Batı Müziği kitabı ve özelliklede Turgut Koca ve Zeki Onaran'ın birlikte hazırladıkları nefes ve ezgilerden, notalardan oluşan Güldeste isimli kitabına başvurulabilir. Biz uygulamalardan seçme beste ve ezgileri kitabımızın bu cildinin sonuna ekledik.

SEMAHLAR

Bir başka açıdan baktığımızda Alevi-Bektaşiliğin temelinin üç öğeye dayandığını, yolağın bu üç şey üzerinde yapılandığını görürüz. Bu üç temel öğe:

- Ses(Müzik),

- Söz(Şiir),

- Hareket(sema ve diğer tarikat-cem törenleri)

Gerçekte yaşam oyunla başlar, oyunla da biter. Alevi-Bektaşi süreğini kuranlar bu gerçeği ta baştan beri biliyorlardı diyeceğim çünkü bu üç temel öğe işin başında da tarikatın hamuruna karılmış, genel anlamda toplu ritmik dans türü olarak tanımlayabileceğimiz "semah" giderek dinsel oyun kimliği kazanmıştır. Müzik eşliğinde, kadın-erkek birlikteliğinde gerçekleştirilen, temelinde dinsel duyguların egemen olduğu çoşkulu oyunlara Alevi-Bektaşilerce verilen ad Semahta ezgi oyunun yanıbaşındadır, daha doğrusu tam

yüreğinin ortasındadır, özündedir. Alevi-Bektaşi eylemini de, düşüncesini de müziğin, ezginin içine oturtmuştur. Söylence'de (mitoloji) öyküsü, H.H.B. Veli Velayetnamesinde dört ayrı söylence olarak verilir. (**Bknz. Abdulbaki Gölpınarlı, Velayetname 1958, S:36**) Aslında söylenceler dört ayrı görüşün sesidir. Birincisi islamın ortak görüşünü yansıtmaya çalışır. İkincisi Mevlevi ve Nakşibendi, gibi sünni tarikatlarda bulunan semaların İslam'dan kaynaklandığını öne süren sünni inancın söylencesidir. Üçüncüsü ortak Alevi inancının, dördüncüsü ise Bektaşi inancının söylencesidir. Bunların tümüde İslama dayanmaktadır. Bu söylenceler sırasıyla şöyle:

a) Tanrı ile Cebrail söylencesi

"Tanrı Cebrail'i yarattıktan sonra katına çağırıp sorar:

- Sen kimsin, ben kimim?

Cebrail:

- Sen sensin, ben benim, diye karşılık verir.

Tanrı bu yanıta çok kızar ve Cebrail'i katından kovar. Cebrail bu duruma çok üzülür. Gökyüzünde kollarını açar. Böylece durgun ve üzgün uçar. Bir süre sonra yorulur. Konacak yer arar. Fakat inecek yer bulamaz. Yeryüzü henüz sularla kaplıdır. Bu sırada yeşil bir kubbe görür. İnmeye çalışırken içerden bir ses duyulur:

- Ey Cebrail niyaz et!

Cebrail niyaz eder. Kapı açılır, Cebrail içeri girer. Beş tane nur görür. Yeşil nurdan bir ses yükselir:

- Ey Cebrail, Tanrı sana bir kez daha aynı soruyu sorarsa ona "Ey Tanrı, sen yaratıcısın. Ben ise yaratılanım" de!

Bir süre sonra Tanrı yeniden Cebrail'i yanına çağırır. Aynı soruyu yineler:

- Sen kimsin, ben kimim?

Cebrail bu kez:

- Ey Tanrı, sen yaratıcı, haliksin, ben ise bir mahlukum, yaratılanım der.

Bu yanıtı onaylayan Tanrı:

- Ey Cebrail sen mürşidini bulmuşsun. Onun yanına git, diye buyurur.

Bu duruma Cebrail pek sevinir. Sevinçle gökyüzünde el kol ve baş hareketleri ile uçarak türbeye girer. (**Belgin Aygün, Alevi Törenleri ve semah tez S:60**)

Bu söylence halk arasında şöyle yorumlanır: "Biz de Cebrail gibi, mürşidimize ulaşmak amacıyla ve onun duyduğu sevinci duymak için semah dönüyoruz. (**Belgin Akgün a. g. tez S:60 aktaran: F. Bozkurt, Semahlar s: 40**)

b) Muhammed ile Muaviye:

Günlerden bir gün Muhammed katında bir ozanın deyişi okunur. Bu sırada Muhammed coşup kendinden geçer. Dönmeye başlar. Oyun sırasında hırkası üzerinden düşer. O toplulukta bulunan Muaviye:

- Ey Tanrının elçisi ne güzel oynuyorsun, der.

Muhammed ona şu karşılığı verir:

- Sus Muaviye! Sevgilisininin adı anılırken harekete geçmeyen kişi ulu değildir der. **(Rauf Yekta, Mevlevi Ayinleri, önsöz, ist. 1934)**

c) Kırkların Cemi Söylencesi

Hz. Muhammed bir sabah erken mirac'a gidiyordu. Ansızın yoluna bir arslan çıktı Aslan üzerine gelerek kükremeye başladı. Hz. Muhammed ne yapacağını şaşırdı. Birden bir ses duydu:

Ey Muhammed yüzüğünü aslanın ağzına ver! Muhammed söyleneni yaptı. Yüzüğünü aslanın ağzına attı. Aslan nişanı alınca sakinleşti. Muhammed yoluna devam etti. Göğün en yüksek katına erişti. Orda dostuna Allah'a kavuştu. Onunla doksan bin söz konuştu. Bunun otuz bini şeriat üzerine idi. İnsanlara indi. Kalan altmış bini ise Alı'de dir dedi sonra sırroldu.

Cennette Hz. Muhammed'e bal, süt ve elmadan oluşan bir yemek geldi. Bunlar özellikle seçilmiş yiyeceklerdi. İnsan için sütün yüz yararı, balın ise dokuzyüz yararı vardı. Elma da katılınca bu üç yiyeceğin bin bir yararı bulunuyordu. Balın peteği insanın mayası, sütün memesi ana rahmi, elmanın kabuğu derisi sayılırdı. Tanrı süte sevgiyi, bala aşkı, elmaya dostluğu bağışladı. Üçünü de cennet ürünü olarak insanlara yolladı.

Muhammed Miraç'tan dönerken şehirde bir kubbe gördü. Bu kubbe ilgisini çekti. Yürüyüp onun kapısına vardı. İçeride birileri sohbet ediyordu. Hz. Muhammed içeri girmek için kapıyı vurdu. İçerden bir ses geldi:

- Kimsin, ne için geldin? diye sordu.

Hz. Muhammed:

- Ben peygamberim. Açın içeri gireyim. Erenlerin güzel yüzlerini göreyim, diye karşılık verdi. İçerden:

- Bizim aramıza peygamber sığmaz. Var peygamberliğini ümmetine yap, dediler.

Bunun üzerine Muhammed kapıdan çekildi. Tam gideceği sırada Tanrı'dan bir ses geldi.:

- Ey Muhammed o kapıya vur, buyurdu.

Tanrı'nın buyruğu üzerine Muhammed yeniden o kapıya varıp kapıyı çaldı. İçerden:

- Kim o?, diye sordular. Hz. Muhammed:

- Ben peygamberim. Açın içeri gireyim. Mübarek yüzlerinizi göreyim, dedi. İçerden:

- Bizim aramıza peygamber sığmaz. Ayrıca bize peygamber gerekli değil, dediler.

Tanrı'nın elçisi bu sözler üzerine geri döndü. Oradan uzaklaşacağı sırada Tanrı yeniden buyurdu:

- Ey Muhammed, geri dön. Nereye gidiyorsun? Var o kapıyı arala, buyurdu.

Tanrı'nın elçisi yine o kapıya vardı. Kapıya vurdu. İçerden:

- Kimsin?, diye ses geldiğinde:

- Yoktan var olmuş bir yoksul oğluyum. Sizi görmeye geldim. İçeri girmeme izin var mı? diye sordu. Yeniden geri döndüğünü bildirmedi.

O anda kapı açıldı içerdekiler:

- Merhaba hoş gelip uğurlar getirdin gelişin kutlu olsun ey kapılar açan!, diye karşılayarak içeri çağırdılar.

O mecliste Kırklar oturmuş sohbet ediyorlardı

Hazreti Muhammed :

- Kutsal kapı hayırlar kapısı açıldı. Bismillahirrahmanirrahim diyerek önce sağ ayağını atıp o kapıdan içeri girdi.

İçerde otuzdokuz inanmış can oturuyordu. Muhammed bakınca bunların yirmiikisinin er, on dokuzunun bacı olduğunu gördü.

- Muhammed peygamber geldi, diye gaipten bir ses geldi. Muhammed'in içeri girmesi için inananlar ayağa kalktılar. Hepsi ona yer gösterdiler. Hz. Ali de o mecliste idi. Hz. Muhammed, Hz. Ali'nin yanına oturdu. Ama onun Hz. Ali olduğunu anlayamadı. Hz. Muhammed'in aklından birtakım sorular geçti. "Bunlar kimler? Tümü aynı düzeydemi, Büyükleri hangisi?" diye düşündü. Soru sormayı gereksiz görüyordu. Ama dayanamadı sonunda:

- Sizler kimlersiniz? Size kimler derler?, diye sordu.

İçerdekiler:

- Biz Kırklarız, diye karşılık verdiler.

Hz. Muhammed:

- Peki sizin ulunuz kim, küçüğünüz kim? Ben anlayamadım, dedi.

Kırklar:

Bizim ulumuz da uludur. küçüğümüz de uludur. Bizim kırkımız birdir, birimiz kırktır, diye karşılık verdiler.

Hz. Muhammed:

- Ama biriniz eksik, o biriniz ne oldu? diye sordu.

Kırklar:

- O, birimiz Selman'dır. Taşraya çıktı. Pars'a gitti. Ama niçin sordun? Selman da burda. Onu aramızda say, dediler.

Hz. Muhammed Kırklardan bunu göstermelerini istedi. O zaman Hz. Ali kutsal kolunu uzattı. Kırklardan biri "destur" diyerek Hz. Ali'nin koluna bıçak vurdu. Hz. Ali'nin kolundan kan akmaya başladı. Bu sırada tüm Kırkların bileğinden kan akıyordu. O anda pencereden bir damla kan girip ortaya damladı. Bu kan taşrada bulunan Selman'ın kanıydı. Sonra Kırklardan biri Hz. Ali'nin kolunu bağladı. Öbür Kırkların da tümünün kanı durdu.

O sırada Pars'tan Selman-ı Farisi'nin geldiğini gördüler. Selman bir üzüm tanesi getirdi.Kırklar bu üzümü getirip Hz. Muhammed'in önüne koydular:

- Ey yoksulların hizmetkârı bir hizmet et de üzüm tanesini bize paylaştır, dediler.

Hz. Muhammed duruma baktı. 'Bunlar kırk kişi üzüm tanesi bir tane. Ben bu üzümü nasıl böleyim?' diye düşünceye daldı. O anda Tanrı, Cebrail'e:

- Sevgilim (Muhammed) zorda kaldı. Tez yetiş cennetten bir tabak al, ilet. O üzümü bu tabak içinde ezip şerbet eylesin, Kırklara verip içirsin, diye buyurdu.

Cebrail cennetten nurdan yapılmış bir tabak alıp Tanrı'nın elçisinin karşısına geldi. Tanrı'nın selamını ileterek o tabağı Muhammed'in önüne koydu.

- Şerbet eyle, ey Muhammed, dedi.

O sırada Kırklar ' Hz. Muhammed üzümü ne yapacak? ' diye seyrediyorlardı. Birden Hz. Muhammed'in önünde nurdan tabağın belirdiğini gördüler. Tabak güneş gibi ışık veriyordu. Hz. Muhammed tabağın içine bir damla su koydu. Sonra parmağı ile o üzüm tanesini nurdan tabak içinde ezip şerbet eyledi. Tabağı Kırkların önüne koydu. Kırklar o şerbetten içtiler. Tümü ilk yaratılıştaki gibi sarhoş oldular. Oturdukları yerden ayağa kalktılar. Bir kez "Ya Allah" diyerek el ele verdiler. Üryan büryan semaha girdiler. Muhammed de bunlarla birlikte semaha girdi. Kırkların semahı ilahi bir nur içinde sürdü. Semah ederken Hz. Muhammed'in başından mübarek imamesi düştü. İmame kırk parça oldu. Kırkların her biri bir parçasını aldı. O parçayı etek yapıp kuşandılar.

Hz. Muhammed bunlara pirlerini ve rehberlerini sordu. Kırklar:

Pirimiz, Şahımerdan Ali'dir, kuşkusuz, tartışmasız ve rehberimiz Cebrail Aleyhisselamdır, dediler.

Bunun üzerine Hz. Muhammed, Hz. Ali'nin orada olduğunu anladı. Hz. Ali, Hz. Muhammed'in yanına doğru yürüdü. Hz. Muhammed, Hz. Ali'nin geldiğini görünce saygı

ve sevgi ile eğilerek yol açıp yer gösterdiler. Bu sırada Hz. Muhammed, Hz. Ali'nin parmağındaki aslanın yuttuğu nişan-ı mührünü gördü. **(Buyruk, Haz. Fuat Bozkurt S:7, Ist:1982)**

d) Hacı Bektaş Veli Hırka Dağında Söylencesi:

Günlerden bir gün Hacı Bektaş Veli abdallarıyla Hırka dağına çıktı. Dağın üstüne gelince abdalları:

- Tez varın bir ateş yakın, dedi.

Abdallar çevreden çer çöp yığdılar. Sonra ateşlediler. Hünkar ateş yanınca coşup semaha girdi. Abdallar da ona uydular. Kırk kez ateşi dolandılar. Derken Hacı Bektaşi Veli hırkasını çıkarıp ateşe attı, çekildi. Hırka tümüyle yandı, kül oldu. Sonra Hünkar o külü aldı savurdu.

Bu külün düştüğü yerden odun bitsin, dedi. Dönüp makamına vardı.

Bu andan itibaren bu dağın odunu günden güne çoğaldı. Abdallar girip keserler, getirip yakarlar, ısınırlardı. Bu yüzden o dağa "Hırka dağı" dendi. Odunu kıyamete dek bitmez.

Hacı Bektaş Velayetnamesi'nde semahlarla ilgili bu söylence anlatılır. **(H.H.B. Veli Velayetnamesi S:36 Haz. Abdülbaki Gölpınarlı Ist.1958)**

Semahlar kapalı yerlerde yapılan ayn-i Cemlerde oynanır. Alevi inacına göre kırklar meclisini temsil eden ayin-i Ceme ancak çağrılı olanlar katılabilir. Ayrıca düşkün olmamak, ceme katılma koşullarını taşımak gerekir. Cemler düzenleniş amacına göre büyük muhabbet ve küçük nuhabbet olarak ikiye ayrılır. Küçük muhabbetlerde semah toplantının sonuna doğru, büyük muhabbetlerde ise toplantının süresince zaman zaman oynanır. Büyük muhabbetlerde ayrıca ortada herkesin katıldığı büyük semah yapılır.

Semahlar genellikle üç bölümden oluşur: **a)** Ağırlama, bölümünde kadın ve erkekler müziğin ahengine uyarak hareket ederler ve adımları iki ileri bir geri atarlar. Bazı yörelerde bu bölümlerden önce deyişler okunur, sonra en yaşlı kadınla erkeğin ayakları ve başları açık, belleri bir kuşakla bağlı olarak oynadığı "miraçlama" denen semaha geçilir. **b)** İkinci bölüm "yürütme"dir. Bu bölümde oyuncular peş peşe halka halinde yürürler, gittikçe hareketleri hızlanır. **c)** Üçüncü evresi "dönme" bölümünü oluşturur. Bu bölümde tempo daha da yükselir. Kadınlar sola, erkekler sağa doğru döner, erkekler bazan tek ayakla, bazen iki ayakla "tartım" vururlar. Kadınlar ise, kollarını havada döndürürler, yörelere göre bu bölümler değişiklikgösterirler. Aşıkların semah sırasında çaldığı nefesler Virani, Pir Sultan, Kul Himmet, Nesimi gibi çok sevilen ozanlardan seçilir. Her semahın ayrı bir melodisi vardır. Semaha murşidin izniyle başlanır. En az iki kişi olmak üzere eşit sayıda kadın ve erkekle oynanır. Semaha kalkanlar karşı karşıya dururlar. Ama el ele tutuşmazlar. El, kol, ayak, gövde melodinin ahengine uyar. Her adım atışta o ayagın başparmağı öbür ayağın başparmağı üstüne basar. Önünden geçerken Şem'a ya (muma) sırt çevrilmez. El göğüs üstünde bağlanır. Baş hafifçe eğilir. Aşık nefesin mahlas dizesini iki

kez okurken oyuncular oldukları yerde durup beklerler. Bu hareket, nefesi söylenen ozana duyulan saygının ifadesi sayılır. Sonra ani bir hareketle oyuna devam edilir. Semah süresince oyuncular dışında kimse ayakta durmaz. Herkes konuşmadan sayğıyla izlemek zorundadır. Oyuna devam edemiyecek, kadar yorulan oyuncu oturanlardan birinin önüne egilip dizini öperek kendi yerine onun oyunu sürdürmesini istediğini belirtir. Ama erkekler ancak erkeklere kadınlar da kadınlara yerlerini verebilirler.

Mansur darında erirler, akarlar, katre iken umman; zerre iken güneş olurlar; Emek, inan, sevgi, vadisinde kırklar semahında can olurlar. Seslenirler, Asya'dan kopup gelen şeriatçı islamlığa inançsal açıdan olmasa bile kuru şekilçilik yönünden isyan ederler. Ortacağın temel üretim aracı olan toprak-otlak zemininde Tanrıcı islamiyetin özünde insanı kutsayarak Hz. Muhammed'i mürşit, Hz. Ali'yi rehber, Hacı Bektaş Veliyi pir bilirler, geleneksel başkaldırılarını yeniden yorumlarlar. Anadolu'ya, özgü bir inanç yolu oluştururlar; kirlenen, paslanan her gönülü sevgi yağmuruyla yıkarlar; toplumsala bürünen bireysellikleri içinde arılaşır bal yaparlar. İnançlarını aşarak evrensele çengel atar toplumun inancı, düşüncesi olmayı başarırlar. Çünkü artık ölümsüzdürler. Aklın kuşatıcılığında sonsuzu yaşarlar. Egemene kafa tutarlar. Yalınlıktır durumları artık; çünkü ikiliği aşıp bir olmuşlardır. Söylence zemininde özlem olup uçarlar gönül ekip gönül biçerler. Çünkü artık halk olmuşlardır, onunla kaynaşmışlardır.

Semahın türlerine gelince, Ali Nur Semahı, Çark Semahı, Turna Semahı, Kırat Semahı, Kırklar Semahı, Gönüller Semahı, Dem geldi Semahı, Bengi, Miraçlama, Alaçam Semahı,ya Hızır Semahı, Nevruz Semahı, Yatır Samahları, Çoban baba Samahı, Cebrail Samahı, Erzincan Semahı, Şiran Samahı, Samsun Ladik Semahı, Fethiye Tahtacı Semahı, Hacı Bektaş Semahı, Rumeli Semahi gibi türleri vardır. Daha fazla bilgi ve açıklamalar için sayın İlhan Cem Erseven'in Alevilerde Semah kitabı ile Prof. Dr. Sayın Fuat Bozkurt'un semahlar isimli kitabına başvurabilirler. Semah hakkındaki son sözü, Mevlana Celalettin Rumî Hazretlerine bırakalım:

Sema nedir bilir misin
Kendinden geçip Tanrı'ya varmak
Ve de "Belâ" sesini duymak
Sema nedir bilir misin
Gömlekten Yusuf'a ulaşmak
Onun kokusunu almak
Yakup'un derdine ilaç olmak
Sema nedir bilir misin
Benim Tanrı'ya öyle bir zamanım varki
O süreçte ne en büyük bir melek
Ne de bir peygamber ulaşabilecek.

(Süleyman Uludağ İslam Açısından Musiki ve Sema Ist. 1974 S:220-221)

GENEL OLARAK İNANÇ VE İNANÇSIZLIK KAVRAMLARI

19. yüzyılda inançların temelden yıkılırcasına geçirmiş olduğu büyük sarsıntı, 20. yüzyıl içinde de belli aralıklarla sürüp gitmiştir. Bunun için inanç kavramı üzerinde bir nebze durmakta yarar görüyoruz.

Çağdaş düşünce yapısını anlayabilmek, kavrayabilmek için ona temel olan ya da karşı duran düşünce sistemlerini de bilmek, incelemek gerekir. Bunlar yardımıyla ancak kurgusal açıklamalardan bilimsel açıklamalara, deneysel incelemelere dayalı bilgi türlerine erişilebilir. Yalnız şunu hiç hatırdan çıkarmayalım ki, bilginin bittiği yerde başlayan ya da başladığı yerde biten inanç bu nitelendirmelerin tamamen dışında kalır.

Öyleyse, inanç nedir?

Sözlük terminolojisinde birine duyulan güven, inanma duygusu, bir düşünceye, sanıya gönülden bağlı olma, özellikle Tanrı'ya, bir dine inanma, iman, itikat, görüş, öğreti anlamlarına gelir.

Felsefe de ise, inanç, doğruluğuna ilişkin yeterli bilgi temelleri olmadan bir önermenin geçerliliğini onama şeklinde tanımlanır. Gerçekte inanmak, iç gözleme dayanan bir edimdir. Bu, kuşkucu filozof David Hume'un "Din Üzerine " adlı yapıtında ileri sürdüğü gibi zihinsel bir yargı, ya da inançsızlık ediminden farklı imajlar içeren bir tür duygudur. İnançları, kesinlik derecelerine göre, sanı ya da kanı biçiminde sınıflandırmak da mümkündür. İnancın bilgiye dönüşebilmesi o önermenin açık, kesin biçimde doğrulanması gerekir.

İnsanlar için inanmak temel bir gereksinim olarak doğmuştur. Temelinde bilmek, öğrenmek yatar. Ancak, inanç bilginin bittiği yerde başlar. Bilinen için inanç söz konusu edilmez. Her inancın altında bir bilgisizlik gizlidir. İnsanoğlu bilmediklerini düş gücüyle, inanarak tamamlamaya, örtmeye çalışmıştır. Çoğu hep bilinmeyene inanılır. Hayal gücünün pratikten kopmuş olarak işlemesi halinde inançlar oluşur. İnançların oyun alanı bugün için çoğunlukla şiir olmuştur. Pratikle doğrulanan inanç, inanç olmaktan çıkar bilgi olur. Metafizik, inanca bilim ve bilği niteliği verir. İnanç, inanılan şeyi doğru sanmadır. İnanç geniş anlamda boş inancı (hurafe) kuruntuyu (vehim), inanı (iman) yani doğrulanmış sanmayı, bütün bilim dışı güvenceleri (itimat) içerir. İnanç alanı en ilkel halk masalların'-dan engelişmiş metafiziğe değin bütün hayel ürünlerini kapsar. İnan bilim bir bilimsellik taşır. İnanç, inandan daha geniş kapsamlıdır, pratikten elini çekmez.

Gerçekten bilimsel açıdan Hz. İsa'nın babasız doğduğuna inanmak ile bir ülkenin, taşın, ağacın, hayvanın kutsallığına, uğruna inanması arasında hiçbir fark yoktur.

Ruhbilim açısından inanç, kuşku (şüphe) duymakla başlar, olasılıklardan (ihtimal) geçer, insan içinde birikip tortulaşarak kesinliğe ulaşır. Bu üç temel aşama, hemen hemen her inancın oluşmasını sağlayan olgulardır. Diyebiliriz ki, kuşkucuların, olasıcıların ve doğmatiklerin inaçları arasında sadece derece farkları mevcuttur. İnançları kuramcıları inançsal varsayımlarla bilimsel varsayımlar arasında özdeşlik ya da yaklaştırıcı bağlar kurmaya çalışırlar. Bir başka söyleyişle, her ikisi arasında sıcak ilişkiler ararlar. Bilimsel varsayımlar fizik alanın inançsal varsayımlarsa metafizik (fizikdışı) alanın varsayımlarıdır, yani alanları zıttır. Başka ayrıcalıkları daha varsa da onlar üzerinde konumuzun özelliği itibariyle duramıyoruz.

Ancak şunu hiçbir zaman unutmayalım ki her masal mutlaka bir ihtiyacın ürünüdür.

İnançlar, kendileri gibi doğrulanabilir sayılmış varsayımlar üzerine kurulur.

İnançların türeme alanı olan metafiziği fiziğe indirgemek olanaksızdır. Bilimsel varsayımlarla inançsal varsayımlar arasında ilişki kurulamaz, bunu saglamaya çalışmak, kısır döngüye kapılmaktan başka birşey olamaz. Her zaman insanlar, masallar, söylenceler uydururlar. Bunların kökünde toplumsal ya da ekonomik birçok gereksinimler olduğunu, bu ihtiyaçlara dayandıklarını unutmayalım. Bir başka deyişle, insanları bereket tanrısını besinlerini sağlamak için, sağlık tanrısını sağlıklarını kazanmak için yaratmışlardır. Bunları yaratırken, hayel ederken çok değerli sezilerde yakalamışlardır. Bunların çoğu doğasal gerçeklerdir. Doğanın işleyiş yasaları, evrenin özdeksel yapısı, diyalektik kuralları bu sezilerle yakalanmıştır. Bu yadsınamaz; insanlık önceleri gerçeklik içindeydi, gerçeklikle özdeşti. Hayal kurma yeteneği ise çok sonraları doğdu, gelişti. İnsan ürünleri bilim dışıdır. Ama inanç nedenleri bilim kapsamında kalır. Mythos (uydurma söz), epos (sanatlı söz), logon (bilimsel söz) anlamına gelen eski Yunan düşüncesi inançla doğa gerçeklerinin farklı olduğu bilincine çoktan varmıştı. Tarihde sanatlı sözler hep ekonomik ve toplumsal alt yapı nedenleri üstüne biçimlenmiştir. Siyasal üst yapı inançlardan geniş çapta yararlanmasını bilmiş, tarihsel süreç içinde inançları artan bir güçle hep hizmetine koşmuştur. Başta insanların umut ve enerji kaynağı haline gelen dinler, daha sonraları kölelik, kulluk zinciri olmuştur. Bazı düşünürleri "din afyondur" gibi ağır bir sonuca iletmiştir. Düzen, herşeyi oldugu gibi inançları da kolayca sömürmüştür. İnsanlar hep alınyazısı diyerek baş eğmişler, öte dünya inancıyla bu dünyadan vaz geçmişlerdir. Böylece, egemen sınıfların varlık değerleri tabulaştırmış, bu değerlere karşıdurup söz söyleyenleri cehennem ateşiyle korkutmuş, uyanlara ise cennetler vaadetmiştir. Cennet en büyük avuntu kaynağıdır. Bütün bunlar belli koşullar içinde oluşan tarihsel gelişimin zorunlu sonuçlarıdır.

Pirimitif inanç, uygarlık dışında yaşayan toplulukların inancıdır. Değerli Bilim adamı Prof Dr. Sedat Veyis Örnek pirimitif inançlar konusuna değinirken "İlkel deyimi yerine, bugün artık daha yumuşak ve doğru deyimler bulunmakta, etnolojik literaturde yazıyı bilmeyenler, yazıyı kullanmayanlar (Schniftlosenvölker), doğal halklar (Naturvölker, Navie peoble) diye geçmektedir. Bir topluluğu ya da halkı ilkel olarak niteleyen başlıca özellikler şunlardır. a) doğaya sıkı sıkıya bağlılık b) Doğaya egemen olmak için kullanılan araç-gereçlerin ve tekniğin ilkelliği ve yetersizliği, c) Yazının bilinmemesi d) Terbiye ve

eğitimde geleneğin önemli rol oynaması, e)Politik örgütlenmenin akrabalığa dayanması , f) Kollektif düşünce tarzı .....

Genel olarak Kuzey ve Güney Amerika yerlilerine, Eskimolara, Afrika zencilerine, Okyanus adalarında yaşayanlara, Kuzey Asya etniklerinin kimilerine ilkel diyoruz. Batılı ilkellerle ilişki kuran ilkellerin bir bölümü tekniğe ve modem yaşama biçimine ayak uyduramadıkları için ortadan yok olup gitmişlerdir. (Örneğin Tasmanya adasında yaşayan yerliler gibi son Tasmanyalı 1876 yılında ölmüştür.) İlkel diye nitelenen halkların ve toplulukların büyük bölümü ise bugün artık eski durumlarından uzaklaşarak uygarlığa ayak uydurmaya çalışmaktadırlar. Çok ilkel basamakta olan ve geleneksel hayatlarını sürdürenlere örnek olarak Afrika'da yaşan Pigmeleri, Buşmanları, Avustralya yerlileri, Filyoyinler de yaşayan Aetaları, Malakın doğusunda yaşayan Semangları, kuzey kutbunun iç kısmındaki Eskimoları, Ateş toprakları ve Güney Amerika yerlilerinden kimilerini gösterebiliriz der. **(Ülkelerinde Din, Büyü, Sanat, Efsane, İstanbul 1971, S:819)**

Aslında inanç temelde ilkeldir. Bilim adamlarına göre bir bakıma inanç alanı, ilkeliğin sınırları içindedir. Aydın bilir, bildikleriyle de yeni şeyler üretir, bilgi sınırlarını aşar, uydurmaz inanç ilkel düşünceden doğar. Primitif inançlar deyimi gerçekte karşıtı olmayan bir deyimdir. Gök gürültüsünü Zeusun öfkesi sayan Yunan uygarlığı inancı ile Ren geyiğini atası sanan, Eskimo ilkelliğiyle, Türklerin Ya da Romalıların kurttan türediklerine ilişkin, İslam öncesi şamanist motifler arasında ne fark var?

ATEİSTLİK

Ateizm'in sözcük olarak kaynağı, Yunanda baş tanrı Zeus'u düşüncesizce bir and içmeye yönelterek Heraklesin Mykenai yöneticisi Eurystheus'un boyunduruğu altına girmesine yol açarak Olympos'tan kovulan, yer yüzünde hem tanrıları hem de insanları kışkırtıcı ve yıkıcı eylemlere yönelten, bir iblis ve şeytan gibi yaşadığına inanılan dişi varlık Ate'nin adına dayanır. Sözlük anlamı Tanrıya ya da dinsel varlıkları kabul eden metafiziksel inançları eleştiren ve yadsıyan, Tanrısal varlığın gerçekliğini öne süren ve tanıtmaya çalışan (Teizm) in karşıtı görüş olarak tanımlanır. Tanrı'nın var olup olmadığı sorusunu karşılıksız bırakan bir temele dayalı agnostizim den de ayrılır. Bunlara (Ateistlere) göre, Tanrı'nın var olmadığı kesin doğrudur. Eski Yunanda Demokritos, Epikuros materyalist görüşleri bağlamında ateizmi savundular. 19. yüzyıl ateizimin en çok önde ve revaçta olduğu bir dönemdir. Başta Karl Marx olmak üzere bir çok materyalist bu görüşü dile getirdiler. Tinselliğin metafizik yönüyle savaştılar. Machiavelli (16.yy.) ünlü Prens kitabında siyasetin törelerden ve dinden bağımsız olması gerektiğini savunarak ateizme, politik düzeyde katkılarda bulundu. Özellikle 18.yy. da Rene Descartes'in mekanik evren anlayışıyla, İngiliz deneyselliğini birleştiren Fıransız Ansiklopedistleri aşamasında tutunan ateizime, ateist olmayan deneyi ve us ilkelerini savunan Kant ve D.Hume'un doğal din bilimini çürüten görüşleri büyük etki yaptı. Tanrı salt bir inanç sorunu haline getirildi. Ateizm, çok sayıdaki felsefe sistemlerine kök saldı. 19. yüzyılın önemli ateistlerinden Ludwig Feuerbach Tanrı'nın insan ilkelerinin yansıması olduğu görüşünü ortaya attı. Ona

göre Tanrı'yı yadsımak insan özgürlüğünü onaylamaktı. Tanrı'nın yanlızca bir yansıma olduğunu sergilemek, insanı kendi kendini gerçekleştirmeye götürecek, böylece özgürleştirecekti. Temelde din insana indirgenmeliydi. Bu noktadan itibaren karşımıza K. Marx çıkar, ona göre, din afyondur. Dinin toplumsal ve ekonomik düzeni yansıttığı, insanı kendi emeğinin ürününe, kendi gerçek benliğine kavuşturmadığı gibi onu kendi kendine yabancılaştırmıştır da. Dini "ezilenlerin iç çekişi taş yürekli bir dünyanın yüreği ve ruhsuz bir ortamın ruhudur" şeklinde tanımlayan K. Marx dinin er geç bir gün yok olacağını öne sürer. Ateizmi, toplumbilim ve siyasal iktisat kurumları kavramlarıyla açıklayıp anlatır. Tipik bir agnostik olan Charles Darwin, Türlerin Kökenleri adlı ünlü yapıtında Musevilikle Hiristiyanlığı yaratıcı-Tanrı kavramına, doğa tarihinin bilimsel bir kuramını geliştirerek karşı çıkar. Sigmund Freud, dini ilkel insan toplulukları bağlamında ele alır. Freud'a göre, Tanrı inandırıcı, umarsız insanın, çocukluk durumuna geri dönerek, koruyucu bir baba figürünü doğada aramasıdır. Çağdaş ateizm varoluşcu bir tutum sergiler. Friedrich Nietzsche, (Tanrı'nın ölümü) nün ve bunun sonucunda da tüm geleneksel değerlerin yıkılışının açık sözcüsü kesilir. Zerdust böyle dedi adlı ünlü yapıtının bir çok yerinde bu görüşlerini dile getirir. Ona göre, dine karşı savunulacak tek insanca tepki olarak doğan nihilizimdir. Tanrı olmadığına göre yaşamın amacı ve anlamı soruları yanıtsız bırakılamaz. Tanrı'nın ölümü insanı özgür kılar, o artık Tanrısız yaşayacak, kendini, özünü Tanrısız oluşturacaktır, üstün insan böylece doğacaktır. 20.yüzyılda Jean Paul Sartre, Betrant Russel Albert Camus gibi düşünürler ve bir çok romancı, öykücü, oyun yazarı aydınlar, insanın evrende tek başına bulunduğu ve kendi değerlerini kabul etmenin kaçınılmaz sonucu Tanrı'yı yadsımaktır. Tanrı varlığı, insan özgürlüğünü, kendi değerlerini yaratma hakkını hep tehdit etmiştir ve etmektedir de. Mantıksal olguculuk diye adlandırılan felsefe okulu da çağdaş ateizmi savunur. Bu akım Tanrı'nın varlığını olumlayan ya da yadsıyan önermelerin saçma ve anlamsız olduğunu öne sürer. Bu deneysel bilgi kuramı, anlamak bilginin yanlızca deney ve gözlemden elde edilebileceğini savunan Hume, Thomas Huxley, John Stuart Mill gibi düşünürlere uzanır. A.J. Ayer, Dil Hakikat ve Mantık adlı yapıtında Ateizm ve agnostizm gibi ateizmin de gerçek bir sav olmadığını, çünkü doğrulanamayan bir tanrı üzerine söz söylemenin anlamsız olduğunu savunur. Aslında olgucular, Tanrı'nın varolmadığının kanıtlanabileceğini öne sürmek anlamında değil, Tanrı kavramını tartışmanın olanaksızlığını savunmak anlamında ateistirler.

Bütün bunlara karşı 20. Yüzyıl ortalarında, Paul Tillich, Karl Barth, Rudolf Bultman gibi Hiristiyan teologlar, metafizik Tanrı'nın yok edilmesinin, insanın mutlak iman yoluyla, yaşayan Tanrı'yla yüz yüze gelmesini olanaklı kılacağını savunmaktadırlar.

Biz insanoğlundaki inanma duygusu üzerine söylenenleri açıklamaya çalışırken, inanma kavramının karşıtını da sergiledik, yan yana koyduk. Değerlendirmeyi siz okurlarımıza bırakıyoruz. Ayrıca çağımız Alevi-Bektaşılerin de bu görüş ve düşüncelerden uzak yaşadığına inanmıyoruz. Teizm ve ateizm kavramlarının Alevi-Bektaşı kültüründe ta baştan beri çeşitli görünümler altın da, türlü söyleşiler şeklinde sürüp geldiği yadsımaz. Yunus Emre'de, Kaygusuz Abdal'da Azmi'de, Behlül Dânâ da ve daha birçok Alevi-Bektaşi şairinde bu kavramların izlerine rastlanmaktadır. Okuyucunun bu yönlerden ay-

dınlanmasını özellikle 20.yüzyıl şiirleri arasına alacağımız örnekleri daha bilinçli inceleyip anlamaları için yararlı ve gerekli gördük.Aleme, 20. yüzyıl Halk şairlerinden Darendeli aşık Beyani gibi seslenelim.

Beyanî'yim hayal edip düşündüm.
Cesedim sırtımda dönüp taşındım.
Altın idim zaman çarptı aşındım,
Tarihî eserler bol bende mevcut!

Tasavvuf inancında "**mecazi**" ve "**hakiki**" olmak üzere iki aşk anlayışı bulunur. Biri geçici olan, yani insanlara duyulan aşk; diğeri ise ebedi ve hakiki olan yani Tanrı'ya duyulan aşk olarak tanımlanır. "**Zahir ile bâtın'a ulaşma**" anlayışıyla insan, "Tanra aşkı"nı insana duyduğu mecaz aşkında dener ve geliştirir. Çünkü insan, Tanrı sıfatlarını kendinde toplayan bir seçilmiş varlıktır.

Aşk kavramında, **sevgi** vardır **oluşturuculuk** vardır, aşk **yapıcıdır.** İnsanın insana duyabileceği aşk, sevgi ile, yapıcılık ile kendini gösterir. Bu da, bizi, sevgiyi tanımlama çabasını götürüyor ve "**Sevgi, sevilenin oluşumuna katkıda bulunabilmektir**" dir.

İnsanoğlunun belki de en uzun arayışı, **kendi kimliğine yönelik** olanıdır. Tasavvuf, insanoğlunun "evrendeki kimliği"ni bulma çabalarının sonuçlarından biridir. kim olduğunu ararken kendini ve çevresini sorgulayan insanoğlu, oluşumunu da merak edince, "Oluşturan-oluşan-oluşum" kavramları ile karşılaşır. İşte bu kavramlar, "Tanrı", "İnsan", "evren" ve bu üçüncü bir bütün içinde görme şeklinde tasavvuf düşüncesinin ana hatlarını meydana getirir. Tasavvuf düşüncesi ilk dönemde Vahdet-i Vucud anlayışıyla gelişerek Türk tasavvufunda vahdet-i Mevcud'a ulaşır. Vahdet-i Mevcut ile anlatılan, mevcut olan her şeyin "O" olduğudur. Kısacası var, olan O'dur. Var olan "O" ise; insan da, "O"dur; "Halk" da "O"dur. İnsan'ın kendisinde var olan "O"dur, başkasında var olan yine "O"dur. Tasavvuf düşüncesine göre, oluşturan da oluşan da, oluş da birdir. Bu görüş, "Tanrı'dan başka mevcut yoktur" (**La mevcudu illallah**) kuralını temel kabul eder. **Varlık tektir** birdir. O'na ulaşmanın yolu ise **aşk**'tır. Tanrıya da, evrene de, insana da ulaşmanın yolu ile insanın başka insanlarla ilişkilerini bu bütünde arama ve açıklamaya yönelir.

BİR ÖYKÜ

Hacı Bektaş Malya ovasında bir höyük üzerinde otururken Tatar evleri arasında bir zengin çocuğunun bir yoksul çocuğunu ceviz büyüklüğündeki bir taşla kazaen öldürdüğünü görür. Ölen çocuğun yakınları taşı atan çocuğu kovalamaya başlarlar. Korkan çocuk kaçıp ulu pire sığınır. Kovalıyanlar çocuğu ister. Hacı Bektaş reddeder ölen çocuğun cesedini yanına getirmelerini söyler, cesedi getirirler. Hacı Bektaş onu hırkasıyla örter, elini yüzüne sürer sürmez, çocuk dirilip ayağa kalkar (**HHBV.V. s: 89**)

İSLAMDA İNSAN HAKLARI KAVRAMI

GENEL OLARAK

Her insanın hakkı ve özgürlüğü başkalarının hak ve özgürlüğü ile sınırlıdır. Bu genel çerçevede hepimiz biliyoruz ki, çağımız insan haklarının belirlendiği, sergilendiği, uygulamaları uğruna toptan ya da bireysel savaşımlar verildiği bir çağdır. İnsanın kendi özünü tanıması, geliştirmesi, insanın gerçek insan olması hep bu haklara bağlıdır, onlarla ilgili ve ilişkilidir. Bu hak ve özgürlüklükler gerçek demokrasilerin kanıt belgeleridir, azınlık haklarına saygı örnekleridir.

Birleşmiş Milletler Yasasının başına insan hak ve özgürlüklerine saygıyı sağlama tümcesi yazılarak, insanlığın bu kavram ve değerlere ne değin önem verdiği gösterildi. Bu konuda birçok uluslararası antlaşmalar yapıldı. Ülkemiz, taraf olduğu Avrupa İnsan Hakları sözleşmesi altına imza koyarak yükümlükler altına girdi, anayasalarını bu tür sözleşmelerden esinlenerek düzenlendi.

Bu gün insan hak ve özgürlüklerine uyup uymamak bir çağdaşlık olgusu sayılmaktadır. Demokrat insan, demokrat toplum gibi kavramlar bu ilke ve ölçülere göre tanımlanmaktadır.

Hukukta, insan hak ve özgürlüklerine ilişkin kuralların ilgililerce (Yönetici, savcı, yargıç) doğrudan doğruya uygulanması gerekir **(Anayasa m. 90, 138)**

Bu kısa açıklamadan sonra İslamda insan hakları kavramının kapsam ve içeriğini araştırabiliriz:

CAHİLİYE DÖNEMİNDE DURUM

Cahiliye bilgisizlik, sertlik, kabalık, hoyratlık, vahşet, barbarlık gibi manalara gelen cehl ve cehalet kökünden türetilmiş bir sözcüktür. İslamiyet öncesi Arap toplumuna bakıldığı zaman burada birçok bilgi, sanat ve kültür dalının hayli ileride olduğu görülecektir. Dolayısıyla "cahiliye" kavramında vurgulanan şeyin daha çok gerçeklerin anlaşılması ve bunların kişilerin, toplumların yaşantılarına yansıması çerçevesinde değerlendirildiği görülecektir.

Cahiliye dönemi, islamiyetten önceki dönemin özel adı olmakla beraber İslamiyetin gelişinden sonra da bu özellikleri taşıyan siyasi ve sosyal yapılanmalar için bu deyim kullanılagelmiştir. Özellikle modernleşme döneminde, gittikçe artan bir oranda bu kavramın hayli geniş bir kullanım alanı kazandığını görüyoruz.

Bu kavramı günümüze taşıyanlara göre, islamın ve dini yapılanmanın karşıtı olarak görülen her türlü yönetim şekli, akım ve olumsuz gelişme, örneğin dindışılık, laiklik, seküralizm, despotik idareler, emperyalizm, pozitivizim, Marksizim, gayriahlakilik, insani değerlerin zaafa uğraması... cahiliye dönemi toplumun özellikleridir.

Çağdaş islam düşüncesi ve bunun siyasi boyutu dil itibariyle içerik ve kapsam olarak Batılı kavram ve değerlerin çokça etkisinde kalmakla birlikte Avrupa kültür ve uygarlığının "cahili" olarak adlandırılması yoluyla kendisine geniş bir alan açmıştır. Tepkisel ve ideolojik özellikleri fazla olan bazı kavramsallaştırma yoluyla Batı bir düşman, hem de kafir, putperest, müşrik barbar, zalim bir düşman haline getirilmiştir.

Bu konuda soğukkanlılıkla tarafsız ve nesnel olarak düşünmek, araştırma yapmak bizi daha doğru, daha gerçek ve daha bilimsel sonuçlara götürür. Elbet te İslam dininin de çözüm bekleyen bir çok sorunları vardır. Bunları hiç biri peşin hükme saplanmadan, korkusuzca ele alıp derinlemesine değerlendirilerek hepsine çözümler aramak,sonuna değin gitmek, sonuçlarından korkmadan gerçekçi ve doğru yaklaşımlarda bulunmak gerekir. Sorunları örtmek, gizlemek, görmemezlikten gelmek çözüm değil, işi daha karıştırmak ve büyütmek olur.

KURANDA İNSAN HAKLARI

Kur'an-ı Kerim, her insanın doğuştan bir takım haklara sahip olduğunu belirtir. Bunlar: 1) Yaşama hakkı, 2) İnanma hakkı, din ve vicdan özgürlüğü, 3) Mülkiyet hakkı, 4) Evlenme ve üreme hakkı, 5) Seçme ve seçilme hakkı, 6) Seyahat hakkı, 7) İkamet (Vatandaşlık) hakkı gibi.

1) Yaşama Hakkı : Hakların en başında yaşama hakkı gelir. Yalnız insan değil, her canlı, kendini koruma ve savunma güdüsüyle donatılmıştır. Her canlı, yaşamak için çırpınır, kendisine zarar verecek şeylerden doğal olarak kaçar, Kendini savunma önlemlerini alır. Allah'ın yarattığı canı bir başkasının öldürme yetkisi yoktur. Bir başkasına zarar vermeyen canlı öldürülmez. Özellikle haksız yere bir insanı öldürmek çok büyük bir suçtur, günahtır.

Kur'an-ı Kerim,haksız yere adam öldürmeyi yasaklamıştır. Haksız yere adam öldürenin edebi ceheneme gideceğini, Allah'ın gazabına, la'netine ve büyük azabına uğrayacağını vurgulamıştır.

Maide suresinin 32. ayetinde bir insanı öldürmenin, bütün toplumu öldürmek gibi büyük bir suç olduğu belirtilir. Çünkü bir insan, her zaman türünü temsil eder. Bir insanın haksız yere öldürülmesi, toplumda haksızlıkların, saldırıların, öldürme olaylarının yayılmasına, insanların birbirine düşmesine, kan davalarının yaygınlaşmasına, toplum düzeninin bozulmasına yol açar. Birinin hayatını koruyup kurtarmak da toplumda can güvenliğini sağlar. Toplumu gönül huzuru içerisinde mutlu yaşatır. Yüce Allah, bir ferdin yaşamını, bir toplumun yaşamı kadar değerli saymıştır. Bir ferde haksızlık etmek, tüm topluma haksızlık etmek gibidir.

Fakir düşerim, besleyemem düşüncesiyle çocuk öldürmek, yani doğmuş çocuğunu sokaklara atmak, ölüme terk etmek veya anne rahminde uzuvları belirmiş çocuğu kürtaj ile parçalayıp katletmek haramdır, cinayetir.Yüce Allah: "Fakirlik kokusuyla çocuklarınızı öldürmek büyük hatadır."(İsra:50/31) buyurmuştur.

Herkesin rızkını veren Allah'tır. İslama göre kişi, döllenmeden önce çocuğun oluşmasını önleyecek önlemleri alabilir. Anne babanın rızasıyla doğum kontrolü caizdir ki buna hadislerde azi denilmektedir. Azi, çocuğun döllenmesine engel olma yöntemidir. Bu, caizdir. Fakat döllenmiş bir çocuğu, zorunlu bir neden olmadıkça, annenin sağlığı için tehlike oluşdurmadıkça, düşürmek; özellikle organları belirmiş, ruh üfleyerek ayrı bir insan haline gelmiş bir çocuğu kürtaj ile parçalayıp almak suçtur, cinayettir. Bunu yapanlar sorumluluk altına girerler. Döllenmiş yavrunun dünyaya gelme hakkı elinden alınamaz alınmamalıdır.

2) Kur'an'a göre herkes düşünce ve inanç özğürlüğüne sahiptir: "Dileyen inansın, dileyen inanmasın.", "Sizin dininiz size, benim dinim banadır.","Sizin eyleminiz size, benim eylemim bana aittir. Siz benim yaptıklarımdan sorumlu değilsiniz" ayetleri ve benzerleri, bu özgürlüğü vurgulamaktadır. Hiç kimse zorla inancından döndürülemez. Zaten inanç zorla, baskıyla olmaz. Kesin kanıya gönül bağlılığına dayanır: "Dinde zorlama yoktur." (Bakara: 92/256)

3) Kuran'a göre mülkin asıl sahibi Allah'tır. "Göklerin ve yerin mülki Allah'ındır" (Büruc: 27/2, Furkan:42/2, Şüra: 62/49, Zuhruf: 63/85, Casiye:65/27, Al-i İmran:94/189, Nur:102/42, Fetih:109/14, Maide:110/17, Hadid:112/2, 5, Tevbe:113/116) Ancak Allah'ınhalifesi yapılan insan (Bakara:92/30), Allah adına mülki yönetir, dünyada düzeni sağlar. Mülk, Allah'ın insana emanetidir. Bu emaneti güzel yönetmek, hor kullanmamak gerekir.

Çağımızda denizlere, göl ve ırmaklara sorumsuzca dökülen atık maddeler, oraları mikrop yuvası haline getirmektedir. Fabrika bacalarının atmosfere pompaladığı zehirli gazlar büyük kentlerde nefes alacak hava bırakmamaktadır. Artık iç denizlerde neredeyse balık soyu tükenmekte; zehirlenen balıklar karaya vurmakta; çevreye yayılan radyasyon, ana karnındaki çocukları sakatlamakta; iki başlı, bozuk organlı anormal bebeklerin doğmasına neden olmaktadır. İnsanların sorumsuzluğunun cezası olan bu olaylar, insanlara bir uyarı sayılmaktadır. Yüce Allah "İnsanların elleriyle yaptıkları işler yüzünden karada ve denizde bozukluk çıktı. Belki uslanır, dönerler diye Allah onlara yaptıklarının bir kısmını taddırmaktadır!" (Rum:84/41, "Fatır:43/45) buyurmuştur.

4) Kur'an insanları evlenip aile kurmağa tevşik ettiği gibi, peygamberimizde "Dünya bir geçimden ibarettir. Şu geçim dünyasının en güzel ni'meti de iyi bir kadın (la evlenmek)tir. "gibi hadisleriyle Müslümanları evlenmeğe, üremeğe tevşik etmiştir. Namus ve iffetin korunması, neslin devamı için evlenmek şarttır. Peygamberimiz, iffetli, iyi huylu kadının en büyük dünya ni'meti olduğunu belirtmiştir.

5) Kur'an'ın insanlığa getirdiği temel haklardan biri de seçme ve seçilme hakkıdır. Peygamberimiz, sahabilerinden bey'at almıştır. Bugün çağdaş erkeklerin değil, kadınların da oy hakkı vardır.

6) Ankebut suresi: 20. ayeti ve benzerleri, insanları yeryüzünde seyahat edip Allah'ın yaratılış mu'cizelerini görmeğe, araştırma ve inceleme yapmağa yöneltmektedir. Allah'ın verdiği seyahat özgürlüğü, haklı bir sebep olmadan kısıtlanamaz.

7) Kur'an, insana, başkasının hakkına, mülküne tecavüz etmemek şartıyla Allah'ın mülkü olan şu dünyada, istediği yerde ikamet hakkı da tanınmıştır: (Nisa:98/97).

Görülüyorki: insanın hakkı, başkasının hakkıyla özgürlüğüyle sınırlıdır. Kişi, kendi hakkını düşündüğü kadar başkasının hakkını da düşünmeli ve hiç bir canı incitmemeli ve hiçbir canlıya zarar vermemelidir. Doğru Müslüman, yanlız insanların değil, çevrenin elinden, dilinden zarar görmediği, herkese iyilik, barış ve sevgi götüren olgun insandır. **(Süleyman Ateş Milliyet Gazetesi 6 Şubat 1995)**

**"Olmak istersen cihanda eğer makbul-i ins-ü cin;
Ne kimse senden incinsin, ne sen bir kimseden incin!"**

Görülüyorki Kur'an'da ve hadislerde cahiliye kavramı çerçevesinde şu ögelere yer verilmektedir:

1.Hak dinden sapma batıl inançları kabul etme;

2.Menfaat ve çıkar duygusunu öne çıkaran ahlaki bozukluk;

3.Kadının ve diğer alt grupların haksız işlemlere maruz bırakılmaları.

4.Herkes için geçerli bir hukukun olmayışı.

İslam dinindeki sorunlar büyümüştür. Bunları tarafsız bilim adamlarından, uzmanlardan oluşacak komisyon ve kurumlara tesbit ettirmek, önerilen çözümleri gizlemeden, kamu oyuna açıklamak daha doğru ve sağlıklı bir yol olsa gerek diye düşünüyorum.

Aksi halde, din fosilleşir, işlevini yitirir, çoğunluklar üzerindeki etkisi gide gide azalır. Fanatiklerin dışında gerçek inananların dinde sağduyulu etkisi yok denecek bir duruma düşer. Din fanatiklerin, yobazların egemenliğine geçer. Bir başka deyişle din böylelerinin eline teslim edilmiş olur; bu ise, hem dine, hemde dine inananlara ve insanlığa yarar sağlamaz zarar verir.

Böylelikle dinin kültürlerdeki yaratıcı üretim gücü yok olur gider. İletişim azalır. Din kulüpleşir, kapalı tarikatlara indirgenmiş olur.

Geçmişi silmeden, bugüne kayıt düşerek ve geleceğin kurgusunda dinin, inancın etkisini ve yerini sağlıklı biçimde saptayarak şimdiden belleğimizin tarihsel ve düşünsel uzamını belirlemek gerekir. Dinde iletişim özgürlüğünü yaygınlaştırmak, dini çağdışı saplantılardan, eskimiş ve yıpranmış kurumlardan kurtarmak, dini ışıklandırmak hepimizin görevi olmalıdır. Bu konuda aşılacak dağlar, geçilecek çöller, yüzülecek ummanlar var önümüzde...

Yeterki, bizler bilgiye, sağduyuya, akla, mantığa ve yalansız-dolansız gerçeklere dayanalım. Korkmayalım, suskunluğa gömülmeyelim.

Unutmayalım ki;

"Haksızlık karşısında susan melek Şeytandır."

ARINMA

Diğer bir örneği "arınma konusunda verebiliriz: "Buda'ya göre gövdeye egemen olan zihin olduğuna göre gövdeyi denetim altına almanın yolu, düşünceler üzerinde egemenlik kurmak olmalıdır. Ne yediği, içtiği şeylerin türü, ne de kutsal ırmağın suyu, insanın yüreğini yakalamaya, zihnini arıtmaya yetmez .

Hacı Bektaş Veli de Makalaat'ında "... kenduyi arıtmayan ayruğı dahi arıtmaz "Bir kaba Murdar nesne koy, ağzını berkit ve denize bırak, içinde dursun. Ol kabın günde on kez dışarısın yu. Tâ, hatta on yıla değin günde bin kez yursan gene bayağı, murdardır... demektedir. Arınma ile, dış temizliğin değil, iç temizliğin vurgulanmakta olduğunu, yani düşüncede, zihinde arınabilmenin önemi her iki öğretide de açıkça görülebilmektedir. Ayrıca arınma aracı olarak bedene eziyetin doğru olmadığı görüşü de yine her iki öğretide mevcuttur.

İSLAMİ İNSAN HAKLARI BEYANNAMESİ

İslam Konferansı Örgütü, 5 ağustos 1990'da Kahire'de yaptığı toplantı sonucunda 25 maddelik bir metin ortaya çıkardı. "İslam'da İnsan Hakları Kahire Beyannamesi" adını taşıyan metnin tamamını sunuyoruz.

"İnsan haklarını pekiştirmek, insanlığı zulüm ve sömürgeden korumak ve İslam şeriatına uygun bir şekilde özgür ve onurlu bir yaşam sürmesini sağlamak yolunda insanoğluna çabalarına katkıda bulunmak" amacıyla kaleme alındığı belirtilen beyannamenin değerlendirilmesini siz okurlarımıza bırakıyoruz.

Madde 1

(a) Tüm insanlar, Allah'a itaat ettikleri ve Hz. Adem'in soyundan geldikleri için aynı ailenin fertleridir. Tüm insanlar, ırk, renk, dil, cinsiyet, din, siyasi görüş, sosyal statü veya başka hangi nedenlerden olursa olsun ayrım gözetmeksizin temel insan onuru, görevi ve sorumluluğu açısından eşittir. iman, insanın mükkelleşmesinin temelidir.

(b) Tüm insanlar Allah'ın kuludur ve O en çok, diğer kullarına en faydalı olan kullarını sever. Kullardan hiçbirinin, iman ve amel konusu dışında, diğerlerine karşı üstünlüğü sözkonusu değildir.

Madde 2

(a) Yaşam Allah'ın bir lütfudur ve her insanın yaşama hakkı teminat altındadır. Bu hakkın korunması görevi bireylere, toplumlara ve devletlere düşmektedir ve yaşama hakkının ihlali şeriatın belirlediği bir neden dışında yasaktır.

(b) Soykırıma yol açabilecek her türlü davranış yasaktır.

(c) İnsan yaşamının Allah'ın tanıdığı süre içinde korunması şeriatça belirlenmiş bir görevdir.

(d) Fiziksel zararlardan sakınma hakkı teminat altındadır. Bu hakkı koruma görevi devlete düşer ve şeriatın belirlediği bir neden dışında bu hak ihlal edilemez.

Madde 3

(a) Güç kullanılmasını gerektiren ve silahlı çatışma durumlarında yaşlı, kadın ve çocukların öldürülmesi men edilmiştir. Yaralı ve hastaların tıbbi tedavi hakkı vardır. Tutsakların beslenme, barınma ve giyisi hakkı vardır. Cesetlere fiziki müdahale yasaktır. Tutsak değişimi ve savaş nedeniyle bölünen ailelerin görüşmesini sağlamak görevdir.

(b) Düşmana ait ağaçları kesmek ve tarım alanı ya da hayvanlara zarar vermek, sivil binaları herhangi bir yolla tahrip etmek yasaktır.

Madde 4

Her insan dokunulmazlık ve ismiyle onurunu hayattayken ve ölümünden sonra koruma hakkına sahiptir. Devlet ve toplum onun bedeni ve mezarını korumakla yükümlüdür.

Madde 5

(a) Aile toplumun temelini oluşturur ve bu evlilik yoluyla gerçekleşir. Erkek ve kadınların evlenme hakkı vardır ve ırk, renk veya tabiyetten dolayı hiç bir şekilde bu hak ortadan kaldırılamaz.

(b) Toplum ve devlet, evliliğin önündeki bütün engelleri kaldırmak ve evlilik işleminin gerçekleşmesi için gerekenleri yerine getirmekle yükümlüdür. Toplum ve devlet ailenin korunması ve refahından sorumludur.

Madde 6

(a) Kadınlar, insan onuru açısından erkeklerle eşittir, hem hakları hem yerine getirmesi gereken ödevleri vardır; kadının bireysel ve ekonomik özgürlüğü, kendi ad ve soyunu muhafaza etme hakkı vardır.

(b) Koca ailenin geçiminden ve refahından sorumludur.

Madde 7

(a) Bütün çocuklar doğdukları andan itibaren bakım, eğitim ve bunun için gerekli araçlar, sağlık ve ahlaki ilgi hakkına sahiptir. Bu haklardan ebeveynler, toplum ve devlet sorumludur. Hem bebek, hem de anne korunmalı ve özel ilgi görmelidir.

(b) Ebeveyneler ve bu görevi yerine getirenler, ahlaki değerler ve şeriat kurallarına uygun bir şekilde ve çocuklarının ilgisini ve geleceğini göz önüne alarak onlar için diledikleri tipte eğitimi seçme hakkına sahiptirler.

(c) Anne ve babanın çocukları üzerinde ayrı bazı hakkları vardır, diğer akrabalar da yakınlık derecesine göre şeriat nezdinde bazı haklara sahiptir.

Madde 8

Suç işleme ehliyetine sahip tüm insanların hem hakları, hem de ödev ve yükümlükleri vardır. Suç işleme ehliyetlerini kaybetmeleri durumunda vasileri tarafından temsil edilirler.

Madde 9

(a) Herkesin bilgiye ulaşma hakkı vardır ve toplum ve devlet eğitim imkanı temin etmekle yükümlüdür.

Devlet eğitim için gerekli toplum yararına olacak şekilde eğitim çeşitliliğini sağlamalıdırki insanlar İslam ve evrenin gerçekleri hakkında bilgi sahibi olabilsinler.

(b)Bütün insanlar aile okul, üniversite, medya gibi çeşitli eğitim ve rehberlik kurumlarından dini ve dünyevi eğitim almak ve böyle bir eşgüdümlü ve dengeli yolla kişiliğini geliştirmek, Allah'a imanını güçlendirmek ve hak ve ödevlerinin daha iyi bilincine varıp, onları daha iyi savunmak hakkına sahiptir.

Madde 10

İslam yıkılmaz bir dindir. İnsanlar üzerinde, bilinçsizliğini ya da yoksulluğunu istismar etme yoluyla herhangi bir şekilde baskı kurarak onları din değiştirmeye veya dinsizleştirmeye çalışmak yasaktır.

Madde 11

(a) İnsan hür doğar ve hiç kimse insanı köle yapamaz, onuruyla oynayamaz, baskı altında tutamaz veya sömüremez. Allah'ın dışında kimseye boyun eğilmez.

(b) Köleliğin en şeytani örneklerinden biri olan sömürgeciliğin her türü yasaktır. Sömürge altındaki insanların kurtuluş ve kendi kaderini tayin hakkı vardır. Sömürgecilik ve işgalin her türünü sona erdirmek için mücadele eden insanlara destek vermek bütün toplum ve devletlerin görevidir. Devlet ve toplumlar bağımsız kimliklerini koruma, zenginlik ve doğal kaynaklarını denetim altında tutma hakkına sahiptir.

Madde 12

Bütün insanlar, şeriata bağlı kalarak, serbest dolaşım ve yurt içinde veya yurt dışında yaşayacağı yeri seçme hakkına sahiptir. Takibat durumunda insanların başka bir ülkeye iltica hakları mevcuttur. Sığınılan ülke, ilticacıyı, kendi yurdunda güvenliğini yeniden kazanıncaya dek korumakla yükümlüdür.

Madde 13

Çalışabilecek her insanın iş sahibi olma hakkı devlet ve toplum tarafından temin edilir. Herkes kendisinin ve toplumun çıkarına en iyi hizmet edebilecek ve kendisine uygun bir alanda çalışmayı seçmekte hürdür. İşçi diğer tüm sosyal teminatların dışında emniyet ve güvenlik içinde çalışma hakkına sahiptir. İşçi kapasitesi üstünde bir işte görevlendirilemiz, herhangi bir şekilde sömürülemez ya da zarara uğratılamaz. İşçinin, kadın erkek ayrımı yapılmaksızın, çalışmalarının karşılığında adil bir ücreti zamanında alma, ücretli izin yapmaya ve hak ettiğinde terfi etme hakkı vardır. İşçi ise işine bağlı ve gayretli olmakla yükümlüdür. İşçi ile işveren arasında herangi bir nedenle anlaşmazlık çıkması durumunda devlet müdahale etmek ve taraf tutmaksızın ve hukuka bağlı kalarak sorunu çözümlemekle yükümlüdür.

Madde 14

Herkesin tekelleşmeye gitmemek ve kendisine ya da başkasına zarar vermemek kaydıyla yasal kazanç elde etme hakkı vardır. Faiz kesinlikle yasaktır.

Madde 15.

(a) Herkes yasal şekilde elde edilmek kaydıyla mülk sahibi olabilir ve kendisine, başkasına ve genel olarak topluma zarar vermemek kaydıyla mülkiyet haklarından yararlanabilir. İstimlak, kamu çıkarı ve karşılığının adil şekilde ödendiği haller dışında yasaktır.

(b) Yasaların belirlediği durumlar dışında bir mülke el koymak yasaktır.

Madde 16

Herkesin bilimsel, edebi, sanatsal ve teknik üretiminin nimetlerinden faydalanma ve şeriat kurallarına aykırı olmamaları şartıyla, bu ürünlerden elde ettiği maddi ve manevi kazanımları koruma hakkı vardır.

Madde 17

(a) Herkesin kişisel gelişimini besleyecek temiz bir çevrede, kötü alışkanlık ve ahlaki kokuşmuşluktan uzakta yaşama hakkı vardır ve bu ortamı hazırlamaktan devlet ve toplum sorumludur.

(b) Herkes tıbbi ve sosyal bakımdan ve hayatın her türlü nimetinden yararlanma hakkına sahiptir ve bu da imkanları dahilinde devlet ve toplumca sağlanır.

(c) Devlet, bireyin ve onun himayesi altındakilerin gıda, giyim, ev, eğitim, tıbbi bakım ve diğer temel ihtiyaçlarını temin etmeye yetecek ölçüde geçimini garanti altına almak zorundadır.

Madde 18

(a) Herkes, dinine göre, onurlu bir şekilde, yakınlarıyla ve malıyla güvenlik içinde yaşama hakkına sahiptir.

(b) Herkes özel işini istediği gibi sürdürmek hakkına sahiptir. Evinde, ailesiyle olan ilişkilerin de mahremiyeti vardır. Bir kişi hakkında ajanlık yapmak, onu gözaltında tutmak ve ismini karalamak yasaktır. Keyfi müdahelelerin önüne geçmekle devlet yükümlüdür.

(c) Hiçbir durumda özel bir ikamete müdahele edilemez. Sakinlerinin izni olmaksızın ya da yasal olmayan herangi bir yolla içeri girmek veya tahrip edilmesi ya da haciz el koymak yasaktır.

Madde 19

(a) Bütün bireyler, yöneten-yönetilen ayırımı yapılmaksızın hukuk karşısında eşittir.

(b) Herkes adalete başvurmak hakkına sahiptir.

(c) Kimse bir başkasının yerine suçlanamaz.

(d) Şeriatın belirlediklerinin dışında suç ve ceza yoktur.

(e) Sanık, suçu kanıtlanana kadar suçsuzdur ve adil duruşmada savunma yapmak hakkına sahiptir.

Madde 20

Yasal gerekçe olmaksızın bir bireyi tutuklamak, özgürlüğünü kısıtlamak, sürgüne göndermek ya da cezalandırmak yasaktır. Bireye, fiziki ya da psikolojik işkence yapmak, utanç verici duruma sokmak, eziyet ve hakaret etmek yasaktır. Aynı zamanda kişi izni olmaksızın ya da sağlık durumunu olumsuz yönde etkileneceği bilinmesine rağmen, tıbbi ya da bilimsel deneyde kullanılmaz, Üst düzey yöneticiler bu tür bir hak için olağanüstü yasalar çıkaramazlar.

Madde 21

Amacı ve yöntemi ne olursa olsun rehin almak yasaktır.

Madde 22

(a) Herkes görüşlerini, şeriata aykırı olmaması şartıyla, açıkça ifade etme özgürlüğüne sahiptir.

(b) Herkes, şeriat kurallarına bağlı kalarak doğru olan şeyleri savunma, yanlışlara karşı gelme, kötü şeylere ilişkin uyarıda bulunma hakkına sahiptir.

(c) Bilgi, toplumun önemli ihtiyaçlarından biridir. Ancak bilgi, Peygamberin görüşlerine aykırı şekilde, ahlaki değerleri zedeleyici biçimde, toplumu bölmek, yolsuzluk yapmak, topluma zarar vermek yada imanı zayıflatmak için alet edilmez.

(d) Milli ve ideolojik düşmanlığa yol açmak ya da ırk ayırımcılığına neden olabilecek herhangi bir tutum içine girmek yasaktır.

Madde 23

(a) Yetki güvendir; temel insan haklarının teminat altına alınması amacıyla bunun kötüye kullanılması ya da sömürülmesi kesinlikle yasaktır.

(b) Herkes ülkesinin yönetimine doğrudan ya da dolaylı olarak katılma hakkına sahiptir. Kişi, şeriat kurallarına uygun bir şekilde yetkili bir kamu görevi üstlenme hakkına da sahiptir.

Madde 24

Bu beyannamede yer alan bütün hak ve özgürlükler şeriata dayalıdır.

Madde 25

Beyannamede yer alan maddelerin açıklanması ya da netleştirilmesi için tek başvuru kaynağı şeriattır. **(Milliyet Gazetesi 7 Şubat 1995)**

Bu beyannemeyi değerlendirebilmeniz için buraya aldık. Çünkü hepimizin bildiği gibi çağımız insan hakları çağıdır. İnsan hak ve özgürlükleri evrensel nitelik kazanmış, toplumların gündeminde birinci sıraya yükselmiştir. 5 Ağustos 1990 günkü İnsan Hakları Beyannamesindeki bir çok durumlara, haklara katılmayabilirsiniz. Ama gerçek bir aydın olarak dahası çağından sorumlu bir insan olarak bunları bilmeniz, öğrenmeniz gerekir.

İslami insan haklarının, evrensel insan haklarından daha yetkin ve daha gelişmiş olması gerekir. Çünkü İslam dini en mütekâmil (en olgun, en yetkin) din olduğu savını taşıdığına göre, bu konularda da en olgun ve yetkin olması beklenir. Ancak yukarıda sunduğumuz beyannamede bu yetkinliği göremiyoruz. Ancak bu ilk adımdır. İleride daha olgunlaşır, eksikliklerini tamamlar umudunu taşıyoruz.

Alevi-Bektaşilerin böyle beyannameler, bildiriler arasında yerleri var mıdır, yok mudur; varsa neresidir? Bu ve benzeri soruların değerlendirilip yanıtlanması gerekir.

ZEVK ETME

Bektaşilikte çok önemli bir yeri olan "zevk" ya da "zevk etmek" olgusuna Hint felsefesinde de önemli bir yer verilmiş olduğunu görüyoruz. "Hintlilere göre duyu organlarının sağladığı zevk insanları inceleme ve araştırmaya sevk eder, bunlar bilgi için yaratılmıştır. Tadın sağladığı zevkin beslenme ile bireyi koruması, cinsel birleşme zevkinin yeni bireylere doğum sağlayarak türün korunmasına hizmet etmesi buna örnektir. Eğer bunlarda özel bir zevk olmasaydı, insan ve hayvan bunları bu amaç (sadece üreme) için yapmayacaklardı"[1]

Bektaşilerin de zevk olayına çok özel bir önem verdiklerini görmekteyiz. Bektaşiler "zevk etme" terimini, "anlama", "idrak etme", "ayırd etme", "özümseme" anlamlarını da içeren ve bu durumdan duyulan derin bir haz, mutluluk duygusu şeklinde kullanmışlardır. Kelimelerle tarifi zor bir duyguyu anlatan "zevk etme" terimi Bektaşi sohbetlerinde sık sık duyulmaktadır. Bu terim, Bektaşi literatüründe anlatanla dinleyenin aynı algılayımda olmalarını göstermektedir.

Hint felsefesinde insanoğlunu eyleme iten dürtü olarak ortaya çıkan zevk kavramı, Bektaşilikte, benzer, fakat daha gelişmiş bir nitelikle, paylaşmanın, bir anlamda tevhidin öncül hareketi, eylemi olarak ortaya çıkmaktadır.

---

[1] Saffet Bilhan **"Hindistan Felsefesi ve Eğitimi"**, Gazi Eğitim Fak. Derg. Cilt 1, sayı: 1 1985 Ayrı Basım. s: 26.

ALEVİLİK BİLDİRGESİ

Geçen günlerde yayımlanan "Alevilik Bildirgesi"ni tam metnini gazeteci, yazar Rıza Zelyut'un "Öz kaynaklarına göre Alevilik" adlı kitabından yararlanarak sunuyoruz:

Bu bildirge, Müslümanlığın Türkiye'de yaşayan bir kolu olan Aleviliğin, sorunlarını duyurmayı ve Alevilerin bazı isteklerini kamuoyuna yansıtmayı amaçlıyor.

Aleviler başka inançlara "doğru, güzel kutsal" gözüyle bakarlar. Ama kendi inanç ve kültürleri için de aynı olumlu duygu ve yaklaşımı beklerler... Alevi öğretisinin tanınması, Türkiye için barış ve zenginlik kaynağı olacaktır.

Gerçekler

Türkiye'de 20 milyon Alevi yaşıyor.

60 milyona ulaşan Türkiye nüfusunun yaklaşık 20 milyonunu Alevi yoluna mensup Müslümanlar oluşturuyor.

Alevilik de Sünnilik gibi İslam inancının bir koludur, Sünnilik kadar eskidir. Türkiye'de dinsel, siyasal, kültürel, sosyal yönleriyle Alevilik, halkın bir bölümünün yaşama biçimidir. Kültür ve inanç olarak halen varlığını sürdürmektedir.

Ana kaynak İslamiyet olmakla beraber, Sünni İslam ve Alevi İslam arasında hem öğretide hem de pratik yaşamda belirli farklar vardır.

Sünni halkımız Alevilik hakkında hiçbir şey bilmiyor.

Ülkemizdeki çoğunluğu oluşturan Sünni Müslümanlar, Alevilik hakkında hemen hemen hiç bir şey bilmiyor. Bu kesimin, Alevilik hakkındaki görüşleri, tamamen olumsuz önyargılardan, söylentilerden doğan yakıştırmalardan oluşuyor.

Geçmişte şeriatçı Osmanlı devleti zamanında Alevilere karşı yaratılan iftiralar, bugün de bazı insanlar tarafından gerçek gibi kabul ediliyor. Osmanlı zihniyetini bu çağda yaşatmaya kimsenin hakkı yoktur....

Diyanet İşleri İslam'ın sadece Sünni Kolunu Temsil Ediyor.

Türkiye'de çoğunluğu oluşturan Sünni İslam, Türkiye Cumhuriyeti'nde Diyanet işleri Başkanlığı aracılığıyla resmen temsil ediliyor. Devlet okullarında din ve ahlak eğitimi ile camilerde imamlar vasıtasıyla Sünni İslam yaşıyor ve yaşatılıyor.

Alevi Varlığı Yok Sayılıyor.

Buna karşın, 20 milyonluk Alevi kitlesi resmen yok sayılıyor, görmezlikten geliniyor.

Bunun en canlı kanıtı, devlet yetkililerinin yaptıkları açıklamalarda, Türkiye'nin tümünü "Sünni" göstermeye çalışmaları. "Biz Sünniyiz" demeleridir. Halbuki Türkiye nüfusunun yaklaşık 3'te 1'i Alevidir....

Alevilere karşı olanlarla birtakım yarı aydınlar da, "Alevilik öldü !" diyerek Osmanlıcı tavırdan yana çıkıyor. Alevi geçinen bazı okumuşlar da kraldan daha fazla kralcı kesilerek bu görüşlere destek veriyor.

Kimileri de Alevi kültürünün canlandırılmasını "gericilik" olarak görüyor. Bunlar Aleviliği yok sayma tavırlarıdır. Unutulmamalı ki Alevilik yok olursa, meydan Osmanlı kafalara kalacaktır....

Türkiye de Hiristiyanların, Yahudilerin, Süryanilerin bile kendilerine ait ibadethaneleri olduğu halde Aleviler bundan yoksun bırakılmıştır. Bugün Alevi Kültürünü yaşatacak hiç bir kurum bulunmamaktadır.

İnanç ve anlatım özgürlüğü bir insanlık hakkıdır.

İnsan Hakları Bildirgesi'nin 9. maddesi ve Türkiye cumhuriyeti 1982 Anayasası'nın 24.maddesi, herkese "Vicdan, dini inanç ve kanaat özgürlüğü" garantisi veriyor. Ülkemizde, Cumhuriyetin kurulması ile birlikte Alevilere yönelik resmi devlet baskısı sona ermişse de eskiden gelen sosyal, psikolojik ve siyasal baskı varlığını sürdürmektedir. Aleviler, bu baskılar yüzünden "Vicdan dini inanç ve kanaat" özgürlüğünü kullanamıyorlar. Aleviler, halen Aleviliklerini gizlemek zorunda kalıyorlar.

Aleviler, Atatürk devrimlerini hep desteklediler.

Cumhuriyeti yaratan temel güçlerden birisi de Alevi kitledir. Aleviler, her zaman Atatürk'ün ve onun devrimlerinin yanında olmuşlardır. Fakat sıkıntıları Cumhuriyet döneminde de bitmemiştir. Alevi kitle Türkiye'nin modern, demokratik, özgürlükleri tam bir ülke olmasını temel hedef alır. Türkiye'ye gerçek anlamda sahip çıkar.

İstekler

Aleviler üzerinde baskı olduğu kabul edilmelidir.

Bugün Türkiye'deki 20 milyonluk Alevi kitle üzerinde Osmanlı'dan gelen ve halen sosyal, kültürel ve pisikolojik ağırlıklı olarak süren ağır bir baskı vardır. Bu baskının adını, açık yüreklilikle koymanın zamanı gelmiştir.

Aleviler, çekinmeden "Ben Aleviyim" diyebilmelidir.

Alevi kitle bugün bile Alevi olmaktan korku duymaktadır. Buna gerek yoktur.

Bu kesimden insanlar gerektiğinde, açıkça "**Aleviyim**" diyebilmelidirler. Bu onların doğal insanlık haklarından birisidir.

Sünni Aileler. Alevilik Hakkındaki Dşüncelerini Değiştirmelidir.

Türkiye'nin gerçek bir huzur toplumu olabilmesi için Sünni ve Alevi Kitlenin, birbirleri hakkında iyi düşünceler beslemesi gerekir. Aleviler hakkında görmediği şeyleri söyleyerek iftira etme olayına, Sünni aileler izin vermemelidir. Kafalara yerleşmiş olan olumsuz düşünceler atılmalıdır. Her inanç, her kültür değerlerine saygı duyarak yaşamalı, yaşatmalıdır. Avrupa'daki Protestan ve Katolik mezhebinden aileler, bugün yan yana, dostca, gül gibi yaşayıp gidiyorlar. Türkiye için de aynı samimi birliktelik mümkündür.

Aydınlar, alevi varlığını, insan hakları bağlamında savunmalıdırlar.

Her ülkede olduğu gibi ülkemizde de insan haklarını savunmak ve korumak, devletten önce aydınlara düşmektedir. Aydınlar, kendi sorunlarının dışındaki toplumsal sorunlarla ilgilenen toplumun seçkin elemanlarıdır. Bu nedenle, onlar, Alevi varlığına dikkati çekmek ve Alevilere yapılan baskılara karşı tavır almak zorundadırlar. Bugün ülkemizde önemli insan hakları ve demokratik sorunlar bulunduğu gerçektir. Bunların ve önemlilerinden birisi de Alevilerin durumudur.

Alevilerin sorunlarını duyurmada önderlik aydınlara, demokrasiyi isteyen politikacılara, işadamlarına ve serbest meslek sahiplerine düşmektedir.

Politik veya maddi çıkar yüzünden Aleviliğini gizlemeyenlerin de, bu tavırlarını bırakmaları gerekir. Aydınların yanı sıra, belli bir yere gelmiş Alevilerin bu konuda tavır alması zorunludur. Bu sorumluluğu başkalarına yıkmaya kalkmak da yanlıştır.

Her insanın kendi kimliğini açıkca söyleyebilmesi, insanlık hakkıdır. Bu kimliğin "**Mezhepcilik**" veya "**şovenistlik**" ile dagalanması, temel insanık hakkına saygı duymamaktır.

Türk basını, yayınlarında Alevi kültürüne yer vermelidir.

Bugün, Türk toplumunun en seçkin, en demokratik, en laik kafalı insanları, emekcisinden patronuna, basın sektöründe yoğunlaşmıştır.

Buna karşın basınımızda, 20 milyonluk Alevi kültürünün tanıtılmasına basınımız daha geniş olanaklar sağlamalıdır. İnanıyoruz ki Aleviler üzerindeki baskının kalkması Türkiye'yi daha demokratik bir yapıya kavuşturacaktır. Bugün basınımızın sorunları ile Alevilerin sorunları birbirine çok yakındır..

TRT, Alevi varlığını da dikkate almalıdır.

Türkiye radyo ve televizyon istasyonları Alevi kitlenin varlığından habersiz gibi görünüyorlar. Radyo ve televizyonda, Alevi büyükleri, Alevilerin kutsal günleri, şiiri, müziği, folkloru tanıtılmalıdır.

Diyanet İşleri'nde, Aleviler de temsil edilmelidir.

Diyanet İşleri Başkanlığı (devlet) 20 milyonluk Alevi kitlesini görmemezlikten geliyor. Diyanet, Alevi öğretisini, resmen tanımalı ve bu öğretinin temsilcilerine kendi bünyesinde görevler vermelidir.

Bu ülkede 20 milyonluk Alevi kitle de devlete vergi veriyor. Tahminen üçte birisi Alevilerden alınan devlet bütcesinden Diyanet işlerine, her yıl yüzlerce milyar lira para aktarılıyor. Laik bir ülkede, Diyanet işlerine para verilmesi yanlıştır. Eğer devlet, Diyanet'e para veriyorsa Alevi kesime de nufusu oranında para aktarılmalıdır. Bu para da Alevi kültürünün yaşatılması ve canlandırılması için harcanmalıdır.

Alevi köylerine cami yapmaktan vazgeçilmelidir.

Diyanet işleri, son yillarda, Alevi köylerine cami yapmak, imam göndermek gibi etkisiz bir baskı yöntemi daha geliştirdi. Kendi varlığından başkasına tahammül edemeyen zihniyetin bu uygulamasına, devletin alet edilmemesini bekliyoruz. Bu uygulamalar derhal durdurulmalıdır. Aleviler, köylerine cami değil okul ve cem evi (Kültür evi) istiyorlar...

Din ve ahlak derslerinde Alevi öğretisi de yer almalıdır.

Okullarda, din ve ahlak eğitiminin zorunlu hale getirilmesi sonucu Alevi kökenli öğrenciler, kendi öğretilerini değil, Sünni öğretiyi öğrenmektedirler. Bu yetmiyormuş gibi okullarda Alevilik her fırsatta kötülenerek genç yürekler yaralanmakta, beyinlere düşmanlık tohumları ekilmektedir. Milli Eğitim Bakanlığı'nın buna mutlaka engel olmasını bekliyoruz...

Bu durum, din ve vicdan hürriyeti ilkelerine uymadığı gibi toplumsal barışı da zedelemektedir. Bunu engellemek için okullarda, isteyen Alevi öğrenciye, Aleviliği öğrenme olanakları yaratılmalıdır. Bunun için din ve ahlak derslerine Aleviliği tanıtıcı bilgiler eklenmelidir...

Hükümetlerin, Alevilere bakış açısı değişmelidir.

Alevilere yönelik olumsuz şartlanmalar, iş başına gelen hükümet üyelerini de etkilemektedir. Bunlar, Aleviliği görmezlikten geliyor, yok sayıyorlar. Bakanlar ve milletvekilleri "Alevi" sözünü ağızlarına almaya korkuyorlar.

Bizim gibi çok kültürlü toplumlarda; hükümetler, bütün inançlara saygı duyacak bir politika izlemek zorundadırlar. Diyanet İşleri'nin; Milli Eğitim Bakanlığı'nın bu açıdan yeni baştan düzenlenmesi, hükümetlerin önünde çok önemli bir görev olarak durmaktadır.

Aleviler, laik devletin güvencesidirler.

Alevilik bütün ortaçağların sevgi ve sohbete dayalı tek canlı kültürü olarak bu güne geldi.

Aleviler kültürleri gereği, hoşgörülü, bilime saygılı, ilerlemeye açık bir toplumdur. Bağnaz düşünceye karşıdırlar. Laik devletin, şeriat devleti kurma çabalarına karşı korunması için bugün Alevi varlığı bir güvencedir. Devlet bu güvenceyi eritmeyi değil, kuvvetlendirmeyi düşünmelidir. Demokratik, laik çoğulcu güçler, Alevi varlığının netleşmesi için çaba göstermelidir.

Dedelik kurumu, çağdaş anlamda yeniden yapılanmalıdır.

Dedeler yüzyıllarca Alevi kesimin hem öğretmenleri, hem din görevlilleri hem yargıçlar olarak çalıştılar. Bu insanlar; Alevi kültürünü kuşaktan kuşağa aktarırlar.

Zamanımızda, camilerden ve okullardan yetişen yüzbinlerce imam, ülkenin her tarafında maaşlı olarak çalıştırılırken dedelik, Aleviliğin baskı altında tutulması sonucu sıkıntı içindedir. Dedelere kendilerini geliştirme ve yetiştirme olanakları sağlanmalıdır. Alevi kültürünün yaşatılmasında kendisini yenilemiş, çağdaş kafalı aydın dedelerden yararlanılabilir.

Yurtdışındaki Aleviler için acil programlar şarttır.

Bugün yanlız federal Almanyada 350 binle 400 bin arasında Alevi işcimizin bulunduğu sanılıyor. Yurtdışındaki Alevi işciler; çocuklarına kendi kültürlerini vermek için yoğun istek duyuyorlar. Fakat onlara Sünni programlardan başka seçenek verilmiyor. Bu da kabul görmüyor. Böylece yeni yetişen gençler; kültürel boşluğa itiliyor. Yurtdışındaki Aleviler için Alevi kültürünü tanıtıcı programlar; Alevi çocukları için de bu konuda dersler şarttır. Devlet bu işciler için, din adamı yollarken Alevilik gerçeğini göz önünde tutmalıdır. Türkiye'de olduğu gibi yurtdışındaki Alevilere de, imamlar aracılığıyla dini hizmet sunmak mümkün değildir. Bu gerçek, artık kabul edilmeli ve aydın Alevi dedelerden yararlanılmalıdır.

Alevilik ile bugünkü İran Şiiliği'nin ilgisi yoktur.

Alevilere karşı tavır içinde olanlar, geleneksel iftiralarını sürdürerek, Türkiye Aleviliği ile İran'daki molla düşüncesini aynı parelelde göstermeye çalışıyorlar. Bu yanlıştır. Gerek felsefede, gerek uygulamada Anadolu Aleviliği ile bugünkü İran Şiiliğinin bir benzerliği yoktur. Aleviliğin temeli; hoşgörü insan sevgisi, canlıya saygı, zorbalığa karşı olmaktır. Aleviler; bağnaz güçlerin değil, demokratik kitlelerin yanındadırlar. Bu geçmişte de, günümüzde de böyle olmuştur...

Sonuç

Türkiye, tek değil, birçok kültürün bulunduğu bir toplumdur. Bu durum da ülkemiz için zenginliktir. Değişik kültürlerin kendilerini açık açık ortaya koyması, insanları bireysel planda demokratik hoşgörülü, insancıl bir kimliğe sokar. Bu da tüm insanlığın arzuladığı bir hedeftir.

Temeli insan sevgisi ve barış olan Alevi kültürü, bugün hiç desteklenmiyor. Hükümetlerin, bu insan kültürünü koruması; yaşatması için aydınlarla işbirliğine girmesi şarttır. Siyasetciler tarafından dile getirilen, **"İnançlar ve fikirler üzerindeki baskıların**

kaldırılması gerektiği" yolundaki açıklamaların sözde kalmamasını diliyoruz. Bu konuda demokrat aydınlar olarak, tüm Türk halkından destek bekliyoruz...

Yazar **Yaşar Kemal,** Gazeteci-Yazar **İlhan Selçuk,** Prof. Dr. **Berker Yaman,** Prof Dr. **Kıvanç Ertop,** Gazeteci-Yazar **Rıza Zelyut,** Araştırmacı **Atilla Özkırımlı,** Gazeteci-Yazar **İlhami Soysal,** İnsan Hakları Derneği İstanbul Şubesi Başkanı **Emil Galip Sandalcı,** Yazar **Aziz Nesin,** Sanatcı **Zülfü Livaneli,** Sanatçı **Tarık Akan** Doç. Dr. **Çetin Yetkin,** Yazar **Ataol Behramoğlu,** Gazeteci-Yazar **Seyfettin Turhan,** Gazeteci **Musa Ağacık,** Gazeteci-Yazar **Süleyman Yağız,** Avukat **Muharrem Naci Orhan,** Yazar **Nejat Birdoğan,** Avukat **Cemal Özbey. (Cumhuriyet 15.5.1990)**

DİNSEL ÖZGÜRLÜK VE ŞİİR

"İnsanın Estetik Terbiyesi Üzerine Mektuplar" adlı yapıtında ünlü Alman ozanı Schiller "Bu uygarlıkta bütünün tek bir küçük parçasına prangalanan insan, artık kendisini zor ifade edecektir, çünkü ilkeler ve yasalar, duyumsayışın ve duyuların çok ötesine düşmüştür ve insan kendisini ancak biraz biçimlendirebilir. Sürekli olarak döndürdüğü çarkın tek düze uğultusunu duymaktan varlığının uyumunu asla gerçekleştiremez ve doğasında bulunan insana biçim verecek yerde, basit bir canlı biçimine girer" derken, insanoğluna tekniğin, uyğarlığın, özetle toplum halinde karmaşalı ve çok yönlü yaşamanın getirdiği ödevleri, sorumlulukları, yükleri vurgulamaya çalışır. Bu yüklerden biri de dindir. İnsanoğlu korku duygusuyla karşılaştığı andan itibaren şaşkınlığından ve ivecenliği sonucu din yükünü sırtlanmış olup o günden bu güne değin de bu yükü taşımayı sürdürmektedir. Daha ne değin bu taşımayı sürdüreceği de bilinemiyor, bilinemez de. Eh, o neleri götürmediki... Allah götürdüğümüzü vurmasın" der halk, bu gönüllü taşımacılığı çok iyi bildiği için... Tarihsel süreç içinde ele alındığında hemen hemen her toplum ve topluluğun içinde din ibadetsiz düşünülmemiştir. Dahası din, evrensel bir alışkanlık olarak görülmüştür. İnsan bu alışkanlığı kolay kolay bırakamaz. Öyleyse, ibadet nedir? Genel bir tanımlamayla ibadet, yaratıcı istence ters düşmeyen, insanlığın yararına her türlü değer üretmeye yönelik tüm eylemleri kapsar. Bu tanımdan çok bir kapsam belirleme gibi görünse de, ibadetin yüz hatlarını gösteren en kısa tanımlaması da bu olsa gerek. Her peygamber şöyle ya da böyle bir ibadet türü göstermiş. Aslında her din bir kalıtlar yığınından oluşur.

Ama, toplumlarda, büyük çoğunluğun tanrısal nitelikli bu alışkanlıklarının yükünü taşımak istemeyen insanlarda çıkmıştır. Tıpkı Montaigne gibi "Benim hizmet ettiğim yasalar küçük parmağımı bile köle etmeye kalksalar, nereye olsa gider, başka yasalar arardım" diyerek kendini herkesten başka türlü görme sapağına dönmekten asla çekinmemişlerdir. Gide gide, hepimiz, B. Russel'in işaret ettiği gibi "Şeylerin gerçekten olduğu gibi göründüklerine konan (Saf dil bir gerçekçilikle) yola çıkan, çimenin yeşil, taşın sert, karın soğuk olduğuna inanır" hale gelmişiz (M. Cevdet Anday). İmgelerin peşine takılıp gitmişiz, gerçekten din bir imgeler yığınıdır. İmge ise, bilinen bir düşünceyi, bir duyguyu saklamak, başka kılıklara sokmak değil, bilemediğimiz, ancak sezer gibi olduğumuz şeyleri ifade etmek için kullanılır. Böylece düşünceyi sözcüklerle kısıtlarız, bağlarız, bunların dışına çıkmaya ayıp, günah, yasak koyarız. Korku ve endişenin sakrancında bir ömür boyu gider, geliriz, ama onu bir türlü derinlemesine incelemeye, çözümlemeye yeltenemeyiz, orada çöker kalır, boğuluruz. Din de, herşeyden çok, sıradan insanları çağırır. Ama bu yalnızca şiddetin içinde çırpınarak kurtulacaklarını sandıkları bir çıkmazda barınan militanların, aşırıların elinde çarpıklığa ve boğulmaya dönüşen bir çağrı şeklini almışsa, ne korkunç ve acımasız bir kimlik kazanır. Bu hem din, hem de o insan için yok olarak kurtuluşa kavuşmadır, en büyük özgürlük sayılır. Özgürlük buysa tabi...

Bunun için Mevlana "Kardeş sen ancak o düşünceden ibaretsin",

Şeyh Galip:

"Zannetme ki şöyle böyle bir söz
Gel sen dahi söyle böyle bir söz."

derlerken bu çıkmazın dönemeçlerini aramaya çalışırlar. Günümüz ozanlarından Arif Damar:

Hürlüğü var edenler var etmediler mi düşün
İletenler sana iletmediler mi düşün
Türküsüyle yetinmenin övünülecek yanı yok
Kapıları itenler itmediler mi düşün"

derken aynı çıkmaz sokakları anımsatmaya çalışır.

Ama bütün bu olumsuz durum ve olguların yanı sıra dikkatleri üzerine çeken bizim konumuz, dinin insan yüreğine girdikten sonra şiire dönüşmesi olgusudur. Bunun nedenlerini, niçinlerini arama gereği duyuluyor. Baskı, afyon, çürük çivi nitelemeleriyle dini bir kenara itmeye çalışmanın bilimsel hiç bir yanı kalmadığı görülüyor. Artık toplumsal bir gerçeklik olarak din karşımızda dimdik durmaktadır. Bu yadsınamaz. Dinsel terimlerin, çağdaşlıktan yararlanarak, kendilerini ifade etmek için karmaşıkta olsa çeşitli yol ve yöntemler bulmak suretiyle kitlesel ve düşünsel gelişmeye şiddetle ve bilinçli olarak karşı dursa bile, yaşamın olağan akışı içinde bu gelişim hiç durdurulamaz. İslamiyet şu ya da bu kişinin yorumu veya fetvası olarak düşünülmemelidir. Bütün durgunluğuna, doğmalarına karşın İslamiyet bir nehirdir. Bunun açık kanıtı, tarihsel süreç içinde İslam düşünce yaşamına biçim veren düşünürleri algılamaktır. Bunları şöyle anımsadığımız zaman gerçeği hemen görürüz, işte İbni Rüşt, İbni Teymiyye, Osman'dan Fadyo Abdülkadir Geylani, Şah Veliullah, Muhammed Abdülvahap, Muhammed Abduh, Fazlur Rahman ve daha niceleri, hepsi ayrı ayrı düşüncelerde... Bir diğer kanıt ise muceddidiler, (yenileyiciler)'dir. İslamiyet her yönüyle büyük bir olgu ırmağı gibi akışını sürdürmektedir. Bu büyük akışın içinde Alevi Bektaşilerde modernleşme dediğimiz kültürel-toplumsal ve ekonomik gelişim, Sunnilere nazaran daha hızlı ve daha yaygın, daha köklü şekilde ortaya çıkıyor. Alevi gelenekleri, devlet denetlemesinin gerekmediği kapalı köy birimlerinden çıkarak sahnelere, ekranlara, meydanlara taşınıyor. Onlar arasında daha çok birlik ve dayanışma ritueli olarak varoluşlarına ruh veriyor. Alevilik düşünce formuna çıkarak , çeşitli yönleriyle herkes tarafından ele alınmaya başlanıyor. Bir yandan da öz eleştiriler gün ışığına çıkarak gündemdeki yerini alıp çürütme, küçümseme, mizah edebiyatı yanında ciddi incelemelere konu oluyor. Özgür yapılı şiirin din disiplinine boyun eğmesi, bizi bir çelişkiler yumağı içine atmıştır. Bazılarına göre din özgürlüğün kapılarını çivilemiştir, kendini özgürlük olarak lanse etmektedir. Donmuş kalıplarında yaşamayı hapsetmiş ve öldürmüştür. Yaşamayı bölüp öldüren din ölümden medet ummaktadır. Dindeki şiir ölümün çığlığından başka bir şey değildir. Acaba öyle mi?...

ALEVİLERE KARŞI CİHAD OLUR MU?

Çaba sarfetmek, vargücüyle çalışmak gibi anlamlara gelen cehd kökünden gelen dini bir terim olarak Müslüman bir kişinin kafirlere ya da nefsine karşı yürüttüğü her türlü savaş ve mücadele karşılığında kullanılan cihad sözcüğü tarihsel süreç içinde değişik yorumlara uğramıştır. Cihad eden kişiye *mücahit*, cihad etmeye, özellikle nefsi kontrol altında tutmak ve terbiye etmek için gayret göstermeye de *mücahede* denmektedir.

Harp anlamında cihad ancak kafirlere karşı yapılabilir ve prensip olarak savunmaya dayanır. Haksız yere, doğrudan saldırı veya saldırı tehdidi olmadan, toprak gasbı veya tahakküm için insanlara ve ülkelere harp açmak meşru kabul edilmez. İslam hukukunda cihad (harp) ilanı için şu koşulların gerçekleşmiş olması gerekir:

1- Tehdit edici bir konuma giren veya saldıran düşmanın Müslüman olmaları için yapılan çağrıyı veya cizye (baş vergisi) vermeyi reddetmiş olması icap eder.

2- Müslümanlarla düşman arasında halen yürürlükte olan bir sulh antlaşması bulunmamalıdır.

3- Müslüman tarafta cihad için gerekli güç bulunmalıdır. Hz. Peygamber'in emirleri doğrultusunda, cihad yapılırken keyfi olarak ekinler tahrip edilmez, ormanlar yakılmaz, mabetlere dokunulmaz, harbe katılmayan din adamlarına, yaşlılara, kadınlara, silah çekilmez. Düşman teslim olmak istediği veya barışa yanaştığı andan itibaren savaşın neticelendirilmesi gerekir. Kur'an'daki şu ayetler buna işaret etmektedir. "Sizinle savaşanlarla Allah yolunda siz de savaşın, fakat haksız yere saldırmayın" (Bakara 2/190), "Onlar barış isterlerse sen de onu kabul et"... (Enfal 8/63)

Cihad yaygın olarak sanıldığı gibi harple sınırlı bir kavram değildir. Nitekim Kur'an'da "Müminler ancak Allah'a ve Peygamberine iman eden, şüpheye düşmeyen, Allah yolunda malları ve canlarıyla cihad eden kimselerdir." (Hücurat 49/15) buyurulmaktadır. Hz. Muhammed de "Müşriklerle mallarınızla, canlarınızla ve dillerinizle cihad ediniz" buyurmuştur. Yine Hz. Peygamber'in en kalabalık bir ordu ile katıldığı Tebük Seferi dönüşünde Müslümanlara dönerek "küçük cihad"dan, "büyük cihad"a yöneliyoruz dediği bilinmektedir. Küçük cihad harp, büyük cihad kişinin nefsiyle yaptığı savaştır (Mücahade). Başka bir hadiste de "Mücahit nefsine karşı savaş açan kişidir" denmektedir. Bütün bunlara rağmen, koca Osmanlı imparatorluğu 600 yıl Yahudilere ve Hiristiyanlara tanıdığı hoşgörü ve güvenliği devletin ve toplumun temel öğelerinden biri olan Alevi-Bektaşilerden esirgemiş, altı asır onlara cihad ilan edip onları kıymıştır.

Düşünebiliyor musunuz, Osmanlı İmparatorluğu Anadolu'daki Alevileri önce resmen yazarak tesbit ediyor. Ortada hiç bir neden yokken Yavuz Selim Şeyhül İslamından fetva alıyor, Şah İsmail ile savaşırken isyan çıkartabilirler düşüncesiyle arkayı emniyete almayı bahane ederek ortada hiçbir bulgu görülmezken, böyle sudan gerekçelerle sadece Denizli, Isparta, Kütahya dolaylarında 40.000 alevi aileyi önce yazdırıp saymış, sonra da kıyıma uğratmış, yok etmiştir. Antalya ve dolaylarındaki Alevileri ise, daha önce II. Beyazıd döneminde Şahkulu isyanı bahane edilerek topluca öldürülüyor, İran'a kadar kovalanıyor.

Geri kalanlarda Girit, Mora, Kolon adalarına sürgün ediliyor. Bunlar cihad mıydı, yoksa neydi? Ne adına yapıldı?

Yavuz Selim'in önü sıra kaçan Aleviler Şah İsmail ile birleştiler dönüp Yavuzun ordusundaki kardeşleriyle boğuştular, her iki tarafta kardeş kanına ellerini bulaştırdılar. Bu muydu büyüklük? Bu muydu insanlık? Bu muydu cihad? Aynı politika Yavuz'dan sonra Kanuni Sultan Süleyman döneminde de aynen sürdürüldü. Daha önce Fatih Doğu Anadolu da devlet kurmuş kültürlerini yerleştirme aşamasına gelmiş olan Uzun Hasan'ı Otlukbelinde 1473'de yenerek devletini yıkmasıyla başlayan kıyım Aleviler aleyhine hızla gelişmiş; Doğu Anadolu'yu tampon bölge haline getirme politikaları ülkeyi bugünki kargaşaya taşımıştır.

Görülüyorki; aynı din mensubu olan Alevi-Bektaşilere karşı cihad açılması olanaksızdır. Yıldırım Beyazıtdan başlayıp Yavuz Selim'in İslam ülkelerine yaptığı savaşlara değin uzananolaylar zinciri cihad olarak nitelendirilemez, dahası Şeyh Sadi Şirazı'nın yüzyıllar önce belirtiği bir gerçek evrensel insan sevgisine dayandığı için bugün de geçerlidir. Şeyh Sadi "Tüm insanlar bir bütünün parçalarıyız" derken sevgide olduğu kadar acıda, kıvançta ve benzeri durumlarda da hep birbirlerine benzediklerini vurgulayarak gelecek kuşaklara bu gerçeği haykırmaktadır. İnançlarından dolayı Alevi-Bektaşilerin çektiklerine ne demeli, Onu hangi torbaya koyacağız. Bakınız Prof. Dr. Taner Timur Osmanlı Kimliği, adlı yapıtında bir genelleme yaparak; "Toplumları insanlara benzetmek ve onları organik bir yaklaşımla ele almak eski Yunan'dan beri alışa gelmiş bir yöntemdir. Aristo, canlı varlıklar nasıl uzuvlardan oluşuyorsa ve bu uzuvların niteliği ve birleşim şekli nasıl türleri meydana getiriyorsa, insan topluluklarının da aynı şekilde türlere ayrılabileceği kanısındaydı. İslam düşünürü İbn Haldun, daha da ileri giderek, toplumlara üç kuşak sürecek bir "ömrü tabii" tanımıştı. XIX. yüzyılın pozitivist felsefesi ise, A. Comte'daki "toplumsal dokular" kuramı gibi, insan topluluklarına çoğu kez uzuvcu bir yaklaşımla bakmıştır. A Comte, bütün bunlar bireylerdeki kendini koruma içgüdüsünün toplumsal düzeyde de düşünülmesine olanak sağlamaktaydı. Başka bir deyişle, bireyler de kendi varlığını sürdürme isteği nasıl doğuştan var olan bir içgüdüyse, aynı özelliğin insan toplumlarında da bulunduğu kabul ediliyordu. Bu toplumsal korunma içgüdüsüne antropologlar "etnosatrizm" derler şeklindeki yorumuyla bu temel konuya dokunmaktadır. İnsanlara yaşamı cehennem edenler de bizim dahil olduğumuz bütünün birer parçalarıdır. Ne yazık, bunların yaptıklarını unutmamak ve unutturmamak, belleğin katillerine karşı uyanık olmak gerekir. Elbette Alevi-Bektaşi topluluğunun itilmesi, horlanması, sürülmesi, toplu yada birer birer öldürülmesi tarih sayfalarında kaldı demeyi çok isterdik.

Hatta Fıransız ozanı Paul Eluard'ın dediği gibi;

İnsanlarda engüzel kanun
Üzümlerden şarap yapmaları
Öpücüklerden insan yapmaları
Düşmanı kardeş yapmaları

Demek hepimizin özlemi, umudu olmalıdır. Bütün bunlar biz insanları gelecek tehlikelere karşı uyanık ve hazırlıklı olmaktan alıkoymamalıdır ve yine bütün bunlar birbirimize karşı bize "Hazır ol cenge eğer ister isen sulh-u selah" dizesini anımsatmamalıdır. Cihadın kanlı, bombalı bir eylem olarak gelişmesi, tartışma geleneğinin İslam düşüncesinde temelleşmiş oluşundan kaynaklanmaktadır. Bu tip İslam, herhangi bir terörizimden farksızdır. Bu tip eylem ise, yaşamı düzleştiren ilkelerin çözüm yolu olur. Bu gün Türkiye'mizde nasıl ilkel Cumhiriyetçiler varsa, ilkel dincilerde mevcuttur. Bunlar iç merceklerini İslamiyetin niteliklerine çevirmekten yoksundurlar. İslamiyeti bir muhabbet, sevgi dini haline getirememişlerdir. "İmam Gazali düzeyindeki arayışın çevresinde dar pragmatist Kur'an icazını arayacaklarına yıllardır dar propagandist yasakcılığa saplanıp kalan doğmacılıktan kurtulamamışlardır." **(Şerif Mardin Milliyet Gazetesi 16.2.1995)**

Bütün bunlara karşın, hiç bir toplum, topluluk, hatta hiç bir birey bile görünür tüm yaşamını yanlız bir duygu üzerine kuramaz. Yanlız kinle, nefretle, tiksintiyle, savaşma arzusuyla yaşayamaz. Böyle olumsuz duygular insanları ve toplumları kısırlaştırmış, çürütmüş, giderek kurutmuştur. Üretemeyen toplum ve bireyler canlı birer ölüden farksızdır. Kültür alanında bunu daha da belirgin bir biçimde görebiliriz. Çözüm, bu değerli ana kültürü özgür bırakıp gelişmesini desteklemekle sağlanabilir. Sanıldığı gibi bu kültür yıkıcı, terörist bir yapı taşımıyordu. Bölücü, ayrılıkcı olmadı, olamazdı, çünkü özünde, kökünde böyle bir öğe taşımıyordu. Resmi ideoloji tarafından kabul edilmiyor, sürekli yerin altına itiliyor, karalanıyordu. Alevilik şaşırmıştı. Yerin altına karanlığa girmek istemiyor, girmemek için direniyor, inancıyla törelerini birleştirerek güzel Türkçesiyle kültürünü oluşturuyordu. Kimliğini gizlemek istemiyordu. Sünni kardeşi nasıl alnı açık olarak inancını, görüşünü, kimliğini açıklıyorsa, kendisi de öyle açıklamak istiyordu. Temel sorunu kimlik sorunuydu, yüzyıllar boyunca bunun savaşını verdi. Dinsiz sayıldı, kızılbaş sayıldı, rafizi sayıldı, har bendülü sayıldı, şu sayıldı, bu sayıldı ama yılmadı usanmadı, kimliğini bağırdı, sesini acısını sevgisiyle karıştırarak şiirlerine yansıttı. Semahlarında oyunlaştırdı. Cemlerinde uyguladı, saza, söze davranışa döndürdü. Gizledi. Bir gül gibi sakladı. İnancından utanmadı, korktuğu oldu, inancıyla saklandı, yiğit ve açık tavırlar ortaya koydu. Devlet ona meşhur fıkrada olduğu gibi kurdun kuzuya yaptığını yapıyordu. Onu yemeyi aklına koymuştu birkez. Bundan vazgeçemiyordu.. Ama onlar hiç bir zaman devletten kopmadılar, kopmayı da düşünmediler. Kurt Osmanlının kaypaklığı, kalleşliği, tutarsızlığı sözde kül yutmazlığı sonuna dek sürdü. Aleviler, Bektaşilerin gizli direnmeleri kopmadı, güçlenerek sürüp geldi. Bugünleri buldu. Alevi-Bektaşilerin istekleri masumane isteklerdi. Batı bu problemlerini yüzyıllar önce çömüştü gelin bizde onlar gibi çözelim. Bu yara kapansın derlerdi Devlet oralı olmazdı Cumhuriyet yönetimi giderek çok sesli demokrasiye doğru yol alırken bunlarıda çözmek zorundaydı. 20 Milyon Alevinin istediği belli, inancıma baskı yapma, bana kültürel yardım yap, eğitimime, ekonomime yardım et, ayrılıkçı ve bölücü olma. Birlikten dirlik doğar güç oluşur. Gel el ele tutuşalım, çok seslilik içinde birliğe varalım, din, mehzep, tarikat ayırımı yapmayalım, sünni mezheplere tanınan kolaylıklar bizim mezhepe de tanınsın, cemevlerimize, cemlerimize dokunulmasın, camilere saygımız sonsuz, ama zorla cami yaptırmak yanlış olur, bize bunun camileri

sevdirmeye hiçbir yardımı olmaz; despotik davranışlardan, karalamalardan, bizi dindışı saymalardan vazgeçin, islamın temeli Allah sevgisidir, bizde aynı Allah'ı seviyoruz. Aynı kitaba, aynı peygambere inanıyoruz. Size hesap veremeyiz, yalnız Allah'a hesap veririz, sizden korkmayız. Gelin Allah'la bizim aramıza siz karışmayın derler. Aleviler umutsuzluğu umuda, karanlığı aydınlığa dönüştürmesini bilmişler ve bunu hep gerçekleştirmişler, umutsuzluk kapısını kilitlemişlerdir. Tıp ki Yunus gibi:

Altımda gayya vardır ↓
İçi nar ile pürdür
Varuben ol gölgede
Biraz yatasım gelir

Ben günahımca yanam
Rahmet suyuyla yunam
İki kanat takınıp
Biraz uçasım gelir.

Sırat kıldan incedir
Kılıçtan keskincedir
Varup anın üstine
Evler kurasım gelir

Derviş Yunus bu sözü
Eğri büğrü söyleme
Seni sığaya çeken
Bir Molla Kasım gelir

Molla Kasımların her türlüsünden kurtulmak isterler. Cihad, savaş, terör değil, barış, ak güvercin, dostluk, kardeşlik isterler... Karşı kıyıdakiler siz neredesiniz, karanlıktan çıkın artık, içtenlikle yüreğinizi açın aydınlığa buyurun deriz. Bağnazlık, yobazlık, yozluk silinsin gitsin, gönül aynası ter temiz olsun... Bizlere Seyyid Nesimi gibi:

Gör sende seni ne cismi cansen
Maksûd-i vucud-i künfe-kân sen

diyemiyecek misiniz?
ya da Asaf Halet Çelebi gibi

Renkler güneşten çıktılar
Renkler güneşe döndüler
Renkler güneşsiz oldular
Ne renk gerek bana
Ne renksizlik
Güneşler bir yerden çıktılar
Güneşler bir yere girdiler
Güneşler onsuz oldular
Ne aydınlık gerek bana
Ne karanlık
Şekiller bir yerden geldiler
Şekiller bir yere girdiler
Şekiller görünmez oldular
Büyük köse vur
Birgün sesler bir seste boğuldu
Mansur
Mansûûûûûûûr

Diye haykıramayacak mısınız; ey kendini ve dinini bilen can kardeşlerimiz?.

I. BÖLÜM

20. YÜZYIL ŞİİRİ

VELİYETTİN ÇELEBİ (HÜRREMİ)
(1867— 1940)

Hacı Bektaş Veli evlatlarından olan Feyzullah Çelebi'nin oğludur. Büyük kardeşi Cemalettin Çelebi'nin ölümü üzerine Hacı Bektaş Veli Derğah'na postnişin ve Vakıf mütevellisi olmuştur. 30 Teşrinisani 1341 tarih ve 677 sayılı kanunun yürürlüğe girdiği tarihe kadar bu görevde kalmıştır.

Atatürk, Veliyettin Çelebi için "Çok büyük insan, onunla konuşunca adeta ruhum yıkanıyor. Kaynak suyu gibi temiz, okyanus gibi geniş ve derin..." betimlemesini yapar. **(Baki Öz, Kurtuluş savaşında Alevi— Bektaşiler S: 38)**

Uzun süre eğitim görmüş olan Veliyettin Çelebi bilgin bir kişidir. Arapça ve Acemce'yi çok iyi bilmektedir. Şiirlerinde "Hürremi" Sefil Seyid mahlaslarını kullanmıştır. Tarıkatı bütün yönleriyle ve derinliğine bilen Hüremi gerçek bir insan'ı kamildir. Veliyettin Çelebi de Büyük kardeşi Cemaletin Çelebi gibi Atatürk'le yakın ilişkilerini sürdürmüş, ülkenin her yanına birlik bildirileri göndererek Atatürk'ün desteklenmesi için çalışmıştır. Ülke ve Ulus bütünlüğü için uğraş vermiştir. Değerli araştırmacı Celalettin Ulusoy'un babasıdır. 1940 yılında ölen Veliyettin Çelebi, Çilehane deki özel türbesinde toprağa verilmiştir. Kendisinden sonra Hacıbektaş potsnişinliğine büyük oğlu Avukat Feyzullah Çelebi geçti. Şiirlerinden bir kısmı oğlu Av. Ali rahmetli Celalettin Ulusoy tarafından Pirevinden Nefesler adlı kitapta yayınlanmıştır.

—1—

Sabahtan uğradım pîr kapısına
Gördüm pîr'in kapıları sürmeli
Çâre dedim yâremin acısına
Dedi seni bir mehenge sürmeli

↓

Beklemeli o sultanın eşiğin
Eşiğin bekleyen bulur keşiğin
Ay ile gün gibi cemâl ışığın
Günde yüz bin kerre yüzler sürmeli

Hiç binâ görmedim senin yapında
Oynanılmaz urganında ipinde
Dedim pîr'im çok mu kalam kapında
Dedi seni bir mahâll'e sürmeli

Ne dedim efendim yüzümden bezdin
Yoksa âmâlimde isyân mı sezdin
Aşıkım öldürmeye silâh mı düzdün
Martini mavzeri birden sürmeli

Hurremî âh eder kanlı yaş ile
Gündüz hayâl ile gece düş ile
Menzil alamazsın bu gidiş ile
Hemen aşk atma binip sürmeli

—2—

Meded ey bahr-ı affın padişahî
Günâhım sen bilirsin ya kemâ-hî
Ki yevmü-l âhirde sensin penâhî
Sevindirsen n'olur bu pür günâhî
Rahîmsin ya İlahî ya İlahî
Utandırma yarın rûyi siyahî

Bağışla hakkı-ı çün Mustafa'ya
Vasîsi didârı hem Murtazaya
Hatice Fâtıma Hayr-ün-nisâya
İmâm Hasan Hüseyin-i Kerbalâ'ya
Rahîmsin ya İlahî ya İlahî
Utandırma yarın rûyi siyahî

Bağışla suçumu Zeynel Abâya
İmâm Bakîr Ca'fer ehl-ı nümâya
Dehî Kâzım Musa hub-ul Rızâya
Devrân-ı imâm ol etkıya'ya
Rahîmsin ya İlahî ya İlahî
Utandırma yarın rûyi siyahî

Bağışla Takî Nâkî pür safiyaya
Askerî Mehdî yi sahip livâya
Bağışla cürmümü âl-i âba'ya
Niyâzı **Hurremîn** ol Kibriyaya
Rahîmsin ya İlahî ya İlahî
Utandırma yarın rûyi siyahî

—3—

Behey gafil Hakk'i bulmak dilersen
İptida alem-el Kuran'ı farket
Cemale müşerref olmak dilersen
Varıp bir mürşide irfanı farket.

Mürşitlik Muhammed Ali'ye ilhak
Yalandır gayrisi inanma mutlak
Her kişiye mürşid deme ey ahmak
Mürşitlik bir haldir nişanı farket

Dört kapı, kırk makam, onyedi erkân
Ben mürşidim diyen eylesin beyan
Yedi farzı dört sünneti tam kılan
Dinle bir kâmilden furkânı farket

Sulpden sulbe indi huccetül bürhan
Bektaşi Veli'de gösterdi nişan
Yed üllah babında buyurdu sûphan
Kutbül âlem olan cananı farket

Yetir biatını sulbü tahire
Açma esrarını kavmi zahire
Eğer muhip isen tapma secere
Vehçi vechullahta ademi farket

Kimin hakkında indi levlake-levlâk
Hak buyurdu lemnâ-helaktül-eflâk
Muhammed Ali'den gelen nesl-i pâk
Muhammed neslinden insanı farket

Der **Hurremi** budur sözün tamamı
Arif olan bilir vaktin imamı
Hatmetmek istersen kudret kelâmı
Men--aref'den seb'el mesani farket

Sulbi tahir : *Temiz soy*—**levlake levlâk-Lemna helaktül eflak :** *"Sen olmasan, sen olmasan ben gökleri yaratmazdım" hadis.*.— **Sulbden Sulbe :** *Kuşaktan kuşağa*— **Erkan :** *Yol* —**İptida** : *Önce* **Alemel Kuran :** *Evrenin kitabı*

—4—

Dertlerinden deli oldum vallahi ↓
Ne yaman mestane bakar gözlerin
Derdi veren dermanını vermez mi
Ab-ı zülâl olmuş akar gözlerin

Gönül bir kâbedir darp edip yıkma
Tıg-ı gamzelerin sineme çakma
Mevla'yı seversen kahrile bakma
Korkarım cihanı yıkar gözlerim

Yaratmış yaradan usuldür boyu
Kesb-i cemal etmiş mülâyim huyu
Bağdadı Basrayı Bedahşan Hoy'u
Acemi Afganı değer gözlerim

Mesd-i meydanımdan kâmil ders alır
Ol ledün ilmini okuyan bilir
Cevahir taşının kıymeti mi olur
Elması inciyi değer gözlerin

Gâh şen olur gönül gahi da gamda
Sen güler oynarsın dertlerin bende
Zöhre yıldızının nişanı sende
Sonunda **Hürremi** yakar gözlerin

Mestane : *Baygın, Hayran-* **Tığ-ı gamze :** *Bakış okla-* **Ab-ı Zülâl :** *Bengi su—* **Kün fekün :** *Ol hemen ol* — **Ezeli :** *Öncesiz* — **Ebed :** *Sonrasız* — **Nad-ı Ali duası :** *Okunduğunda hz. Ali'nin cana yetişdiği sanılan bir dua* — **Beli :** *İlk ruhlar toplantısında, tüm ruhların Tanrı'ya "Sen Rabbimizsin" anlamında kullandıkları Türkçe Kökenli evet manasına gelen söz* — **Hatmine erdi :** *Yarattı* — **Kutb-ul alemin :** *Evrenin etrafında döndüğüne inanılan er, evliya* — **Sitt-i siyanet :** *Koruma alan, koruyan* — **Vasıf :** *Nitelik* — **Cemal :** *Güzellik* — **Meftun :** *Hayran* — **Mürdeyi İhya :** *Ölüleri diriltme* — **Güşüne mengüş :** *Kulağına küpe* — **MahıtabaN:** *Ay yüzlü* — **Müşkül :** *Zorluk, sorun* — **Şevkat :** *Yardım, iyilik, öbür dünyada sahip çıkma, el uzatma.*

— 5 —

Muhammed Feyzullah[1] dünyadan göçtü ↓
Şu sineme türlü yaralar açtı
Ezel-i fırkatı Cemal'e düştü
Bir hub civanım göçtü gidiyor

Yedinci perdeden geldi cihana
Onu zikreyleyen ala fidâna
İçtim rahmetini hem kana kana
Şerbet-i şahadet içti gidiyor

Evlad-ı Resul'den geldi süzüldü
Hüküm büyük yerden ferman yazıldı
Yüzbin melaike geldi düzüldü
Derya-yı ummanım göçtü gidiyor

Ehli mühib olan çekiyor yası
Evlad-ı Resulden gelmiştir aslı
Hünkâr Hacı Bektaş Valinin nesli
Bir hup civanım göçtü gidiyor

Sefil Seyid işitince figanda
Hepimizde emanetsiz bu handa
Kararmaz ışığın iki cihanda
Şu sineme yare açtı gidiyor

[1] Muhammed Feyzullah Hurreminin kardeşi olup dervişler tarafından öldürülmüştür.

—6—

Badi saba benden pire selam et ↓
Sorursa hatırım şadıman de var
Al bu namemizi bari yare git
Hasretinden ciğerciğim girivan de var

Tebayı feryadım arşa dayandı
Lale-yi ahımdan âlem uyandı
Hüsnünen gözlerim kana boyandı
Büküldü kametim natıvan de var

Dokun zülfi yare aheste sen es
Hoşca ırayhanım gelse bir nefes
Fevzinin gurbette şikayeti pes
Gahi neset gâhi şadıman de var

Seherde bir suna ile yar oldum
Değdi hançer ile sineme benim
Bülbül-ü şeydaya ahu zar oldum
Vurdu hançer de sineme benim

Doğanı kolumdan uçurdum bugün
Gayrinin eline düşürdüm bugün
Nice yanıkları şaşırdım bugün
Kimseler gelmiyor yanıma benim

Üçyüz yirmi de oldu bu tarih
Aklı başta yoktur sevdalı balık
Yaz bahar suyu gibi **Fevzi** bulanık
Çoklarınan geldi yanıma benim

(Oğlu Hüseyin Fevzi'nin öldü teli gelince söylenmiştir)

DİL KAVRAMI

Dil, kişi oğlunun en önemli organlarından biridir. Bir iletişim aracıdır. Duyguların, düşüncelerin sese ve söze dönüştürülerek başkalarına iletilmesini sağlar. Dil bulanıklığı toplumların düşünsel ortamda bunalmasına neden olur. Hz. İsa "kişiyi kirleten ağızdan girenler değil, ağızdan çıkanlardır" derken dili olumsuz yönüyle nitelendirir, gerçekten de öyledir, ağızdan çıkan kötü çirkin, yalan sözler kişinin kirlenmesine, başkalarının yanılmalarına neden olabilir. Türkçemiz yabancı sözcüklerin istilasına uğramıştır. Bu olgu, hangi dönemde nasıl başladı, dilimiz nasıl bozuldu, bu günlere nasıl gelindi? Bu ve benzeri sorulara yanıt ararken öncelikle Arapça ve Farsça'nın dilimizi hızla bozduğunu geriletiğini görürüz. Bu iki dilin dilimize katkıları olumsuzdur. Dinin yanlış anlamalardan kurtarılmasının, dilimizin anılan iki dilden alınan sözcüklerden hızla kurtarılması gerekir. Ünlü ozan Mehmet Akif Ersoy bir yazısında "Biz Cehaletimiz yüzünden dini bu hale getirdik. Din de bizi bu hale getirdi " derken bir çok gerçeğe ışık tutmaktadır gerçeği yüzümüze bir tokat gibi indirmektedir.

Dil, öbür insanların iç dünyalarına, düşünce ve duygu alemlerine bizim kendi dünyamızın çiçeklerini, sıcaklıklarını, güzelliklerini taşıyan bir araçtır, umut gemisidir.

HÜSEYİN FEVZİ
(1886—1928)

H.H.B. Veli evlatlarından son postnişin. Veliyettin Çelebinin büyük oğludur. Doğum günü anası Haticehanım İmâm Hüseyîn'i rüyasında gördüğü için onun adı konulmuştur. İmâm Hüseyin'in adını taşıması itibariyle yakın ve uzak çevrelerde çok saygın bir kişiliği vardı. Sakin ve münzevi tabiatlı olan Hüseyin Fevzi, genç yaşında Tokat'da ölmüş ve orada toprağa verilmiştir. Romantizmin yelleriyle savrulan, bireysel ve toplumsal bazı gerçeklere dokunan lirizim dolu içtenlikli şiirleri ince bir hüzün ve melankoli izleri taşır. Çoşkulu, akıcı bir söyleşi olan Hüseyin Fevzi, tarikatın güzelliklerini büyük bir edebiyat birikimiyle harmanlayarak şiire dönüştürmüştür. Söylenceleri ustalıkla şiirleştirmiştir. Tarikatın tüm güzelliklerini kendine özgü bir anlatımla sergilerken derinlere inmesini başarıyla sürdürür.

—1—

Dünya bir kalemde icâd olmadan
Ezelden var olan binasıyız biz
Kün fe-yekûn denip Hak buyurmadan
Maşrıkla mağrib'in ziyasıyız biz

Nâd-ı âli duası yapıldı İ'lâm
İsmin bir eliftir işittik kelâm
Doksan bin eren'den aldık bir selâm
Dünyada dertlerin devasıyız biz

Bir dürden yarattı bir top alevî
Kandile girdiler dediler belî
Üç isim duyuldu hûyu ezelî
Üçüne noktasın koyanıyız biz

Ay güneş görünüp sücût bulmadan
Kur'an âyetleri vücût bulmadan
Yirmi sekiz harf icât olmadan
Yazılmış kitabın lisanıyız biz

Toprak yurt bulmaya güvercin uçtu
Yedi yıl deryada hem kanat açtı
Bir yeşil kubbeye kondu konuştu
Bir avuç türabın saçanıyız biz

↓

Dört feriştah halk edip ismi okundu
İsrail Mikail Cebrail Azrail dendi
Altı günde dünyanın hatmıne erdi
Var olan dünyanın havasıyız biz

Âdeme balçıkdan verdim nişane
Doksan bin meleği saldım cihane
Şit oldum bir zaman kevnû mekâne
Nûhun gemisinin yolcusuyuz biz

Mûsa olup Tûr dağında gezerdim
Zâtiyle birlikde kelâm ederdim
Davut peygamberle demir döverdim
Mühr-ü Süleymanın ustayız biz

İsa Mesih olup havaya uçtum
Zekeriya olup kendimi biçtim
Yahya ile kanım yerlere saçtım
Salih peygamberin bazarıyız biz

Eyûp geldim derde şükür eyledim
Yusuf olup kuyuları boyladım
Yunus geldim ol dem ummana daldım
Halil ile Kâbe'nin mimarıyız biz

Bir noktadan yazdım o dört kitabı
Kutbü-İ Âlemin'in ilmi-i İlâhî
Lendûnden dört cihet verib cevabî
Bunca âlimlerin hocasıyız biz

Yüz yirmi dört bin nebî birdir elbet
Her biri bir türlü gösterdi hikmet
Âşıklar dîdarde buldular cennet
Ârafat da İsmail'in kurbanıyız biz

Abdü-l Muttalibden ismi Muhammed
Ebû-Talîbden Şah-ı Vilâyet
Bir zaman adını koyarlar elbet
Uhût kazasının serveriyiz biz

Nice bin mazlumun derdini sordum
Vaktinde Selman'ın cârına erdim
Çaresiz Fazlı'nın borcunu verdim
Kul olan Ali'nin satanıyız biz

İmâm Hasan oldum zehiri içtim
Hüseyn oldum Kerbelâda kanımı saçtım
İmâm Zeynel ile zindana düştüm
Bâkır'ın cefasını çekeniyiz biz

İmâm Ca'fer oldum ilm-i cavidan
Hel-eta suresi buyurdu süphan
Hüsniye'ye ders okuttum bir zaman
Cümle alimlerin baş tacıyız biz

Mûsa'yı Kâzımla Bağdad'a gittim
İmâm Rızâ oldum zehiri yuttum
Takî Nakî Askeri temamet ettim
Mehdî mağarasın sırdaşıyız biz

Eba-Mûslim ile bir olup geldim
Ehl-i beyt basmış hem teber çaldım
İmâm Hüseyin'in himmetin aldım
Münkir diyarının baltasıyız biz

Hacı Bektaş oldum geldim Uruma
Kimseler ermedi benim sırrıma
Erler âşık oldu yeşil benime
Bunca âşıkların ustasıyız biz

İncil Tevrat Kur'an hatmin bulacak
Senesi gelince ayırt olacak
Gözleyin cihanı neler olacak
Çürükle sağlamın seçeneyiz biz

Derler **Hüseyin Fevzi** Pek yaman deli
Bize görünüyor ahiret yolu
Yardımcımız olsun Muhammed Ali
Hak bir nâme yazmış tellalıyız biz

—2—

Zemâne halkının vasfın edeyim
Acep nice olur hâlimiz bizim
Dağıldı meclisler nere gideyim
Bitmiyor kavgamız kal'imiz bizim

Tarihler uzandı yıl tamam oldu
Elh-i imânların siması soldu
Küçükler ortada büyükler n'oldu
O zaman lâl oldu dilimiz bizim

Kul olan Allah'dan özürün diler
Akıllı söylerken deliler güler
Bulandı pınarlar içilmez sular
Kurudu suyumuz çeşmemiz bizim

Kimisi kürk giyer kimisi abâ
Baba oğul oldu oğulsa baba
Nezaket kalmadı konuşma kaba
Zehir oldu şifa dalimiz bizim

Kalmadı ortada din-i dinâyet
Muhtacı etmezler sitt-i siyânet
Herkes birbirine oldu hiyanet
Kırıldı kanadı kolunuz bizim

Hanımlar gitmezler erin sözüne
Cilâ verir endâmına yüzüne
Darılırsa söver ağzı yüzüne
Ne aksine oldu yılımız bizim

Kalmadı dünyanın lezzeti hazzı
Dinleşilmez oldu gerçeğin sözü
Hicâbı bıraktı gelini kızı
Har ile karıştı gülümüz bizim

Şimir hançerini almış eline
İblis kemerini takmış beline
Küfür doldurmuş ağzı diline
Böyle nasıl olur sonumuz bizim

Hüseyinim nice olur hâlimiz
Harama gark oldu helâl malimiz
Münafık elinde azdı râhimiz
Bozuldu ülkemiz ilimiz bizim

—3—

Böyle halk'eylemiş Halîk-i En'em
Öyle güzellik de müstesna idi
Gelmemişti böyle bir zât-ı hurrem
Âleme mürşîd-i pîş-ivâ idi

Bir ismi Ahmeddir bir ismi Cemâl
Gelmemişti böyle bir sâhip kemâl
Her ne sual sorsan eyler idi hal
Çün aynı zamanda evliya idi

Hadime'i fukara el fahrül fakîr
Cûd-u sahavette misli lâ nazir
Hıfzı dört kitab sahib-i tefsir
Her bir ilm-ü fenne âşina idi

Bakan meftûn idi ahû gözüne
Duymaktan doyulmaz tatlı sözüne
Kimsenin aybını vurmaz yüzüne
Hûlk-u azîm vech-i mücteba idi

İsa tek kılardı mürdeyi ihyâ
Kalbi Tûr-u Sinâ menendi Musâ
Tebessümde cedd-i pâk-i Mustafa
Yüzleri vel-şemsi ve'd-duhâ idi

Ederdi âleme adl-ü adâlet
Mazhar-ı ilâhi keşf-i kerâmet
Olamaz medhine hadd-i nihâyet
Ulemâ, füzelâ sulahâ idi

Kerametle Hacı Bektaşi Veli
Alnında balk vurur ol nûr-u celî
Şecalatta şâh-i Merdânı Ali
Mazlûm-u Hüseyn-i Kerbelâ idi

Kimseye kalmadı bu dünya fâni
Âkibet alt etti çok kahramanı
Sanki yeryüzünde lokmân-ı sâni
Hâzık-ı her derde pür devâ idi

Üç yüz otuz yedide eyledi rîhlet
Aldı ehl-i beyti pür gâm-i firkât
Bâkidir haşredek **Huseyn** bu hasret
Yârabbi bu haller ne reva idi[1]

[1] Amcası Cemallettin Efendinin vefatı nedeniyle söylediği anlaşılıyor.

—4—

Sırrı-ı hakikatten ne anlar ahmak
Ermeyen muhabbet irfana yahu
Dünyada tatlı dil güler yüz ancak
Budur lâzım olan insana yahu

↓

Aşk olmayan bahri aşka dalmadı
Er olup cihânda bir nam almadı
Bu yerlerde sana huzur kalmadı
Başın al yıkıl git bir yana yahu

Hüseyin gönlünü incitme sakın
Bu nutku gûşüne mengûş et takın
Hulûs-i Hak ol turaba yakın
Hudâ yakmaz seni nârına yahu

—5—

Senden ayrılalı mâh-ı tâbânım
Arttı âh-ü zârım ne âlemdesin
Sebebi vârım serv-i revânım
Sadetli sultanım ne âlemdesin

↓

Hasretlik çekmeye kalmadı tâkat
Ne dilde tahammül ne canda rahat
Bilirsin hâlimden sormak ne hacet
Güler yüzlü şâhım ne âlemdesin

Kul olan utanmaz hiç sultanını
Gönülden vird eder hep lisanını
Hüseyin söyler hâl-i perişanını
Efendim Hünkârım ne âlemdesin[1]

—6—

Sizleri unutmam elbet mûhaldir
Hiç bir zaman babam unutmam seni
Sevgi muhabbetin özge bir haldir
Ey şeref-i âlâm unutmam seni

↓

Bana şefkatın başka olur mu
Siz mâh-ı tâbândan vazgelenir mi
Bunca ahd-ü peyman hiç unutulur mu
Yücelerden yüce atam unutmam seni

Hüseyin namımız âh dilden dile
Neyleyim hâlimiz düştü müşkile
Müddet-i ömürde ölürken bile
İster odlar da yanam unutmam seni[2]

[1-2] Babası Veliyeddin Çelebi için yazmıştır.

MAHİRÎ

Asıl adı Mehmet Özkoluaçık olan Mahirî. Hacım Sultan soyundan gelen bir Bektaşi ozanıdır. 1303 (1888) yılında Malatyanın Yazıhan ilçesine bağlı Karaca köyünde doğdu. Veliyeddün Çelebi'den icazet aldı. Ölünceye kadar dedelik yaptı. Kendi kendisini yetiştirdi. Çevrede dinî, bilgisi ile tanındı. Yeteneği, ozanlıgı çevrede halen söylenmektedir. 10. Şubat 1952 tarihinde köyünde vefat etti. Orada gömülüdür. Şiirleri yayınlanmamıştır, şiirlerinde Ali, Ehlibeyt, Hünkar Hacı Bektaşi Veli sevgisi dop doludur. Hatice adlı bir kızı olup şiirleri yalın ve vurgulayıcıdır.

—1—

Mestane suyunda yundum arındım ↓
Ferhat oldum bugün güzel Şirin'e
Bir kamil mürşide bağlandım kaldım
Hab-ı nazda gönül verdim birine

Varınca saraya içeri alındım
Üçlerle kırklarla demde bulundum
Terkedip özümde Allahı buldum
Müşerref kıldılar pirin nuruna

Sakilik emroldu hem saki oldum
Ölmeden ölerek can-baki oldum
Hak bende **Mahirî**, ben Hak'da oldum
Yeni agah oldum Hakk'ın işine

—2—

Nasıl ayrıldın o yardan ↓
Dost elinden gelen sail
Haber ver kaşı karadan
Dost elinden gelen sail

Kaldır gönlündeki kara melâli
Kimden kime aksederdi kemali
Vasfeyle bizlere sulbu cemali
Dost elinden gelen sail

Emir aldın mı canandan
Gözlerim yolunu candan
Dertliyim derman Lokman'dan
Dost elinden gelen sail

Mahir'in arzusu, kuzu
Şükür gördüm gören gözü
Haki paye sürem yüzü
Dost elinden gelen sail[1]

[1] Arkadaşı sair Hasan Çağların 1930 yılında dergahtan gelmesi sırasında doğaçlama şeklinde söylenmiştir.

—3—

↓

Diz çökmüş oturur Zülfikar elde
Ben şahımı gördüm şükür gaziler
Daim zikredelim vasfını dilde
Ben pirimi gördüm şükür gaziler

Hasan-Hüseyin'in odur atası
Hakikatte müminlerin Hüda'sı
Zeynel Abidin'nin ulu dedesi
Koç şahımı gördüm şükür gaziler

Muhammed Bakır'dan Caferi Sadık
Müsi-i Kâzımın nurundan indik
Taki'nin lütfuyla Naki'ye erdik
İmam Rıza ile geldik gaziler

Hasan'el Askeri'ye canımız verdik
Muhammed Mehdi'den ruhsatı aldık
Battal Gazi ile çok kafir kırdık
Çar-cihette birlikteydik gaziler

Gahi bülbül olduk gahi gül olduk
Gahi sultan olduk gahi kul olduk
Gahi nihan olduk gahi var olduk
Nice nice devran döndük gaziler

Nişabur şehrinde hazır bulunduk
O ulu mürşid-le Mekke'ye vardık
Lokman-Perende'den ilmi öğrendik
Hod be hod cemalin gördük gaziler

Atalar belinden madere geçtik
Ham ile hası eleyip seçtik
Güvercin donunda semaya uçtuk
Remzimizi her can bilmez gaziler

Hakkın emri ile teşerrüf ettik
Urum diyarını biz irşad ettik
Suluca höyük'te ikamet ettik
Beden bir baş iki olduk gaziler

Urum erenleri cem olup geldi
Ali'ye velilik fermanı indi
Pir "biat alınsın" diye buyurdu
Cümlesine rehber olduk gaziler

O demde cümleye nasip verildi
Ehl-i irfan olan gerçeği gördü
Elime nusretlik kılıcı geldi
Tekbir'le belime taktık gaziler

İsmim Hacım idi Kolacık koydu
Ehl-i irfan bunu gözleyip duydu
Kalbimi günahdan gümandan soydu
Üstadımla yarigârdık gaziler

1303'de eyledik zuhur
Dillerde ismin **Mehmedi Mahir**
Mabudun, mürşidin bir ırk-ı tahir
Kalü-belâ emrimdeyik gaziler

— 4 —

↓

Gönül dalgalıdır, yareli yürek
Bu yareye merhem kimler sürecek
Tamamen Küffeli olmuş Yapalak
Estir gelsin tufan yelin sultanım

Emrettin bizlere şükretmek gerek
Gittikçe aksine döndürdü felek
Huzurda kabuldur inşallah dilek
Kadit et görsünler halin sultanım

Cevahirler döktüm alan olmadı
Kadir-kıymetimi bilen olmadı
Mürşidin emrine gelen olmadı
Batın kılıcıyla çal can sultanım

"la" de di secerken asla dönmedi
Şir-i pençe-Al aba'yı bilmedi
Evlad-ı Hünkar'dan nasip almadı
Yıksın münkirleri yalan sultanım

Mahiri'nin duasını kabul et
Ahır zaman tamam tekmil ol vakit
Bedahşan'ı ıslah eden koç yiğit
Yoluna sarfettim varım sultanım

Yapalak : *Elbistana bağlı bir köy*—**Kadit et :** *Kurut*—**Yalın : Alev— Bedahşan'ı ıslah eden :** *Eba müslüm*

—5—

Gözlerim kamaştı yüzünc baktım ↓
Ta kal-ü beladan var benim ahdım
Eller Mehdi gözler Pir benim Mehdim
Ol sahip zamana erdi elimiz

Emroldu dünya-yı faniye geldim
Çok günler geçirdim karalı bahtım
Uykudan uyandım dört yana baktım
Nasip veren zata düştü yolumuz

Mim Muhammed ismim oldu **Mahirî**
Sinim tamam bu yıl kırkbeşe erdi
Nasipler verici kısmetim verdi
Bülbül gibi şeydalanır dilimiz

—6—

Köşede oturup bıyık kıvırdın ↓
Tavşan eti helal diye buyurdun
Cehaletin cümle âleme duyurdun
Bu zülme avlallık ısnattır yahu

Bir ismin Ali'dir, bir ismin Abbas
Yazılmış Kalbine hannası vasvas
Şimdi şöhret buldun hocadan miras
Eski sinler sana şöhrettir yahu

Kelpe rakip olup tazı gezdirdin
Çekip ırakıyı gözün süzdürdün
Nice müminleri yoldan azdırdın
Uyanık canlara kasıttır yahu

Sakalı yoldurup bıyık kestirdin
"Hünkar ismi olanları susturdun
"Fak bulûğû" fak tüluğdur yazdırdın
Bu size büyük bir mesnettir yahu

Bu kul **Mahiri'nin** geldi coşuna
Ulu sevda tacın urdu başına
Pir şaha bend olmuş elde işi ne
Adem kim, insan kim isbattır yahu

—7—

Günden güne hayaline yeldiğim ↓
Kesti muhabbeti nedendir bilmem
Aşka gelip dalgasını döğdüğüm
İşim efgan oldu nedendir bilmem

El bağlayıp divanına durduğum
Pervane olup şulesine yandığım
Mecnun gibi sahralarda kaldığım
Bir derd-i Leyla mı nedendir bilmem

Üç gündür görmezem sanki bin yıldır
Kulda kusur çoktur cürmünü bildir
Al şu arz-u halim müşkülüm çözdür
Çözülmez düğümler nedendir bilmem

Nesimi gibi dericiğim yüzdürsen
Nuseyrî gibi boyuncuğum vurdursan
Cabir gibi fırınlara girdirsen
Yanarım vallahi emrinden dönmem

Hoş olmaz mı **Mahrî**"yi güldürsen
Aşk-ı muhabbetten bin tad aldırsan
Sevdanın içinde yakıp öldürsen
Söyünmez odlarım nedendir bilmem

—8—

Tan yıldızı gibi parlayıp doğdum
Aya karşı hükmünüz yok erenler
Sevdim ise ben bir Leyla'yı sevdim
Çok görmeyin bunu bana erenler

Evvel serçe olup dallara kondum
Arı gibi her çiçeğe el sundum
Sürmeli bülbülüm bir güle yandım
Bu sırra ağahtır aşkı bilenler

Kim ne bilsin **Kul Mahir'in** halını
Şükür dosta yakın etti yolunu
Yana yana buldum Ali oğlunu
Yanmayınca nur mu olur erenler

—9—

Biz pendemiz pirden aldık
İhtiyaç yok ele kardeş
Bir Leyla'ya Mecnun olduk
Düştük dilden dile kardeş

Siyasette Mansur olduk
Biz bülbülüz güle konduk
Velüyeddin pire yandık
Lebi benzer bala kardeş

Haram zina bizde yoktur
Mürşüdümün nutku haktır
Ölümden korkumuz yoktur
Ha gelsin ha bela kardeş

Karganın arzusu boktur
Biz güvercin şüphe yoktur
Gel karış yolumuz haktır
Mahi ol dal göle kardeş

Hamdulillah yare erdik
Haktan derde çare bulduk
Her suyun geçidin gördük
Asla gitmek sele kardeş

Elif Hakk'a doğru yoldur
Heft huruftan müşkül bildir
Yüzyiğirmi sekiz nedir
Arif isen bilen kardeş

Mahir erdi gizli hale
Şu hoş kelam geldi dile
Şah'ta hata olur m'ola
Bu mümkünmü yalan kardeş

—10—

Virane bahçede meyve olur mu ↓
Bağbancı gelip de timar vermezse
Bülbül ah eyleyip feryad kılır mı
Cemalettin gibi gülzar olmazsa

Hocasız cihanın ilmi olur mu
Hoda-yı bendeler buna kurur mu
Her muhanet bu manayı bilir mi
Bir muhabbet-sadık yare ermezse

Hiç şülesiz pervaneler dönermi?
Puta tapan Hakk'a secde kılar mı?
Her olur olmaza bu pir denir mi?
Sulbtan sulba gelen cemal olmazsa

Körler vaktin imanını bilir mi
Puta merbut alan terkin kılır mı
Hünkar evladına bıat verir mi
Elinde Zülfikar Ali gelmezse

Mahir böylesine mümin denir mi
Ham iken çürükken meyve yenir mi
Şah-ı merdan Ali Hünkar durur mu
Gönlümüz açılıp yola gelmezse

—11—

Gel ey gönül umut kesme Mevladan ↓
Hami has eyliyen sultanımız var
Hakka şükür oku sıtkı can ile
Dört kitap içinde furkanımız var

Gül ile bülbülü var eden sultan
Şeytanı durdurup kalbini yuyan
Loğ taşını hamurlayıp un eden
Hacı Bektaş gibi Hûnkarımız var

Pir sevdasın çıkarma gel serinden
Kûn deyip binamız kurdu yaradan
Deli gönlüm seni pervane eden
Cana şûle veren Cemalimiz var

Sen sen olup gönül dönme bu dar'dan
Canım ziyalandı şahın nurundan
İşte gelip ders al Hurrem pirinden
Aleme şavk veren Haydarımız var

Ey **Mahir**'im tefrik olma yerinden
Ham diye bırakma fakri' kolundan
Tuttum demanından salmam elimden
Dile destur veren imanımız var

—12—

Ela gözlüm teşriflerin nereden ↓
Merhaba, hoş geldin, sefalar ile
Gayet hub yaratmış seni yaradan
Gören aşık olur sevdalar ile

Bilemedim ne hal geçti aradan
Bülbüllerdir her dem güle zar eden
Cemalin şülesin pervane eden
Durma gel sevdiğim defalar ile

Ham hayeldir insanları har eden
Benlik davasıdır haktan dur eden
Affeyle kusurum gül yüzlü yezdan
Mahir kulun geldi hatalar ile

—13—

↓

Bre vay başı boş ahmak kişiler
Size bir pend ile nasihatım var
Arif olan kelamını güş eder
Açıldı perdeler göründü didar

Dünya bir hup gelin bize kaş eder
Açar gizli sırrın şimdi faş eder
Her neyse olur hükmüle kader
Sulbu pederimden süzünce mader

Mevsim bahar değil hava kış eder
Gönül dalgalanır durmaz coş eder
Aşık maşuğundan bade nuş eder
Mürşidi bilenler etmesin keder

Bir gün dümdüz olur hake bu bina
Ruh bakidir konan göçer bu hana
Figan, fırgat ile geldik cihana
Uçar gider kuşum tufan tufana

Mahir'im meftunum bir hup canana
Benzettim cemalin Yusuf Kenana
Yitirdim aklımı oldum divana
Dost yolunda tenim yansın biçare

—14—

↓

Gel bu kapıya hor bakma
Ali burda, veli burda
Sana bana zeban veren
Gevherlerin kanı burda

Sakın doğru yoldan çıkma
Güzel canı oda yakma
Yapılmış binayı yıkma
Yapan burda, çatan burda

Mahir sen kendini yokla
Kimsenin aybına bakma
Mürşüdün emrinden çıkma
Tarık-i müstakim burda

—15—

↓

Çoktan beri göremedim gül yüzü
Bağışla cürmümü n'olur sevdiğim
Meftunum ben sana Horasan piri
Bağışla cürmümü n'olur sevdiğim

Günden güne görür idim ben yari
Hasretin gönlümü eyliyor zarı
Günah affeylemek ceddinin kârı
Bağışla cürmümü n'olur sevdiğim

Alüyül Mürteza Ahmedi Cemal
Hasan ile Hüseyindir baş server
Ve bihakkı İmam Zeynel ey dilber
Bağışla cürmümü n'olur sevdiğim

Bakır, Cafer, Kazım, Rıza envarî
Taki, Naki Askeridir serdarî
Muhammed Mehdiye bağışla barî
Bağışla cürmümü n'olur sevdiğim

Bi hakkı hurmeti Hacım Sultanı
Unutmuş **Mahirî** keremler kanî
Haksız karar kılma cesede canı
Bağışla cürmümü n'olur sevdiğim

YEDİHARF

Asıl adı Hasan Hüseyin Şahin' dir Babasının adı Kadirdir. 1984 (h.1310) yılında Malatya'nın Hekimhan ilçesine bağlı Beykent (Ardahan) köyünde doğdu. Daha sonra Sivas ili Gürün ilçesi Mağara köyüne yerleşti. Bu köyde 1938 yılında öldü, mezarı oradadır.

Şiirlerinde Yediharf mahlasını kullanmıştır. Birinci Dünya Savaşı sırasında Osmanlı-Rus savaşlarına katıldı. Savaştan sonra Kangal ilçesi ve köylerinde öğretmenlik yaptı. Cumhuriyetten sonra harf devrimiyle yeni yazıyı öğrendi, kurslara katıldı ve öğretmenliği sürdürdü.

Aile olarak Beydili Aşiretinin Kerimoğulları kolundan gelir. Kerim ve Kadir adında iki oğlu, Fatma adında bir kızı vardır.

Kızı Fatma'yı Ardahan köyünden Haydar Kılıç'la evlendirmiş, ondan yedi torunu olmuştur.

Şiirleri şimdiye değin hiçbir yerde yayınlanmamıştır. Sadık Baba ile Esiri Baba'nın dönemine yakın bir zaman diliminde yaşamıştır. Tarikatın güzelliklerini derinlemesine şiirlerinde yansıtır. Bu kitap da yer alan şiirleri torunu avukat Muharrem Kılıç'tan aldık. Sayın Muharrem Kılıç'ın verdiği bilgilere göre Yediharf'ın bu şiirler dışında iki yazma defterde yer alan şiirlerinin yanı sıra "Fazilet" adında Hz. Ali'ye methiyelerden oluşan bir kitabı daha bulunmaktadır. Şiirleri şimdiye degin hiç yayınlanmamıştır.

ŞİİRLERİNDEN ÖRNEKLER

—1—

Ehlibeyt aklımdan çıkmaz
Ya Hüseyni Kerbela
Her Tabip yaraya bakmaz
Ya Hüseyni Kerbela

Kerbela'dır sana vatan
Ateş görmez sana yeten
Mahrum kalmaz matem tutan
Ya Hüseyni Kerbela

Budur sözüm derim sana
Halım gören beyan sana
Mürvet şefkat eyle bana
Ya Hüseyni Kerbela

Geldim maksuta ermeğe
Güzel cemalın görmeğe
Eşiğine yüz sürmeye
Ya Hüseyni Kerbela

Yediharf'in methi yari
Güman eden inkar sarı
O kullardan etme bari
Ya Hüseyni Kerbela

—2—

İkra'yı getirdi Haktan Cebrail ↓
Üstadım var etmem etmem benliği
Biatım Yedullah. Şiai Resul
Hünkarım var etmem etmem benliği

Kitabı Resulu bilmedi Süfyan
Vaka batıl dedi o aldı belan
Lehep ile cahil, görmedi canan
Kast edip evlada kılıp benliği

Amentubillahtı ismi hüdama
Meleklere zikrim vardı herdeme
İblistir ol secde etmez Ademe
Nura toprak dedi edip benliği

Velyevmülahırı anmadı yezit
Firavun Tanrı oldu yardımcı Nemrut
Vebilkadri hayre bilmedi Şedit
Haşa Tealaye edip benliği

Şerre karşıdır Allahuteala
Diyelim herdem Eşhedienla
Yediharf günahkar kulunum Mevla
Resulullah haktır etmem benliği

—3—

Canımın cananı Aziz Sultanım ↓
İsyan bizde ise ihsan sizde var
Mağbudu maksudu kalpte mihmanım
İsyan bizde ise ihsan sizde var

Hoş sefa geldiniz bizim hanaya
Cemalin benzettim gökteki Ay'a
Kusurumu affet durdum duaya
İsyan bizde ise ihsan sizde var

Yusufu Kenan Zelha zamanım
Sülaleyi Tahir güzel civanım
Zeynelaba Koca Seyit sultanım
İsyan bizde ise ihsan sizde var

Çok çağırdım duyulmadı sesimiz
Vakti hayal ile geçti günümüz
Ceddi Ağuçen Hünkar pirimiz
İsyan bizde ise ihsan sizde var

Yediharf'in yerinedir biatı
Nazargahi Odur umar şefkatı
Lütfikereminle eyle hümmeti
İsyan bizde ise ihsan sizde var

—4—

Habip Mustafanın Nurü ayini ↓
Ah senin dertlerin imam Hüseyin
Kast eden Melunun cehenneme canı
Ah senin dertlerin İmam Hüseyin

Vatanı hassında kaldı gözümüz
Her seherde Ya Hüseyndir sözümüz
Ruzi Mahşer ruşen eyle yüzümüz
Ah senin dertlerin İmam Hüseyin

Nesli pakin Nurü Ahmet, Mürteza
Hatice Fatima ol Hayrelnisa
Dertlerinden Müyesserdir Kerbela
Ah senin dertlerin İmam Hüseyin

Açılırdı güller Ali terinden
Şehitlik şanına geçti serinden
Neler çektin ol melunun elinden
Ah senin dertlerin İmam Hüseyin

Şehitler şahısın ya ceddi ala
Sefa saydın serine gelse bir bela
Yediharf Matemde ah eder hala
Ah senin dertlerin İmam Hüseyin

—5—

Kater olun yola girin
Ceme gelin Bacı Kardeş
Hak Muhammed Ali deyin
Ceme gelin Bacı Kardeş

↓

Yakmayalım boş havaya
Günahlara edek tövbe
Hor bakmayak her sufata
Ceme gelin Bacı Kardeş

Gönül birolsun özde bir
Allah Allah yetişe Pir
Kırık gönül yaprak birbir
Ceme gelin Bacı Kardeş

Kini kibiri atalım
Rehbere Pire yetelim
Pervane semah tutalım
Ceme gelin Bacı Kardeş

Yediharf'in haktır sözü
O yar ile birdir özü
Ateşten kurtara bizi
Ceme gelin Bacı Kardeş

—6—

Yine gamda kaldı arttı firakım
Hünkar Hacı Bektaş Veli sen yetiş
Ceddinden verese çilede şahım
Hünkar Hacı Bektaş Veli sen yetiş

↓

Size kast edenin kırıla kolu
Lanete müstehak körola gözü
Lehmine lehmi ıyyi haellezi
Hünkar Hacı Bektaş Veli sen yetiş

Duydum kötü haber halım pek yaman
Münkürler bu işe oldu şadıman
Tehlike yıllarda kaldı bu zaman
Hünkar Hacı Bektaş Veli sen yetiş

Fethi Karib'dir hakkında ayet
Sancağın altında bütün müminat
Kalmadı düzeni mahlukat berbat
Hünkar Hacı Bektaş Veli sen yetiş

Yediharf bakidir ol ulu dergah
Müminler penahı ol Hazreti şah
Yetiş Kutbi zaman ya veliyullah
Hünkar Hacı Bektaş Veli sen yetiş

—7—

Sefa geldin hak mihmanı kibriya
Muhammed mihmandır mihmandır Ali
Evladı Resulün alnında ziya
Muhammed mihmandır mihmandır Ali

↓

Yüzondört surei yasindir sözü
Hakipaye sürdüm bu kara yüzü
Mehmanı hakbilip kıldım niyazı
Muhammed mihmandır mehmindır Ali

Yediharf benziyor mehman ol yare
Hacı Bektaş Veli Nesli Hünkare
Zalime koymaya bizi kurtara
Muhammed mihmandır mihmandır Ali

—8—

Bu ne zamanedir bu ne alamet
Mürvet Şahımerdan sen imdat eyle
Birbirine düştü bu cahil millet
Mürvet Şahımerdan sen imdat eyle

↓

Erzanda Salmanın carına yeten
Yüz kantar ahını Hayberden atan
Kişmir şehrinde ol bendi tutan
Mürvet Şahımerdan sen imdat eyle

Bize mi sakladın böyle bir günü
Artıyor eksilmez Süfyanın ünü
Bizleri sen sakla ey keremkanı
Mürvet Şahımerdan sen imdat eyle

Bunca erler gitti büktü kameti
Dağda bağda koyma Resul ümmeti
İncil Tevrat Zebur Kuran hürmeti
Mürvet Şahımerdan sen imdat eyle

Yediharf'in Lam harfine mülazım
Ancak sana geçer nazı niyazım
Mürvet eşiğine bu kara yüzüm
Mürvet Şahımerdan sen imdat eyle

—9—

Uyan kardeş uyan gaflette kalma
İrfan meydanında kâra bak kâra
Delilsiz herşeye inanıp kanma
Eriş bir mürşite yola bak yola

↓

Bu yolu kuran ol Şahı merdan
Yükleyip yükünü deveyi yeden
Şehit olup kendi namazın kılan
Abdesti alınmış kula bak kula

Lanete müstahak bu yoldan azan
Allah eyvallah de var ise izan
Hakka yarıyacak bir emel kazan
Cehennem içinde nara bak nara

Aliden tut metah gayriden tutma
Ehline sat gayre gevheri satma
Gönül git helala sen haram katma
Hisse al arıdan bala bak bala

Yediharf'in yerindedir nazarı
Alır satar onunladır pazarı
Aşkından kalmadı asla kararı
Yolundan olmayan köre bak köre

—10—

Kerbela ahvalı düştü hatıra
Rahmet Ehlibeyte Lanet Yezide
Zalım Şimir el vuruncu satıra
Rahmet Ehlibeyte lanet Yezide

↓

İmamlara ne yaptı zahtı nekkar
Ekmeği aşı haram ehli inkar
Lanet seza onlara daim ey yar
Rahmet Ehlibeyte lanet Yezide

Kafirler ağuyu verdi Hasana
Zulümetli gör ne kıldı Hüseyne
Sat hazeren lanet ol ehli kine
Rahmet Ehlibeyte lanet Yezide

İbtida Alidir şehitler başı
Mahşere kalmıştır mazlumun işi
Ehlibeyt aşkına dökelim yaşı
Rahmet Ehlibeyte lanet Yezide

Yediharf Ahvali dedin mi yara
Ancak bu yaraya o merhem çala
Her iki cihanda yüzleri kara
Rahmet Ehlibeyte lanet Yezide

—11—

Koca Seyit saadetler ocağı
İmam Zeynal aba evladısın sen
Bir koç bir kömüşe çaldı bıçağı
Kurbanı Halildir İsmailsin sen

↓

Kırkların gittiği yola gidersin
Küllü varın hep yola sarf edersin
Gördüğün işleri pir pak edersin
Aliyelmürteza Salmanısın sen

Maşallah bin kere böyle bir kurban
Dedeler içinde Aliyetülsan
Bunu yapmaz vallah bindebir canan
meğerki cabiri Ensarisin sen

Pir aşkına ne olursa alırsın
Fakir fukaranın halin bilirsin
Rahim gönüllüsün Rahim kılırsın
Bener Mürtezaya ihsanısın sen

Evliya ahkamın tamam yetirdin
Ehlibeyt aşkına Lokma yedirdin
Bağdaş kurup teraziye oturdun
Fazlının sattığı Haydarisin sen

Çok şükür makamın gördü gözümüz
Eşiğine sürdük kara yüzümüz
Ceddin islah ede bu zamanımız
Elinde hüccettin fermanisin sen

Yediharf varisin hem ata ana
Metahın incidir alıp satana
Aşkolsun sıtkıyle yükün tutana
Ağuçen neslinden halifesin sen

—12—

Gel gönül feragat eyle fenadan
Sefası yok elin çeksene sende
Şefaatganıdır Ahmet Mustafa
Ruhuna selavat versene sende

↓

Nefis seli sakın yıkmasın bendi
Meyil verme ağyare kötüdür fendi
Benim ne haddime söyleten kendi
Şaha vasfın beyan etsene sende

Ey **Yediharf** Hamza kahraman nolmuş
Abbas gerbi Battal Müseyip gelmiş
Bu dünyada var mı hiç murat almış
Gelenler gidiyor baksana sende

—13—

Koca Seyit pirimi düşümde gördüm
Ne kalem yazılmış kaşın üstüne
Şükür olsun Hakka murada yettim
Siyah zülfün dökmüş yüzün üstüne

↓

Hattı üstü adı bai bismillah
Alemde bulunmaz fisebilillah
Dava ettim yari elhamdülillah
Al yeşil libası giymiş üstüne

Cenneti alanın tomurcuk gülü
Bi cümle kainat cihanın varı
Dudaklar yanaklar kendi bir huri
İlallah yazılmış dilin üstüne

Yarım canım başım varımda kurban
İkrarım kadimdir hükmüne ferman
Garip biçareyim sen eyle derman
La Feta yazılmış döşün üstüne

Bedri mahdır şahım cümlenin başı
Zeyneli abaya benzer kıyası
Yediharfe nasip etti hüdası
Ziyaretgahımdır başım üstüne

—14—

Şükür nasib oldu kudret kurbanı
Hak Muhammed Ali kabul eylesin
Hatice Fatıma fevzi rahmanı
Şah Hasan Hüseyin kabul eylesin

↓

Müminolan daim bu günü arar
İmam Zeynel İmam Bakırı Cafer
Kazım Musa Rıza sevabın yazar
Takı Naki Askeri kabul eylesin

Yediharf Mehdiden ola inayet
Evliya enbiya hatmı tamamet
Lokmasın yiyene evvel şefaat
Pirim Kocaseyit kabul eylesin

—15—

Leyli nehar zikrim fikrim
Sensin ya Ali ya Ali
Düşkünlere eden yardım
Sensin ya Ali ya Ali

Hasan Hüseyindir mahım
Zeynel Bakır doğru rahım
Zahirde batında şahım
Sensin ya Ali ya Ali

Caferi Kazım Musadır
İmam Rıza rehnümadır
Ala küllü şeyin kadir
Sensin ya Ali ya Ali

Taki Naki medet mürvet
Askeri Mehdiden himmet
Cümlesine veren kısmet
Sensin ya Ali ya Ali

Yedîharf Sidreye varan
Hindde Muhammede eren
Günahlara kalmaz sultan
Sensin ya Ali ya Ali

—16—

Heybet ile alametler belirdi
Gülbengi Muhammed Ali uyana
Cümle kafir İslam kasdine geldi
Hatice Fatima Zöhre uyana

Nicebir çekelim kafir gamını
Düşün gayri kafir işin sonunu
Yediler Kırklar cümlenin mağını
Hasan hulki Rıza ol şah uyana

Hep el kattı otuzüçbin sehaba
Cem olan müminat gelmez hesaba
Kuranımız sözü budur hitaba
Hüseyni Kerbela meydan uyana

Cihadı biz hak emridir bildik
Okuduk Ayeti hemen uyandık
Vakit tamam şimdi biz destur aldık
Kırkpare bölünen Zeynel uyana

Üç günlük mihmanız bilin bu hana
Şehitler gaziler gider canana
Kimselere kalmaz iş bu virana
Kazanda kaynıyor Bakır uyana

Ceddimüz hükümdar şark ile garbe
Biz ona tabiyiz gideriz harbe
Yerin göğün ortasındaki Türbe
Cafer Kazım Musa Rıza uyana

Medet Kocaseyit sedamız işit
Yirminci asırda Tahiri beyit
Taki Naki Asker sizlerden ümit
Muhammed Mehdi ol şah uyana

Yedîharf hakine yüzümü sürdüm
İnşallah hayırdır sonunu bildim
Din İslam bakidir sonunu gördüm
Hünkar Hacı Bektaş Veli uyana

—17—

↓

Yine matem geldi Hüdadan bize
Bugün günün yetiş İmam Hüseyin
Nahak yere nedir bize bu ceza
Bugün günün yetiş İmam Hüseyin

Gece gündüz uyku görmez bu gözler
Yalvarmadan aciz kaldı bu yüzler
Ancak sana geçer nazı niyazlar
Bugün günün yetiş İmam Hüseyin

Asumana çıktı halkın feryadı
Daima işkence zalimin derdi
Kanlı gömleğinin kanı hörmeti
Bugün günün yetiş imam Hüseyin

Üryan büryan el attılar varıma
Acıdılar garip hüsran halıma
Hak emridir razı olduk ölüme
Bugün günün yetiş İmam Hüseyin

Yediharf'im elim çektim fenadan
Birdem kurtulmadım dertten beladan
Yaralıyım ben ayrıldım o şahdan
Bugün günün yetiş İmam Hüseyin

—18—

↓

Yıkılsın zalımın çarkı-binası
Yıktıda gidiyor Seyit Efendim
Otuzaltıbin halifenin atası
Bıraktı gidiyor Seyit Efendim

Ahetti Muhammed atası Ali
Yetim kaldı Evladın Küllivazi
Kutbi alem Hacı Bektaşi Veli
Göç Kıldı gidiyor Seyit Efendim

Levhi kalem böyle çalmış kalemi
Ehli-beyte verdi derdi elemi
Sen seyitsin aydınlattın alemi
Aydınlattı kalpler Seyit Efendim

Hatice Fatıma Zöhre ağladı
Acep kutbin kime teslim eyledi
Fenadan bakaya rıhlet eyledi
Eyledi gidiyor Seyit Efendim

Kainat inledi sebi Samavat
Saf saf olmuş Melekler kat kat
Günümüz kalmadı hiyhatı hiyhat
Kalmadı gidiyor Seyit Efendim

Seyittir Şah Hasan Seyit Hüseyin
Seyit Zeynal Seyit İmam Bakırın
Seyit Cafer Kocaseyit Sadıkın
Kazımdır gidiyor Seyit Efendim

Bismillahirahman ismidir Seyit
Hakkında lafeta kendidir Seyit
Görecekti işler görmedi Seyit
Görmeden gidiyor Seyit Efendim

Seyit Musayı Seyit Rızadır
Seyit Takı Seyit Naki hodadır
Seyit Asker Seyit Sahip atadır
Mehdidir gidiyor Seyit Efendim

Küfuven ehaddır zatı sifatı
Hayattadır Seyit değil ınematı
Cenneti aladan abu hayatı
İçti de gidiyor Seyit Efendim

Yediharf vasfına yoktur nihayet
Seyit Kerim Seyit eyler şefaat
Seyit gider Seyit gelir bir hayat
Daim gider gelir Seyit Efendim

—19—

Şeriat Mustafa tarikat Ali ↓
Marifetde mevaliyim mevali
Marifet ademde hakikat veli
Marifette mevaliyim mevali

Aslı balçık amma Adem nuruhak
Ademin nurundan oldu cümle halk
Ademin nurudur yer gök muhakkak
Marifette mevaliyim mevali

İmmet dini ve Indillahi islam
Bizim hakkımızda ol nuri didam
Ceddi atamızdır hazreti Adem
Marifette mevaliyim mevali

Ademin nurudur melekler eyyar
Ademin nurudur ol güzel bahar
Ademin nurudur Leyli ve nehar
Marifette mevaliyim mevali

Hak kendi nurundan verdi Ademe
Dünya Altı günde erdi tamama
Eveli perşembe sonu bil cuma
Marifette mevaliyim mevali

Ademin nurudur ay-gün yıldız hep
Ademin nurudur adem olan hep
Ademin hakkında bu yüzdört kitap
Marifette mevaliyim mevali

Yediharf pirimdir İmamı Zeynal
Ademfazıl Ademakıl ve kemal
Adem olda bu sözlerden hisse al
Marifette mevaliyim mevali

—20—

Allah Allah her dertlerin devası ↓
Dertliyim dermana geldim ya Ali
Azar yaralarım yoktur çaresi
Dertliyim dermana geldim ya Ali

Ahı-figan edip kapına geldim
İmam Zeynal, Bakır Caferden yardım
Kazım, Musa, Rıza dilimde virdim
Dertliyim dermana geldim ya Ali

Muhammed Mustafa hakkı ver Kuran
Hatice Fatima Zöhreden ehsan
Hasan Hüseyinden bu derde derman
Dertliyim dermana geldim ya Ali

Muhammed Takıya bağlı özümüz
İmamı Nakiye ayan halımız
Hasanul Askere sürek yüzümüz
Dertliyim dermana geldim ya Ali

Fethi garibidir Mehdiyi hadi
Odur ahır dini ehlin muradı
Yediharf ol yari görmek feryadı
Dertliyim dermana geldim ya Ali

—21—

Muhammed Mustafa kendi nutkudur ↓
Şefaat da mahrum etmez inşallah
Kuranımız hem dinimiz bakidir
Kafirlere zebun etmez inşallah

Hatice-Fatıma Hasan Hüseyin
Zeynal Bakır Cafer ondört masumun
Yezit merdut imamlara tutan kin
Ahiretde imam bulmaz inşallah

Musayı Kazımın çektiği zahmet
Ol imam Rızadan alalım hümmet
Bunlara kast eden merdude lanet
Hazar lanet olsun, olur inşallah

Takıyla Nakıdır keremler kanı
Hasanül Askerin boldur ihsanı
Mehdi sahip zaman dertler dermanı
Cümle derde derman verir inşallah

Yediharf cahd eder o yari bula
Mümün kullar ile cennetlik ola
Hünkar Hacı Bektaş muratlar vere
Cümlenin muradın verir inşallah

—22—

Hak cemali pir kemali sohbeti ↓
Yalana boğulma Yedi harf asla
Şahı merdan şiri yezdan hümmeti
Ağyare boğulma Yediharf asla

Kamille, mürşidin alın duasın
Sırrı faş edip çıkarma sesin
Hırs ile nefsin kesin kafasın
Küffara boğulma Yediharf asla

Özünü gör gel hor bakma herkese
Meyil edip kulak verme her sese
Meyli dünya olup etme vesvese
Şeytana boğulma Yediharf asla

Vücudun kabedir girmesin nargüs
Kilise çanını çalmasın beyrus
İsanın sözünü tutmadı petrus
Kesire boğulma Yediharf asla

Yediharf'e yarindendir her bela
Belayı çekmeyen olmaz müptela
Aşkı olan yetmezmi hiç ol şaha
Himare boğulma Yediharf asla

—23—

Gece gündüz çağırıver pirine ↓
Dertlere derman ver ya Şahımerdan
Hile katma kazancına kârına
Dertlere derman ver ya Şahımerdan

Türlü belaları eyleme nasip
Maksudum ermektir sana ya habip
Diyarı gurbette kalmışım garip
Dertlere derman ver ya Şahımerdan

Çare bulamadım arttı bu gamlar
Al yeşil istemem giyem karalar
Şu sineme açtı türlü yaralar
Dertlere derman ver ya Şahımerdan

İsyan babındayım sen lütfun işle
Bu gözlerim doldu kanlı yaş ile
Razıyız taktire başcan başile
Dertlere derman ver ya Şahımerdan

Yediharf evladır kara çalışmak
Kitabı dinleyip kalem alışmak
Yareb muradımdır şaha kavuşmak
Dertlere derman ver ya Şahımerdan

—24—

İş sükute vardı cevap kesildi ↓
Dudu diller niçin lal oldu gardaş
Alenen küfrüğün değildir gıyap
Ehli tarikata kul olan gardaş

Saldığın nameye lütfen nazar kıl
Birdaha söyleme sakın hazer kıl
Meclisi irfanda madem yazar kıl
Zat sufat nedir bildin mi gardaş

Fazl ile kemalin kadri yücedir
Esmaül Hüsnanın aslı hecedir
Escudü Ademe olan secdedir
Kıyamla rukuya indinmi Gardaş

Nasihattır sana dediğim anla
Mecazi değildir doğrusu böyle
El sözüne uyup kılmışsın hamle
Cümle muradını aldın mı gardaş

Yediharfin turab balçıktır aslı
Hak ademde mevcut tamamdır faslı
Hünkar Hacı Bektaş Velidir nesli
Zamanın Kutbunu bildin mi gardaş

—25—

Engindir gönlümüz irfan katında ↓
Turabiyiz, turabiyiz turabi
Kulhü vallah delil hattı zatında
Meddahiyiz, meddahiyiz meddahi

Sülalei tahire etmişsin yoldaş
Safığı ceza hayrennasa bir kardaş
İzinde gider mi ki bunlar kallaş
Muhtacıyız, muhtacıyız muhtacı

Allahüssemedir tefsir meali
Lemyelid velem yuled beşerden hali
Velem yekümlehü her işten beri
Galamıyız, galamıyız galamı

Ruhumun ruhusun selamın kavlen
Min Rabbın yemen feyevmen
El veledi sırrı abivela veleden
Kemteriyiz kemteriyiz kemteri

Küfüven ehaddır yedi bizası
Beşerrit olmaz buna kıyası
Üç harften ibaret meskeni hası
Bektaşiyiz, bektaşiyiz bektaşi

Ayetel kürsidir nutku dehanın
Noldu cihangirler saçılsın kanın
Hiç çırağı varmı fani cihanın
Mehmanıyız mehmanıyız mehmanı

Yediharf yüzondur derdin ilacı
Onbir on yedidir Güruhi Naci
Sureyi fatihadan vurunduk taci
Hiccaciyiz, hiccaciyiz hiccaci

—26—

↓

Cümle kusurum ele aldım vallah
Bu meydana yüzüm sürmeye geldim
Murşit meydanında dedim eyvallah
Pir payine yüzüm sürmeye geldim

Adem çar anasır bina kuruldu
Birde hakkın nuru çardan beş oldu
Kırkta parçası var kırkbeşi buldu
Secde edip yüzüm sürmeye geldim

Elif ahad kahhar ismi sabakım
Cümle kusur bende affet günahım
Yolum Ehli beyte madem turabım
Bi payine yüzüm sürmeye geldim

Tekmil vucudum vallahi billah
Sufatta Ademim elhamdüllüllah
Adem emel kitap hem safiyyüllah
Bi payine yüzüm sürmeye geldim

Cümlesinde mevcut hattı cemali
Habibi Mustafa hem demi Ali
Hatice-Fatima hakkın efzalı
Bi payine yüzüm sürmeye geldim

Her daim zikrimdir Hasan Hüseyin
Erhamerrahim Rabbil Alemin
Zebanım nedhi Zeynalabidin
Bi payine yüzüm sürmeye geldim

Şehri alimim Bakırdır eycan
Caferi sadıktır üstadım inan
Musai Kazım şahi Horasan
Bi payine yüzüm sürmeye geldim

Zalimin okumuşsan Kuranda
Aliyül Rıza fikrim herdemde
Taki el Nakiye, olmuşum bende
Bi payine yüzüm sürmeye geldim

Sebalmesana oldu işaret
Vallahi ekberde buldum inayet
Kim evladı sevmez hazren laanet
Bi payine yüzüm sürmeye geldim

Lam elifdir **Yediharfin** penahı
Elele elhakta buldum ilahı
Şefaat babımdır akşam sabahı
Bi payine yüzüm sürmeye geldim

—27—

↓

Gel ey deli gönül muhannet olma
Birde batını var dünyadan başka
Ehlibeyti şahın haline ağla
Cenan yok Muhammed Aliden başka

Allah Muhammeddir cümlenin başı
Akıttım gözümden kan ile yaşı
O kimdi avcunda mum eden taşı
Gördüğün varmıdır bunlardan başka

Bunlardır bilinki cennetin gülü
Bizlere gösterdi dörtkapı yolu
Aşkı muhabbeti kalbimde dolu
Sevdiğin var mıdır bunlardan başka

Birisi okudu diğeri yazdı
Gelen ayetleri sıraya dizdi
Arş alaya çıktı miracı gezdi
Cihanı neyleyim bunlardan başka

Yediharf hakkın muhtaç kuludur
Şefaat etmekte yarin kândır
Sevdiğim yol Ali aba yoludur
Hakikisi var mı bunlardan başka

—28—

Darda kalsak sığınırız sizlere
Yetiş canımıza Bektaşi Veli
Kemteriyiz mürvet eyle bizlere
Lütfi kerem eyle Bektaşi Veli

İsminiz gerçekten anarız vallah
Size kudret vermiş cenabı Allah
Divanında mahrum etmez inşallah
Umudumuz sensin Bektaşi Veli

↓

Nice bir erenler cihana geldi
Hakkın emriyle onlar sır oldu
Sudaki balıklar niyaza geldi
Düşerler ağına Bektaşi Veli

Dertli olan kullar dermanın umar
Aşkın kalbimdedir herdaim yanar
Arslan süretinde Haydarı kenar
Benzer Mürtezaya Bektaşi Veli

Veliler ulusu olduğun bildim
Medet eşiğine yüzümü sürdüm
Yediharfi hoşgör kapına geldim
Af eyle kusuru Bektaşi Veli

—29—

Asıl memleketi Horasanlıdır
Orada doğmuştur Pir Hacı Bektaş
Pederi, İbrahim sani oğludur
Halkca sevilirdi Pir Hacı Bektaş

Küçük iken hep giderdi okula
Rast gelirdi hep işleri hakile
Kaynadı bir çeşme orada bile
Su çıkardı hemen Pir Hacı Bektaş

Evveli Aliydi Pir Veli oldu
Şeriat Tarikat yolunu kurdu
Güvercin donunda höyüğe kondu
Kırşehir'e geldi Pir Hacı Bektaş

Doksandokuz bin halife ulusu
Elliyedibin Rum erlerin velisi
Lafeta-helata şanın anlısı
Ehlibeyte mensup Pir Hacı Bektaş

Ahmet Yesevidir hocası olan
Bedehşan ilinde oğlumu bulan
Zaman Padişaha yardımcı olan
Sana soranlardı Pir Hacı Bektaş

↓

Elifi tacını giydi kuşandı
Sülaleden ona kalan nişandı
Allah deyip dağlar taşlar aşardı
Uçar konar idi Pir Hacı Bektaş

Konyada hizmetini bitiren
Herkişi olur mu batını eren
Şemsi Tebrizi gibi kafa getiren
Hemen dua etti Pir Hacı Bektaş

Çağıranın imdadına yeterdi
Ne murat istersen derman katardı
Ahi Evran ile sohbet ederdi
Tepede buluşurdu Pir Hacı Bektaş

Gündüzleri kırkgün gece eyleyen
Suları kesilip kıtlık eyliyen
Oradaki papazlara söyleyen
İmam eyle dedi Pir Hacı Bektaş

Hazreti Hızırla gemi kurtaran
Rumun diyarından Mekkeye varan
Saflar bağlanınca tekbirin alan
Namazın kılardı Pir Hacı Bektaş

Yediharf Pirimin böyle icazı
Balıklarda kıldı ana niyazı
Darı cec üzeri kılıp namazı
Erenler şahısın Pir Hacı Bektaş

—30—

Gördüm ak sakallı bir pir ↓
Dediler Zeynel abidin
Etrafın ısıtmış bir nur
Dediler Zeynal Abidin

Niyazım size ya Ali
Bana yakındır her hali
İmam Hüseyin'in oğlu
Dediler Zeynel Abidin

Allah ne güzel yaratmış
Kudret lokmasın uzatmış
Ehlibeyt nesline katmış
Dediler Zeynel Abidin

Rüyada gördüm ol zatı
Sevincim coşedip arttı
Altında vardı kıratı
Dediler Zeynel Abidin

Yedi harfim mürvet kadir
Bu keramet şive nedir
Yolun kurucusu odur
Dediler Zeynel Abidin

—31—

Hakkın emrin bilenlere ↓
Hayır dua edenlere
Ehli beyti sevenlere
Allahım sen yardım eyle

Kusurum varsa azamda
Can baba gibi kazanda
Yarın sıratta nizamda
Allahım sen yardım eyle

Allah deyip bağırana
Gece gündüz çağırana
Dosta halın duyurana
Allahım sen yardım eyle

Ehli fakir olanlara
Şu batına dalanlara
Yetim sakat kalanlara
Allahım sen yardım eyle

Yar arayıp bulanlara
Darda zorda kalanlara
Hak yolunda olanlara
Allahım sen yardım eyle

Kuran kitabım severim
Himmet et gitsin kederim
Yediharf kadir pederim
Allahım sen yardım eyle

—32—

Hor görmeyin yaratılan insanı ↓
Elesti bezminden önce nur olanı
Zahir batın erişipde yöreni
Bir balçıktan var ettiler bizi

Anladım nasıl dünyanın hali
Muhammed Resulün yariydi Ali
Sekizinci Nesli Bektaşı Veli
Korur her beladan o sultan bizi

Edimin nüfusu çoğaldı durdu
Muhammet nurunu hep Şit'de gördü
İkinci Nuh olup gemiyi kurdu
Beş ay bir deryaya düşürdü bizi

Evvela atamız olupdur Adem
Muhammed Resulde bulmuştur hitam
Lutfet Yediharfe var ise hatam
Mümin kullarından eylesen bizi

—33—

Şit'den geldi sadık kavim zuhure ↓
Sonradan erişdi devri İdrise
Nuh'da gemi inşa etti bir nice
Revan olup bir deryaya yazıldı

Nuh Aleyhi selamda ebul beşerdi
Musa asasını yere döşerdi
Süleyman tahtında hüküm sürerdi
İbrahime Kenan ili yazıldı

Yusuf'uda bir kuyuya attılar
Zelahaya iftirayı ettiler
Yedi sene bir zindanda tuttular
Ol vakit rüyaya tabir yazıldı

Yakupda israile eylerdi hüküm
Onu dinlemedi dağıldı takım
Oldem şahı merdan gezerdi iklim
Onunda şanına şehit yazıldı

Yediharf sorana cevabın söyle
Rivayet olunur kitapda böyle
Doğruyu takip et eğriyi neyle
Hepside tarihe birbir yazıldı

—34—

Sorarsan Dünyayı behey kardaşım ↓
Tevrat kitabından ara yoldaşım
Sende bir mürşide ulaş sırdaşım
Pazar günü ziya ile zulmat yaratıldı

Bundan gece gündüz olmuştur hasıl
İnanıp gönülver hakiki asıl
Pazartesi seba olmuştur hasıl
Salı günü kar ile deniz yaratıldı

Karaya mahsulat adı verildi
Bilgi eyle dünya böyle kuruldu
Çarşambaya şemsi kamer göründü
Perşembe balıklar kuş yaratıldı

Hakkın kudretiyle oluyor bunlar
Balçıktan yoğrulup verildi canlar
Bir hafta içinde hal oldu bunlar
Cumaya hayvanla insan yaratıldı

Her toprak katıldı Adem atana
Bu bir hikmet anlayıpta tutana
Aşk olsun böyle sırra yetene
Şükür kılan sadık kul yaratıldı

Yediharf cihanın bahsini ettin
Hayatın içinde ne alıp sattın
Ya sende kalmadın dünyadan gittin
Sizlere Kur'an'da yol yaratıldı

—35—

↓

Mekkeden Küffeye eyledi nakil
Hüseynin yakını ol Müslüm Akil
Şehit ettirdi onu Ziyadı pakıl
Tutup öldürdüler Müslüm Akili

Bir oğlu Muhammet biri İbrahim
Bize imdat eyle Cenabı Rahim
Mevlamız koymaya onlarda ahım
Oğullarıyle birlik Müslüm Akili

Babası çocuklar şehit oldular
Düşmanı olanlar elbet güldüler
Ahirette belaların buldular
Hakaret ettiler Müslüm Akili

Bir çok kişileri kırdı geçirdi
Duvardan omuzun kapıya verdi
Ev halkı birden kapıyı aştı
Düştü bağladılar Müslüm Akili

Ey **Yediharf** yeter özüm dayanmaz
Kerbela vakası bir daha olmaz
Böyle bir facia inşallah gelmez
Neler eylediler Müslüm Akili

—36—

↓

Dünya hepbir olsa baş gelemezdi
Allahın Arslanı Ali dediler
Heybetini gören hiç sağ kalmazdı
Allahın Arslanı Ali dediler

Bir kapuyu götüremez çok kişi
Ali yalnızca gördü bu işi
Cebrailde oldu yardımcı kişi
Allahın Arslanı Ali dediler

Hak ona vermişti kuvvet kudreti
Her nereye gitse yıkar hikmeti
Resulünden o alırdı himmeti
Allahın Arslanı Ali dediler

Zülfikar sallasa gitmezdi boşa
Kafirleri keser işlerdi taşa
Dediler Ali ile çıkılmaz başa
Allahın Arslanı Ali dediler

Yediharf şahı severim candan
Çağır imdadına gelir her andan
Devlerde ürkmüştü olcanı şahtan
Allahın Arslanı Ali dediler

—37—

↓

Kubbenin içinde nurdan göründü
Cebrail'e üstad olan ol Şahtır
Bir işaret ile her iş göründü
Haman naresini vuran ol Şahtır

Süleyman'a medet eden değil mi
Tac ile tahtını bulan değil mi
Kafirleri hak aşkına kıran değil mi
Önce islamlığı kuran ol Şahtır

Bağ içinde ifrit devi bağladı
Devlerin şahı medet dedi ağladı
Beşikte ejderi pare eyledi
Hinten Muhammet'e eren ol Şahtır

Altınla tartılıp kantara varan
Orada Fazlıyı borçtan kurtaran
Kişmirin ilinde kafese giren
Orayı müslüman eden ol Şahtır

Ey Yediharf bunlar gerçek gülünmez
Hakkın emridir gidenler gelmez
Anadan doğmayla böyle kul olmaz
Bir cihette evvelisi ol Şahtır

—38—

Hakikat babında yolun sürdüğüm
Çekerim matemi yar senin için
Aşkı muhabbeti sana verdiğim
Ciğerim dağlarım yar senin için

Göster cemalını güzel ilahi
Sevmişem gönülden seni billahi
Ehlibeyte hakiki yar vallahi
Siyahı giyerim yar senin için

Böyle şahın huzuruna varmalı
Secde kılıp ol darına durmalı
Şalı giymiş seccadesi sırmalı
Hasretin çekerim yar senin için

Aslan olup miraç yoluna durdun
Fazlının uğruna Kişmire vardın
Güvercin donunda höyüğe kondun
Canım nare yansın yar senin için

Başım feda olsun şahın yoluna
Kerem eyle bu fakirin halına
Şifa eyle ey **Yediharf** kuluna
Figanın eylerim yar senin için

—39—

Var değilmi ateşine yandığım
O güzel mahine hayran olduğum
Ta ezelden gönül meyil verdiğim
Buna Ehlibeytin yolu dediler

Adem safıyullah cennetten çıktı
Nüfusu çoğaldı kırkbini geçti
Oğlu Şit'de onun yerine geçti
Adem Hindistan'a kondu dediler

Dostları görünce yanıyor çıram
İçeri girmeye geldimi sıram
Ali'den süzüldü onikiimam
Bunlar Ehlibeytin gülü dediler

İbrahim peygamber konuk severdi
Musa asasını yere sayardı
Nuh aleyhiselam gemi kurtardı
Onada marangoz dülger dediler

Resullah cemal ile görüşür idi
Bilmediğin ona danışır idi
Ona canım derdi hem kerrarıydı
Sonradan ismine veli dediler

Dünya benim derdi tahtı Süleyman
Dev ile cinleri toplardı heman
Cebrail kubbeye olunca hayran
Havada yıllarca uçtu dediler

Savaşlarda kalaları feth eden
Heran Peygamberin carına yeten
Durmadan gönülden ibadet eden
O Allah'ın mümin kulu dediler

İsada mucizat gösterdi halka
Kimse meyil vermez din ile ırka
Ali hükmederdi garbile şarka
Buna halkın kudretidir dediler

Yediharf anla gör bu nasıl haldı
Hazreti Muhammet cihane geldi
İslamiyet yüce dini o kurdu
Mümine şefaat kılan dediler

—40—
↓

Hasretin çektiğim ya güzel şahım
Tarikat ehlinden ayırma bizi
Umudumuz sizde ulu sultanım
Tarikat yolundan ayırma bizi

Kerbela'da imam Hüseyin teni
Senin aşkın dedi eyliyor beni
Zeyneli Bakırı zikrettim anı
Tarikat ehlinden ayırma bizi

Hazreti Hatice Fatıma ana
İmam Hasan Hulki kâr etti cana
O zalimler zehir sundular sana
Tarikat ehlinden ayırma bizi

Çekerim yasını Cafer Sadıkın
İmam Kazım Musa şahı Rızanın
İmam Taki-Naki hem Askarının
Katarından aman ayırma bizi

Yediharf evvelden eyledin ahdı
Muhammet soyunun böyleymiş bahtı
Dar günümde yetiş Muhammet Mehti
Tarikat ehlinden ayırma bizi

—41—
↓

Hepten geldi benim üstadım
Elif be öğretti çıktım haceye
Gece gündüz ona nazım niyazım
Hem imran okurum hemde kulkefa

Gördüm üstadımın eli sazlıdır
Elrahman suresi gayet nazlıdır
Ol Yasin şerif tatlı sözlüdür
Bunda hilaf yoktur heyallessa

Otuz iki cüzden hissemi aldım
Okurken heceyi Kuranı buldum
Erenlerin fukarası sayıldım
Beratın okurum hemde Helata

Veznesiz sözleri dilinden bırak
Gördüğün ademe çatma ey ahmak
Sermaye yok bunasıl alıpta satmak
Mütefeyyufı okurum hemde Mürsela

Yarim verdi dersim bende yazarım
Sureyi Yunus'ta kaldı nazarım
Benim çapkın ile yoktur pazarım
Sadıkın okurum hemde vedduha

İmam Zeynelaba benim şahımdır
Ezeli ervahtan kıblegahımdır
Alenen paki zat saddak yarımdır
Ali'min okurum hemde vettaha

Yediharf lafeta yarin hakkında
Arz edene hazır nazır yakında
Selavat farz oldu her sabahımda
Üç ihlas okurum birde Fatiha

—42—

Allahümmeselli nurun ala nur
Keremkıl ya Ali mürvete geldim
Selavat ol Muhammet Mustafa'dır
Keremkıl ya Ali mürvete geldim

Zeynalıabaya ayan halımız
Bakırı Cafer hem delilimiz
Kazım Musa Rıza güzel şahımız
Keremkıl ya Ali mürvete geldim

Hatice Fatıma hüsnü zatına
Hasanhülki Rıza ismi pakina
Hüseyn'i Kerbela şah hürmetine
Keremkıl ya Ali mürvete geldim

Taki-Naki müminlere yar ise
Hasan Aliasker Bakır nur ise
Bir muradım vardır şahım verirse
Keremkıl ya Ali mürvete geldim

Gel Mehdiyiresul ümmet penahı
Medet onikiimam göster ol cahı
Yediharf kan ağlar çekerek ahı
Kerem kıl ya Ali mürvete geldim

Mahrum kalma : *Yoksun kalma* — **Maksuda erme :** *Amaca, gayeye varma* — **Şiai Resul :** *Hz. Ali* — **Velyevmülahir :** *Hiç bir zaman. Kıyamete değin.* — **Alamet:** *Belirti* —**Kamet :** *Bel, koy*— **Ziya :** *Işık* — **Mahlukat :** *Varlıklar* — **Mehman :** *Konuk* — **Erfan :** *Yerel söyleyişle irfan* — **Mustahak :** *Hak etti, layik* — **Zahtı mekkar :** *İnkara Yezid* — **Nefh-ı ruh :** *Cebrail* — **Seza :** *Uygun, yaraşır* — **İptida :** *İlk* — **Aguçen :** *İmam Hasan* — **Libas :** *Giysi* — **Hatm-ı Tamamet :** *Sonu, son imam* — **Sidre :** *En uç, en son* — **Memat** *Ölüm* — **Hoda :** *Tanrı, huda* — **Nihayet:** *Son* — **Merdun :** *Kötü, lanetlik, reddedilmiş* — **Hazar lanet :** *Çok, bin kez lanet* — **Nutku :** *Beyanı* — **Nargün :** *Şeytan* — **Yemen :** *Arabistanda bir ülke* — **Fem :** *Ağız* — **El veledi sırrı abivela veleden :** *Sırların gizin çocuğu, çocuğun çocuğuna.* — **Kerem kıl :** *Yardım et.*

İNANÇ BİRLİĞİNDE ALFABE SORUNU

İnanç birliğinin sağlanmasında ulusal dil ayrılıkları engel oluşturmaz. İnanç birliğinin oluşturulabilmesi için ulusal özelliklerin bir potada eritilip yok edilmesi gerekmez. Böyle bir sav, inandırıcı olmaktan uzak olduğu gibi Tanrı'ya da inanmamakla eş anlamlı sayılmalıdır. Dinimize göre Tanrı her insanı olduğu gibi uluslarıda farklı özelliklerle yaratmıştır. Bunları bir potada eritip yok etmek, Tanrı yaratmasını beğenmemek olur. Tanrı öyle istediği için dünyamızda çeşitli uluslar vardır. Dilleri, yazıları, kültürleri de başka başkadır. İnsanlara Tanrı çeviri yeteneği de vermiştir. Bu nedenle o, dillerin, yazıların çeşitliliğinden dolayı suçlanamaz. Müslüman olmak için Arap olmaya gerek vardır dersek herkes bize güler. Müslümanların alfabesi diye bir alfebe olamaz. Arap yazısı, Finike yazısı, Latin yazısı, Osmanlı yazısı, Japon yazısı, çivi yazısı, hiyeroğlif gibi bir çok yazı türleri vardır. Tanrı bu yazıların yok edilmesini buyurmamıştır. Böyle düşünmek, yine Tanrı'yı yatsımak olarak nitelendirilse doğru olur kanısındayım.

Kuran alfabesi diye bir alfabe yoktur. Böyle düşünmek Arap milliyetçiliğine yağ sürmektir, tilkiliktir, yanlıştır. Kuran-ı Kerim'in Arap yazısı dışında başka yazılarla yazılmasını yasaklamak, önlemek İslamiyetin yayılmasına, iletişimine sed çekmek olur. İslamiyete yararı yoktur, zararı vardır. Araplar İslam olmadan önce de elif harfinden türeyen Arap yazısı vardı. Bu yazı İslamiyetle yaratılmadı. Onun için bu yazı Kuran alfabesi ya da Müslüman alfabesi sayılamaz. Kuranı Kerimin bizim kulladığımız şimdiki yazı dahil her türlü yazı ile yanlışsız yazılmasında dinsel açıdan bir engel yoktur. Kaldı ki, bunun sayılamayacak yararları vardır.

Yurtta, yobazlar 200-300 yıldır hep yeniliklere hep karşı çıkmışlar, "din elden gidiyor", "batıyoruz" "ahlak bozuldu" yaftalarını göğüslerinden indirmemişler, çağ dışı olmayı büyük bir marifet, ustalık, büyüklük saymışlar; bunları inatla savunmayı da asla bırakmamışlardır. Bu açıdan bunlar hep abesle iştigal etmişlerdir. Bizleride bu bilim dışı yenilikçi olmayan görüşlerle meşgul etmişlerdir. Halende örgütlenerek bilim ve gerçek dışı savlarını çeşitli yollarla topluma kabul ettirmeye çalışmaktadırlar.

Bunlar bilim ve tekniğin bir ışık olduğunu hep unutur görünüyorlar.

KUMRU

Ondukuzcu yüzyılın sonlarıyla 20. yüzyılın başlarında yaşadı. Asıl adı Mırza Muhammet Nakidir.Gönlünde Kerbela çığlığına dönüştürdüğü Hazreti Hüseyin ve Ehli beyt sevgisini şiirlerinde birer kırmızı gül olarak yansıtmasını bilmiştir. 1909(h.1327)'de Kenzül Mesaip adlı ünlü şiir kitabını yayınladı. Alevi- Bektaşi çevrelerinde bu kitabıyla çok ünlendi Can Yayınları arasında çıkan bu kitabında Hz. Muhammet'den başlıyarak ehlibeytin çektiği tüm acıları dile getirir.

—1—

Kızım Zeynep hani Şah-ı Medine
Olan ceddi Peygamberden nişane
Zuhura sineyi Zöhre Hüseyin'im
Ne oldu haber ver ben mativane

Ana soldu o sahrada gulistan
Zemin-i Kerbelada koptu tufan
Hüseyin'ı kestiler leb-teşne kurban
Boyandı gül cism-i kan arkavane

Yanan kalbim yine kan ile doldu
Bina-yı takatım sabrım bozuldu
Kızım Zeynep aman Abbas ne oldu
Getir onun halin bir kez beyana

Haber alır isen Abbas'ı benden
Kalmıştır peykeri uryan kefenden
Kalem olup kolu düştü bedenden
Boyandı kumlar üzre cismi kana

Gidince Küfe'ye ey can-ı mader
Götürmüştür kızım sekiz birader
Onlar kalsın hanı Şehzade Ekber
Döndü gül cismi kandan argavana

Ölüptür kardeşlerim şehr-i vatansız
Cüda'da başları gezdi bedensiz
Ali Ekber balam öldü kefensiz
Çölde çıktı feryatdı asumana

Uzandı ellerim Ali Aba'dan
Yanında kim kaldı pes akrabadan
Kasım Şah-ı nişandır müçtebadan
Getir onun halin bir kez beyana

Tutup toy Kasım'aŞah-ı şehidan
O toyda ağladı enbıyalar kan
Ölüp kendi otağı oldu talan
Gelini ettiler Şam'a irevane

Niçin rengin solup nutkun çekilmiş
Ağarmış saçların erken dökülmüş
Hilal-ı nev gibi kaddin bükülmüş
Dönmüştür rengi ruyun zaferane

Soldu rengim Hüseyin'den ayrılınca
Ağardı saçlarım Abbas ölünce
Ana şahı Ali Ekber gelince
Büküldü kametim döndü kemane

Yakın bildim harap olmuş Medine
Kılınıştır Ali'yi ol ehl-i kene
Hani pes bülbülüm matem Sakine
Ne oldu ağır ol şirin zebane

Kara günlerde kaldı Ali etbar
Hüseyin'den sonra bin derde giriftar
Kılar **Kumru** bu matemde ahu zar
Gelir gözü yaşlı daim divane

—2—

Şam'da zulm ile imla yazarlar ya Hüseyin
Evvel eliften vaveyla yazarlar ya Hüseyin

Bay-ı bidat, tey-ı tığ say-ı sel al
Cemini can kastına yazarlar ya Hüseyin

He harb-i Haydar Ge harab-ı mülk-i din
Dal dili alkan ile derya yazarlar ya Hüseyin

Ze zillet R viziyi resmi sini cün Sinan
Şanın şimr-i berkase yazarlar ya Hüseyin

Saddi satrı sinada amacı peyka almaklığa
Dad-ı darb-ı hanceri alkan yazarlar ya Hüseyin

Tıyı tufan-ı musıbet zıy-ı zulum askıya
Ayın uryan ismini kıt'a yazarlar ya Hüseyin

Kaf-ın manası oldurki kollar kalem olmak güç
Ol iki kol sahibini sakka yazarlar ya Hüseyin

Kaf-ı benit Kerbela'dan lem liva-yı nizadan
Mın ini bin mıhnet ile uzma yazarlar ya Hüseyin

Lem-i tekrar keside biceyi derya-yı hun
Ye Yezid'in hükmünü mecra yazarlar ya Hüseyin

Etmesen biat kendinden nev-i saz olmaklığa
Mateminde **Kumruyu** şeyda yazarlar ya Hüseyin

Zulum : *Baskı, şiddet, kötülük*— **Şeyda:** *Deli* — **Bidat :** *Haksızlık* — **Tıg :** *Kılıç* — **Zillet:** *Alçaklık* — *Bu şiirde geçen (Elif, Ba, Te, He, Ge, Dal, Ze, Rı, Sın, Sin, Sad, Kaf, Lem...) Arap abc'sindeki harflerdir* — **Derya-yı hun :** *Kan denizi* — **Biat:** *Boyun eğme, bağlanma* — **Mecra :** *Kaynak* — **Lıva-yı niza:** *Kavga bayrağı* — **Mihnet:** *Güçlük* — **Sakka:** *Su dağıtan* — **Uryan:** *Çıplak.*

Hiçbir bına aşk bınası gibi sağlam değildir
Aşk bınasını kuranlara binlerce aferin

Muhabbet badesinden doyası içmeyen insan
Aşkın nice dertlere derman olduğunu bilemez

Aşk sırrından haberdar olan akıl sahipleri
Aşk bostanının cennet gülünden üstün olduğunu anlamıştır

Gönlüme levh-ı mahfuz defterinin başlangıcında
Hayber Kalesi Fatihi Şah-ın fazileti yazılmıştır

Medine şehrinde yas ateşi göklere yükselince
Peygamber kızı Fatıma'nın ağlayan sesi gelir

Kimi vakit kana çevrilen kalbimin hatırına
Ali'nin başında görülen kılıç yarası gelir

İmam Hasan'ın şehid oluşu canıma ateş saldı
Her zaman yaralı gönüllerin yasını tutası gelir

Ne kadar yeryüzü gezsem, seyretsem karşıma
Dudakları susuz Hüseyin'in sahra-yı Kerbelası gelir

Düşmüştür Fırat kenarında bir kahraman genç kolsuz
Yinede çadırlara su götürmeden gitmeğe utanası gelir

Bir tarafta çöllere çalkalanan Fırat'ın suyu akar
Sakine'nin yinede susadım susadım diyen sesi gelir

Nişane : *İz* — **Zuhura sineyi Zöhre :** *Fatıma Anadan doğan* — **Leb tesne :** *Dudakları susamış, susuz* — **Arkavane :** *Kan rengine* — **Matıvan :** *Çile çeken* — **Revan** *Götürme* — **Asuman :** *Gökyüzü* — **Kemane :** *Büküldü, iniltiye dondu* — **Ruyun zafe-rane :** *Başarı, zafer yüzüne* — **Zubane :** *Konuşan* ağız

İLGİLİ KAVRAMLAR

1 - Mersiye: İslam ülkeleri edebiyatında bir ölünün ardından duyulan üzüntü ve acıyı anlatmak, ölen kişiyi övmek amacıyla yazılan şiir yada düz yazıya mersiye denir. Kutsal günlerde, ölüm törenlerinde mersiye okuyan kişiye "Mersiyehan" denir. Mersiyeler genellikle dünyanın ve yaşamın geçici ve boş olduğunu anlatan bölümle başlar. Daha sonra ölen kimse için duyulan üzüntü anlatılır. Ölenin yiğitlik, cömertlik, iyilik vb. özellikleri sayılır. Mersiyelerde lirik bir anlatım egemendir. Terkib-i Bend biçiminde yazılır. Tasavvuf yazınında ehlibeyt sevgisini dile getiren ve Hz. Hüseyin'in Kerbela'da şehit edilişini anlatan mersiyeler ağırlık taşır, büyük yer tutar. Fuzuli'nin Hadikat'üs Sueda (Mutluluğa Ermişlerin Bahçesi) adlı kitabı ile Fazullah Rahimi'nin Gülüzar-ı Haseneyn (Hz. İmam Hasan ile Hz. Hüseyin'in Gül bahçesi) adlı kitabı bu konunun baş yapıtları sayılır. Mirza Muhammed Naki'nin (Kumru) Kenzül-Mesaip-Felaketler Hazinesi adlı yapıtı da Ehlibeytin çektiği acıları dile getirir. Ayrıca Kâzım Paşa'nın Hz. Hüseyin için yazdığı mersiyede ünlüdür.

2 - Nutuk : Bektaşiler, aşktan, cemâlden didârdan, sâkiden, bâdeden, azizlerin menkabelerinden, yoldan erkândan bahseden manzumelere Nutuk demektedirler. Bektaşilerde bir nutkun kime ait olduğu o nutkun şan beytideki mahlâstan kolaylıkla anlaşılabilmektedir.

3 - Nefes : Beslenmiş nutuklara -nefes-denilmektedir. Nefesler özellikle Sofra'nın sonlarına doğru, sohbet sonrasında söylenir. Saz eşiğinde söyleniyorsa, kullanılan enstrümanlar genellikle şunlardan biridir: Ney, bendir, tanbur, rebab, ud, kanun, kudüm veya mazdar. Bektaşi nefeseri çoğunlukla düyek, sofyan, devrihinde, curcuna, aksak, ağır düyek, raks, Bektaşi raksı, raksan, katıkofti, yürük semâi usulündedir. Zincir, ağır çember, sakil muhames, devrikebir, zencirbeste gibi ağır ritimlerin kullanılmadığı belirtilmektedir.

4 - Devriye : O'ndan (Allâh'tan) insan hüviyetine yapılan yolculuk olarak tanımlanır. İnsanın ise hüviyetine beyniyle kavuştuğu belirtilir. Bektaşiler, birisinin devriyesinden söz edince, O kişinin, bakış açıları, bilim, irfân seviyesi ile bir insanda zuhurundan söz etmektedirler. Bektaşi inancında tenasüh yoktur. Yani insanın göçtükten sonra (ölümünden sonra) insandan gayri bir yaratılmış olarak tekrar yaşama döneceği inancı yoktur.

ALİ ULVİ BABA

Yirminci yüzyılda yaşamış bir Bektaşi ozanı. Mehmed Ali Hilmi baba'dan el alarak tarikata girmiştir. Çerkeş'lidir. Tabur imamlığı görevi ile, Ulusal Kurtuluş savaşına katılmıştır. 1926 yılında İzmir'de "Bektaşi Makalâtı" adın da bir kitap yazmış ve yayınlamıştır.

Ali Ulvi Baba, Balpınar Bektaşi Tekkesi postuna oturdu.

"Sadeddin Nüzhet Ergun'un, Abdülbaki Gülpınarlı'dan aldığı bilgiye göre, Ali Ülvi Baba'nın İzmir'i Yunanlıların işgali sırasında, elli beş yaşlarında Yunanlılar tarafından şehit edildiği söyleniyor. Turgut Koca'ya göre bu kesinlikle yanlıştır. Ali Ülvi Baba, 1946 yıllarında Merdivenköy Gözcü Baba köşkünde oturan İnce Hüseyin Baba'nın yanında üç ay konuk kalmış olup, Ölümü 1954 yıllarındadır. İzmir'de toprağa verilmiştir. (**Turgut Koca, a.g.e, s: 710**)

Bak vehçi yâra ya Hay, gelmiş kemâle ya Hay
Bakî vü lâyezaldir, Ermez zevale ya Hay

Kim secde eylemezse, böyle cemâle ya Hay
Dünyada âhırette, Ermez visâle ya Hay

Didar-i Haktır işte, Sıtk ile gel niyâz et
Divare secde etme, Girme vebâle ya Hay

Allah kabul eder mi, Riya ile namazı
Bîhudedir kapılma, Böyle hayâle ya Hay

Geç küfr ile îmandan, Ahret ile cihandan
Uğraşmayıp nihayet, Bu kîl ü kale ya Hay

Vâsıl olur mu Hakka, Ehl-i riya olanlar
Ey sofî hiç sığar mı, Mızrak çuvala ya Hay

Metheylemişken Allah Kur'ân da bu şarâbı
Niçün haram diyorsun, Böyle helâle ya Hay

Ulvî Baba bu nutku, Hakkın dilile söyler
Sâki inayet eyle, Doldur piyâle ya Hay

Vechi : *Yüzü* — **Kemal** : *Olgunluk* — **Layezal** : *Bitimsiz, sonrasız* — **Zeval** : *Son bitim* — **Baki** : *Sürekli kalıcı* — **Visal** : *Konuşma* — **Divare** : *Divar* — **Riya** : *iki yüzlü* —**Bihude** : *Boşuna* — **Hayale** : *Boş düşe* — **Hay** : *Beğenilmeyen kişiye hitapta kullanılan bir kısaltma* — **Piyale** : *İçki*— **Nutuk** : *Şiir deme* — **Ehl-i riya** : *Kötüler, iki yüzlüler* — **Meth:** *Övme* — **Kıl u kal:** *Boşsöz.*

BİR AYET

"Biz her ümmete (topluluğa) bir tapın (ibadet) biçimi kıldık, onlar bu biçimde tapınmaktadırlar. Öyleyse işlemler konusunda seninle çekişmesinler" (**22. Hac Suresi-67. Ayet)**

Bağnaz düşünceliler, yobazlar bu ayet-i kerime karşısında külahınızı çıkarın, elinizi vicdanınıza koyarak biraz düşünün... Tanrı'nın işlerine karışmaktan vazgeçin. Biliyorsunuz ki, Tanrı'nın işine karışmak en büyük günahtır. Ona şirk koşmak, ortak olmak şeklinde kabul edilip yorumlanır. Bu nedenle Tanrı'yı inkar mesabesindedir. Biz islam aleminin bireyleri olarak bu temel kurala uyalım, barış içinde kardeşliğimizi, birliğimizi, beraberliğimizi sürdürelim. Yanlışa düşmeyelim.

MELEK VE İNSAN

Bektaşilere göre; feyz-i mukaddes olan insan, İnsan-ı Kâmil'dir. Bektaşi insanı İnsan-ı Kâmil (Olgun insan) olarak görmeyi amaçlar. Bu nedenle yola gireni olgun insan olmak üzere eğitir.

Allâh, meleklerden Adem'e secde (saygı ile eğilme) etmesini isterken Bektaşilerin yorumu ile Adem'in meleklerden üstün olan bir yanı olmalıydı. Adem, bütün esmaları biliyordu. İşte Bektaşilerin bakış açısından Adem (insan) tüm buyrukları ve yasakları (haramları) kapsamaktadır. Melekler ise sadece emir kuludur, buyrukları kapsar. Onlar için sadece itaât vardır. İsteneni istendiği şekilde yaparlar. Bu nedenle sadece "yap" gibi olumlu fiiller üzerine kuruludur eylemleri. İnsan için ise "yapma"lar (olumsuz fiiller) da vardır. Tanrı katından öğütler şöyle yap, böyle yapma diye verilmektedir. Kur'an yapılması öğütlenenlerin yanısıra yapılmaması öğütlenenleri de içermektedir çünkü insan seçeneklerinde kendi akıl, mantık ve sezgisinin yardımıyla karar verebilecek niteliktedir. Bilgisayara komutlar yüklenir ve o sadece verilen komutanları aynen uygular. Melekler de buna benzetilir. Verilen komutları aynen yerine getirirler. Oysa, insan, seçim yaparak, doğru bulduğu komutu verendir. Kısaca, insan oluşturandır.

AHMET MUAMMER TARHAN

20. yüzyılda yaşamış bir Bektaşi Ozanı. 1901 yılında Beylerbeyi'nde doğmuş. Annesi Hatice Hâlise Bacı idi. Kendisi, eski bir Bektaşi ailesindendir. Büyük dedesi Bahriyeli Ali Haydar Baba'dır. Dedesi Bahriye mektupçusu Cafer Tayyar Baba'dır.

Karaağaç Tekkesi şeyhi Hasib Baba'nın oğlu Hüseyin Zeki Baba'dan el alarak, tarikata girmiştir. Bektaşi tarikatının inceliklerini akıcı bir söyleyişle dup-duru su gibi şiirlerinde yansıtır.

Daha sonra Ali Nutki Baba'dan icazet alarak Baba olmuştur. Şiirleri yayınlanmamıştır.

—1—

Dâmen-i Mevlâ'dadır hiç açılmaz elimiz
Ehl-i Beyte bağlıdır tâ ezelden dilimiz
Ganisiyiz her şeyin varken elbet Ali'miz
Biz Ali'nin gülüyüz Ali bizim gülümüz

Bektaşiyiz eyvallah Haseneyni severiz
Düşmanına düşmanız dostlarını överiz
Balım Sultan yolunu yüksünmeden güderiz
Biz Ali'nin gülüyüz Ali bizim gülümüz

İkrar verüp ol pire seyr ü sülûk görmüşüz
Meydâna dâra gelüp ayn-ı cemler sürmüşüz
Dehr-i deni defterin katlamışız dürmüşüz
Biz Ali'nin gülüyüz Ali bizim gülümüz

Kerbelâ âteşiyle gözlerimiz yanıyor
O gün açılan yara bugün hâla kanıyor
Âl-i Abâ'yı gönül bu hicranla anıyor
Biz Ali'nin gülüyüz Ali bizim gülümüz

Horasan'dan gelmiştir Pir Bektaş Veli Sultan
Öz dil ile okumuş vahdetten bize destan
Bu çerağdan tutuşup içimizde hep yanan
Biz Ali'nin gülüyüz Ali bizim gülümüz

Derviş **Tarhan** fakirim mürşide niyazdayım
Sunsanlar hep varlığı köşemde ve nazdayım
Çoğu zâhidin olsun men gönülden azadayım
Biz Ali'nin gülüyüz Ali bizim gülümüz

Dehr-i deni : *Alçak dünya* — **Azade :** *Özgüz* — **Nazda :** *Cilvede*

—2—

Mahabbet yoludur Bektaşi yolu
Gönülden gönüle tecelli eder
Kal yolu değildir hal yoludur bu
Gönülden gönüle tecelli eder

Ehl-i Beyt'te candan bağlı olanlar
Varını vermekte zevki bulanlar
Ali dolusundan gönlü dolanlar
Bülbül olur güle tecelli eder

Dervişlik hâkîlik başka söz yoktur
Bektaşilik özdür başka öz yoktur
Mâverâyı gören gayrı göz yoktur
Gönülden güzele tecelli eder

Âşık olan bilir Şebber Şübberi
Yezîd'e olamaz lâ'netten berî
O fecî Kerbelâ gününden beri
Feryâdı bülbüle tecellî eder

Sâki bize gel sun kevser-i aşkı
Yâda getir de ver dilber-i aşkı
Tarhan tekrar eder her dem bu meşkı
Ali'm gelir dile tecelli eder

—3—

Aşk ehline destur olmaz, Hak sofrası mestûr olmaz
Fâsik yüzünde nûr olmaz, Hû Bektaşî gülleri hû

Geldik er yiğit belinden, Geçtik melâmet selinden
Tutmayız nâdân elinden, Hû Bektaşî gülleri hû

Sinemiz deşt-i Kerbelâ, dedik teberrâ tevellâ
Ni'metimiz türlü belâ, Hû Bektaşî gülleri hû

Varımız koyduk meydâna, Öyle girdik bu devrâna
Mürşid dedik Şah Merdân'a, Hû Bektaşî gülleri hû
Uryânız geçtik abâdan, Seyr ettik dehri safâdan
Zerreyiz Âl-i Abâ'dan, Hû Bcktaşî gülleri hû

Bezme geldi işte **Tarhan**, Cem'oldu cümle imâmân
Okundu ma'nâ-yı Kur'ân, Hû Bektaşî gülleri hû

—4—

Vahdet çerâğını yaktım, Zâtı ayân oldu bana
Cümle eşyâ odur bildim, Kur'ân beyân oldu bana

Zülfikar'ı ben kuşandım, Mi'râc ettim Muhammed'le
Tûfân oldum da boşandım, geldim türlü nübüvvetle

Şâh-ı Velâyet Ali'yim, Ebedîyim ezelîyim
Her varlıkta ben celîyim, Zâhid indinde deliyim

Yandım aşkına Hüseyn'in, Mihtâhıyım cümle dinin
Ma'lûmuyum ben yakînin, Zâhid küflü senin beynin

Tarhan geldi niyaz ile, Gönlündeki bin nâz ile
Gâh dem ile gâh sâz ile, Hû Hû deyû âvâz ile

—5—

Yoktur benim kîl ü kalim, Boynumdadır hep vebâlim
Perişandır türlü hâlim, Muhteşem bir sefilim ben

Uyandım ben cemiyete, Vefâkârım hammiyete
Kıymet vermem her kıymete, Mühtehirim rezilim ben

İnsanlığa aşkım pek çok, Menfaatten haberim yok
Gözüm gönlüm mangıra tok, Şehvette de alîlim ben

Digergâhım vasfım budur, Elimdeki cam doludur
Yolum dervişler yoludur, Mansur gibi celîlim ben

Hamd ola ki Bektaşîyim, Melâmette evbâşiyim
Meyhânenin tek taşıyım, Kervan bende delîlim ben

Tarhan derler nâmın belli, Ben oynayamam çifte telli
Gezemezsem de kerli ferli, Mertebem var halîlim ben

Kil ü kal : *Dedikodu*—**Muhteşem :** *Görkemli*—**Müftehir :** *İftihar eden.* — **Alil :** *Sakat* — **Celil :** *Yüce* — **Halil :** *Sevgili* — **Seyri sülük :** *Tarikattaki aşamalar* — **Hicran :** *Ayrılık* — **Dehr-i deni :** *Alçak dünya, kötülerin, pisliklerin dünyası* — **Vahdet :** *Birlik* — **Mertebe :** *Makam, Aşama*

ÖPMEK KAVRAMI

"Sufiler... yürürken bile yere hızla basmazlar; yer ayaklar altına döşenmiştir, herkesi başının üstünde taşımaktadır, herkese hizmet etmektedir. Bu yüzden onlarda bastıkları yeri incitmekten çekinirler. Su içecekleri vakit bardağı hafiften öperler, kaşığı çatalı ellerine alınca sapını öperler. Sofrayı öpüp otururlar; yemek bitince öpüp kalkarlar. Bu öpmeye "görüşmek" derler. Yatarlarken, yastığı üstlerine alırlar yorganı öperler ve yine yorgan ve yastıkla görüşerek kalkarlar. Hatta mendil gibi öpülmeyecek şeyi bile alırlarken onu öper gibi yapıp parmak uçlarını öperler. Bütün bunlar tarikat edepleridir ve herşeyi canlı kabul ettiklerindendir" **(Abdülbaki Gölpınarlı, Yüz soruda Tasavvuf s:71)** Eşiği, ocağı, makam postlarını, yeri vb. öpmekte bu düşünceden kaynaklanmaktadır. Bütün bunlar panteist düşüncenin uygulama alanına geçirilmesi sayılabilir. Ayrıca Alevi-Bektaşilerde de öpmek, öpüşmek kutsal sayılır. Birbirlerinin ellerini, yüzlerini öperler. Onlarda yer öpmek, post öpmek, eşik öpmek, pirin, mürşidin, babanın, dedenin ellerini öpmek saygı sevgi göstergesi sayılır. Yağcılık, tabasbus sayılmaz, riyakârlık belirtisi değildir. Öpmek kavramında öpülen herşeyde Tanrı'yı görmek duygusu saklıdır.

Tasavvuf düşüncesinin temelinde özgürlük vardır. Bu. eğitim anlayışına dayanır. Bilginin adresi ve kapısının anahtarı verilir. Ancak, kimseye zorla doğrular ve gerçekler adı altında bilgi empoze edilmez. Bilgiyi edinmek özgür iradeye bağlıdır. Bunun örneklerinden biri Bektaşilerin **"seni sana teslim ettik"** sözlerinde bulunur.

HASAN ÇAĞLAR

Yazıhan ilçesine bağlı Karaca köyünde doğdu. Koca İbrahim Baba evlatlarından İsmail Baba'nın oğludur. Bektaşi tarikatına bağlı olan Hasan Çağlar askerden döndükten sonra kendisini din ve tarikat bilgileri yönünde yetiştirdi çiftçilikle uğraştı. İslam tarihine karşı duyduğu ilgi sonucu bir çok kitab okudu. Askerden döndükten sonra şiire merak sardı. Çağdaşı ve köylüsü Mahiri ve Aşık Fakiri ile tarikat yönünde derin çalışmaları oldu. Binden fazla şiir yazdı. 1992'de Malatya'da öldü Mezarı Köyündedir. Şiirlerinde Hasan mahlasını kullanmıştır. Şiirlerini oğlu Rıfat Çağlardan temin ettik. Şiirleri yayınlanmadı. Mantık ve duygu dengesini yanyana götürdüğü şiirlerinde felsefi görüşler ağırlık taşır. Dili duru ve akıcıdır. Ali ve Ehlibeyt sevgisiyle dopdoludur. Şiirlerinde Hasan ve Çağlar adlarını mahlas olarak kullanır.

ŞİİRLERİNDEN ÖRNEKLER

—1—

↓

Düştüm yollarına gözüm yaşıyla
Meded Hacı Bektaş ey Balım Sultan
Eyvallah hak dedim canla baş ile
Meded Hacı Bektaş ey Balım Sultan

Sevginiz kalplerin ağzından taşar
Yazı yaban demez dağlardan aşar.
Pervaneler gibi ışığa koşar
Meded Hacı Bektaş ey Balım Sultan.

İnandım sözüne bastım izine
Gönlümü dağladım aşkın közüne
Nasıp kaynağının geldim gözüne
Meded Hacı Bektaş ey Balım Sultan

Evliya kutbünde çıranız yanar
Kevser ırmakları sinemden kaynar
Aşkın susuzları yanına konar
Meded Hacı Bektaş ey Balım Sultan

Kulluktur eksiğin pire söylemek
Ululuk noksanı tamam eyleme
Ey **Hasan** adettir murat dilemek
Meded Hacı Bektaş ey Balım Sultan

—2—

↓

Şu ömrüm gülüzarında
Gülüm Hâcı Bektaş Veli
Aşk muhabbet pazarında
Kârım Hacı Bektaş Veli

Faziletin maidesi
Hakkıyatın abidesi
Evliyalar güzidesi

El, bel dil bağlayıp hemen
Sözüm oldu ikrar iman.
Dergahıdır darıl aman
Yönüm Hacı Bektaş Veli

İstinadım dayanağım
Yolundan sapmaz ayağım
Gönülde yanan çırağım

Sevgim Hacı Bektaş Veli
Membaı muhabbet Ali
Süzülüpte gelmiş Veli
İçimin solmayan gülü
Bağım Hacı Bektaş Veli

↓

Sevgim Hacı Bektaş Veli
Hasan bahçesinde bittim
Erişip kemala yettim
Elinden peşinden tuttum
Pirim Hacı Bektaş Veli

—3—

Gidelim gezelim bahçeyi bağı
Şu ılık baharın yazı geçmeden
Geyinmiş kuşanmış güzellik çağı
Tatlı dilli güler yüzü geçmeden

↓

Bulunmaz bu lezzet şekerde balda
O yeşiller giymiş ben sade şalda
Çek bir fotoğrafım kalsın bu halde
Ovanın yaylanın pozu geçmeden

Bahar düzenlenmiş bükmüş dümeni
Arz eder gülleri çayır çimeni.
Zevki sefasını etmem temenni
Zamanı neşesi hazı geçmeden.

Saf tutmuş laleler nergiz sümbülü
Kuşlar cıvıldaşır öter bülbülü.
Ruhda elektrik gönül ampülü
Yakalım ceryanı şarzı geçmeden.

Türlü çiçeklerden taşmış her yanı
Bakan mecnun olur şaşkın hayranı.
Hasan bırakmaz böyle seyranı
Edası cilvesi nazı geçmeden.

—4—

Her sabah haberin salmak istersen
Sürünür yüzüne yel gelir geçer.
Zülfünün telinden telefon etsen
ses alır sinemden yol gelir geçer.

↓

Korkarım rakibim kötü dilinden
Gül diksemde diken biter yerinden
Hayal hayal gözlerimin önünden
Çeşit çeşit türlü hal gelir geçer

Gönül özürlüdür sızlar yarası
Habibim tabibim sensin çaresi.
Kesilse selamın birden arası
Dakkası ömründen yıl gelir geçer.

İnanma desinler mücürüm sanık
Sen şahit ol eyle hak ile tanık.
Nedenli kapında ciğerim yanık
Varmı **Hasan** gibi kul gelir geçer.

—5—

Şu çarkı devranda tarih koynunda
Ölmez yaşar gider İmam Hüseyin.
Muhammet Ali'nin asıl soyundan
Ölmez yaşar gider İmam Hüseyin.

↓

Hürriyet arslanı hak kahramanı
Kanıyla parlatmış dini imanı
Yeşerir her mevsim geçmez zamanı
Ölmez yaşar gider İmam Hüseyin.

Nasıl tarif olsun çekilen çile ↓
Evlat ayal, cümle dostları bile
Yetmiş üç kurbanlar kervanı ile
Ölmez yaşar gider İmam Hüseyin.

Cefadan ezadan korkup sinmeyen
Kazadan beladan yönün dönmeyen
Zuluma batıla boyun eğmeyen
Ölmez yaşar gider İmam Hüseyin.

Yiğitler yiğidi asıl asasında
İncidir saklanır kalp kasasında
Modası bozulmaz mert yasasında
Ölmez yaşar gider İmam Hüseyin.

Bunlar Ehlibeyti o çöl üssüzdü
Ciğerler yaralı yanmış susuzdu.
Bir yanı kesilmiş biri kolsuzdu
Ölmez yaşar gider İmam Hüseyin.

Hasan acılar iç hayal destinden
Sarhoş al ayıkmış gamın mestinden
Ezilmiş sızlayan bağırın üstünden
Ölmez yaşar gider İmam Hüseyin.

—6—

Arzuhal eyledim böylece yara ↓
Beni ele karşı bozma diyerek
Düşmanla bir olup düşürme yere
Ayaklar altında ezme diyerek

Ufak kusurlarım bakıp gözetme
Ayıplarım ele alıb söz etme
Sevgin saygım sizin ele benzetme
Aleyhimde bir şey yazma diyerek.

Tarif olmaz gözü görüp bakana
Koyunum melerim düşdüm arkana
Aman dedim elim attım yakana
Varise özürüm kızma diyerek.

Gönlüme plan çiz alda bir varak
Ya istasyon kur yada bir durak
Ayırma kapından yanında bırak
Hasan ı incidib üzme diyerek

—7—

Engine inmeyib yüksek uçanı ↓
Ne yapsan aşağı indiremezsin
Ters yana yönelib hakdan kaçanı
Gittiği yolundan döndüremezsin.

Aslındaki olan küfrün şerrini
Yalandan kibirden atmaz birini
İçindeki yanan fitne korunu
Denizleri döksen söndüremezsin

Kurddan koyun olmaz boyamak ile
Turp şeker olur mu kaynamak ile
Mermer taş üstünde su dökmek ile
Yumşadıp törpiyle yonduramazsın.

Yılan akreb gibi fırsata bakar
Ayağın değmeden ciğerden sokar
Varını bağışla hem yalvar yakar
Kalbinde karasın sildiremezsin.

Hasan her bir arı bal yapar sanma
Çöğürlü çalının meyvasın umma
Cehalet içinde bozulur amma
Marifet gölünde yüzdüremezsin

—8—

Edep ektim sevgi diktim ↓
Dalları yar ille dolu
Gözlerimden yaşlar döktüm
Suladım o kuru gölü

Bir ocaktan binbir maden
Kaynadık çıktık tam beden
Devranlar devirler toptan
Ziynetlendirdik bu çölü

Bütün yaratıklar canı
Ortaktır nefesi kanı
Kuvvetin kudretin tanı
Bilmektir nimetin bolu

Miden almadığın yeme
Kötülük gömleğin giyme
Mümin, kafir, gavur deme
Hepisi Allah'ın kulu

Hasan sorsam n'olacağız
Parıldayıp solacağız
Aslımızı bulacağız
Hayatın bu geçen yolu

—9—

Kerem Allah Veçhi kutsal zatını ↓
Lafete kaydını yazanlar bilir
Hakkın rahmetinin hudud haddini
Dalıp denizine yüzenler bilir.

Müstesna bir endam o güzel çehre
Bilimler kapusu konmuş bu şehre
Benzeri gelmemiş alemi dehre
Diyar diyar iller gezenler bilir.

Beşeri burcunun parlayan mahı
Aşıklar hayali ahile vahı
Merdler kütüğünde merdanlar şahı
Erler tablosunu düzenler bilir.

Hılkat esasında her şeyde o bir
Kanaat kaynağı temelden sabır
Fazlı hulkiyeti olmazki tabir
Kudret problemin çizenler bilir.

Nebiler önderi veliler üstü
Hikmet harıkası ay onun büstü
Hasan hayalinin sarhoşu mesti
Şerbetini ezip süzenler bilir.

—10—

Acılarım çoktur kime söyleyim ? ↓
Gönül hasta şifa bulamıyorum
Ruh gülünü harlar boğmuş neyleyim
Yetişmez ellerim yolamıyorum.

Düşünürüm gece günüz her şeyi
Ğayıb ettim zevki safa neşeyi
Aradım kalmamış herbir köşeyi
Gelen gitmiş nere bilemiyorum

Hasan bu ahvaldan nedir beyanın
Tabiri ne söyle sen bu rüyanın
Kim sürmüş sefasın yalan dünyanın
Haberin bir yerden alamıyorum.

—11—

Gafletin perdesi örtmüş gözünü
Seviyim bilmiyim sevdiğim kimdir
Alevli bir ateş yakmış özümü
Yanıyım bilmiyim yandığım kimdir.

Saatım tutmuyor aynı ayarda
Gönül bihoş düşmüş özü hovarda
Fark etmez sevdiği hangi diyarda
Mecnun olub çöle düştüğün kimdir.

Kalbde feryad figan acı inleyiş
Soramıyım kolay değil anlayış
Derinden bir göze içten kaynayış
Coşarak çağlayıb akdığım kimdir.

Cismimde ruhumda olan ezinti
Benden gelir benden gitmez üzüntü
Arzu ümit ile garib sezinti
Gayiblara dalıb kaydığım kimdir.

Hasan tefsirimiz olsun hayırdan
Boşuna söyleme dağdan bayırdan
Ne ararsın senden başka sairden
Sensin senden gayri saydığın kimdir.

—12—

Keder etmek olmaz bu cevrü dostdur
Çok şükür kahrine kabil sabrım var
El sözüne uymuş yahut bir kastdır
Gücenemem haşa hem ne haddim var.

Dünyada ne denli mihnet var ise
Hep bana ver sende insaf yok ise
Perişan olmamı niyet ettinse
Kul senindir benim neden arım var.

İmtihanmı ettin ondan sınadın
Söz veribde cayan ahmakmı sandın
Eğer soğutmaksa senden muradın
Yeminliyim dönmem kavi ahdım var.

İster ihsan eyle lutfunu bildir
İster belalar ver düşmanı güldür
İster ihya eyle istersen öldür
İradene bağlı kopmaz bendim var.

Gerçi ben suçluyum dahı hatakar
Lakin vazıfedir olma fedekar
Düşerse şanına sen ol sitemkar
Yazılmış üstünde **Çağlar** adım var.

—13—

Besbelli bu dünya yol güzergahın
Yığılmış her nimet hak pazarına
Burası gurbettir yok karargahın
Kazanıb kar eyle çık pazarına

Güzel buyruk dinle nefes öldürme
Şeytanı arkandan sana güldürme
Yüküne kirlenmiş eşya doldurma
Temizlenip sür git hak pazarına

Ellerin boş gitme gerçek yurduna
Düşmana aldanıb düşme ardına
Ara bul kardeş ol dostun merdine
Muhabbet katarın yık pazarına

Hasan gönlün daldan dala gezdirme
Yaramaz emlerle yaram azdırma
Sevgi defterinden adın kazdırma
Var götür kayd eyle aşk pazarına

—14—

Yüce dağların ardından - Süründüm bu ile geldim
Sessiz sedasız yerimden - Gözün açdım dile geldim.

Yalnız çıkmış idim yola - Delilim olmuşdu Mevla
Akdım cemalına leyla - Mecnun olub çöle geldim

Dörd mürekkeb bir kalemle - Yazmışlar sevinç elemle
Donanmış binbir alemle - Bu sahneye böyle geldim.

Boyandım renkden irenge - Her virajda ayrı dönge
Savaşdım girdim her cenge - Nice haldan hala geldim

Hasan girdim iş bu bağa - Devredildim başka çağa
Yağmur gibi yağa yağa - Sel olubda göle geldim.

—15—

Hayat verdin he özürü - Hata saysan hep bende mi
Beşer dedim bu kusuru - Hata saysan hep bende mi

Gözler verdin bakar durmaz - Güzel görse ondan dönmez
Kalbe ateş atar sönmez - Hata saysan hep bende mi.

Kulak herşey dinler keza - maildır çalğıya saza
Çarpılsa cilveye naza - Hata saysan hep bende mi.

Emrin var kanaat diye - Nefis düşkündür her şeye
İsterki dünyayı yiye - Hata saysan hep bende mi.

Sebeb olur gözle kulak - Gönül olur allak bullak
Duyduğundan diller mutlak - Hata saysan hep bende mi.

Ayağına vursan köstek - şeytanlardan alır desdek
Mağazallah şu bir istek - Hata saysan hep bende mi.

Böyle yapmışsın sen bizi - bilemedim nedir özü
Hasan dese doğru sözü - Hata saysan hep bende mi.

—16—

Dilimde çıkan sözlerim - senin üstünde üstünde
Her yana bakan gözlerim - Senin üstünde üstünde

Çığnanan yerde çamurum - içinde yanan kömürüm
Kader kısmetim umurum - senin üstünde üstünde.

Emir buyur can vereyim - aç dergahın yüz süreyim
Bağışla günün göreyim - Senin üstünde üstünde.

Hasan derki ulu şahım - Göklere çıkıyor ahım
Benim vebalim günahım - senin üstünde üstünde.

—17—

Uzak yollardan gelerek - dost yüzün görmeğe geldim
Hem kederli hem gülerek - hatırın sormağa geldim.

Uzat ver sıkayım destin - içibde olayım mestin
Gönüle muhabbet dostum - arayıb bulmağa geldim.

Hasretiyim ellerinin - zülüfünün tellerinin.
Bahçenizdeki güllerinin - tikenin yolmağa geldim.

Dağ taş demedim gezerek - hayaldan fayda sezerek
Ufak sularda yüzerek - gölüne dalmağa geldim.

Hasan sözün kuru sanma - ufak tefek lafa kanma
Gine gideceğim amma - bir gönül almağa geldim.

Mağazullah: *Göz değmesin, Allah korusun* — **Dest:** *El* — **Vebal:** *Günah* — **Köstek:** *Engel* — **Mail:** *Düşkün, eğilimli* — **Cenk:** *Savaş* — **Tefsir:** *Yorum* — **Güzergah:** *Geçilen gidilen yol* — **Cevr:** *Sıkıntı, baskı* — **Gaflet:** *Bilmezlik* — **Ziynet:** *Süs* — **Keremallahü veçhi:** *Yüzü Allah'ın yüzü* — **Lafeta:** *Hz. Ali hakkındaki hadisin başlangıcı* — **Hudud:** *Sınır* — **Had:** *Uç* — **Dehr:** *Dünya* — **Yondurmak:** *Aşındırmak* — **Fitne:** *Karıştıran* — **Çöğür:** *Diken* — **Varak:** *Yaprak, belge* — **Üssüz:** *Issız, kimsesiz* — **Temenni:** *İstemek, arzulamak* — **Haz:** *Tad* — **Kemal:** *Olgunluk.*

—18—

Gönül içinde ev yapdım - yar girsinde baksın diye
Heman secde kıldım tapdım - dergahında haksın diye.

Kuruldu muazzam Kabe - sığdı kalbimdeki cebe
istemediler tek tövbe - hem varsın hem yoksun diye.

Dediler ruhun soyunu - ziyaret ettim köyünü
Canım kurban Hak koyunu - eşiğinde yıksın diye.

Kamuyu zerrecik gören - zerreden külliyet kuran
Gayıblarda saklı duran - gizlenmesin çıksın diye.

Hasan güzel ne hoş alem - yardan gelir mahsus selam
Şiirin sohbet tatlı kelam - dalga dalga aksın diye.

Maide : *Sofra* — **Abide** : *Anıt* — **Güzide** : *Seçkin* — **İstinad** : *Dayanak* — **Darılaman** : *Sığınma kapısı, yeri* — **Küfün** : *İnkar* — **Ser** : *Kötülük, bulaşıklık* — **Müstesna** : *Ayrık, üstün seçmek* — **Gaflet** : *Bilgisizlik, körlük* — **Hılkat** : *Yaratış* — **Uzlaştırıcı Evren** : *Hacı Bektaş Veli, Abdal Musa, Kaygusuz Abdal, Geyikli Baba, giderek Aşık Veysel gibi erenler, evliyalar, ozanlar, tüm insanların barış içinde yaşadığı bir dünya yaratmışlardır.*

Tevhit: tasavvufun en önemli konularından biri **tevhid** inancıdır. Ancak, önemli olan, "**tefrikte, tevhidi yakalamaktır**". çoklukta birliği bulmaktır. Yani, **halk içinde Hakkı bulabilmektir**. Çokluk içinde diğerleri de vardır. Daha önce de belirttiğimiz gibi Hak'a Hak olmak zaten **özgürlüğe kavuşmaktır**. Diğerlerinin, herkesin de sahip olabileceği bir özgürlüğe sahip olmaktır. Diğerlerinin de aynı **Hakka** sahip olması **eşitlik** anlayışını yerleştirir.

TALİBİ COŞKUN (Aşık Talibi)

Asıl adı Hacı Bektaşdır. Kendi beyanına göre 1898 yılında doğdu. Nüfustaki doğum tarihi 1904'dür. Sivas'ın Şarkışla ilçesine bağlı Tonus (Altunyayla) köyündendir. Babası çiftciydi. Ömrü boyunca kaderi ile pençeleşmiş bir aşk divanesidir. Gençlik yıllarında delice sevip vurulduğu Keklik Emine dayısının kızıydı. Talibi'ye şiir yazmak ilhamını Keklik Emine vermişti. Aşıklık alanında kimseden ders almadan kendini yetiştirdi. Şiirlerini topladığı kitapcıklarını satarak geçimini sağlamaya çalıştı.

Talibi sevgilisinden cefa gördü. Şiir yazar, kazaya belaya baş eğer, koşma düzerdi. Bütün yaşamı gurbette geçti. En çok Ankara'da bulundu. Kitaplarını Ankara, İstanbul, İzmir, Eskişehir, Sivas ve Kayseride yayınladı. Ankara Destanı (1938). Zelzele Seylap Destanı (1944), Felek yarası (1945), Samsun Destanı (1953), Kore Harbi Şehitlerinin Destanı, Kıbrıs Destanı (1961). Inkılap seferi (1913) Kıbrıs Destanı, (1974).

Talibi Coşkun, her olayı iyi, kötü şiirleştiren bir aşıktı. Keklik Emine'nin aşkıyla içli, hüzünlü şiirler yazdı. Sevgilisine kavuşmadan geride özlem tüten, yüzlerce şiir bırakarak 1976 ylında Ankara'da öldü Sırrı Yalçın "Halk şairi Talibi Çoşkun'un Hayatı ve Şiirleri" (1936) adlı kitapta bir kısım şiirlerine yer verdi..

Dili sadedir, şiirlerini temiz duygularla, samimi bir uslubla yazmıştır. Şiirlerinde yalnızca kişisel duygularını, yaşantılarını, acılarını yansıtmakla kalmaz, toplumsal gerçekleri, siyasal olayları ve doğal yıkımları da anlatır. Lirik aşk ve gurbet şiirlerinin yanı sıra yergi ve gülmece yanı ağır basan şiirlerde yazmıştır. Soyut ve dinsel konulara hiç girmedi. Alevi bir ailedendir.

—1—

Bu sene Mevlam çok verdi kışı,
Dümdüz oldu dere, tepe, taş başı.
Kamyonun içinde on altı kişi,
Hacılar yoluna düştü otobüs.

İşte kaldık Hacılar'ın yolunda,
Bir hüner yok şöförlerin elinde.
Bindokuz yüz kırkdokuz yılında,
Adın bir tarihe geçti otobüs.

Gitmiyor boşuna kamyon yüz tuttu,
Çalışmıyor her aletler buz tuttu.
Arkadaşlar indi hepte söz tuttu,
Ayazı yedikçe şişti otobüs,

↓

Kimi kazına aldı, kimi küreği,
Kimisinin güp güp atar yüreği.
Şoför Mehmet efendinin durağı,
Ufak belli benzer astı otobüs.

Ondört kürekciyi soğuk yıldırdı
Onlar ayıkladı tipi doldurdu.
Bu yıl kıştan pek çokları çıldırdı,
Senin yiğitliğin geçti otobüs.

Geriki otobüs ileri geçti,
Bizim makineye bir çığır açtı.
Otobüs canlandı hem köy yanaştı.
Gayri yiğitleşti uçtu otobüs.

Motor çalışmıyor teker dönmüyor,
Şöför yalvarıyor kimse inmiyor.
İleri gitmiyor, geri dönmüyor,
Kışa güç yetmiyor şaştı otobüs.

Talibi gurbete düşmüş neylesin,
Bin derdi var hangisini söylesin.
Allah bunaltmasın yardım eylesin,
Hamdolsun tehlike geçti otobüs.

—2—

↓

Hacılardan çıktım ikindi vakti,
Acep bizim kısmet nereye kalktı.
Hisarcık bağları burnuma koktu,
Görünmüyor yeşilleri alları.

Hisarcığı gördüm bir dere boyu,
Bağları şerefli, şirindir köyü.
Abuhayat gibi akıyor suyu,
Bahçelerde açılıyor gülleri.

Nereden gelmedir bu köyün aslı,
Gençleri medeni, akıllı uslu.
Manzarası güzel, her taraf süslü,
Çayır çimen dereleri yolları.

Hisarcık' ta Hacılar'ın denginde,
Kıranardı yüksek, Talas enginde.
Durma çalış, şimdi rağbet zenginde,
Sorulmuyor fukaranın halleri.

Nasip kalktı geldim Kıranardı'na,
Seyran ettim yaylasına yurduna.
Oturmuşlar bir tepenin sırtına,
Çoktur dere tepe cılga yolları.

Kıranırdı Hisarcığ'ın yanında,
Bereket var nimetinde namında.
Geze geze bura geldim sonunda,
Grülüyor şöhretleri şanları.

Eğer yolcu isen buradan kalkın,
Endüllük köyüne bir isim takın.
Uzak değil bir birine pek yakın,
Hep karışık davaları, malları.

Reşadiye soğan sarmısak diker,
Ağcakaya rençber, çok tohum eker.
Bunların arası on dakka çeker,
Gayet dardır arazisi çölleri.

Bazı köyler varki ocak yakmıyor,
Zenginleri fukaraya bakmıyor.
Evvel bahar geçti karlar kalkmıyor,
Bu yıl perişan milletin halleri.

Mevlam kullarını böyle mi sever,
Ne sırtımız kızar, ne de gün çavar.
Bu yıl kıştan kırıldı çok mal, davar,
Allah büyük, kayırmaz mı kulları.

Talibi geziyor nereden nereye,
Derdimi yazıyor ağdan karaya
Yolum uğramadı Zincirdere'ye,
Ondan öte görmek olmaz kelleri.

—3—

Fatman'ın gözleri ala,
Fincan ile bakar fala.
Kara günler gelir geçer,
Sen Mevladan dilek dile.

Fincanı yere devirdi,
Borçlu kapuyu çevirdi.
Pencerenin camı yoktur,
Tipi içeri savurdu.

Oturmuş fala bakıyor,
Nasip nereye kalkıyor.
Ayrılık göründü deyü,
Gözlerinden yaş akıyor.

Bu yıl tipi boran çoktur,
Halimizden soran yoktur.
Soğuk evde hastalandık,
Bir yudum su veren yoktur.

—4—

Şu güzelin adı Esma,
Darılıp da bana küsme,
Kendini köşeye kısma,
Kapıya çık sen el gibi.

Aşıklar cefayı çeker,
Güzeller belini büker.
Dili tatlı sözü şeker,
O yanakları bal gibi.

Seni gıybetine sordum,
Yolunun üstünde durdum.
Bir çala yüzünü gördüm,
Hemen savuştun yel gibi.

Dağlarda yatan evliya,
Yalvardım gani Mevlaya.
Boyu da benzer selviye,
Irganır ince dal gibi.

Kendisi esmer benizli,
Seherdeki yıldız gözlü.
Kara kaş, kırmızı yüzlü,
Açılmış gonca gül gibi.

Sana geldim, Baharözü,
Yaktı beni ela gözü,
Yusuf Ağa'nın tek kızı,
Akar bulanır sel gibi.

Talibi! Derdi tazele,
Güller bağışlar gazele.
Benim sevdiğim güzele,
Hizmet eylesem kul gibi.

—5—

Emine düşmana tapmış
Bana nisbet güler geçer
Cazuları yar eylemiş
Gayrı bizden yilar geçer
Zalim düşmanların cevri
Yüreğimi deler geçer.

Bu Emine'nin türküsü
Güzelliği hak vergisi
Saçlarında tel örgüsü
Züülfünü çalar geçer
Zalim düşmanların cevri
Yüreğimi deler geçer.

Zülüfleri tozak tozak,
Gayri bizden olmuş uzak.
Yollarıma kurmuş tuzak
Ayağıma dolar geçer
Zalim düşmanların cevri
Yüreğimi deler geçer.

Emine'm aynan parlıyor
Zalimler seni kolluyor
Ak memeler gül terliyor
Mendilinen siler geçer
Zalim düşmanların cevri
Yüreğimi deler geçer.

Aşıklar çalar sazları
Yürekde yenik sözleri
Emine'nin gül yüzleri
Kocadıkca solar geçer
Zalim düşmanların cevri
Yüreğimi deler geçer.

Talibidir nazarımda
Otlar bitse üzerimde
Kalburunan mezarımda
Toprağımı eler geçer
Zalim düşmanların cevri
Yüreğimi deler geçer.

—6—

Biz sana ne yaptık keklik Emine,
Bize nehir oldun ele bal oldun.
Bahçemizde bittin keklik Emine,
Bize diken oldun, ele gül oldun.

Sürüden ayrılmaz cins olan davar,
Südü temiz olan aslını sever.
Kendi tabisine varmağa ever,
Bizi koydun rakiplere mal oldun.

Bizde deli oldun ellerde uslu,
Ben bir kerem oldum, sen se bir Aslı.
Yüzlerim gülmüyor yaslıyım yaslı,
Bize kara oldun, ele al oldun.

Güzelliğin meşhur sanki güneşşin,
Cemalini gören gözler kamaşsın.
Mikroplar elinde türlü kumaşsın,
Ele ipek oldun, bize çul oldun.

Talib Coşkun kaderine küsüyor,
Emine'den umudunu kesiyor.
Acı poyraz gibi deli esiyor,
Ele dulda oldun, bize yol oldun.

—7—

Güneş gibi şahsım olsa,
Devlet gibi tahtım olsa,
Gazi gibi bahtın olsa,
Yine bana gelen olmaz.

Güller açsam bağlar gibi,
Gazel döksem çağlar gibi,
Altın olsam dağlar gibi,
Benden bir gül alan olmaz.

Kuş olup gezsem havayı,
Arayıp bulsam yuvayı,
Dünyada kuru davaya,
Benim gibi çalan olmaz.

Talibi der ki n'olurum
Mekanı nerde bulurum,
Korkarım garip ölürüm,
Cenazemi kılan olmaz.

— 8 —

Ağlayı ağlayı geldim mezara
Ziyaret eyledim burda anamı
Munacaat eyledim Cenab-Hakka
Kadir Mevlam koyma darda anamı

Anadan ayrılmak gayet zor imiş
Ak kolları kara yerde çürümüş
Mezarın üstünü otlar bürümüş
Yine gördüm kara yerde anamı

Beni unutmuş yer altında yatıyor
Baş ucunda cifte kuşlar ötüyor
Toprak evrah olmuş adam yutuyor
Yine gördüm kara yerde anamı

Karanlık mekanın yoktur bacası
Ne engin olur ne de yücesi
Arefe gününde bayram gecesi
Bırakma Yarabbi narda anamı

Sen gideli devir döndü dolanır
Yalan dünya kalbur olur elenir
Çoşkun sılar gibi gönlüm bunalır
Arzuların ben her yerde anamı

On yıl oldu kara yere yatalı
Gül benzini bu toprağa katalı
Dört kardeşi yetim koyup gideli
Hasiretlik koymaz serde anamı

Küçük iken elbisemi giyittin
Kucağında seve seve büyüttün
Ninni çaldın gölgelerde uyuttun
Yine gördüm kara yerde anamı

Talibi dünyada elin dar ise
Amel kazanırsan aklın var ise
Eğer anam babam bana yar ise
Arar bulurum mahşerde anamı

TANRI'NIN BİLİNÇLENMESİ

Bu sonsuz (insan için sonsuz) devirlerden sonra Tanrı kendini yeterince tanır ve keşfeder. O artık ilk konumunda (gaybi hürriyet) sahip olduğu bütün olanakların, güçlerin farkındadır. Artık Hak'ta tevhitçi tanrsal varlık da gerekli değildir. Hak, ilk-Tanrı içinde kaybolur. Eğer ilk-Tanrı kendini yeniden keşfetme ihtiyacı duysaydı, Hak yeniden geri gelebilirdi; fakat biz bunu bilmeyiz, çünkü ilk-Tanrı hakkında bir şey söylemek mümkün değildir. Südür öğretisinde Hıristiyanlıktaki ve Sünnilikteki Cennet ve Cehennem'e yer yoktur. Ölümden, bütün şeylerin Hak katında tümden yok edilişine kadarki süre, bir Bektaşinin, yasal bir insanın bilincinde şu aşamalarda yer alır:

1. Bedenle birlikte ruh da yok edilir.

2. Ruh evrende herhangi bir yerde, sıkıntılı ya da huzurlu bir durumda evrenin yok edileceği günü bekler.

3. Kıyamet gününü beklemekte olan ruh, başka bir hayvanın ya da insanın vücuduna girer (ruh göçü)

4. İnsan öldükten sonra yalnızca onun tarafından üretilen düşünceler ve düşünce zerrecikleri kalır.

Böylece öldükten sonra bir ruhsal yaşam olduğuna inanmayan materyalistler için kabul edilebilir bir formül ortaya konulmaktadır. Sadece kâmil insan Hak katına ulaşır, Hak'la birleşir, fakat kıyamet gününe kadar ruhsal kişiliğini kaybetmez.

(Anton Josef Driel Anadolu Aleviliği s: 81)

ALİ NUTKİ BABA

20. Yüzyılda yaşamış, bir Bektaşi ozanıdır. 1869'da doğdu ve 1963 de öldü. Nuri Baba'nın oğludur. Çamlıca Bektaşi tekkesi postunda oturdu. Mehmed Ali Hilmi Baba'dan el alıp, tarikata girmiştir. Önce Çamlıca tekkesine gömülmüş, çamlıca tekkesi yıkıldıktan sonra, Merdivenköy Bektaşi tekkesi yanında bulunan, Mansur Baba bahçesine kabri taşınmıştır.

Halk arasında, Nur Baba diye anılır. "İki devrin perde arkası" kitabının 237'nci sayfasında Albay Hüsameddin Ertürk'ün açıklamasına göre, (mim mim) grubunda Ulusal hareketi destekliyenler arasında yer aldı. Müridlerinden Yakup Kadri Karaosmanoğlu, yermek için mi, yoksa övmek için mi amacı belli olmayan "Nur Baba" isimli romanında Ali Nutki Babayı hedefleyen yalanla gerçek arası öyküler yazmıştır. **(Turgut Koca a, g, e s. 739)**

Zahidler eyler ta'nımız, Sofular bilmez halimiz
Dilküşadır ahvalimiz, Biz bende-i Bektaşiyiz.

Kur'an okuruz ezberi, Muhammed Ali'denberi
Pirimiz Horasan eri, Biz bende-i Bektaşiyiz.

Rehberi kimdir biliriz, Murşide ikrar veririz
Zannınız gibi değiliz, Biz bende-i Bektaşiyiz.

Bize ihsan etti celi, Bu mesleği ta ezeli
Tuttuk ebed erkan yolu, Biz bende-i Bektaşiyiz.

Otuz iki salat ile, Hacc ü savm u zekat ile
Nice yüz bin kerrat ile, Biz bende-i Bektaşiyiz.

Yoktur bizim bir şahımız, Hak saklasın imanımız
Bektaşilerdir namımız, Biz bende-i Bektaşiyiz.

Taş atan bizden dediler, Attıranı sevmediler
Şahiddir üçler yediler, Biz bende-i Bektaşiyiz.

Kar ü zarar kendimize, Hükm edemez kimse bize
Seven gelsin yanımıza, Biz bende-i Bektaşiyiz.

Yeter **Nutki** faş eyledin, Ariflere taş eyledin
Zahid ne telaş eyledin, Biz bende-i Bektaşiyiz.

Zahid: *Sofu* — **Ta'n:** *Aleyhe konuşma, alay* — **Bende:** *Bağlı* — **Zan:** *Burada bildiğiniz, düşündüğümüz* — **Celi:** *Allah* — **Ezeli:** *Önsüz* — **Ebedi:** *Sonsuz* — **Erkan:** *Yol* — **32 salat:** *Otuziki farz* — **Savm:** *Namaz* — **Kerrat:** *Tekrarlama* — **Faş etmek:** *Sırrı, tarikat gizlerini başkalarına söylemek.*

VÜCUD ŞEHRİ KAVRAMI

Harika sistemler alemi olan vücudumuzun ne değin olağanüstü, ne değin muhteşem bir güç tansığı olduğunu hiç düşündünüz mü? Her bir hücre, organ ve sistemi başlı başına bir harikalar ülkesi olan insan bedeni, bütün bu "alemlerin" çok düzenli, akıllı ve bilgili biçimde yerleştirilmiş, birleştirilmiş ve düzenlenmiş bir bütünüdür. Eskiler ona "**onsekizbin alem**" derler. Kaç onsekizbin?...

Beden denilen bu kent, çok mükemmel bir yol ve kanal şebekesiyle donatılmıştır. Bu yol ve kanallarda dolaşan erzak memurları vardır. Bu memurlar ev ev dolaşarak dışardan getirilip işlenen ve paketlenen gıdaları bir bir evlere bırakır, onların çöp ve artıklarını alırlar. Evlerin hepside canlıdır. Her ev belli bir süre yaşar ve ölür. Bu kent içinde her an binlerce yıkılış ve yeniden yapılış gerçekleşir. Buna karşın kentte en küçük düzensizlik görülmez. Besin maddeleri dışardan alınır, büyük bir kazanda pişirilir, dağıtım şebekesi aracılığı ile kente dağıtımı sağlanır. Besin artıkları ve çöpleri özel fabrikalarda süzülerek dışarı atılır. Kentin besin deposu, kileri, mikrofon ve hoparlör örgütü, telefon telleri ve kulubeleri, savunma teşkilatı ve alarm sistemi, ısıtma tesisleri, mezarlığı da vardır. Kent içinde mükemmel bir haberleşme sistemi kurulmuştur. Şehrin dışarıya açılan kapıları, dışarıyı gözleme ve dinleme cihazları vardır. Bütün bunların kentin üst kısmında bulunan kompüter yönetir. Hepsinin merkezleri oradadır. Kentte en küçük itaatsizlik düşünülemez olası tehlikelere karşı askerleri nöbet bekler. Bu askerler şehrin içinde kuş uçurtmazlar. Kötü niyetli bir düşman askerini hemen anında yok ederler. Gözün görmediği binlerce alem bu kentte uyum ve barış içinde yaşar giderler. Peki ya bu görkemli kentin hâkimi kimdir? Elbetteki Tanrı. İnsan vücudu işte böyle bir kenttir. Binbir güzellikler içinde son derece derin bir musiki ortasında saat gibi çalışır.

AŞIK DURSUN CEVLANİ

1900 yılında Kars'ın Oluklu köyünde doğdu. Bir süre Ankara Radyosu'nun (Yurttan Sesler) programında çalıştı. Ankara Belediyesi'nde memur olarak görev yaptı.

Konya'da 1966 yılında başlatılan Türkiye Aşıklar Bayramına başlangıç yılında katılan aşıklarımızdandır. Bu bayramın ilk gününde Folklorcu yazar Fahreddin Kırzıoğlu, aşıklık geleneğinin özelliklerini dinleyicilere açıklamış ve (Divan-Merhaba) açılışını yapmak üzere Ardanuçlu Aşık Efkari yi, Aşık Müdami'yi ve Aşık Dursun Cevlani'yi mikrofona davet etmişti.

1966'dan bu güne kadar Aşıklar Bayramlarımızın böylece ilk merhabasını doğmaca olarak dile getiren üç aşığımızdan birisi olmuştur. 1975 yılında öldü.

Şiir, atışma dallarında çok başarılı olan Aşık Cevlani, 1966 yılındaki yarışmalarda Türkü dalında Çobanoğlu, Aşık Müdaimi ile birlikte birincilik ödülünü paylaşdı. **(F.Halıcı a.g.e. sh:240)** Şiirlerinde Cevlani, Dursun Cevlan, Dursun Cevlanî adlaranı kullandı.

Dursun Cevlani Karslı halk şairlerimizin arasında eski halk edebiyatı ile çağdaş halk şiiri arasında köprü görevi yapmış bir ozanımızdı; yöresinin hikayeli türkü, efsane zenginliklerini iyi biliyordu. Aşıklık geleneğinin tüm inceliklerini iyi biliyordu. Aşıklık geleneğinin tüm özelliklerine vakıf, önder ve öğretici bir aşıktı.

Aşık Dursun Cevlani Türk halk edebiyatına şiir dalında çok sayıda kalıcı güzellikte şiirler bıraktı.

—1—

Adıma ağaç dediler.
Şimdi dinle nelerim var.
Biten meyvemi yediler.
Daha daha nelerim var.

Muhammedin beşiğiyim.
Kabenizin eşiğiyim.
Çorbanızın kaşıyığım,
Daha daha nelerim var.

Ademe saf damı oldum,
Nuh Nebiye gemi oldum.
Müslümana cami oldum,
Daha daha nelerim var.

↓

Ben ağacım gülüm vardır,
Dalımda bülbülüm vardır,
Kovanımda balım vardır,
Daha daha nelerim var.

Önümdeki masa benim,
Elimdeki asa benim,
Çanak, çömlek, kasa benim.
Daha daha nelerim var.

Sağ iken günümü saydın,
Hem de kestin, biçtin soydun.
Yağ peynir kaymak ta koydun,
Daha daha nelerim var.

Niçin beni mahv-edersin?
Tüfek yapar harb edersin.
Kabrine bile örtersin,
Daha daha nelerim var.

Saz da yaptın tel uzattın
Göğsüne sedef bezettin
Ben ile semah oynattın,
Daha daha nelerim var.

Kablarına telek benim,
Fırınlarda kürek benim,
Al bayrağa direk benim,
Daha daha nelerim var.

Dursun Cevlan çekmem keder,
Ağacın methini eder.
Şehirden köylere kadar,
Daha daha nelerim var.

—2—

Biz aşıkız hu çekeriz,
Neler vardır sazımızda?
Pir sunar dolu içeriz,
Yalan olmaz sözümüzde.

Biz enginlere akarız,
Gönül sözünden çakarız,
Güzellere berk bakarız,
Hile olmaz gözümüzde.

Fani dünyayı eleriz,
Kâh ağlarız, kâh güleriz.
Kâh koyun gibi meleriz,
Figan vardır kuzumuzda.

Borumuz var bohçamız var,
Dosta geçer akçamız var,
Gönüllerde bahçemiz var,
Neler geçer yazımızda

Dursun Cevlân aşktan ağlar,
Al üstünde kara bağlar,
Melhemsiz de yara bağlar,
Derman vardır bezimizde.

—3—

Allah diye yanan yiten,
Selâm sana Yunus Emre,
Canânı canı terk eden,
Selâm sana Yunus Emre

Âşkın dehâ şanın beka,
Ünün şalmışsın âfaka,
Sözün gözün özün Hakka,
Selâm sana Yunus Emre

Arayı arayı buldun,
Taştın gönüllere doldun,
Sen ölmedin mektep oldun,
Selâm sana Yunus Emre.

Rahat etsen Hak katında,
Güçlü iman var katında,
Erenlerin sıfatında,
Selâm sana Yunus Emre.

Cismin gitti, ismin kaldı,
Devir döndü zaman geldi,
Adını "Çifteler" aldı,
Selâm sana Yunus Emre.

Göreyim nur yüzün hani,
Ey piri Sultan'i fani,
Geliyor **Dursun Cevlânî**,
Selâm sana Yunus Emre.

—4—

Neyleyeyim bu dünyayı?
Nasibime çile düştü;
Büyüttüm bir gül fidanı.
Goncaları ele düştü.

Bahtım benim arkadaşım,
Yar omuzuna değdi başım.
Göğsüne aktı göz yaşım,
Çiğ tanesi güle düştü.

Bilinmedi hiç maksadım,
Düşman güldü ben ağladım.
Nice yıllar benim adım
Masal gibi dile düştü

Aşdım sevda yamacını,
Yedim hasret kırbacını,
Rüzgâr okşadı saçımı
Şimdi fırsat yele düştü.

Cevlanî sarardı soldu
Firkat oduyle kül oldu,
Âşk ne yaman işimiş bildi,
Cünun erdi çöle düştü.

—5—

Lâleden kırmızı, etrafı kara,
Bülbülün sinesi yaradır yara,
Lokman da sağ değil eylesin çare,
Harde ger pençesi kan eder bülbül.

Bülbül ne olmuşsun güllere yağı,
Bülbül ne olmuşsun gülün budağı.
Bülbül yar elinde olaydım sağı,
Harde ger pençesi kan eder bülbül.

Dursun Cevlânî der ki bu dünya fani,
Beyhude çürüdü bülbülün canı,
Bir gülün yaprağı yüz bülbül kanı,
Harde ger pençesi kan eder bülbül.

—6—

Hezaran halların sığmaz kaleme,
Bir halın kalemde dalı bendetti,
Bir halın maşrıka pençe çalmıştır,
Bir halın mağripta alı bendetti.

Bir halın şahları tahtdan indirir
Bir halın da güzelliğin bildirir
Bir halın ecelsiz beni öldürür
Bir halın sazımda teli bendetti

Bir halın bülbülüdür, bir halın güldür,
Bir halın siyahtır, bir halın müldür.
Bir halın cevahir, bir halın laldır,
Bir halın sarrafta pulu bendetti.

Bir halın Hind imiş bir halın Habeş
Bir halın benimle kuracak savaş
Bir halın ay imiş bir halın güneş
Bir halın kırmanda şah bendetti

Bir halın Zengibar bir halın Yemen
Bir halın dağları bürüdü duman
Bir halın dünyadır bir halın umman
Bir halın **Cevlani** kulu bendetti

İNSAN NİÇİN YARATILDI?

İnsan... Evren ağacının meyvesi... Bu güzel alemlerin, bu görkemli varlıkların dikkatli bir seyircisi. Doğa ve evren Sultanının birliğini, haşmetini, ustalığını her biri kendi özel diliyle ilan eder, atomlardan yıldızlara, galaksilere değin sayısız varlıkların hepsinin çevirmeni... İşte insan... Dünya onun evi... Dağlar onun emrinde, denizler onun ayağı altında, hava ona binek olmuş. İpek böcekleri onu giydiriyor, arılar bal yapıyor, koyunlar kuzular onu besliyor, çamur yiyen ağaçlar en tatlı meyvelerini ona sunuyor, renk renk çiçekler onun için süslenmiş, kuşlar onun alemine neşe katıyor. Ay bir lamba, güneş bir ısıtıcı olmuş. Melekler ona secde ettirilmiş. Mimarı bu küçük insanı niçin yarattı? Koca galaksilere manevra yaptıran, her biri milyonlarca yıl yaşayan yıldızlar var eden Sultan 60-70 yıl içinde çürüyüp giden insanı niçin yarattı? O bunca emeğe bunca masrafa değer mi? Kaldı ki o bu kısa yaşamı bile hayvanca yiyip bitirmektedir. Cansız ve bilinçsiz yıldızların artıkları yeni yıldızlar yaratmak için kullanıldığı halde insan gibi üstün mahlukatın artıkları gübre olmaktan öteye gitmemektedir. Öyleyse insan yaratılışının sebebi nedir? Bunu da o bulacaktır... Yedibin yıldır bu arayış sürmektedir. Bundan sonra da süreceği açıktır. Doyurucu yanıt henüz ortada yok. Ama bir gün mutlaka bulunacaktır. Evrenin genişliği içinde ve sonsuz genişliği her yerde varolan Tanrı gelip gönlümüzün derinliğine gizlenerek bizi ve sonsuzluğu görmektedir. Ona binlerce şükran...

ALİ ÖZSOY DEDE

1907'de Sivas'ın ünlü Sivrialan köyünde doğdu. Dedelik yapmaya 16 yaşında başladı. Soyu, Erzincan'a bağlı Kemaliye ilçesinin Ocak Köyünde yatan Hızır Abdala, giderek gözcü Karacaahmet'e dayanır. Kendisini yetiştirmiştir Tarikatın tüm inceliklerini bilir. Şiirleri Ali Özsoy Dede görüşleri ve Şiirleri (1991) adlı kitapta toplanmıştır. Geniş ve çağdaş bir dünya görüşüne sahip olan Ali Özsoy dedenin dini konuların yanı sıra, toplumsal, politik, ekonomik sorunlara da yer verdiği görülür; şiirlerinde akıcı bir şöyleyiş egemen olup dili durudur.

—1—

Bütün dinler bir millet olsa
Ara yerde senlik benlik yok olur
Ne Musevi ne İsevi kalmasa
Muhammed'e halifelik yok olur

Senlik benlik aramızdan kalkarsa
Bu ikilik insanlardan çıkarsa
Nurcular da bu dünyadan giderse
Gerginlikle kavga döğüş yok olur

Ademliğe hizmet ederse fertler
Ortadan kalkarsa hep adavetler
Silah bıçak atılır susar toplar
Hidrojenli atom bomba yok olur

↓

İyi niyet insanlığın temeli
Herkes kazanıp kendi yemeli
Dünyada eşitci bir yol kurmalı
Mahkeme ile cezaevi yok olur.

Dünyada yaşıyan bunca zevatlar
Gökte neler arar o asıl zatlar
Cami de olmaz bu kerametler
Çalışmakla çirkin kuyular yok olur

Özsoy'a davetler bizden çıkarsa
Din kavgası bu dünyadan çıkarsa
Ulu Tanrı halimize bakarsa
Padişahlık hem krallık yok olur

—2—

Ulu tanrı bana yardım eylese
Şöyle bir adılce devran kurarım
Hükmü hükümeti batıl ederim
Yeniden bir nizan alem kurarım

Devletleri orta yerden
Sınırları tüm ateşe veririm
Haksızları cehenneme sürerim
İnsanlara yeni düzen kurarım

↓

Bütün silahları suya dökerim
Adam öldürmeyi yasak ederim
Milletleri hep bir mezhep ederim
Dünyaya böyle bi (çarkı) devran kurarım

Amerika cinimacın düpedüz
Rusya Fransa Araplar ve biz
Hep bir millet değilmiyiz ademiz
İkiliği çözer birlik kurarım

Özsoy insanoğlu yapabilir mi
Hak nasip bu ya hakkından gelir mi
Cehdederim üstesinden gelirim
Her gece düşümde böyle bir devran kurarım

—3—

Yolu doğru bir devlete
Yürüyelim yürüyelim
Komşu uçtu aya vardı
Uyanalım uyanalım

Geçti tembelliğin çağı
Üstümüzde faşist ağı
Hep tuttular solu sağı
Dayanalım dayanalım

↓

Solumuz doğru bir yoldur
Sağımız bir sömürüdür
Halkım ulusum çok kördür
Birleşim birleşelim

Birlik olup çalışalım
Bir toprakta barışalım
Bir ağızdan konuşalım
şaşmayalım şaşmayalım

Ali Özsoy haksızları
Saymayalım yoksulları
Bu toprakta hırsızları
Koymayalım koymayalım

—4—

Köşeyi vahdete çekilmek olmaz
Nil de kudret elde kuvvet oldukça
İnsanlık yolunda hizmet eksilmez
Şerefle yürüyen yollar oldukça

↓

Köyünü kentini elini koru
Nefsin için olma asla kaygılı
Toprak için türlü türlü ameli
Çekmeye kuvvetle takat oldukça

Özsoy sen ömrünü boşa geçirme
Sakın bilmeyene suyun içirme
Nankörlere hiçbir hizmet yetirme
Bahçeli bağları vatan oldukça

—5—

Bedrettin yoluna taş atanların
Zaman zaman kafasına vurmalı
Hacı-hoca-yobaz it-köpeklerin
Yaptıklarını nedameti sormalı

Yerlerinden alaşağı etmeli
Hainlerin kuyruğundan tutmalı
Bunlar gibi alacaklar netmeli
Hepsini de Sibirya'ya sürmeli

Elmalı'da olanları unutmadan
Nifakları kaldırmalı aradan
İkilik yapanları her bir sıradan
Zaman zaman kurşunlara dizmeli

↓

Neler yaratacak yığınla Mervan
Bunlar bize zaten eskiden düşman
Muaviye yasasını kurmadan
Tepelerine oniki mıh çakmak

Yolumuzun yollarını bozmadan
Çalışan halk birliğinden azmadan
Arap gelip kafamızı ezmeden
Kafirleri zindanlara koymalı

Ali Özsoy Aleviyem n'olacak
Emeğini satanlar bir gün gülecek
Zindanları tarla edip sürecek
Sağ olup da o zamanı görmeli

—6—

Öyle bir zaman ki hiç tadı yoktur ↓
Devlet belli değil halk belli değil
Askeriye din işine karıştı
Mehzep belli değil din belli değil

Hani erleri çöllerde kıran
Padişahlar idi Araplara karışan
Bizi İngilize hep teslim eden
Düşman belli değil dost belli değil

Yabancılar aya çıktı oturdu
Din-siyaset Türkiye'yi batırdı
Paşamız da doğru yolu yitirdi
Giden belli değil yol belli değil

Osmanlı artığı devlet aldılar
Muaviye'nin kanununu kurdular
Kavmimizin yollarını bozdular
Kanun belli değil suç belli değil

Ali Özsoy neden sana mı düştü
Geçen yıllar geldi aklıma üştü
Paşamız nurcuymuş neye yaradı
Dinci belli değil din belli değil

—7—

Çok peşine düşme fani dünyanın ↓
Dünya malı burda kalır dediler
Öyle bir yol tut ki olasın makbul
Geri de hep iyilik kalır dediler

İnsanda birşey var adın söyletmek
Elinden geldikçe iyilik eylemek
Doğru yol gösterip halkı uyarmak
Ali'nin yaptığı budur dediler

Kazandığın malı hem yedir içir
Dünyada nam kazan gününü geçir
Bir gönül yap al gel kendine yetir
Erenlerin yolu budur dediler

Marifet dünyada hayırlar yapmak
Kişi özümden kini kibiri atmak
Zaman cahiline akıllar vermek
Yolumuz dergaha böyle dediler

Özsoy yine yolun yokuşa düştü
Ölüm geldi hemen sana yanaştı
Dünya varlıkları dünya da kaldı
Şah-ı Merdan böyle gitti dediler

—8—

Dedeliğe hizmet etme ey sofu ↓
Senin dedeliğinin nerden dediler
Anandan mı babandan mı bu sana
Yalan dolan ile olmaz dediler

Aslından bahsetme kimse bilmiyor
Yalan dolan ile adam olmuyor
Dünya malı bu dünyada kalıyor
Dürüstlük doğruluk adem dediler

Keramet gösterme o değil hüner
Sahte kerametler nemize yarar
Bir ilim öğrenki faydası tutar
Arif alanlar hep böyle dediler

Bırak boş davayı ademliğe bak
Yetmişbeşten sonra sürüşme mutlak
Özsoy sen kimseye hiç etme nizah
İnsanlığın yolu budur dediler

—9—

Garip gönül acep neden şad olun ↓
Sana her yerlerde saray bulunmaz
Bazı viranede baykuş misali
Bazı da kanmaya dallar bulunmaz

Her dem sana atlar libas giydirmez
Dembedem şad edip güldürmez
Türlü yemek çekip karnın doyurmaz
Bazıda çorbayla ekmez bulunmaz

Özsoy dünya için yanıp tutuşma
Bu dünya fanidir kaygıya düşme
Felleğin üstüne at sen karışma
Bazı da giymeye şal aba bulunmaz

—10—

Muhammed Ali'nin doğru yoluna ↓
Edep erkan ile giden kalmadı
Doğuda batıda hiç bir diyarda
Ehlibeyti zikredenler kalmadı

İmamlar soyuna düşman çoğaldı
Ali'den Hüseyin'den söz açılmadı
Doğru yoldan azan hep yezid oldu
Bu yolu sürecek insan kalmadı

Alevilik gitti batıla gitti
Mervan muhafıklar dünyayı tuttu
Peygamber yolunda insanlar azdı
Çoğaldı munkirler mümin kalmadı

Bekir'e Osman'a değer verdiler
Haksızların davasını sürdüler
Özsoy Türkiye hep haksız doldular
Kerbela'ya giden yollar kalmadı

—11—

Taş duvara karşı ibadet etmem ↓
Kıblem Muhammed Kâbem Ali'dir
Otuziki farzdan bana laf etme
Kıblem Muhammed Kâbem Ali'dir

İbate vakit tayin etmedim
Kuru mescidlere ben hiç gitmedim
Hiç bir zaman hak yolundan saşmadım
Kıblem Muhammed Kâbem Ali'dir

Sağım selad kendi özünü bulmak
Muhammed Ali'ye ikrarın vermek
Oniki imamlardan hem himmet almak
Kıblem Muhammed Kâbem Ali'dir

Ben orucum diye halkı üzmedim
Kimsenin hakkına ben göz dikmedim
İyi insan olmaktan başka bilmedim
Kıblem Muhammed Kâbem Ali'dir

Özsoy bu dünyaya geldim ademsin
Nene gerek onu bunu n'idesin
Sakın kimsenin hakkına elin değmesin
Kıblem Muhammed Kâbem Ali'dir

—12—

Bahçede bir ağaç meyve vermezse
Onu tam kökünden kesmek gerektir
Yeşerip biterse dikenli çalı
Ondan koklamaya bir gül gerektir

Bir peygamper gelmemiştir anasız
Ne Musa ne İsa doğdu babasız
Koyuna koç katılmadan kuzu olmaz akılsız
Sütü yoğurt yapmaya maya gerektir

Bütün dünya hep anayla babadan
Vasıtasız halk eylemez yaradan
Öyle kurdu bu kanunu var eden
Dünyaya gelmeye ata gerekir

Ana bir kazandır kaynar taşınır
Baba bir damızlık boyna yetirir
Ağız ağıza dudak dudağa niyazlaşır
Dünyaya getirmeye evlat gerektirir

Gel ey **Özsoy** sen uzağa yorulma
Tabiatın kanunundan ayrılma
Bekey kardeş sözlerime darılma
Yaşlanmaya güzel kadın gerektir

—13—

Gerçeğin yolunda yürüyen aşık
Çalışır çabalar haktan ayrılmaz
Ne nefsine uyar ne ele kıyar
Sırrı hakikatta yoldan ayrılmaz

Başına toplanan elinden kaçar
İrfani meclisinde gehverler saçar
Gerçekler yolunda serinden geçer
Kesseler başını yoldan ayrılmaz

Değme kişilere ülfette olmaz
Cemde cemiyette kıyamet olmaz
Kimsenin serveti gözünde olmaz
Nefsine kıyarda dosttan ayrılmaz

Ne çekinir ne de korkar utanır
Zaman cahilinden bezer usanır
Mantıklı konuşur hakka dayanır
Sosyal fikirden haktan ayrılmaz

Özsoy emeğini hiç verme boşa
Karga gibi pervaz denmez üleşe
Softanın şerrinden çekinmez haşa
Ulu atası Bektaş Veliden ayrılmaz

—14—

Efsane efsane söylemek olmaz
Herşeyin aslına ermeli gönül
Boş yere gurbeti boylamak olmaz
Her türlü lisanı bilmeli gönül

Cümleyi varlığın özüyle bilmek
Bütün mevcudatı gözüyle görmek
Adem ile her eşyada nur olmak
Ruhta da varlığı sezmeli gönül

Gerçeklere eren erdi Hak için
Yalanla dolanmak namertler için
Hakkı her eşyada sır bilmek için
Şeytan tapusundan çıkmalı gönül

Özsoy sen o sırra erebildin mi
Ademdeki Hakkı görebildin mi
Gerçeğin yoluna girebildin mi
Şeytanı içinden sökmeli gönül

İLK AŞAMA

Tanrı ilk aşamasında kendi kendisinin bilincinde değildir. Bu Tanrı kendi içinde yatan sonsuz olanakların yeteneklerin, güçlerin, düşünme biçimlerinin farkında değildir. Bunun için dönüşüme uğraması ve daha yüksek düzeyde yenibir bilince ulaşmak üzere kendi kendisi ile yabancılaşması (Hegelci mantıkta olduğu gibi) zorunludur. Bu ise Tanrı'nın kendi bilincine vardığı görkemli südür (oluşum, türüm) devirleri ile olmaktadır. Tanrı bunu, yaratıcısına geri döndüğünde, Tanrı katına ulaştığında, Tanrı ile bir olduğunda bilgisini Tanrı'ya aktaran kâmil insan aracılığı ile gerçekleştirir. Bu geri dönüş, Tanrı ilk konumundayken (gaybi hürriyet) mümkün değildir, çünkü insan için de, kâmil insan için de Tanrı elle tutulmaz, kayranamaz, dokunulamaz, erişilmez bir konumdadır. Bu nedenle ilk konumundaki Tanrı, artık yüzde yüz Tanrı olmayan, fakat kâmil insanın erişebileceği ve bütün insanların kavrayabileceği yeni bir konuma ulaştırır kendini; Tanrı bunu yaparken dönüşüm, yabancılaşma ve südür formlarını kullanır.

(A.J. Dierl a.g.e s: 80)

HAMDİ

Gerçek kimliği, kişliği, doğum ve ölüm tarihleri ile yaşamı hakkında ayrıntılı bilgi yok.

Yirminci yüzyılın başlarında yaşamış bir Bektaşi ozanı olduğu sanılıyor Dimetoka'da Seyyid Ali veya Kızıl Deli tekkesinde, bir süre hizmet etmiştir. Söyleşi akıcı, dili durudur.

—1—

Cem'olup erenler yerli yerine
Erler yâ Muhammed Ali çağırır
Mürşidinin âgah olur sırrına
Pirler yâ Muhammed Ali çağırır

Seyyid Ali Sultan erler atası
Bâtınan ihâta eylemiş nâsı
Çar alâmet ile kudûmun tası
Gürler yâ Muhammed Ali çağırır

Bu meydâna nice âşık delilir
Erenlerin yol erkânı dirilir
Muhammed Ali'nin kadri bilinir
Diller yâ Muhammed Ali çağırır

Gönüller birlenüb açılur meydan
Hep yerli yerine bunca âşıkan
Erenler meclisi bağ ile bostan
Güller yâ Muhammed Ali çağırır

Pirimin çevresi bağçeler bağlar
Kızıl Deli suyu mevc urub çağlar
Çâr etrafında hû çekince dağlar
Çöller yâ Muhammed Ali çağırır

Erenler cem'olup cümle Tefkurda
Cümle üçler kırklar yediler anda
Kızıl Deli suyu akub coşanda
Çağlar yâ Muhammed Ali çağırır

Erenlerin güzel yolu erkânı
Yüz sürüben **Hamdî** ola mihmânı
Yılda bir kez gelir yayla seyrânı
Dağlar yâ Muhammed Ali çağırır

Kızıl Deli Suyu : *Kızıl Deli dergâhı çevresinde bir ırmak*— **Kudüm :** *Dümbelek kasnağı daire biçiminde olup üstüne deri çekilir. tekkelerde usul vurmada kullanılır. Türk musikisine özgüdür.* — **Tekfurdağı :** *Tekirdağı'nın eski adı*—**Çâr alamet:** *Bektaşi halife babalarına verilen dört alamet: Sancak, çerağ, post, sofra.* — **Yayla Seyrânı:** *Hızır günlerinin doksanıncı günü yapılan, bir kir bayramı. Bu bayramda kurban olarak boğa kesilir, pişirilip halka dağıtılır.*

—2—

Hakîkat râhıdır bizim râhımız
Erenler zümresin âşikar etti
Lûtf-i ezelîden şeyh ü şâhımız
Bu sırr-ı esrârı yâdigar etti

Göründü bir nûr-u bâb-ı hidâyet
Makam-ı Kerbelâ kıldı ziyâret
Teşne şehîd oldu Şâh-ı velâyet
Çekti gülbangini Hak'kı yâr etti

Ârif oldur gûş eyleye bu pendi
Bir pîri sevenden aldım bu fendi
Enelhak na'resi ey **Âşık Hamdî**
Bu yolda Mansûr'u çekti dâr etti

Rah : *Yol* — **Aşikar** : *Apaçık* — **Teşne** : *Susuz* — **Fend** : *Hile, düzen burada uzluk, ustalık* — **İsit-Pend** : *Söz* — **Enelhak** : *Tanrı benim, Tanrı bende* — **Dar** : *Sorgulama* — **Bab-ı hidayet** : *İyilik kapısı* — **Yadıgâr** : *Armagan* — **Sırr-ı esrar** : *Gizlerin gizi* — **Cem alma** : *Toplanma* — **İhata** : *Dayanak, çevirme* — **Nas** : *Halk* — **Çar Alamet** : *Dört bayrak* — **Kudüm** : *Çalgı* — **Mevc urup** : *Dalgalanıp* — **Agah** : *Bilme* — **Pend:** *Söz* — **Ezeli:** *Öncesiz* — **Ebedi:** *Sonrasız* — **Zümre:** *Topluluk* — **Makam-ı Kerbelâ:** *Hz. Hüseyin türbesi* — **Guş eyle:** *Duy, işit* — **Enelhak:** *Tanrı bende, Hak bende, Tanrı benim* — **Nar'e:** *Bağırma* — **Çâr:** *Dört* — **Mevc urup:** *Dalga vurup* — **Hü:** *Allah, Tanrının en büyük adı* — **Cem' olup:** *Toplanıp* — **Cümle:** *Tüm* — **Gönüller birlenüp:** *Gönüller bir olup canlar birleşip* — **Batman ihata eylemiş nası:** *Halkın her yanını manevi anlamda çevirmiş, sarmış* — **Kudûm:** *Türk sanat müziğinde kullanılan bir çalgı* — **Kadri:** *Değeri, saygınlığı* — **Agah:** *Bilen, eren* — **Sır:** *Giz.*

İSMAİL DEHMENOĞLU (Âşık Nimrî Dede)

1909 yılında Elazığ'ın Keban ilçesine bağlı Nimri (şimdiki adıyla Pınarlar) köyünde doğdu. Mahlasını köyünün eski adından almıştır. 12 yaşındayken baba ve annesini yitirdi. Kardeşleriyle birlikte yetim ve öksüz kaldı.

1925 yılında İstanbul'da yaşamakta olan uzak bir akrabası Nimri Dedenin yetimliğine acır ve kendisini İstanbul'a aldırır. Nimri Dede'yi İstanbul'daki Numune-i İrfan adlı bir okulda üç yıl okutur. Ne var ki okula geç yaşta başlayan Nimri Dede, yaşının büyüdüğü gerekçesiyle üç yıl sonra öğrenimden uzaklaştırılır. Aşık Nimri Dede'nin Hz. Mevlana'ya da bağlılığı bilinmektedir.

Nimri Dede, çoşku ve cebze ozanıdır. Tasavvufta hal ehli sayılıp da şiirlerindeki kafa tutucu deyimleri hoş görülen âşıklarımızdan birisidir. tüm deyimlerini, çıkış noktası ne olursa olsun kutsal inancın sağlam temellerinde oturmakta gecikmez. Düşünce ve felsefesi Pir Sultan'ların, Kaygusuz Abdal'ların etkisini taşır.

Nimri Dede 1966 yılında Konya'da düzenlenen Türkiye Âşıklar Bayramlarına aralıklı olarak katıldı. **(F. Halıcı)**

Saz çalmayı bilmediği için yarışmalara atışma ve şiir dalında katıldı, büyük ilgi ve beğeni kazandı.

—1—

Ben kendi kendimi bulduğum dem dem, ↓
Küllü men aleyha fena elveda.
Onda hak ile hak olduğum dem dem,
Çar anasır kefi nuna elveda.

Ayan oldu vahde-hu'nun esrarı,
Habbelerde bile yoktur inkârı.
Bu vech-i Hüda'nın yoksa kenarı,
Zaman, mekân, emr-i küne elveda.

Çok raksettim bu elvanın faslına,
Şimdi bütün yüzler döndü aslına,
Can canan bir oldu misli misline,
Artık inan, ikrar, dine elveda.

Mahlûkat gafletle olunur ayan,
Hak, halk ile oldu; halk kaldı nihan,
Daim var göründü Hazret-i İnsan,
Cehlimle gördüğüm ane elveda.

Ey Dede maksud'un sensin hakikat,
Bir yürümüş hakikatla şeriat.
Var kendi kendine eyle muhabbet,
Artık olsun namı şane elveda.

—2—

Eğer tabiatın özün ararsan,
Evvelâ var, hissi insanı öğren!
İdrak içinde ruh denen ceryanın,
Kalbinde yaptığı devranı öğren!

Hem tahlil et, mevcut olan kanını,
Neresinde bulursan gör canını.
Orada sarfeyle her imkânını,
Canın eğlendiği mekânı öğren!

↓

Gör ne incelik var organlarında,
Beyne bağlanmışlar aklın yanında,
Havadis verirler tam zamanında,
Ordaki nizamı, erkânı öğren!

Öğren O dizilmiş kemiklerini,
Gör nasıl giymişler etle derini!
Sen bir yana koy da bildiklerini,
Nimri'den bu ilmi irfanı öğren!

—3—

Atamın beline inmezden evvel,
Şol kudretten terkip oldum da geldim.
Ana rahminde bir tezgâha düşüp,
Sureti insanı buldum da geldim.

↓

Bütün azan o tezgâhta dokundu,
Terkip olan kudret ol kaba kondu.
Tekâmül müddetin dokuz ay on'du,
Orda nizamatla doldum da geldim.

İşte bu libasla geldim cihane,
Buna konup, bundan çıktım ayana.
Hoş gelsem sığmazdım hiç bu mekâna,
Âşık Nimri'yim kul oldum da geldim.

—4—

Bizi her nebatın her nüvesinde,
Terkibimiz Tanrı ferman eylemiş.
Her birinden bir yol açıp babaya,
Anada şeklimi insan eylemiş.

↓

Sönmez bir ocaktır ana sevgisi,
Bilmem ki, bu nasıl Tanrı vergisi?
Ne zaman ki ana olsa birisi,
Canını yavruya kurban eylemiş.

Ana kâinatın anahtarıdır,
Ana her varlığın iftiharıdır.
Ana bu **Nimri'nin** sadık yarıdır,
Çünkü her derdine derman eylemiş.

Tabiat: *Doğa, huy* — **His:** *Duygu* — **Nebat:** *Bitki* — **Nüve:** *Çekirdek* — **Terkip:** *Birleşim* — **Kâinat:** *Evren* — **Tekamül:** *Evrim* — **Libas:** *Giysi* — **İdrak:** *Bilinç.*

REMZİYE BACI

Doç. Dr. Bedri Noyan'ın Bektaşilik ve Alevilik nedir adlı kitabında bu kadın şair hakkında, şu bilgiler verilir:

"Remziye Bacı Filibeli'dir. Arif Ağa'nın kızıdır. Yenişehirli Hüseyin Hüsni Erdikut Baba'nın eşidir. Karşıyaka'da oturdu.

1913 yılında Prizlenli Hafız Derviş Şani Efendi'nin rehberliğiyle Ali Ülvi Baba'dan İzmir'de el alarak tarikata girmişti."

Âşık oldum Mecnun gibi Leylâ'ya
Kalmadı kararım düştüm sahraya
Can verildi sandım o dem eşyaya
Ali'nin avâzın duyduğum gece

Rehber aldı beni çıkardı taşra
Pâk edip çirkâptan kılmıştı ihya
Mutu kable sırrın eyledi ifşâ
Mansur'un dârına durduğum gece

Uyandım gafletten açıldı gözüm
Bağlı gördüm Hakka can ile özüm
Rûşen oldu gözüm güldü gül yüzüm
Erenler meydanın gördüğüm gece

Ol saatte aldı Pîrim elimi
Bağladı tığbendle benim belimi
Lâ yüsel remziyle kesti dilimi
Mürşid eteğini tuttuğum gece

Erişti muhabbet zevk-i sem'ime
Yakmışım kendimi aşkın şem'ine
Girmiştim **Remzi**'ye kırklar cem'ine
Hızırın dolusun içtiğim gece

Mecnun ile Leyla: *Bir Orta Doğu ülkeleri öyküsü. Ünlüdür. Aşk öyküsüdür. Bazı ozanlar konuyu simgeleştirerek ele almışlardır. Fuzulî'nin Leyla vü Mecnunu, bunlar arasında en güzel olanıdır. Mesnevi tarzında yazılmıştır. Bu öyküye Divan şiirinde, halk şiirinde dokunmayan ozan yok gibidir. Sevginin ayrılığın, özlemin adı Leyladır, Mecnundur* — **Ruşen:** *Aydın* — **Pak:** *Temiz* — **Çirpak:** *Kir, pislik* — **İhya:** *Gönendirme, onarma* — **Tığ-bent:** *Boynuna bağlanan bez* — **Mutı kalb sırrı:** *Gönüldeki güzellik, yumuşaklık, uygunluk gizi* — **Layüsel:** *Ölümsüz, Tanrı* — **Remz:** *Simge* — **Zevk-i sem:** *Zehir* — **Şem:** *Mum* — **Cem:** *Toplantı.*

—2—

İsmine aşkın bağlandım
Görsem diye çok ağladım
Canu ciğerim dağladım
Hak aşıkından haber ver

İzini olmamış erin
İzinden bulasın yerin
Eğer gördüyse gözlerin
Hak aşıkından haber ver

Firkat artık yaktı bağrım
Kalmadı sabr u kararım
Nice yıllardır ararım
Hak aşıkından haber ver

Kalp ehli olur dediler
Demek sana yakın bu er
Lütfeyle bilirsen eğer
Hak aşıkından haber ver

Sordum bileni bulmadım
Semtinden haber almadım
Böyle ere rastlamadım
Hak aşıkından haber ver

Durağı kaftir diyen var
Anka ismiyle anarlar
Anka nedir kaf nasıl yer
Hak aşıkından haber ver

Fenadan zevk alanlardan
Hakka beka bulanlardan
Şemsi var öğren onlardan
Hak aşıkından haber ver

—3—

Kulunun dileği senden efendim
Lutfeyle kapından ayırma beni
Benliğini kaldır benden efendim
Lutfeyle kapından ayırma beni

Bu cismimin canı sensin efendim
Gönlümün sultanı sensin efendim
Derdimin dermanı sensin efendim
Lütfeyle kapından ayırma beni

Kimseler derdimi bilemez benim
Gözümün yaşını silemez benim
Sensiz gamlı gönlüm duramaz benim
Lütfeyle kapından ayırma beni

Derd-i aşk görünse kimden efendim
Benliğin uçurur elden efendim
Yoluna kul olur dilden efendim
Lütfeyle kapından ayırma beni

Cam-ı aşkı Şemşe sundum ezelden
Benliğim dağını yıktın temelden
Sensiz geçen ömrün farkı yok selden
Lütfeyle kapından ayırma beni

Derd-i aşk : *Sevgi dergi* — **Lütfeyle :** *İzin ver, bağışla* — **Firkat:** *Ayrılık acısı* — **Kaf:** *Sanal bir dağ adı* — **Fena:** *Ölümlü* — **Beka:** *Kalıcı.*

SELMAN CEMÂLÎ BABA

Son yüzyılda yaşamış, bir bektaşi ozanıdır. İstanbul'ludur. Nâfi Baba'dan Baba'lık icazeti almıştır. Cemâlî ve Selman mahlasıyla şiirler söylemiştir. 1913'te Bağdad Kâzimiye Bektaşi dergahında Baba'lık etmiş; Kurtuluş savaşında, Denizli'ye gelmiş. Ulusal kuvvetlerde görev almıştır. Denizli'de bulunduğu dönemde, Denizli valisi Cemal Bardakçı ve Denizli'nin yerlilerinden Asım Kiritoğlu, Selman Cemâli Baba'dan el alıp tarikata girmişlerdir. Şapka İnkilâbında, başından tacı çıkarmamak için, Çanakale'li avukat Haydar Baba, Topkapı tekkesi şeyhi Bektaş baba'lar ile birlikte, Arnavutluğa gitmiştir. Bir süre Elbasan Tekkesine Baba'lık yapmıştır.

"The Bektashi Order of Dervishes" kitabının yazarı John Kinsley Birge'ye de el verdiğini, Denizli'li baba Asım Kiritoğlu söylemiştir. Birge, kitabında bu zattan sitayişle ve hayranlıkla söz eder. Bektaşiliği ve tasavvufu çok iyi ve sistemli bildiğini belirtir. 1940'larda öldüğü sanılmaktadır. **(Turgut Koca a. g. e s:719)**

—1—

Mi'râc-ı emel kâmile meydân-ı Ali'dir ↓
Minhac-ı Hudâ talibe devran-ı Ali'dir

Ben gönlümü teslim ederken eyledim ikrâr
Ahdi ezel imanıma bürhân-ı Ali'dir

Ey dil bu yeter sıtkına ispat-ı hakikat
Maksuduna vâsıl eden îmân-ı Ali'dir

Sermest-i ebed oldun ise aşk ola derviş
Çek cür'asını şevk ile peyaman-ı Ali'dir

Rüyet edegör Kâbe-i lâhutu **Cemalî**
Matlub-u Elest hikmet-i Selman-ı Ali'dir

Minhac-i Hudâ : *Tanrının yolu-* **Ahd:** *Sözleşme -* **Cür'a :** *Yudum* — **Rüyet:** *Gör.*

—2—

Bu bizler bülbül-ü bağ-ı behiştiz ↓
Gülüzâr-ı Dehre dil koymayanlarız
Nevşe-i aşk ile mest-i elestiz
Hakikat aşına doymayanlarız

Pîrim dedi ki bul kendinde kendin
Öğrenmek istersen dü cihan fendin
Dinleriz mürşid-i kâmiller pendin
Münafık sözlerin duymıyanlarız

Cemalî Selman'ım Hayder aşkına
Gulâm-ı imamın Kamber aşkına
Tâbiiz cenab-ı Server aşkına
Ali'den gayrıya uymıyanlarız

Bağ-ı behşit: *Cennet bahçesi* —**Gülzar-ı dehr:** *Dünyadaki gül bahçeleri* —**Gulâm** : *Köle* — **Cenab-ı Server:** *Hz. Muhammed.*

—3—

Hane-i zenbûra dâhil olalı
Bal tutup parmağım yalayım dersen
Mahabbetin zevk u şevkin bulalı
Lâne-i vuslâtta kalayım dersen

Vareyledi Mevlâ âlemi ibret
Nüsh-i kübradır âdemi farket
Yolunda lâzımdır eylemek hizmet
Erenlerden himmet alayım dersen

Selman Cemalî'yim cemal-i aşka
Ezelden müştakım kemal-i aşka
İrişmek lâzımdır visal-i aşka
Derya-yı aşk içre olayım dersen

Zenbûr : *Arı* -**Lâne:** *Yuva* -**Nüsh-i kübra:** *Daha doğru ifadeyle* -**Nusha-yi kübra:** *Kur'ân'ın en büyük nüshası.* — **Vuslat :** *Kavuşma* — **Müştak :** *Düşkün* — **Nevşe-ı aşk :** *Sevginin cilveleri* — **Mürşid-i kamil pendi :** *Olgun mükemmel pir sözü* — **Dil:** *Gönül* — **Maksud:** *Amaç* — **Du cihan:** *İki cihan, bu dünya ve ahiret* — **Bürhan:** *Kanıt* — **Sermest:** *Sarhoş, kendinde olmamak* — **Sermest-i ebed :** *Tanrı'nın ilk yaratılış sırasında topladığı tüm ruhlara verdiği bir tür içki ile onları sonsuza değin sarhoş etmesi, Tanrı güzellikleri karşısında canların, ruhların esrüklüğü* — **Kabe-i Lahut:** *Tanrı'nın kabesi* — **Matlub-u elest:** *Ruhların toplandığı meclisin en uygunu* — **Zevk ü şevk:** *Tadını, neşesini.*

FAKİRİ

Alevi-Bektaşî şairlerinden Fakir'inin asıl adı Cafer'dir. Malatya ilinin Yazıhan ilçesine bağlı Karaca köyünde Rumî 1282 yılında dünyaya gelmiştir. Bütün hayatı köyde geçmiş, hayatı boyunca çiftçilikle uğraşmış, ekseriya yarıcılık yapmış, gayet fakir bir yaşam sürmüş, bu durumu da kendisine mahlâs olarak seçmiştir. Geçiminin bir kısmını kış günleri ara sıra çulfalık denilen ilkel tezgâhla aba, çuval, bez vs. dokuyarak temin etmiştir.

İçli ve pek duygulu ruhlu şair eskiden bağlı bulunduğu ilçede yaptığı üç aylık bir ihtiyat askerliği hariç hiç bir yere çıkmamış. Gurbeti içinde duyan dindar şairlerin aksine çok defa sıladan gurbettekilere şiir; gurbet elde ölenler için ağıt; bazı kimseler için bazı konularda destanlarda söylemiş, bütün şiirleriyle birlikte sayısı 294 kıtayı bulan nefesler vücude getirmiştir.

Fakiri ümmidir, okur-yazarlığı yoktur. Söylediği deyişleri (Şiirleri) bir okur yazar bulup, bir kağıda yazdırıncaya değin belleğinde saklarmış.

Şimdiye kadar hiç bir antolojide dergide rastlanmaz, Kendisini Bektaşi meclislerinde yetiştiren, olgunlaşan bu ümmi halk şairi ayni zamanda Atatürk'e destan yazmıştı. Zahiren fakir mânen pek zengih bin hayat süren Fakiri Rumi 1348 (1932) de bir cuma gecesi doğduğu Karaca Köyünde hayata gözlerini yummuş, köyün güney-batı tarafındaki mezarlığa defnedilmiştir. **(Cemal Özbey, Fakiri hayatı ve şiirleri, Ankara 1954, s:6)**

—1—

Turap olan hakkı bulur enginde
Yücelerde boran olur kar olur.
Alçağı yok birbirinin denginde
Haber anlatması gayet zor olur.

Güvenmek yok bu dünyanın işine
Hoşluğuyla ağu katar aşına
Çok hal gelir kul olanın başına
Bir dem güler amma bir dem zar olur.

Bilmiyor halini ahmak olanlar
Ne ahzeder efsaneye yelenler
Pişman olur kahkahayla gülenler
Ariflerin meclisinde hor olur.

Bu şirk ile hiç bir âlem aranmaz
Mürşide ermeyen bir kâr kazanmaz
Her vakit zâlimin börkü uzanmaz
Gül deyi derdiği diken har olur.

Hay ile huy ile geçer günümüz
Zayıfladı imanımız dinimiz
Fakir der: kailik çıksa canımız
Geniş dünya başımıza dar olur.

—2—

Adem olan ademlikte durmalı ↓
Hayvan gibi sürüşmekten ne çıkar?
Eli gözetmekten kendin görmeli
Cahil gibi yarışmaktan ne çıkar?

Adem isterim ki öğütler tuta
Konu komşusuyla birliğe yete
Aradan buğuzu benliği ata
Kavga edip vuruşmaktan ne çıkar?

Kul olanın eli olsun hayırda
Hakkı hazır bil de dağda bayırda
Cevahir bulunmaz kumda kayırda
Ummanlarda aramaktan ne çıkar?

İnsan oğlu dirlik etmez marınan
Bir arada olmaz güller harman
Kandim konuşmalı sadık yarman
Yalan yere görüşmekten ne çıkar

Fakir der ki: Olan ömrüm zay olur
Yüklenir göçümüz gitti hay olur
Bu yalan dünya kime köy olur
Devran sürsen sünmesem de ne çıkar?

—3—

Hak kerimdir yoksullar da bay olur ↓
Muhanetler hiç gülmesin boşuna.
Her vakit ağlatamaz kulun Yaratan
Elbette bir gün rast gelir hoşuna

Cahil cimri mahlâs takar her biri
Doğrusu vermemek bunların sırrı
Saçarlar yabana namusu arı
Besbelli ki bunlar gelir hosuna

Etmezem kimseye hiç bir minneti
Arayıp bulalım bir ehli zâtı
Nekes sevinirse yoktur kıymeti
Çok hal gelir kul olanın başına

Hak emrine kail olda eğlen dur
Anla dinle ne hayırdır hele gör
Cihanı zaptetsen elbet te rızk bir
Sakın olup düşme nefsin peşine

Fakir der bildiğim budur : Bir mâna
Adülerin sözü kâr etti cana
Böyle geçer günümüzde bu sene
Kim karışır o Mevlâ'nın işine

—4—

Ne düşmüssün bu araya kemâlsiz? ↓
Elinde küreğin katarsın Yezit
Ahıri ölürsün murdar âmelsiz
Kan ile irine batarsın Yezit

Yer vurmadan niçin geri kalmışsın?
Bu isimde sıfatını bulmuşsun
Hindi pazar karısından olmuşsun
Muaviye işleğin tutarsın Yezit.

Tuttuğun işlere etmezsin tövbe
Dönüpte terslersin yediğin kaba
Kov gaybet edersin gelmez hesaba
Burda alır şurda satarsın melûn

İkrarlısın ikrarsızdan kötüsün
Nefis emmarden daha katısın
Yedi tamu Cehennemin sende var
Daha ondan betersin melûn

Fakir derki dediklerim sende var
İşin, gücün kin, buğuz, kuhbar
Lânetin tokunda belli gözün var
Ulaşır iblise yetersin melûn.

—5—

Yakın varalım Ali'ye
Agâh ola halimizden.
Affede günahlarımızı
Hata çıksa dilimizde

Hasettir farket fenayı
Kov ile gaybet zinayı
Tamadır yıkan binayı
Şaşırmaya yolumuzdan

Terkedelim küfri kini
Ömürdür geçirir günü
Ölüm gafil avlar seni
İş gelirken elimizden

Hırsa tabi olma kardeş
İman sana ola yoldaş
Yalan ile kurtulmaz baş
Gerçek çıka falımızdan

Fakir der : şehvetle güman
Sakın bühtan etme aman
Bunlar yedi kardeş heman
Uzak atar ilimizden

—6—

Yine çarkı felek aksine döndü
Şimdi gurbet ele düştü yolumuz.
Nedeyim bu çarhın böyle elinden
Kavimden, kardeşten kesti elimiz.

İsterdim dost ile edem pazarı
Ayrılık günüdür kalırım zârı
Nice bir çekeyim bu intizarı
Kadir Mevlâm sen bilirsin halimiz

Ara yerde karlı dağlar yücedir
Soramadım yâr halleri nicedir
Pir eyledi beni bu dert kocatır
Eğdi kametimiz büktü belimiz

Yârın hasreti yârın ateşi
Delik delik oldu sinemin başı
Lâl-ü gevher oldu silanın taşı
Gazel mi oldu bilmem soldu gülümüz?

Fakir der gönlümden gitmez bu keder
Koç yiğitler vatanını terkeder
Daha neler eder bize bu kader
Kalmaya bu garip elde ölümüz.

Agah: *Bilen, anlayan* — **Küfr ü kini:** *Küfür ve düşmanlık* — **Haset:** *İstemez* — **Zâr:** *Ağlama* — **İntizar:** *Bekleme* — **Sila:** *Yurt* — **Lal ü gevher:** *Değerli iki taş adı* — **Çerh:** *Dünya* — **Kamet:** *Boy* — **Gafil:** *Bilmez* — **Bühtan:** *Karalama* — **Kocatır:** *İhtiyar eder.*

—7—

Kırmızı güllerin eyyamı geçer
Bülbül gibi zara başlar dilimiz.
Yaz gelince eller yaylâya göçer
Issız kalır vatanımız elimiz.

Gide gide yâr peşinden yetilmez
Oynar oynar oyunundan utulmaz
Hiçbir elde iki karpuz tutulmaz
O yâr ile müşkül olur halimiz.

↓

Havaî nefsine uyan cahildir
Kaderine kail olan ehildir
Bizim eller engin olur sehildir
Burda kala toprağımız, külümüz.

Fakir der ki ulularn durağı
Yakup bilir iştiyağı fırağı
Irızk birdir dolaşmayın ırağı
Şamı şarkı tutar olsa kolunuz.

—8—

Sahte şüerasın yalan söyleme
Aşıklıkta türlü türlü haller var.
İnip bilmediğin suyu boylama
Düşer boğulursun derin göller var.

Aşıklık az bir şey Huda verirse
Küheylândır kim menzile erirse
Nedir senin gibi ahmak ürürse
Çok görmüşüm kem söyleyen diller var.

↓

Muhabbet edene sen tan edersin
Sen kendini yokla eli nedersin?
Acı tatlı demez her şey yutarsın
Muhabbette bize şeker ballar var.

Elin ayıbına niçin diktin göz
Hepsi sanadır bu söylenen söz
Bir şeye tutmazsın hem fakiriz biz
Dervişiz, giyeriz bize şallar var.

Ben **Fakir**'im işte beyan hâlimiz
Derğahı Haktandır düşen falımız
Mal degil, o yanadır yönümüz
Senin bilmediğin nice yollar var.

—9—

Evlâdı Ali'yi candan severiz
İlmi şeytaniden, yalan değiliz.
Biatımız vardır ol Hüseyine.
Yadlayıp nameyi salan değiliz.

Hiç taşra çıkmayız emri Hudadan
Bu ilmin manasın ne bilsin nâdan
Özümüz aşağı her bir gedadan
Havaî cahile yelen değiliz.

↓

Çoktur isyanımız affede Allah
Kusura noksana kalmaya ol Şah
Uğruluk etmeyiz hasbeten lillâh
Mazlumlar malını çalan değiliz.

Batıl değil ancak haktır faslımız
Mayayı Muhammet seçer neslimiz
Yapılmış balçıktan gamlı aslımız
Zevk edip kahkahayla gülen değiliz.

Fakir derki: bir ikrara bağlayız
Ehl-i beyt aşkına ciğer dağlıyız
Gözden ağlamayız özden ağlarız
Bende-i Aliyiz kalan değiliz.

—10—

Ne yaman hallere duş olduk böyle
Dirilmez başımız zaman içinde.
Meğer haktan derman ola kurtulak
Kaldık delâlette güman içinde.

Kâmil bulup derdimizi deşelim
Coşar isek yar aşkına coşalım
Bir sultanın eşiğine düşelim
Medet mürvet deyip aman içinde.

Virdeyler dilimiz ağdan, karadan
Uyma nadanlara atar dereden
Şirk ile çirkefi kaldır aradan
Mahrum olmayalım iman içinde

Çürütürsen ömrün dost için çürüt
Bağlanır, yüklerin, çekilir, şerit
Bakma her kaptana gemini yürüt
Fırtınaya uğrar duman içinde

Fakir der : Şaşkınım küllî hesaptan
Kimse ayık olmaz bu ulu haptan
Emir ferman böyle imiş Çalâptan
Zay olur gevherler saman içinde.

—11—

Ne hub seyran vardır gönül şarında
Yoksa Kerbelânın çölü müsün sen?
Anın için yaraların derinde
Derde derman olan Ali misin sen?

Her dem eser bu sevdanın yelleri
Haremi çok aşamıyım belleri
Göstermiyor bilmediğim elleri
Dostun dosta giden yolu musun sen?

Ayır goncamızdan dikeni harı
Çeke çeke ölen bu derdi bâri
Varıp mesken tutam bir gayri yeri
Güzeller şahının ilimisin sen?

Sermaye yok alam satan yârinan
Çalışalım elde olan varınan
Bulunmuyor aramaynan zorunan
Kurban olam bize gelir misin sen?

Kimisine yeşil verdin, al verdin
Kimisine kırka verdin, şal verdin
Bu **Fakir**'e türlü türlü hal verdin
Lütfedip halini bilir misin sen?

—12—

Gönlüme bir mana geldi
Lâ fetâ illa deyince.
Arz eyledim yine geldi.
Lâ fetâ illa deyince.

Bismillâh ile başlanır
Meyvalı ağaç aşlanır
Müminin kalbi cuşlanır
Lâ fetâ illa deyince.

Bu isim yedi ayettir
Yedi musaf, yedi hattır
Cisme can verir hayattır
Lâ fetâ illa deyince.

Bu söze kuralım bünyad
Lâ seyfe zülfikâr isbat
İblise kıldırır feryad
Lâ fetâ illa deyince.

Fakir, biridir zisin?
Talihleri eder tahsin
Hatmeder kur'anı yasin
Lâ fetâ illa deyince.

—13—

Nasibimiz haktan yana verilsin
Gönül kalktı bu meskenden gidiyor.
Kavim kardeş, ahbaplarım derilsin
Gönül kalktı bu meskenden gidiyor.

↓

Bir dem yahşi bir dem yaman geçerek
Çıkıp menzil menzil konup göçerek
Rakipten hazar hazar kaçarak
Gönül kalktı bu meskenden gidiyor.

Hiç başı dumansız dağlar olur mu?
Bilmem bizim için ağlar olur mu?
Dönderip geriye eğler olur mu?
Gönül kalktı bu meslekten gidiyor.

Yalan cifa olmaz dosta aşina
Yüz bin söz söylesen girmez güş^üna
Bezirgâhlar gibi kendi duşuna
Gönül kalktı bu meskenden gidiyor.

Fakir deli değil bak asarıma
İflah etmez, beni, düştü serime
Yol görünür Kerbelâ'ya, Uruma
Gönül kalktı bu meskenden gidiyor.

—14—

Kaçırma fırsatı elinde iken
Çağır Şah'ı merdan Ali'ye çağır.
Gönlünde hayali dilinde iken
Çağır Şahı Merdan Ali'ye çağır.

↓

Akıllı, merd olan kaydını görmüş
Sırat köprü yapmış, Hak mizan kurmuş
Elinden topuzu zebani durmuş
Çağır Şahı Merdan Ali'ye çağır.

Vakit hamuş, eser, geçer bu devran
Fenadan bekaya göçer bu kervan
Gittiğin vatanın haberin öğren
Çağır Şahı Merdan Ale'ye çağır.

Arif ol aklın başına döşür
Elinden gelirse işini bişir
Belki ergeç yolun oraya düşer
Çağır Şahı Merdan Ali'ye çağır.

Bir kâmil mürşidden ilmini öğren
Gütme halkın aksin başına davran
Fakir mahrum kalmaz sıtkınan çağıran
Çağır Şahı Merdan Ali'ye çağır.

Şirk: *Tanrıya ortak koşma* — **Çirkef:** *Pislik* — **Har:** *Diken* — **La feta illa:** *Hz. Ali ile ilgili hadisin başı* — **La sayfe zülfikar:** *Zülfikar gibi kılıç yoktur* — **Zay olma:** *Yitme, kaybolma.*

—15—

Aciz kalmış yezitlerin elinden
Gözü yaşlı gördüm ben ehlibeyti
Esir olmuş Kerbelâ'nın çölünde
Gözü yaşlı gördüm ben ehlibeyti.

Yazıp yedi iklime nameler saldı
Askerler çekiben üstüne geldi
Kerbelâ çölleri zar ile doldu ağlar
Gözü yaşlı gördüm ben ehlibeyti.

Emri nedir, nehi nedir bilmedi
Onda imamlara imdat olmadı
Dağıldı, başında kimse kalmadı
Gözü yaşlı gördüm ben ehlibeyti.

Bağlandı Zülcenah ileri gitmez
İmam zor ediyor adımın atmaz
Yası matem tutar Melekler yatmaz
Gözü yaşlı gördüm ben ehlibeyti.

Bağlayuben su yolunu kestiler
Oklar atıp imamları bastılar
Kimin şehit edip kimin astılar
Gözü yaşlı gördüm ben ehlibeyti.

Gamlı yaslı doğar Maharrem ayı
Vermedi kâfirler bir içim suyu
Fatime Ana vah kuzum dey
Gözü yaşlı gördüm ben ehlibeyti

↓

Ta küçük yaşında zindanın kahri
Batılı hak bilir böyledir zahri
Güzel imamlara verdiler zehri
Gözü yaşlı gördüm ben ehlibeyti

Gelmez yalan yere ahda duranlar
Belli oldu yolunda ser, baş verenler
Per perişan oldu cümle erenler
Gözü yaşlı gördüm ben ehlibeyti

Bağlayıp buğuzu tuttu inadın
Cehdetti kaldıra Ali'nin adın
Bu sana da kalmaz adüyü bîdin
Gözü yaşlı gördüm ben ehlibeyti

İmamlara mesken oldu Kerbelâ
Yezitlerden erdi her türlü belâ
Kalmadı imam nesli hayfını ala
Gözü yaşlı gördün ben ehlibeyti

Hiç bilir olmadı derde çare ne?
Hesapsız sinemde bu çâk, yare na?
Halim arzeyleyim sahip kırana
Gözü yaşlı gördüm ben ehlibeyti.

Fakir der: Sevdiğim dilleri Kur'an
Can nasıl dayansın bu hali gören
Bülbül ötmez olmuş bahçeler viran
Gözü yaşlı gördüm ben ehlibeyti

—16—

Ettiği işlere oluyor pişman
Ne beri havaya dolanır gönül
Senin nefsin sana oluptur düşman
İncitip yılanı öldürme gönül.

Efsane sözleri güş edip kanma
Sevip her güzeli meyledip uyma
Küfrile geçeni hiç günden sayma
Söyleme hilâfı yalanı gönül.

↓

Sapıtıp yolunu gitme ırağa
Sakın ol, düşersin, derde firağa
Şimdi sal kendini bak gör yüreğe
Çevirme her yerde planı gönül

Dost ol, düşman olma senden uluya
Yolun duş gelmesin kara, doluya
Virdeyle her dem çağır Ali'ye
Neylersin falanı filânı gönül

Fakir der: Öğüdüm, bu idi sana;
Yel gibi ırganıp gitme her yana
Devamı ehlibeyt gerektir bana
Vefasız cihanda kalanı gönül.

—17—

↓

Bu dünyanın işi gücü hep fena.
Çekelim yasını güzel Hüseyin'in.
Baki devlet bu imiş insana
Çekelim yasını güel Hüseyin'in.

Yevmül mahşerece hiç yası gitmez
Hep yareler biter bu yare bitmez
Sıtkile seveni kat'ümüt etmez
Çekelim yasını güzel Hüseyin'in.

Ersem didarına alsam muradım
Bir günün değemez varım, iradım
Yüzbin hac sayılır varsan bir adım
Çekelim yasını güzel Hüseyin'in.

Evliyanın, embiyanın yoludur.
Nebilerin, velilerin gülüdür
Benzemez kimseye ibn-i Ali'dir.
Çekelim yasını güzel Hüseyin'in.

Fakir in bu yoldan yoktur dönesi
Sanırsın bin yıldır her bir senesi
Kandan olmuş Ehlibeytin kur'ası
Çekelim yasını güzel Hüseyin'in.

—18—

↓

Nolur bir sultan uyansa
Eba Müslüm Veli gibi.
İslâm dinine dayansa
Eba Müslüm Veli gibi.

Zikrede meth imamı
Bir eyleye hassı âmı
Fethede Bağdadı Şamı
Eba Müslüm Veli gibi.

Sürülüptür ondan beri
Din yoluna koya seri
Öldüre bu Mervanları
Eba Müslüm Veli gibi.

Teber çala hikmetullah
Yazılı ismi seyfullah
Bir sahip göndere Allah
Eba Müslüm Veli gibi.

Fakir yüzün sür turaba
Yoluna canın et feda
Gele, yete Ali Aba
Eba Müslüm Veli gibi.

Kat'ümüt: *Ümid kesme* — **Turab:** *Toprak* — **Yevmül mahşer:** *Kıyamet günü* — **Didar:** *Yüz, huzur* — **Seyfullah:** *Allah'ın kılıcı* — **Teber:** *Tahta kılıç, kılıç.*

KÜNCİ BABA

Gerçek kimliği tam olarak bilinmeyen Günci 20. yüzyılda yaşamış, bir Bektaşi ozanıdır. Nâfî Baba yarenlerindendir. Şiirlerinde Künci, Günci Baba Baba Künci mahlaslarını kullanınır. Adına bakılırsa dokumacılık yaptığı olasıdır.

(**Yüzlerce yıl evvel pîrimiz gelüp**) dizesi ile başlayan nefesi, Nuri Halil Poyraz tarafından bestelenmiştir. Gerçek adı, doğum ve ölüm tarihleri, memeleketi bilinmiyor.

İstanbul Konservatuvarınca yayınlanan "Bektaşi Nefesleri" adlı kitab'ı ile Turgut Koca, Zeki Onaran tarafından yayınlanan "Güldeste isimli müzik kitabında, (**Kuruldu cem erkân, açıldı erler etti iktida**) dizeli nefesi de, uşşak makamında ve düyek usulünde bestelenmiştir.

—1—

Yüzlerce yıl evvel pîrimiz gelüp
Rûm'u tenvir içün yakmıştı çerâğ
Cehâletle kökler salan taassub
Bırakmadı oldu fikirlere bağ

Bir asır evvelden gelerek bir er
Şimdi irfan vaktı demişti meğer
Softalar eline geçeydi eğer
Bu fikrinden çoktan eylerdi ferağ

Şimdi pek kalmadı sofalık kalktı
Kitabların bile evlâdı yaktı
Uyuyan câhiller gözcü bıraktı
Serbestçe söylemek hâlâ mı yesağ

↓

Bektâşî kimsenin malın çalamaz
İbâdet etmekçün tenbel kalamaz
Bir kadın üstüne bir daha alamaz
Boşamaz oldukça zenvesini sağ

Ârifler nâmûs u ırzın veremez
Tesettür ne demek aklı eremez
İnsan duâ ile rızkın yeremez
Edeb içinde var her şeye mesağ

Zarar ü kârını eyice seçer
Rızk içün ibâdetten dahi geçer
Îcâb eder ise dem bile çeker
Akl u fikre göre kullanır demağ

Kazandığı rızkı helâl deyip yer
Kıyâfetçe vakte uyar da gider
Zâhidin ta'nına eylemez keder
Küncî bilir dindir aşılmayan dağ

Taassup: *Gericilik* — **Ten'vir:** *Aydınlatma* — **Çerağ:** *Mum, ışık* — **Cehalet:** *Bilgisizlik* — **Ferağ:** *Vazgeçme, bırakma* — **Yesağ:** *Yasak* — **Zenve:** *Eş, hanım* — **Tesettür:** *Örtünme* — **Mesağ:** *İzin, yol* — **Demag:** *Dimağ, beyin* — **Zahidin ta'nı:** *Sofunun kınaması.*

—2—

Biz bu gülistânın bülbülleriyiz
Bağçe-i rindânın sünbülleryiz
Biz de Nafî Baba'nın gülleryiz
Seyyid Ali Sultan'ın kullarıyız

Biz gayret ile maksûda ereriz
Fırsat bulup gülistana gireriz
Açılmış gülleri bir bir dereriz
Seyyid Ali Sultan'ın kullarıyız

Biz secde ederiz cemâl-i yâre
Vuslata olamaz başka bir çâre
Kemendle bağlanup çekildik dâre
Seyyid Ali Sultan'ın kullarıyız

Biz münkiri mü'minlerden seçeriz
Mâl ü cânı terk eyleyüp geçeriz
Mürşid elinden Kevser'i içeriz
Seyyid Ali Sultan'ın kullarıyız

Biz el ele verüb Hak'ka gidelim
Gelin gönülleri tavaf edelim
Küncî pîrin gülbangini çekelim
Seyyid Ali Sultan'ın kullarıyız.

—3—

Bu yolu kurmuşlar Muhammed Ali
Hak bilene Hak'kın erkânıdır bu
Münkirler giremez demeden beli
Sâdıklar girer er meydanıdır bu

İmam Ali Rızâ Tāki'ye verdi
Ali Naki Askeri'ye bildirdi
Muhammed Mehdi de bu sırra erdi
Muhammed Ali'nin devrânıdır bu

Hasan'la Hüseyin'in sevdiği budur
Zeynel'âbidin'in gördüğü budur
İmam Bâkır'ın gösterdiği budur
Ca'fer-i Sâdık'ın îmânıdır bu

Zâhidin hâl ü istikbâli duman
Bu sırra erenler eylemez güman
Nasîbi olanlar alurlar heman
Âşık-ı sâdıkın vicdānıdır bu

Mûsi-i Kazım'dan ayrıldı bir Şâh
Son meyvası pîrim Bektâş eyvallah
Rûm'u irşâd eden ol gül yüzlü mâh
Ayn-ı cemin Şâh-ı Merdânıdır bu

Âşık-ı sâdık olanlar yederler
El ele verirler Hâkk'a giderler
Erler meydanında sema ederler
Aşka düşenlerin dermanıdır bu

Mehlika sâkîler bâde sunarlar
Sundukça Ali'nin âlin anarlar
Baba Küncî Kevser içüp kanarlar
Âriflere Şâhın burhanıdır bu

Bağce-yi rinan: *Ulular bahçesi* — **Gülistan:** *Gül bahçesi* — **Vuslat:** *Kavuşma* — **Kement:** *Boyna takılan asılma ipi* — **Tavaf:** *Çevresini dolaşarak ibadet* — **Mah:** *Ay* — **Ayn-ı Cem:** *Görgü toplantısı* — **Mehlika:** *Güzel, melek* — **Saki:** *İçki dağıtan* — **Irşad:** *Uyarma* — **Bade:** *İçki bardağı* - **Burhan:** *Kanıt* — **Güman :** *Zan, şüphe.*

—4—

Kalbimde ezel mâye-i âk'dan günlerim var
Fark oldu şu kim Fazıl-ı Hudâ'dan eserim var

Ben derviş ü abdâl ü fakirim beli yâ hû
Kimyâ-yi vücûdu bilirim bir hünerim var

Bildim beni ben ben dilimi tâ ezelîden
Zâtımda sıfâtımda sırdan haberim var

Dünyâya ki geldim yine gittim yine geldim
Bu âlemi devr eylemişim çok seferim var

Bu **Küncî**'ye surette nazar eyeleme zâhid
Dil şehrinde gel gör nelerim var nelerim var

—5—

Kuruldu cem erkânı açıldı erler etti iktidâ
Uyandı şâhın çırağı göründü bir mehlika

Giren canlar niyâz eder meydan içre Mevlâ'ya
Gösterildi Elest demi anlara bu ibtidâ

Cömerdlik müsabakatle Şâh'ın yolun sürenler
Varların meydâna korlar bir kitâb-ı müctebâ

Koyunlar mahabbete başka bir şey bilmezler
Hak'ka vuslat bulub anlar hoş görürler bir safâ

Bir birin sevip koçanlar nâdâna sır vermezler
Hassedden şaşkınlıktan münkir eyler iftirâ

Sırların sır edenin demine Hû çekeriz
Sırr-ı aşk ayân edene lâ'net-i Hak'dır sezâ

Hacc-ı ekber gönlü tavâf olduğunu bilenler
Her fırsatta tavâf edüp hac-olurlar dâima

Gerçek erler mahabbettir ayn-ı cemin esâsı
Anlayıp kılan dehâlet etmiş olur ihtifâ

Derslerin Aref'den almış Küntükenz'i bilmişler
Giyinmişler abâ vü tac eylemişler ihtifâ

Olanlar cemâle sâcid vechullahdan dönemez
Ayân eyler âyatı-çün anlara ol simâ

Hak'kın kudret eliyle içüp demi neş'eyle
Kalkar semâ ederler şeyh ü şâb-ı pür edâ

Dem bu dem devran bu devran bunda gönül eğleyin
Haber aldık bundan geri **Küncî Baba** yok cezâ

Küntü Kenz: *Ben bir hazineyim* — **İktida:** *Uyma* — **İbtida:** *İlkin* — **Kitab-ı müçteba:** *Seçkin kitap, Kuran* — **Seza:** *Övme, laik* — **Dehalet:** *Sığınma* — **İhtifa:** *Çıplak ayakla yürüme* — **Maye-i ak:** *Ak maya, pak insan* — **Haset:** *İstemez* — **Sacid:** *Secde eden* — **Vecullah:** *Tanrı'nın yüzü* — **Hacc-ı ekber:** *Büyük hac, gönüllü ziyaret* — **İftira:** *Karalama, suç atma* — **Beli ya hû:** *Evet ya Tanrı* — **Fazl-ı Hüda:** *Tanrı'nın erdemi.*

AŞIK BURHANÎ

Halk edebiyatında Burhan adında bir çok ozan vardır. Bunlardan (1855-1908) yılları arasında yaşayan Sinop'lu Burhani ile, Kars'lı Burhanı (Dursun Durdağı) (1937) yine Erzincanlı Dursun Doğanay (Burhani) ayrı birer halk ozanıdır. Burada andığımız Aşık Burhan ise Bayburt'un Çıphınıs köyünde 1899' da doğdu. Tataroğulllarından Şaban oğlu Hüseyin adıyla tanındı. Şiire Samsun'da işçiyken başladı. Kur'an yapraklarını atıldığı bir çöplükten topladı. O gece erenler ona bade içirdiler. Sabah, uyandığında tüm bedeninin yanmakta olduğunu hissetti. Bu olayın etkisiyle 1927'de ilk şiirini söyledi:

Vilayet Samsun'da hak divanında
Göründü gözüme pir yavaş yavaş
Açtılar ortaya dört kitap ilmi
Okudum ibare hem yavaş yavaş

Hüseyin adını bırakarak Burhani mahlasını aldı. 1938'de Bayburt'ta yapılan saz şairleri haftasına katıldı, beğenildi. Burhani şiirlerinde aşk, inanç, özlem, doğa olaylarını konu edinir. Şiirleri kitap haline getirilmemiştir. Aşk, inanç, özlem konuları ile, fırtına bahar, sel gibi doğa olaylarına ilişkin şiirler yazmıştır. Şiirlerinde Burhan, Burhanî, Kul Burhan adlarını kullanmıştır. Burhani-Yakup ve Ekari karşılaşmaları (1966) kitap haline getirilmiştir.

—1—

Çıkıp dört köşeyi seyran eyleyen ↓
Yaraların bende İmam Hüseyin
Hak için canını kurban eyleyen
Yaraların bende İmam Hüseyin

Müminlerin bâde sunar elinde
Ölsem gerek, arzun kaldı yolunda
Şehid düştün Kerbela'nın çölünde
Yaraların-bende İmam Hüseyin

Müminlerin gülbengini çekiyor
Aşk ateşi bu sinemi yakıyor
Daha kanın ılgıt ılgıt akıyor
Yaraların bende İmam Hüseyin

Kalbimin aynası gönlüm yazısı
El'aman derğahtan yad etme bizi
Her demde baş verir gercekler sözü
Yaraların bende İmam Hüseyin

"Hel eta" şanında okunur ayet
"La nazir"sin "kul hüvallahü ehad"
Cümlemizi mahrum etme tâ ebed
Yaraların bende İmam Hüseyin

Hakikat evinde gizli sır olan
Daim mu'minlere destigir olan
Sensiz bu dünyayı n'eylesin **Burhan,**
Yaraların bende İmam Hüseyin

—2—

Ben deli değilim kırklar bâdesi
Yar cemalin gördüm ona yanarım
Kaynadı damarlar yanıyor kalbim
Onda yar zülfünü gördüm yanarım

↓

Yar zülfünü gördüm oldum perişan
Şükür ulu Tanrım verdi bir nişan
Gözüme göründü bir kaşı keman
Kirpiği hançeri değdi yanarım

Değdi bu sineme akıyor nehir
Bir bedr-i münire olmuşam mail
Değişti ismimiz değil Hüseyin
Ona **Burhan** oldum şimdi yanarım

—3—

Çeşmimden akıttın derya ummanı
Sefine burcunu gören var mıdır
Yandım ateşlere oldum pervane
Bu derdine bir su sepen var mıdır,

↓

Derdim doksan dokuz Eyyub'u buldu
Ciğer pâre pare bağrım delindi
Karakol burcuna nişanım kondu
Nişanğaha acep bakan var mıdır

Arpacık balunda hikmet kitabı
Ezelden yazılmış kalem kudreti
Cevheri tetfaldır **Sefil Burhanî**
Elden ele alıp satan var mıdır.

—4—

Nasıl vasfedeyim derdi kavgamı
Sürmeli ceylanım geldi de gitti
Ne öldüm kurtuldum ne yara vardım
Beni onmaz derde saldı da gitti

↓

Derdime bulunmaz asla bir çare
Kaldırdı nikabı ok vurdu yara
Darılmış o canan söylemez bana
Uğrun uğrun sitem etti de gitti.

Uğrun uğrun etti cilveyi nazı
Kaşlar kement olmuş kudretten yazı
Yaktı **Burhani'yi** ateşi közü
Vaad ile ikrarı verdi de gitti.

—5—

Kar yüce dağlarda mesken eyleme
Eser katar rüzgar ummana seni
Çalkanıp her yerde devran eyleme
Eritir baharda yaratan seni

↓

Badi saba değer kudret mûyundan
Bülbüller dem vurur gül pazarından
Katreler uyanır hikmet babından
Mahvolur zeminde şiddetin seni

Zemininde biter her bir nebatat
Külli şeylere hep ayet sebeb
Kul Burhan kimseye eylemez minnet
Götürür girdabı dalgaya seni

—6—

Hasret ateşinden Kerbela oldum
Çekerim ayrılık dert birer birer
Ya kime arzedem kimden öğrenem
Ezelden yazılmış sır birer birer

↓

Bu sırrın elinden doldum boşaldım
Hasret alayında derdi kuşandım
Dolanı dolanı candan usandım
Cem olmuş bağrında gam birer birer

Kul Burhan'a ilham etmiş hocası
Her kuluna güna güna yarası
Beni abdal eden aşkın bâdesi
Gözler nazlı yari yol birer birer

—7—

Vilayet Samsun da hak divanında
Göründü gözüme pir yavaş yavaş
Açtılar ortaya dört kitap ilmi
Okudum İbâre hem yavaş yavaş

↓

Okudum İbâre oldum pervâne
Kırklarla yediler geldi divane
Nuş edip kadehi sundum dihane
Akıttım gözümden sel yavaş yavaş

Karıştı selimiz derya ummana
O zaman seyrettim çöl Türkistan'a
Nazlı yar bıraktı beni figâna
Göründü gözüme yar yavaş yavaş

Dediler **Burhanî** eyle hizmeti
Ezel taksiminde açmış sohbeti
Sana verilmiştir Hakk'ın hikmeti
Kavuşmak mahşerde var yavaş yavaş

Dört Kapı : *Şeriat, Tarikat, Marifat, Hakikat Kapıları, tarikatta önemli aşamalar.* — **Dem** : *An, zaman* — **Sine** : *Yürek, göğüs* — **Bade** : *İçki, tarikatta Pirin verdiği dem* — **Destiğir** : *El uzatan, yardım eden* — **Bedr-ı münir** : *Parlak dolunay, pir* — **Zülüf** : *Saç* **Yad etme** : *Yabancılaştırma, uzaklaştırma* — **Umman** : *Büyük deniz* — **Mûy** : *Koku* — **Bab** : *Kapı* — **Girdap** : *Burgaç* — **Dihan** : *Kırmızı sahtıyan*

MADDE VE TANRI

İnsanoğlu için evrende ve yaşamda en doyurucu sonuç insanların kendi kendilerine seçtikleri sonuçtur. Bir sonucu seçmişsek başkasını istemediğimiz içindir. Varlık herşeydir. Evrende ve her yerde değişiklik görünüşten ibarettir. Gerçekte değişen hiç bir şey yok mu? Özdek (madde), önce Tanrı'ya karşı gibi görünür. İlkin onları iki ayrı uçta görürüz, bize öyle gelir. Biri etken diğeri edilgen durumdadır. Bir başka söyleyişle Tanrı özdek ile oynamaktadır. Tanrı maddeyi sürekli olarak etkiler. "Her varlık, bir özdekle bir biçim birleşiğidir" Aslında Tanrı biçimdir. Özdek bu biçimle biçimlenir. Öyleyse, maddenin Tanrı'nın karşısında olduğu da düşünülemez. Varlığın ilkesi birdir. Bu ilke ise Tanrıdır. Tanrı herşeyin ölçüsüdür. Ama kendisi için de birşey değildir. Böyle düşünenler için Tanrı iyilikçi değil, salt iyiliktir. Güzelliği yoktur, çünkü salt güzelliktir. Düşünceleri bulunmaz, çünkü salt düşüncedir. Ona nitelikler vermeye çalışmamalıyız, çünkü bu nitelikler

onu sınırlar. Bizin düşündügümüz hiç birşey Tanrı değildir. Çünkü O herşeydir. Bizler ondan geldik, yine ona dönüyoruz **(Orhan Hançerlioğlu, Düşünce Tarihi S: 74)**

Karanlığa aydınlığı gizlediği için merhaba. Aydınlığa karanlığın peşini sildiği için günaydın demek hepimizin gönlünden kopup gelen bir sevgi çığlığıdır. Merhaba Tanrım merhaba ey cümle varlık. Merhaba ey cümle yokluk.

Şah Sultan bunu şöyle anlatır:

Küreye girmişim kavruluyorum
Bir şişe çekilmiş çevriliyorum
Hasret ateşinde ben yanıyorum
Yaram yardan özge melhem istemez

DERVİŞ RUHULLAH (1885-?)

Asıl adı Rıfkı'dır. Sakallı Rıfk adıyla da anılırdı. Genç yaşta bektaşi tarikatına girmiş, bu yolda şiirler yazmıştır. 1908'den sonra Karagöz'ü sahnelemeyi denemiş, oyunda kendisi de rol almıştı. Kurtuluş Savaşı yıllarında Ankara hükümetine karşı çıktığı için, savaş kazanılınca Yunanistan'a kaçmış, orada ölmüştür. " Bektaşi Nefesleri " adıyla yayımladığı (1912) seçki, bu konuda yayımlanmış ilk kitaplardan biridir.

Son yüzyılda yetişmiş bir Bektaşi ozanı Rahmetli Sadeddin Nüzhet Ergun, Ziya Şakir beyden, şu bilgileri aktarır:

"Yaklaşık 1882 yıllarından sonra, dünyaya gelmiştir. Aklımda kaldığına göre; bir defterdarın oğlu idi. Gayet zeki ve ateşli bir ruha sahibdi. Bir süre eğitimini sürdürdü. Meşrutiyetten sonra, Karagözü canlı olarak göstermek istedi. Fakat başarı elde edemedi. "Bektaşi Sırrı" adında bir eser yazdı. Sonra politikaya karıştı. Kendisini tanıyanlar arasında, "Sakallı Rıfki" ününü aldı. Mütareke döneminde, Ulusal Milli Ordu, İstanbul'a geldiği zaman, Yunanistan'a kaçtı. Orada büyük bir sefalet içinde, hayata gözlerini yumdu."

Harâbî Baba'dan el aldığı yolunda, Bektaşiler arasında, bir söylenti vardır.

—1—

Vahdet bâdesile mestiz ezelden ↓
Elest kadehinden tadanlardanız
Nur alır çeşmimiz her bir güzelden
Arıyız bala bal katanlardanız

Harabat mülkünün sultanı olduk
Melâmet ufkunun tâbanı olduk
Öyle bir didarın hayranı olduk
Uryan eşiğinde yatanlardanız

Öyle bir didara mübtelâyız ki
Tektir bu âlemde yoktur şeriki
Bizi harab etti çeşm-i şebrengi
Günün girdabına batanlardanız

Görmüşüz Mansur'un kanlı dârını
Anlatıp o dârın hak esrarını
Dünyanın ukbanın bütün varını
Bir çürük akçeye satanlardanız

Hey **Rûhî** aşkolsun bu irfanına
Neş'eler yağdıran Cem meydanına
Münkir haricînin paslı canına
Katranlı kütükler atanlardanız[1]

[1] Bu şiirin 18. yüzyılda yaşayan Ruhi'ye ait olduğu ihtimali mevcuttur. Ancak hangisine ait olduğu açıklık ve kesinlik kazanmamıştır. (Bknz. C:III. Sh: 316)

—2—

Hakikat şehrinde mânâ bağından
Neş'e derenlere Allah eyvallah
Tecelli bezminin nur çerağından
Didar görenlere Allah eyvallah

Her çerağın yaktı Pir Bektaş Veli
Mahabbet neş'esi mest etti dili
Bihakk-ı envar-ı Mürtezâ Ali
Cemler sürenlere Allah eyvallah

Ayandır hakikat bir tek noktadan
Noktada gizlidir esrâr-ı Yezdan
Noktanın sırrını bize anlatan
Gerçek erenlere Allah eyvallah

Gerçi hâk-i pâyız meclis-i yâra
Her lâhza mâiliz lûtf u didara
Enelhak uğruna çekilip dâra
Can, baş verenlere Allah eyvallah

Sofî dahleyliyor cem-i vahdete
Ne yapsın şaşırmış düşmüş gaflete
Şimdi **Rûhî** gibi arş-ı uzlete
Postu serenlere Allah eyvallah

—3—

Çıkılmaz benlikle arş-ı didâra
Varını yoğunu yak da gel derviş
Enelhak uğrunda çekilip dâra
Mansûr'un câmını çak da gel derviş

Erenler bağından koku al koku
Ârif ol kitâb-ı Elesti oku
Mâna destgâhında dibalar doku
Hulleyi sırtına tak da gel derviş

Mürşide teslim ol mevtalar gibi
Sükût eyle görme âmalar gibi
Lâkin zamanında deryalar gibi
Coşup çağlıyarak ak da gel derviş

Çıkmasın sekahüm remzi dilinden
Mürşidini hak bil çıkma yolundan
Koku alacaksan mâna gülünden
Rûhi' nin kalbine bak da gel derviş

—4—

Niyaz ehlindeniz zannetme zâhit
Meşhur-u cihandır nâzımız bizim
Sözümüz mutlaka cânana ait
Enelhak çağırır sazımız bizim

Erenler bezmidir meydân-ı irfan
Zulmeti nur eder, inkâr-ı iman
Sofi ise olur tilkisi aslan
Kaplandan müthiştir bâzımız bizim

Bulmuşuz mevlâyı vicdanımızda
Edep müncelidir erkânımızda
Birdir hep bir millet meydânımızda
Türkümüz, Kürdümüz, Lâzımız bizim

Kapıdan girmeden düşün derince
Pek dardır yolumuz Sırattan ince
Mâna ustasından okuduk hece
Benzer muammaya yazımız bizim

Lâyı unutmuşuz hep deriz illâ
Bu yolda çekmişiz Dehre essalâ
Kitmandır şâhımız dönmeyiz asla
Açılmaz münkire râzımız bizim

Ruhullah bulmuşuz bu dende zatı
Bir zatta seyrettik ısm ü sıfâtı
Bir elden içtik ki-âb-ı hayatı
Kalmadı kışımız, yazımaz bizim

ALİ BÂKİ GÜL

Aşık Ali Baki Gül, 1897'de Hacı Bektaş'da doğdu. Tarsuslu Aşık Sıtkı Baba'nın (Pervane) oğludur. Öğrenimini Sıtkı Baba'nın hoca olduğu Hacı Bektaş Tekkesi'nde yaptı. Bektaşi Tekkesine bağlandı. Gençliğinde çok yer gezdi. Birinci dünya savaşı sonunda evlendi. 1925'de tekkelerin kapatılması üzerine, babası ile Merzifon'un Harız (Gümüştepe) köyüne gidip yerleşti. 1956'da aynı köyde öldü.

Şairlik eğitimini babası Sıtkı Pervane'den aldı. Şiirleri tekke edebiyatının özelliklerini taşır. Şiirlerinde dinsel ve gizemsel yönler ağır basar. Bektaşi tarikatının özelliklerini ve güzelliklerini yansıtır. Ancak aşk türünde yazdığı şiirlerde daha başarılıdır. Yabancı sözcüklere şiirlerinde az yer verir. Duyarlı, içten bir söyleyişi vardır. Oğlu Hamdullah Gül'de şairdir. Divan-ı Ali Baki, Yeni Doğan Mevlid-i Şerif adlı basılmamış iki yapıtı vardır.

—1—

Seherde uğradım dostum bağına
Goncaları solmuş güller perişan
Duman çökmüş yaylasına bağına
Dost iline giden yollar perişan

Kara giymiş yasta şeyda bülbüller
Boynun eğmiş mor menekşe sümbüller
Figana başlamış o şiirin diller
Akar gözlerinden seller perişan

↓

Dostun bahçesine yad eller girse
Gonca güllerini ağyar dererse
Bu hasretlik kıyamete sürerse
Canım cezadadır haller perişan

Tutuştu yanıyor bağrım nâr ile
Bir dem süremedim nazlı yar ile
Ali Bâki gibi âh ü zar ile
Bekler kapısında güller perişan

—2—

Kara bulut gibi şöyle kaplamış
Zülfünü müh yüze dökmüş gidiyor
Sanki bir goncadır gerdan kaplamış
Kaşlarına kalem çekmiş gidiyor

Bir harikulâde ne hoş hal olmuş
Cemali mâh-ı tab lebler bal olmuş
Saçı sünbül yanakları al olmuş
Sağa sola güller takmış gidiyor.

↓

Sürme çekmiş ebruların yayına
Sevda salmış gedasına boyuna
Benzettim kıymetin bahar ayına
Coşkun seller gibi akmış gidiyor

Şeyda bülbül duysa hub avâzını
Gonca güle ifşa etmez râzını
Gösterdikçe edasını nazını
Dağları taşları yakmış gidiyor

Ali Bâki şeker gibi sözü var
Kalb evinde sevgisinin izi var
Bir şahin bakışlı ahu gözü var
Bağrına gamzesin çakmış gidiyor.

—3—

Ey gönül sen bu vefasız dünya da
Cümle muradını alsan ne fayda
Bulunsa elinde herbir eşyadan
Varlık deryasına dalsan ne fayda

Bin peri peykenle etsen izdivaç
Yedi kat göklere eylesen miraç
Olmasan alemde kimseye muhtaç
Dünya hazinesin bulsan ne fayda

Ömrün olsa girsen dokuz yüz yaşa
Altın olsa sarıldıkça her taşa
Aleme hükmetsen ta baştan başa
Padişah-ı cihan olsan ne fayda

Bütün kâinata görünse halim
Her bir belalardan bulunsa salim
Yüzdört kitap görsen hem olsan alim
Yedi deniz gibi dolsan ne fayda

Her övünde kaymak yesen bal yesen
Altın kemer sırma kuşak şal giysen
Seksen gulam yüz cariye beslesen
Bu sene oynasan gülsen ne fayda

Dünya mülkün, mahluk amelen olsa
Çiftliğinde yüzbin motorun dönse
Doksan milyon asker emrinde dursa
Böyle bir saltanat sürsen ne fayda

Nice sefa sürsen cefa görmesen
Gamdan hasıl olsan cefa görmesen
Ali Bâki bir noktayı bilmesen
Elli vakit namaz kılsan ne fayda

Figan : *Ağıt, ağlama* — **Yad el :** *Yabancı* — **Nar :** *Ateş* — **Ahûzar :** *Ağlama, sızlanma* — **Canım cezada :** *Çile çekiyorum* — **Seyda :** *Çılgın* — **İfşa :** *Gizliyi açıklama* — **Raz :** *Sır, gizlenen şey* — **İfsayı Raz :** *Gizli olanı söyleme* — **Salim** *Korunmuş* — **Amele :** *İşçi* —**Uzlet :** *Ayrılık, köşeye çekilme* — **Gülam:** *Köle* — **İzdivaç :** *Evlilik* — **Peripeyken :** *Peri kipriğinin ucu.*

BASRİ BABA

Gerçek kimliği, yapıtları, yaşantısı hakkında yeterli bilgiler ve belgeler olmayan Basri Baba 20. yüzyılın yetiştirdiği bir Bektaşi ozanıdır. Üsküdar'lıdır. Lise eğitimi görmüş. Bir ara Kapalıçarşı'da yağlıkçılık da yapmış.

Kadirî, Rüfaî, Uşşakî gibi ortodoks kökenli tarikatları, dolaştıktan sonra, Bektaşi olmuştur. Mürşidi Hüsnü Baba imiş Vücûdün birliğini dile getiren bol miktarda nefesi var. 1946 yılında ölmüş ve Karaca Ahmed mezarlığında toprağa verilmiştir. (**S. Nuzhet Ergün**)

—1—

Abid kisvesinde görünen Hak'dır
Sen anı gayrıda arama ey can
Bâtını Hak olmuş zâhiri halkdır
Gizli sırlarını edeyim ayan

Evvel âhir zâhir bâtın âdemdir
Her bir sırrı anın için mahremdir
Mâzî müstakbelde dem hep bu demdir
Külli şey'in Hâlik el'ân kemâkân

Esmâ sıfat zattan vücud istedi
Kendi vücûdiyle mevcûd eyledi
Allemel-esmâ'yı ta'lim eyledi
Oldu âdem ol dem nâtık-i Kur'ân

Melâmet râhının olan tâlibi
Enfüs ü âfâkda görür mahbûbu
Her tarîkın bunlar oldu mergubu
Hak'ka vuslat etti bu yolda piran

İfnâ et sıfâtın fenâfillâhda
Yok eyle zâtını bekabillâhda
Zâhir bâtın sensin kulsun Allah'da
Basrî nihâyette olmuştur hayran

—2—

Melâik sıfâtım zâtımdır âdem
Sıfâtım zâtıma eyledi sücûd
Zâtımla sıfâtım her anda hemden
Arif olmayanlar oldular merdüd

Zât-i Hâk'da ifnâ eyleyen vârın
Çıkarır gönlünden kamu ağyârın
Her nazarda görür vechini yârın
Semme vechullah'da sâcid ü mescûd

Kesrette zâtımı eyledim ayan
Tev'emdir buyurdun âdemle Kur'ân
Anlamaz bu remzi sireti hayvan
Çünkü verdi anlar kendine vücûd

Basri basîretten dûr olma zinhâr
Dünyâ vü mâfîhâ budur iyi kâr
Görünen kendinsin bil yoktur ağyâr
Anâsır donunda kulsan hem ma'bûd

Melaik : *Melekler* — **Sucud :** *Secde* — **Merdüd :** *Koğulmuş* — **Tev'em :** *İkiz, özdeş* — **Sacid ü mescüd :** *Secde eden ve edilen* — **Dünyâ vü mâfia :** *Dünya ve içindekiler* — **Anâsır :** *Dört öğe. (Toprak, su, yel, ateş.)* - **İfna:** *Yok etme*

—3—

Zühdü terk eyleyüp girdim meydâna
Çerağlar uyandı ikrâra geldim
Attım inkârımı geldim imâna
Okundu âyâtım esrârâ geldim

Farkı cem'i zevk eyledim o demde
Cem'ülcem'i buldum kendi özümde
İşiden söyleyen Hak'dır dilimde
Nutk-ı Kur'ân Hayder Kerrâr'a geldim.

Kur'ân ben imişim bildim anladım
Geçen suçum için pek çok ağladım
Pend-i erenleri bele bağladım
Pirlerin sultânı Hünkâr'a geldim

Tecellî eyledi Ali'den Zâtı
Cemaâlinden gördüm ef'al sıfâtı
Basrî içti andan âb-ı hayâtı
Yüzüm hâke sürüp hüşyâra geldim.

Fark : *Hak ile halkı ayrı bilmek* — **Cem :** *Hak ile halkı bir bilmek* — **Cem'ülcem :** *Hakkı birlikte isbat etmek* — **Nutkı Kur'an :** *Söyleyen Kur'an* — **Pend:** *Söz.*

—4—

Kelamı ehlullah kelamullahtır
Nutkuyla kâfiri müslüman eyler
İnsan-ı Kamil heybetillahtır
İsm-ı ceminden hemeyyan eyler

Ağu zehreylemez aşk ehli olsa
Boran gibi olsa onu belaya
Cıfayı pâk eder bu azim derya
Dilerse isterse hep tufan eyler

Bülbül güle aşık gül de bülbüle
Arif ol bed kelâm getirme dile
Oku esma müsemmayı bin kere
Kuş dilin bileni Süleyman eyler

Basri bu noktadır aslı mevcudat
İncinmesin senden asla mahlûkat
Her sıfatı haktır bütün kâinat
Bu zevki gönlünde o sultan eyler

—5—

Hak ile nâhakkı tanır ârifân olduk bugün
Yetmiş iki cân birle nâciyân olduk bugün

On iki İmam'a ikrâr eyledik ez cân ü dil
Nefsimiz kurbân edüp de bendegân olduk bugün

Enfûs ü âfâkı fehm ile teberrâ eyledik
Biz tevellâ ehliyiz hem şâdmân olduk bugün

Dest-i Hayder'den içüben kevseri rûz-i ezel
Yâd edüb bizler Hüseyn'i teşnegân olduk bugün

—6—

↓

Kayıttan olduk azade
Biz nazenin Bektaşiyiz
Hamdolsun erdik murada
Biz nazenin Bektaşiyiz

Yoktur bizde havf u rica
Gayri bir bab'a iltica
Okuduk mürşitten hece
Biz nazenin Bektaşiyiz

Erkânımız arkanı itak
Esrarımız anlamaz halk
Biziz işte abd-i mutlak
Biz nazenin Bektaşiyiz

Aybı gördük nefsimizde
Nefsimizi kıldık mürde
Sultan-ı ruh oldu zerde
Biz nazenin Bektaşiyiz

Gördük biz Hak Cemâlini
Cemalinde Kemâlini
Talibiz hem visalini
Biz nazenin Bektaşiyiz

Nasibin alanlar erden
Geçerler can ile serden
Dem urduk kalu beliden
Biz nazenin Bektaşiyiz

Geçtik dünya ve ukbadan
Mazi, müstakbel ferdâdan
Beyhude kuru kavgadan
Biz nazenin Bektaşiyiz

İçtik ol cam-ı vahdette
Ders aldık nakş-ı suretten
Kurtulduk **Basri** usretten
Biz nazenin Bektaşiyiz

Kayıt: *Ayağa vurulan zincir, pıranga. Burada manevi anlamda kullanılıyor.* — **Azâde:** *Kayıttan kurtulmuş, özgür.*— **Nâzenin:** *Nazlı, cilveli, güzel. Bektaşiliğe "Tarik-i Nâzinin" de derler.* — **Abd-i mutlak:** *Kayıtsız, şartsız olarak Tanrı kulu, kölesi.* — **Talib:** *İstekli, isteyen.* — **Visa:** *Sevdiğine kavuşma, birleşme* — **Havf-ü reca:** *Korku ve rica.* —**Gayrı:** *Başka* — **İltica:** *Sığınma.* — **Heca:** *Hece. Burada ders almak anlamındadır.* — **Kalubeli:** *Bunun için sözlük bölümüne bakınız.* — **Cam-ı vahdet :** *Birlik kadehi, ki Tanrı aşkıdır.* — **Nakş-ı Süret:** *Görünüş rengi, resmi. Her yerde Tanrıyı görme demek.* — **Kesret:** *Çokluk. Alemi* - **Zerde :** *Safran* - **Usret :** *Zor, güçlük* — **Mürde:** *Ölü.*

—7—

↓

Talip ol cismin aşk ile yansın
İç cam-ı tevhid kalbin uyansın

Vemâ Erselnâke sırrı sendedir
Fehmeyle ey can, can ü canansın

Sahilde gezme gevherler çıkar
Nuh'un gemisi ummana dalsın

Cümle eşyanın ensin matlubu
Mazhar-i cami, sahip fermansın

Enfüs de mevcut, afak da meşhud
Kuran'ı natık Kâmil adamsın

Cemal-ı yari zevkle görenler
Her renge **Basrı** gibi boyansın

—8—

İki cihan aslı sensin
Allah, Muhammed Alisin
Şahı Merdan dili sensin
Allah Muhammed Alisin

Sensin Zübde-i mevcudat
Sensin mevhum-u meşhudat
Alim'üs sırr-ı hafiyyat
Allah-Muhammed-Alisin

Sırr-ı Kur'an hatimsin sen
Secde olan ademsin sen
On sekizbin alemsin sen
Allah Muhammed- Alisin

Şeriat, tarikat sensin
Hakikat, marifet sensin
Hadi, müdil kudret sensin
Allah-Muhammed-Alisin

Afak senin aksindir bil
Gubari gel kalbinden sil
Zerren senin Fırat u Nil
Allah Muhammed-Alisin

Mümin Allah'ın esması
Sensin anın müsemması
Adem eşya muamması
Allah Muhammed-Alisin

Esfel ü âlâda kalma
Esma, musemma da kalma
Sırr-ı evednada kalma
Allah Muhammed-Alisin

Basri Baba'nın eş'ârı
Şeksizdir rüyadan ari
Ayan etti hep esrarı
Allah Muhammed Ali'sin

Mudil : *Çetin, güç, zor* **Afak** : *Ufuklar* - **Arı:** *Uzak temiz* - **Esrar:** *Sır, giz*— **Gubari** : *Tozdan* - **Esfel** : *Sefil* - **Esma:** *İsimler* - **Edna** :*Adi* - **Eş'arı** : *Ölcülü uyaklı sözler* — **Esfel-ü ala:** *Cehennem* — **Zerren:** *Parçan* — **Secde:** *Önünde eğilme* — **Mudil:** *Çetin, zor* — **Müsemma:** *Adli, adlanmış* — **Eş'arı:** *Şiirler* — **Sırr-ı evedna:** *Miraç sırrı* — **Mevhum:** *Kuruntuya dayanan* — **Meşhud:** *Görülen* — **Afak:** *Ufuklar* — **Zübdei mevcudat:** *Varlıkların özeti, özü* — **Ari:** *Uzak.*

AŞIK HASANİ

"Başköylü Hasan Efendi" adıyla anılan Hasanî, Ondokuzuncu yüzyılın son çeyregiyle 20. yüzyılın ikinci yarısının ortalarına değin yaşamıştır. 1. Temmuz 1973'de hakka yürüdü. Alevi kökenlidir.

"Hacı Bektaşi Veli felsefesini özümleyen eline, diline beline sahip, ölmeden evvel ölen, nefsini hükmü altına alan, dört yedi iklimi gören, künfekün emrine sahip, uzak yakın bir olan, herşeye kadir, herşeye amir olan Hasan Efendi 24. yaşında iken dünya nimetlerinden elini eteğini çekmiştir. **(Pir Sultan Özcan, Varlığın Doğuşu 1992.S:5)** Tasavvufi bütün konuları ikili (beyit) lerden oluşan şiirlerinde işlemiştir. Her konuyu kendine özgü bir açıdan, korkusuzca değerlendirmiş gereken yerde sövmüş, çelişkiler içinde gezmiştir. Bazan düz yazı ile bazan şiirle insanlığın ve İslamın gecmişini kendine özgü bir bakışla anlatır.

Tunceli'nin Ovacık ilçesindeki Şeyh Ahmed dede ocağından el aldı. Aşık Hasani Hacı Kureyş olarak da bilinen ve Hacı Bektaşi Velinin halifelerinden olan Seyyid Mahmut Hayranî soyundandır. Erzincan'ın Çayırlı ilçesine bağlı Başköyde doğmuştur. Şeyh Ahmet Dede ocağından el almış olduğu Hacı Kureyşi seceresinde Seyyid Mahmut Hayrani'nin nutku aynen şöyledir:

" Yer gök su iken kırmızı ağacın üstünde yedi deryanın ardında idim. Hacı Bektaş, darı çecinin üzerinde namazını kıldı. Bende yanar ateşin üzerinde namazımı kıldım. Ne ateş ırgalandı ne de alevleri söndü. Himmetimi Hacı Bektaş'dan aldım. Evliyaların sertacıyım. Hacı Bektaş Karadeniz isimli Velayetnamesinde Seyyid Mahmudi Hayrani hakkında yazılan notlarda, Hacı Bektaş taşa binerken, karındaşım beni mahcup etme, himmetini yoldaş eyle" demiş.Secere ye göre, seyyid Musa Sani'nin bir kolu Hacı Kureys, bir kolu da Hacı Bektaş olup ikisi de İmam Musa-i Kazımin evlatlarıdır. Musa-i Sani Musa Kazımın oğludur. Hz. Ali'den Başköylü Hasan Efendiye kadar kırkbeş göbek geçtiği ismen sayılarak gösterilmektedir.

—1—

Silip pak eyledik, yoktur korkumuz
Agır gölü mekân ettik yurdumuz
Kimselerden asla yoktur korkumuz
İkrar iman olmuş yolumuz bizim

İkrar iman yoldaş olsa ne olur
Dünya ana cadde olur yol olur
İnsan olan talip olur kul olur
Hakka giden yoldur, yolumuz bizim

Hakka doğru giden ikrar, imandır
Hak ikrar bagında ulu mihmandır
Ulu divan kurulacak zamandır
Hakkın divanında davamız bizim

Hakimde titreşir dağ ile taşlar
Çoğunun gözünde akar kan yaşlar
Dünyaya güvenen hükmeden başlar
Halden hale koyur ulumuz bizim

Hasanî ezelden koyun çobanı
Ağır gölde kurar ulu divanı
Ayıracak hayvan ile insanı
Hakikat noktası varımız bizim

—2—

Dinleyin sözümün içyüzünü
Ustat gerek yapsın kaşı gözünü
Zatı sıfatı doğrultsun izini
Yapsın yoğursun kalmasın noksani

Yediyle sekizi birbirine katsın
İçinden dışından hep şer'i atsın
İman sargısıyla sıvağını sıvasın
Üçyüz altmış azada kalmasın noksani

İkrar bendiyle versin imana
İçini dışını çeksin mizana
Onbeş harfiyle teslm'olsun mekâna
Harf'ler birleşip kalmasın noksani

Onbeş içinde onbeş dışında
Otuz olur tamamlanır içinde
Ana doğumu otuzbir yaşında
Bir tartsın otuz kalmasın noksani

Bir hakkın emri, Hakkın rızası
Emrine kul olsun cümle azası
Tahtı gah olsun kalbe yuvası
Pişsin azaları kalmasın noksani

Yekûnü otuz vücudun hecesi
Üçyüzaltmış altının hocası
Birinin emrindedir gündüz gecesi
Okusun heceyi kalmasın noksani

Gece, gündüz arasında mizanı
Okusun Kur'anı versin düzeni
Çıkarsın içini dışını bozanı
Vucudu hükmüne alsın kalmasın noksani

Okumakta maksat bilmek manayı
Otuz harfi hem doğrudan anayı
Temizlesin makân olan haneyi
Rahat etsin vucud kalmasın noksani

Kara vucudu teslim eder çobana
Katıpta sürüyü götürür kurbana
Pişirip de derman eder yarana
Pişip helal olsun kalmasın noksani

Tekrar pişen vucudu yeniden düzerler
Yetmiş üç küre de ezer, süzerler
Vücudunu "encet" kalıbıyla yazarlar
Tamam olsun vücut kalmasın noksani

Can verene teslim ederler canı
Kul kapısında doğan bulur cananı
Orada kabul ederler hem dahi anı
Kıyarlar nikahını kalmaz noksani.

Nefsini kul etmiş kendi kendine
Boyalatmışlar ikrar iman bendine
Kayt'olmuş otuz iki huruf fendine
Ümmül kitap olanın kalmış noksanı

Kuyruk bağlar onun önü arkası
Giydirdirirler eğnine tacı hırkası
Namusu vicdanı eli yakası
Yakasından tutun kalmaz noksani.

Noksanı yalanı yanlış okumuş
Binbir rengi la mekanda dokumuş
İlla mekanında örneği yokimiş
Onun için isimi kalmış noksanı

Ölüp dirilenin zatı sıfatı
Eline verirler hüccet bezatı
Talip olan görür o hak sıfatı
Ölmeden evveli kalmaz noksani.

İlla var meka'nı, olan o zattır
La mekanda yok olan bu sıfattır.
Gemsiz yularsız hazır bir attır.
Binmiş gemisiz ata yitmiş noksanı.

Hasani'ye dersin verenler birdir.
Zatı sıfatında olanlar sırdır
Otuz bir hurufa erenler nurdur
Ora var mekanı, kalmaz noksanı[1]

[1] Ünlü halk ozanı Erzurumlu Noksani Baba ile seyyid Hasani'nin tartışmaları sonunda yazdığı şiir.

İkrar : *Söz verme, Tarikata bağlılık* — **Mihman :** *Konuk* — **İhvan :** *Dost* — **Huruf:** *Harfler* — **La Mekan :** *Yersiz, dayanaksız* — **Huccet :** *Belge* — **Bezad :** *Semavi, göke ait* — **Fend :** *Sır, özellik* — **Noksani :** *Aynı dönemde yaşamış Erzurumlu Ozan* — **İlla mekanı:** *Tanrı yanı.*

TANRI VE ERDEM

" Günümüzü geleceğe taşımak" tümcesi kavram olarak iletişimin önem ve işlevini en güzel anlatan tümcedir. Her yaratık erdemli olmak zorundadır. Niçin? Çünkü Tanrı'ya gidiş zorunlu bir gidiştir. Vazgeçilmez bir yolculuktur bu. Kimse karşı duramaz, buna , herkes bunu tadacaktır, kimse gitmemezlik edemez. Kuşku, duraksama düşünülemez. Herkes erdemli olacagına göre, erdemsizler sevinmelidir. Gün onların günüdür. Nasıl olsa onlarda erdemlilelere karışacaklar, onlar gibi olacaklardır. Ama aranılan erdem, varılan erdem midir? Haldeki erdem, gelecekteki erdem olmadığı gibi geçmişteki erdem de olamaz. Öyleyse nedir bunları bağlayan, şey. Plotinos'a göre en güzel erdem, esrime (vecd, estase) sonucu varılan erdemdir. Çünkü esrime Tanrı'ya benzemektir, O'na öykünmedir. Esrime, Tanrıya yaklaştıran götüren yoldur. Bir tür taşıma yöntemidir. Tanrı'ya ulaştıran adımlardır.

Tanrı salt iyilik , salt güzellik, salt gerçektir. Herşey ondan çıktı, ona dönmektedir. Herşey onun çevresinde döner, Zaman onun çevresinde, evren onun içinde döner, döner. Tanrı sonsuz bir dönmedir. Evren onun içinde, o evrenin içnde ve dışında dönerler.

Tanrı, Tanrıdır, dense O daha iyi tanımlanmış olur. Tanrı tüm niteliklerinden soyundurulsa bile yine büyüktür. Çünkü gördüğümüz eserinin büyüklüğü bunu kanıtlamaktadır.

Nefir: Boyuna takılır. Antilop boynuzundan yapılır. İnsanların birgün dirileceğini hatırlamaları için boyunlarına takıldığı belirtilir. Dervişler nefiri başlıca iki amaçla kullanmışlardır. Birisi, ötünce nefir sesinden kurtların vs. kaçması nedeniyle ikinci neden ise, Hz. İsa'nın yapmış olduğu gibi ihtiyaç halinde can verici olarak. Hz. İsa'nın yaptığı gibi, nefiri havasızlıktan ölmüş durumdaki (öldüğü düşünülen) insanın ağzına dayar, parmağını takar ve üfler. Böylece ona hayat verir (suni teneffüs yaptırır). Nefirin şekli tam ağıza göredir. Hayat vericidir. "Nefir-i İsâ'da denir. Dirilticilik sembolüdür. Aynı zamanda, 'azizlik' âlameti olarak kullanılır.

Dedebabanın seçimi Halifebabalarca tamamlanınca nefir çalınır. Bu tek kullanım yeridir.

SÜREYYA BABA

Doğum tarihi ve gerçek yaşamı tam olarak bilinmeyen Süreyya Baba Çamlıcalı Nuri babadan el almış, Ali Nutki Babadan icazet alarak baba olmuştur.

20 yüzyılın Bektaşi ozanlarındandır. Kasımpaşa'lıdır. Çağının güzel rübab çalanlarındandı. "Bektaşilik ve Bektaşiler" ile "Münci Baba ve Tarikat-ı Aliyye-i Bektaşiyye" adında iki kitapçığı vardır. 1942 yılında öldü.

- Murabba-

Mâyesi aşk u mahabbetle muhammer kemterim
Ben muhibb-i hâk-i pây-i hânedân-ı Hayder'im
Şia-i Âl-i Ali hâs ümmet-i peygamberim
Ben muhibb-i hâk-i pây-i hânedân-ı Hayder'im

Sâye-i feyz-i Muhammed'dir gönülde şu'lebâr
Ben Hüseynî'yim bu haslet nâsiyemde âşikâr
Medd-i âhım Ehl-i Beyt aşkıyle tâ arşe çıkar
Ben muhibb-i hâk-i pây-i hânedân–ı Hayder'im

Mazhar-ı zât-ı tecelliyât–ı Sübhan'dır Ali
Vâkıf-ı her rümûz-i sırr-ı Kur'ân'dır Ali
Mü'minin kalbinde feyz-i nûr-u imandır Ali
Ben muhibb-i hâk-i pây-i hânedân-ı Hayder'im

Fâtıma gencîne-i mihr-i tecellâdır bilin
Fâtıma hâtûn-ı mahremgâh-ı Mevlâ'dır bilin
Fâtıma mihmân-ı Beytullah-ı ulyâdır bilin
Ben muhibbi-i hâk-i pây-i hânedân-ı Hayder'im

Şâh-ı yektâdır Hasen Hulk-ır Rızâ-yi müncelî
Şah Hüseyn-i Kerbelâ'dır vâkıf-ı sırr-ı Ali
Şah Zeynel'âbidin ü Bakır u Ca'fer Velî
Ben muhibb-i hâk-i pây-i hânedân-ı Hayder'im

Mûsi-i Kâzım Rızâ vü Şah Takî kân-ı atâ
Şah Nakî vü Askerî vü Mehdi-i sâhib livâ
Ey **Süreyyâ** nakd-i can îsârıdır sıdk-ı vefâ
Ben muhibb-i hhak-i pây-i hândedân-ı Hayder'im

Muhammer: *Yoğrulmuş.* — **Şu'lebâr:** *Işık saçıcı.* — **Nâsiye:** *Alın yüz.* —**Beytullah:** *Tanrı'nın evi.* —**Ülyâ:** *Çok yüce.* —**Müncelî:** *Parlak, cilâli.* - **İsrar** : *Esirlik* — **Kayıt** : *Ayağa vurulan zincir, pıranga. Burada manevi anlamda kullanılıyor.* **Azâde** : *Kayıttan kurtulmuş, özgür.* — *Yektâ Tek*— **Nâzenin** : *Nazlı, cilveli, güzel. Bektaşiliğe "Tarik-i Nâzenin" de derler.* — **Abd-i mutlak** : *Kayıtsız, şartsız olarak Tanrı kulu, kölesi.* — **Hâk-pay** : *Ayak tozu, toprağı.* — **Talib** : *İstekli, isteyen.* — **Visa** : *Sevdiğine kavuşma, birleşme.* — **Mayesi** : *Mayası* — **Havf-ü reca:** *Korku ve rica* — **Rumuz** : *Simge* — **Gayrı** : *Başka.* — **İltica** : *Sığınma.* — **Muhammer:** *Kendine eşek denilmiş* — **Heca** : *Hece. Burada ders almak anlamındadır.* — **Mürde kılmak** : *Öldürmek* — **Kalubeli** : *Bunun için sözlük bölümüne bakınız.* — **Cam-ı vahdet** : *Birlik kadehi, ki Tanrı aşkıdır.* — **Nakş-ı sûret** : *Görünüş rengi., resmi. Her yerde Tanrı'yı görmek demek.* — **Kesret** : *Çokluk alemi.*

Libas-ı Fahire: Yalnız ibadetsırasında (kutsal törenlerde) giyilen özelBektaşi giysilerine verilen addır. Bu kutsal törenlerde erkekler: Teslim taşı takmak, arakiye giymek ve tığbent bağlamakla yükümlüdürler. Bacılar ise: Tennure, başörtüsü, teslim taşı ve tığbentten oluşan kıyafetlerini giyerler. Dervişlerden başlamak üzere Derviş, Baba, Halifebaba ve Dedebaba'nın kıyafetleri özeldir. Anabacının kıyafeti diğer bacılarınkinin aynıdır.

EMİNE BEYZA

20. yüzyılın yetiştirdiği Bektaşi kadın ozanlarından biridir. Abdullah Nur (Büyük Abdullah Baba) adıyla tanınan, Topkapı tekkesi şeyhinden el alıp, tarikata girmiştir. İzmir'lidir. Uzun süre Üsküdar'da oturmuş. 1934 yılında ölmüştür.

Bir nefesini sunuyoruz.

Bugün ben pîrime vardım
Hayırlı himmetin aldım
Aşkın deryâsına daldım
Kerem senden şâhım Ali
Yetiş Hünkâr Bektaş Veli

Muhammed'e bağlı başım
Ali'de biter her işim
On iki imam yoldaşım
Kerem senden şâhım Ali
Yetiş Hünkâr Bektaş Veli

Hazret-i Hadice Fatma
Katardan kemteri atma
Cürm ü isyânıma bakma
Kerem senden şâhım Ali
Yetiş Hünkâr Bektaş Veli

Pîr elinden dolu içtim
Can ile hem serden geçtim
Erenler râhına düştüm
Kerem senden şâhım Ali
Yetiş Hünkâr Bektaş Veli

Erenlerin yolu birdir
Mürşidim Abdullah Nur'dur
Mûsâ'nın çıktığı Tûr'dur
Kerem senden şâhım Ali
Yetiş Hünkâr Bektaş Veli

Şâhım ululardan ulu
Emine'dir gedâ kulu
Kevser'den himmet bir dolu
Kerem senden şâhım Ali[1]
Yetiş Hünkâr Bektaş Veli

[1] Kerem senden medet senden

İLK ŞEY

İlk varlıkta, son varlıkta Tanrı'dır. Başlangıca dönelim. Öyleyse, Tanrı'dan çıkan ilk şey nedir? Bunu kesin olarak saptamak olanaksız. Ama tahmin etmek mümkün. Tanrı'dan ilk çıkan çıkan şey zekadır (anlaktır). Son çıkan şeyi sormak istemiyorum. Ama onunda düşünce, zeka olacağına kalbimi basarım. İlk anı saptamanın ve tanımlamanın önemi ortada. Çünkü bu anda Tanrı bölünmektedir, birlikten ikiliğe geçilmektedir. Ama ikiliğin açıklanması gerekir. Bu en zor olan bir durumdur. O ortamı gözlerimizin önüne sermek, tasarlamak, düşlemek son derece önemli. Bölünmeyen birliğin ikiliğe dönüşümü olanaksız gibidir. bazı filozoflar, bunun bir görünüş olduğunu öne sürerler. Zeka da kendisinden çıktığı Tanrı gibi yaratıcıdır, üreticidir. Anlak (zeka) ruhu (tini) yaratmıştır. Zeka hep Tanrıya doğru gider. Öyleyse, ruhlarda çıktıkları zekaya (anlağa) dönmek ister. Her şey çıktığı kaynağa mı dönecektir sorusu yaratılan evrenin öyküsünü araştırmayı zorunlu hale getirmektedir.Evrende geldiği yere, yaratıldığı ana dönecekmi? Yanıtını aramak bizi metafizik spekülasyonlara götürmekten başka neye yararki... Metafizik spekülasyonlara dalmak güzel bir düş sayılsa bile kişiyi bir yere götüremez. Boşa kürek çekmek olur, abesle iştigaldir.

Cönk Defteri: "Seyir Defteri", "Nefes Defteri" gibi adlarla da anılan bu defterler genellikle, yukarıdan açılan ince uzun bir bloknot niteliğinde idi. Bugün örneklerini özel kütüphanelerde bulabildiğimiz bu cönk defterlerinin bir sayfasında mutlaka mühür bulunmaktadır. Deftere 'seyir defteri' isminin verilmesinin bir nedeni de kaptanların denizde seyir sırasında tüm olayları, aşamaları seyir defterine not etmeleri gibi nasib alan Bektaşilerin de Bektaşi yolunda geçirdikleri aşamaları bu deftere not etmeleri olarak gösterilmektedir. Bu cönk defterlerinin Türk tarihinin belirli evrelerinin açıklığa kavuşturulmasında tarihçilere çok büyük hizmet verdiği belirtilmektedir. Özellikle Bektaşilerin ve Yeniçerilerin fetihlerde hep uç noktalarda görevli olması nedeniyle alınan notlar büyük yarar sağlamıştır. Bu defterlerde, nasibli kişinin eğitimi sırasında aldığı notlar arasında pek çok nefesin de bulunması ve eğitsel amaçla kazandırılmış prensiplerin de mürşid'in nefesini temsil etmesi nedeniyle ayrıca nefes defteri diye de anılagelmiştir. Bu defterlerdeki bilgiler arasında kimin ne zaman kimden nasib aldığı, nerede hangi hizmette bulunduğu, aldığı öğretilerden bazı ana fikirler ve çeşitli nefesler vb. pek çok kıymetli bilgi bulunmaktadır. Bugün, Dedebaba Bedri Noyan'ın, Halifebaba Turgut Koca'nın ve İlhami Babaerenler'in kişisel kütüphanelerinde eski Bektaşilere ait, mühürlü, bazı cönk defteri bulunmaktadır. Bunlar harf devriminden önceki döneme ilişkin olmaları nedeniyle içindekileri bize tercüme ederek bilgi vermişlerdir (Belkıs Temren).

MUHTAR BALCIOĞLU

Manisalıdır. 20. yüzyıl Bektaşi şairlerinden biridir. Doğum, ölüm tarihleri ile gerçek kimliği bilinmiyor. Rahmetli M. Tevfik Oytan'ın Bektaşiliğin içyüzü adlı yapıtında bulunan bir şiirini kitabımıza aldık.

Destur gerçekler demine
Muhammed Ali cem'ine
Şu şeb nur yağdı zemine

Bektaşiyiz şan bizimdir
Bu gece meydan bizimdir

Bu şeb doğru şir-i yezdan
Şahi devran, şah-ı merdan
İmamül hak, merd-i meydan

Bektaşiyiz şan bizimdir
Bu gece meydan bizimdir

Bu şeb mevlud-ü Alidir
Ali gerçekten velidir
Varis-i ilmi nebidir

Bektaşiyiz şan bizimdir
Bu gece meydan bizimdir

Tarihimiz Allah yolu
Mezhebimiz, Ali kolu
Aman saki sun bir dolu

Bektaşiyiz şan bizimdir
Bu gece meydan bizimdir

Ali nurun alâ nurdur
Ali müminlere turdur
Sevmeyenler Hak'tan durdur

Bektaşiyiz şan bizimdir
Bu gece meydan bizimdir

Alinin bineliği düldür
Ali güldür, Ali bülbül
Ali şebboy, Ali sümbül

Bektaşiyiz şan bizimdir
Bu gece meydan bizimdir

Boyun kestik pür ihtiram
Erenlere verdik selâm
Ettik şükür, hayli kelâm.

Bektaşiyiz şan bizimdir
Bu gece meydan bizimdir

Gelir Ali aba yade
Ehlibeytle can amade
Aman saki sun bir bade

Bektaşiyiz şan bizimdir
Bu gece meydan bizimdir

Hak rabbimiz ilacımız
Muhammed'dir şıracımız
Ali Haydar miracımız

Bektaşiyiz şan bizimdir
Bu gece meydan bizimdir

Hasan, Hüseyin, Abâ, Bakır
Caferi'yiz şükür şakir
Kazımıyız zeban zakir

Bektaşiyiz şan bizimdir
Bu gece meydan bizimdir

Rıza, Taki, Naki, Asker
Mehdi Hatem, Murteza ser
Kübra, Zehra minber ü der

Bektaşiyiz şan bizimdir
Bu gece meydan bizimdir

Hak Muhammed Ali Bâki
Aman Saki, canım saki,
Sun eldeki dem-i pâki

Bektaşiyiz şan bizimdir
Bu gece meydan bizimdir

Bize Ali gülü derler
Bektaşi bülbülü derler
Aşk narının külü derler

Bektaşiyiz şan bizimdir
Bu gece meydan bizimdir

Münafıklar şerre alet
Münkar Yezidi kem alet
Lanet cümlesine lanet

Bektaşiyiz şan bizimdir
Bu gece meydan bizimdir

Aşk şarabı olmaz acı
Biz naciyiz giydik tacı
Haktan söyler **Muhtar Balcı**

Bektaşiyiz şan bizimdir
Bu gece meydan bizimdir

Aman saki doldur doldur
Dolan nur dolduran nurdur
İçmeyenler Haktan dûrdur

Bektaşiyiz şan bizimdir
Bu gece meydan bizimdir

Ser: *Baş* — **Saki:** *İçki sunan* — **Dem-i pak:** *Temiz İçki* — **Nar:** *Ateş* — **Şerr:** *Kötülük* — **Nacı:** *Kurtulmuş* — **Dûr:** *Uzak* — **Şakir:** *Şükreden* — **Pür:** *Tüm* — **Amade:** *Hazır* — **Zakir:** *Saz çalan, çalgıcı* — **Şeb:** *Gece* — **Destur:** *İzin* — **Zemin:** *Yer* — **Şir-i yezdan:** *Hz. Ali* — **Yade:** *Anımsama* — **Bade:** *İçki* — **Varis-i ilm-i Nebi:** *Peygamber ilminin mirasçısı* — **Kübra:** *Hz. Hatice, en büyük* — **Zehra:** *Hz. Fatıma* — **Der:** *Kapı* — **Minber:** *Camilerde hatibin çıkıp hutbe okuduğu merdivenli kürsü.*

VÂHİD LÜTFİ SALCI

Çok değerli, titiz ve kültürlü bir araştırıcı olan rahmetli Vahit Lütfi Salcı 20. yüzyılın yetiştirdiği bir ozandır. Şairliğinden çok, araştırmacı olarak tanınır. Kırklareli Müsiki Cemiyeti başkanı idi. Trakya yöresinde bulunan Bektaşilerin araştırmasını yapmış, bir çok nefesler derleyip, notaya almış. Trakya yöresinde kendisine Vâhid Dede de derler. İki etüd'ü var ikiside ilgi çekicidir.

Asıl adı Abdulvahit Çoşkunlu'dur. 1883 yılında İstanbul'da doğdu 3 Şubat 1950 tarihinde Kırklarelinde öldü. Darüşşafaka'dan sonra sanayi idadisi ile kuleli askeri idadi mektebinde okudu. Harbiye Mektebinin 2. sınıfında iken siyasi nedenlerle okuldan, çıkarıldı. Dersim'e (Tunceli) sürgün edildi. Sürgünde iken Rusya'ya kaçtı. 1908'de 2. Meşrutiyetin ilanı üzerine İstanbul'a döndü. Çeşitli müzik öğretmenliklerinde bulundu. Cumhuriyetin ilanından sonra Kırklareli'ne yerleşti. 1948'de aynı ilin Yoğuntaş bucağında nüfus memurluğundan emekli oldu. Trakya'da dolaşarak halk şairlerinin şiirleri ile deyiş ve ezgileri notaya geçirerek derledi.

Sürgün anılarını "Feryad-ı İstibdat (1910), şiirlerini "Saz Şairleri gibi (1940), "Benim Gibi" (1945 adlı yapıtlarda yayınladı.

Derlemelerini Gizli Türk Halk Musikisi (1940), "Türk musikisinde Armoni Meseleleri (1988), Gizli Türk Dini Oyunları (1941) adlı folkorık ve etnografik araştırmaları sonraki folklorculara ve etnografya çalışmaları yapanlara kaynaklık etti. Şiirlerinde Vahid mahlasını kullanmıştır.

Şiirlerinden iki örnek sunuyoruz.

Ayrıca Vâhid Lütfi Salcı'nın, bir çok dergi ve gazetelerde yazıları çıkmıştır. Bu yazıların bir bölümü, Folklör için değerli belge niteliğindedir. Gördüklerini, işittiklerini ve başından geçenleri dile getirmeğe çalışmıştır. Ayrıca "Benim gibi" adında ufak bir şiir kitabı da vardır.

—1—

Ey erenler bezmimize, Gel dediniz geldim işte
Tatlı canını sen bize, Ver dediniz verdim işte

Dinle öten bülbülleri, Kokla lâle sünbülleri,
Bahçemizdeki gülleri, Der dediniz derdim işte

Kaldım bir aba bir hırka, Onu da soyundum Hak'ka
Sen vücûdunu çarmıha, Ger dediniz gerdim işte

Yeter çektiğin azab renc, Artık maceralardan geç
İçimizden bir güzel seç, Sev dediniz sevdim işte

Ayır dolunu boşunu, Vâhid iyi bil dostunu
Dergâhımıza postunu, Ser dediniz serdim işte

—2—

Velîlerin velîsisin, Hünkâr Hacı Bektâş Veli
Ey Türklerin birisisin, Hünkâr Hacı Bektâş Veli

Horasan elinden geldin, Osmancığ'a öğüt verdin
Dört köşeye yetüp erdin, Hünkâr Hacı Bektâş Veli

Sen inkılâpçı bir ruhsun, Sevgililer gibi şuhsun
Bize ikinci bir Nuh'sun, Hünkâr Hacı Bektâş Veli

Karaüyük'de oturdun, Anadolu oldu yurdun
Sen millî bir devlet kurdun, Hünkâr Hacı Bektâş Veli

Kitaplar açar kaparım, Nurdan çelenkler yaparım
Türk olduğuna taparım, Hünkâr Hacı Bektâş Veli

Pirim Ahmed Yesevî'dir, Yerin kalbimin evidir
Kulun Vâhid Alevîdir, Hünkâr Hacı Bektâş Veli

Gark: *Batmak.* —**Hutut:** *Yüzündeki hatlar yani tüyler.* —**Akreb:** *Yakın "Ben size şah damarınızdan yakınım" anlamındaki ayete işaret ediliyor.* —**Germ ü serd:** *Yumuşak ve katı.* —**Şuh :** *Şen, neşeli, oynak*— **İnkılapçı :** *Devrimci*

Osmancık: *Osmanlı devletinin kurucusu Osman Bey. Hacı Bektaş Veli, yeniçeri askerinin ilk kuruluşunda onlara dua etmiştir. Burada kurtarıcısın demek istiyor. Nuh Peygamber Tufan'da insanları ve hayvanları kurtarmıştı.*—**Karaöyük:** *Hacı Bektaş'ın konduğu köy. Şimdi Hacı Bektaş ilçesidir. Dergâh, restore edilmiş, müze olarak halka açılmıştır.*

SEYYİD MAHZUNİ

XX. yy. Alevi aşıklarından biridir. 1940 yıllarında vefat etmiştir. Asıl adı Seyyid Gazi'dir. Şiirlerinde Zünübî, Seyyid, Seyid Gazi ve Mahzunî mahlaslarını kullanmıştır. Sivas ili Kangal ilçesi Yellice köyündendir.

— 1 —

Bugün mah-ı Muharremdir
Ağlan Hüseyin aşkına
Müşerreftir mükerremdir
Ağlan Hüseyin aşkına

Cedd-i pakı Mustafadır
Atası Şir-i Hüdadır
Anası Hayrünnısa'dar
Ağlan Hüseyin Aşkına

Bunu farz eyledi Allah
Mümin olan der eyvallah
Çekin yasın giyin siyah
Ağlan Hüseyin aşkına

Görün Kasım'ın halini
Nâmurad koydu geleni
Soldurdu taze gülünü
Ağlan Hüseyin aşkına

İmam dedi mihribânım
Elveda ey Şehriban'ım
Cümlenize hanümanım
Ağlan Hüseyin aşkına

Rukiye, Sakine, Zeynep
Saçlarını yoldular hep
Haymegâha doldu arap
Ağlan Hüseyin aşkına

İmam dedi ben dönemem
Yolumdan gem kalamam
Ben daha sizi göremem
Ağlan Hüseyin aşkına

Develere zar-ı giryan
Bindirdiler uryan-buryan
Göğe direklendi güyan
Ağlan Hüseyin aşkına

Onuncu günün tamamı
Günlerden cuma eyyamı
Şehit ettiler İmam'ı
Ağlan Hüseyin aşkına

Serin gönderdiler Şam'a
Yezid duydu erdi kama
Lanet okun o bednâma
Ağlan Hüseyin aşkına

Sıtk ile girmeyen yasa
Gösteriş eyleyen nasa
Anlar tabidir hannasa
Ağlan Hüseyin aşkına

Hakk'tır fermanın verici
Gizli işleri görücü
Sıtk ile tutun orucu
Ağlan Hüseyin aşkına

Sevenler Fırka-yı Naci
Mümin, müslim, kardeş, bacı
Feryad edin acı acı
Ağlan Hüseyin aşkına

Mahzuni yandı aşıklar
Kalbi Hakk'a muvafıklar
Durman ey bağrı yanıklar
Ağlan Hüseyin aşkına

— 2 —

Eğer zahitbenden mezhep sorarsan
Aleviyem, Hüseyniyem, Caferi
"Hel eta" şamında isbat ararsan
Aleviyem, Hüseyniyem, Caferi

Aliyi sevene kızılbaş derler
Allah'ı sevmiştir dört kitap söyler
Peygamberde hadisinde bahseyler
Aleviyem, Hüseyniyem, Caferi

"Levlake levlak" buyurdu Celil
Bunların hakkında nasil oldu bil
Ayet-i filkurba yetmezmi delil
Aleviyem, Hüseyniyem, Caferi

BİR BELGE

Osmanlı İmparatorluğu döneminde Bektaşilerin semahı, Mevlevilerin sema dönmeleri yasaklanmıştı. Oğlanlar Şeyhi İbrahim ve adamları bu nedenle yakılarak öldürüldüler. Semaya karşı bir savaş başlatılmıştı. Yalnız İstanbul'da değil, Anadolu'da da semaya karşı cihat açıldığı anlaşılıyor. 69 Numaralı Mühimme Defteri'nde gördüğümüz bir ferman bu konuda aydınlatıcıdır. 1592 (h. 1001) tarihli padişah fermanında özetle şunlar söyleniyor: **"Anadolu Beylerbeyi ve Kütahya Kadısına hüküm: Kastamonu'da yatmakta olan Şeyh Şaban tarikatından insanların zikr sırasında devran ettikleri (döndükleri, sema yaptıkları) bildirilmiş ve bunların katledilmeleri gerektiği söylenilmiştir. Devran edenlerin katledilmeleri yolunda fetva veren Hacı Bayram neslinde şeyhin fetvasına uyulmaması... Devranın, katli gerektirmediği bildirilir."**

İşin ilginç yanı, semaya bile karşı çıkan **Hacı Bayram** neslinden şeyhin atası olan **Hacı Bayram Veli**'nin koyu bir Alevi olmasıdır. Osmanlının baskısıyla bu kol Sünnileşmiştir. **(R. Zelyut, a.g.e., s: 332)**

MAZLUM ALİ

Asıl adı Ali Göktepe'dir. 1935 yılında Sivas'ın Kangal ilçesinde doğdu. 12 yaşından beri cem, tarikat ve enstürümanlarla iç içedir. Zakir olarak hizmet etti. Erzurum Kahramanmaraş yöresinde dedelik etti. Şiirlerinde Mazlum Ali mahhlasını kullanır. Cemal Abdal ocağındandır. 30 yıldan beri İstanbul'da oturuyor. Kumaş fabrikasında kontrolörlük yaptı.

— 1 —

↓

Mevlam gel ram eyle ben gibi kula
Bu gidişle bilmem haliniz nola
Bana derler sende gel git bu yola
Sürenler kalmamış kimle gideyim

Sermayesiz olan gitmez bir yana
Ben kendimi bilmezem el netsin bana
Yarın isterlerse ulu divana
Sadık amel yoksa nasıl varayım

Her ne ki ararsan özünde ara
Özü pak olanlar girer katara
Bana derler sen de gel dur şu dara
Bu çürük kalb ile nasıl durayım

Mazlum Ali yalan değilim vallah
Ne hikmetler yaratmış hak habidullah
Karşısında otursa diz be diz Allah
Gözüm kapalıysa nerden göreyim

— 2 —

↓

Gönül bir Kâbe'dir sen yıkma onu
Tamiri güç olur mimar değilsen
Sözüne sahip ol özünü tanı
Günah işlemeye dilin varmasın

Nefsini öldüren Hakka olur yakın
Caht eyle helale, haramdan sakın
Hak sahibi mahşerde alıyor hakkın
Rızasız lokmaya elin varmasın

Gücün yetmediği taşı kaldırma
Halden anlamaza halin bildirme
Bulanık çeşmeden suyun doldurma
Doldursan o sudan şifa bulmazsın

Gece gündüz zikrettiği Hak ise
Dertsiz kul olamaz derdin çok ise
Oturduğun mecliste kamil yok ise
Gösterme yaranı cahil sarmasın

Mazlum Ali sende günahtan sakın
Sen seni bilirsen Hak sana yakın
N'eylersin alemi özüne bakın
Ustadsız, mürşitsiz Hakka varılmaz

DEĞİŞMENİN DEĞİŞMEZLİĞİ İLKESİ

Çizgi herşeyi böldü. Düşünce noktadan başladı. Çizgide duraksadı. Sonuç hızlandı. İnsan aklıyla, dinsel inançların çatışmalarından felsefe doğdu. Akıl kuşkulanma yolunu bulunca, çocukluk çağında Tanrıyla çevrili insanoğlu, kuşkuyla çocukluk çağına yuvarlanıp düştü. Herşey değişmektedir, hiçbir şey değişmiyor, hepsi bir görünüşten ibarettir. Varlık var olmaya başlayınca yokluktan çıkmaya başlar. Varlık bir olgudur. Varlık hep kendi kendini doğurur, üretir. Yokluktan varlığın çıkışı asıl önemli olandır. Burada üçüncü oluş yoktur. Değişmek, varolmak değildir. Varlığın yokluğa geçmesi ateşe düşmektir. Saçmada durmak, saçmada yatmaktır. Varlık varlıktan çıkabileceği gibi yokluktan da çıkabilir. Varolan değişir, sadece değişme, değişmez. Evrenin bilinen temel yasalarından biri bu ilkedir. Herakleitos'dan önce Gorgion "sonsuz bir varlık" kendisini sınırlandıran uzayda bulunmaz. Şu halde hiçbir yerde değildir, hiç bir şey değildir. Oluş herşeydir. Evren, yaratmayla yokolmanın sonsuza değin birbirini kovalamasıdır. Ona göre herşey karşıtların kavgasından doğar. Düşünce aleminde hem materyalistler hemde idealistler bu temel ilkeye büyük önem vermişlerdir. Değişik açılardan inceleseler de kavnamın temel hataları aynı kalmıştır.

Burada yaratmak için düşünce zeminine dahi gelmemiş bir oluşum söz konusudur ki bunu kelimelerle anlatmak mümkün değil demektirler. İşte bu anlatımı zor olan aşamadaki olguya Bektaşiler **"Aşk"** demektedirler. Bunu belki, "yaratmayı meydana getiren güdü" diye tanımlamak mümkündür. Bu görüşe göre, Tanrı, Aşk'la yaratıcı iken "Ol" aşamasına ulaşmaktadır. 'An' içinde (en küçük zamansal birim, ancak Bektaşiler bu zamansal-birimin düşünülebilecek en küçük boyuta indirebilmek için. 'an bu andır, dem bu dem' deyişini kullanırlar) eyleme dönüşünce 'Ol' aşamasını, 'Oluveren' aşaması izler. Bu nedenle insan Tanrı'ya ulaşırken "Aşk" halini (aşamasını) yaşadığı takdirde Tanrıyla birleşebilir.

DERVİŞ KEMAL

Yunanistan'ın dimetoka ilçesine bağlı Babalar köyünde 1930 yılında doğdu. Asıl adı Kemal Özcan'dır. Aile aynı yıl gizlice Meriç ırmağını geçip Türkiye'ye geldi. Edirne'nin Uzunköprü ilçesine iskan edildiler. Baba tekel işçisi olarak çalıştı. Yoksulluğun her türünü yaşadılar. Şiirlerinin büyük coğunluğunu rahmetli Feyzullah Çınar besteledi. 1996 yılında şiirlerini Şah Damarı, adlı kitapta yayınladı.

— 1 —

DERTCE YOKSULLUK

Doğuştan misafir oldular bana
Dertle yoksulluktan kurtulamadım
Tamam elli sekiz, yıldan bu yana
Dertle yoksulluktan kurtulamadım

↓

Evimde ne varsa yeyip yuttular
Daha sonra yan gelerek yattılar
Sanırsın evimi mesken tuttular
Dertle yoksuluktan kurtulamadım

Derviş Kemal derki çilem bitmedi
Çünkü onlar evden çıkıp gitmedi
Dışarı atmaya gücüm yetmedi
Dertle yoksulluktan kurtulamadım

2 —

ALİ VAR

Kün emriyle yaratılan dünyanın
Ta ezelden yapısında Ali var
İnsan için kurulan bu binanın
Temelinde çatısında Ali var

↓

Kuşatıp tacını oturmuş tahta
Kırklara mürşitlik etmiş dergahta
İlimler, irfanlar cem olmuş şahta
İlim şehrimin kapısında Ali var

Kevn-i mekandaki dağın, deryanın
Ormanın, ırmağın, çölün, sahranın
Canlının, cansızın, her tür eşyanın
Ayrı ayrı hepisinde Ali var

Tecelli isimdir Tanrı Arslanı
Kuranda saptanmış yüce ünvanı
Ünü tutmuş baştan başa cihanı
Dünyanın beş kıtasında Ali var

Derviş Kemal şah bağından gül derdim
Yalnız bu açıdan murada erdim
Ben O'na kuşkusuz gönlümü verdim
Yüreğimin ortasında Ali var

— 3 —

ÇAĞDAŞ CEMLER

Yirminci yüzyılın sonuna geldik
Artık cemler çağa uygun olmalı
Eskilerden ne öğrendik, ne bildik
Artık cemler çağa uygun olmalı

Bilinçsiz mürşitler ödün vermiştir
Mantıksız kurallar ceme girmiştir
Şah-ı Merdan "çağa uyun" demiştir
Artık cemler çağa uygun olmalı

Elektrik varsa kalkmalı mumlar
Rahata, huzura ermeli can'lar
Arapça sözlerden kaç kişi anlar?
Artık cemler çağa uygun olmalı

— 4 —

GÖRDÜM SENİ

Yüce Tanrım hiç saklanma
Vallah billah gördüm seni
Sen kendini gizli sanma
Vallah billah gördüm seni

Akıl kibritimi çaktım
Mantık şamdanını yaktım
Can gözümü açıp baktım
Vallah billah gördüm seni

Derviş Kemal derki yarsın
Nere baksam orda varsın
Gören göze aşikarsın
Vallah billah gördüm seni

— 5 —

TANI

Kardeş aklın eriyorsa
Çağın yezidini tanı
Gözün bakıp görüyorsa
Çağın yezidini tanı

Kim ki bundan ilham almaz
Attığı taş hedef bulmaz
İyi insan yezid olmaz
Çağın yezidini tanı

Geçmişi çekip gündeme
Rastgele kul hakkı yeme
Her sünniye yezit deme
Çağın yezidini tanı

Derviş Kemal duymak için
Kurallara uymak için
Gerçek tavır koymak için
Çağın yezidini tanı

— 6 —

Kerbela'da uçan dertli turnalar ↓
Bakın Hüseyin'e yarelendi mi
Zalim yezitlerin kanlı eliyle
Mübarek bedeni parelendi mi
(oy zalim dünya...)

Hüseyn'e değdikçe haçerler, oklar
Arşa direk oldu ah u firaklar
Perişan oldu mu masum-u paklar
Evlad-ı Aliler zarelendi mi?

Derviş Kemal derki unutma dünü
Canlar Kerbela'ya çevirmiş yönü
Muharrem ayında aşure günü
Muhammed ümmeti karelendi mi?

— 7 —

Boşlukta sallanan kürre-yi arzın ↓
Dayanak noktası üç olsa gerek
İlm-i hakikatı münkür yobazın
Kafasına sokmak güç olsa gerek

Elhli beyt yoluna gönül verenin
Korkusu mu olur Hakka varanın
Gönül kapusundan Hakkı bulanın
Yaptığı en makbul hac olsa gerek

Zahidin farz diye gittiği Mekke
Kazanmak için bir altın sikke
Gururla giydiği bere ve takke
Boş kafalara taç olsa gerek

Gözüyle görmediğini söylemek
İnsanı insandan tefrik eylemek
Namazla oruçla cennet paylamak
Allah'ın indinde suç olsa gerek

Derviş Kemal der ki yemişiz taşı
Gözümüzden akıttık kan ile yaşı
Kerbela'da İmam Hüseyne karşı
Savaş açan Yezid piç olsa gerek

— 8 —

Çıkıp cami mimberine ↓
Ona buna çatma vaiz
Dikkat eyle sözlerine
ikilik yaratma vaiz

Başına sarıklar sarıp
Hakkın vekiliyim deyip
Sol cenneti parseleyip
Cahillere satma vaiz

Martavalla göz boyanmaz
Harerete kar dayanmaz
Güneş balçıkla sıvanmaz
Gelip bize çatma vaiz

Bizimle çıkaman başa
Gel kafanı vurma taşa
Hak nurundan pişmiş aşa
Soğuk suyu katma vaiz

Derviş Kemal sevdasıyla
Der peygamber edabıyla
Huri gılıman sevdasıyla
Yaş yerlere yatma vaiz

II. ASAMA

İkinci aşama bir'lik (tevhit) konumudur. Buradan geçerken Sünnilerin yalnızca tevhidçi Tanrı'yı kabul ettiklerini belirtelim. İlk konumundaki bir Tanrı Sünnilerde hiçbir şekilde söz konusu değildir. Onların Tanrısı başlangıcından beri aynıdır. Burada Bektaşilik ile Sünni veya Şii ortodoksluk arasında belirgin bir farklılık vardır. Ortodoksluk tevhit düşüncesine daha çok Hıristiyanlıktaki teslis (Tanrı'nın üç ayrı kişiliğinin olduğuna inanma) fikrinin "saçmalığını" gözetmek için başvurur.

(A.J. Dierl a.g.e s: 79)

GÜLSÜM BACI

20. yüzyılda yetişen, kadın Bektaşi ozanlarındandır. Tırhala'nın tanınmış bir ailesinden olup Fatih türbedarı Melâmi Ahmed Amiş efendiden sülûk etmiştir. Melâmi tarikatına girmiş Çamlıca'lı Nuri Baba'dan el alarak Bektaşi olmuş. 1928 yılında ölmüştür.

Cemalinden senin ey mâh, Garik-î bahr-ı envarım
Senin hicrinle ah eyvah, Nedîm-i bezm-i ağyarım

Tecelli eylemiş Rahman, Senin veçhinde ey cânan
Hututundur bana Kur'ân, Bihamdillâh haberdârım

Dedim cismimdeki cansın, Dedin gönlümde mihmansın
Dedim âşûb-u devransın, Dedin kim fitnedir kârını

Feragat eylemem senden, Ki akrebsin bana benden
Bu can çıksa bile tenden, Seninle tahtel-estarım

Demim ihya eder her dem, Seni ey zade-i Meryem
Benim ol cevher-i akdem, Anınçin kenz-i esrarım

Dem urdu bezm-i vahdetten, Zebanım dürr-ü hikmetten
Şarâb-ı nab-ı vuslatten, Ne mestim ben ne hüşyarım

Gönül çün oldu müştâki, Bana bir mey sun ey sâki
Kıl ihsan devleti bakî, Ki ben gayetle bîmarım

Cihanın germ ü hem serdi, Değildir **Gülsüm'ün** derdi
Gürûh-u Nacî'nin virdi, Ali'dir Şah-ı ebrarım

Gark : *Batmak* — **Hutut :** *Yüzündeki hatlar yani tüyler* — **Akreb :** *Yakın "Ben size Şah damarından yakınım" anlamındaki ayete işaret ediliyor.* — **Germ ü send :** *Yumuşak ve katı* — **Garik - ı bahr - ı envâr :** *Parlak denizlere katım.* — **Estar :** *Perdeler* — **Akdem :** *İlk, önce* — **Hüşyar :** *Akıllı* — **Ebrar :** *İyiler, dindarlar.*

BAŞLANGIÇ

İyilikle kötülüğün evren ve doğada çarpıştığını kim gördü? İkilik başlar başlamaz, birbirinin gırtlağına sarıldılar. İnsan, iyilikle kötülüğün savaş alanı oldu. Tanrı bu alanı saptadı: Toplumların aktöre değerlendirmeleri sürecinde bu alanın kapsamını belirledi. Bu ikilik ne zaman, nerede, nasıl başladı? Niçin başladı? Bu sorulara yanıt arayan insanoğlu cennetteki elma meyvesine yükledi suçu. Söylence bu. " Kötülüğü yardıma çağırmak gücünü gösterebilen insan, iyilik düşmanı değil, iyilik arayıcısıdır. Çünkü insanın öz kaynağı erdemdir, sevgidir, akıldır, sağduyudur; o iyilik yumağıdır. Şeytan ne yaparsa yapsın, insanı bu kaynağından ayıramayacaktır. İnsan sonunda aydınlığa çıkacak, insan kalmasını bilecektir. Tanrıyla Şeytan iyilikle kötülüğün simgeleridir. Şeytan, hiçbir zaman Tanrı'ya dönmeyecektir; bencilliğinin tutsağı olarak kalacaktır şeytan isyandır, zıdlıktır, sanalın gücüdür.. Başlangıç sözdü, başlangıç düşünceydi, başlangıç eylemdi. Bunlardan başka başlangıçlar da olabilir. Ama hangisinin başlangıç olması neyi değiştirir ki!.. Sonsuzda sonsuz başlangıçlar olduğu saklanamaz. Bu günki güneş dünki güneş değildir. Güneşin başlangıcı kendisi olmayan güneşler değildir. Eski güneşler eski güneşlere başlangıç olabilir. gelecektekilere asla. Başlangıç yoktur diyenler işi kesip atmaktadırlar. Zaman olgusunda "hal" hep başlangıç olmuştur. Bizler herşeyi hep "hal" kavramına dayanarak anlamlandırırız. Başlangıçı olmayan bir şeyin sonu da olamaz. Zaman ölçüsüne göre herşeye çözümler üretmek, tüm zamanı "an" denilen sonsuza hapsetmek sayılmalıdır.

Tanrı'nın ilk durumunu kimse bilmez. Hatta ilk durumuda kalsaydı kendisi bile bilmezdi. tanrı kendi kendini tanıma süreci içindedir. Tanrı sadece kendi verdiği şeyler hakkında karar verebilir ve karar vermek ister. Örneğin, yaşamı o verdiği için sadece o geri alabilir. Bitki ve hayvan dünyasını o yarattığı için, bunlara insanlar tarafından zarar verilmemelidir. Fakat nasıl giyineceğine, nasıl barınacağına, nasıl ve ne yiyeceğine, hangi ibadet yöntemlerini uygulayacağına insan kendisi karar vermelidir. Tanrı, insan olmadan kendi kendini tanıma sürecinde yeni adımlar atamaz. Düşünen insan, dahi insan, kâmil insan her defasında Tanrı'yı kendisi hakkında yeni bilgiler edinmeye yöneltir. Bu durumu Alevi felsefesi şu şekilde formülleştirir: *"İnsan olmadan Tanrı olmaz".* Böylece insan budala bir varlıktan tanrısal bir varlığa yükselmektedir. **(R. Zelyut a.g.e., s: 77)**

EMİN YILDIRIM
(1914-1989)

Tokat'a bağlı Çerci köyüne yerleşti. Aslı Elazığ'a bağlı Baskil ilçesinin Şeyhhasan (şıhhasan) köyündendir. Askerliğini Sıvas'ta yaptı. Başta tarikata, dinsel konulara, kamil insanlar muhabbetine soğuk baktı. Tarlada çalıştığı sırada birden bire "tecelliyata erişerek kafası uyandı. köye döndüğünde ihtiyarların yanına gitti, onların muhabbetine katıldı. Köylülerin uyarıları üzerine Tokat'a gidip Çörekçi Silo'yu buldu. Onun tavsiye ve uyarılarına göre yaşamaya başladı. Kendi kendisini yetiştirdi, olgunlaştırdı. Bir çok kişiye "ustaz"lık yaptı. Şiirler söyledi.

—1—

↓

Seyyah olup şu alemi gezerken
Nur göründü Hasan Baba gözüme
Kesret aleminde okur yazarken
Var göründü Hasan Baba gözüme

Gönlümde bir ulu dergaha vardım
Hünkâr Hacı Bektaş Veli'yi gördüm
Kemerbest bağlayıp divana durdum
Pir göründü Hasan Baba gözüme

Evrah-ı ezelden düştüm bu işe
Deli, şaşkın ne düşersin teşvişe
Aslı İmam Hasan olmuştur paşa
Nur göründü Hasan Baba gözüme

Varı yok edip yoğu var eden
Türlü isimlerle hep gelip giden
Bir bakışta yedi iklimi gören
Bir göründü Hasan Baba gözüme

Emin Baba bu söz sana ayıptır
İmam Hasan Fatima'dan oluptur
Kim ermiştir türbe yeri kayıptır
Sır göründü Hasan Baba gözüme.

—2—

↓

Seyrimde ararken eynimle buldum
Sen olsan gerektir Koç Hasan Baba
Gözümde, özümde vechimde gördüm
Sen olsan gerektir Koç Hasan Baba

Sana kem bakanlar kemdir vallahi
Şu iki alemde puttur Allahi
Hak sebil iken görmez vallahi
Sen olsan gerektir Koç Hasan Baba

Müminin gönlünde ulu dergâhsın
Emanet sahibi veliyyullahsın
Ezeli ebedi lehmike lehm'sin
Sen olsan gerektir Koç Hasan Baba

Ali Kutlu Baba'ya nice sır ettin
Yok ağzı, sözü var menzilin tuttun
Ören köyünü sen ihya ettin
Sen olsan gerektir Koç Hasan Baba

Batının hisar sır, zahirin acı
Veçhinde yanmakta güruhu naci
Fatimatı Zöhre'den giymişsin tacı
Sen olsan gerektir Koç Hasan Baba

Rüyanı gördü **Emin** mehengi
Görmedim alemde böylesi kendi
Kendi gül misâli hem Ali dengi
Sen olsan gerektir Koç Hasan Baba.

—3—

Heves ettim şu aleme gelirken
Şaşırdım kendimi perişan oldum
Hareket eyledim er menzilinden
Menzilde dururken bir nişan oldum

↓

Şes cihette esrarıma erenler
Arif oldu kendi kendin bilenler
Hafit yolunda ikrarın varanlar
Hakk'a talip oldum kendimi gördüm.

Hak n'eylerdi böyle arşı semada
Kayıp zannedildi ateşperestte
Hak buyurdu Cebrail'e var söyle
Emre tabi olup müslüman oldum.

Böyle haller ile yolu düzelttim
Türlü renkler ile Hakkı bezettim
Ahır Abdullah'a bir nazar attım
Abu Talib'e de bergüzâr oldum

Birken iki ettim kendi kendimi
Üçe kadem bastım buldum kendimi
Dördüncüde ancak buldum ben beni
Dört kitap eyledim insana verdim.

Sinimde taşıdım ben bu esrarı
Ayanda Muhammed hani ya Ali
Görmeden cemalin demedim beli
Aşk ehline yoldaş oldum bir zaman

Emin Baba nerden aldın bu hali
Eminim Muhammed, keremim Ali
Pirim Hünkâr Hacı Bektaşi Veli
Hasan Hüseyinden pazarım aldım.

Seyyah: *Gezgin* — **Keşret:** *Çokluk* — **Ervah-ı ezel:** *Öncesiz ruhlar dönemi* — **Teşviş:** *Karışıklık* — **Seyr:** *Düş* — **Kem:** *Kötü* — **Sebil:** *Bol, bedava* — **Lehmike lehm:** *"Eti etimden" Hz. Ali hakkındaki bir hadisin başlangıç kısmı* — **Vech:** *Yüz* — **Hisar:** *Duvar, sur* — **Meheng:** *Altun ayarını belirleyen araç* — **Kadem:** *Ayak* — **Sin:** *Mezar* — **Esrar:** *Giz* — **Hafit:** *Gizli* — **Batın:** *İç* — **Zahir :** *Dış.*

HÜSEYİN HÜSNÜ BABA

Bu Bektaşi ozanı hakkında

1) Yüzyılımızın son yarısına yetişmiş bir Bektaşi ozanı Rahmetli Mehmed Tevfik Oytan, Bektaşiliğin İç yüzü adlı kitabı'nın (c:2 s:128de) de şair hakkında, şu bilgileri vermektedir:

"Bu kişi, Yunanistan Yenişehir'inde, 1874 yılında doğmuştur. Meclis idare başkâtibi Ahmed Besim Efendi'nin oğludur. Orta eğitimini İzmir'de tamamlamış, tarikata ünlü Ruhi Bey Baba'dan el tutarak girmiştir. Ruhi Bey Baba'nın ölümünden sonra, yerini alan Kâzım Baba'dan hırka ve tac giyerek, 1898 yılında postuna oturan Ahmed Burhaneddın ve Çamlıca tekyesi şeyhi Ali Nutki Baba'ların beğenisini kazanarak Baba'lık icazeti almıştır. 1915 yılında Denizli'de ölen Kâzım Baba'nın postuna oturmuştur. Tarikatların kapanmasından sonra, İzmir'e yerleşmiştir. Bazı memuriyetlerde bulunmuş. Hazır cevap ve nükteci bir kişidir."

2) Doç. Dr. Bedri Noyan ise "Bektaşilik ve Alevilik nedir" adlı kitabanda, şu ek bilgileri verir:

"Hüseyin Hüsnü Baba, İzmir'de ölmüş ve Karşıyaka mezarlığında toprağa verilmiştir. Kendisini İzmir'de tanıyan çoktur. Çok sayılan ve sevilen bir mürşid idi. Kızı Mürüvvet ve oğulları Haydar ve Ruhi terbiyeli ve dürüst insanlardır." der

Nefeslerini Hüsni adıyla yazardı. Soyadı kanunu çıkınca Erdikut adını aldı. Şiirlerinden başka Edip Harabî Baba'nın divanını kitap halinde yayınlamıştır. Ölümünden sonra, çocukları Hüsnü Baba'nın kutsal giysilerini ve kutsal eşyalarını Denizli'li Asım Kiritoğlu Baba'ya vermişlerdir. **(Turgut Koca)**

—1—

Huzur-u mürşide ikrar verenler
Verdiği ikrara eyvallah derler
Tarikat zevkinden behre alanlar
Tuttukları yed'e eyvallah derler

↓

Dört kapı selâmın verip alırlar
Menzil menzil gelip dara dururlar
Sekahüm camından bâde sunarlar
Nûş edenler o dem eyvallah derler

Rehberdir uzağı yakın eyleyen
Rehberdir talibi Hakka erdiren
Rehberdir hakikat yolun bildiren
Girenler bu yola eyvallah derler

Çektirirler me'asiden elini
Hikmetle keserler anda dilini
Bend ederler kemend ile belini
Adab ü erkâna eyvallah derler

Ayn-ül Cem kurulur meydan açılır
Uyanır çerağlar nurlar saçılır
Marifet gülleri anda seçilir
Gülleri derenler eyvallah derler

Bunda gösterirler haşr ile neşri
Erenler vahdete olurlar mesti
Can gözü açılıp bulanlar dostu
Şükrederek Hakka eyvallah derler

Hüsni Baba ruhsat almış pirinden
Hakikat sözünü söyler dilinden
Muhammed Ali'ye can ü gönülden
Bağlananlar daim eyvallah derler

—2—

Zümre-yi Bektaşiya'nın meclisi irfan olur
Bunda kesb-i hal edip ihyâ olur insan olur

İctinab eyle sakın hayvan sıfatından hocam
Olma nadan ile hemhal ahirî hüsrân olur

Çok çalış her demde arifle muhabbet etmeğe
Mutlaka bu hal ile Hak'ka vüsûl âsân olur

Meyl-i vahdet eyleyip ayrılma Haktan doğru ol
Kim ki ayrılmazsa Hakdan sahib-i iman olur

Hüsni'ya dest-i Ali'den nûş eden âb-ı hayat
İki cihanda hemin âlemlere sultan olur

Behre: *Haber, bilgi.* **—Yed:** *El*—**Me'asl:** *Kötülük.* **—Bendederler:** *Bağlarlar.* **—Adab ü erkân:** *Yol, yöntem.* **—Haşr ile neşr:** *Dağılma ve toplanma yani ölme ve dirilme* **—Ruhsat:** *İzin.* **—Kesb-i hal:** *İyi nitelikler kazanmak* **—İhya:** *Dirilmek, diri.* **—İctinap:** *Sakınma.* **—Nadan:** *Kaba saba adam.* **—Hüsran:** *Hasret.* *—Vüsûl: Kavuşma.* **—Asân:** *Kolay.* **—Vasvas:** *Vesveseci, fitneci.*

ŞABAN SIRRI

Yirminci yüzyıl Bektaşi ozanlarındandır. Eyüb'e bağlı İslâmbey mahallesinde oturan, Ali balım baba'nın gönderdiği bilgilere göre :

Şaban sırrı, Tekirdağ, Kılavuzlu köyünde, 1865 yılında doğdu. Ahmed Abdal Babanın oğludur. Medrese eğitimi görmüş, icazetli hocalardandı.

Rumelihisarı Bektaşi tekkesi postuna oturan Mahmud Baba'dan el tutarak, tarikata girmiştir. 1905 yılında Merdivenköyü tekkesi postuna oturan Mehmed Ali Hilmi Baba'dan Baba'lık icazeti aldı.

1929 yılında ölmüş ve Kılavuzlu köyünde toprağa verilmiştir. Hilmi Yücebaş'ın "Tekirdağ şairleri" kitabında gösterilen ölüm tarihi yanlıştır.

Şiirlerini Sırrı adıyla yazmıştır. (**Turgut Koca. a. g. e.** s: **800**)

Hak Muhammed Ali dilimde virdim
Hakikat râhını arayıp buldum
Muhabbet câmından nûş edip kandım
İçip kanan canlar size aşk olsun

Muhabbet bâdesi taşar dökülmez
Hakkın rahmetidir artar eksilmez
Özün bilmeyince didâr görülmez
Didâr gören canlar size aşk olsun

Özün bilen canlar ettiler iman
Lâ taknatû buyurdu bize Subhân
Zümre-i nâciler bu yolda kurban
Kurbân olan canlar size aşk olsun

Dört kapıdan içeri görünür cânan
Min-desti Yed-ullah bizlere ferman
On iki imama etmişiz imân
İmân eden canlar size aşk olsun

Ahsen-i takvimdir ol nûr-u celi
İkrar iman verip demişiz belî
Sırrı'ya Pirimdir Bektaş-i Veli
Pirim bilen canlar size aşk olsun

Câm : *Kadeh*— **Nûş edip :** *İçip* — **La taknetü :** *"tanrıdan ümüt kesmeyiniz" anlamında bir ayet* — **Dest :** *El* — **Yedullah :** *"Bütün ellerin üzerinde tanrının eli vardır" anlamında bir ayetin baştarafı* — **Ahsen-i Takvim :** *"Tanrı insanı seni güzel bir biçimde yarattı" anlamında bir ayet* — **Nûr-u celi :** *Parlak nûr, kâmil insan*

ZEMİN

Kültürün derinliklerine indiğimizde şöyle bir gerçekle karşılaşırız:

Her bilgi bir yargıdır. Erdem bir iç güdü işi değil, bir akıl işidir. Çözümsel yargılar yeni bilgi vermez. Ancak birleşimsel yargılar bilgi üretir. Sonsuz sayıda deneyi ancak Tanrı yapabilir. Bilimsel bilginin kökleri hem deneyde hen de usun derinlerinde gömülüdür. Akıl verisine dayanmayan bilgi yarımdır. Zaman ve uzam dışında bilgi olamaz. Hiçbir deney, matematiksel gerçekler değin salt gerçekler veremez. Matematiksel gerçek deneyden değil akıldan gelir. Bildiğimizi dolu bir evrende bir düşün rüyası olarak görüyoruz. İnsanoğlu ayaklarını bilimin sağlam zemini yerine çürük Zekânın metafizik gücü üzerine basmaktadır. Aslında zekanın metafizik gücü yoktur. Ama istencin (iradenin) gücüvardır. Özgür irade erdemi doğurur. Kendi kendini yadsımak aklın elde ettiği sonuçtur. İnsanın ereği mutluluk olamaz. Çünkü mutluluk için akla gerek yoktur.

Değerlendirilmelerinde değerlendirilmesi yapılır. Her şey anasından doğduğu gibi kalamaz. Diyaletik kavramının ilkeleri doğrultusunda her şey her an değişir. Öyleyse sonsuz bir akış içerisinde gidiyoruz. Durma yok. Duran yok. Durdurmaya çalışanlara bu olmaz, olanaksız diyoruz, dinlemiyorlar bizde hallerine gülüyoruz.

"İnsana inanma aynı zamanda insan toplumuna, insan birliğine inanmaktır. Bu inanç ise ancak toplumsal ilişkiler insanca, demokratik, sosyalist ve hümanist bir temelde kurulmuşsa mümkündür. Ali demokrasiyi, sosyalizmi ve hümanizmi kendinde maddeleştirdiğinden, bir Marksist ve sosyalist için Ali'nin değerini kabul etmek mümkün hatta zorunludur. Burada da Ali hümanist, sosyalist bir toplum için şifredir. Hoşgörüye giden yol budur. Burada şifre, sözcüğün ilk anda çağrıştırdığından daha derin anlam içermektedir. Şifre yok olsa da fikir kalır. Parola, gizemli işaret değişebilir, çünkü parolayı seçen insanlar ve kuramlardır. Alevi toplumu da insanlar arasında hoşgörüye giden yolun şifresi olarak Ali'yi seçmiştir. İnsan kendi kurallarını kendi koyar (Tanrı hiçbir şey emretmez). Bu nedenle Hacı Bektaş, bir kâmil insan olarak, ikinci Ali olarak kendi döneminde yeni kurallar koyabilir, yani şeriatı kaldırabilirdi. Buyeni öğretiye göre Tanrı'nın, sadece kendisi hakkındaki bilgileri dogma olarak, bilinmesi gerekli şeyler olarak öne sürmeye hakkı vardır. İnsanları ilgilendiren şeyler konusunda insanların kendileri karar vermelidir. Tanrı sadece evrenin yaratıcısı, koruyucusu ve günü geldiğinde yok edicisi olarak tanınmak ister." **(R. Zelyut, a.g.e., s: 76)**

İSYÂNÎ (İsmail Elçioğlu)

20. yüzyılda yaşamış, bir Bektaşi ozanı. Sadeddin Nüzhet Ergun'un verdiği bilgilere göre:

Babasının adı Ali, anasının adı Fatıma'dır. Sıvas'ın Zara ilçesine bağlı, Kırkkilise'de 1848 yılında doğmuştur. İsyanî, Deli Derviş'ten el almıştır. Şiir söylemeye Deli Derviş'in izniyle başlamıştır.

İsyanî, 1884'de Kırkkilise'de Balicanlı aşireti çocuklarını, sonra Pazarcık'ta Koçgiri aşiretinin çocuklarını okutmuştur.

Daha sonraları, 1909'da K.Maraş'ın Altınova köyüne yerleşmiştir. 1944 yılında doksan altı yaşlarında ölmüştür."

İsyani bilgili ve yetenekli bir şairdir.
Sen Şeh-i devran İmâm–ı etkiyâ'sın yâ Hüseyn
Dertlere derman şehîd-i Kerbelâ'sın yâ Hüseyn

Cedd-i pâkindir Muhammed hem odur Fahr-i resûl
Şübhesiz sen dahi Fahr-i evliyâ'sın yâ Hüseyn

Ümm-ü pâkin Hadîce mâderindir Fâtıme
Zâde-i kudsiyye-i Fahrinnisâ'sın yâ Hüseyn

Vâlidin şânında nâzil oldu çünkü Hel'etâ
Zübde-i Kur'ân ü Fahr-i Hel'etâ'sın yâ Hüseyn

Mustafâ Fahr-i resûl'dür cedd-i pâkin şüphesiz
Nûr-u ayn-ı Mustafâ vü Mürtezâ'sın yâ Hüseyn

Dâder-i vâlâ güherdir sâna kim Hulk-ır-rızâ
Sen ah-i pâk-i güzîn-i Müctebâ'sın yâ Hüseyn

Amm-ı ekberdir sana Hamza o kim Şâh-ı şehîd
Sen Şehîd- teşneleb der Kerbelâ'sın yâ Hüseyn

Amm-ı pakim Cafer-i Tayyar'dır Şahım
Kerbale deştinde Şah-ı biriya'sın ya Hüseyn

Ol Muhammed Mustafâ kim Şâfi-i Mahşerdürür
Dedi şânında senin Ehl-i Kesâ'sın yâ Hüseyn

Vâlidindir sâkî-i Kevser bütün mü'minlere
Bir içim su içmeden katle rızâsın yâ Hüseyn

Âsî ümmetler şehid etti seni hiç korkmadan
Dîmediler nûr-u çeşm-i Mustafâ'sın yâ Hüseyn

Ol Yezîd ibn-i Yezîd'in leşlerinin ta'nına
Uğrayan serdefter-i Âl-i Âbâ'sın yâ Hüseyn

Sen Ömer Sa'd askerine hüccet itmham eyledin
Bildiler kim necl-i pâk-i Mustafâ'sın yâ Hüseyn

Kerbelâ'da karşı koyan hep adû'lar bildiler
Kurretül-ayn-i Habîb-i Kibriyâ'sın yâ Hüseyn

Din-i İslâmı Yezîdîler ederlerdi tebah
Dini kurtarmaklığa azm-i Hudâ'sın yâ Hüseyn

Hâşim'e düşmandı Ümeyye o düşmanlık ile
Tîğ-i zülm-i düşmenâna mübtelâsın yâ Hüseyn

Ol Yezîd ümmetleri seni niçin etti şehîd
Çünkü sen ferzend-i pâk-i Mustafâ-sın yâ Hüseyn

Bû adâvet onlara ecdâddan mîrâs idi.
Tu'me-i şemşîr-i Âl-i bîhayâ'sın yâ Hüseyn

Ol hadis Ümeyye nesli dîni eylerde tebâh
Sen bunu men'etmeye serden cüdâ'sın yâ Hüseyn

Ehl-i Beyt'in Şâm'a çıplak develerle gitmesin
Bilîrîken sen buna kalben rızâsın yâ Hüseyn

Can verüp Ümmet yolunda kendini kıldın şehîd
Ümmet'in mahbubu Şâh'ı can fedâ-sın yâ Hüseyn

Server-i Ümmet denilse sâna ey Fahr-i ümem
Nola çünkü sen buna elbet sezâsın yâ Hüseyn

Yetmiş îkî yoldaşınla Kerbelâ'da can veren
Bîgüman sen Şâfi-i Rûz-i cezâsın yâ Hüseyn

Bu fakir İsyânî tutmuş dâmeninden sıdk ile
Haşr'de elbet Şefî-i asdıka'sın yâ Hüseyn

Ümmü pak : *Temiz Anne* — **Valid :** *Baba* — **Dader :** *Kardeş* — **Amm-ı Ekber :** *Büyük amca* — **Ferzend :** *Oğlu* — **Damen :** *Etek*— **Seza :** *Layık* — **Cüda :** *Uzak*

AŞIK IŞIK

Alevi kökenli olan Aşık Işık'ın asıl adı Mehmet Ali Işıktır. 1910 yılında Kayseri'nin Gemerek (Sarıoğlan) ilçesine bağlı Karaözü köyünde doğdu. Acır köyünden Turan Pehlivan'ın oğludur. Yoksulluktan 1921 yılında Adana'ya göçtüler. Sonra geri köylerine döndüler. Yoksulluk ve acılar içinde ilk söylediği şiirlerinde Sefil Aşık adını kullandı. 1934'de Aşık Işık adı ile şiirler söylemeye başladı. Çobanlık, ırgatlık hamallık, hademelik gibi işler de çalıştı. Gözü görmemeye başladı. Şiirlerinde hep yakınıp sızlanır. Yoksullukları, acıları,doğayla savaşını çıplak, buruk bir anlatımla dile getirir.

—1—

Ulu Tanrım beni niçin yarattın
Fakirim kapına düştüm vermedin
Bir yavan ekmeği elden arattın
Yaptığın işlere şaştım vermedin.

Bir zaman okula oldum hademe
Tellallığa terfi ettim kademe
Hizmet ettim nice nici adama.
Bu derdimi sana deştim vermedin.

Azap çırak durdum ömrü çürüttüm
Bir zaman koyunu kuzuyu güttüm
Bir kağını aldım çifti yürüttüm
Borca öküz aldım koştum vermedin.

Gece gündüz gayret ettim zor ettim
Alış-veriş ettim ziyan-kâr ettim
Başkasından istemeye ar ettim
Ben avucumu sana açtım vermedin

Nice kullarına ortakcı oldum
Ne bir vefa gördüm ne faydalandım
Çalışırsan bana verirsin sandım
Ödünç tohum aldım saçtım vermedin

Odunum yok samanım yok çayımyok
Ekmeğim yok yemeğim yok tuzum yok
Dostum sensin başkasına sözüm yok
Terk-i diyar ettim göçtün vermedin

Hayatımı fakirlikte farıttın
Benden aldın kime verdin kâr ettin
Ekinimi tarlalarda kuruttun
Elim ile yoldum biçtim vermedin

On iki dişime kerpeten saldın
Beni ağlatırken oturup güldün
Her iki gözümü elimden aldın
Bu derdimden bile geçtim vermedin

Bu dünya fanidir kondum göçerim
Geçim için çok çalışır geçerim
Aşık Işık derki gayet naçarım
Dünya zehir oldu içtim vermedin

—2—

Bende şaştım yokluk senin elinden
Fakir düştüm soranım yok halimden
Yırtık ceket düşmez oldu dalımdan
Terliğe dedirdin fes zulüm yokluk

Yokluk çeke çeke usandım gayrik
Odunumuz yarsan, samanım ayrık
Ayağma giymedim sağlam bir çarık
Çoraba dedindin mes zalim yokluk

Ninem dedem ezel olmuştur fakir
Babam fakirliği miras bırakır
Su içmeğe yoktur evde bir bakır
Çömleğe dedirdin tas zalim yokluk

Süremedim şu gençliğin sefasın
Hayatta bin türlü çektim cefasın
Göremedim bu dünyanın vafasın
Bayrama dedirdin yar Zalim yokluk

Hileyi hudayı ben sevmez iken
Kimsenin kalbine hiç değmez iken
Dostlara boynumu hem eğmez iken
düşmana dedirdin pes zalim yokluk

N'oldu gelip geçen aşıklar n'oldu
Bu dünya bin kere boşaldı doldu
Bizim çocuklar da perişan oldu
Aşık Işık der ki ken zalim yokluk

—3—

Havalar soğudu kışlar geliyor
Gökleri bürüdü kar yorganları
Dört yavrumuz bir yatağa giriyor
Yüzü yoktur yırtık dar yorganları

Fakir bu yokluğu nasıl atacak
Akşam oldu yarım karın yatacak
Döşek kendir, yastık çuldan batacak
Uyuyamaz batar har yorganları

Yıl tehlike hava soğuk azacak
Haçan yaz gelip de yerler kızacak
Fakirin mezarın yokluk kazacak
Topraktan yapılmış var yorganları

Çok çalıştım ama vermedi Mabut
Ölürsem yapılmaz ağaçtan tabut
Belki de bulunmaz beş metre kaput
Sararlar döşüme kar yorganları

Fakir halin şu aleme bildirir
Dost ağlatır düşmanını güldürür
Aşık Işık yokluk seni öldürür
O zaman yırtılır ar yorganları

Bir bulut geldi de üstüme durdu
Gölgenden memnunum git kara bulut
Bir günlük işimi on güne vurdu
Allah'tan bulasın git kara bulut

Mart Nisan ayında yağdın durmadın
Mayıs Haziran da gittin gelmedin
Çok yalvardım sulu yağmur vermedin
Şimdi luzumu yok git kara bulut

Ellerin köyüne yağmurlar saçtın
Bizlere gelince kenardan geçtin
Çok yalvardım ama uzağa kaçtın
Allah'tan bulasın git kara bulut

Olanca harmanım gidiyor sele
Bostanımla bağım kendirim bile
Beni dostun ettin bütün ellere
Allah'tan bulasın git kara bulut

Kara bulut gökyüzünü bürüdü
Yağdı yağmur dolu seller yürüdü
Harmanda buğdayım koktu çürüdü
Allah'tan bulasın git kara bulut

Çok söyledim kara bulut gitmedi
Esip poyraz bir tarafa itmedi
Aşık Işık derki gücüm yetmedi
Allah'tan bulasın git kara bulut

TANRI İLE GERÇEK

Tanrı gerçektir ve gerçek olan iyidir. Kötü kendi başına bir anlam taşımaz.

Karanlıkta yanan mumu söndürmemek için insanlık yüzlerce, hatta binlerce kuşağı , insanı kurban verdi. Mumun ateşi iyilik sayıldı. Erdemin kendisi nedir? Erdemin kendisi erdem değildir. Ya kötülük nedir? Kötülük iyiliğin yadsımasıdır. İyilik yaratılmasaydı kötülük olur muydu? Her şey Tanrı'dan gelmiştir, Tanrı'ya dönecektir. Tanrı'nın istenci iyiye, güzele ve dogruya dayanır. İnsan kötülükler yolunda yürür. O'nu Tanrı kurtaracaktır.

Ortaçağ düşünürlerinin skolastik bilgileri yedi yaşındaki bir çocuğun sezebilecegi şu sorular karşısında darma-dağın olur: Dünyalık yaşam bir cezaysa, bana bu ceza niçin veriliyor? Dünyaya gelip gelmemek elinde olmayan ben böyle bir cezaya uğramak için hangi suçu işledimki? Kurtuluş planı daha ben doğmadan yapılmışsa, ben de bu plânın içine girebilen mutlulardan değilsem, bunda benim ne suçum var? Neden ben bu planın içinde değilim? Tanrı beni niçin gözden çıkarmış, kurtumaya deger görmemiş? Bunlar ve bunlar gibi soruları yanıtlayamayanlar nasıl erdemden ve erdemsizlikten dem vurabilirler? Ortaçağın filozoflarından Scottus Erigugen (1. S. 833 - 880) göre "Tanrı salt yokluktur,

sonsuzdan gelip sonsuza giden sırdır. " İnsan da aynen Tanrı gibidir. İnsan da bir sırdır. Çünkü insan da bir Tanrıdır. İnsan, meleklerden günah işleyerek ayrılır, Tövbeyle Tanrılığa yükselir. Erdemsizlik yaşamanın yoklugu demektir. Yaratma, başı ve sonu olmayan bir oluştur. Hepimiz varlığımızın kökleriyle, baş ve son olarak, sonsuzluğun içindeyiz.

(Orhan Hancerlioğlu Erdem Açısından Düşünce Tarihi Sh: 78)

TURABÎ SANÎ

Yirminci yüzyılın son yarısında yaşamış bir Bektaşi ozanıdır. Turgut Koca'nın kitabında verdiği bilgiye göre asıl adı Mehmed Ercan'dır, Kulalı'dır. 1910 yılında doğmuştur. İzmir'de Hasan Baba'dan el alarak tarikata girmiştir. Yine Hasan Baba'dan hırka giyerek, derviş olmuş, 1951'de Ahmed Sırrı Baba'dan Baba'lık icazeti almıştır. 1961 yılında ölmüştür.

Arûz ölçüsünü üstün beceri ile kullanmıştır. Nefeslerinde Hurûfîlik görüşleri ve inancı görülür. Turabî Sani, mahlası ile nefesler yazmıştır.

Virâni, Nesimi, Vahdeti, Misalî, Arşî ve Penahi gibi Hurufiliğe yakınlık duyduğu, şiirlerinde hurifilikle ilgili kavram ve düşüncelere yer verdiği, Fazlullahı Naimî'nin "Cavıdanı Kebir" adlı şifreli yapıtının anahtarlarını çözdüğü anlaşılmaktadır. **(M. Tevfik Oytan, a.g.e. c:2 s: ek 9.)**

Rahmetli M. Tevfik Oytan'ın Bektaşiliğin iç yüzü adlı kitabında yayınlanan bir şiirini sunuyoruz.

Şab-ı emrette göründü Ahmed'e Rahmân-ı Hak
Sûret-i Rahman'dır Adem secde kıl fermân-ı Hak

Ahsen-i takvimi inkâr eyleyen iblis olur
Bilmedi seb'ülmesâni etmedi iz'ân-ı Hak

Kavn-i câmi sırrı Adem hem muhit-i küllü şey
Hem Kelâmullah-ı nâtık kıl nazar im-ân-ı Hak

Kâinat mir'at-ı Haktır gel bu sırra mahrem ol
Hakka mir'at oldu Adem Küllü yevmin şân-ı Hak

İsm-i Adem İsm-i Hak oldu sıfatullah yüzü
Zat-ı Hakdır Zat-ı Adem Nahnü akreb cân-ı Hak

Kaş ü göz kirpik işte Fatiha Ümmülkitap
Bilmeyenler Adem'i oldu bu gün Şeytân-ı Hak

Mısr-ı câmi mazharı zat ü sıfat sırr-ı Huda
Allemel'esma'yı nâtık nefha-yı yezdân-ı Hak

Adem-i ma'nâda Allah zatın ilân eyledi
Elveled sırrı ebihdir arif-i irfân-ı Hak

Hakkı-ı mevhuma tapanlar oldular abd-üs sanem
Men reani'den haberdar olmadı Mervân-ı Hak

Nefsini arif olanlar Hakkı arif oldular
Okuyan kendi kitabın oldular Kur'ân-ı Hak

Hâb-ı gafletten uyan İlm-i ledün dersini al
İlm-i zâhirle bilinmez sendeki Ümrân–ı Hak

Fazl-ı Yezdan'dan hidayet ermeyince bir kula
Bilemez kendi vucüdunda nedir Sultân-ı Hak

Kaal ile bilinmez Allah himmet-i Piran gerek
Ben **Turabî Sani'yim** münkir bana bürrân-ı Hak

Şabı Emred: *"Ben Tanrı'yı tenzihi niteliklerle gördüm" anlamında bir hadis.* —**Şabı Emred:** *Lugat mana da, delikanlı anlamınadır.* —**Sûret-i Rahman:** *"Tanrı, Ademi Rahman biçiminde yarattı" anlamında bir hadis.* —**Ahsen-i Takvim:** *"Tanri, insanı en güzel biçimde yarattı" anlamında bir ayet.* —**Seb'ülmesani:** *Yedi ayet, Fatiha suresi.* —**İz'an:** *Anlamak.* —**Kevn-i Cami:** *Yaratılmışların gerçeğini kendinde toplayan, yani insan.* —**Muhiti küllü şey:** *"Tanrı'nn ilmi her şeyi kuşatır" anlamında bir ayet.* —**Kelâmullah-ı Natık:** *Konuşan kitap, insan, Hz. Ali.* —**Nazar kıl:** *Bak.* —**Mir'at:** *Ayna.* —**Küllü yövmin hüve fise'ne:** *Tanrı, her an bir şanda, yani tecellidedir.* —**Zat:** *Öz.* —**Nahnü Akrebe ileyh:** *"Tanrı, insana şah damarından yakındır" anlamında bir ayet.* —**Ümmül kitap:** *Kitapların anası, temeli yani Fatiha suresi.* —**Allemel Esma:** *"Tanrı, Adem'e bütün isimleri öğretti" anlamında bir ayet.* —**Nefha:** *Nefes, soluk.* —**Adem-i Ma'na:** *Kâmil insan.* —**El veled sırrı ebih:** *"Çocuk, babasının sırrıdır" anlamında bir hadis.* —**Mevhum:** *Hayâlde olup, gerçekte olmayan.* —**Abd-üssanem:** *Putun kulu.* —**Men reani:** *"Beni görne, gerçekte Tanrı'yı görür" anlamında bir hadis'in çevirisi.* —**Hab-ı gaflet:** *Gaflet uykusu.* —**İlm-i Ledün:** *Çok gizli ilim. Hızır peygamberin ilmi.* —**Fazl-ı Yezdan:** *Tanrısal erdimlik, kâmil insan.*

ŞİİRİN AÇIKLAMASI

—"Tanrı Muhammed'e yeni yetme bir genç olarak göründü.

Adem Tanrı'nın suretinde yaratıldı. Ona secde kıl, bu Tanrı buyruğudur.

—Bu güzel olayı yadsıyan İblis olur.

Çünkü o yedi ayetli fatiha suresini tanımadı, Tanrı'ya, itaat etmedi.

—Canlı, cansız tüm varlıklar evreni insan gizinde saklar.

Eğer ona inancın varsa, bunu Tanrı sözü olarak anla.

—Evren Tanrı'nın aynasıdır, Tanrı'yı ise Adem ayna olmuş yansıtmaktadır. Gel bu gizleri iyi sakla.

—Tanrı'nın adı Adem oldu; çünkü Tanrı'nın yüzünü taşımaktadır.

Adem'in özü onun özüdür, can içre candır o.

—Kaş, göz ve kipriğiyle insan yüzü işte, kitabın anası Fatiha süresi! Ademi böyle bilmeyenler bugün şeytandan farksızdırlar.

—Hüda'nın niteliklerinin gizemi ve öz varlığının açınımı (mazharı) Mısır ülkesini kapsar; soluğu, sözleri, adı ve sıfatlarıyla.

—Tanrı özünü adem anlamında, yani insan olarak ilan etti.

Tanrı'nın bu irfanını arifler, bir çocuğun sırrını ise ancak babası bilir.

—Yalancı, düşsel tanrılara tapanlar, putların kulları oldular.

"Beni gören, gerçekten Tanrı'yı görür" hadisinden haberleri olmadı Mervan'ın.

—Nefsini bilenler, yani özünü, kendini tanıyanlar Hakkı buldular.

İnsan kendi kitabını okursa, Tanrı'nın Kur'anını tanımış olur.

—Uyan derin uykulardan, Tanrı'nın gizli bilimlerinin dersini al.

Öyle dıştan bakma, şeriat ilmiyle sendeki tanrısal yapıyı bilip kavrayamazsın

—Fazlullah bir kimseye yol göstermeyince, kendi bedeninde (vücudunda) Tanrının sultanı bulunduğunu hiç anlayamazsın.

—Boş sözlerle Tanrı bilinmez, pirlerin yardımı gerek.

Turabi Sani için böyle bilmeye çalışanlar görünüşte inananlardır; onlar Tanrı'nın dışındadır."

TASAVVUFTA EVREN

Tasavvufta evren, hem doğu, hem batı gizemciliğinde önemli bir yer işgal eder. Ancak ortak noktaları çoktur. İki anlayıştaki temel özellikleri bir araya toplarsak karşımıza şöyle bir evren çıkar. Bu evreni Plotinos'un tanımlamasına göre kısaca şöyle anlatabiliriz :

Gizemcilikte önemli bir ağırlığı bulunan Plotinos'un evren anlayışı çok değişik bir görünüm arzeder. Plotinos'un düşlediği evrende her çıkan (yaratılan) çıktığına bin pişman bir an önce geldiği yere dönmek ister. Bu evren bir hoşnutsuzluklar evrenidir. Kimse halinden memnun değildir. Ruhlar yaratıcıdır kendilerinden daha az mükemmel (yetkin) olan cisimleri yaratmışlardır. Her cisimde Tanrı'nın izi vardır. Her şeyi Tanrı'ya dömek ister. Cisimlerin varlığı biçimleriyle belirir. Cisimlerin özdekleri (maddeleri) onların bir çeşit yokluklarıdır. Cisimsel alem varlıkla yokluk arasında bocalayan sürekli bir değişmedir.

Cisimlerin ötesinde dibi olmayan bir uçurum vardır. Bu uçurumda temiz biçimlenememiş kaba özdekler kaynaşır. Bu kaba maddelerin altında başka şey bulunmaz. Tanrı nasıl yukarıya doğru sonsuzsa, bunlarda aşağıya doğru sonsuzdur. Ancak bu kaba maddeler bir gün biçimlenerek Tanrı ya döneceklerdir. Böylece herşey sonunda bir Tek'e dönecek; bir Birlikte, bir Biçim'de dönecektir, Hepsini toplayan Tanrı'da birleşmiş olacaktır. Plotinos, insan ruhları kaba cisimlere bürünmek için hayatlarını Tanrısal hayattan ayırdı, der. İnsan ruhunun çektikleri, bu davranışlarının cezasıdır. Ama yine de insan ruhları özgürdür. İnsan, iyi ya da kötü, kendine bir yol seçmiştir. Onu kimse zorlamamıştır. Tasavvufun evren anlayışı yeni kozmik bulgulara göre yeniden değerlendirilebilir mi? Elbette, eskimiş görüşlere bağlı kalmak doğru olmaz. Eski hep tarihinin sayfalarında bekler. Hep gündemde tutulmaz. İşi birde bu yönden değerlendirmek yararlı olur.

AŞIK DERDİMEND

Sivas ilinin Kangal İlçesinde doğan Derdimend. 1897-1973 yılları arasında yaşamış bir Alevi kadın ozanımızdır. Yaşamı hakkında ayrıntılı bilgi yok. Bu kadın ozanımızdan bir şiir sunuyoruz.

Dinleyin ağalar hasbihalimi
Eserim şay'oldu her bir diyare
Bir noksansız imla, manalı kelam
Aşkım mahrem değil hep aşikâre

Deryayı ummana dalmayan bilmez
Pir elinden bade almayan bilmez
Simya definesin bulmayan bilmez
Özbirle yüz tutup perverdigâre

↓

Sinnim hemen hemen kemali buldu,
Korkarım defterde çilemiz oldu
Simya definesin bulmayan bilmez
Yine kavuşmadık bir bahtiyare

Derdimend'im yarelerim açmayın
Bundan artık müşkül hale düşmeyim
Muhanetin köprüsünden geçmeyim
Ne minnettim yare ne de ağyare

Perverdigar : *Tanrı* — **Hasbıhal** : *Sohbet, söyleşi* — **Mahrem** : *Gizli* — **Bade** : *Dolu* — **Aşıkare** : *Açık* — **Define** : *Hazine* - **Simya** : *Ortaçağ kimyası* — **Bahtiyar** : *Mutlu* — **Müşkül** : *Güç, zor* — **Muhanet** : *Hain, alçak* — **Ağyar** : *Düşmün* — **Şay'oldu** : *Yanıldı, dağıldı, söylendi.*

ÜÇ YOL

Gizemcilik okulunun Batıdaki kurucularından biri olan Plotinos ahlakında, insanları Tanrı'ya götüren üç yol vardır. Bu geçitler şunlardır:

1- Sanat,
2- Sevgi,
3- Felsefe

İnsan bu yolaklardan geçerek, bu basamaklardan çıkarak Tanrıya ulaşacaktır. Erdeme ise, sanat, sevgi ve felsefe yoluyla varılır. İnsan ancak bu basamakları çıkarak Tanrı'ya benzeyebilir. Plotinos, görüşlerini oluşturur, evrenini kurarken kuramını Eflatun'un görüşlerini oluşturur, evrenini kurarken kuramını Eflatun'un İde'ler felsefesine dayalı tutar, ona göre şekillendirir.

Öyleyse, böyle bir evrende Sanatçı İde'yi duyulur görüşlerinde arar. Seven insan kendi ruhunda, filozof ise Tanrı da aramaktadır. Bu basamakların birincisinden geçilmeden ikincisine, o da aşılmadan üçüncüsüne gidilemez. Demek ki, erdeme ulaşmak Tanrı'ya benzemekle, Tanrıya benzemekse sanatçı, seven ve filozof olmakla mümkündür. **(Orhan Hancerlioğlu, a. g. e. sh: 76)**

Bu üç yol aynı zamanda insanî değerlerin oluşumda da büyük katkılarda bulunur. İnsanı insan yapan öğeler olup bunları tüm insanların ciddiyetle bilmeleri, bilinçli biçimde kavramaları gerekir. İşte böyle sağlıklı toplumlarda insanlar geleceğe umutla bakabilirler. Aksi halde karanlık ve uçurum çevremizi sarar bizi en azından umarsız bir nobranlığa taşır.

AŞIK İBRETİ

Asıl adı Hıdır Gürel'dir. 1920 yılında Kayseri'nin Sarız ilçesine bağlı Kırkısrak köyünde dünyaya geldi.

1960'lı yıllarda sazın tellerinde nağmeleşen şiirleri geniş halk kesimleriyle tanıştı, sevildi,sıcak ilgi gördü, büyük beğeni kazandı.

Şiirlerine Alevi-Bektaşi düşüncesini derinlemesine yansıttı.

Gelin onun yaşam öyküsünü bir yakınından oğlu Haydar Gürel'den dinleyelim:

"Asıl adı Hıdır olan Aşık İbreti'nin dedeleri, Malatya'nın Akçadağ ilçesine bağlı Kürecik bucağının Harunuşağı köyünden göç ederek Kayseri'nin Sarız ilçesinin Kırkısrak köyüne gelip yerleşmişlerdir. İbreti'nin babasının adı Ali, anasının adı Sultan'dır. Babası at sırtıda köy köy dolaşarak meyve ve öteberi satarak geçimini sağlarmış.

1336 (1920) yılında doğan İbreti üç yaşında annesinin ölümü ile öksüz kalmış. Babası ikinci kez evlenmiştir.

İbreti, 17-18 yaşında evlendi. Köşkerlik, terzilik yaptı. Üç yıl askerlik yaptı. Asker dönüşü Kahramanmaraş'ın Afsin ilçesine giderek terzilik (biçki-dikiş) öğrendi. Tekrar Sarız'a döndü, terziliğe başladı. Bu arada saz ve söze büyük ilgi duydu. Okuma merakı arttı. Gaz lambası ışığında sabahlara değin okuyarak kendini yetiştirdi. Altı çocuğu oldu. Çok çocuklu İbreti geçim sıkıntısı çekti. Çeşitli mesleklerde uğraştı. Saz yapıp sattı, diş çekti, maden arama işiyle uğraştı, ancak bulduğu krom, gümüşlü kurşun gibi değerli madenleri işletemediği için toprak altında bırakmak zorunda kaldı. Daha sonra fotoğrafçılık mesleğini öğrendi. Sarız'da elektrik olmadığı için bu mesleği güçlükle sürdürdü. Daha sonra Elbistan'a göçtü. Orada fotoğrafçılığı sürdürdü. 1967 yılında Elbistan'da başgösteren Alevilik-Sünnilik çatışması sırasında fanatik bir grubun saldırısına uğrayan İbreti'nin dükkanı tahrib edildi, canını zor kurtaran İbreti tekrar Sarız'a döndü. Ancak geçim sıkıntısı onu ve ailesini 1972 yılında İstanbul'a getirdi. 5 Kasım 1976 yılında Hakk'a yürüdü, dörtyüz şiiri olduğu söylenen İbreti'nin şiirleri yayınlanmayı bekliyor.

İbreti şiirlerinde çağdaşlığı, uygarlığı, hakkı, bilimi, dostluğu, insan sevgisini ön plana çıkararak gerici, tutucu akımları ince bir dil ile yererek evrensele doğru hızla yol almıştır.

Elimde dut dalı sazım
Gerçeklere toprak tozum
Sanman ki kitapsızım
Canlı kitap özüm benim

İbreti pulca fakirim
Bez değil atlas dukurum
Kuranı Türkçe okurum
Ki anlaşsın özüm benim

derken din ve gerçek anlayışını da büyük bir içtenlikle sergiler.

Yetmiş iki huri bilmem
Verselerde yine almam
Çünkü hakkından gelemem
Geçimi dar bir insanım

İbreti'nin şiirlerinde bir kaç örnek sunuyoruz

— 1 —

BİLİRİZ

Yarınki cennete etmeyiz minnet
Cennet-i vucudu insan biliriz
Münevver kitleye vererek kıymet
Allah mefhumunu vicdan biliriz

Gerçek aşık siler kalbin tozunu
İrfan ışığında açar gözünü
Kamilin ağzından çıkan sözünü
Hemi hadis, hemi Kur'an biliriz

Gayip lâzım değil, nideriz lafı
Mevcut gördüğümüz bizlere kâfi
Sevgi ab-ı hayat safidir safi
İçenleri ehl-i irfan biliriz

Ahlak abdestine veririz cevaz
Vucüd camiinde kılarız namaz
Dostun eşiğine eyleriz niyaz
Kendimize bunu erkan biliriz

İbreti yavaş ol gözle turabı
Cehennem ateşi vicdan azabı
N'eylersin yarın ki yevm'ül hesabı
Olgunları huri gilman biliriz

— 2/a —

Bir Şah olsam hükmeylesem cihana
Kilise, mescidi yıkar giderdim
Okullar yapardım bütün insana
Cehaleti kökten söker giderdim

İnsanlıktan başka olmazdı Cennet
Yok olurdu İsa, Musa, Muhammet
Kalkardı dünyada mezhep tarikat
Dinlerin bağrını çözer giderdim

Fabrikalar kurar idim her yerde
İkiliği kovar idim bu serde
Aynı gözle bakmaz idim bir ferde
Cihana bir gözle bakar giderdim

Bir olurdu fakir zengin her zaman
Çaresiz dertlere olurdum derman
Ne gavur kalırdı ne de müslüman
Tümünü bir yola çeker giderdim

Gerçek insanları bilirdim Allah
Ondan gayrisine tapmazdım billah
Ne Kâbe kalırda ne de Beytullah
Yerine bir arpa eker giderdim

Gece gündüz çalışırdım millete
Bir faydalı kul olurdum elbette
Bir ırmak olurdum güneşten öte
Yeni fezalara akar giderdim

İbreti der varlığımız bitmezdi
İnsanoğlu yanlış yola gitmezdi
Ayrı gayrı devlet icap etmezdi
Dünyaya bir bayrak diker giderdim

İbreti'nin "Bir şah olsam hükmeylesem cihana" dizesiyle başlıyan şiirine Aşık Kul Ahmet, Aşık Kul Hayrani, Aşık Perişan gibi halk ozanları sahip çıkmakta, Halil Öztoprak'ın yakınları da bu şiirin ona ait olduğunu söylemektedirler. Durum mahkemelik olmuş, henüz anılan şiirin hangi ozanımıza ait olduğu kesinlik kazanmamıştır. Bize göre şiirin içeriği söyleyiş biçimi, içeriği, dil yapısı bu şiirin İbreti'ye ait olduğunu göstermektedir. Aynı şiirin değişik varyantlarını sunarak duruma açıklık getirmek istiyoruz:

Miktat Dede söyleyişiyle :

— 2/b —

EKER GİDERDİM

Bir şah olsam hükmeylesem cihana
Batıl meclisleri yıkar giderdim
Mektepler yaptırıp bütün köylere
Batıl meclisleri yıkar giderdim

↓

Bir olurdu fakir zengin her zaman
Bütün insanlara olurdum derman
Ne gavur kalırdı nede müslüman
Hepsini bir yola çeker giderdim

Fabrikalar kurar idim her yerde
İkiliği koymaz idim bu serde
Ayrı gözle bakmaz idim bir ferde
Cihana bir gözle bakar giderdim

İnsanlardan başka olmazdı cennet
Muhiplerdi İsa, Musa, Muhammet
Kalkardı dünyadan dinle tarikat
Mezhepler bağını yıkar giderdim

Gerçek insanları bilirdim Allah
Ondan başkasına tapmazdım billah
Ne kâbe kalırdı ne de Beytullah
Oraya bir bostan eker giderdim

Görseydim o günü yüzüm gülerdi
Dünya insanları bayram ederdi
Ne bir silah kalır ne atom olurdu
Hepsini kuyuya döker giderdim

İbreti'yim varlığımız bitmezdi
Sofu inat edip hacca gitmezdi
Ayrı ayrı devlet icap etmezdi
Dünyaya bir bayrak asar giderdim

— 2/c —

SÖKER GİDERDİM

Bir şah olsam hükmeylesem cihana ↓
Kilise, mescidi yıkar giderdim
Okullar yapardım bütün insana
Cehaleti kökten söker giderdim

Fabrikalar kurar idim her yerde
İkiliği kovar idim bu serde
Ayrı gözle bakmaz idim bir ferde
Cihana bir gözle bakar giderdim

Gerçek insanları bilirdim Allah
Ondan gayrısına tapmazdım billah
Ne kâbe kalırdı ne de Beytullah
Yerine bir arpa eker giderdim

İnsanlıktan başka olmazdı cennet
Yok olurdu İsa, Musa, Muhammet
Kalkardı dünyada mezhep, tarikat
Dinlerin bağını çözer giderdim

Bir olurdu zengin fakir her zaman
Çaresiz dertlere olurdum derman
Ne gavur kalırdı ne de müslüman
Tümünü bir yola çeker giderdim

Gece gündüz çalışırdım millete
Bir faydalı kul olurdum elbette
Bir ırmak olurdum güneşten öte
Yeni fezalara akar giderdim

O günü görseydim yüzüm gülerdi
Dünyada insanlar bayram ederdi
Ne bir silah ne bir atom kalırdı
Bir ulu deryaya döker giderdim

İbreti der varlığımız bitmezdi
İnsanoğlu yanlış yola gitmezdi
Ayrı gayrı devlet icap etmezdi
Dünyaya bir bayrak diker giderdim

(Lutfi Kaleli-Tanrı İnsan, Can Yayınları - 1996 İst.)

— 3/a —

MESCİD GEREKMEZ

Ezeli bade-i aşk ile mestiz ↓
Yerimiz meyhane mescit gerekmez
Saki kevser(ihe) kandık elestiz
Kuran-ı natıka sahip gerekmez

Cennet irfanından remzini bildik
Bari (Bayı) bismillahtan dersimiz aldık
Cemali dil deryasını kâr gördük
Cennette huri gılman gerekmez

Bize lazım değil müftü fetvası
Ehl-i aşk olmanın bu aşinası
Ademi hor görüp olmayız asi
İnsandan er eden şeytan gerekmez

Anarız Mevlayı her anımızda
Allah aşikardır seyranımızda
Türk dili okunur irfanımızda
Arabi, Farisi lisan gerekmez

Gitmişiz cananın astanesine
Sıdk ile sarıldık dost zamanına
Canlar baş koymuşuz aşk meydanına
Hayvan kesmek gibi kurban gerekmez

İbreti Allah seni etmesin izzetli
Anlamak istersen ilmi hikmeti
Ehl-i harabata eyle hizmeti
Aşktan başka din ve iman gerekmez

— 3/b) —

(ASLI)

↓

Evvelden bade-i aşk ile mestiz
Yerimiz meyhane mescit gerekmez
Sakii kevserde kandık elestiz
Kuranı natık var, samıt gerekmez

Cennet ırfan imiş remzini bildik
Bai bismillahtan dersimiz aldık
Cemali dilberi aşikar gördük
Cennetteki huri gılman geekmez

Gelmişiz canının asitatına
Sıtkıyla sıyrıldık dost dağmanına
Canla baş koymuşuz aşk meydanına
Hayvan kesmek gibi kurban bulunmaz

Bize lazım değil müftü fetvası
Ehli aşk olanın var aşinası
Ademi hor gören olmayız ası
Secdeden ar eden şeytan gerekmez

Biliriz abdesti savmı salatı
Kelime-i şahadet haccı zekatı
Taklit ile olmaz halk farziyatı
Riya ile olan iman gerekmez

Biliriz Mevlayı vicdanımızda
Allah aşikardır seyranımızda
Kuş dili okunur irfanımızda
Arabi farisi insan gerekmez

Yürekte gizlidir bizim derdimiz
Taklide bağlanmaz hiçbir ferdimiz
Nefsimiz iledir daim harbimiz
Cahili nadanla kavga gerekmez

İbreti nadanla etme ülfeti
Anlamak istersen ilmi hikmeti
Dost kapısın bekle eyle hizmeti
Aşktan başka din ve iman gerekmez

— 4 —

DEĞİLİZ

↓

Minareye çıkıp bize bağırma
Haberimiz vardır sağır değiliz
Sen kendini düşün bizi kayırma
Allah'la biz ayrı gayrı değiliz

Her yerde biz hakkı hazır biliriz
Olgun insnları Hızır biliriz
Bundan başkasını sıfır biliriz
Tahmininiz yanlış biz kör değiliz

Eğer insanlıksa doğru niyetin
Nefsini ıslah et varsa kudredin
Bize lâzım değil senin cennetin
Huriye gılmana esir değiliz

Arapça duaya değiliz mecbur
Bu nedir müslüman o nedir gavur
İnsanı hor görmek en büyük küfür
Buna inanmışız münkir değiliz

İbreti bu hale insan acınır
Ham sofular bu sözüme gücenir
Aslına ermeyen elbet gocunur
Unu öğütmeye mecbur değiliz

— 5 —

GELDİM

İlme hizmet ettim uykudan kalktım
Sarık, seccadeyi elden bıraktım
Vaizin her günkü vaazından bıktım
Ramazanı sele verdimde geldim

Dört kitabı torbaya koyup da astım
Cennet hurisinden ilgimi kestim
Muskacı hocaya sanmayın sustum
Ağzının payını verdim de geldim

Karnım aç kalımca kederim arttı
Hele hac kaygısı hayli bir dertti
Paralılar hemen Hac' oldu gitti
Şeytanı taşlarken gördüm de geldim

Aklım ermez ahret eğlencesine
Saygın var insanın düşüncesine
Hayal cennetinin boş bahçesine
Softa sürüsünü sürdüm de geldim

İbreti emelim insana hizmet
Eşim bana huri, evimde cennet
Acı'ya Hoca'ya kalmadı minnet
İbriği, tesbihi kırdım da geldim

— 6 —

ONA DÜŞMANIM

İnsanlığa değer verir
Böyle bir ehli imanım
Kötü ahlakı hor görür
Ona kaynamaz hiç kanım

Kâbeye varmam yok, niçin
Hak yerde olduğu için
Bunda her hal yok bir suçum
Çünkü ben Hakk'a tapanım

Bizden sorma abdest namaz
Sabırlı ol hele biraz
Arapçam çok kısa pek az
Safi Türkçe'dir insanım

O cennet hep olsa sana
Kederlenme benden yana
Cehennem kâr etmez bana
Cennet benim, ben insanım

Yetmiş iki huri bilmem
Verselerde yine almam
Çünkü ben hakkından gelmem
Geçimi dar bir insanım

Şeytanı bilmem ki nasıl
Ne millettir, hangi asıl
O yaklaşmaz bana hasıl
Onunla evvel düşmanım

İbreti böyle bir ferdin
Sade insanlıktır derdim
Hep gönlümü dosta verdim
Sanmaki ona pişmanım

— 7 —

BİLİRİZ

Yarınki cennete etmeyiz minnet
Cenneti vücudu insan biliriz
Münevver kitleye vererek kıymet
Allah mefhumunu vicdan biliriz

Gerçek aşık siler kalbin tozunu
İrfan ışığında açar gözünü
Kamil'in ağzından çıkan sözünü
Hemi hadis, hemi Kuran biliriz

Gayip lazım değil, nideriz lafı
Mevcut gördüğümüz bizlere kafi
Sevgi abu hayat, safidir safi
İçenleri ehli irfan biliriz

Allâk abdestine veririz cevaz
Vücut camiinde kılarız namaz
Dostun eşiğine eyleriz niyaz
Kendimize bunu erkan biliriz

İbreti yavaş ol gözle turabı
Cehennem ateşi vizdan azabı
Neylersin yarın ki yevmül hesabı
Olgunları huri gılman biliriz

— 8 —

BULAMAZ OLMUŞ

Bakın Şu Tanrı'nın adaletine
Kimini ağlatmış, gülemez, olmuş
Kiminin süs vermiş kravatına
Kimisi bir gömlek bulumaz olmuş

Kimi odasına sermiştir halı
Kiminin cebindebulunmazpulu
Kimi boynu bükük, yetimi dulu
Bir ferahlık yüzü göremez olmuş

Kimine giydirmiş lahuri kumaş
Kimi ekmek için ediyor telaş
Kimisi alıyor çokca bir maaş
Kimisi kapıcı olamaz olmuş

Kimini gayetle perişan hali
Kimi gözü dönmüş, şaşırmış yolu
Böyle mi gidecek dünyanan hali
Kimse bir suali soramaz olmuş

Kiminin binası sekiz on katlı
Kimi taksi, kimi motorsikletli
Kimisi beğenmez baklava tatlı
Kimi vita yağın bulamaz olmuş

Kulları Tanrı'dan almış bu dersi
Her birisi kapmış bir koltuk kürsü
Belki ahir zaman işin tam tersi
Bu hikmete akıl eremez olmuş

Kimi hanımını gönderir ırgat
Kiminin takımı yedi sekiz kat
Döküp saymak ile bitmeyecek dert
Kiminin yüzü hiç gülemez olmuş

Bu hal çok kimsenin canını sıkar
Dişlerini döküp belini büker
Korkarım sününda bir niza çıkar
Kimse bundan ibret alamaz olmuş

Bir olmazsa şayet seçim olurdu
İşler mutlak başka biçim olurdu
Müsavi şartlarla geçim olurdu
Kimse o cennete giremez olmuş

O birdir, biz neden başka başkayız
Kimimiz külhanda, kimi köşkteyiz
Kimisi yan yatar, kimi işteyiz
Kimse bu yarayı saramaz olmuş

İbreti böyleymiş Tanrı, adalet
Kimine dört verir, kimine sıhhat
O istediğine verirmiş cennet
Kimse O'nun suçun soramaz olmuş

ZEHRA BACI

20. yüzyılda yaşamış olan bu Bektaşi kadın şairinin gerçek yaşamı, kimliği doğum ve ölüm tarihleri ailesi ve şiirleri hakkında elimizde ayrıntılı bilgi yok. Bir şiirini sunuyoruz.

Ya Muhammed bize nakıs diyorlar
Nedendir erlerin bu hataları
Ehl-i Beyt'e karşı düşkün olurlar
Çünkü doğru değil iddiaları

Validemiz Havva Bacı değil mi
Haticet-ül Kübra Bacı değil mi
Fatımat-üz Zehra Bacı değil mi
Kuran da hepsinin var senaları.

Ezvac-ı tahivat nakıs olur mu
Nakıs diyen erler Hakk'ı bulur mu
Böyle kem sözlerden hiç umulur mu
Kim doğurdu bunca enbiyaları

Abes bir şey halk etmemiştir Hûda
Nakıslığı kabul etmeyiz asla
Bacılar büyüttü işte essela
Bu dünyaya gelen evliyaları

Sanmayın ki ersiz olmaz dünyayı
Düşünün bir kere Meryem Ana'yı
Pedersiz doğurdu koca İsa'yı
Bacıların yoktur müdaraları

Ey erler biz sizden dünyada eriz
Çünkü size hürmet hizmet ederiz
Gittiğiniz yolda hep beraberiz
Gütmeyiniz böyle boş davaları

Gerçi kıyafette size uymayız
Hakikatta sizden geri kalmayız
Malumunuz olsun erden saymayız
Bize nakıs diyen budalaları

Nakıstan mı geldi Ahmed-i Muhtar
Nakıszade midir Hayder-i Kerrar
Ananıza nakıs demeyin zınhar
Tesir eder size beddualar

Zehra'nın nutkunu güzel dinleyin
Ey erenler erler doğru söyleyin
Biz doğurmadık mı beyan eyleyin
Sizi irşad eden bu babaları

ERDEM KAVRAMI

Ortaçağ düşünürleri arasında seçkin bir yeri bulunan ve Batı gizemciliğine büyük etkiler yapacak olan Aurelius Agustinus (**M. S. 354-430**) erdem Tanrı'nın tözüdür (cevheri'dir) der. Tanrılık, irade dışında hiçbir şey değildir. Tanrı yarattı. Çünkü yaratmak istedi. Tanrı isteyince herşey olur. Bunun böyle olduğu hem doğu hem batı gizemciliğinde aynen benimsenir. Ağırlık Tanrı iradesindedir. O herşey'dir. Tanrı istencinin (iradesinin) özü iyi, güzel ve doğrudur. Tanrı yaratırken en yüksek iyi olarak erdemi yaratmıştır. Mutluluk erdemden geri sırdadır.

Yunanlıların Doga-Tanrılarının yerini Hristiyanlıkta Kişi-Tanrı (İsa) almıştır. Kişi - Tanrı'nın düşünürleri yine doğa - Tanrı düşünce sisteminden ayrılamazlar. Kimileri Platon (Eflatun) un, kimileri ise Aristoteles'in kuramlarından ayrılamazlar, onlardan yararlanarak görüş ve kuramlarını oluştururlar. İslamın Tanrısı daha soyuttur, ama saptanabilen 99 niteliği vardır. Tanrı, düşüncedir, istençtir, eylemdir derken yaratılanlara bakarak bu nitelendirmeyi yapıyorlar. Tanrı da en önemli özellik erdemliliktir. Tanrının tüm niteliklerine dikkat edilirse büyük çoğunluğunun toplumsal içerikli, aktöresel anlamlı olduğu görülür.

Her ortodoks din, öğretisinin merkezine Tanrı'yı, daha doğrusu insana ön koşul olarak öne sürülen Tanrı tablosunu koyar. Her kim ki bu Tanrı tablosuna inanmaz, o, Tanrı'dan korkmaz, şeytan tarafından kandırılmış, deli, asi, ahlaksız, nankör, tanrısız ve imansızdır. Her şeyin bu Tanrı tablosu etrafında döndüğü bir dünyada insan genel inancın dışına çıkarsa, bir boşluğun, kaosun, girdabın ve her türlü anarşinin batağına batar. Tanrı'sız bir insan kendi kendini toplumdan dışlamıştır, artık o, toplumun saygın bir üyesi kabul edilmez.

AYHANİ

Günümüz Alevi-Bektaşi ozanlarından olan Ayhani'nin 1985 yılı Hacı Bektaş Veli anma töreninde ödül alan şiirini sunuyoruz.

— 1 —

HÜNKAR

Erlerin eridir, pirlerin piri
Allah'ın aslanı Ali'dir Hünkâr
Muhammed Mustafa hikmet-i sırrı
Oniki İmamlar halidir Hünkâr

Sonsuz bir olaydır yarınlı dünlü
Düşün deryasıdır akar her yönlü
Barışın timsali güvercin donlu
Akıldan da öte uludur Hünkâr

Onüçüncü asır asırlar başı
Altındır Horasan toprağı taşı
Şal örtünüp hüküm veren er kişi
Pir Hacı Bektaş-ı Velidir Hünkâr

Felsefesi yavan emeklerde yağ
Feodalitenin hükmettiği çağ
Zalımın zulmü önünde bir dağ
Yobazlık kâr etmez kaledir Hünkâr

Ayhani ozanım ondan ötürü
Kırşehir'de Hacı Bektaş yatırı
Tam yük, tam yol dopdoludur katarı
Allah'ın yerdeki koludur Hünkâr

— 2 —

ÖZÜ YOKTUR

Kökenimizdir ilk insan
Doğduğunda bezi yoktu
Hem insandı hem de hayvan
Düşüncesi özü yoktu

Korunur silahıydı taş
Avlıyordu yiyordu leş
Gayri kaynatıyordu aş
Fakat tadı tuzu yoktu

İşgüdüsü yönlendirdi
Güneş çıktı günlendirdi
Maymunvari seklendirdi
Dili vardı sözü yoktu

Ateş sırrı keşfedildi
Tanrılıktan çıkarıldı
Sonra putlara tapıldı
Elde başta kozu yoktu

Çıra ile oynaşırken
Ateş oldu yaktı birden
Taptı ona geçti serden
Bazı vardı bazı yoktu

Güneş ona güldü geçti
Maymun hayvan güller açtı
Hayli sonra insanlaştı
Türkü Kürdü Lazı yoktu

Katedildi uzun yollar
Doldu dağlar taştı seller
Ağırlaştı aylar yıllar
Yaz baharı güzü yoktu

Tanrıları çizdi taşa
Takdir gören geldi başa
Ne bir köylü ne bir paşa
Malda mülkte gözü yoktu

Mal mülk göründü gözüne
Hile karıştı özüne
Tanrı çıktı gökyüzüne
Eli kolu dizi yoktu

— 3 —

SOKAR HA SOKAR

Benliğimiz saray, para hükümdar ↓
İnsanlığı dara çeker ha çeker
Yanlışı yol ettik, ihaneti yar
Gittikçe çıkmaza sokar ha sokar

Bencilliği ektik bire bin biçtik
Mal-mülk kıyas oldu, onurdan geçtik
İnsan değerini parayla ölçtük
Kelepçe kolları sıkar ha sıkar

Muhammed'le devran süren sürene
Ali deyip vurgun vuran vurana
Köşe dönmek için kıran kırana
Ortalık pislikten kokar ha kokar

Dostluklar dünyada baki kalsaydı
İyilik her yana hakim olsaydı
Şu Napolyon var ya olmaz olsaydı
Ayhani canından bıkar mı bıkar

KÂZIM BABA

Ozanın oğlu bulunan değerli araştırıcı, aydın Sayın Turgut Koca'nın yazdığına göre:

"Son yüzyılın, ârif ve zarif bir Bektaşi ozanı. 1881 yılında Prizren'de doğmuş. Babası Şevki adıyle şiirler yazmış olan piyade yarbayı şehid Şevki Bey.

Bursa Işıklar Askeri lisesinden sonra, Halıcıoğlu Topçu Harp Okulunu bitirdi. Topçu subayı olarak, Balkanlarda görevlerde bulundu. kurtuluş hareketinde (Mim Mim) grubunda çalıştı. Uzun süre İstanbul Şehzadebaşı'ndaki evinde oturdu. 1953 yılında, Balıkesir'de öldü. Kabri (Baş Çeşme mezarlığı)nda, Pir Ali Otaşi'nin biraz ilersindedir.

Yakovalı Hacı Adem Baba'dan nasipli ve Salih Niyazi Baba'dan icazetli Baba'lardandır. Prizren'de özel türbesinde yatan Horasanlı Sûzi Veli'nin soyundandır. Oğlu Turgut Koca tarafından Divanı düzenlenmiş, İstanbul Maarif Kitaphanesi tarafından 1960 yılında yayınlanmıştır.

Ney ve tambur da çalan Kâzım Baba'nın şairliği yanında, bestekarlığı da vardı. **(Allah'ı nur semavatı)** mısra'ı ile başlayan nefesini, Hüseyni makamında, devri hindi usulünde **(Şah damardan yakın Hazret-i Allah)** mısra'ı ile başlayan nefesini, rast makamında, düyek usulünde (Sığındım Cenâb-ı Rab-bül-âleme) mısra'ı ile başlayan nefesini, Neveser makamında ve sûfyân) usulünde (Meyhanededir âşıka imdâd-ı harâbât) mısra'ı ile başlayan nefesini, sûzidil makamında ve yürük semâyi usulünde bestelemiş ve kendisi notaya almıştır.

Bütün bu nefesler, Turgut Koca ve Zeki Onaran tarafından yayınlanmış olan "Güldeste" adındaki müzik antolojisinde toplanmıştır.**(a.g.e. s:750)**

—1—

Doksan bin ayeti bulduk Hayder'de ↓
Aşkı ile düştük unulmaz derde
Gönül gezdirmeyiz gayrı güzelde
Evladı Ali'nin hayranıyız biz

Ledünni okuduk Hızır nebîden
Mayemiz Muhammed aldık velîden
Gizli sır keşfettik İsâ dininden
Tesbihle Tenzihin irfânıyız biz

Kesrette vahdete erdik ezelden
Vaz geçmeyiz Ali gibi güzeldenI
Deryaya karıştık kurtulup selden
Masivaullah'ın üryânıyız biz

Amel defterini şöylece dür de
Hidâyet erişip açılsın perde
Ne denizdeyiz ne gökte yerde
İnsân-ı kâmilin vicdânıyız biz

Varıp erenlere ikrar versinler
Tevhid bahçesinde güller dersinler
Hakkı arayanlar bizi bulsunlar
Allah'ın müşahhas bürhânıyız biz

Kıldan köprü gerip kurdular yolu
Aşk olsun geçene buyurdu Ali
Kudret eli ile sundular dolu
Kevser şerabının mestânıyız biz

Yüzümüz âyeti seb'ül-mesâni
Dizimiz âşıkın nur-i imânı
Bir noktada gördük iki cihanı
Bâi Bismillâh'ın Rahmânıyız biz

Kadrimizi bilmez olmayan sarraf
Biz dürrü yetimiz sim ü zerde saf
Gönlümüzü etsin âşıklar tavaf
Kâbe-yi tahkikin virânıyız biz

Kesrette vahdet: *Çoklukta birlik.* —**Muşahhas:** *Şahıslanmış, somut.* — **Bürhan:** *İspat, belge.* —**Teşbih:** *Şekil verme.* —**Tenzih:** *Arındırma.* —**Dürr-i yetim:** *En büyük inci.* —**Kâbe-yi tahkik:** *Gerçek Kâbe.*

—2—

Kıble ettik pirin iki kaşını
Din-i Muhammed'in pinhânıyız biz
Boynumuza takdık teslim taşını
On iki imamın kurbânyız biz

Sûdurû bizdendir faili Allah
Gördüğün sıfatları semme vechullah
Mezâhir sandığın vücûd-ü ilâh
Makam-ı ayn-ı cem' mihmânıyız biz

Eşiğinde nice günler ağladık
Himmet etti babam sine dağladık
Tığ-ı bend kuşandık kemer bağladık
Bütün âlemlerin sultânıyız biz

Üç gül kondu bizim müşkilimize
Yüz bin Mecnun bağlı kâ'külümüze
Yedi deniz sığdı keşkülümüze
Hakikat ilminin ummânıyız biz

Seyr-i fillâh ettik aldık icazet
Dört kapı içinde ikrar şahadet
Telkinimiz metin bulduk silâmet
Güzel Muhammed'in Kur'ânıyız biz

Melâhat zevkini duymuşuz canda
Abdallık fahrimiz iki cihanda
Tutulduk ham ervah taşına şunda
Evliyaullah'ın tuncdan kalkaanıyız biz

Tâ kâlu belîden biz Bektâşiyiz
Muhammed Ali'nin kızılbaşiyiz
Harabat canların karındaşıyız
Muhabbet yelinin harmânıyız biz

Fazl-ı hak fazlullah künh-i zâtımız
Kevn-ül cami bizim diğer âdımız
Mağz-i Kur'ân dolu varidâtımız
Lübünlüb marifet erkânıyız biz

Kalenderiz derya-diliz perişan
Dünyaya çok gelip gittik bî nişan
Bir yolcudur binbir hanı dolaşan
Gerçekler şahının fermânıyız biz

Hükmümüz yürüdü ber'de denizde
Kâinat kabza-i teshirimizde
Zâhir ve bâtında tasarru bizde
Bu dünyanın sahip zamânıyız biz

Müctehidiz aldık ilmi sadırdan
Muhammed Ali'nin kızılbaşiyiz
Ümmiyiz bilmeyiz kara satırdan
Kitâb-ı cavidan divânıyız biz

Kâzım Baba bunda mânâ alanlar
Vücûd ikliminde Hakkı bulanlar
Yakın gelsin bize dertli olanlar
Sevdazelerin Lokmânıyız biz

Kesrette vahdet: *Çoklukta birlik.* —**Muşahhas:** *Şahıslanmış, somut.* — **Bürhan:** *İspat, belge.* —**Teşbih:** *Şekil verme.* —**Tenzih:** *Arındırma.* —**Dürr-i yetim:** *En büyük inci.* —**Kâbe-yi tahkik:** *Gerçek Kâbe.*—**Derya dil :** *Gönlü derya gibi olan* — **Binaş :** *Belirsiz, nişansız* — **Sâdır :** *Yüksek yerden gönülden* — **Ehlullah :** *Tanrı erleri* — **Kevnülcami :** *Her şeyi kendinden toplayan* — **Mağz-i Kur'an :** *Kur'ân'ın özü* — **Lübbünlüb :** *Özün özü* — **Ber :** *Kara toprak* — **Pinhan :** *Gizli* — **Sûdûr :** *Meydana çıkış*— **Fail :** *Yapan* — **Mezhâir :** *Görünür*

—3—

Secde kıldım çerâğ ile postuna
Emr-i Kur'an hükm-ü Bari aşkına
Niyaz ettim dâmenine destine
Güzel Muhammed'in nuru aşkına

↓

İmam Zeynel Bâkır Câferi Sadık
Mûsa-yı Kâzım'a olmuşuz âşık
Olalım iman-ı Rızâ'ya lâyık
Erenlerin hâk-i-deri aşkına

Mürteza Ali'den bir destur aldım
Hikmet deryasında cevâhir buldum
Kırklar meydanında meyân best oldum
Evliyalar şâhı pîrî aşkına

Gerççeklerin katarına karıştım
İmam Tâki ba Naki'le buluştum
Tercüman okudum erkâna düştüm
Hacı Bektaş Veli sırrı aşkına

Ederek evlâd-ı Resûle biat
Şân-ı nübüvvete verdim salâvat
Bağışla suçumu eyle şefaât
Hasan Hüseyin'in seri aşkına

Hasen-ül Askeri derdlere derman
Muhammed Mehdi'dir hetm-i imaman
Kazım Baba eder halk oldu cihan
On iki imamın biri aşkına

—4—

Kadini-i arş-ı alâ istivâdır sevdiğim
Kabekavseyn secdegâhım Mustafa'dır sevdiğim

Nokta-yı zat-ı kadimi Hayy-ı Fazl-ı nestain
Lâ fetâ illâ Aliyyel-Mürteza'dır sevdiğim

Hem Hatice Fâtımâ'dır Ümmümat-ı kâinat
Din ü imanım Hasen Hulk-i Rıza'dır sevdiğim

Kerbelâ'da kanımı saçtım Hüseyn'nin aşkına
Şâh-ı mazlûm-ı şehid Ehl-i kesâ'dır sevdiğim

Âl-i Hayder sıbtıdır çün keşt-i Nûh-i necat
Tutmuşum damâmını Zeynel-abâ'dır sevdiğim

Cân ü dildin biat et nûr-i Muhammed Bâkı'a
Mezheb-i Pâk Câfer-i Sadık velâdır sevdiğim

Heftümeyni Hazret-i Mûsa-yı Kâzım kitledi
Yani Evlâd-ı Nebî Muser-Rızâ'dır sevdiğim

Şâh Tâki tab'ı Ali'dir ba Naki hulk-i Resul
Ol sebepten âleme şemsüdduhâdır sevdiğim

Mü'minânın destini tuttu Hasen-ül-Askeri
Mehdi-yi mihr-i münevver mehlikaadır sevdiğim

Haşr ü neşr olmak diler bunlar ile **Kâzım Baba**
Kutb-i âlem Hacı Bektaş bîhbaâdır sevdiğim

Kidim : *Oturan* — **Kabakavseyn** : *İki yayın birleştiği yer, Kâmil insanın yeri* — **Zatı Kadim** : *Öncenin öncesindeki varlık* — **Hay** : *Baki* — **Lâyezat** : *Ölümsüz* — **Ümmühât** : *Anneler* — **Sıbt** : *Torunlar* — **Keşti-yi Nuh-i Necat** : *Nuh'un kurtuluş gemisi* — **Daman** : *Etek* — **Heftümeyn** : *Yediler* — **Mehlika** : *Ay yüzlü*

—5—

Harabat ehliyiz yahu bu gün biz ibn-i vakt olduk
Yetiştik vahdet-i sırra kamu envâr ile dolduk

Tecelli eyledi didâr ne mazi var ne istikbal
Fena fillâh olup halkın cemal-i pâkini bulduk

Rumûz-i Allemel esmâ münakkaş vechi Adem'de
Bütûn-i seb'adan ânı tamamen Adem okuduk

Geçip cennât ü huradan melâmi terk ü tecridiz
Soyunduk harf libasından Enelhak sırrını duyduk

Gece gündüz niyazım var Hüdadan gafilim sanma
Gönül kâbe imamım Hak salât-ı daima uyduk

Harâbat milkinin şâhı bizi dâvet edip geldik
Çekip gülbengini **Kâzım** Ali'nin sofrasını kurduk

İbni vakt *Vakt'ın hükmünde olan erler* — **Vahdet i sırf** : *Katıksız birlik* — **Fenâfillah** : *Tanrı'da tükenmek* — **Münakkaş** : *Yazılmış* — **Bûtun-i seb'a** : *Yedi batın*

BEDRİ NOYAN DEDE - BABA

Samsunlu bir ailenin çocuğudur. 28. Dedebabadır.

Günümüz Bektaşi ozanlarından biridir. 1912 yılında Serez'de doğmuş, Samsun Lisesinden sonra, İstanbul Tıp Fakültesini bitirmiş, 1946 yılında doçent olmuştur. Tarikata girişi Ali Naci Baba'dandır. İsmail Hakkı Bey'in oğludur. Doktorluğu ve şairliği yanında araştırıcı, halk bilimci yönleri de vardır. Türk Musiki Derneği, Rotary Kulüp, Tabib odası başkanlıkları dahil bir çok dernekte görev almıştır.

"Ali Naci Baykal Dede-Baba'nın ölümünden sonra, boşalan Dede-Baba'lığa Halife Baba'ların oylarıyla, 1960'da Dede-Baba seçilmiştir. Onun Dede-Baba olmasında birinci etken, bir ilim adamı olması, ikinci etken de Mersin'de oturan Girid Kandiye tekkesinin şeyhi, Mücerret Halife Cafer Sadık Baba'dır. Cafer Sadık Baba, yüz yaşlarında ölmüş ve Mersin mezarlığında toprağa verilmiştir.

Bedri Noyan, hem şair, hem de bestekârdır. Ney ve kopuz çalar. Aynı zamanda bir yazardır. Araştırmacıdır. Bir çok gazetelerde ve dergilerde yazıları ve araştırmaları çıkmıştır: **"Enel aşk, Aşk risalesi, Bektaşilik nedir? Hacı Bektaş Velâyetnamesi"** adlarındaki kitapları yayınlanmıştır.

Türkoloji folklor kongrelerine tebliğler sunarak katılmıştır. Kendisinin bestelediği ve kendi şiirlerinin bestelenmiş olanları, Turgut Koca ve Zeki Onaran'ın birlikte yayınladıkları "Güldeste" adlı müzik kitabında bulunmaktadır. Hasan Balım Baba'dan, el tutarak tarikata girmiş olan, eşi Semiha Noyan da kendisi gibi bir doktordur. İki çocuk babasıdır. Şimdi İzmir'de oturmaktadır." **(Turgut Koca a.g.e. s:805)**

Bedri Noyan 1997 yılı Kasım ayı başlarında Hakk'a yürüdü.

Bedri Noyan, Tıp dergilerinde makalelerinden başka Alevilik Bektaşilik Nedir, Bütün Yönleriyle Bektaşilik ve Alivilik (7 cilt), Pınar Yolu, Ene'l-aşk, Veli Baba Menıkıbnamesi, Asım Kerimi Baba Şiirleri, Manzum Hacı Bektaş Veli Vilayetnamesi ile Manzum Türkçe Kuran-ı Kerim, Seyit Ali Sultan Vilayetnamesi Demir Baba Vilayetnamesi gibi çok sayıda çalışması yayınlanmış eserleri vardır.

— 1—

Hakikat uğruna kurbâna geldik[1] ↓
Soyunduk yalnayak meydâna geldik

Yok olduk ölmeden öldük de dost dost
Geçip candan o dem canâna geldik

Edip mi'raç tutup elden etekten
Erip Hakka Şeh-i Merdân'a geldik

Erip mürşid yüzünden ehl-i aşka
O nûrdan şevk alıp Subhâna geldik

Dayandık dönmedik ikrarımızdan
Tâ elestten süren peymâne geldik

Uyanmışken çerağlar gönlümüzde
Bu dergâha varup mihmâna geldik

Mübarek merkadin ardında durup
Bütün Türklük için şükrâna geldik

Fakir Bedri Noyan erkân edeble
Hacı Bektaş Veli Sultâna geldik

[1] Bu şiir, Zeki Onaran tarafından, nihavent makamında ve raks aksak usulünde bestelenmeştir.

Pinhan: *Gizli.* —**Sûdûr:** *Meydana çıkış.* —**Fail:** *Yapan.* —**Mazâhir:** *Görüntüler.*— **Derya dil:** *Gönlü derya gibi olan,* — **Binişan:** *Belirsiz, nişansız.* —**Sâdır:** *Yüksek yerden, gönülden.* — **Ehlüllah:** *Tanrı elleri.* — **Kevnülcami :** *Herşeyi kendinde toplayan.* — **Mağz-i Kur'ân:** *Kur'ân'ın özü.* —**Ber:** *Kara toprak*

—2—

Nûr geldi gönül sırrı ıyan olsun erenler
Demler sürülüp hoşça zaman olsun erenler

Gülbanklâ çerâğlar uyanıp meydan açılsın
Her neyse nasiplerde heman olsun erenler

Canlar kadeh olsun dökülüp dost cana her an
Aşk aşk diye göklerde revan olsun erenler

Dar gelmiş o gök kubbede âşıklara densin
Bast âlemimiz başka cihan olsun erenler

Bir Na'd-i Ali kudreti var her hecesinde
Sevda sözü Allah'da nihan olsun erenler

Eflâki Enel aşk sözü baştan başa tutmuş
Âşıklara sevdası nihân olsun erenler

Er câmı da mesnedleri ikbhali de kırsın
Âşık dediğin böyle cüvan olsun erenler

Hünkâr Hacı Bektaşi Veli postuna durmuş
Bu **Bedri Noyan** bîdil ü can olsun erenler

—3—

Muhammed Ali aşkına insan meydanda meydanda
Pîr Bektaş Veli aşkına kurbân meydanda meydanda

Çerağlar cânlar uyanmış gönüller şevk ile yanmış
İlâhi aşka boyanmış erkân meydanda meydanda

Dâra boynu bağlı varır niyâz ederek yalvarır
Sonra inciler çıkarır umman meydanda meydanda

Erir demir gibi sertler kendini yok eder mertler
Tatlılaşır burda dertler derman meydanda meydanda
Can ü bâşı fedâ ile mâsivaya vedâ ile
Eleledir gedâ ile sultan meydanda meydanda

Yücelir de Mi'racına erişir devlet tâcına
El uzatır muhtâcına Yezdan meydanda meydanda

Cânan ile devrân ile imân ile Subhân ile
Pirân ile peymân ile fermân meydanda meydanda

Beraberce Âl-i aba hem Mustafâ hem Murtezâ
Fakir Bedri Dede Bâbâ Noyan meydanda meydanda

SİMGE KAVRAMI

Duygularla algılanmayan bir şeyi belirten somut şeylere veya işaretlere **sembol** ya da **simge** denilmektedir. **Sembolizm** ya da **simgecilik** ise: olguları yorumlamaya veya inançları anlatmaya yarayan semboller sistemi olarak tanımlanmaktadır. Tasavvufta yoğun bir şekilde simge kullanımı ve simgecilik bulunmaktadır. Tasavvufta simgeciliğin bu denli yaygın olmasının nedenini Türklerin eski inançlarında ve özellikle şamanizm mirasında aramamız akla yatkın görünmektedir.

Tasavvuf düşüncesine göre, daha önce de belirttiğimiz gibi, Kuran'ın **zahir** anlamının (görünen dış anlamının) yanısıra, bâtın anlamı (görünmeyen, iç anlamı) da bulunmaktadır. Bu bakış açısıyla Kuran'daki anlam bir **simge**dir (semboldür). Bu simge, yalın haliyle "**öz anlamı**" oluşturmaktadır. Buna çekirdek anlam da diyebiliriz. Nasıl bir çekirdek, cevher niteliğiyle tüm arazların da bilgisini içermekteyse, bu simge, yani öz anlam da, tohumun ağacı içermesi gibi pek çok iç anlamı da içermektedir. İşte tasavvuf, bu iç anlamlar üzerine kurulmuştur. Tasavvuf ehli buna **batın bilgisi** demektedir.

Turner, bir simgenin (sembolün) hiçbir zaman tek bir anlamı göstermediğini, pek çok anlamı içerdiğini vurgulamaktadır. Simgeler çok seslidir ve birden çok anlamı içerir. **Walker Bynum** da simgelerin farklılaşan değerde imajları içerdiğine ve simgenin aktif kullanımının da hangi imajın seçildiğine bağlı olduğuna değinmektedir.

Rauth Borker, bireyin sembolleri yorumlarken; kadının ya da erkeğin dinsel inancını belirtirken başvurduğu simgesel vaziyet alışları ve bu simgeler çevresinde yaşama geçirdiği deneyimleri tercih edişinde kendisini etkileyen manevi zorlamaları incelemektedir. Tezini savunabilmek için Borker, anlamlandırmanın, **öz** (core) ve **durumsal** (situational) tipleri arasında bir ayırım yapar. Birincisi, insanların akıllarında tuttukları ve gerektiği durumlarda özel kullanımlar için yorumlamak üzere ön plana çıkarttıkları **değişmezlik gösteren** anlamladırmalardır ve ikincisi yani durumsal anlamlandırmalar ise, özel bir zaman ve mekanda simgenin özel bir kullanımını içeren anlamlandırma açısını içermektedir. **(B.Temren, a.g.e., s: 89-90).**

Bektaşiler, Tanrı'yı sembollere sarıp saklamışlardır. Bütün dinler Tanrının peşi sıra koşmakta, onun izini sürmektedirler. Levh-ı Mahfuz'un, kitab-ı Ledün'ün nerede olduğunu bulmaya çalışmaktadır. Tanrı kendisini, kendi içine, özüne saklamıştır. Oraya giden yolu, gerçek aşıklar bilmektedir. Tanrı, eskimeyen bir güzelliktir, O'nu insan ancak, sevgi gözü görebilir.

HALİL ÖZTOPRAK

Kahramanmaraş'ın Elbistan ilçesine bağlı Aktil köyünde 1892 tarihinde doğmuştur. Elhaslı aşiretindendir. Yaşamı tarikat mücadelesi içinde geçmiştir. "Kuran'da Hikmet, Tarihte Hakikat ve Kuran'da Hikmet, İncil'de Hakikat" (1951) isimli iki kitabı ile Alevi-Sünni mezhepleri arasındaki çelişkileri, yanlışları ve gerçekleri kendi açısından izaha çalışır. Yayınlanmamış bir divanı vardır. Şiirlerinde Alevi inancını savunur, sosyal gerçeklere dokunur, bilimi ve tekniği tutar, sevgi, barış yanlısıdır.

1967 yılında 73 yaşında iken Hakka yürüdü. Şiirlerinde Öztoprak tapşırmasını kullanır.

— 1 —

Bir Şah olsaydım hükmederdim cihana ↓
Batıl meclisleri yıkar giderdim
Mektepler yaptırıp bütün köylere
Cahaleti kökten söker giderdim

Bir olurdu fakir zengin her zaman
Bütün hastalara olurdum derman
Ne gavur kalırdı ne de Müslüman
Hepsini bir yola çeker giderdim

Fabrikalar kurar idim her yerde
İkiliği koymaz idim bu serde
Ayrı gözle bakmaz idim bir ferde
Cihana bir gözle bakar giderdim

İnsanlardan başka olmazdı cennet
Yok olurdu İsa, Musa, Muhammed
Kalkardı dünyadan din ve tarikat
Mezhepler bağını söker giderdim

Gerçek insanları bilirdim Allah
Ondan başkasına tapmazdım billah
Ne Kabe kalırdı ne de Beytullah
Oraya bir bostan eker giderdim

Görseydi o günü yüzüm gülerdi
Bütün dünya insan bayram ederdi
Ne bir silah ne bir atom kalırdı
Bir derin kuyuya döker giderdim

Öztoprak der varlığımız hizmetdi
Sofu inat edip hacca gitmezdi
Ayrı ayrı devlet icap etmezdi
Dünyaya bir bayrak diker giderdim

—2—

↓

Baştan başa kainatı gezseydim
Bütün kullarını bilirdim Tanrım
Kimlerin derdi var görüp sezseydim
Hemen dermanını verirdim Tanrım

Açlık diye bir sorunu kalmazdı
Savaşarak binlercesi ölmezdi
Yuvalar yıkılıp yetim dolmazdı
Silah üreteni vururdum Tanrım

Nerde bir zalim var ezer geçerdim
Özgürlüğün kapısını açırdım
Ak güvercin olup göğe uçardım
Cihanın üstünde dururdum Tanrım

Kim neler yapıyor izlerdim bir bir
Sularım çağlardı denizlerim gür
Ne afet ne deprem taşmazdı nehir
Usulca yolumdan yürürdüm Tanrım

Kurulmazdı adaletsiz bu düzen
Cahil kamillere uyardı her dem
Yıkılırdı cennet ile cehennem
Gerçeklere gönül verirdim Tanrım

Güneş gibi doğar yıldız gibi hür
El ele insanlar sevgiye yürür
Bazan dolu olur bazan kar yağmur
Toprağın üstüne gelirdim Tanrım

Bekledim dünyaya barış gelmedi
Suçlular çoğaldı suçsuz kalmadı
Bir an hükmetseydim dedim olmadı
Sefil **Öztoprak'ı** görürdüm Tanrım

—3—

↓

Dünya insanları bu çağrım size
Artık insanlığa barışa gelin
Bütün zalimleri getirin dize
Artık insanlığa barışa gelin

İnsanlar insanı yutarken her gün
Silahlardan duman tüterken her gün
Savaşlarla dünya batarken her gün
Artık insanlığa barışa gelin

İnsan Haklarını savunursunuz
İnsanlığa darbe siz vurursunuz
Haklıyı doğruyu susturursunuz
Artık insanlığa barışa gelin

Hak hukuk adalet yeniden kurun
Zalimden mazlumun hakkını sorun
Madem ki bir hesap olacak yarın
Artık insanlığa barışa gelin

Hünkar Veli kurmuş gerçek temeli
Bütün evliyalar demişler beli
Fuzuli, Nesimi, Yunus'un yolu
Artık insanlığa barışa gelin

Tüm İnsanlık var eylesin bir meclis
Barışla kardeşlik olsun ilkeniz
İnancınız üzere yemin ediniz
Artık insanlığa barışa gelin

Öztoprak der özün paklayıp varan
Mürşide bağlanıp darında duran
Kul hakkını kuldan anında soran
Artık insanlığa barışa gelin

— 4 —

Gel nefsine uyup beni sömürme
Bu dünya sana da bana da yeter
Beni aç bırakıp kendin doyurma
Bu dünya sanada banada yeter

Fakiri yoksulu ağlatma emi
Yer altı yer üstü cümle alemi
Barışa imza at al şu kalemi
Bu dünya sana da bana da yeter

Hep birlikte kardeş kardeş çalışak
Kazandığımızı akça bölüşek
Kaim bir dostluğa artık alışak
Bu dünya sana da bana da yeter

Silah üretimi durdurulunca
Bir dünya meclisi kurdurulunca
Her milletin eşit hakkı olunca
Bu dünya sana da bana da yeter

Sen de ben de nefsimizi yıkalım
Kainata barış gülü dikelim
Elden ele selamete çıkalım
Bu dünya sana da bana yeter

Bırak silahlarla süper olmayı
İnsanlık üstüne korku salmayı
Gel insanlığa gel hakkı bulmayı
Bu dünya sana da bana da yeter

Yurt yuva kent şehir yıktın doy artık
İnsanlığın feryadını duy artık
Gel **Öztoprak'ın** sözüne uy artık
Bu dünya sana da bana da yeter

TANRI VE ALİ

Ali hayatı boyunca sofuca yaşamıştır. Evet ama onun aç kalması, oruç tutması, yoksul giysiler içinde dolaşması, sonsuz duaları kesinlikle taklit edilmemelidir. O bunu İmam olma özelliği nedeniyle yapmıştır. Bedeninin isteklerini denetim altına alma gücünü ona veren şey, Tanrı'nın ışığından yaratılmış olması, varoluş ötesi bir varlık olmasıdır. *Şeyh Rasi'nin "Ali'nin Düşüncesi ve Sözü"* adlı belgesel eserde de gösterdiği gibi, Ali kendisinin uyguladığı sofu yaşamanın taklit edilmesini yasaklamıştır. Normal (vasat) insan ruhsal ve bedensel ürünlerinin tadını çıkarmalıdır.

Ali gerçek Kuran'dır, konuşan Kuran'dır ve bu nedenle şimdiki Osman kuran'ından çok üstün, yazılmış bütün "kutsal kitaplardan" (bu anlamda Alevi inanışına göre kutsal kitap yoktur) çok yüksektedir. Konuşan Kuran olarak Ali aşağıdaki bilgilere sahiptir.

a. Muhammed'in vecd durumunda söylediği dinsel sözlerin bilgisi (Sünniler ve ortodokslar tarafından Kuran olarak tanımlanır).

b. Muhammed'in yol arkadaşlarına verdiği düzyazı şeklindeki değerli bilgiler. (Peygamber bunlara varoluş ötesi bir melek varlığı, Tanrı'nın ışık varlığı olma özelliğiyle sahiptir.) Muhammed bir hadisinde, Adem yaratılmadan önce, Tanrı'nın bir ışık varlığı olarak, Tanrı'nın ışığından yaratıldığını söyler. Ali de her zaman Muhammed ve yol arkadaşları ile birlikteydi.

c. Muhammed tarafından sadece Ali'ye verilmiş gizli bilgiler. Demek ki Ali, Muhammed'in sahip olduğu bütün bilgilere sahipti. Ayrıca kendisi de tıpkı Muhammed gibi Tanrı'nın ışığından yaratılmıştır. İkisi Tanrı'nın aynı ışık demetinden yaratılmıştır. Muhammed ve Ali bilgi ve şahsiyet olarak eşittir.

Tanrı'nın ışık demeti önce Adem'e, ondan soy yoluyla Ali ve Muhammed'in büyükbabaları Haşim ve Abdülhamit'e gider. Aynı ışık demeti daha sonra Ali ve Muhammed'in babaları için ikiye ayrılır. Muhammed'in ışık demeti kızı Fatma'ya geçer. Ali'den ise On Bir İmam'a (Hasan, Hüseyin, Zeynel Abidin, Bakır, Cafer Sadık, Musa Kâzım, Ali Rıza, Taki, Naki, Askeri ve Mehdi) aktarılır. Başka bir deyişle On Bir İmam'da ışık varlıklarıdır; fakat onların varoluş ötesi oluşarı hakkında bir doğma yoktur. On Bir İmam'ı Ali'nin gövdesi olduğu büyük bir ağacın ana dalları olarak algılamak gerekir. Ali, On İki İmam içinde en değerli olanıdır. Muhammed ise bu ağacın toprak altındaki kökleridir. Dinsel pratiklerde, düşünce planında Ali'nin daha çok anılmasına rağmen, Muhammed'in varlığı da büyüklüğü ile tanınmaktadır. Muhammed'in sahip olduğu değerli bilgiler 30 yaşındaki genç Ali'ye zerrecikler halinde aktarılır ya da ondaki bilgilerin uyarılarak açığa çıkması sağlanır. Ali yüksek bilgiler açısından (bir ışık varlığının bilgileri) Muhammed ile aynı seviyededir. İnsansal bilgi açısından ise, bir dil uzmanı (72 dili yazılı ve sözlü olarak bildiğine inanılır), bilim adamı, askeri uzman, savaş adamı olarak Muhammed'i ve kendi zamanındaki herkesi çoktan aşmıştır. Ali doğma anlamında Muhammed ile eşittir. Çünkü Muhammed'in peygamberlik avantajını yüksek "insansal" bilgisi ile dengelemektedir. **(Rıza Zelyut, a.g.e., s: 91-92)**

ŞEMSİ YASTIMAN

1926 yılında Kırşehir'de doğdu. Babası şekerci Ahmet Ağa, anası İlhamiye hanımdır. İlkokulda bağlamaya heveslendi, ortaokulda 35 kuruşa aldığı sazı ölünceye kadar bırakmadı. Bir süre memur olarak çalıştı. Aşık geleneğine uyarak 6-7 yıl bütün yurdu dolaştı. Türkiye radyolarında çalıp söyledi. Evli iki çocukludur. İstanbul'a yerleşti. Destanları ile tanınır. Şiirleri broşürler halinde yayınlanmıştır. 1995 yılında hakka yürüdü

—1—

Ölmez sağ olursam bu yaz inşallah
Sılayı bir daha görmek isterim
Çoğun'a varınca ya akşam sabah
Topraklara yüzüm sürmek isterim

↓

Bir düğün olsa da bir kayın gitsek
Dokuz butlu tavuk lafını etsek
Dam pilavı gelse yesek bitirsek
Davullu zurnalı dernek isterim

Ne büyük zevk imiş yurdu görmenin
Kaç senenin hasretine ermenin
Çok methini duydum hele, Terme'nin
Şifalı suyuna girmek isterim

Üç arkadaş söyle bir bahçe bulsak
Çalpıdan atlayıp bir üzüm yolsak
Sağbısı tutsa da bir rezil olsak
O tatlı günlere ermek isterim

Halam sağ olsa da sesim duysaydı
Cebime devramel iğde koysaydı
Şunuda yi, diyerek alma soysaydı
Cevizi de dişle kırmak isterim

Seğirdip dolaşsak hep tarla taban
Keklik tutmak için kursaydık kapan
Taş döğüşü olsa vızlasa sapan
Dafamı gözümü yavmak isterdim

Söğürmelik bir et çıksa satırdan
Hoşmerim, çullama gitmez hatırdan
Kuşlukleyin hedik gelse tandırdan
Çömleğin içine girmek isterim.

Cesurluğum tutsa şöyle kasılsam
Yaylıların arkasına asılsam
Kamçıyı yeyince yere yassılsam
Yollarda ağlayıp durmak isterdim

Bunları her daim arzular özüm
Memleket mahsulü vücuda lüzüm
Topaloğlu kaysı, duranı üzüm
Tek yemeyem şöyle dermek isterim

Görür m'ola bu fakirin gözleri
Delice çayının berrak özlemi
Kısıkkaya serinletir bizleri
N'eyleyim denizi ırmak isterim

Kim sorarsa yazdın bunları diye
Gelecek nesile kalsın hediye
Kırşehir'de doğdum Türkmen'im heye
Her yerde göğsümü germek isterim

—2—

↓

Kürsüde köpürme ey cahil vaiz
Hele bir ağzını silde öğüt ver
Neler yazılıysa kitapta caiz
Faili fiili bil de öğüt ver

Sorsalar cennetten kim kimi kovmuş
O zaman dünya da kim var kim yoğmuş
Bilmezsin peygamber ne zaman doğmuş
Bir cahilden bilgi al da öğüt ver

Sevdiğin baş-ı için yolundan azma
Ayetler uydurup Kuran'ı bozma
Yanlışın bulursak hırslanıp kızma
Kitaptan sureyi bulda öğüt ver

Sizce günah olan bizce mübahtır
Aramızdaki fark bir eyvallahtır
İlim sevap filim neden günâhtır
Şöyle bir imana gelde öğüt ver

Namaz ileAllah kanar zannete
Haç ile peygamber anar zannetme
Sarhoş cehennemde yanar zannetme
Bir gün demhaneye gel de öğüt ver

Diyorsun saz çalmak günahtır gayet
Ispat et Kuran'da kaçıncı ayet
Biz de öğrenelim bulursan şayet
Sazımı kafama çalda öğüt ver

Israr etme sana fitremi vermem
Zekâtım verip de günaha girmem
Tarlamı satıp da Kâbe'yi görmem
N'olur biraz da bu yolda öğüt ver

Tarik-i müstakim izinden gidip
Edep erkân görüp olurlar edip
Darılma **Şemsi**'ye cahil zannedip
Aşkın namazını kıl da öğüt ver.

NACİ KUM

20. yüzyılın yetiştirdiği Bektaşi ozanlarındandır. İyi bir araştırmacıdır. 1894 yılında Seydişehir'de doğmuştur. Sadeddin Nüzhet Ergün'un araştırmasına göre: Babası İsparta'nın Atabek (Ağras) ilçesinden Kum Ahmedoğlu Mülâzim, yani teğmen Hafız Mehmed'dir. Annesi Nevşehir'in Avcılar ve Avanos'un Genezin köyünden olup, Keziban adındaki bir hanım'dır. Annesinin annesi tarafından Bektaşi tarikatı ile ilişkileri olduğu söylenir.

Naci Kum, Seydişehir'de ilk öğretiminden sonra, Edirne Askerî Ortaokulunu bitirmiş, sonuçta Harbokulunun birinci sınıfından ayırılıp, öğretmen olmuştur. Uzun zaman eğitimcilik yapmış, folklör üzerinde araştırmaları ile üne kavuşmuştur. Bir çok illerde, Devlet kitaplıklarında, görev de yapmıştır. Mütareke yıllarında, Hırka-yı Şerif çevresinde oturan, Üsküplü Süleyman Turâbi Baba'dan, Yalvaçlı Topal Tevfik Baba'nın rehberliği ile, nasip alarak tarikata girmiştir.

Sonraları Salih Niyazi Baba'dan, Baba'lık icazeti almıştır.

Naci Kum'un, "İsparta'lı Seyrâni ve şiirleri, Türkmen Baraklar, Kayseri, Bursa, Adana kitabeleri, Ahîlik ve Fütüvvetnameler" adlarındaki araştırmaları bulunmaktadır. Ayrıca "Kemâlname" adında ulusal bir destanı yayınlanmıştır. **(S. Nüzhet Ergün)**

—1—

Dünyâyı boş sanma hey kuru kafa ↓
Cennet cehennemi dünyâda tek bil
Aldanma kürside söylenen lâfa
Eder vâiz sözü efsâne teşkil

Sen doğdun anandan geyimsiz çıplak
Rûhun sâf vücudun nûr ile mutlak
Yüce mertebeni etmişler alçak
Sana bu derece hiç lâyık değil

Hak bir ayna gibi halk etti seni
Ayırmadı sende rûh ile teni
Bâ'nın altındaki noktayı, beni
Anlayana yâ dost deyerek eğil

Halk etmiş yaradan sana da bir eş
Sağından solundan doğurmuş güneş
Rûhunda parlasın sönmeyen ateş
Zulmeti çevrenden kov da süpür sil

Dünyayı bir hayal sanıp da kanma
Aç gözünü yavrum sakın aldanma
Cennet elindeyken tamuda yanma
Huriler, gilmanlar burada tekmil

Bûsede bâdede özge lezzet var
Aşk ehli âlemde mahabbet arar
Derlerse dem çekmek vücûda zarar
Söyle ki zehr olur şifâya tebdil

Ey **Nâci** sözünü uzatma bitir
Anlayana olsun sözlerin iksir
Hüsün gülşeninde özünü yitir
Nutkun meclislerde kalsın tatlı dil

—2—

Ledün kitâbından açtı bir yaprak
Üstâdım bana her vârı gösterdi
Men aref dersinden açtı bir sebak
Yine rümûz-i esrârı gösterdi.

İlm-el-yakîn seçtim batn-ı kitâbı
Ayn-el-yakîn geçtim zıll-ı hicâbı
Hak-kal-yakîn içtim şerâb-ı nâbı
Devran câm-ı Cem'den dârı gösterdi

Taht-ı Süleymân'a geçtim oturdum
Aksai-müntehâda bir eyyam durdum
Kuş dilinden bilir aşina sordum
Perdedar mûr ile mârı gösterdi

Bülbül feryâdına lisânım uydu
dil derûnumdaki efganı duydu
Âşık cân ü teni yolunda koydu
Dostuna feryâd ile zârı gösterdi

Rûha âşinâ yok her diyârında
Dehrin bu şüûn-i bî karârında
Mâcerâmız gizli cümle varında
Nârında nûr nûrunda nârı gösterdi

Hak künh-ü kemâlin göstermiş ayan
Kitâb-ı tabîyatte eylemiş beyan
Tasarruf mülkünde han olan insan
Vech-i likasında yâri gösterdi

Üstâdım Hünkar-ım Hazret-i Bektaş
Odur Hak sûreti gönlümde nakkaş
Nâcî bu esrarı sakın etme fâş
Sana Hak"dan değer kârı gösterdi.

Lim-el-yakin, Ayn-el-yakin, Hak-kal-yakin : *Bilmek, görmek, olmak* — **Mür ile mar :** *Karınca ile yılan* — **Vechi likasında :** *Yüzün görüntüsünde*

—3—

Dünyâyı boş mu sandın, Niçin illere kandın
Saçma söze aldandın, Âlem zevk ile dolu

Tasa tutma gülüver, Gülistân ol gülü ver
Eşikte bükülüver, Budur geçinme yolu

Her çiçeğin rengi var, Her kafanın dengi var
Erkeğin mihengi var, Cevherdir insan oğlu

Her arı bal yapamaz, Her taş gedik kapamaz
Doğru kişi sapamaz, Bükülmez onun kolu

Dünyâ gelse sana dar, Yüksel de gökleri sar
Uçmakta eyle karar, Darlığın vardır bolu

İlden üstün ol yürü, Aşkla zevkle dol yürü
Sağ ol olma sol yürü, Ayırd et sağla solu

Gönlü arıt temiz sil, İlk önce kendini bil
Arda kalır tatlı dil, **Nâcî**'ye ver bir dolu

—4—

İslamın şartını bana sorarsan
Dört kapılı eve gir gör nişanım
Namaz, oruç, haccın aslın ararsan
Size arz edeyim dinleyin canım

İslamlığa derler kurtuluş dini
Nuh-u Naci olup aşmak engeli
Gönülden gidermek garazi kini
Ezelden bu oldu dinim imanım

Abdest, namaz, oruç bu adetimiz
Salatı daimdir ibadetimiz
Nesli pak-a erer seyahatimiz
Hamse-i Ehlibeyt Ali, zi-şanım

Bizim abdestimiz suyla alınmaz
Beş kez tazelenmez yelle bozulmaz
Namazımız ise arka kılınmaz
Böylece mükemmel bir müslümanım

Kol sıvar çeşmede abdest tazeler
Halka gösteriş'çin çok kepazeler
Her gün nice kerre yapar herzeler
Isınmaz onlara bir türlü kanım

↓ Günde beş kerecik kılmam namazı
Mundar olmaz cismim dinle burazı
İlel Mevedetten çalarım sazı
Demhaneler olur bazan mekanım

Namazı kırklarla eda eyledik
Kör nefsi bu tenden cüda eyledik
Canan için canı feda eyledik
Böyle bir camiye okur ezanı

Oruç aç durmaksa hayvana gem tak
Günlerce somurtsun sen karşıdan bak
Savm-ın (orucun) aslı kalbi eylemektir pak
Böyle kabul eyler aklım izanım

Yılda bir kerecik gelir Ramazan
Her nefes saim ol rızayı kazan
Topla, duvulladır sahiden erkan
Rızadan ağdırmaz benim nizamım

İftar sofrasına gözümüz toktur
Ham evrah olana sözümüz yoktur
Hafsalan almazsa karşıdan bak dur
Ha, mim, ayn, sin, kaf sırrı nihanım

Hac ve tavaf dersen sana diyeyim
Tavafa layık ol tavaf edeyim
Beytullah gönüldür nere gideyim
Haccı ekberdedir biter her anım

İlel-Meveddet: *Tanrı Hz. Muhammed'i ve onun Ehli beytini sonsuza değin sevdiğini ayetleri ile kanıtlar. 42. sure olan Şura suresinin 23. ayeti bunu doğrular. Ahzab suresinin 23. ayetide bu doğrultudadır.*

— 5 —

Eğilmez başımız taştan duvara
Hac için gitmeyiz yaban diyara
Biz niyaz kılarız cemali yara
Semme veçhullahtır canı cananım

↓ Biz müminiz elhak kalu beliden
El tuttuk da meni paki Ali'den
İkrarımız Hünkar Bektaş Veli'den
Ezkarını söyler daim zebanım

Ehli muhabbete aşınalık et
Mevali meşref ol sev ilalebet
Musahiple yetiş bir Kamil'e yet
Sana mensuf (ışıksız) olur genci miranım

Aşıkların bağrı yandı köz oldu
İşte ilmi halim tekmil öz oldu
Arife bir nokta bin bir söz oldu
Hak didarı gördüm yoktur gümanım

Cennet, Huri, Gılman aklımdan geçmez
Zatı Hakk'a eren kuşkuya düşmez
Gerçek demin içen zemzemden içmez
Kalbi selimlere açık meydanım

Naci der ey gardaş özünü bul gel
Naci zümresine can yoldaş ol gel
Aşkın badesiyle mest olup dol gel
Bundan geri gel ol nazlı mihmanım

Zeban: *Dil* — **Elhak:** *Doğru* — **Meşref: Mevali:** *Köle* — **İlalebet:** *Sonsuza değin* — **Ezhar:** *Zikretme, söyleme* — **Semme vechullah:** *Yüzü Tanrı'nın yüzü gibi anlamına bir Kur'an tümcesi.*

ALİ ŞİFRESİ

İbadet edilecek varlık Ali'dir. Muhammed ya da Tanrı Değildir. Dualar onun adı ile başlar. Fakat bu formül aynı zamanda kâmil insan için gizli bir formüldür, çünkü Ali, kâmil insanın prototipidir. Böyle bir kişiliğe sahip olması nedeniyle Ali yeryüzündeki ve gökyüzündeki her şeyi bilir (Şeyh Rasi'nin Ali'nin Düşüncesi ve Sözü kitabında, Ali'nin kendi ifadesi). Hıristiyanlar için bir hümanist olarak İsa ne ise, Ali de Aleviler için aynı anlamı taşımaktadır. Tanrı, o zamanlar bir delikanlı olan Ali'nin yüzünü almıştır. Tanrı, Ali'nin sesi ile konuşmaktadır. **(R. Zelyut, a.g.e., s: 92)**

AŞIK MELÜLİ

Torunu rahmetli Hamdullah Erbil'in düzenlediği kitabda; Aşık Melüli hakkında şu bilgileri verilir:

Çağdaş bir Bektaşi mistiği olan Melüli'nin aslı Malatya'nın Hekimhan ilçesine bağlı Engüzek(Agılbaşı) kasabasındandır. Köy "Çoğraş isimli bir kürt aşiretine bağlıdır. Bu aşiretin süştüler (yunmuş arınmış anlamında) kolundan olan Melüli'nin asıl adı Karaça'dır. 1892' de doğdu. Afşin'deki Ermeni mektebinde tahsile başladı. 7-8 yaşında Arap Hoca adlı birinden özel ders alıp Arapça okuma yazmayı öğrendi. 1989 yılında 97 yaşında öldü. .Hakkında Hayatım yazısı" başlıklı yedi sayfalık kendi yazdığı yaşam öyküsü ile torunu Hamdullah Erbil'in topladığı şiirlerini içeren "Melüli Çağdaş Bir Bektaşi Mistiği" isimli kitap mevcuttur. **(Cumhuriyet Gazetesi, 30 Mayıs 1993- 3 Haziran 1993 sayıları)**

—1—

Ey gönül biz dostun dervişanıyız ↓
Dergah-ı âlimiz dost otağıdır.
Can teslim etmişiz koç kurbanıyız
Gerdana çalınan Dost bıçağıdır.

Okuduk Kur'anda mana-yı hece
Bize ders veremez dede ve hoca
Muhammed mir'aca gidermiş gece
Bizim mir'acımız Dost otağıdır.

Cenneti parasız, zahide verdik
Cehennem korkusun gönülden sildik
Huriyi gılmanı biz burda bulduk
Bizim cennetimiz yar kucağıdır.

Arapça bilmezem Türkçedir sözüm
Dosttan gayrisini hiç görmez gözüm
Günde yüzbin kere sürerim yüzüm
Hacc-el-ekberimiz Dost ayağıdır.

Söyletmeyin şu **Melüli** deliyi
Nideyim ben gelip geçen nebiyi
Isa gibi diri kılan ölüyü
Şol lebinden akan Dost ırmağıdır.

—2—

Yumsak ol ipek gibi ↓
Diken gibi batan olma
Şol saldırgan köpek gibi
Şuna buna çatan olma.

Hasetten zinadan kaçın
Affedilmez sonra suçun
Bir olsun dışında için
Ham sofuluk satan olma

Kardeş gibi herkes ile
Kimseye düşünme hile
Tanrı emreylemiş kula
İçinde kin tutan olma

Melüli'ye dikkat eyle
Var herkese hürmet eyle
Kamillere hizmet eyle
Kemâlete atan olma.

—3—

Yirminci asrın sonunda neler ↓
Kuzu kurt ağzında anneler meler
Yükselmiş feryatlar gökleri deler
Sanki yeryüzünde kopmuş kıyamet

Edepsiz alçaklar komite oldu
Toplandı masumlar zindanlar doldu
Taze açılacak güller hep soldu
Unutulmaz bu acıklı cinayet

Sağa göz yumuldu zulüm hep sola
Başını kaşısa suç olur kele
Yapılan işkence alınmaz dile
Yapmamıştır bunu asla bir millet

Nemrud-Firavunu çoktan geçtiler
Fitne fesat tohumunu saçtılar
Kuduz köpek gibi halka düştüler
Kalmadı zerrece adli adalet

Kadınlar da işkenceye koyulmuş
Külot gömlek sırtlarından soyulmuş
Kimi yalvarmakta kimi bayılmış
Duyulmamış bunca iğrenç hakaret

Meluli'm kız gelin boyanmış yasa
Görülmemiş bir devlette bu yasa
İnsanlık dışıdır her şey hülasa
Ne vicdan, ne insan, ne de merhamet

—4—

İnsan olmak için emek gerekir ↓
Başta bir sadık yar sevmek gerekir
İman edip ikrar vermek gerekir
Başı boş yularsız insan sayılmaz

Benliği içinden kaldırmak gerek
Yerine sevgiyi doldurmak gerek
Kötü nefse uyan insan sayılmaz

Tamahlıktan, cimrilikten kaçmalı
Cömert olup yardım eli açmalı
Dost elinden aşk badesi içmeli
Dost aşkı olmayan insan sayılmaz

Meluli insanlık değil söz ile
Temiz ahlak ile temiz öz ile
Kendi noksanını kendisi bile
Kendini bilmeyen insan sayılmaz.

—5—

Kar yağdı dağlara daraldı kuşlar ↓
Ava çıktı fırsat bulan oşoşlar
Gelir bahar elbet geçer bu kışlar
Açılır çiçekler biter inşallah

Kuzular pay oldu çakala kurda
Yürekler dayanmaz bu ağır derde
Böyle suçsuz kanı akıtan yurda
Olur bir gün daha beter inşallah

Uzadı geceler bitmez demeyin
Bu karanlık günler gitmez demeyin
Söner ateşimiz tütmez demeyin
Yanar bir gün yanar tüter inşallah

Gelin paylaşalım dostlar bu gamı
Her zaman yezit mi sürecek demi
Denizlerde yüzen şu azgın gemi
Gark olur denize batar inşallah

Sabreyle **Melulim** bekle sırayı
Unutma sözümü gözet burayı
Yarında yıkılır tahtı sarayı
Evlerine baykuş öter inşallah

—6—

İki güzel bi hal ile
Bahçesindeki gül ile
Hakka giden hak yol ile
Yoldaş bulana ne mutlu

Öfkelenip darılmayan
Tamah kıskanç görülmeyen
Yol uzarsa yorulmayan
Yoldaş bulana ne mutlu

Hak ile batılı bilen
Dost aşkıyla içi dolan
Ölmeden evveli ölen
Yoldaş bulana ne mutlu

Sen ben davasından geçen
Hakikat sofrasını açan
Birlik konup birlik göçen
Yoldaş bulana ne mutlu

Melûli tek dostu gören
Her varlığın dosta veren
İkrarına sadık duran
Yoldaş bulana ne mutlu

—7—

Gel gönül dostuna ver sen bu canı
Neylersin dünyada şerefi şanı
Sil süpür içinde şüphe gümanı
Zehirler içini şişirir seni

Bırak ikiliği karış birlere
Marifet yoluyla eriş erlere
Sakın yoldaş olma cahil körlere
Çıkarır yolundan şaşırır seni

Hiçe say geçici hayali düşü
Tek dostun sevgisi her şeyin başı
Yanarsa içinde aşkın ateşi
Kaynar Aşk kazanı taşırır seni

Yorulmaz yollarda kâmile yoldaş
Sen ben yok arada hep eşit kardaş
O canlara uyar olursan sırdaş
Aşılmaz dağlardan aşırır seni

Melûlim, dört kitap âdem şanına
Kulak verme aslâ yol düşmanına
Aldanma nefsinin kör şeytanına
Götürür çıkmaza düşürür seni

— 8 —

Behey Tanrım şaşa kaldım işine
Herkes gezer yaranıyla eşiyle
Neden kaldın böyle sen tek başına
Bu bir yaşamak mı bu bir hayat mı

↓

Erkek misin, dişi misin bilen yok
Senin ile bir oynayan gülen yok
Ne saklanın kapıp kaçıp alan yok
Bu bir şeref midir bu bir şohret mi

Ne evlendin, ne oğlum var ne kızın
Ne meclisin, ne sohbetin, ne sözün
Dünya kurulalı gören yok yüzün
Bu bir kanun mudur, bu bir adet mi

Halk ettin cihanı neler verdin sen
Yemedin, içmedin, nesin gördün sen
Herkes yedi içti baktın durdun sen
Bu bir adelet mi, bu bir mürvet mi

Meluliyim çok üzüldüm bu hale
Böyle kuru adı almam bir pula
Bu şan senin olsun var güle güle
Bu bir büyüklük mü, bu bir devlet mi ?

—9—

Bahçelere sanki sam yeli değmiş
Solmuş gonca güller boynunu eğmiş
Ne bunu gören var, ne kimse duymuş
Sellere kapılmış binlerce kuzu

↓

Yükseldi dalgalar sola çevrildi
Değdi taze fidanları devirdi
Buz etti her yanı kastı kavurdu
Çırpınır göllerin ördeği kazı

Tek kalmış yuvada güvercin kuşu
Ayrılmış yanından sevgili eşi
Akıyor durmadan gözünün yaşı
Yarası ağırdır ciğerde sızı

Seksenbir afeti taştı her yana
Sel sesi duyuldu cem-i cihana
Kıydı nice mazlum masum insana
Çalındı her ilde bu matem sazı

Melulim mahzundur gönül bağları
Kuşlar ötmez yas çekiyor dağları
Tarihler yazmamış böyle çağları
Karalar giyinmiş gelinler-kızlar

— 10 —

Gerçekten insan sevmeyen
Şeytan değil de, o nedir ?
Ademe boyun eğmeyen
Şeytan değil de, o nedir ?

Şu kara softa yobazlar
Safsatacı hilebâzlar
İkilik yaratan sözler
Şeytan değil de, o nedir ?

Singirlenip yoldan azan
Başıboş yularsız gezen
Fitne fücur ara bozan
Şeytan değil de, o nedir ?

Muhabbet meyi içmeyen
Hakikat gözün açmayan
İyi-kötüyü seçmeyen
Şeytan değil de, o nedir ?

Melül'um çalıp iyice
İnsanlık herşeyden yüce
Kandırıcı dede-hoca
Şeytan değil de o nedir ?

KUR'AN

Yunus'un "bir ben var bende, benden içeri" dediği gibi, insanın bir görünen yönü, bir de görünmeyen ama sezilebilen yönü bulunmaktadır. Yaşar Nuri Öztürk islam anlayışı açısından bu yönleri şöyle anlatmaktadır:

"...**Kur'an,** insanın varlık yapısında iki alanın birleştiğine dikkat çekiyor: Bunlardan biri ölümlü alan, yani **beden,** ikincisi ölümsüz alan yani **ruhtur.** Bu iki alanı ifade için ölümlü-ölümsüz, beşerî-ilahî, fenomen-numen ayırımlarını kullanabilirsiniz. Sufîler bu ayırıma nâsut-lâhut (Hallac), şeklî-aslî, heykel-ruh (Cüneyd), kalıp-öz vs. gibi ifadelerle dikkat çekerler. Şöyle veya böyle, insanda, biri evrimin konusu olan ve insanın diğer varlıklarla ortak yanını gösteren bir beden alanıyla yalnız insana özgü bir madde üstü alan vardır. Bu ikinci alan psikolog-düşünür Max Scheler tarafından Geist alanı diye anılmıştır. Bir başka deyişle insanın obje olan bir yanı, bir de obje olmayan arasyonel-alojik bir yanı vardır. Bu yan, gerçi irrasyonel değildir; ama rasyonel teşebbüslerle kavranacak kadar basit de değildir. İnsan, bu ikinci yanıyla diğer varlıkların üstünde, onlardan ayrı; fakat öteki yanıyla onlarla beraber ve laboratuvar konusudur." İşte bu yüzden Türk tasavvufuna göre, "İnsan Allah'ın halifesidir". **(Y.Nuri Öztürk, Mevlana ve İnsan s: 39-40)**

BAŞLANGIÇ

İlk konumunda Tanrı kendi kendisinin tanrısı, gerçek Tanrı, ilk-Tanrı iken *"insanlar için tasavvur edilmeyecek bir özdeşliğe sahiptir* Bu ilk konumunda Tanrı'nın bir yer kaplaması ya da herhangi bir şeyden farklılığı söz konusu değildir. Bu ilk Tanrı'nın bir kişiliği olduğu veya olmadığı söylenemez (tıpkı kişiliği olmayan Hintli Brahma veya Çinli Tao gibi). Şahıs veya şahıs olmama durumu özdeşir. Bu ilk-Tanrı insan düşüncesi ile kavranamaz, anlaşılmaz. O, insanlardan ibadet talep etmemektedir, çünkü gerçek ibadet düşünmektir (Bu da Alevilerde neden ibadet zorunluluğu olmadığını açıklamaktadır). Onun hakkında gereğinden fazla düşünmek, varlığını kavramaya çalışmak ise iyi bir şey değildir. Şeyh Rasi'nin *Ali'nin Düşüncesi ve Sözü* adlı kitabında belirttiği gibi, Tanrı'nın eseri doğa ile ve müsbet bilimle uğraşmak daha iyidir. Sünnilerin aşırılığa vardırdığı gibi Tanrı'nın adını sık sık anmak'da iyi değildir. Tanrı hakkında tek bir şey söylemek mümkündür; O evrenin yaratıcısı, koruyucusu ve yok edicisidir. Bu Tanrı anlayışı ateist bir alevinin de alevi kalmasına izin vermektedir.

(A.J. Dierl a.g.e. s: 78)

SÂMİH RİFAT

20. yüzyılın, yetiştirdiği bir Bektaşi ozanı olup aynı zamanda bestekârdır. Hasan Rıfat beyin oğludur. Babası "Manastır'lı şair Rıfat" diye anılır. İstanbul'ludur. Karaağaç tekkesi şeyhi Hüseyin Zeki Baba'dan el alıp, tarikata girmiş. Erzurum ve Çanakkale'de valilik yapmış. Milli Mücadeleye katılmıştır. Kahramanlık şiirleri de yazdı. Bir çok gazetelerde yazıları çıktı gazetecilik yaptı. Atatürk tarafından kurulan ve Türk dilinin yabancı sözcüklerden arıtılmasını amaçlayan, (Türk Dil Kurumu)na başkanlık yaptı. Altay dilleri üzerinde büyük uzmanlığı vardı.

Arapça, farsça, fransızca, polyakça rumca, arnavutça, slavca dillerini gereği gibi bilirdi.

1932'de ölümünde aziz naşı, Ulus meydanı önünde katafalka kondu. Cenaze törenine Büyük Atatürk te katıldı.

—1—

Hezâran per açup reng-i ziyâdan
Üfûl etmiş güneş sahn-ı semadan
Şebistân-ı elem hâlî sadâdan
Gönül pür girye hâl-i inzivâdan

Uzakdan ylavarub ebr-i bahâra
Derim gel şöyle meyl et bir kenara
Hüseyn'imden haber ver kalb-i zâra
Eğer geçtinse deşt-i Kerbelâ'dan

O demdir gönlümün derd-ü melâli
Sever zulmetle rûhum hasb-ı hâli
Sadâlar duymanın var ihtimâli
Karanlıklarda a'mâk-ı hafâdan

Ne beklersin kılup ey bâd-ı şebhîz
Demâdem turra-i ezhâri tehziz
Getir lûtf eyle bir bûy-i dilâvîz
Meşâm-ı câna kabr–i Mürtezâ'dan

İlâhi meşrebim vahdet perestim
Şerâb-ı cilve-i hayretle mestim
O sâgardır ki ziynet sâz-ı destim
Dolar humhâne-i Âl-i abâ'dan

Ne mümkün sevmemek Sâmih Hüseyn'i
Kabûl eyler mi insan öyle şeyni
Resûl–i Kibriyâ'nın nûr-i aynı
Mukaddesdir benimçün enbiyâdan

Hezâren: *Bülbüller.* —**Üfûl etmiş:** *Kayıp olmuş.* —**Pür girye:** *Çok ağlamış.* —**İnzivâ:** *Bir köşeye çekilmek, yalnızlık.* —**A'mâk-ı hafâ:** *Gizliliklerin derinliği.* —**Bâd-ı şebhiz:** *Gece esen rüzgâr.* —**Meşâm:** *Koku.* —**Nûr-i ayn:** *Göz nuru. Per Kanat*

—2—

Meded ey pîr-i kudsî âsitânım
Kapundur melce ü dar-ül-emânım
Değil hâlî dil-i nâtık zebânım
Sirişk-i dîdem olsun tercemânım

Görüb aynelyakin zât-ı Hudâ'yı
Reh-i aşkında buldum her safayı
Çıkardım hhatırımdan mâsivâyı
Senin sâyendedir emn ü amânım

Büyüksün mazhar-ı sırr-ı Ali'sin
Gören çeşmâna her dem müncelîsin
Keremver bî muâdil bir velîsin
Kalır vasfında pek âciz lisânım

Füyûz–i Hâk'kı gördüm mürşidimden
Hümâ-yı evc-i feyz ü rif'âtim ben
Hevâ-yi aşka uy olsun gönül şen
Getir sâki getir rıtl-ı girânım

Gönül âyînesin mihr-i münevver
Bütün hüsnünde rûşendir gönüller
Tutarken destimi mürşidle rehber
Güzel nûrile meşhûn oldu cânım

Senindir **Sâmih** ey pîr-i muallâ
Edersen mahv-olur bâbından iclâ
Ne var hayrân-ı feyzim olsa dünyâ
Kulun olmakla mağbût-i cihânım

Pir-i kudsi: *Kutsal Pir.* —**Melce:** *Sığınılacak yer.* —**Dâr-ül-emân:** *Sığınılacak yer, aman yeri.* —**Sirişk:** *Gözyaşı.* —**Mazhar-ı sırr-ı Ali:** *Ali'nin sırrının belirlendiği yer.* —**Çeşmân:** *Gözler.* —**Münceli:** *Çok açık parlak.*

—3—

Nedir sende ey dil bu dâğ-ı elem
Tarîk ehli çekmez felekten sitem
Meded hâk olanlar görür dembedem
Ali'den mürüvvet Ali'den kerem

Cihân olsa şâyed bütün rehzenim
Yolumdan udûlüm görülmez benim
Ali zât-ı Hak'dır deyenlerdenim
Odur rûh-i ma'nâ-i levh ü kalem

Ali'dir vasiyy-i Resûl-i Hudâ
Anındır mürüvvet anındır atâ
Olan bârigâh–ı Ali'den cüdâ
Çeker tâ be–mahşer azâb ü nedem

Yalandır bu varlık bu sahn-ı şühûd
Muhammed Ali var cihan bi vücûd
Ne lâzım tehar-i bûd ü nebûd
Getir sâkıyâ sen heman câm–ı cem

Yarın sen edersen cihandan güzâr
Kalır halka Sâmih sözün yâdigâr
Ölürsem de rûhum olur neş'edâr
Okundukça nutkum negam ber negam

Dağı elem: *Elem dağı.* —**Cüda:** *Ayrı.* —**Azâb ü nedem:** *Pişmanlık azabı.*— **Rehzen:** *Yol kesici.* —**Udûl:** *Dönme, sapma.* —**Teharri-i büd ü nebûd:** *Varlık ve yokluğu araştırmak.* —**Negam:** *Melodi, ezgi.*—**Nisyan:** *Unutma.* —**Müsadif:** *Raslamak.* —**Nigâh:** *Bakış.* —**Ruz-i mahşer:** *Mahşer günü.* —**Tığ-ı adavet:** *Düşmanlık kılıcı.* —**Karin:** *Yakın.*

—4—

Ezelden âşıkım ben Muhammed Mustafâ'ya
Feda olsun hayatım bütün Âl-i Abaya
Acır bi şüphe onlar bu âciz bi nevaya
Kabul etsin erenler kul oldum Mustafâ'ya

Gehî nisyân edersem ne var savm u salâtı
Unuttum Ehl-i Beyt'in gamından kâinâtı
Olur elbet müsâdif nigâh-ı iltifatı
Ali'nin rûz-i mahşer hazin bir âşinâya

O mimünlerle zâhid sen ol cennette hemdem
Ki nesl-i Mustafâ'yı kılar pâymâl-i mâtem
Kolunda hırz-ı Yâsin dilinde ism-i â'zam
Salar tıg-i adâvet sudûr-i Hel etâ'ya

Budur **Sâmih** niyâzım erenler serverinden
Bana bir cür'a sunsun şerâb-ı kevserinden
Görüb resm-i sülûkü Horâsan erlerinden
Karîn oldum hakîkat yolunda evliyâya

Mahşer : *Kıyamet günü* — **Gehi** : *Kimi* — **Savmu Salat** : *Namaz, niyaz* — **Kâinat** : *Evren* — **Müsadif** : *Raslantı* — **Nigah -ı** — **İltifat** : *Hatır, sorma, gönül alma, iltifak bakışı* - **Ruz - u Mahşer** : *Kıyamet günü* — **Hazin** : *Acıklı* — **Zakid** : *Sofu* — **Tıg-ı adavet** : *Düşmanlık, kıskançlık oku* — **Hemdem** : *Bir arada* — **Peygal** : *Çiğnenmiş, ayak altında kalmış* — **Hırz** : *Sıgmak* — **Muska** : *Nazar boncuğu* — **Cur'a:** *Dolu, içki* — **Sulûk** : **Girme Sudur** : *Sadrazamlar, kazaskerler* — **Karin** : *Yakın*

EVREN VE BENCİLLİK

Plotinos'a göre, evren Tanrıdan geliyor, Tanrıya dönüyor, Evrenin ilk basamağında ruhlar, ikinci basamagında hayvanlar, üçüncü basamağında cisimler vardır. Çıkış merdiveninin alt basamağında anlamak, orta basamağında sonuç çıkarmak, son basamağında da mistik seziş bulunmaktadır. Herkes bu merdivenden iner, öteki merdivenden çıkar. Plotinos'un varlık düşüncesinin başlangıcında "Mademki yeniden çıkacaktık niçin indik bu merdivenden" sorusu yatar. Her yaratık erdemli olmak zorundadır. Öyleyse herşey kendini mukemmele (yetkin) doğru çevirip yönlendirmek zorunluluğuyla karşı karşıyadır. Erdem, kendi isteklerime benim uygunluğumdur. Bu görüş belki bencilliği körükler niteliktedir ama insanı da insan eden bencilliktir. **(Max Stirner, Der Einzig und sein Eigentum - Biricik İnsan ve Özelgesi).** Bu kitabında Max Stirner "Ben dünyayı ve insanları sadece kendim için kullanırım Benden gayrisi benim umurum değildir. Her şey benim için yaratılmıştır. Bütün mutluluklar benim içindir. Bu dünya benim dünyamdır. Benim özelgemdir (malım, mülküm). Gerçek benim. Bir işi biliyorum, o da benim işimdir. Benim işim demek ben demek'im. Bense ne iyi, nede kötüyümdür. Olduğum gibi biricik insan'ım iyi'nin de kötünün de benim için bir anlamı yoktur. Hiçbir şey, önünde, kendimi alçaltmamı gerektirecek bir yücelikte değildir"

(Akt. Orhan Hançerlioğlu a. g. e. Sh: 68)

ADEM KAVRAMI

Bektaşilerin inançlarına göre Adem, ilk şuurlu insanın adıdır. Cinsiyet ayırımı söz konusu edilmeden Homo Sapiens'tir. Bektaşiler, Kur'anda da 'Adem ve eşi' olarak geçmekte olduğunu belirtirler. Ademin erkek mi kadın mı olduğu söz konusu değildir. Ancak Adem ve eşi denince zaten iki cins de devreye girmektedir.

Ayrıca Bektaşilerde Sağ taraf Celâl, sol taraf Cemâl olarak geçmektedir. 'Adem ve eşini' mutlaka "Adem ve Havva' diye yorumlanması gerekirse, o zaman Bektaşi, Havva'nın Adem'in sol kaburgasından yaratılma öyküsünü kendi yorumuyla şöyle verir:

"Madem ki feyz-i mukaddes'in oluşması için feyz-i akdes, onun levazımatıydı, ilk murad edilen son oluşandı O zaman ilk murad edilen ve son oluşan Havva ise Havva, feyz-i Mukaddes, Adem. feyz-i akdes'tir. En küçüğümüz en büyüğümüzdür". En son gelen en mükemmel olandır."

RIZA TEVFİK (BÖLÜKBAŞI)

Türk yazımında Filozof Rıza olarak anılır. Sözünü esirgemeyen, aydın, bilgili, özgürlükten yana kişiliği olan Rıza Tevfik 20. yüzyılda yaşamış bir şairdir. Mehmet Tevfik Efendinin oğludur. 1868 yılında Edirne, (Cisrim mustafapaşa) da doğmuştur. Tabib olduğu halde mesleği dışında çalışmıştır. İstanbul Üniversitesinde felsefe hocalığı yapmıştır. Politikaya atılmış, Eğitim Bakanlığı, Devlet Şûrası başkanlığında bulunmuştur. Bir hayli kitapları ve yazıları yayınlanmıştır. Şiirleri "Serâb–ı Ömrüm" adlı kitabında toplanmıştır. 1948 yılında İstanbul'da ölmüştür. Hakkında A. Hilmi Yücabaşın bir inceleme derleme kitabı vardır.

Harâbi Baba'dan el alarak, Bektaşi tarikatına girmiştir. Sonra Mehmet Lütfi Baba'dan Baba'lık icazeti aldığı söyleniyor. Bazı şiirleri bestelenmiştir.

—1—

Harabat ehliyiz bu bir âlemdir
Şevk ile onda dem sürenlerdeniz
Hesap sorma bize biz hayli demdir
Defter-i amâlı dürenlerdeniz

↓

Nur-i aşk inince dil-i agâha
Murg-i ruhu saldık tâ kurb u gâha
Baba ocağıdır biz o dergâha
Destursuz pervâsız girenlerdeniz

Hûn-i dil nûş ettik bezm-i sefâda
Zevk-i cavidâni bulduk rızâda
İfâ'yı ahd için vakt-ı belâda
Tir-i kahra göğüs gerenlerdeniz

Teveccüh kılmadık bâb-ı niyâza
İrfanla eriştik rütbe-yi nâza
Âşina çıkmışız şubedebâza
Perdenin ardını görenlerdeniz

Bu nefs-i hodkâmı çekip de dâre
Gülerek ser verdik ulu serdâre
Bir gamze uğruna didâr-ı yâre
Canla başla gönül verenlerdeniz

Arifsen kâmiller önünde değil
İlminle öğünme sen kenedini bil
Bâğ-i marifette biz bir gül değil
Deste deste çiçek derenlerdeniz

Ders alıp canânın fettan gözünden
Şiir meşk eyledik şirin sözünden
Gizlice bir yoldan bâtın yüzünden
Kâbe-yi maksûda erenlerdeniz

Hey Rıza ârifiz derviş nihâdız
Alâik kaydından çözülmüş şâdız
Mest-i lâyakılız gamden âzâdız
Postu meyhaneye serenlerdeniz

Dürmek: *Katlamak, yuvarlamak.* —**Defter-i âmal:** *İnsanın yaptıklarının yazıldığı defter.* —**Hun-i dil:** *Gönül kanı, üzüntü.* —**Zevk-i cavidân:** *Sonsuz zevk.* —**Tir:** *Ok.* —**Hodkâm:** *Bencil* — **Teveccüh kılmadık:** *Değer vermedik.* —**Şubedebâz:** *Karagözü oynatan insan.* —**Derviş nihâd:** *Derviş tabiatlı.* —**Alâik:** *Gösteriş veya ayak bağı olan her şey.* —**Mest-i lâyakıl:** *Kendinden geçmiş, sarhoş.*

—2—

Bana sual sorma, cevap müşküldür ↓
Her sırrı ben sana açamam hocam
Hakk'ın hazinesi darı değildir.
Cami avlusunda saçamam hocam

Kayd-ı âhiretle düşmem mihnete
Ben burda memurum şimdi hizmete
Hayvan otlatırken gidip cennete
Sana hulle donu biçemem hocam

Miracı anlatma, eşek değilim
Bildiğin kadar da melek değilim
Günahkâr insanım, ördekdeğilim
Bu ağır gövdeyle uçamam hocam

Halka korku verme velve salıp
Dünya ve âhiret bu köhne kalıp
Ben softa değilim cübbemi alıp
İmaret imaret göçemen hocam

Ölümden ürker mi tez ölen kimse
Çoktan mazhar oldum ben Hak nefese
Bu demi sürerken ecel gelirse
İşimi bırakıp kaçamam hocam

Şarabı menetme, o değil hüner
Âşıkım, bâdesiz pek başım döner
Gönlümde muhabbet ateşi söner
Özrüm var, sade su içemem hocam

Nâr-ı cehennemi önüme serme
Günahımı döküp kaygılar verme
Kitapta yerini bana gösterme
Ben pek o yazıyı seçemem hocam

Feylesof Rıza'yım, dinsiz anlama
Dini ben öğrettim kendi babama
Her ipte oynadım, canbazım amma
Sırat köprüsünü geçemem hocam

—3—

Gel zait Kur'anı çıkar koynundan, ↓
Hidayet vermemiş o kitap sana,
Semini vaaz etmiş ulu yaradan,
Gelmemiş içinden bir hitap sana.

Mazhar oldu, insan sırrı müpheme,
Can verdi zuhura, cisme aleme,
Secde eylemedi, İblis ademe,
Bu kıssadan biraz hisse kapsana.

Adem suretinde Rahman göründü,
Cenabından sırrı Kur'an göründü,
Kudreti nutkundan ayan göründü,
Tapacaksan bari Hak'a tap sana.

Allah eve girmez, sırrı mutlaktır,
Taş duvara secde kılan ahmaktır,
Hac etmekten maksat, gönül yapmaktır,
Behey laden sen de gönül yap sana.

Ey Rıza yorulma gurbet ellerde,
Hayreti cehli ile kalma yollarda,
Beyhuda dolaştın, kumlu çöllerde,
Gönül semtine biraz sap sana.

—4—

Şeh-i Ali Aba uğruna can ü ser feda kıldık
Ali senden medet gülbangini dergaha vardırdık
Cihan nurun alanur oldu hep didar-ı Hayderden
Bana bu manada Aliyyel Mürteza geldi
Senin uğrunda ya Haydar fedadır cism ile canım

—5—

Gel derviş beri gel yabana gitme, ↓
Her ne arıyorsan inan sendedir,
Nefsine beyhude eziyet etme,
Kabeyse maksudun, Rahman sendedir.

Nefsini evvela çıkar aradan,
Bir renge boyanmadan karadan,
Gönlünde balk vurur nuru yaradan,
Zulmete dolanma yardım sendedir.

Çöllerde dolaşıp, seraba bakma,
Allah Allah deyip sehaba bakma,
Talibi hak isen kitaba bakma,
Okumak bilirsen Kur'an sendedir.

İşittim babasız bir oğulmuşsun,
Hem cennet de doğmuş, hem kovulmu
Hem kesiret istemiş, hem boğulmuşsun,
Allahın suçu ne isyan sendedir.

İlminle bir kılı kırka yararsın,
Gördüğün rüyada sade sen varsın,
Etrafına bakıp, kimi ararsın
Bu tahayı Kutbei Kuran sendedir.

Gayrıdan arayıp derdine çare,
Ne varlık verirse nur ile mara,
Cennetten çıktınsa behey avare,
Havva'yı aldatan yılan sendedir.

Kılı kırk yarmaya irfandır deme,
Ona yahşi buna yamandır deme,
Şuna gerçek, buna yalandır deme,
Birinin aslı yok, yalan sendedir.

Şanın pek Alidir nevarpest isen,
Herşeye taparsan put perest isen,
Vadeyi aşk ile eğer mest isen,
Kendine gel aşık canan sendedir.

Ayrı mana verme küfr ile dine,
Varıp gelme şaşkın, şekli yakına
Arif isen egah ol sırrı mubine,
Vesveseden küfürdür iman sendedir.

Cahil mazahire hak diye bakar,
Herkese başında bir kandil yakar,
Bu seyli havadis, durmayıp akar,
İlel ebet bâki kalan sendedir.

Bir gönül şehrine, dolaş bir kere,
Gıyaset neyimiş, güneşle zerre,
Yalnız sen kadirsin hayır ile şere,
Şere meyil isen Şeytan sendedir.

Herşeyin varlığı senin özündür,
Kendini çok gören senin gözündür,
Bu mülke hükmeden senin sözündür,
Kalbın kürsüdür, sultan sendedir.

Cilve etsin dersen, kemaliyle hak,
Çıkıp kendinden bir kendine bak,
Aynel hak sözünü dilinden bırak,
Lafa kulak verme irfan sendedir.

Menbaı sendedir, feyzi hayatın,
Gelip giden canlar hep nefahatın,
Hayrette boğulma bu kâinatın,
Hepsi bir katredir, umman sendedir.

Hey **Rıza** takat yok hakkı inkara,
Sen mahrem imişsin didara dara,
Şimdi egah oldun sırrı esrara,
Alemi yaradan vicdan sendedir.

—6—

Çağrıldım hazrete doğruldum yola
Rah-ı erenlere girdim hü deyu
Sanki bülbül oldum aşığım güle
Gonceyi emelim derdim hû deyu

Üçüncü kapıdır kırklar durağı
Geçtim seyreyledim sol ile sağı
Anladım ordadır cennetin, bağı
Cümle Peygambere erdim hû deyu

Zannettim Refref'e ben oldum süvâr
Baktım Cibrel yol gösterir aşikâr
Ettim çatal kapı önünde ikrar
Selâm alıp selam verdim hû deyu

Dedi rehber "İşte Hayyı lâ yenam
Gayrı yoktur benim hizmetim tamam
Sidre-i münteha dördüncü Selâm
Adabı erkânla durdum hû deyu

Bir işaret oldu andan da geçtik
Ol, vakit yar ile ağyarı seçtik
İkinci kapı da bir liaç içtik.
Veda etti gitti derdim hû deyu

Bir kitap erişti içeri girdim
Bir hoş olup aklı- fikrimi verdim
Lâyakıl yüzümü dizine sürdüm
Göz attım, şah'ımı gördüm hû deyu

Sonra şahım ile sohbete daldık
Sekâhüm hamrinden badeler aldık
Rıza ilelebet birlikte kaldık
Hak ile Hak olduk geldim hû deyu

—7—

Sevdalar demiydi bülbül çilerdi
Servistan içinden bir ses gülerdi
Çiçekler kuşlardan buse dilerdi
Kainat aşk ile mecnundur sandım

Sıra dağlar mordu, sular kırmızı
Suları beklerdi bir peri kızı
Alnından öperken akşam yıldızı
Yeşil gözlerine meftundur sandım

Çöllerde dolaşıp seraba bakma
Allah Allah deyip sehaba bakma
Tarih-i Hakk ben kitaba bakma
Okumak bilirsen Kuran sendedir

Müşkül : *Zor, güç* — **Hulk :** *Cennet giysisi* — **Kohne :** *Yıkık* — **İmaret :** *Aşevi* — **Müphem :** *Belirsiz* — **Kıssa :** *Öykü* — **Hisse :** *Pay* — **Serap :** *Yanılsama* — **Beyhude :** *Boşuna* — **Vesvese :** *Duraksama* — **Zulmet :** *Karanlık* — **Mübin :** *İyiyi kötüyü ayıran* — **Şer :** *Kötülük* — **Balk :** *Işığın dalgalanması* — **Mar :** *Yılan* **Süvarı :** *Binici, süvari* — **Mezahir :** *Görüntü* — **Seyl - havadis :** *Haberlegelmiş olan* — **Menba :** *Kaynak* — **Feyz :** *Bolluk Nefi faydası* — **Kater :** *Damla* — **Mahrem :** *Gizli* — **Agah:** *Bilgili, haberli* — **Sırr-ı esrar :** *Gizler gizi* — **Din-i mübin :** *Meydanda olan din*

NEYZEN TEVFİK (KOLAYLI)

Her yönüyle büyük bir sanatçıdır ozandır. Ney çalar, fıkralarıyla, sözleriyle ünlüdür. Her türlü pisliğe ve çirkinliğe karşı çıkan Neyzen 20. yüzyıl şairlerindendir. Halk tarafından hiciv ve fıkralarıyla çok sevilir ve çok tanınır. Halk, Neyzen Baba der. Coşkulu, dengesiz, rind yaşamı dolayısiyle hemen hemen yaşam öyküsünü bilmeyen yok. Onun deyişiyle yaşamı "sarhoşluğun öğürtülerini terennüm eden bir opera parçası"dır.

Fehmi Efendinin oğludur. 1876 yılında Bodrum'da doğmuştur. Önce İzmir Mevlevi tekkesi postunda oturan Nureddin Efendi'den inâbe aldı., Mevlevi tarikatına girdi. Ney meşk ederek, tekke müziğinde uzman olmuştur. En sonunda Münir Baba'dan el alarak Bektaşi'liğe girmiştir. Şiirleri "Azab-ı Mukaddes" ismindeki kitapta toplanmıştır.

Şiirlerini aruz ve hece ölçüsüyle yazmıştır. Hiciv, sevgi, isyan yanyana, iç içe olan şiirlerindeki dil Osmanlıca ağırlıklı olsa da yer yer duru ve akıcıdır. İşte bunun en güzel örneklerinden biri:

Serserinim düştüm aşkınla meye
Nasıl girdin elimdeki şu neye
Hem seversin beni Neyzen'im diye
Hem de sarhoş diye destan edersin.

Bir şiirinden de şu dörtlükleri sunarak der-beder kişiliğini sergilemeye çalışalım:

Deli gönül kara, deniz dinlemez
Adam olur balık olur, kuş olur
Yerde, gökte, suda arar rızkını
Serseri'nin dağarcığı boş olur

Kedi olur, köpek olur, at olur
Kızılırmak, Sakarya, Fırat olur
Amazon'da, Nil'de bazan yat olur
Sandal olur, vapur olur, muş olur

Kanad açmış Mevlana'nın neyine
Dalmış çıkmış Bektaşi'nin meyine
Aşık mıdır cihanın her şeyine
Her mevsimde bir sevdâya duş olur.

29.2.1953 yılında ölmüş ve Kartal mezarlığında toprağa verilmiştir.

Yine bir şiirinde:

Başı yoktur sonu yoktur, şu kitab-ı dehrin
ortasından elimizde iki üç yaprak var

Der.

Kendinin bestelediği, Hicaz makamında ve düyek usulündeki bir nefesi notaya alınmıştır.

—1—

Hicran kucağında tuttuğum sırdaş ↓
Çağlamış bulanmış durulmuş olsun
Sözüne sazına güven de yanaş
Kulağı ezelden burulmuş olsun

Taban tepmiş olan gam kervanında
Dostunu konuklar tatlı canında
Koçlar gibi duran pir meydanında
Arslanlar ayurdunda kurulmuş olsun

Boş kafa gezdiren seyyahlar gibi
Keşkülünün delik çıkmasın dibi
Ariften anlasın seçsin garibi
Hakikat yolunda yorulmuş olsun

Gel dese de bakma nâkes aşına
Bir sırsat erer de kakar başına
Dostun namerd dehrin mehenk taşına
Felâket pazarında vurulmuş olsun

Duysun aşkın elindeki rebâbı
Okunsun alnında çile kitâbı
Neyzen gibi günahının hesâbı
Mezara girmeden sorulmuş olsun

—2—

Ey bana kendini büyük tanıtan ↓
Halime bak da varlığından utan.

Sen kerim-ü ganiyy-u mutlakdın
Sahib-ül-cûd-ü zul keremdi adın

Hani nerde o şanlı saltanatın?
Benden olsun sıkılmıyor suratın

(Münacaat'tan)

—3—

Ölmüşlerle uğraşılmaz demişler ↓
Hikmetini bize soran olmadı
Bu bir rüya altıbin yıl göründü
Uyanıp da daha yoran olmadı.

Hangi kanun, nizam kaldı temelli
Dinli, dinsiz, feylesof kelli felli
Güvenip de İblis'ine besbelli
Alt tarafı karıştıran olmadı

Bilirsin ya Adem nasıl kovuldu
Hem ilk oğlu katlolundu boğuldu
Sanki çile cekmek için doğuldu
Bu belâya karşı duran olmadı

Bir mecliste toplandılar enbiya
Hep erenler uluları evliya
Önde Bektaş ile pirim Mevlana
Ben de gizli girdim duyan olmadı

Adem öldü, İdris gitti, Nuh geldi
Lût'un işi başka Yusuf güzeldi
Hangi dinle bu kârhâne düzeldi
Hangi şahın mülki viran olmadı

Her nebiye bir veli sordu sual
Uzamadı dedikodu kıyl ül kaal
Zannedersem dinliyordu zülcelâl
İçlerinde kadı yoran olmadı

Musa Tür'a Isa hûra büründü
Eyyüp hasta, Yakup yasta göründü
Hepsine de hicran eli süründü
Halil gibi bir put kıran olmadı

Yusuf yapmış, Mısır'dayken saatı
Saplı sapsız işler hâlâ sanatı
Sordu Züleyha'ya nedir hikmeti
Ayılmaya vakit zaman olmadı.

Akıl dedikleri bu yırtık yelken
Hava bekler kim bu rüzgârı çeken
Sabahcılık akşamcılık der iken
Çünki bizden namlı mihman olmadı

↓

Hakk'ın birliğinde yoktur şekkimiz
Bize hazır her noktadan tekimiz
Bekri Mustafa'yla kaldık ikimiz
Çünki bizden namlı mihman olmadı

Nûh gemiden vapura dedi peki
Duman tüttü attı yelken küreği
Hacı Bektaş bulut gibi dediki
Hangimizin işi duman olmadı

Ali deyip bir noktaya gittiler
Mevlana'nın **Neyzen'ine** yettiler
Hepsi birden kalkıp semâ ettiler
Dediler ki böyle devran olmadı

—4—

Farzediniz üçbin sene evvel ben.
Geldim gittim dehre bir insan idim
Fakat beş bin sene önce yok iken
O sûrete bir siretle kân içtim

Siretim ki bir esiri ihtizaz
Ezelidir yoktan süret olamaz.
Sevda oldum gezdim dillerde, biraz
Son demlerde perde de mıhman idim

Gönüllerden güzelliğe akardım
Kemde olsam gamla yakar yıkardım
Bir güzele bend olamaz bıkardım
Bu hikmete kendim de hayran idim

Sırr-ı vahdet çerağını söndürdü
İlahi bir râşe rahme göndürdü
Bir neveden bak nelere döndürdü
O âlemde bile kahraman idim

Milyonlarla emsalimin içinde
Hak kazandım o ummanın dibinde
Bin olanla bir beyznın ininde
Muhitime karşı hükümran idim

↓

Müddet geldi şu âleme fırladım
Gençlik, coştu bir aşk ile parladım
Duydum bildim yazdım çizdim zırladım
Hindistan'da Budda, Brahman idim

Benden evvel gelenleri düşündüm
Bir din vardı önce taptım övündüm
Zan tereddüt birçok göklerde döndüm
Makbulüne ben kendim burhan idim

Burhanım şu ben var mıyım yok muyum
Evet varım insanım Hintli soyum
Ve kendimde son bulduğum Vişno'yum
Bu sürette taptığım yezdan idim

Tapılmazsam ben tapmazdım burada
Çünkü sırren farkımız yok arada
Yerde, gökte denizlerde karada
O seyyahın teninde ben can idim

Bir lokmada yüzbin şahsiyetim var
Bin olanla bir beyznaın ininde
Bir nevede nasıl etmiştim karar
Bilirsin ya katrede umman idim

Sûretteki rûhum tenim sirette
Neyzen oldum vatan adlı gurbette
Bir "Azab-ı Mukaddes" tim niyyette
Teraneler içinde gıryan idim.

—5—

Zat-ı sultan-ı baka yani maâni husrevi
Saz ve söz ahingin etmiş aşka burhan-ı kavî
Ben ezelden sermestiyim meydanım arş-ı müstevi
Aksedince gönlüme Sems-i hakikat pertevî
Meyde Bektaşi göründüm neyde oldum Mevlevî

Nûr-i hüsnün nar-ı aşkın şem'ine pervane var
Ömrümü vakfeyledim birdir bana medh ü mezâr
Varsa kalmış sırr-ı hilkatten yegâne yâdgâr
İşve-i ney neşve-i mey etti gönlümde karar
Güş edince kezm-i vahdette rumûz-i "Bişnev"i

Hubb-i Hayder bu tariykın hem sonu hem başıdır
Cavudan ü Mesnevi misbah-ı şu'le pâşıdır
Suret-i ma'nâda Hunkâreyn sır kardâşıdır
Meşrebim Mollayı Rûmî mezhebim Bektaşidir
Tâ ezelden yandı dilde bu cerağ-ı manevi

Rişte-i ömrüm rebâb-i cismimin evtârıdır.
Her rek-i can perde dest-i hecr bestegârıdır
Zahm-ı sinem lâledir, gözyaşlarım envârıdır
Hamse-i Ali Abâ esrarının gülzarıdır.
Bu iki nûrun tecellisi ile gönlüm evi.

Olmadım meftûnu **Neyzen** rütbenin sim ü zerin
Zevkı şevki heyle meydir rind-i azade-serin
Dest-i cudundan çekip kallaviyi Peygamberin
Mazhar oldum feyzine Neyzen cenab-ı Hayder'in
Kilk-i irfan-ı keyanın yozdu bu nazm-i nevi

—6—

Fazlı Yezdan kainat olmuş görünmüştür bana
Cavidan'ı mümkinat olmuş görünmüştür bana
Si-vü-dü ab-ı hayat olmuş görünmüştür bana
Hatt-ı menşûr Ultıfât olmuş görünmüştür bana
Her sad'a bir esselat olmuş görünmüştür bana

Gönlümün yoktur şeriki rûh-u fikrim mustakil
Bir alev içtim ki ben ismi şarab-ı selsebil
Varlığım bir ateş olmuştur şuurum muzmahil
Sû'ya şeyde eylerim ben çünkı bir değil
Cümle eşya ayn-ı zat olmuş görünmüştür bana

Aşkımın bir nassıdır gönlümdeki nass-ı cunun
Sarhoşum bizm-i ezelden erganunun Kâf-û Nun
Uğramaz meyhaneme peymaneme rayb uzunun
Nâz ile ref-ı nikap ettikce ahkam-ı suun
Sırr-ı esma beyyinat olmuş görünmüştür bana

Vadi-i hayretteyim umman-ı acze dalmışsın
Ben bu sonsuzlukta ser-hadd-i fenada kalmışım
Fazl-ı Yezdan devletinde fakr ile ün salmışım
Nagme-i aşk-ı ilahiden işaret almışım

Cebr ile tatbiyk eder **Neyzen** kader ahkâmını
Hal diliyle söyler eşya elimle-i ifhamını
Hırz edindim sâkinin son cura-i İkrâmını
İçtiğim günden beri pir-i muganın câmını
İlm-i süri türrehat olmuş görünmüştür bana

—7—

Felsefemdir kitab-ı imanım
Taparım kendi ruhumun sesine
Secde eyler hakikatum her an
Kalbimin ateş-i mukaddesine

Derh: *Dünya* — **Suret:** *Yüz* — **Siret:** *Huy* — **Rase:** *Titreşen* — **Nağme:** *Ezgi, müzik*

SEÇME SÖZLER

— Tanrının mezarlarından, türbelerinden başka nedir ki bu kiliseler? (**F. Nietzsche Böyle buyurdu Zerdüş**)

— Tasavvuf bir şeye sahip olmandır, bir şeyin de seni kendine kul etmemesidir (**A. Gölpınarlı 100 soruda Tasavvuf s:11**)

— Namazda maksat, Tanrıya yaklaşmaktır (**A. Gölpınarlı a. g. e. s:87**)

—Puta tapan da Allah'a tapar (**Muhyiddin İbni Arabi**)

—Güzel olan ne yoksun bırakılmak, ne de kendini herşeyden yoksun etmektir, ama hiç bir şeye yoksunluk duymamaktır (**H. Bergson, Ahlak'ile Dinin iki kaynağı s:75/76**)

— Teori bir kişinin bir fikre sahip olması, ideoloji ise bir fikrin bir kişiye sahip olmasıdır.

KÖTÜLÜK NEDİR ?

Ortaçağın aydın kafalı bir filozofu olarak dikkati çeken, koğulmuş, afaroz edilmiş kendi kitabı kendisine yaktırılmış, öğretmeninin kıskançlığına ugramış Petrus Abaelardus (1. S. 1079 - 1142)'a göre kötülüklere sürüklenmek günah sayılmamalıdır. Bu erdemin bir gereğidir. Çünkü her erdem bir savaştır. Her savaş da bir düşman ister. Günüh bir eylem değildir. Günah eylemin biçiminde, emreden iradede bulunur. Günah, eylemde değil niyettedir. Niyeti kötü olmayan bir insanın yaptığı iş kötü olsa bile o kimse kötülük yapmış olmaz. Kötülüğü niyet eden kimse o kötülüğü yapmaya fırsat bulamamışsa kötülükten kurtulamaz, kötülük yapmış sayılır. İstek, dogaldır. Kimse bunu önleyemez. Ama o isteğe kendini bırakmak niyeti kötülüğün ta kendisidir. Böylece Abaelardus isteği, eylemi ve niyeti birbirinden ayırmakla erdem alanında yeni bir görüş ortaya atmaktadır. İnsan yaşayışını sürekli bir kötülük gibi gören aşırı din anlayısına karşı çıkmaktadır. Aslında karanlıkla aydınlık birbirlerine karşı değildir. Güneş birden bire doğmaz. Bir tan evresi vardır. Aydınlık hep karanlığın içindedir. Düşünce çağları hep birbirine geçmiştir. Herkes herkese yansımaktadır. İyilik ve kötülükten Tanrı'yı yalıtlamak olanaklıdır. Çünkü Tanrı düşünce ve duygu ortamında vardır. Oysa insan önce fiziksel olarak vardır. Bu açıdan insanı iyilik ve kötülükten yalıtlamak olanaksızdır. Demek ki insanoğlu var oldukça iyilikte kötülükte onunla var olacaktır. Yalnız bu kavramların anlam, içerik ve kapsamları her zaman değişebilir.

ÂŞIK VEYSEL

Âşık Veysel, 1894 yılında Sivas'ın Sivrialan köyünde doğdu. Yedi yaşında uğradığı çiçek hastalığı salgını sırasında gözlerini kaybetti. Babası Ahmet Ağa, oğlunun karanlık dünyasını aydınlatmak için âşığı, saz çalmaya ve şiir söylemeye teşvik etmiştir. İlk derslerini Çamşıhı köyünden Ali Âğa'dan aldı. 20 yaşlarına geldiğinde Veysel, artık şiirde ve sazda usta bir sanatçıydı. Asıl adı Veysel Şatıroğludur.

1933 yılında usta malı eserleri de iyice öğrenen Âşık Veysel, yaya olarak Ankara'nın yolunu tuttu. Kahvelerde sazı ve sözüyle çalıp söyledi. O günlerde Ahmet Kutsi Tecer Ankara'da Ülkü dergisini yönetiyordu. Folklorcu, oyun yazarı ve şair olan Ahmet Kutsi Tecer, Âşık Veysel'le ilgilendi. Âşığın şiirleri başlangıçta Ülkü Dergisi olmak üzere pek çok dergide yayımlandı. Veysel şiir ve türkülerini sık sık radyo ve televizyon programlarına okuyordu. Ünü bütün yurda yayılmıştı. Uzun süre il ve ilçeleri gezerek sazını dillendirdi. Geçimini de bu yoldan sağladı.

Veysel bağnazlığa ve aşırılığa varmayan ince, derin, yaratanla senli-benli konuşa konuşa sonsuz bir sevgiye büründürerek, sorular, serzenişler yağmuru altında Tanrı ve tasavvuf sorunlarını Yunus Emre'nin yarattığı atmosferden ayrılmayarak lirik, akıcı, herkesin anlıyacağı bir dille oya gibi işler. Yaşamdan kopmaz kendisini girdaplara tekke deryasına atmadan çağdaş bir anlayışla bu ince konuları ele alır., işler.

Âşık Veysel, 1967 yılında düzenlenen Âşıklar Bayramı'na katıldı. Bu şölende jüri üyeliği yaptı. Programlarda ayrıca kendi türkü ve şiirlerini okudu. 1972 yılında hastalığı ilerledi. Bir süre Sivas Hastanesi'nde kaldı. Sonunda 22 Mart 1973 günü doğduğu köy olan Sivralan'da vefat etti.

Âşık Veysel'e 1965 yılında "Ana dilimize ve millî birliğimize yaptığı hizmetlerden dolayı" vatan hizmeti tertibinden aylık maaş bağlanmıştı. Ölümünden sonra da Türk basınının önderliğinde ve halkımızın katkılarıyla Sivralan Köyünde bir anıt mezar yaptırıldı. Âşık Veysel şiirlerinde tam olarak doğayı, özlem ve gurbeti, tasavufu arı duru bir dille işlemiştir.

Âşık Veysel'in Deyişler adlı şiir kitabı 1944 yılında, Sazımdan Sesler adlı ikinci şiir yapıtı ise 1950 yılında yayınlandı. İş Bankası, Kültür Dairesi de, âşığın şiirlerini Dostlar Beni Hatırlasın adlı bir kitapta toplamış bulunuyor.

Âşık Veysel'in ölümü dolayısıyla Çağrı dergisinin Nisan 1973, 183. sayısında sayın Fevzi Halıcı'nın yazdığı yazıyı sunuyoruz: "1966 yılında, Türkiye'de ilk olarak Konya'da yapılan Geleneksel Âşıklar Bayramı'na Âşık Veysel'i de jüri üyesi olarak davet etmiştik.

O yıl hastalığı sebebiyle bayramaya gelemiyen Âşık, 1967 yılında ekimin son haftasında yapılan bayrama jüri üyesi olarak katılmıştı.

O yıl, bayramda derece alamayan bir âşığı, "inşallah gelecek yıl dereceye girersin, "üzülme" diye teselli etmek istemiştim. Genç, fakat olgun âşık hemen cevabı yetiştirmişti: "Allah sizden razı olsun. dereceye girmem mühim değil. Bütün âşıkları bir araya getiriyorsunuz. Adını duymadığımız, duyup da görüşemediğimiz ve hele Âşık Müdami, Âşık Efkarî gibi Hakkın dolusunu içmiş, dogaçlama şiir söyleyen âşıkları, Âşık Veysel gibi ünü dünyayı tutmuş ustaları görüp tanımamıza, ellerini öpmemize, kendilerinden irşad almamıza sizler vesile oldunuz.

Âşık Veysel'in de jüri üyeliğini yaptığı o yıl ki yarışmada jüri başkanı olarak, Behçet Kemal Çağlar'da vardı. Geçmiş zaman olur ki, hayali cihan değer. Behçet Kemal Bey'in öğlen yemeğinde topluca âşıklara şiirle meydan okuyuşunu hatırlıyorum. Koca Veysel, "biz onunla kolay kolay başa çıkamayız" demişti.

Âşık Veysel'in Konya'yı her ziyaretinde Çağrı İdarehanesinde buluşur, görüşür, yer, içer sohbetimize Konya'nın sanatçı ve sanatsever çevresi de katılırdı. 1960 yılıydı, Âşıkla yemek yemiş, kahvelerimizi yudumluyorduk. Kapıyı ürkek ürkek, 40-45 yaşlarında, haliyle, hareketiyle dilenciyi andıran esmerce bir şahıs açtı. Elimi cebime atıp sadaka veriyim de bir an önce gitsin istedim. Sonra durakladım. "Ne istiyorsun?" dedim.

"Âşığı görmeğe geldim" dedi.
"Âşığı tanır mısın ki?" dedim.
"Âşığı tanımayan var mı ki?" dedi.

Buyur ettik, âşığın elini öptü, oturdu, uzun uzun âşıklıktan, şiirden sazdan, sözden sohbet ettik. İsminin Haydar olduğunu öğrendiğimiz bu gönül adamı döndü bana, "Ağam, âşığı bana bağışlar mısın?" dedi. Âşık da rıza gösterince, "peki" dedim.

Sonradan öğrendim. Âşığı iki gün obasında misafir eden Haydar Ağa, Koca Veysel'i gönülleyerek Sivas'a yolcu etmiş...

Âşık Veysel'in Konya'ya gelince ilk arzusu, hazret-i Mevlâna'yı ziyaret etmekti. Birlikte duamızı yapar, Müze Müdürü'nün odasında çay içerdik. Böyle günlerden birinde Hazret-i Mevlâna ile ilgili yazdığı bir şiirini verdi bana. Bu şiir Çağrı'dan başka bir yerde yayınlanmadı. Son yayınlanan kitaplarında da bu şiiri görmedim.

Âşık Veysel, Türk Halk Şiiri'nin önemli bir doruğu, bir şairdir. Geleneğe bağlı, sanat sevgisi sonsuz olan Türk halkının duyularını, düşüncelerini dile getiren ve bunda haklı bir başarıya erişen Âşık Veysel, gerçek sanattan ve sanat anlayışından hiçbir zaman ayrılmadı.

Koca Âşık daima millî birlikten, beraberlikten, yurtseverlikten yana övgü şiirleri yazmıştır. Son defa Ankara'da hastahanede ziyaretine gittiğimde Âşık Veysel: "Aman

Feyzi Bey, bayramı hiç ihmal etme. Âşıkları daimâ bir araya getir. Onların elinden tut. Yoksa bu sanat dalı yok olur gider" diye adeta bana vasiyette bulunmuştu.

Âşık Veysel, güçlü şair kişiliği yanında, bir o kadar da alçak gönüllüydü. Bazı sözde yazarlar âşığı, halk şiirimizin son halkası olarak gösterme gayreti içindedirler. Bu haksız yargıdan en çok Âşık Veysel yakınırdı. Nitekim televizyonda hemen ölümünden birkaç gün önce yayınlanan programda, aynı hataya düşen konuşmacıya Âşık Veysel, "Türk anaları nice arslanlar, nice âşıklar doğurur" diyerek gereken cevabı vermişti.

Âşık Veysel kendine has söyleyişi olan, mısra yapısı kuvvetli, konularını mahallî çevreden alan, kısacası Türkiye'yi, Türkiye'nin, şehit kanıyla sulanmış mübarek topraklarına kaderini bağlamış aziz, civanmert, gönül ve mânâ derinliği olan insanların şiirini söyleyen ölümsüz bir halk şairimizdir.

Şiirleri dilden dile, türküleri kulaktan kulağa yüzyıllar boyu yankılana yankılana söylenecektir."**(Feyzi Halıcı, Aşıklar geleneği ve Günümüzde Hak şairleri sh:409)**

Veysel sırasıyla Arifiye, Hasanoğlan, Çifteler, Kastamonu, Yıldızeli, Akpınar köy enstitülerinde bulundu. 1952 yılında İstanbul'da büyük bir jubile yapılan Veysele 1965 yılında "Anadilimize ve Milli Birliğimize yaptığı hizmetlerden dolayı" özel bir yasa ile vatani hizmet tertibinden aylık bağlandı. Kendisi ülkenin her yanında saz çalar, türkülerini söyler, köyünde de meyvacılık yapardı. Örnek bir insandı. Bu değerli, halk ozanımızın yayınlanmış, yayınlanmamış bütün şiirleri "Dostlar Beni Hatırlasın" isimli kitapta toplanmıştır. 1973 yılında vafat etti. İçli, coşkulu, mantıklı, dengeli, duru, akıcı dilli şiirlerinde sevgiyi, dostluğu, birliği, insan sevgisini, insana sevginin değerini işledi. Eğitim ve öğretimin önemini vurguladı. Herkesi kardeşliğe, barışa, uygarlığa çağırdı, Ayrımcılık, mezhepcilik yapmadı.

—1—

ALLAH ÂŞIK

Ziyaretim Mevlâna'yı,
Kabul et Allah aşkına.
Bu fakiri divaneyi,
Kabul et Allah aşkına.

Eşiğine yüzün sürem,
El bağlayıp divan duram.
Büyük lûtfun eyle kerem,
Kabul et Allah aşkına.

Mevlâna Mevlâ'nın kulu,
Doğru Hakka gider yolu.
Deryası rahmetle dolu,
Kabul et Allah aşkına.

↓

Yalvarırım akşam sabah,
Kul olanda olur günah.
Merhamet et halime bak,
Kabul et Allah aşkına.

Sana sundum arzuhalim,
Ayan beyan benim halim.
Dua için açtım elim,
Kabul et Allah aşkına.

Veysel adım, budalayım,
Size yalvarırım daim.
Türk oğluyum Türk'tür soyum.
Kabul et Allah aşkına.

—2—

SAZIMA

Ben gidersem sazım sen kaldünyada,
Gizli sırlarımı aşikâr etme.
Lal olsun dillerin, söyleme yâda,
Garip bülbül gibi âhuzar etme.

Bahçede dut iken bilmezdin sazı,
Bülbül konar mıydı dalına bazı?
Hangi kuştan aldın sen bu avazı?
Söyle doğrusunu gel inkâr etme

Gizli dertlerimi sana anlattım,
Çalıştım sesini sesime kattım.
Bebe gibi kollarımda yaylattım.
Hayali hatır et, beni unutma.

Ay geçer yıl geçer, uzarsa ara,
Giyin kara libas yaslan duvara.
Yanından göğsünden açılsa yara,
Yar gelmeden yaraların elletme.

Sen petek misali Veysel de arı,
İnleşir beraber yapardık balı.
Ben bir insan oğlu sen bir dut dalı,
Ben babamı, sen ustanı unutma.

—3—

YENİ MEKTUP ALDIM GÜL YÜZLÜ YARDAN

Yeni mektup aldım gül yüzlü yardan
Gözletme yolları gel deyi yazmış.
Sivralan köyünden bizim diyardan,
Dağlar mor menevşe gül deyi yazmış.

Eğlenme gurbette yayla zamanı,
Mevlâyı seversen ağlatma beni.
Benek benek mektuptadır nişanı,
Göz yaşım mektupta pul deyi yazmış.

Beserek'te lâle, sümbül yürüdü,
Güldede'yi çayır çimen bürüdü.
Karataş'ta kar kalmadı eridi,
Akar gözüm yaşı sel deyi yazmış.

Kokuyor burnuma Sivralan Köyü,
Serindir dağları soğuktur suyu.
Yâr mendil göndermiş yadigâr deyi,
Gözünün yaşını sil deyi yazmış.

Veysel bu gurbetlik kâr etti cana,
Karıştır göçünü ulu kervana.
Gün geçirip fırsat verme zamana,
Sakın unutmasın yol deyi yazmış.

TOPRAK

Dost dost diye nicesine sarıldım,
Benim sadik yârim kara topraktır.
Beyhude dolandım boşa yoruldum,
Benim sadık yârim kara topraktır.

Nice güzellere bağlandım kaldım.
Ne bir vefa gördüm ne fayda buldum.
Her türlü isteğim topraktan aldım,
Benim sadık yârim kara topraktır.

Koyun verdi, kuzu verdi, süt verdi,
Yemek verdi, ekmek verdi, et verdi.
Kazma ile döğmeyince kıt verdi,
Benim sadık yârim kara topraktır.

Âdem'den bu deme neslim getirdi,
Bana türlü türlü meyva yetirdi.
Her gün beni tepesine götürdü,
Benim sadık yârim kara topraktır.

Karnın yardım kazmayınan, belinen,
Yüzün yırttım tırnağınan, elinen.
Yine beni karşıladı gülünen,
Benim sadık yârim kara topraktır.

↓ İşkence yaptıkça bana gülerdi,
Bunda yalan yoktur herkes de gördü.
Bir çekirdek verdim dört bostan verdi,
Benim sadık yârim kara topraktır.

Havaya bakarsam hmava alınmı,
Toprağa bakarsam dua alırım.
Topraktan ayrılsam nerde kalınm?
Benim sadık yârim kara topraktır.

Dileğin var ise iste Allah'tan,
Almak için uzak gitme topraktan.
Cömertlik toprağa verilmiş Hak'tan,
Benim sadık yârim kara topraktır.

Hakikat ararsan açık bir nokta,
Allah kula yakın kul da Allah'a.
Hakk'ın gizli hazinesi toprakta,
Benim sadık yârim kara topraktır.

Bütün kusurumuzu toprak gizliyor,
Merhem çalıp yaralarım düzlüyor.
Kolun açmış yollarımı gözlüyor,
Benim sadık yârim kara topraktır.

Her kim ki olursa bu sırra mazhar,
Dünyaya bırakır ölmez bir eser.
Gün gelir **Veysel'i** bağrına basar,
Benim sadık yârim kara topraktır.

—5—

SENİN YOLUNDA YOLUNDA

Bitti ömrüm geçti çağım
Senin yolunda yolunda
Soldu çiçeğim yaprağım
Senin yolunda yolunda

İşte geldi sonbaharım
Beni ister sadık yarim
Hedef oldu namus arım
Senin yolunda yolunda

Elinden bir dolu içtim
Türlü türlü derde düştüm
Cümle varlığından geçtim
Senin yolunda yolunda

Ben ne idim nasıl oldum
Kâh-i doldum kâh boşaldım
Yandım yakıldım kül oldum
Senin yolunda yolunda

Dilsiz oldum pepelendim
Yağmur oldum sepelendim
Toprak oldum tepelendim
Senin yolunda yolunda

Sana uzanan el oldum
Kah-i uslu kah del- oldum
Nâcizane Veysel oldum
Senin yolunda yolunda

—6—

BU ALEMİ GÖREN SENSİN

Bu alemi gören sensin
Yok gözünde perde senin
Haksıza yol veren sensin
Yok mu suçun burda senin

Kâinatı sen yarattın.
Herşeyi yoktan var ettin
Beni çıplak dışar-attın
Cömertliğin nerde senin?

Evli misin ergen misin?
Eşin yoktur bir sen misin?
Çarkı sema nur sen misin
Bu balkıyan nur da senin

Kilisede despot keşiş
İsa Allah'ın oğlu demiş
Meryem Ana neyinimiş
Bu işin var birde senin

Kimden korktunda gizlendin
Çok arandın, çok izlendin
Göster yüzün çok nazlandın
Yüzün mahrem perde senin

Binbir ismin bir cismin var
Oğlun, kızın ne hısmın var
Her bir irenkte resmin var
Nerde baksam orda sensin

Türlü türlü dillerin var
Ne acaip hallerin var
Ne karanlık yolların var
Sırat köprün nerde senin?

Ademi sürdün bakmadın
Cennette de bırakmadın
Şeytanı niçin yakmadın
Cehennemin var da senin?

Veysel neden aklın ermez
Uzun kısa dilin durmaz
Eller tutmaz gözler görmez
Bu acaip sırda senin.

—7—

Medet mürvet deyip kapına geldim
İsteğim dileğim ver Hacı Bektaş
İndim eşiğine yüzümü sürdüm
Kusurum günahım var Hacı Bektaş

↓

Horasandan ayak bastın Uruma
Mucizeler şahit oldu Pirime
Bak şu vaziyete bak şu duruma
Eşin yok cihanda bir Hacı Bektaş

Kul olanın elbet olur kusuru
Nesli peygambersin cihanın nuru
Alisin velisin pirlerin piri
Kalma kusuruma Pir Hacı Bektaş

Geçmen dedin duvarımdan sinekten
Yalan sadır olmaz ervah-ı pekten
Sana inanmışım ervahtan kökten
Sana inanmayan kör Hacı Bektaş

Sana yalvarıyor **Veysel** biçare
Yine senden olur her derde çare
Bir arzuhal sundum gâni Hünkâre
Keremin İhsanın bol Hacı Bektaş.

—8—

Allah birdir Peygamber Hak
Rabbül alemindir mutlak
Senlik benlik nedir bırak
Söyleyim geldi sırası

↓

Yezit nedir, ne kızılbaş
Değil miyiz hep bir kardaş
Bizi yakar bizim ataş
Söndürmektir tek çaresi.

Kürt'ü Türkü ne Çerkez'i
Hep Adem'in oğlu kızı
Beraberce şehit gazi
Yanlış var mı ve neresi

Kişi ne çeker dilinden
Hem belinden hem elinden
Hayır v e şer emelinden
Hakikat bunun burası.

Kuran'a bak, İncil'e bak
Dört kitabın dördü de hak
Hakir görüp ırk ayırmak
Hakikatta yüz karası.

Şu alemi yaratan bir
Odur külli şeye kadir
Alevi-Sünnilik nedir
Menfaattir varvarası.

Binbir ismin birinden tut
Senlik benlik nedir sil at
Tuttuğun yola doğru git.
Yoldan çıkıp olma asi.

Cümle canlı hep topraktan
Var olmuştur emir Hak'tan
Rahmet dilesen Allahdan
Boldurür rahmet deryası.

Veysel sapma sağa sola
Sen Allah'tan birlik dile
İkilikten gelir bela
Dava insanlık davası.

—9—

Göz gezdirdim dört köşeyi aradım
Ne sen var ne ben var bir tane Gaffar
İstersen dünyayı gez adım adım
Ne sen var ne ben var bir tane Gaffar

Coşar deli gönül misal-i derya
Mecnun'a sahrada göründü Leyla
Gördüğün güzellik hepisi Mevla
Ne sen var ne ben var bir tane Gaffar

Her nesnede meccut her cesedde can
Anın için dedik biz ona Cânân
Eveel ahir odur onundur ferman
Ne sen var ne ben var bir tane Gaffar

Bahar gelir çiçek olur açılır
Zaman zaman yağmur olur saçılır
Ehl-i aşka mey görünür içilir
Ne sen var ne ben var bir tane Gaffar

Neyim ne olacak elde neyim var
Karacoğlan Dertli Yunus soyum var
Mansur'a benzeyen bazı huyum var
Ne sen var ne ben var bir tane Gaffar

O cihana sığmaz ondadır cihan
O mekâna sığmaz ondadır mekân
O devrana sığmaz ondadır devrân
Ne sen var ne ben var bir tane Gaffar

Hayyam'a görünmüş kadehte meyde
Neyzen'e görünmüş kamışta neyde
Veysel'e görünür mevcut herşeyde
Ne sen var ne ben var bir tane Gaffar

—10—

İtimat edersen benim sözüme
Gel birlik kavline girelim kardaş
Birlik çok tatlıdır benzer üzüme
İçip şerbetini duralım kardaş

Son verelim ıftiraya buhtana
Kardeşane sevişelim can cana
El birlikle çalışalım vatana
Çok okul fabrika kuralım kardaş

Çalışalım kurtulalım buhrandan
Nedir senlik-benlik usandık candan
Irkımız neslimiz aynı bir kandan
Yurdun yaraların saralım kardaş

Yürüyelim Atatürk'ün izine
Boş verelim bozguncular sözüne
Göz atalım şu dünyanın hızına
Yürüyüp hedefe varalım, kardaş

Atatürk'ün yattığı yer nur olsun
Azim, fikir, emelimiz bir olsun
Herkes birbirine kız versin alsın
Çıkarıp nifakı, sürelim kardaş

Veysel'in sözleri kanun dışı mı
Mantığa uymazsa kesin başımı
Bana düşman etmiş vatandaşımı
Sebebi ne ise soralım, kardaş

—11—

Saklarım gözümde güzelliğini
Her neye bakarsam sen varsın orda
Kalbimde gizlerim muhabbetini
Koymam yabancıya sen varsın orda

Mevcudatta olan kudreti kuvvet
Senden hâsıl oldu sen verdin hayat
Yoktur senden başka ilanihayet
İnanıp kanmışım sen varsın orda

Aşkımın temeli sen bir alemsin
Sevgi muhabbetsin dilde kelamsın
Merhabasın dosttan gelen selamsın
Duyarak alırım sen varsın orda

Hu çeker iniler çalınan sazlar
Kükremiş dalgalar coşar denizler
Güneş doğar perdelenir yıldızlar
Saçar kıvılcımlar sen varsın orda

Çeşitli çiçekler yeşil yapraklar
Renkler içinde nakşını saklar
Karanlık geceler aydın şafaklar
Uyanır cümlâlem sen varsın orda

Veyseli söyleten sen oldun mutlak
Gezer daldan dala yorulur ahmak
Sen ağaç misali biz dalda yaprak
Meyva çekirdeksin sen varsın orda.

—12—

Güzelliğin on para etmez
Bu bendeki aşk olmasa
Eğlenecek yer bulamam
Gönlümdeki köşk olmasa

Kim okurdu kim yazardı
Bu düğümü kim çözerdi
Koyun kurt ile gezerdi
Fakir başka başka olmasa

Tabinin sığmaz kaleme
derdin dermandır yareme
İsmin yayılmaz aleme
Aşıklarda meşk olmasa

Güzel yüzün görünmezdi
Bu aşk bende dirilmezdi
Güle kıymet verilmezdi
Aşık ve maşuk olmasa

Senden aldım bu feryadı
Bu imiş dünyanın tadı
Anılmazdı Veysel adı
O sana aşık olmasa.

—13—

Kimin meftunuyum kimin mecnunu
Anlaşılmaz böyle bir hal var bende
Tabirsiz örüya keşfettim bunu
Sevgi bende, sevda bende, yar bende

Her nereye baksam onu görüyom
Aynaya bakarsam beni görüyom
Yayılmış damarda kanı görüyom
Yerleşmiş cesette gizli sır bende

İnsanlar doludur hali değildir
Sarrafın altını pulu değildir
Veysel sersem gezer deli değildir
Beni mecnun eden ateş kor bende

—14—

Göklerden süzüldüm tertemiz indim
Yere indim isli renge boyandım.
Boz bulanık bir sel oldum yürüdüm
Çeşit çeşit türlü renge boyandım.

Azgın azgın çağlayarak akarak
İnsafsızca, tahrip edip yıkarak
Ne utandım ne kimseden korkarak
Kusur günah kirli renge boyandım

Bir kuru sevdanın peşine düştüm
Nice kayalardan taşlardan uçtum
Irmağa kavuştum kendimden geçtim
Utandım da allı renge boyandım

↓

Yüzlerimi yere vurdum süründüm
Çok dolandım ırmak oldum göründüm
Eleklerden geçtim yundum arındım
Kamilane kârlı rengi boyandım.

Irmak olup kavuşunca denize
Dalgalandık coştuk taştık biz bize
Çok zaman seyrettim aya yıldıza
Aydın parlak nurlu renge boyandım.

Veysel yokdan geldim yok olup geçtim
Ben deyenler yalan gerçeği seçtim
Bir buhar haliyde göklere uçtum
Kayboldu o sırlı renge boyandım

—15—

Beni hor görme kardeşim
Sen altınsın ben tunç muyum
Aynı vardan var olmuşuz
Sen gümüşsün ben saç'mıyım

Ne varsa sende bende
Aynı varlık her bedende
Yarın mezara girende
Sen toksunda ben aç'mıyım

↓

Kim molla kimi derviş
Allah bize neler vermiş
Kimi arı çiçek dermiş
Sen balsın da ben cecmiyim

Topraktandır cümle beden
Nefsini öldür ölmeden
Böyle emretmiş yaradan
Sen kalemsin ben uç muyum

Tabiata Veysel aşık
Topraktan olduk kardaşık
Ayni yolcuyuz yoldaşık
Sen yolcusun ben bac'mıyım.

—16—

Kambur felek sanki beni kayırdı
Eşten dosttan nazlı yardan ayırdı
Gizli sırrım memlekete duyurdu
Sanki benim bir ettiğim var gibi

↓

Bir kısmına yayla vermiş köy vermiş
Bir kısmına büyük büyük pay vermiş
Sevdiğine güzellikle boy vermiş
Al yanaklar şûle verir nur gibi

Kimine at vermiş estirir gezer
Kimine aşk vermiş coşturur gezer
kimine mal vermiş koşturur gezer
Sanki bunu zengin etmek zor gibi

↓ Birinin aklı yok deli divane
Bir kısmı muhtaçtır acı soğana
Bir kısmını engin etmiş yan yana
Şimdi kendi saklanıyor sır gibi.

Kimine saz vermiş çalar eğlenir
Kimi zevk içinde güler eğlenir
Veysel göz yaşların siler eğlenir
Yeter gayrı gözün yumma kör gibi.

—17—

Kırkyaşımdan sonra kalbime ilham
Erişti Mevla'dan bir ihsan oldu
Hakk'ı bilenlere hazırdır her an
İnkâr edenlere sır nihan oldu.

↓ Sağda solda arşta kürste her yerde
Hazırdır münkirin gözün perde
Diyen bilmez bilen demez bir ferde
Akıl almaz sırrı bir süphan oldu

Varlık noktasını açık gösterdi
İrade-i cüz'ün eline verdi
Hakk'ı bilen her eşyayı hak gördü
Vücudun şehrine o sultan oldu

Zâhir batın her irenkte görünür
Gahi doğar amma gahi dulunur
Nerde baksan orda hazır görünür
Kim demiş hakkında Lâmekan oldu

Nuru ile bir alemi kapladı
Azimdir, Kerimdir gafurdur adı
Sefil Veysel Hak'tan ister muradı
Muratlar verecek cömertkân oldu

—18—

Aşkın beni elden ele gezdirdi
Çok dolandım bulamadım eşini
Beni candan usandırdı bezdirdi
Tuzlu imiş yiyemedim aşını

↓ Altmış iki yıldır seni aradım
Tükendi sabırım yoktur kararım
Dağa taşa kurda kuşa sorarım
Tuzlu imiş yiyemedim aşını

Benim ile gezdin beni arıttın
Beraber oturup beraber yattın
Türlü türlü güllerinden koklattın
Tuzlu imiş yiyemedim aşını

Her millete birer yüzden göründün
Kendini sakladın sardın sarındın
Bu dünyayı sen yarattın girindin
Her ne nerde gösterirsin nakşını

Görenlere açık körlere gizli
Kimine göründün oruç namazlı
Veysel'e görün düncilveli nazlı
Tutan bırakır mı senin peşini

—19—

Dünyada tükenmez bir murad imiş
Ne alanı gördüm ne murad gördüm
Meşakkatin adın murad koymuşlar
Dünyada ne lezzet ne bir tad gördüm

Nuşveranı Adil nerede tahtı
Süleyman mührünü kime bıraktı
Resulu Ekrem'in kanunu haktı
Her ömrün sonunda bir feryad gördüm

↓

Var mıdır dünyaya gelipte kalan
Gülüp baştan başa muradın alan
Muradı maksudu hepisi yalan
Ölümü dünyada hakikat gördüm

Dönüyor bir dolap çarkı belirsiz
Çağlayan bir su var ardı belirsiz
Veysel neler satar narhı belirsiz
Ne müşteri gördüm ne hesap gördüm

—20—

Dalgın dalgın seyreyledim alemi
Renkler ne, çiçekler ne, koku ne
Bir arama yaptım kendi kafamı
Görünen ne gösteren ne görgü ne

Çeşitli irenkler türlü görüşler
Hayal mıdır ruya mıdır bu işler
Tatlı muhabbetler güzel sevişler
Güzellik ne sevda nedir sevgi ne

↓

Göz ile görülmez duyulan sesler
Nerden uyanıyor bizdeki hisler
Şekilsiz gölgesiz canlar nefesler
Duyulan ne duyuran ne duygu ne

Kimse bilmez dünya nasıl kurulmuş
Her cisime birer zerre verilmiş
Cümle varlık bir kuvvetten var olmuş
Gelen ne, giden ne, yol ne, yolcu ne

Herkese gizlidir bu sırr-ı hikmet
Her nesnede vardır bir türlü ibret
Veysel'i söyletir bir büyük kuvvet
Söyleyen ne, söyleten ne, Tanrı ne?

YUSUF NİZAMEDDİN FÂHİR ATAER

20. yüzyılın ilgi çekici Bektaşi ozanlarından biridir. 1884 yılında Üsküdar'da doğdu. Ahmed Münib efendinin oğlu. Üsküdar'ın Haşim Baba'sı diye anılan, İnâdiye tekkesinde yatan, Seyyid Haşim Baba'nın torunlarındandır. Ana tarafından Bandırma'lı Haşim Baba'ya dek uzanır.

Üsküdar Revza-yı Terakki, Kadıköy Hamidiye Ortaokulunu ve Mercan lisesi ile Sent Mari Fransız okulunda eğitim gör dü. Ayrıca da özel olarak tanınmış hocalardan ders almıştır.

Yusuf Fahir, babasının ölümünden sonra, İnâdiye tekkesinde şeyhlik yaptı. Kadıköy'ündeki Sadi tekkesi postunda da oturdu. Dedesi Galip Baba, İkinci Abdülhamid'in süt kardeşi idi.

Mehmed Ali Hilmi Baba'dan el alarak tarikata girdi Çamlıca'lı Ali Nutki Baba'dan icazet alarak, Baba oldu. İstanbul'lular kendisine Şeyh Yusuf derlerdi.

(Mevlevinin kibri, Bektaşinin küfrü)darb-ı meseli Yusuf Fahir Baba'da tecelli etmişti. Sohbetlerinde küfür karıştırmadan konuşamazdı. Bu nedenle İstanbul'da bulunan bir çok Bektaşi tarafından hoş görülmezdi. Hem Celveti, hem Sadi hem de Bektaşi icazetine sahib olduğu için, "Şeyh türlü" derlerdi. Kur'ân-ı ezber okurdu.

Şeyh Yusuf Nizameddin'in mahlâsı Fahir idi. Bir çok ünlü yazarlara nazireler yazdı. Çok şiir yazdı. Neş'eli ve hazır cevab bir kişiliğe sahipti 1966 yılında öldü. İnâdiye tekkesi mezarlığında toprağa verilmiştir. **(Turgut Koca age s: 757)**

ŞİİRLERİNDEN ÖRNEKLER

—1—

Horasan erleri Türk serverleri
Hacı Bektaş Veli ocağındanız
Hakîkat ilminin Hak rehberleri
Sultan Seyyid Ali bucağındanız

↓ Yücedir uludur Türktür soyumuz
Hacım Sultan Şah'a çıkar yolumuz
Sarı İsmail'le Saltuk ulumuz
Karaca Ahmed Veli uşağındanız

Balım Sultan bizim rehnümâmızdır
Abdal Sultan bizim pîşüvâmızdır
Kaygusuz Sultan da muktedâmızdır
Selman Kanber Ali uşşâkındanız

Kara donlu candır türbedârımız
Resul Yusuf Bâl-î şehsüvârımız
Emrem Sultan Kazak hemvârdarımız
Hızır Lâle Bâlî burçağındanız

Rûm erleri hepsi sertâcımızdır
Mürşidin dîdârı Mi'râcımızdır
Ana Bacı bizim öz Bacımızdır
Sultan Mürsel Bâli yasağındanız

İskender'le Otman Baba şâhımız
Seyyid Hâşim Baba hem penâhımız
Muhammed Ali'ye varır râhımız
Hilmî Dede'm köktür biz sakındanız

Atandır **Fâhirâ** Şâh-ı Horasan
İmam Mûsâ Kâzım ceddindir sultan
Muhammed Ali'nin izinde olan
Düldül'üz Mi'râc'ın burâkındanız

—2—

Al derviş gel bu haberi, Ali erkânı bizdedir
Bizler Ali kurbanıyız, Ali'nin şânı bizdedir

Ali'dir mihrâb ü minber, Ali şîr ü Ali Hayder
Bu nutkumu edin ezber, Ali Kur'ân'ı bizdedir.

Ali'dir o zât-ı mutlak, Ali'dir o şânûhu elyak
Söylenilmez Ali'dir Hak, Ali mihmânı bizdedir

Fâş etme esrâr-ı Hak'kı, Derler sana sonra şakî
Gel ol ey âşık müttekî, Ali ihsânı bizdedir

Sun Ali aşkına bâde, Gelmesün diller feryâde
Yetişiriz biz imdâde, Ali'nin kanı bizdedir

Gel ey **Fâhir-i** şermende, Aşk-ı Hayder'le efgande
Söyle geç bu sırrı sen de, Ali'nin cânı bizdedir

—3—

Verdim başı erenlere, Ne hoş bir kurban dediler
Selâm verdim hemdemlere, Gir işte meydan dediler

Çıktım kırklar meydânına, Girdim Ali erkânına
Daldım aşkın ummânına, Aşk olsun ey can dediler

Aradım hayli dem yâri, Bulunca gizli esrârı
Tecellî eyledi Bârî, Aşka bu burhan dediler

Yerli yerinde durdular, Niyaz edüb oturdular
Orda bir erkân kurdular, Yok burda an şan dediler

Haber sorduk biz güllerden, Cevab aldık bülbüllerden
Gelişin hangi illerden, Gel söyle ihvan dediler

Bu yerde her meram hâsıl, Olur kul Hâlik'a vâsıl
Öz öze kalma gel katıl, Ol sen de mihman dediler

Ben **Fâhir'im** fahr ederim, Hep gülerim zevk ederim
O mecliste erenlerim, Cümlemiz yeksan dediler

—4—

Şâhım Âl-i âbâ'ya, Erenlere aşk olsun
Meydân-ı Mürtezâ'ya, Girenlere aşk olsun

Meydan bir özge yerdir, Bilmek anı hünerdir
Erkân-ı erenlerdir, Gelenlere aşk olsun

Koç kuzulu bir koyun, Olub derinden soyun
Orda mürşide boyun, Verenlere aşk olsun

Mürşid Hayder Ali'dir, Hak anda müncelîdir
Eli Hak'kın elidir, Bilenlere aşk olsun

Bu yol inceden ince, Kılıçtan da keskince
Mürşid nasîhatince, Gidenlere aşk olsun

Tevellâyı gönülden, Getirdim **Fâhir** elden
Mürşidi cân ü dilden, Sevenlere aşk olsun.

—5—

Can gözün açktıkça gördüm yar ü agyar kalmadı
Hep hakikat oldu halem çarşı pazar kalmadı

Ben metal cismi tebdil eyleyince aşk ile
Aşk ü şevki Murtezadan başka bir var kalmadı

Kerbelayı cismim oldu söyle sahrayı belâ
Bir Hüseyn-i Kerbalâdan gayri hem var kalmadı

Fahir'a sırrı-ı zebiha erdiğim demdenberi
Benliğim mahvoldu gitti dâr-ü berdâr kalmadı

Her taraf inni enallah narasın tezgör eder
Çok şükürler bende benden başka dildar kalmadı.

Rehber: *Kılavuz, yol gösteren, Pir* — **Rehnuma:** *Yol gösteren* — **Pişüva:** *Başkan, önder* — **Mukteda:** *Örnek tutulan* — **Uşşak:** *Aşıklar, hizmetli* — **Uşak:** *Çocuk* — **Şehsüvar:** *Baş komutan* — **Hem vardar:** *Varılacak yer* — **Ser taç:** *Baştacı olan* — **Penah:** *Sığınak, koruyucu* — **Rah:** *Yol* — **Sak:** *Sap* —**Burak:** *Hz. Muuhammed'in icaza giderken bindiği binit* — **Elyak:** *Daha layık, çok yakışır* — **Şaki:** *Asi* — **Müttaki:** *Sakınan, çekinen, Allah'tan korkan* — **Şermende:** *Utanan, utangaç* — **Hemden:** *Sıkıfıkı, canciğer arkadaş* — **Mürceli:** *Parlak* — **Sırr-ı zebiha:** *Kurbanın sırrı, Hz. İsmail'in gizi* — **Tevella:** *Ehl-i beyti, insanları sevenleri sevme* — **Dar:** *Ev, yer, yurt, alan* — **Dâr-ı fena:** *Dünya* — **Dar-ı berdar:** *Darda asılmış, dara çekilmiş* — **Dildar:** *Gönül eşi, sevgili*

ŞİNASİ KOÇ

İmam Rıza soyundan geldiğini söyleyen rahmetli Şinasi Koç 1916 yılında Elazığ'a bağlı Pertek ilçesinin bir köyünde doğdu. Aile doğumdan sonra Erzurum'un Pertek ilçesinin bir köyünde doğdu. Aile doğumdan sonra Erzurum'un Hasankale ilçesine yerleşti. Şinasi Koç orada büyüdü. Kendisini yetiştirdi. Eğitmen oldu. Şiire, edebiyata, dinsel konulara merakı vardı. Bu konularda kendi kendini yetiştirdi Erzurumlu Aşık Noksani'nin şiirlerini bulup topladı. Emekli olunca Ankara'ya gelip yerleşti. Kendini tamamen dini konulara verdi. Arapça yazı bildiği, kısmen medrese tahsili olduğu için dini temaları derinlemesine inceledi. 1990 yılında Hakka yürüdü. Gerçek İslam dinine derin muhabbeti olduğu için bu konularda özgün incelemeler yaptı. Gerçek Kuran Tarihini okumak istermisiniz (1986), Gerçek İslam Dini Nedir, Kuran'a Bakar mısınız (1986); Gerçek İslam Dini (1989) adlı yayınlanmış inceleme yapıtları vardır. Şiirleri kitap halinde yayınlanmamıştır.

— 1 —

Gelin canlar feryad figan edelim
Şehid-i Kerbela Hüseyin nerede?
Mateme gark olup yasın tutalım
Sehid-i Kerbela Hüseyin nerde?

Kavm-i tuğyan Hakkı inkâr ettiler
Doğru yoldan sapıp eğri gittiler
Akıbet Ehlibeyt'e zulm ettiler
Şehid-i Kerbela Hüseyin nerde?

Gelip Kerbela'ya kurdular mesken
Yapılan zulümler dillere destan
Onları rahmetten dur etti Rahman
Şehid-i Kerbela Hüseyin nerde?

Şah Hüseyn şehid oldu Kerbela'da
Zeyneble Gülsüm sabretsin bu derde
Mümin olan matem tutar bu ayda
Şehid-i Kerbela Hüseyin nerde?

Şinasi yanar hanedan aşkına
Mürvet senden yardım eyle düşküne
Muhammed Mustafa Ali aşkına
Şehid-i Kerbela Hüseyin nerde?

— 2 —

Bende şu dünyaya geldim geleli
Belayı mihnetten kurtulamadım
İrfan alemine girdim gireli
İkrarına sadık er bulamadım

Daim ibadettir müminin kârı
Gece gündüz kılar ah ile zarı
Hak nasip ederse görür didarı
Muradını almış yar bulamadım

Ceddim İmam Rıza Şahi Horasan
Bize dergahında sen eyle ihsan
Şinasi özünden bulursan noksan
Bundan makbul daha kâr bulamadım

— 3 —

Din'de ne mezhep var ne de tarikat
Bunlar nerden çıktı söyle a canım
Ala yolumuzu ettiler berbat
Sen ben davaları nedir, a canım

Kur'an-ı Kerim'dir ulu yolumuz
Nebi-yi zişandır bizim ulumuz
Yollarında feda olsun canımız
Bu ayrılık nerden çıktı a canım

— 4 —

Gurbet il oldu vatanım
Geçti günüm ahı zarla
Yoktur elimden tutanım
Geçti günüm ahuzarla

Ömrüm seyahatle geçti
Dost elinden dolu içti
Nasibime ilim düştü
Geçti günüm ah u zarla

Şinasi sever pirini
Kimseye demez sırrını
Bu yola koymuş serini
Geçti günüm ah u zarla

ALİ NİHAD TARLAN

İstanbul Edebiyat fakültesi öğretim üyelerindendi. Bektaşi ozanıdır. Mehmed Nazif Bey'in oğludur. 1898 yılında Manastır'da doğmuştur.

Muammer Tarhan Baba'nın rehberliğiyle, Konyalı Hüseyin Hüsnü Baba'dan el alarak, tarikata girmiştir. Şiirde Nihad mahlasını kullanmıştır. Bir çok eseri dilimize çevrilmiştir. Mesleğinin yanı sıra şiirlede uğraşmıştır, bir çok eseri yayınlanmıştır. "Güneş Yaprak" adlı bir şiir kitabı vardır. 1978 yılında ölmüştür. Eski Edebiyatımız konusunda engin bilgi sahibi idi.

—1—

Elestü bezmine postu serenler
Lafza bakmamışlar manâ demişler
Uykudan uyanıp sırra erenler
Bu fâni âleme rüya demişler

Hakikat nurudur gönülde yandı
Erenler bezeminde çerağ uyandı
Yana yana içen bu nura kandı
Ârifler bu aşka sahba demişler

Ateşler sarınca damı saçağı
Mecnun'dur neylesin evi ocağı
Çöllerin bulunmaz ucu bucağı
O sonsuz illere sevda demişler

Derbeder aşıkız biz kalenderiz
Felek madeninde lâkin cevheriz
Severiz gönülden candan severiz
Âşıka kurban-ı kaza demişler

Hilkat mabedimiz aşk ayinimiz
Eflâki inletir her eninimiz
Nihad ancak budur bizim dinimiz
Bizlere âşık-ı şeyda demişler

—2—

Seyreylesin felekler göğsümde kanlı dâğı
Bir böyle gül açar mı firdevsin bağ u râğı

Sermest-i vahdet olmuş bezm-i ezelde âşık
Dest-i yuhibbihüm'den çekmiş o rind ayâğı

Güller birer alevdir feryad eder yanarsın
Bülbül gözüyle seyret bir kere sen bu bâğı

Sâki Şâh–ı Velâyet Kevser dolu piyale
Bâğ-ı behişte kurmuş meyhareler otâğı

Yan varlığın kül olsun nirân-ı aşk içinde
Şenlensin ateşinle tütsün gönül ocâğı

Zulmet-i zülf içinden ruhsâre vâsıl eyler
Mişkât-ı lem yezeldir aşk ehlinin çerâğı

Bir ân-ı vecd içinde kevneyni bahşederler
Ehl-i visâlin olmaz âlemde solu sâğı

Ne nûr-ı Müçtebâ'dır ne sırr-ı Mütrezâ'dır
Dergâh-ı kibriyâdır âşıkların durâğı

Tutmuş Nihad kevni gülbang-i sırr-ı tevhid
Her zerreden Enel-Hak dinler bu cân kulâğı

Sermest-i vahdet: *Birlik sarhoşu.* — **Yuhibbihim yuhibbenehu**: *"Onlar Tanrı'yı sever, Tanrı da onları" anlamında bir âyet.* — **Piyâle**: *Kadeh.* —**Behişt**: *Cennet.* — **Meyhâre**: *Yüzü içkiyle boyanmış.* — **Mişkat-ı lem yezel**: *Ölümsüzlük minberi.* — **Kevneyn**: *İki âlem.*

—3—

Üstümüzden Esen sevda yelidir,
Bizi mesteyliyen aşkın selidir.
Muhabbet kevserdir, sâki Ali'dir,
Ol saki elinden mestaneyiz biz...

MUSTAFA ŞÜKRÜ METİN

20. yüzyılda yaşamış bir Bektaşi ozanı. 1873'te Seyid Gazi'de doğdu. Ali İlhami Baba'nın oğludur. Babasının ölümünden sonra, Seyyid Gazi tekkesine türbedar olmuştur. şiirlerine ilk kez M. Tevfik Oytan'ın Bektaşiliğin İçyüzü adlı kitabında rastlanır.

—1—

Her seher vaktinde eyle ibâdet
Seherde açılır rahmet kapusu
Halinden eyleme Hak'ka şikâyet
Seherde açılır rahmet kapusu

Gafil olma canım seherde uyan
Ehl-i kemâl olur bu sırdan duyan
Afv olur günahlar her Hâlin ayan
Seherde açılır rahmet kapusu

Mü'minin niyyeti yüceden yüce
Cümle eşyâ iLe gelirler vecde
İbâdet ehli de ederler secde
Seherde açılır rahmet kapusu

↓

Mü'minin niyyeti yüceden yüce
Cümle eşyâ ile gelirler vecde
İbâdet ehli de ederler secde
Seherde açılır rahmet kapusu

Bu sırrı bilenler olur mi melîl
Vücûdun esmâdır Kur'ân'dır delîl
Seherde getirdi emri Cebrâil
Seherde açılır rahmet kapusu

Metin Şükrî değil, bu sırda nâçâr
Seherde ederler erenler şikâr
Seherde bülbülün dili ahüzar
Seherde açılır pirim kapusu

—2—

Katar ile avdet etmiş turnalar
Eğlen turnam eğlen var mı bir haber
Müjdeler bekliyor merdler civanlar
Eğlen turnam eğlen var mı bir haber

Necef'den mi Hicaz'dan mı dönüşün
Yanık sesle nedir böyle ötüşün
Misk ü anber gibi güzel kokuşun
Eğlen turnam eğlen var mı bir haber

↓

Turnam sein sesin Ali sedâsı
Hüseyn için Fatma eder mi yası
Ali Mürtezâ imamlar atası
Eğlen turnam eğlen var mı bir haber

Derûnum yaralı olsa hidâyet
Şâh-ı Merdân'ımdır mîr-i velâyet
Metin Şükrî yok mu bize selâmet
Eğlen turnam eğlen var mı bir haber

—3—

Girdâb-ı gamdayım yâ Şâh-ı Merdan ↓
Yetiş imdâdıma Mürtezâ Ali
Şu fâni dünyâda olmadım handan
Yetiş imdâdıma Mürtezâ Ali

Varlığın terk edüb kendim bileli
Ehl-i Beyt yurduna attım temeli
Kalbimin mihmânı Hünkâr'ım Veli
Yetiş imdâdıma Mürtezâ Ali

Bilmezem gaynyı sensin penâhım
Evvel âhır yine ümîd-i râhım
Hâzır nazır daim gül yüzlü şâhım
Yetiş imdâdıma Mürtezâ Ali

Muhtâc etme bizi merde nâmerde
Lûtf u kerem ihsan sendedir sende
Meded senden gayrı yüreğim gamde
Yetiş imdâdıma Mürtezâ Ali

Çektirdi abdine beter mihneti
Ağyâra meyledüb etmem minneti
Metin Şükrî senden diler himmeti
Yetiş imdâdıma Mürtezâ Ali

—4—

Ehl-i Beyt'e buğz edene, Yağsın lâ'net yağmuru
Bîat edüb de dönene, Yağsun lâ'net yağmuru

Nefsi atına binenlere, Bağlanıp da dönenlere
Hor bakarsa erenlere, Yağsın lâ'net yağmuru

Mürşidini horlayana, Değme gitsin yana yana
Yuf çekerler öyle cana, Yağsun lâ'net yağmuru

Şükrî Metin er kanı, Hüseyin'dir cânânı
Kim severse Mervân'ı, Yağsın lâ'net yağmuru

Bugz eden: *Kin besleyen* — **Gırdab-ı Gam:** *Acı bukracı* — **Dizar:** *Renk, kale sur* — **Cemal:** *Güzellik* — **Celal:** *Büyüklük, hışım kızgınlık*

KUL CEVRİ

Bir Alevi-Bektaşi ozanı olan Cevri'nin asıl adı Nejat Birdoğandır. 1934 Kars doğumludur. Alevilik-Bektaşilik üzerine yaptığı esaslı araştırmaları ile tanındı. Halk eğitimcisi olarak öğretmenlik yaptı. Kültür Bakanlığında çalıştı. Anadolu'nun Gizli Kültürü Alevilik (1990), Anadolu ve Balkanlarda Alevi Yerleşmesi (1992), Şah İsmail Hatai (1991), Anadolu Aleviliğinde Yol Ayrımı (1995), Samahlar (1982) Türkülerimiz (1987) gibi incelemeleri, Gülizar-ı Haseneyn (1985), Çelebi Cemalettin Efendinin Savunması (1994), İttihat ve Terakkinin Alevilik-Bektaşilik Araştırması (Baha Sait Bey) (1994); Hasan Dede Kasabası ve Hasan Dede (1992) gibi araştırmaları mevcuttur. Sayın Birdoğan'ın derinlemesine, değerli, ciddi, titiz araştırmalarının yanı sıra Cevri mahlasıyla halk şiiri tarzında yazdığı şiirlerinde de bu tarzın usta bir ozanı olduğu gerçek. Akıcı ve duru bir dili var. Andığımız yapıtlarının bazılarında yer alan şiirlerini sunuyoruz.

ŞİİRLERİNDEN ÖRNEKLER

— 1 —

Derilüben Hak cemine gelenlen
Edep ile erkân ile gelmeli
Ayn-ı cemde saf oturan saf duran
Mahabbette hazin hazin gülmeli

Ayn-ı cem kardeşler yeriniz bilin
Taşra çıkarsanız gönülde kalın
Bu yol sahibinin himmetin alın
Mü'minin başında devlet olmalı

Mü'min niçün kir getirmez yüzüne
Niyaz eder dedesinin dizine
Kıyamette mil sokarlar gözüne
Mürşidin niyazın dilden olmalı

Baylığ ile varlık benlik getiren
Bulunur mu kendi kendin yetiren
Mürşid ile bir döşeğe oturan
Kıyamette yüz üstüne kalmalı

↓

Kudretin meyinden bizler içtik
Aşkın kuresinde kaynadık coştuk
Anlar baştır bizler ayağa düştük
Aman kardeş haddimizi bilmeli

Mü'min olan mü'min nice olmalı
Dışarıya pazvandını salmalı
Süpürgeci süpürgesin almalı
Her hizmetler yerli yerin bulmalı

Sakacılar saka suyun doldurdu
Mürşid parmağını suya daldırdı
Bir damlası bin bir şeytan öldürdü
Nuş edüb münkire lânet kılmalı

Okunur nefesler çalınır düvaz
Hayır nasihati pirlerden duy yaz
Anda kabul olur bin türlü niyaz
Fark edüb de törelerin bilmeli

Dede olan mürşidliğin bildirdi
Ayn-ı Cemi gülbang ile doldurdu
Cem halkını ayak üstü kaldırdı
Sakin olup yerli yerin bulmalı

Uyanır zakirler çalınır sazlar
Anda kabul olur niyazlar nazlar
Gele sema ede gelinler kızlar
Mü'min olan bunda murad olmalı

↓

Bunu böyle kurmuş asıldan kuran
Emr-olunca gelir sofrayı kuran
Dedemiz deyince oturan duran
Hiç gaybetsiz evinize varmalı

Boştur sanma **Kul Cevri**'nin emeği
Sakın kardeş baki sanma dünyayı
Gayet pâktir erenlerin yunağı
Kurban kesüb yılda bir kez yunmalı

— 2 —

Gizlenir ozan ahında,
Yer altında türküler var..
Deyişinde, samahında,
Zar altında türküler var..

Umut kuzu aşık güden,
Bir umuttur dosta giden,
Dayan bre körpe fidan,
Kar altında türküler var..

↓

Zincirlendikçe yayılan,
Yedi iklimde duyulan,
Bir kesilen bin sayılan,
Nar altında türküler var..

Hak balına tuz katıldı,
Gövde n'etsin, baş satıldı,
Yiğite ilmek atıldı,
Dâr altında türküler var..

Cevri, sıkıntıdan yeniler,
Bu günü dünden günüler,
Devran dolabı iniler,
Var, altında türküler var..

— 3 —

Buyursun gönül köşküne,
Viran ile yeksan olan,
Yer alsın Ali aşkına,
Mihman olan, mihman olan...

Bu bağ kendi evi iken,
Dal meyvesi sevi iken,
Hey! Bir damla sıvı iken,
Umman olan, umman olan...

↓

Hele devran, yık bendini,
Çöz boynundan kemendini,
Bil kendini, bil kendini,
İnsan olan, insan olan...

Meyil verme pul, paraya,
Yaklaşma sırça saraya,
Yaklaşma sırça saraya,
Derman olan, derman olan...

Yön ver de aşkın atına,
Var ulaş kâmil katına,
Girip **Cevri** sıfatına
Rabbisine sultan olan...

— 4 —

Hey erenler! Medet, mürvet,
Cüda düştüm samahından,
Elim yerde, özüm dârda
Sıyır beni günahından...

Sakındım "ben"den kendimi,
Elest'ten aldım fendimi,
Kuşanmışam tığbendimi,
Güzel "erenler Şahı"ndan.

Ben bendeki "ben"i yıktım,
Birliğin köşküne çıktım,
Gönül çerağını yaktım,
Işık geldi penahından.

↓ Buldunsa dünya hasını,
Kibir kılma libasını,
Nice zalim cezasını
Çeker mazlumun ahındın.

Namazımız kılır elbet,
Dermanımız bulur elbet,
Umut kuşu gelir elbet,
O Düldül'ün sipahından.

Taşım bir harcım on iki,
Yüküm bir, hurcum on iki,
Kalem bir, burcum on iki,
Cevri, gönül dergâhından

— 5 —

Kısmetinden alan alsın,
Dost! Bu, Ali sofrasıdır.
Kul hakkını bilen alsın,
Dost! Bu, Ali sofrasıdır.

Suyumuz var, tuzumuz var,
Kurbanlık koç kuzumuz var,
Başta, sonda sözümüz var,
Dost! Bu, Ali sofrasıdır.

↓ Bu gider yenisi gelir,
Boş gider ganisi gelir,
Hak emek sinisi gelir,
Dost! Bu, Ali sofrasıdır.

Biz, Hak içün dervişleriz,
Hak lokması yemişleriz,
Hak içün emek işleriz,
Dost! Bu, Ali sofrasıdır.

Cevri Kul'u ettik feda,
Kıldık borcumuzu eda,
Burda birdir bayla geda,
Çün bu, Ali sofrasıdır.

— 6 —

Bana Hakkı soran oğul,
Haber al aşık sazından,
Göğsü peygamber ağacı,
Kılıfı Ali bezinden.

Elif, Hakk'a nişan sapı,
O gerçeğe açar kapı,
Eşikten başlayan yapı,
Sarı turna avazından.

Şah perdeye basan parmak,
Niyaz eyler Hakk'a varmak,
Ezgi olup akan ırmak,
Hak imamlar düvazından

↓ Sıtk ile daya bağrına
Derman yetirir ağrına
O mahbubun diyarına
Hisse götürür sızından

Sancılar dolunca cim'e,
Baş eğerek gelir cem'e
Elbette sarılır dem'e
Acısı canan nazından

Cevri, bunda dilli Kur'an
Hem erkânlı yollu Kur'an
Elimizde telli Kur'an
Yürürüz Hakk'ın izinde

SORULAR — YANITLAR

Sorarlarsa:

— Hadimlik nedir kimden kime geldi? – Hadimlik sadakattir, hizmettir. Hadimilik ilkin Muhammed Sallallahü Aleyhi ves Selleme geldi O da Selmanı Pak'e verdi.

— Ya sofra salmak kimden kaldı? – Sofra salmak İbrahim Halilullahtan kaldı. Sofra götürmek dersen Selman-ı Farisi'den kaldı ey can.

(İmam Caferi Sadık Buyruğu sh: 365)

CAFER TUNCAY BABA

Günümüz Bektaşi ozanlarından biridir. Tekirdağın Kılavuzlu köyünde, 1902 yılında doğmuş. Ali Kemteri Baba'nın oğludur. Annesinin adı Nakiye'dir. Şimdi Kılavuzlu köyünde oturmaktadır. 1925'de Şaban Sırrı Baba'dan el tutup, tarikata girmiştir. 1946 yılında Eyüp'lü Ali Baba'dan Baba'lık icazeti almıştır. 1983 yılında da Doç. Dr. Bedri Noyan Dede Baba'dan, Halife Baba Turgut Koca'nın rehberliğiyle, Hilâfet almıştır. **(T. Koca)**

—1—

Ey Âdem kendini âdem mi sandın
Âdem olmak için Âdem'e ulaş
Sen kendini gözet ilde n'ararsın
Âdem olmak için Âdem'e ulaş

Doğru yola giden yolundan dönmez
Kandilin nurunun ateşi sönmez
Aşk-ı hakikiden kalbi usanmaz
Âdem olmak için Âdem'e ulaş

Bir gün gelir sen de dâra durursun
İkrârı imandan haber sorursun
Gözünü açmazsan yolda kalırsın
Âdem olmak için Âdem'e ulaş

Âdem'dir bil ancak Hakkın nişânı
Hak ikrar verenin olmaz gümânı
Cafer Baba gözet din ü imânı
Âdem olmak için Âdem'e ulaş

—2—

Sevdim seni tâ gönülden, Şâh-ı Merdân'ım yâ Ali
Şübhe yoktur yardımcısın, Şâh-ı Merdân'ım yâ Ali

Didâr sende cemâl sende, Dîzâr sende celâl sende
Her bir sırra kemâl sende, Şâh-ı Merdân'ım yâ Ali

Evliyâda enbiyâda, Cümle eşyâ bu dünyâda
On iki imâm taht-ı bâda, Şâh-ı Merdân'ım yâ Ali

Câfer Baba gözün aç bak, Cihan Ali ile revnak
Yüzün gözün cemâl-i Hak, Şâh-ı Merdân'ım yâ Ali

1-Mevlana Celalettin Rumî'nin oğlu Veled Çelebiye öğüdü

Oğlum Veled: Eğer cennetde olmak istersen, herkesle dost ol. Çünkü bir insanı dostlukla anarsan, sevinç içinde olursun. İşte o sevinç cennetin ta kendisidir.

Eğer bir insanı düşmanlıkla anarsan daima üzüntü içinde olursun. İşte üzüntü cehennemin ta kendisidir....

"Senin düşmanını da sevmeni, düşmanın da seni sevmesini istiyorum. Kırk gün düşmanın hayrını ve iyiliğini söyle. O düşman senin dostun olur. Çünkü gönül de dil ve yol olduğu gibi dilden de gönüle yol vardır.

2-Mevlanadan bir söz:

Nefis üç köşeli bir dikene benzer ne türlü koyarsan batar.

3- Yakarış

Bir adam Allah'a sabaha karşı şöyle yakarıyordu:

"Yarab kerem ü lûtuf ile ben zâre nigâh et.

(Yârabbi kereminle ve lütfunla bu aciz kuluna muamele eyle.)

"Şu gönülü kırık, gam hatası kulunu bağışla. Ben senin lütfuna layık değilsem de bana bakma

Yüce zatındaki kerem sahibi sıfatına göre bizi gör yarabbi."

HULUSİ KIVRIK

Yüzyılımızın son yarısında yaşamış bir Bektaşi ozanı. 1910 yılında Isparta'da doğdu. İzmir'de oturan Kuyumcu Haydar Ercan Baba'nın yolladığı bilgilere göre: "1953 yılında Turabî Sani Mehmed Ercan Baba'dan el alarak tarikata girmiştir. Bektaşi olmadan önce, bir süre imamlık etmiş ve Uşşaki tarikatına girmiştir. Doç. Dr. Bedri Noyan, Dede-Baba'dan önce Baba'lık icazeti almış ve 1979 yılında hilâfet almıştır. Aynı yılda İzmir'de ölmüştür. Tasavvufun ince noktalarını zevk etmiştir. Nefeslerini Hulusî adıyla yazmıştır. Bir küçük kitap oluşturacak kadar nefesi bulunmaktadır. (**Turgut Koca a.g.e s: 798**)

—1—

Tarayıp saçların serpûş eylemiş↓
Yâr cemâli arş-ı Rahman üstüne
Sürmeler çekip de mefrûş eylemiş
Tak-ı ebrusunu müjgân üstüne

Bağlanmış bin mecnun zülfün teline
Düşürmüş cümlesin âlem diline
Cevr-i sitem tiğin almış eline
Çalar zalim zaif gerdan üstüne

Çatılmış kaşları kurulu keman
Aşıkın saydına bir olup müjgân
Can alan gözleri baktıkça her an
Nisar olurcanlar canan üstüne

Bir peri peykerdir ol yüzü mehveş
Görmemiş mislini dide-i gerdeş
Cezbeder uşşaklı rûhleri dilkeş
Çeker çeşm-i siyah her an üstüne

Bezm yleyip dilber ter meyhanesin
Beyt-i mâmur kıldı dil virânesin
Hulusîye sundu aşk peymânesin
Kâbe Kavseyninden dehân üstüne

Serpuş: *Başlık.* —**Arş**: *Madde âleminin mâna âlemine bitişme noktası, en üstün yer.* —**Mafrûş**: *Döşenmiş.* —**Ebrû**: *Kaş.* —**Sayd**: *Av.* —**Müjgân**: *Kaşlar.* —**Peri peyker**: *Peri gibi güzel yüzlü.* —**Mehveş**: *Ay gibi güzel.* —**Dide**: *Göz.* —**Gerdeş, gerdiş**: *Dünya, zaman.* —**Uşşak**: *Âşıklar,* —**Ruh**: *Yanak.* —**Nigâh**: *Bakış.* —**Beyt-i mamur**: *Meleklerin kıblesi.*

—2—

Kuruldu meclis-i mey, Cem' oldu ehl-i rindan
Açıldı feyyaz-ı mey, Sefayap oldu ihvan

Dem gülbengi çekildi, Mey faslına geçildi
Üçleyerek içildi, Devr oldu elde peymân

Nûş eyledi bâdlere, Aşık-ı üftâdeler
Şem'i aşka yâneler, Oldular semân pervan

Hak cezbesi meydedir, Meydedir hem demdedir
Envarı gönüldedir, Meclûp olub âşıkan

Mürşidin hak cemâli, Lebi âb-ı zülâli
Sâki doldur piyâli, Lûtfeder pir-i mugan

Demdir mürşid kelâmı, Femi sekahüm camı
Vadolan Hak ikramı, Kıldılar bunda ihsan

Bir kadehle nûş eder, Cümle muhibb-i Hayder
Aşkullahla vecd eder, **Hulusi**'ye aşk burhan

Feyyaz: *Feyz verici. Mânevi dereceleri çoğaltıcı.* —**İhvan**: *Kardeşler.* —**peyman**: *Yemin.* —**Peymâne**: *Kadeh.* —**Üftade**: *Zavallı.* —**Şem**: *Mum.* —**Pervan**: *Pervane.* —**Cezbe**: *Çekicilik.* —**Leb**: *Dudak.* —**Peyâli, peyâle**: *Kadeh* —**Pir-i Mugan**: *Mürşid.* —**Fem**: *Ağız.* —**Sekahüm**: *Tanrı, onları temiz bir içecekle sulayacak anlamında, bir âyet.*

BİR SÖZ

İki şeyi asla unutma: Allah'ı ve ölümü... İki şeyide unut: Yaptığın iyiliği, gördüğün kötülüğü

Lokman Hekim

MİKTAT GÜLER DEDE

1943 yılında Tunceli'nin Hozat ilçesinde doğdu. Hâlen Mersin de oturuyor. Alevi-Bektaşi yolağına bağlı bir dede olarak şürler yazıyor besteliyor, sazıyla çalıp söyleyen üretken biri.dir

HESAP SORULMALIDIR

İkilikte değil birliğe varmak
Gerçek yollar artık bilinmekdir
Zalimin, münkirin ettiğine bak
Zalimlerden hesap sorulmalıdır

Karlar erir sular akar çeşmeye
Er odur ki birliğinden şaşmaya
Bin gerçeğe bir münafık düşmeye
Gerçeklerin yolu kurulmalıdır

Sabrımız kalmadı yalan dolana
Gönülde bir olan gelsin yan yana
İtibar edilmez kana koşana
Ya ser verip ya ser alınmalıdır

Kurtlar gelmiş girmiş bizim sürüye
Haldan anlıyanlan gelsin beriye
Gerçek insanların hükmü yürüye
Halkın kim olduğu bilinmelidir

İnsan olan gelsin baksın şu hale
Söyle **Miktat dedem** kaldı mı çare
Hergün bir Sivas'ta yansak'da bile
Yetim yoksul hakkı alınmalıdır

İNSANIZ BİZ

Boybos rengi ayırmayız
Kim derlerse, insanız biz
Ayrı din, mezhep bilmeyiz
İnsanız hayvan değiliz

Biz bir ikrara bağlıyız
Biz ki, Adem'e hak deriz
Dost kapısı baş tacımız
Başka bir kapı bilmeyiz

Elimizde yok terazi
Eşit veririz sniyazi
Budur paylaşmanın özü
Bilmeyene söylüyoruz

Bölük bölük bölünmeyin
Oluk oluk ölünmeyin
Miktat Dedem'i dinleyin
Madem ki biz bir insanız

HALİL KARGIN

1923'de Diyarbakır'ın Büyükkadı köyünde doğdu. Emekli makine teknikeridir. İzmir Balçova'ya yerleşti. Halen orada oturan Halil Kargın dini ve sosyal konularda bir çok şiirler yazdı. Şiirleri henüz yayınlanmamıştır.

Aşağıda bir şiirini sunuyoruz.

Aşıkların sazı ile
Hoş söyleyen sözü ile
Oğlu ile kızı ile
Bir olalım gelin kardeş

İlim irfan kültüre bak
Dillerimiz söylüyor hak
Hedefe ulaşmaz nahak
Hakkı gel bulalım kardeş

↓

İsteyelim doğru yolu
Hal içinde bulup halı
Karanlıktır cahil yolu
Aydın yola gidek kardeş

Bu dünyanın sonu olmaz
Hakikat inkâr edilmez
Geçen günler geri gelmez
Anla kardeş anla kardeş

Halil Kargın eder kelâm
Bizden dosta olsun selâm
Uygarlığı yazar kalem
Böyle kardeş böyle kardeş

MEVLANA İLE KADI

Eflâki Dede'nin "Ariflerin Menkıbeleri " kitabında yazdığına göre, Suryanus adlı bir Rum'un çarşı içinde asılmak üzere olduğunu duyan Mevlana çarşıya koşar yeldirmesini, asılmak üzere olan Suryanusun üzerine atarak "Şimdi as asabilirsen Kadı efendi" der Aralarında şöyle bir konuşma geçer.

Kadı — Ama " O kafir, Mevlana Tanrıdır" dedi

Suryanus — Hayır efendim ben Mevlana Tanrı'yı yaratan adamdır dedim.

Kadı — Sen Hâla Tanrı olamadın mı Kadı efendi

Kadı — Tövbe tövbe.

Mevlana — Sen ikilik yaratıyorsun kadı Efendi. Tanrı ayrı, insan ayrı mı? Her şeyin aslı birdir, Tek.

Böylece, Suryanus'u kurtarır ve Kadıya döner.

— **"İnsan düşüncelerinden ötürü cezalandırılamaz. İnsanın içi özgürdür, yani düşünceleri. Düşünceler havada uçan kuşlar gibidir, tutulup hapsedilemez."**

MEVLANA'DA İNSAN

Bakın yine Mevlana, insan'ı nasıl tanımlıyor:

"Ben cemadattan idim (Yani canlı olmayan cisimlerden) Öldüm. Dirildim, bitki oldum. Öldüm, dirildim hayvan biçiminde görüldüm. Hayvanlıktan da geçtim, insan oldum." Ve ekliyor **"İnsan bir düşünceden ibarettir. Gerisi et ve sinirdir."**

AHMET RİNDİ GÜNEREN

20. yüzyılda yaşamış, bir Bektaşi ozanıdır. Üveysi olarak, dini konularla ilgilenmeye başladı. Bektaşilikten el almamıştır. Ölümünden sonra, çocukları soy adlarını değiştirmiş ve Karaşems adını almışlardır. Aslında Karşems adıyla anılan Halveti şeyhlerinden Şems-i Sivasî'nin torunlarından Şeyh Ahmed efendinin oğludur. Orta eğitiminden sonra, bir süre ziraat işleriyle uğraşmış, sonra memurluk yapmış, daha sonra zuhurata tabi olarak, Kapalıçarşı'da gezginci eski elbiseler satıcılığı işleri ile uğraşmıştır. O devirde erkeklerin saç uzatması adet değildi. Fakat Ahmed Rindî omuzlarına kadar uzattığı saçla gezerdi. Bazı gazetelerde yazıları çıkmıştı.r 1960 yılında ölmüştür.

Şiirleri (Son ikram) adı altında, bir kitabda toplanarak, ölümünden sonra, elektirik mühendisi olan oğlu Ali Kasım Karaşems tarafından yayınlanmıştır. **(T. Koca a.g.e s:769)**

ŞİİRLERİNDEN ÖRNEKLER

—1—

Bizi dışımızla ölçen yanılır
Çünkü ne renk ne bir elvânımız var
İsmimiz dillerde zındık anılır
Kızılbaşlık gibi ünvânımız var

Ne ehl-i tâatiz ne ehl–i niyâz
Birdir indimizde hakîkat mecâz
Bizi her göz görmez herkes anlamaz
Yücelerden yücc seyrânımız var

Bizlere ne lâzım tesbih seccâde
Düşmez elimizden dâimâ bâde
Tefevvuk etmişiz sabr u belâde
Eyub-Peygamber'e meydânımız var

Tevekkül eyleriz tohum ekmeden
Tefeyyüz eyleriz çile çekmeden
İdris terzi çıkup dikiş dikmeden
Melametten ma'mul kaftanımız var

Gönlümüz ne devlet ne ziynet sever
Anınçün gezeriz böyle derbeder
Nice sefîne-i Nûh'u gark eder
Katremizde hezar tûfânımız var

Bulanır çağlarız ba'zan sel gibi
Yağarız eseriz aynı yel gibi
Fahr ederiz elbet dâğ-ı dil gibi
Ezelî âşıklık nişânemiz var

Ulûm-i ma'nâdan verdik imtihan
Bir yüzü bin yüzden eyledik seyran
Bir nükte kalmadı bizimçün pinhan
İlmimiz yoksa da irfânımız var

Ne mektebimiz var ne kitâbımız var
Ne günâhımız var ne sevâbımız var
Kevserin yerine şarâbımız var
Bize imam piri muganımız var

Mevcûdu bildik ki bir vücûd imiş
Bahr–i vahdet bî hadd ü hudûd imiş
Ahvalim âdemde hep mevcûd imiş
Bunu isbât eder Kur'ânımız var

Biz çoktan vazgeçtik bu candan serden
Müştekî değiliz cevr-i kaderden
Tutulduk maraz-ı aşka ciğerden
Fakat derdimizde dermanımız var

Bizce yok ikbâlin asla değeri
Kuyûd-i ferdâdan olmuşuz beri
Bir gamze uğruna veririz seri
Bu yolda can gibi kurbânımız var

Ne arzûmuz kaldı ne emelimiz
Sûretperestlere lâldir dilimiz
Ne mezhebimizi var ne de dînimiz
İnkârda değiliz îmânımız var

Ünsiyyet etsek de her bir ferd ile
Hem sohbet olmayız her nâmerd ile
Perverde olmuşuz gamla derd ile
Belâya aşk ile şükranımız var

Zâhirde bî kaydız hem bî umûruz
Zevk-ı hakîkatle hep pür sürûruz
Ne mâil-i cennet müştâk-ı hûruz
Bizim candan özge cânânımız var

Rindî mahlasımız Ahmed adımız
Sergeşte-i mestliktir mu'tâdımız
Bizi teskin eden hep feryâdımız
Handemizde zâhir efganımız var

—2—

Mest-i nihân idim bezm-i likada
Hüşyâr olub birden cevlâna geldim
Nokta-i ezelken künh-i amâda
Kesret-i hurufla beyâna geldim

Kün dedi de oldu zuhûrum zâhir
Suver-i sırrımdır mü'minle kâfir
Evvelsiz evvelim âhırsız âhır
Perde-i nihanda ayâna geldim

Zuhûrum hicâb-ı vahdetim oldu
Butûnum esrâr-ı kudretim oldu
Âdem ismim esmâ şöhretim oldu
Devr ile vücûd-i insâna geldim

Gizlenüp eyleyen naz gönüllerde
Söyleyen benim hep benim dillerde
Edâlar gösterdim konca güllerde
Şeydâlar dilinden efgana geldim

Fersahlar kat'ettim lâda illâda
Gösterdim rengimi her bir eşyâda
Benim hep cilveger Mecnun Leylâ'da
Çerâğ-ı hüsnüme pervâne geldim

Cân oldum kendimi gördüm cânanda
Âşikâr oldum her gizli ayanda
Derûn-i perde-i küfr ü isyanda
Delil inkâr ile îmâna geldim

Şimdi **Rindî** dendi ünvânımıza
Sâdıkız ahd ile peymânımıza
Akıllar mı erer seyrânımıza
Ne gittim ne tekrar cihâna geldim

Mest: *Kendinden geçmiş, sarhoş.* — **Hüşyâr**: *Ayık.* — **Künh-i amâ**: *Tanrı'nın sessizliği* — **Zuhûr**: *Meydana çıkış.* — **Hicap**: *Perde.* — **Bütün**: *Batın.* — **Üveysilik**: *Tarikata girmeden, o tarikatın pirinden ilham yoluyla el almak.* — **Lika:** güzellik

—3—

Varımı yağmâ, Eyledi Leylâ
Meskenim sahrâ, Aşkın elinden

Artmakta derdim, Çün gönül verdim
Odlara girdim, Aşkın elinden

Almadım bir kâmı, Dilsûzum müdâm
Olmuşum bednâm, Aşkın elinden

↓ Bir mest-i cûşum, Melâmet pûşum
Böylece hoşum, Aşkın elinden

Modaya saptım, Her puta taptım
Çok neler yaptım, Aşkın elinden

Terk ettim hâbi, Yırttım hicâbı
İçtim şarâbı, Aşkın elinden

Tâ ezel dendi, İsmine **Rindî**
Aşka büründü, Aşkın elinden

—4—

Ehl-i melâmet, Oldum nihâyet
Etmem şikâyet, Aşkın yolunda

Hû derim hûyum, Bend-i giysûyum
Sermest-i bûyum, Aşkın yolunda

Mihrâbım ebrû, Mescûdum gülrû
Ezkârımıdır hû, Aşkın yolunda

Bir mest-i aşkım, Tâlib-i Hak'kım
Yok oldu aklım, Aşkın yolunda

Dilde emelim, Sensin güzelim
Lûtfet tut elim, Aşkın yolunda

Hercâi, meşreb, Olmama sebeb
Sensin ey şûh hep, Aşkın yolunda

Rindân-ı Hudâ, Tâlib-i belâ
Olur mutlaka, Aşkın yolunda

↓ Ağlamam gülmem, Doğmadım ölmem
Hayâle gelmem, Aşkın yolunda

Birdir hayır şer, Ayırır beşer
Hep Hak'mış meğer, Aşkın yolunda

Seni efendim, sevmektir pendim
Bir derd-imendim, Aşkın yolunda

Nûş âdetimdir, Zâr tâatimdir
Aşk hâletimdir, Aşkın yolunda

Bîkâmlık kâmım, Rind-i bednâmım
Bir bî ârâmım, Aşkın yolunda

Hak'la bak halka, Gel düşme farka
Zâid tac hırka, Aşkın yolunda

Ahmed adam ol, Âdem'e kul ol
Hak'kı sende bul, Aşkın yolunda

Bend-i giysû: *Zülüf ile bağlı* — **Bû:** *Koku* — **Ebrû:** *Kaş* — **Gülrû:** *Gülyanak* — **Bikâm:** *Neş'esiz* — **Fark:** *Ayrılık.* — **Bednam:** *Kötü adam* — **Müdam:** *Sürekli*

HUZURUNDA SAYGI İLE

Alman İmparatorluğu'nun ilk Başbakanı Prens Bismark (Ölümü: 1898) Hz. Peygamber ve Kur'an-ı kerim için şöyle demişti:

"Sana çağdaş olmadığından dolayı çok üzgünüm, ey Muhammed! Öğreticisi ve yayıcısı olduğun bu kitap senin değildir. O ilâhidir. Bunun ilâhi olduğunu inkâr etmek, mevcut ilimlerin asılsız olduğunu ileri sürmek kadar gülünçtür. Bunun için insanlık senin gibi bir varlığı bir defa görmüş, bundan sonra da göremeyecektir.

Ben, heybetli huzurunda sonsuz saygı ile eğilirim."

BİR KAVRAM

Ehl-i Beyt

"Ev halkı" demektir. Hz. Muhammed (S.A.V)'nin ev halkını ifade eder. Ehl-i beytin kapsamına şu kişiler dahildir: Hz. Fatma, Hz. Ali, Hz. Hasan, Hz.Hüseyin ve onların sulbunden gelenler. Peygamberimiz bu dört kişiyi ridasıyla (Hırka) sararak "Bunlar benim ehlibeytimdir" buyurmuş ve kendilerine dua etmiştir. Ehl-i beyt ifadesi Kur'an-ı Kerim'de de geçmektedir. Ahzab suresinin 33. ayeti. şu anlamdadır: "...Allah sizden kiri gidermek ve sizi tertemiz yapmak ister ey ehl-i beyt."

Burada anılan dört kişi, dar anlamda ehl-i beytin kişileridir. Geniş anlamda ehl-i beyte çok sayıda kişi dahil edilir.

ALİ CELALETTİN ULUSOY

Hünkâr Hacı Bektaşi Veli soyundandır. 1922 yılında Hacıbektaşta doğdu. Liseyi Yozgatta bitirdikten sonra girdiği Ankara Hukuk Fakültesini 1940 yılında bitirdi. Daha sonra Ankara'da serbest avukatlık ve milli prodüktivite merkezinde Hukuk Müşavirliği yaptı. 1990 tarihinde vefat etti. Hacıbektaşta özel mezarlıkta gömülüdür. Veliyettin Çelebinin ortanca oğludur. Değerli ve titiz bir araştırmacıdır ozandır.

"Hacı Bektaş Veli ve Alevi-Bektaşi Yolu, isimli araştırma-inceleme yapıtının yanı sıra Pir Dergahından Nefesler, Yedi Ulular, Hacı Bektaş Veli Külliyesi ve Diğer Ziyaret Yerleri adlı derleme kitapları ile Gerçeğe Çağrı isimli dörtlüklerden oluşan bir şiir kitabı vardır. Ayrıca çeşitli gazete ve dergiler de yazıları yayınlanmıştır.

—1—

Hünkâr dergâhına gönül abdestiyle girilir
Sevgiden nasip alana burada destûr verilir
Bu hangâh, cümle aşıkların fazilet kâbesidir
Eksikler tamam olur, hakikat babına erilir

—2—

Dergâh avlusunda kin ve kibiri atacaksın
Cihanı gülistan bilip, gül alıp satacaksın
Tanrı buyruğunu dinle, yüce Pir'in dilinden
El kusurunu görmeden nefsini tartacaksın

—3—

Hazret avlusunda Hünkâr'ın yolu
Başka bir yol mu var Allah'ın kulu
Horasan çerağından aydınlanmak
Yaptığın ibadetin en makbûlû.

—4—

Kırkların meclisinde bir üzüm ezdik
Mest olup o an, ilahî sırrı sezdik
Kırk çerağ yakıp biz, nûr verdik cihana
Yol göründü batın âlemin gezdik.

—5—

Arslan gibi apıl apıl Balım Sultan dediler
Yazdı yol kuralını açıldı meydan dediler
Meyveli ağaç taşlanır, yalan çoksa da ne gam
Pir'in soyundan geldin adına sultan dediler.

—6—

Onlar canlıyı yürüttü biz de cansızı demiş
Cansızı yürütenlere böyle öncülük etmiş
Kutb-ül Arifin elbette sonsuzu görecektir
Hakikat marifettir demiş kerâmet dememiş

—7—

Kaynak suyu gibi dupduru akmalısın
Tertemiz olup nergis gibi kokmalısın
Sanki zemzemle yunmuş gibi, derler ya
Burda öz benliğini yıkamalısın.

—8—

Çile doldurdum yıllarca, kara toprağa serildim
Özüm Tanrı'ya bağladım, öldüm sonra da dirildim
Ömür dediğimiz, yaşam yollarının bir parçası
Geçtim Pir himmetiyle dalâlet devrini bitirdim.

—9—

Ayırma ya Râb yolumu evlad-ı Ali'den
İlahî sırlar âyân olunca tecelliden
Pür-günahım Allah'dan magfiret niyaziyle
Himmet beklerim Hünkâr Hacı Bektâşi Veli'den.

—10—

İlahî aşk ile dünyaya sarhoş geldik
Uymadık softaya, onlara nâhoş geldik
Dost aradık yol boyunca, ber-dûş'lar bulduk
İhvan omuzunda mezara ne hoş geldik.

—11—

İnsana bunca lûtfu İhsanı vermek neden
Sonradan başak gibi tümünü dermek neden
Hiç görmedin halini benim dediklerinin
Söylesene İsa'yı çarmıha germek neden.

—12—

Herkesi yüce bilip, nefsini engin gözet
Fakirliği kabul et, çevreni zengin gözet
Arifler demişler ki taş da bile anlam var
Belleğini açık tut, cümleyi bilgin gözet

—13—

Güzel sevmek güzel, seveni sevmek güzel
Kalmayıp yarı yolda maksûda ermek güzel
Kabûl etmesende sen ey melek, kovsan da sen
Bir buket çiçek gibi gönlünü vermek güzel

—14—

Bunalıp bitmez sandığım gecelerdesin Allah
Boynum büküк, duamdaki hecelerdesin Allah
Cehdim yetmiyor ya Râb, feryadımsa ulaşmıyor
Anladım ki çok yücesin, yücelerdesin Allah

—15—

İster Karun gibi zengin ol ister mevâli
Ne olacak ki senin olsa bütün havâli
En son sığacaksın o dapdaracık çukura
Bilgin kemal, cahilse mal ister demiş Ali

—16—

Üflendi kutsal ruh, has insân olduk
Okuduk İlm-i ledün Kur'an olduk
Hak sözünü şerh edip İmân ettik
Şâh-ı Merdân yolunda kurban olduk

—17—

Ulema buyurmuş ki bu dünya cennet için
Gunâh sevap defteri hepsi kıyamet için
Allah'la kul arasında demek bu mesele
Söylesene hocam bunca kin nefret niçin

—18—

İçtik kefere şarabını kevser yaptık
Hoca fetvasını bozup şaheser yaptık
Döndük döndük semada kudum ney çala çala
Konya denilen şehirde bir eser yaptık.

—19—

Şarap içmeden mest olduğumu bilmediler
Testimin tamtakır olduğunu görmediler
Müftü fetva vermiş ki zındık rafîzi diye
Allah biliyor ne gam, onlar fark etmediler.

—20—

Kırkımız bir idik, birimiz kırka bölündük
El saltanat sürerken, biz hak yolunda öldük
Ölmek muradımızdı meydan-ı Hayder'de.
Dostlar ağladı arkamızdan, biz ise güldük

—21—

Sanırlar sadece gökyüzünde Allah var
Ne büyük hata, yeryüzünde deAllah var
Nicelik, nitelik, ruh, beden, demir, çelik
Gözün gördüğü, görmediği her yerde Allah var.

—22—

Tevbe ettim vebâlimi Hûda bağışlar diye
Böyle bilsinler hâlimi, bütün sırdaşlar diye
Nefsime zincir vurdum, soyundum ben varlığımdan
Gayri nimet isetemem, elveda kardaşlar diye.

—23—

Ömrümüzce bizi cehennemle korkuttular
Namaz kıldırıp orucu tutturdular
İçeceğiz diyorduk cennette şarab
Orda da bizi namaza oturttular.

—24—

Sevmek öyle güzel şey ki, yaprak olsun toprak olsun
Yeter ki gönlünün gülüstanında sevgi bulunsun
Bunlar içinde sevda denen şeye yaklaşma sakın
O girdâbda bir ahû bakışın esiri olursun.

—25—

Balçıktan yaratmış, hayata göndermiş bizi
Cennette suçlayıp dünyaya indirmiş bizi
Nasıl sarıldık kavga gürültü, sonu malûm
Toprakla oynarmış meğer, özendirmiş bizi.

—26—

Aklımı kıt verip bunca pirinçte taş arattın
Gözümü görmez ettin, çevre dünyamı kararttın
Gezdim dört kapıyı, çekerek aksak bacağım
Bâri bir işe yarasaydım, madem ki yarattın.

—27—

Kulube yeter, neyleyim kasrı sarayı
Bir karış toprak için istemem parayı
O halde diyorlar yıkıl git budala sen
Ne boş söz, ben mi istedim sanki burayı.

—28—

Bunca yıl derdi işkenceyi sürdürmek neden
Hal-i perişanıma zalimi güldürmek neden
Hayat denen bu tadı sen yaratmamış mıydın
Yaşatmak dururken ey Kadir, öldürmek neden.

—29—

Zaman çarkı nasıl ağır dönüyor
Ne yapsın koca alemi döndürüyor
İpin ucunu mezarda kaybettik, biz
Devrânsa yolculuğunu sürdürüyor

—30—

Suya karışıp sızarak toprağa
Hayat vereceksin dala yaprağa
Değişmez kaderin bu, döneceksn
Ezelden böyle, girerek toprağa.

—31—

Güneş batarken hazla birkaç kadeh atmak
Gavurun meteliğine dünyayı satmak
İşte bu akıllı iş, hayatta, dostum
Bulanık bir kafada yarını unutmak.

—32—

Tekkede, camide, havra kilisede
Saatler, günler, aylar ve her senede
Cennet cehennem davası, hep boş laflar
Kim sordu fikrimizi, bu meselede.

—33—

Gene dirilmek dileği hepimizin
Söyleyc geldiği her an dilimizin
Yeşerir topraktan, otlar bile tekrar
Gereği çürümek mi kaderimizin

—34—

Yılanı peş peşe, yolladık gitti
Kusurdan başka iş, yapmadık gitti
Eyledikse de çıraklık üstaza
Alemde bir usta olmadık gitti.

—35—

Toprakta çürütüp öğüttün bizi
Tekrar aslımıza döndürdün bizi
Usanmışsın belli ki sen bu işten
Nasıl yaratırız biz kendimizi

—36—

Bulunca şarap sıkışınca yemin içtik
Sarhoşken şah olduk, içmeden önce hiçtik
Şahlarda birgün hiç olmayacak sanki
Ne kazandık, ne kaybettik ne de değiştik.

—37—

Gezdik cihanı baştan sona, halende gezmekteyiz
Dört cihete nûr ileten bir güzele gitmekteyiz
Bıraktık aşk yeline kendimizi, olsakta helâk
Kâbe yaptık eşiğini ona niyaz etmekteyiz.

—38—

Dünyada canlı cansız gerçekten güzel yaratılmış
Usta bir elle hepsinde çirkinlikler arıtılmış
Gözleri şehla olanlar, ters görüyor var olanı
Benim gördüğüm güzel herkesten güzel yaratılmış

—39—

Bunca tad bunca koku çıkıp topraktan gelir
Çiçeklerde marifet hepsi yapraktan gelir
Pervane olabilmek, sevgi meş'alesinde
O aşkın ateşini tutuşturmaktan gelir.

—40—

Ebe getirmişti bizi hocalar yolluyor
Ah bu hocalar, böyle canımıza okuyor
Onlar çekmişler tesbih, biz ise derdimizi
Çekme işi durdu ama, dünya hep dönüyor.

—41—

Hayat bu, bebe ağlar baba ağlar
Ölünce peşinden akraba ağlar
Mayamız göz yaşı belli, bu yüzden
Herkesten çok doğuran ana ağlar

—42—

Öğündüm yıllar yılı soyum velidir diyerek
Yardım bekledi herkes, onun neslidir diyerek
Soydan gelen asâlet düzeltmedi yanlışımı
Gülerim kendime ben, meczup delidir diyerek

—43—

Demişsin günahkâr ateşte yanacaktır
Böylece suç işleyen cezalanacaktır
Madem ki bir'sin Tanrım, başka ortağın yok
Yanınca kulun, zarar sana olacaktır.

—44—

Üzümün suyu ekşidiyse şişede, bize ne
Hoca çatacaksa gitsin onu böyle edene
Asmayı öyle yiyen işlemez mi sanki günah
İster inan sözüme, isterse sor bilene

—45—

Sunuldu o şerbet alıp içtik
Kapı aralandı ruh olup uçtuk
Kafesleri gömmüşler dualarla
İncelik bu, dünyada ise hiçtik.

—46—

Uyduk Pir sözüne biz, necat bulduk
Zat-ı Rasûl'dan şükür, şefaat bulduk
Açıklandı künt ü kenz denen o sır
Hak izniyle yeniden hayat bulduk.

ALİ RIZA KÖSEOĞLU

1928 yılında Erzincan'ın Şabanağa mahallesinde doğdu. Meşhur Köseoğlu ailesine mensuptur. Babasının adı Hüseyindir. İlkokulu orada bitirdi. Devlet Su İşleri Konya ovası sulama idaresinde memur olarak göreve başladı. Daha sonra Bayındırlık Bakanlığı Yapı İşlerinde teknik eleman olarak çalıştı. 1981 yılında emekli oldu. Yıllardan beri edebiyatla uğraşıyor Kültür Bakanlığınca şiirleri Aşk Yolu (1989) adlı yapıtta yayınlandı. Mevlana sofrasında adlı mensur şiirlerden oluşan bir kitabı daha vardır.

Âşk ile sevgimiz muhâbbetimiz,
Muhâmmed Mustafâ - Ali'den gelir,
Ezeli âhdımız, saâdetimiz,
Muhâmmed Mustafâ - Ali'den gelir.

Tarife sığmayan, varlık Nûrumuz,
Dem'i Devrânımız, âşkı dolumuz.
Sırâtel müstâkim, doğru yolumuz,
Muhâmmed Mustafâ - Ali'den gelir.

Vuslâta açılan, kanat kolumuz,
Öz kaynakdan duru çıkan suyumuz.
İmân - İkrârımız, Hûlk'u hûyumuz,
Muhâmmed Mustafâ - Ali'den gelir.

Tâc'ı Devletimiz, Hak fermânımız,
Kûdret iksirimiz, dost dermânımız.
Hakikat Şehrinden, âşk Kervânımız,
Muhâmmed Mustafâ - Ali'den gelir.

Yaşâm huzûrumuz, bahâr yazımız,
İrfân sofrâsında, sohbet hazzımız.
Teslim temennâmız, Hak Niyâzımız,
Muhâmmed Mustafa - Ali'den gelir.

Bağ'ı Bahçemizle, gül çiçeğimiz,
Vicdân terâzimiz, Hak ölçeğimiz.
Rûhi varlığımız, öz gerçeğimiz,
Muhammed Mustafa - Ali'den gelir.

İlim İrfânımız, kemâlatımız,
Âhdi vefâmız'la sâdâkatımız.
Say'i gayretimiz, yaşâm tadımız,
Muhâmmed Mustafâ - Ali'den gelir.

Cânın ışığını aşk ile yakmak,
Âleme hikmetli göz ile bakmak.
Gafletten uyanıp, ayağa kalkmak,
Muhâmmed Mustafâ - Ali'den gelir.

Doğrulukla gayret ile çalışmak,
Tâlih ile küs durmayıp barışmak.
Hûzûr ile selâmete kavuşmak,
Muhâmmed Mustafâ - Ali'den gelir.

Gerçek hüküm ile kutlu Adâlet,
İnsanlık hissi, duygu merhâmet.
Hayır himmet ile İlâhi râhmet,
Muhammed Mustafâ - Ali'den gelir

Asıl güzellikler, ebedi dirlik,
Mertler Meydânında, yiğitlik erlik.
Muhâmmed sofrasında, şükrânla birlik,
Muhâmmed Mustafâ - Ali'den gelir.

Rıza derki, gülzârımız gülümüz,
Edep - Erkânımız, aydın günümüz.
İnsânlık Şânımız, İslâm Ünümüz,
Muhammed Mustafâ - Ali'den gelir...

ÜÇÜNCÜ AŞAMA

Hak üçüncü aşamayı, akl-ı evvel'i meydana getirir. Akl-i evvel dünyayı inşa eden ustadır. "Tanrı'nın kutsal ışığıdır . Akl-i evvel, insani akl-i evvel ile aynıdır veya onu içermektedir (Bektaşi eserlerinden her iki anlamı da çıkarmak mümkündür). Diğer taraftan insani akl-i evvel ilk aşamadaki Adem'in ruhu ile aynıdır veya onu içermektedir (Bektaşi eserlerinden her iki anlamı da çıkarmak mümkündür). Adem'in ilk ruhu asiliği nedeniyle yeryüzüne gönderilir. Bu bir ceza gibi görünmesine karşın aslında daha çok bir terfidir. Çünkü artık Adem, bir bedene sahip olmanın getirdiği avantaj ile evrenin bütün nimetlerinden faydalanma şansına sahiptir. Çünkü insan bedeni, makro evreni ifşa eden bir mikro evrendir. Bedeni aracılığıyla Adem, evren hakkındaki bilgileri algılama şanşına sahip olur ve böylece ilk kamil insan mertebesine ulaşır. Bektaşiliğin Adem hakkında Kuran'da anlatılanları benimsemesi, asıl insanın ancak cevherden türeyebileceğini öngören südür teorisi ile pek bağdaşmaz.

(A.J. Dierl a.g.e s: 79)

ALİ OKTAY CEVER

Bu gün halen sağ olan Bektaşi ozanlarındandır. 1930 yılında Lüleburgaz'da doğmuştur. Babası Lüleburgaz eşrafından Salih Cevdet Bey'dir. Tarım eğitimi görmüştür. Tarım ve ticaretle uğraşmıştır.

Uzun süre Prof. Dr. Ali Nihat Tarlan'ın sohbetlerinde bulunmuş ve ondan çok yararlanmıştır. Şiirleri "Pergelin Çizdiği" adlı kitapta yayınlanmıştır. Evli ve bir erkek çocuğu vardır. **(T. Koca)**

—1—

Kandilde nûr idim kaalû belâda
Eşyâya rûh olup esmâya geldim
Mâşuksuz çok gezdim zat-ı Hudâda
Âdeme büründüm dünyâya geldim

Kün dedirtti aşkım Allah yarattı
Kâinatı türlü renge boyattı
Emvâc içre kendi kendin arattı
Vahdeti görmeyip sivâya geldim

Tefekkür eyleyip bu kâinâtı
İnsanda cem ettim zâtı sıfâtı
Men arefte buldum hayat memâtı
Tûr dağında bile Musâ'ya geldim

↓

Kur'ân itmam etti evvel âhırı
Muhammed cem-etti bâtın zâhiri
İrşâda gönderib Veliyyi Pîri
Virân gönülleri ihyâya geldim

Şeriat dâmendir tarikat kandır
Hakikat idraktır mârifet candır
Hülâsa-i insân ilm ü irfândır
Bu ilmi tahsil-i edâya geldim

Muhammed Ali'dir akl-ı evvelim
Mârifet sırrında ehl-i ekmelim
Bektaş-i Veli'ye bağlandı belim
Ali'yim bu yolda rızaya geldim.

—2—

Aslını arayıp bilmek istersen
Ali meydanına üryân olup gel
Fenâyı terkedip bir gül seversen
Bu fâni âleme mihmân olup gel

Bâde-i vuslâtı içtinse eğer
Tutuşur aşkile bû can ü ciğer
Cennet hûri gılmân yalanmış meğer
Erlerin bezmine mihmân olup gel

↓

Hakikat sırrını nâdanlar bilmez
Arayıp mürşidin yolunu bulmaz
Erenler bâğının gûlleri solmaz
Hüsn ü cemâline hayrân olup gel

Cânını nezreyle Pîr ocağına
Mahfice dahil ol o aşk bağına
Nedamet getirme geçen çağına
Halka-yı tevhide civan olup gel

Kaldır at nikâbı gör Beytullahı
Zât-ı tecellide o aynullahı
Âyine-i dilde sür gayrullahı
Ali gibi fakir yeksan olup gel.

İtmam: *Tamam* — **Tefekkür:** *Düşünme* — **Kaalü Bela:** *Tanrı'nın ruhları yarattıktan sonra topladığı ilk mecliste ruhların söylediklerine inanılan sözler* — **Kün:** *ol* — **Emvae:** *Dalgalar* — **Esma:** *İsimler* — **Meamet:** *Ölüm* — **Ekmel:** *Mükemmel, olgun* — **Hülasa-ı insan ilm ü irfandır:** *Özet olarak insan insan ilmi ve irfanıdır.* — **Huri ile gilman:** *Cennet varlıkları* — **Mahfi:** *Gizli* — **Nezreyle:** *Adak adama* — **Nedamed:** *Pişmanlık* — **Halka-yı tevhit:** *Cem de oluşturulan birlik halkası*

İMAM HASAN

İmam Hasan, Ali'nin, **Fatıma**'dan doğan ilk oğludur. Hicretin ikinci yılı Medine'de doğmuştur. Bu isim, Araplarda eski dönemde yoktu. **Hasan** ve **Hüseyin**, Peygamber tarafından, **Harun** Peygamber'in oğullarının (**Şebber** ve **Şübber)** adlarına benzer.

İmam Hasan'ın, kız, erkek on beş çocuğu olmuş, soyu, **Hasanül Müsenna** ve **Zeyd** adlı oğullarından yürümüştür. Künyesi **Ebu Muhammet,** lakabı seçilmiş anlamına gelen **Mücteba**'dır.

Hz. Muhammet, İmam Hasan ve **Hüseyin**'i çok severdi. "**Onlar benim dünyada iki demet çiçeğimdir**" der, onlara "**Oğullarım**" diye seslenir, ağlamalarından incinirdi. Her zaman, "**Onları sevenler cennetliktir, kötülük edenlerse cehennemliktir**" derdi. Peygamber, torunlarını omzunda taşır, bağrına basar, öpüp koklar, güneş altında kalmalarına razı olmaz, namazda bile, sırtına çıkmalarına izin verirdi. Hutbe verirken onların geldiklerini görüp hutbeyi keserek kucağına oturtmuş, sonra hutbeye devam etmiştir. Peygamber, "**Allah'ım ben bunları severim, sen de bunları ve bunları sevenleri sev, bunlar benim ve kızımın oğullarıdır**" demiştir.

Peygamber, **İmam Hasan**'ı dizine oturtur, o da Peygamber'in sakalını karıştırırdı. **Muhammet,** onun dudaklarını öperdi. Bir kerede hakkında, "**Anam babam sana feda olsun, kim beni severse bunu da sevsin**" demiştir. **Ayşe,** Peygamber'in **Hasan**'ı bağrına basıp "**Allah'ım bu benim oğlumdur, ben seviyorum, sen de sev**" dediğini söyler.

AŞIK HASAN (DEVRANİ)

Asıl adı Hasan Tutaldır. 1928'de Sıvas'ın Şarkışla ilçesine bağlı Emlak Hüyük köyünde doğdu. Yoksul bir ailenin çocuğu olduğu için komşu köylerde çobanlık etti. Okuma-yazmayı askerde öğrendi. Halk ozanlığını bir yaşam biçimi olarak benimsedi. Aşık Veysel'in Ali İzzet Özkan'ın şiir ve sohbetlerinde yaşamı öğrendi, köylüsü Aşık Kul Sabri'nin şiirlerinden esinlendi. Okullarda, köy ve kasabalarda yüzlerce konser verdi. Halk yazını geleneğinde giderken şiirini geliştirerek sosyal ve çağdaş konuları, güncel sorunları işledi. Yurt dışında (Almanya, Avusturya, Yugoslavya, Hollanda, İran, Irak ve Suriye) konserler verdi. Kendi düşüncelerini bu ülkelerdeki yurttaşlarına iletti. Ankarada oturuyor. Dergaha Varış(1963) Uyanalım(1968), Gerçek Ozan Susmaz(1972) ve Yırtık Aba(1990) isimli şiir kitapları vardır.

—1—

BAĞIŞLAR

Gelin yalvaralım cenabı Hakk'a
Hak Muhammed Ali için bağışlar
Kurbanlar keselim gülbenk çekelim
Ehlibeytin nuru için bağışlar

Muhammed Mustafa mihraca uçtu
Sıdratül müntehaya ulaştı.
Onüne heybetli bir arslan geçti
O Tanrı'nın Şir'i için bağışlar.

Odur bir alemi yoktan var eden
Odur İbrahim'e narı nur eden
Yusuf'u Mısır'a o sultan eden
O Yakub'un zarı için bağışlar

Bunca aşıkların dolusun veren
Çağırmadan duyan bakmadan gör
Çar anasır seş cehetten görünen
Hacı Bektaş piri için bağışlar

Devrani gözünden akıtır yaşı
Münkürlerle eder cengi savaşı
Tarikim nazeni yolum bektaşi
Hacı Bektaş Piri için bağışlar.

—2—

BİLEMEZ

Hele bakın şu mahlûkun haline
İlmi hakikatı yolu bilemez
Şaşırmış kendini farkına varmaz
Yanar nar içinde nuru bilemez

Gece gündüz durmaz hileler dizer
Allah'ın emrine eylemez nazar
Mürşit meydanında etmemiş pazar
Ne alır ne satar kârı bilemez

Nasihat eylersen sözünden almaz
Hayır söyler isen kanmaz inanmaz
Çağırsan ileri meydana gelmez
Mansur'un çektiği darı bilemez

Devrani sözünü, laden anlamaz
Aşkın badesini içenler kanmaz
Çağırsan ileri meydana gelmez
İnsanın varlığı turu bilemez

—3—

Sermaye ne hacet bizleri sofu
Ta ezel künyede ismimiz vardır
Dünya kurulmadan yüzbin yıl evvel
Ol yeşil kandilde cismimiz vardır.

↓ Hikmet deryasına yelken açmışız
Tevellayı teberradan seçmişiz
Kanat vurup cibril ile uçmuşuz
Men aref sırrında keşfimiz vardır.

Kandilin içinde nur olan biziz
La mekan elinde sırolan biziz
Cümle ululardan u(lu) olan biziz
Bilcümle eşyada vasfımız vardır.

Miraçta kelamı bizler vasfettik
Şir donuna girdik hatemi yuttuk
Kendimizi mançıkla havaya attık
Dört kitap içinde lavsumuz vardır

İlm-i cavidanı vird eden biziz
Turda lenterayı halk eden biziz
Devrani dünyayı terk eden biziz
Edep haya erkan hıfzımız vardır.

—4—

HACIBEKTAŞ

Kadın erkek sosyal hakkı
Veren sensin Hacı Bektaş
Umutsuzluk zincirini
Kıran sensin Hacı Bektaş

↓ Karanlığa ışık tuttun
Devrimleri sen yarattın
Hurafayı söktün attın
Sür'en sensin Hacı Bektaş

Gerçek erenler pirisin
Öztürkçenin öz dilisin
Müsbet ilmin önderisin
Gören sensin Hacı Bektaş

Özgürlüğü çağdaşlığı
Sevgi ile yoldaşlığı
Birleştirip kardeşliği
Kuran sensin Hacı Bektaş

Devrani der sen ulusun
Adaletin sembolusün
Uygarlığa giden yolsun
Varan sensi Hacı Bektaş

—5—

ALİNİN VARLIĞI

Hakkın kandilinde gizli nihanda
La mekân elinde sır idi Ali
Küntü kenz esrarı ondadır onda
Dünya kurulmadan var idi Ali

Feriştahlar kendi nurundan oldu
Sen kimsin diyerek Cibrile sordu
Cibril bilemedi kanadı yandı
Ol zaman kandilde nur idi Ali

Ol vakit kün dedi dünya kuruldu
Ademi balçıktan yaptı yoğurdu
Kendi anasını kendi doğurdu.
(Be) nokta altında bir idi Ali

Ademin bezminden Şit'e erişti
Mümümin evrakı ona karıştı
Ayin oldu yasin ile görüştü.
Evrakı ezelden dürr idi Ali

Kur'an'da Ali'dir İncil'de İlya
Zebur'da Papa'dır Tevrat'ta Ülya
Yoktan var eyledi bu cümle eşya
Devrani kapında kulundur Ali

—6—

BÖYLE YAZDIM

Kâğıdım taş kalemim taş
Ben şiiri böyle yazdım
Yalanım yok inan kardaş
Ben şiiri böyle yazdım

Dağ başında geze geze
Toprakları çize çize
Kabuklara yaza yaza
Ben şiiri böyle yazdım

Kevenleri söke söke
Sırtım ile çeke çeke
Çamurlara çöke çöke
Ben şiiri böyle yazdım

Çiğdem nevruz eşe eşe
Yalın ayak koşa koşa
Ayağım değdikçe taşa
Ben şiiri böyle yazdım

Devrani der ağlayarak
Göz yaşlarım çağlayarak
Pir Sultan'dan söylerek
Ben şiiri böyle yazdım

—7—

YALAN DERLER

Dünya yaşar biz ölürüz
Yine dünya yalan derler
Gelen durmaz konar göçer
Yine dünya yalan derler

Hani noldu hükümdarlar
Dünyaya hükmeden hanlar
Geldi geçti bunca canlar
Yine dünya yalan derler

↓ Kalmadı dünyada biri
Ne evliya ne de piri
Yedi bunca kahramanı
Yine dünya yalan derler

Dağ yerinde taş yerinde
Yaz yerinde kış yerinde
Ay ile güneş yerinde
Yine dünya yalan derler

Devrani der doğru sözüm
Ağlamaktan gülmez yüzüm
Bir gün yumulacak gözüm
Yine dünya yalan derler

—8—

Vatandaş uyuma, uyan gafletten
Çektiğimiz cefa çile yetmez mi?
Artık kurtulalım bu cehaletten
Oğlun karın kızın köle yetmez mi?

↓ İşçi kardeş anladın mı haini
Tefeci deyyuslar yiyor payını
Hiç gördün mü böyle tilki oyunu
Desise dubara hile yetmez mi?

Çalışırız yer altında kuyada
Zalimler isterki bizi uyuta
Devranî bunlara Anadolu'da
Paydos borusunu çalsak olmaz mı?

AŞIK PERİŞAN

Aşık Perişan K. Maraş'ın Afşin ilçesine bağlı Hatice Pınar köyünde 1939 yılında doğdu. Pazarcıklı ermiş Ali Kutlu'yu pir bildi. Aşıklık geleneği ile yetişti. "Bir Şah olsam" adlı şiirin kendisine ait olduğunu, 32 dörtlük olarak yazdığını Sn. Lütfi Kaleli'ye söylemiş. Şiirin dört kıtasını 1968 yılında plağa okudu. 12 Mart 1971 darbesinden bir gün sonra ayni şiiri İstanbul Tepebaşı Gazinosunda saz ve ezgi eşliğinde okuduğu için tutuklandı. Haydarpaşa Askeri Mahkemesinde yargılanıp beraat etti.

Aşık Perişandan üç şiir sunuyoruz.

— 1 —

GİDERDİM

Bir şah olsam hükmeylesem cihana
Başta mescitleri yıkar giderdim
Mektepler yapardım bütün insana
Cehaleti kökten yıkar, yıkar giderdim

Gerçek insanları bilirdim Allah
Ondan gayrısına tapmazdım billah
Ne Kâbe kalırdı ne de Beytullah
Oraya bir bostan eker eker giderdim

Bütün dünya halkı bayram ederdi

O günü görseydim gönlüm gülerdi
Ne bir silah ne bir atom kalırdı
Derin bir deryaya döker döker giderdim

Perişan'ım varlığımız bitmezdi
Sofu inad edip hacca gitmezdi
Ayrı ayrı devlet icap etmezdi
Dünyaya bir bayrak diker diker gider-
dim

— 2 —

KÂRINA

Gelen demiş benim dinim doğrudur
Zehir saçmış insanlığın varına
Hakikatı hep kibarlık uğrudur
Kapı açmış kesesine kârına

Gerçek dini görür görmez kaparlar
Birlik olur ibadetin yaparlar
Üç beş gün sonra geri saparlar
Bu millet gidiyor körü-körüne

Ayet diye birer kitap yazmışlar
Birbirine zıt olmadan azmışlar
Nahak yere nice canlar yakmışlar
Bu millet gidiyor zoru zoruna

Ey Perişan nedir böyle bağrışman
Doğru değil dava edip duruşman
Ayıp kardeş nedir böyle vuruşman
Gelen gider zaten kendi yerine

— 3 —

KARDAŞ

Kızılbaş Rum diye feryadın etme
Ademe hor bakma ayıptır kardaş
Bildiğin mezhebi mal diye satma
Hak aşıkar gezer köre kayıptır kardeş

Ordaki Muhammed ne gezer burda
Kâbe Hicazdaysa Muhammed orda
Eğer burda ise kıble her yerde
İnsan dört kıbleye sahiptir kardaş

Farz otuzüç değil binler kadardır
Altıbin ayette kaç bin farz vardır
Kuran yazı değil verdi sağ yardır
Ak üstüne kara kalıptır kardaş

Namaz yok diyemem, var fakat söyle
İbadet bitermi beş vakif söyle
Hakk'a gidilir mi deriyle suyla
Deri ki hayvanda sabittir kardaş

Ağlama **Perişan** gül de gülesin
Hatice'nin Muhammed'i olasın
Kuran'ı natık var onu bilesin
Gayrısına tapan sapıktır kardaş

HÜSNÜ BABA

Son yüzyılda yetişmiş bir Bektaşi ozanı. Çanakkale'lidir. Çanakkale Kilitbahir tekkesinde şeyhlik etti. Hem Bektaşi hem de uşşakî âyinlerini ayrı ayrı günlerde açardı. 1923'de altmış üç yaşlarında ölmüştür. Küçük bir divanı vardır.

Nazeninim pîri Uşşakîde dildârım sahih
Müptelâ-yı derd-i aşkım zat-ı envarım sahih

Bizdedir seyr-i sülûk hem bizdedir aşk-ı Huda
Âl-i Ahmed'den giyindi pîr-i hünkârım sahih

Vârisidir enbiyanın vâkıfı ilm-i ledün
Mürşid-i Hak "Men'aref" irşada ikrarım sahih

Şârih-i esrar-ı Kurân'dır cemal-i kâmilin
"Küntükenz" manayı dilde çünkü ızharım sahih

Feyz-i hakla natık-ı esrar-ı Kur'ân olmuşuz
Nükte-i ilm-i hakikat kenz-i esrarım sahih

Arif ol **Hüsnî** hakikat aşk ile sabit olur
Aşıkın matlubu Haktır vasl-ı didarım sahih

Seyr-i sülûk: *Tarikatın eğitim düzeni.* — **Şârih**: *Şerheden, açıklayan.* — **Matlub**: *Taleb edilen, istenen.* — **Sahih**: *Dürüst, gerçek, yalanı yok aç*

KURAN DA DİGER DİNLERE MENSUP OLANLAR HAKKINDAKİ GÖRÜŞLER

1. *Lekum dinikum vıliyediin = sizin dininiz size benim dinim banadır"* (**Kafirun suresi 1. Ayet)**

2. *"(Yahudi ya da Hıristiyan olmayan cennete girmeyecek) dediler. Bu, onların kuruntularıdır. Ey Muhammed! De ki: (Sözünüz doğru ise delillerinizi gösterin.) Hayır, öyle değil! İyilik yaparak kendini Allah'a veren kimsenin ödülü, Rabbinin katındadır. Onlara korku yoktur. Onlar üzülmeyeceklerdir. Yahudiler, (Hıristiyanlığın temeli yoktur) dediler. Oysa onlar, kitaplarını okuyorlar. Bilgisizlerde tıpkı onların söylediklerini söylemişlerdir. Allah, kıyamet günü, anlaşmazlığa düştükleri şeylerde onların arasında*

hüküm verecektir. " **(Bakara, ayet 111-113)**

3. Kutsal kitaplarını dikkatle okuyan, akıllarını, vicdanlarını kullanan Musevi ve Hıristiyanlar bile gerçeği görürler. Hazret-i ve son dini reddetmezler. "Onların dinlerine uymadıkça Yahudi ve Hıristiyanlar senden hoşlanmayacaklardır. De ki: (Doğru yol, ancak Allah'ın yoludur.) Sana gelen ilimden sonra onların heveslerine uyarsan, and olsun ki Allah'tan sana ne bir dost, ne de yardımcı olur. Kendilerine verdiğimiz kitabı gerektiği gibi okuyanlar var ya, işte ona ancak onlar inanırlar." **(Bakara, ayet 120-121)**

KURANDA BİLİM:

Kur'an, bir sınırlama getirmeden bilmenin önemini dile getirmiştir:

1. "De ki: Hiç bilenlerle bilmeyenler bir olur mu ?" **(Zumer Suresi 9. ayet)**

2. "Allah, içinizden iman edenlerle ilme nail olanların derecesini yükseltir." **(Mucadele Suresi 11. ayet)**

Kur'an 'da bizleri düşünmeye araştırmaya, evrenin sırlarını çözmeye davet eden nice ayetler vardır. Dünyamızın da içinde bulunduğu tüm evrenin, (sırlarını çözüp, istifade etmesi için) insanın emrine verildiği belirtilmiştir.

3. "O (Allah), geceyi ve gündüzü, güneşi ve ayı sizin hizmetinize verdi." **(Nahl Suresi 12. ayet)**

Peygamberimizin ilim, alim, titap konusundaki sözleri sayılmayacak kadar çoktur.

4. "Çin'de bile olsa ilmi alınız. Çünkü ilim kadın, erkek her Müslüman'a farzdır. **(Keşfü'l Hafa C:1-5;138)**

"İlim ve hikmet mü'minnin yitiğidir, onu nerede bulsa alır." **(Kesfü'l Hafa C: S:369)**

5. Olumlu bilimciler, ilk yaşamın sularda başladığını, yüzyıllar sonra ortaya attı. Hûd Sûresi'nin 7. âyetinde Allah, peygamberine 1400 yıl önce seslenir:

"O, hükümranlığı, egemenliği yalnız suya iken hanginizin daha güzel davranacağını ortaya çıkarsın diye-göğü, yeri altı günde yaratandır."

"Nice insan var ki aklını kullanmaz."
"Nice insan var ki bilincini kullanmaz."
"Niceleri var ki derin derin düşünmezler."
Kutsal kitabında Allah sık sık böyle buyuruyorlar.

AŞIK ÇIRAKMAN

Hüseyin Çırakman 1930 yılında Çorum'un Sungurlu ilçesine bağlı Körkü köyünde doğdu. Babası Bektaş anası Sultandır. İlkokulu dışardan bitirdi. Köyde çiftçilik yaptı, saz çalmayı öğrendi inşaatlarda çalıştı. Ankaraya yerleşti. Radyoevinde hademelik yaptı, dayanamadı ayrıldı. 1964 'te Hacı Bektaş Veli anma gecesinde bulundu. Hoşgeldiniz Erenleri" okudu, beğenildi. 1975'te Hak ozanları Kültür Derneği kurucuları arasında yer aldı. Asıl adı Hüseyindir.

Alevi bir aileden gelen Hüseyin Çırakman önceleri halk edebiyatı geleneğini sürdürürken sonraları şiirinin biçim ve içeriğini yeniledi. Bireysel ve toplumsal sorunları, olayları halkçı, gerçekci bir tutumla dile getirdi. Atatürkçülüğü, uygarlaşmayı, barışı, ulus ve yurt sevgisini savundu. Yozluğa, yobazlığa karşı çıktı. Şiirlerini kitaplaştırdı. Yayınlanmış eserleri şunlardır;

Aşık Hüseyin Çırakman Hayati ve Deyişleri (1956), Hak Yardımcı Her Kuluna, Sen Devam Et Okuluna (1963), Hoş Geldiniz Erenler (1969), Sesimiz (1973), Ayrıca halkın Sesi Halk Ozanları (İnceleme-antoloji, 1975) isimli derlemesi vardır.

—1—

Arzu ederdiniz bir yol görmeye
Bugün bize hoşgeldiniz erenler
Muhabbet bağından güller dermeye
Bugün bize hoşgeldiniz erenler

Tarihler boyunca bir milletiz biz
İlimce dünyayı vermiş idik hız
Büyük bir babanın torunlarıyız
Bugün bize hoşgeldiniz erenler

↓

İyi insan olmak herşeyin başı
Kardeş biliyoruz her vatandaşı
Anmak için bugün Hacı Bektaşı
Bugün bize hoşgeldiniz erenler

Hisse alın **Çırakman**'ın sözünden
Zerre kaçmaz ariflerin gözünden
Kemal Atatürk'ün aydın izinden
Bugün bize hoşgeldiniz erenler

—2—

Bugünden beş asır ilerde olsam
Bir toplum içinde kendimi bulsam
Çağdaş uygarlıkta yerimi alsam
Görürdüm insanı insan içinde

↓

Kendi iç dünyamdan çırpınıp uçsam
Asırdan asıra süzülüp geçsem
Oturup dost ile bir dolu içsem
Seyretsem dostumu fincan içinde

Geri kalmış milletleri gözlesem
Bu toprakta şehitleri özlesem
Her milleti bir damarda gizlesem
İlik de kemik de bir kan içinde

↓ İlimle bilimle çalışsam orda
Gecede, gündüzde soğukta karda
Yağmur olup yağsam şu güzel yurda
Aşk olsam herşeye bir can içinde

Dert ile ölürüm ot ile bitsem
Dostun ocağında yanarak tütsem
Rüzgârla insanlık iline gitsem
Delere **Çırakman** insan içinde

—3—

Hasta oldum ciğerimde yaram var
Doktor diyor hiç üzülme düşünme
Zannediyorki çok birikmiş param var
Doktor diyor hiç üzülme düşünme

↓ İneğim yok sağıp südün içemem
Yağı balı görsem ondan kaçaman
Hiç bir zaman ben hakkımdan geçemem
Doktor diyor hiç üzülme düşünme

Arazim yok toprağım yok malım yok
Yekinipte kalkamıyom halim yok
Haktan gayri tutunacak dalım yok
Doktor diyor hiç üzülme düşünme

Bir saz ile altı yavru geçimi
Bizim yaşantımız köle biçimi
Ben bilirim sen bilemen içimi
Doktor diyor hiç üzülme düşünme

Çırakman'ım keder gitti gam geldi
Bende senden yaramaza em geldi
Bir şeyimden gayrısına zam geldi
Doktor diyor hiç üzülme düşünme

—4—

Bu bir hakikattır herkes görmeli
Tarihten kahraman gelişimiz var
Hain Padişahı tahtan indirip
Düşmanı bu yurttan sürüşümüz var

↓ Atatürk'ün ilkesine uyarak
Ta gelmeden geleceği duyarak
Yurdumda sulh, cihanda sulh diyerek
Bütün dünya ile barışımız var

Girmesin yabancı yurdun bağrına
Ta o günden adım attık yurduna
İnsan hakkı, özgürlüğün uğruna
Laik cumhuriyet kuruşumuz var

İnsan haklarıyla tam hürriyetin
Arzusu bu iken bütün milletin
Ellinci yılına Cumhuriyetin
İnançlı, bilinçli girşimiz var

Çal oku ozanım türkünle sazın
Kim demiş alnında karadır yazın
Atatürk'e karşı çıkan yobazın
Başına yumruğu vuruşumuz var

Sefil Çırakman'ım gerçektir sözüm
İnsan sevgisiyle yanıyor özüm
Çağın ozanıyım kör değil gözüm
Halk için gerçeği görüşümüz var

—5—

Ruhumda bir sıkıntı var
Gitsin diyom gitmiyor ki
Yoksulluk başıma bela
Bitsin diyom bitmiyor ki

Düşünüyom nasıl etsek
Bilemiyom nere gitsek
Beş nüfusa bir tek ekmek
Yetsin diyom yetmiyor ki

Yoksulluk bağarımı dağlar
Elimi kolumu bağlar
Yavru ekmek diye ağlar
Yatsın diyom yatmıyorki

Uyutur dede hocası
Şehirin köyün ağası
İşçi köylünün bacası
Tütsün duyom tütmüyorki

Hüseyinim söndü aşkım
Avare geziyom şaşkın
Bugün sazım bana küskün
Ötsün diyom ötmüyor ki

—6—

Olup bitenleri kendi gözüyle
Görür idi Anadolu'm uyansa
Haksıza dur deyip haklıya değer
Verir idi Anadol'mu uyansa

Perişan olurdu halkı uyutan
Fakir fukaranın hakkını yutan
Güllük gülistanlık şu güzel vatan
Olur idi Anadolu'm uyansa

Gelişir ülkenin kalkınma hızı
Vurgunun talanın çözülür buzu
Hep birlikte halkı sayan hırsızı
Bulur idi Anadolu'm uyansa

Halk sırtında dolan sömürü küpü
Zehirle zemberek içinde hepesi
Yalanın dolanın tezgâhta ipi
Çürür idi Anadolu'm uyansa

Çırakman'ım uyutanın kastına
Çakallar büründü kuzu postuna
Haksızlığın cehaletin üstüne
Yürür idi Anadolu'm uyansa

KURANDA KADİR GECESİ VE ÖYKÜSÜ

a) Sözlükte:

"Kadir Gecesi" sözlük anlamıyla "Bir güce erişme gecesi" demektir. İslam dünyası bu geceyi "Leyle-i Kadir" olarak bilir ki, bu gece bütün gecelerin en kutsalıdır, en büyüğüdür...

b) Kuranda:

"Şüphesiz Kuran'ı, Kadir Gecesi'nde Levh-i Mahfûz'dan aşağı semaya biz indirdik.

"Bildin mi, nedir Kadir Gecesi ?

"Kadir Gecesi, bin aydan daha hayırlıdır. Bu mübarek ve şerefli gece, Ramazan ayının 27. gecesidir.

"O gece, fecrin doğuşuna kadar selâmettir. Allah o gece yalnız selamet ve hayır takdir eder, yahud melekler müminlere selam verir dururlar." **(Kuran'ı Kerim, Kadir Sûresi)**

c) Tarihçesi:

Yıl 610. 27 Ramazan, Pazartesi. Kırk yaşını dolduran Hazreti Muhammed, Hira Dağı'ndaki mağarada gene derin düşüncelere dalmıştır. Onu bu manzaraya çeken bir başka güç vardır. Henüz sırrını çözemediği bir güç.

O gün de kindinde olmadan yavaş yavaş gelmiş, her zamanki kuytu köşeye çekilmiştir. Dışarda güneş, kum tepelerinin ardına yıkılmak üzeredir. Hira Dağı morarmış, mağaradaki karanlık koyulaşmıştır.

Bu karanlık birden göz kamaştıran bir ışık huzmesiyle yırtılıverir. Onu adeta kucaklayan gizli güç, Allah'ın ilk buyruğuyla seslenir:

"İkrar!..."

Yani, "Oku" demektir bu.

Tuhaf bir ürpertiyle doğrulan Peygamber'imiz, bu sesin sahibini boşuna arar. Çünkü bu ses, sadece mağaranın duvarlarında yansıyan, ışık huzmesinden kaynaklanmaktadır. Hiç bu kadar canlı, parlak, insanın ruhunu saran, benliğini eriten bir ışık huzmesi görmemiştir.

Peygamber'imize gelen ilk vahiy

O ses:

"Ey Muhammed!" der. "Ben Cebrail'im. Sen Allah'ın resulüsün. Oku!.."

Hazreti Muhammed boncuk boncuk terler. Kurumuş dudakları bambaşka bir heyecanla titrer. Cevap verebilmek için biraz olsun sakinleşmek ister. Nihayet,

"Ben okuma bilmem!" diyebilir. Aynı ses,

"Oku!.. Ey Muhammed, oku!.." diye vurgular sözlerini Hazreti Muhammed sorar:

"Ne okumalıyım?"

İşte o zaman tüm varlığını kıskaç gibi kavrayan, yüreğini olabildiğine sıkan gizli güç, pençesini usulca bırakır:

"İnsanı bir damla kandan yaratan Allah'ın adı ile oku" der.

AŞIK İHSANİ

1930 yılında Diyarbakır'da doğdu. Azerbaycan kökenli bir aileye mensuptur. İki yaşında babası Filit'i yitirdi. Anası onu bin bir sıkıntıyla büyüttü. Biraz boy atınca anasıyla tezek topladı. Kaz çobanlığı yaptı. Bir şeyhin müridi oldu. Gitmediği yer, girmediği iş kalmadı. Doğuda, toprak, Güneyde pamuk, Egede yapı, Trakya da maden işçiliği yaptı. Askerliğini Erzurumda yaptı. 1957'de Uşak Şeker Fabrikasına girdi. Orada Güllü şah (Sevim) ile tanıştı. Aşık Güllüşah'la uzun bir aşıklık dönemi sonunda evlendi. Garip ve Elif adında iki çocukları oldu. Anadolu'yu kent kent, kasaba kasaba dolaştılar. Hatta köylere bile gittiler. Birlikte bir çok türküler, ezgiler söylediler. Halk şiirini yaydılar, sevdirdiler, yaşattılar. Sesiyle, sözüyle, sazıyla durmadan yılmadan politika yaptı, şenliklere katıldı.

Toplumun çeşitli sorunlarıyla toplumsal ve ekonomik konularla ilgili birçok şiirler yazdılar. Bazı şiirlerinde suç ögeleri görülerek hakkında cezai soruşturmalar yapıldı. Birkaç kez tutuklandı. Siyasetle uğraştı. Sonradan kapatılan Türkiye İşçi Partisine girdi, faal olarak çalıştı. Şiirlerini Ağalı Dünya, Yazacağım, Bakalım Hele isimli kitaplarda toplayarak yayınladı. Halk şiiri geleneğiyle toplumcu görüşü birleştirdi. Kendine özgü vurucu bir deyişi gür bir sesi vardır. Gözü peklikle konulara girer. Etkileyicidir. Doyurucu bir mantıkla konuları işler.

— 1 —

A beyler derdimiz buldu yüzbini
Aştı onun için ağlar İhsani
Konmuştu kafesten bir gönül kuşu
Uçtu onun için ağlar İhsanı

↓

Aştım geldim nice yüce bellerden
Mahrum kaldım şeker ezen dillerden
Nazlı yarin ili bizim illerden
Göçtü onun için ağlar İhsanı

İhsani kadere boyun eğerim
Alır kara taşla bağrım döğerim
Zalim gurbet ilde top top ciğerim
Pişti onun için ağlar İhsanı

— 2 —

Sakal seni güzel için taşırım
Ben seni kesemem kara sakalım
Güzel görünce hafifce kaşırım
Ben seni kesemem kara sakalım

Hacı gibi üç beş karı almadan
Sofu gibi yanlış namaz kılmadan
Camilerde halı kilim çalmadan
Ben seni kesemem kara sakalım

İhsaniyem sakal değil gözümsün
Kullanmağa elde büyük kozumsun
Halkı kandırmağa bana lazımsın
Ben seni kesemem kara sakalım

— 3 —

Yüce Tanrım hiç kimseye
Uzun dilli karı verme
Bana verdin düşmanıma
Uzun dilli karı verme

Eğer vereceksen mert ver
Varsın çirkin olsun ört ver
Hastalık ver türlü dert ver
Uzun dilli karı verme

İhsaniyem gökten melek
İnse gene istemem çek
Bekarlığa razıyım tek
Uzun dilli karı verme

— 4 —

Mor yaşmaklum bahar geldi
Sende durma eserek gel
Bahçe bahçe kucak kucak
Lale sünbül keserek gel

Kopar ayrılık bağını
Sevda yaşasın çağını
Kavuşmanın bayrağını
Daldan dala asarak gel

İhsaniyem sen seni sar
Ayağın incinmesin yar
Yollarında gözlerim var
Üzerine basarak gel

— 5 —

Yüce Tanrım figanımı
Duyarsan neyin eksilir
Beni cehalete karşı
Uyarsan neyin eksilir

Versen üç huri hanımı
Gelip sarsalar yanımı
Otursam yesem karnımı
Doyursam neyin eksilir

Şöyle gerine gerine
İdris Nebi'nin yerine
Sekiz cennetten birine
Koyarsan neyin eksilir

Bir güzele göndersem aşk
Aşkı bile eylesek meşk
Akşama yatmaya bir köşk
Ayırsan neyin eksilir

İhsaniyem ey a cana
Birgün çıkıp gelsem sana
Seni davet etsem bana
Buyursan neyin eksilir

DERVİŞ KEREM

Derviş Kerem, Derviş Niyazi tapşırmaları ile "nefesler" yazdığı anlaşılan ozanımızın asıl adı İsmet Zeki Eyüboğlu'dur. 1925'te Trabzon (Maçka) da doğdu. Vefa Erkek Lisesi ile İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Felsefe-Klasik Filoloji bölümünü bitirdi. Yazın alanına şiirlerle girdi. Daha sonra tüm çalışmalarını "Anadolu Uygarlığı" ürünleri üzerinde yoğunlaştırdı. Anadolu insanının her yönden bir birikim-alaşım olduğunu, giderek kendine özgü bir kimlik oluşturduğunu somut kanıtlara dayanarak belirledi. Ovidius, Vergilius, Lucretius gibi Latin ozanlarından, İslam öncesi Arap şiirinden, Nietzsche'den, Pascal'dan çeviriler yaptı, yayınladı. Alevi-Bektaşi kültürü üzerine özgün incelemelerde bulundu, bu yolun kökenlerini çok yönlü araştıran bir kaç incelemecinin başında gelir. Anadolu Türkçesinin kökenlerine inen uzun çalışmalarda bulundu. Yapıtlarından bazıları şunlardır: Destanlar içinde Fatih (1953), Divan şiirinde Sapık Sevgi (1968), Türk şiirinde Tanrı'ya Kafa Tutanlar (1968), Baki (1972), Nietzsche (1973) Tanrı Yaratan Toprak: Anadolu (1973), Anadolu İnançları (1974) Anadolu Büyüleri I (Cinsel Büyüler, Macunlar, Yıldızname- 1975-76), Karadeniz Aşk Türküleri (1976), Anadolu Halk İlaçları (1977), Alevilik-Sünnilik (1979), İnsanın Boyutları (1979), Anadolu Büyüleri (1979), Şeyh Bedreddin ve Varidat (1980). Günün ışığında Tasavvuf, Tarikatlar Mezhepler Tarihi (1987), Bütün Yönleriyle Bektaşilik (Alevilik-1980), Bütün Yönleriyle Hacı Bektaş Veli (1989), Şeytan Ayetleri Söylencesi (1989), Türk Dilinin Etimolojisi Sözlüğü (1991), Hatayi (Şah İsmail-1991), Abdal Musa (1991), Tarihin İlkeleri (1991) Sömürülen Alevilik (1991), Alevi-Bektaşi Edebiyatı (1991), Günümüzde Alevilik (1995) ve Divan Şiiri I, II (1994) gibi büyük emek, uzun çalışma gerektiren önemli, titiz, derinlemesine inen yapıtlarının yanı sıra bir çok konuda makale ve yazıları da vardır.

Değerli ozan-araştırma yazar sayın I. Zeki Eyüboğlu 1995 yılı Hacı Bektaş Veli Barış ödülüne layık görülmüştür. Nefeslerinden örnekler sunuyoruz.

— 1 —

Önce

Erenler bağından gül deriyordum
Canlar bu alana gelmeden önce
Oturdum tanrıya ders veriyordum
O kendi kendini bilmeden önce

Koyunu yaylıma götüren bendim
Öküzü ineğe bindiren bendim
Bin okka bal yeyip sindiren bendim
Karınca kovanı delmeden önce

↓

Kısrağı eşeğe çektiğim gece
Başladı çözülmez derin bilmece
Havva'yı Adem'e kendi gönlünce
Götürdüm yaşını silmeden önce

Önceden bir ulu yuva donattım
Sonra peygambere kazığı attım
Meryem'le beş gece gizlice yattım
Tanrının yüzüne gülmeden önce

Bu dünya denilen eski ahırdan
Çok inek kaldırdım attım bayırdan
İmam hacı denen topal sığırdan
Bir öküz yarattım ölmeden önce

bir balık kızarttım yağsız tavada
Timsahlar yüzdürdüm delik kovada
Sürüler otlattım kumsal ovada
Hurmalar söğütler solmadan önce

Ülkemizi dikensiz bağa çevirdim
Ormansız bozkırda çamlar devirdim
Bir ahır yaptırdım altını örttüm
Üstüne hayvanlar dolmadan önce

Öküze doğurttum sarı danayı
Yılanın boynuna astım aynayı
Toprağın altında kurdum Konya'yı
Müftü seccademi çalmadan önce

Sanmayın usumu başa devşirdim
Körfez'de petrolle hamsi pişirdim
Birini okşadım övdüm şişirdim
Nallayıp otlağa salmadan önce

Bir orta boyluğu aldım kucağa
Götürdüm yorgansız bitli yatağa
Unutmuşum sağa sola bakmağa
Kör şeytan aklımı çelmeden önce

Yüce tanrım senin işin bilinmez
Abdestsiz namazsız sana gelinmez
Karanlıkta sarı boncuk delinmez
Besili kazları yolmadan önce

Ayranla pişirdim hurma tatlısı
Sütün en iyisi yedi katlısı
Bütün işlerin en şatafatlısı
Bir rüzgâr estirdim yelmeden önce

Derviş Kerem söyle bunlar ne demek
Fili karıncaya ata bindirmek
İmamın evinde mumu söndürmek
Boz eşek ağılda kalmadan önce

— 2 —

Hacı Bektaş Meydanında

– Üzleti Baba'dan esinlerle –

Barış oldum özüm ile
Hacı Bektaş meydanında
Özü gördüm gözüm ile
Hacı Bektaş meydanında

Gördüm cana can katarlar
Gülden öte gül kokarlar
Canı can üstü tutarlar
Hacı Bektaş meydanında

Erenlerin eli yoktur
Dil içinde dili çoktur
Bir "hu" ile gönlü toktur
Hacı Bektaş meydanında

Gel bize insanı gözle
Kendini bil canı özle
Kanmayız öyle boş sözle
Hacı Bektaş meydanında

Saygı, sevgi, duygu bizde
Tanrı gerçek içimizde
Arslan uyur dizimizde
Hacı Bektaş meydanında

Uzak yakın birleşince
Akla kara yüzleşince
Canlar güler ince ince
Hacı Bektaş meydanında

Can isen gel söyleşelim
Gönül gönül eğleşelim
Özden öze bilişelim
Hacı Bektaş meydanında

Kötülükten arınmışız
Canı cana sarınmışız
Sevgi ile karınmışız
Hacı Bektaş meydanında

↓ Dedikodu bizden uzak
Kurmayız kimseye tuzak
Düşünceye konmaz yasak
Hacı Bektaş meydanında

Gir gönül evine söylen
Başını cana koy dinlen
Bir dolu içer elinden
Hacı Bektaş meydanında

— 3 —

Yoloğluyuz

– Süleyman Cem'e içtenlikle–

Günün açımında yollara düştük
Hacı Bektaş söyler dilimiz bizim
Yoloğluyuz bizden soru sorulmaz
Dünya konağımız ilimiz bizim

Doğruyu söylemek erliğimizdir
Can ile can olmak dirliğimizdir
İçtiğimiz dolu birliğimizdir
Gönülden gönüle yolumuz bizim

↓ İnsanı severiz tanrıdan öte
İsteriz hepsinin ocağı tüte
İçkisiz çalgısız sessiz cennete
Uğramaz uslumuz delimiz bizim

Bu dönem dünyada dönmeyenler var
Kimi öne kimi arkaya bakar
Kiminin içyüzü yüzünden sarkar
Öylelere varmaz elimiz bizim

Derviş Kerem söyle gizleme sakın
İçinde ne varsa kıl halka yakın
Dışarıya değil içeri bakın
Sözümüzle kokar gülümüz bizim

— 4 —

Yunus'un Yollarında

Ben dervişim demeğe
Özümüz ulu gerek
Derviş olan kişinin
Elinde dolu gerek

Derviş gönlü parlaktır
Gün güneşten yavlaktır
Can canlara konaktır
Açık kapulu gerek

↓ Aldanmayız ünlere
Görkemli düğünlere
Can kokuşlu günlere
Gözleri sulu gerek

Dünya denen konakta
Beklemeyiz durakta
Sanmayın bu ocakta
Kimsenin kulu gerek

Derviş Kerem'in sözü
Öze bildirir özü
Eli görenin gözü
Değmeden uslu gerek

— 5 —

Biz

–Alevi bacılara sevgilerle–

Hacı Bektaş bülbülüyüz ↓
Can evinde öteriz biz
Hak diye diye yanarız
Işık olur tüteriz biz

Ben nemize korkumuz yok
Sırtımız pek karnımız tok
Beyler atarmış demir ok
Elimizli iteriz biz

Bacılarız önden beri
Kalamayız erden geri
Biz onardık bu illeri
Çok sultanı yederiz biz

Uyutulduk uyanmışız
Çok ezilmiş çok yanmışız
Gücümüze inanmışız
Hakkımızı isteriz biz

Anlamayız dillerini
Koklamayız güllerini
Gülşehri'nin beylerini
Koyun gibi güderiz biz

Sevgi saygı erenlere
Doğru yol gösterenlere
Bize ışık verenlere
Dizi dizi gideriz biz

Sanmam beyin köçeğiyiz
Yaylada bal peteğiyiz
Hacı Bektaş çiçeğiyiz
Gönüllerde biteriz biz

— 6 —

Gel Beri Gel Beri Beri

Ben sana can dediğimde ↓
Gel beri gel beri beri
Seni canla sevdiğimde
Gel beri gel beri beri

"Meydan"a gel koy özünü
Canlara bak aç gözünü
Söyle canlandır sözünü
Gel beri gel beri beri

Kılı kırka yararız biz
Canlarda can ararız biz
Sanma suçun sorarız biz
Gel beri gel beri beri

Sözümüze darılma gel
Kırmadan gel kırılma gel
Sakın yarma yarılma gel
Gel beri gel beri beri

Derviş Kerem gün ağardı
Kuzular yayılıma vardı
Gönülde özlem tamardı
Gel beri gel beri beri

— 7 —
Bil

Gel erenler derneğine ↓
Canı candan örmeyi bil
Erem dersen dileğine
Canı cana vermeyi bil

Doğruluktur işin özü
Tarta tarta söyle sözü
Eğri bakmaz eren gözü
Kılı kırktan görmeyi bil

Baldan tatlı dillerimiz
Can kokuşur güllerimiz
Kapusuzdur illerimiz
Doğru ol da girmeyi bil

Doğruluk sözde değildir
Özdedir gözde değildir
Ermişlik yüzde değildir
Özü özden dermeyi bil

Gül kokuşur sözlerimiz
Eğri bakmaz gözlerimiz
Birliktedir özlerimiz
Özü özle örmeyi bil

— 8 —
İçtiğimiz

– Ahmet Kömürcü'ye sevgiyle –

İçtiğimiz arslan südü ↓
Üzümden çekilmiş sudur
Bu Hicaz şerbeti değil
Hacı Bektaş dolusudur

İmam Ali dediğimiz
Canla başla sevdiğimiz
Sözünden gül derdiğimiz
Erenlerin ulusudur

Bize can gözüyle bakın
Uzakta kalmayın sakın
Görün bize bizden yakın
Yücelerin kapusudur

Ali'yi sevmeyen gülmez
Özü olgunluğa ermez
Gözü gerçekleri görmez
O insanın tortusudur

Emek çekmeden yediğin
Çalıp ele geçirdiğin
O senin bayram dediğin
Bizce keşiş yortusudur

Derviş Kerem vur topuzu
Dağdan ürküttün domuzu
İmamın yediği kuzu
Haramın en koyusudur

— 9 —

Birlik

Ali'nin yolunca ey can
Sarmaş dolaş olalım mı
Gönül eri Hacı Bektaş
Sevgisini bulalım mı?

Nice canlar gelir gider
Toprağından özlem tüter
Eğriler doğruya yeter
Bu ocakta kalalım mı

Yeniliğe gönül verdik
Erdemle birliğe erdik
Kardeşlik gülleri derdik
İli ele alalım mı?

Sözümüzde yalan yoktur
İşimizde dolan yoktur
Şunu bunu talan yoktur
Suya kayak salalım mı?

Söylediğim sözü anla
Özünü pekiştir canla
Alay edilmez insanla
Sevgi ile dolalım mı?

Elin elleri uzundur
Usunu önde bulundur
Bize oynanan oyundur
Bu oyuna dalalım mı?

— 10 —

Gülüm Söyler Gülüm Dinler

Dizilir canlar oturur
Gülüm söyler gülüm dinler
Dolular dolaşır durur
Gülüm söyler gülüm dinler

Bir arada gelin kardaş
Hepsi birbirine yoldaş
Dil çözülür yavaş yavaş
Gülüm söyler gülüm dinler

Gelir canlar buluşurlar
Güler söyler konuşurlar
Dolu dolu tokuşurlar
Gülüm söyler gülüm dinler

Açılır birlik kapusu
Görünür erler ulusu
Sözü gönüller dolusu
Gülüm söyler gülüm dinler

Geceler döner gündüze
Yokuşlar ulaşır düze
Gelirler hepsi yüzyüze
Gülüm söyler gülüm dinler

Derviş Kerem sür atını
Çıkar dolunun tadını
Gün gelir senin adını
Gülüm söyler gülüm dinler

Sunalar var dizi dizi
Görünce kaçarlar bizi
Avcılar sürerler izi
Böyle gelmiş böyle gider

Derviş Kerem bak çağına
Yaş geldi son durağına
Bakan geçer toprağına
Böyle gelmiş böyle gider

İGAZİ

Asıl adı Raşit Tanrıkulu'dur. 1921'de (1377) Yozgat'ın Kuyumcu köyünde doğdu. Düşünde Hazreti Ali'yi görür. Igazi mahlasını veren Hz. Ali ve evlatlarının sevgisiyle dolup taşar. Dinin ve tarikatın ummanına dalar. Güzellikler, inciler toplar. Şiirlerinde yazılarında bu gerçekleri, değerleri insanlara ulaştırmak için çırpınır. Hakkın yoluna düşer, okur, dinler öğrenir, öğretir. İçindeki aydınlığı herkese ulaştırmak ister. Fazlı Yezdan'ın "Cavidanname-i Sagir" adlı yapıtını yayınladı. "Cemde Makamlar ve Oniki Hizmet Bilgisi" adlı yapıtlarında tarikat bilgilerini ve bir kısım şiirlerini topladı.

—1—

Sebeb icadına evvel cihanın
Mimarı Muhammed Ali dediler
Vasfın beyan edem ruh-i zibanın
Cümle ruhlar buna beli dediler

Bir adem halketti dünyaya saldı
Evlad-ı ademle cihana doldu
Şit'ten ayrılan kol hem naci oldu
Her kuşak bunlara ulu dediler

Derd ile sevdayadüştü **Ilgazı**
Sinesine koydu aşk ile közü
Darı çeç üstünde etti niyazı
Horasan'dan gelen Bektaş dediler.

—2—

Evvel şeriat geldi dilime
Ehlibeyt'e hizmet etmeli imiş
Tarikat bir doğru yoldur bilene
Buna da belli ki gitmeli imiş.

Hakikatın sırrı nefsin islahı
O zaman bulursun yüce Allahı
Dilinden düşürme kelamullahı
Üç sünnetle yedi farzı tutmalı imiş

Marifet kendi sırrını bilmek
Kendi kendisinden haberin almak
Arayıp özünde rahmanı bulmak
Hakikat irşada yetmeli imiş

Birinci sünnet örte ayıbı
Ol zaman bilir emr-ı tayyıbı
İkinci sünnetle vara **Igazı**
Halktan Hakka doğru gitmeli imiş

—3—

Ne hoş gördüm seyr-i âlemde sizi
Yetiş ya Muhammed esrara geldim
Ateş-i aşkınla yandırdın bizi
Efkârınla dolu hem zara geldim

Seyreyledim bu halimi bilmedim
Size karşı iyi insan olmadım
Bunca yaşadım aradığım bulmadım
Leyli nehar gamı efkara geldim

Manende göründün aciz kuluna
Emr-i ruhsat verde gidem yoluma
Meylettirme beni dünya malına
Azmi arzum budur didara geldim

↓ Hiç gülmedim cihanda herdem ağladım
Özümü sözümü dosta bağladım
Yazdım methini kitap eyledim
Bade-yi aşkınla madere geldim

Ya Muhammed seni görmek ne hoş ki
Gönlümde açılır aşkın gülleri
Görünce kametin selvi dal gibi
Şahlar şahı Haydan-Kerrara geldim

Herdem ahuzarım Muhammed-Ali
Sevenler buldular hem doğru yolu
Şahım kabul eyle **Igazı** kulu
Derdime derman ben cara geldim.

—4—

Gelmişem kapına isterim derman
Her derdin dermanı sendedir sende
Emr-i İlahi'den olursa ferman
Her derdin dermanı sendedir sende

Kim geldi dergaha muradın aldı
Hakk'ın emri ile mahmsubun buldu
Aşık maşukuna yandı kül oldu
Her derdin dermanı sendedir sende

Derdimin dermanı senin şanında
Ali makam gizli ulu kanında
Adalet hisleri var mekanında
Her derdin dermanı sendedir sende

↓ Her nebi ile gizlice geldin
Muhammed ile aşikâr oldun
Bir nice zaman karnında kaldın
Her derdin dermanı sendedir sende

İbrahim ile nara atıldın
Nuh ile tufana orda tutuldun
Bir zaman gemiyle deryada kaldın
Her derdin dermanı sendedir sende

Şeytanı gemiden sen geri attın
Adem secdedeyken şeytanı ittin
Kara reis gemisini sen tuttun
Her derdin dermanı sendedir sende

İgazi kulunu yaktın yandırdın
Şu alemi rahmetinle kandırdın
İbrahim'in ateşini söndürdün
Her derdin dermanı sendedir sende

—5—

Günahla dolmuşum yoktur sevabım
Affına sığındım ben sana geldim
Suçum bildim gayri yoktur cevabım
Affına sığındım zatına geldim

Rahim ismin var bağışla bizi
Herdem sana ayan kulların özü
Kul olan sultana eder bu nazı
Affına sığındım zatına geldim

Makamın yücedir zatındır Ali
Bilmişem suçumu demişem beli
Bir İsmin Alidir bir ismin Veli
Affına sığındım zatına geldim

Ben bir aciz kulum eyle merhamet
Dermanım kalmadı sen eyle imdat
Gelmişem kapına elaman mürvet
Affına sığındım zatına geldim

Cihanın halkına sebeb sen oldun
Yusuf'un çahına imdat sen oldun
Muhammed'in carına yeten sen oldun
Affına sığındım zatına geldim

Igazı günahkâr kulundur beli
Derdimin dermanı Muhammed Ali
Pirimiz ustamız Bektaşi Veli
Affına sığındım zatına geldim

—6—

Bir mahbub simaya mail olmuşam
Bu yüzden gam efkar zar benim benim
Haktan gelen şeye gail olmuşam
Zulmüne katlanmak zor benim benim

Yarin yarenine çok olur nazı
Gahi zulmü olur yaralar bizi
Aşıkın derinden yanıyor özü
Sinemi yandırır kor benim benim

Gönül bahçesinde açılsa güller
Ona gelir konar herdem bülbüller
Gülüne zar eder söyleşir diller
Gülde biten diken har benim benim

İlim okuyarak bilmedim kendim
Karlar eridikçe yıkıldı bendim
Dağlarda taşlarda bulurum sandım
Aradım kendimde yar benim benim

İgazi der ilim kendin bilmektir
Ders alıp mürşitten irfan olmaktır
Her taşa başını vuran ahmaktır
Gönül kabemdeki putları kır benim benim

İLGİLİ KAVRAMLAR

1 - HADİS: Genelde, "rivâyet, söylenti, söz" anlamlarına gelir. Yaygın deyim anlamı, Hazret-i Muhammed'in güzel ağzından çıkan ve Müslümanlara yön veren sözlerdir. Yüce Peygamberimizin ölümünden sonra İslâm dini üç kıtaya yayılırken dünya sorunlarıyla ilgi olarak açıklanması, yanıt alınması gereken bazı gereksinmeler doğmuştur. Kur'an, dünya ve âhiretin bütün hükümlerini ana ilkelerde toplamış, ayrıntıya girmemiş olduğundan küçük sorunları bizim aklımıza bırakmıştır. bizler de Allah'ın, bizlere verdiği nimetlerin en büyüğü olan akla başvurmadan önce Peygamberimizin sözlerine Hadis'lere ön plânda yer veririz. Yüce Muhammed'ten, pek çok Hadis ileten çıkmıştır. Bir bölümü sağlıklı, dayanıklı kesin olan, Kur'an'la bir çizgide toplanmış olan Hadis'ler yanında yüz binlerce dayanaksız Hadis oluşunca ortada çelişkiler doğmuş, iyi niyetle de olsa uydurulmuş Hadis'leri, gerçeklerinden ayırma gereği doğmuştur. İşte Buharî'nin Sahîh-i Buhârî dediğimiz kitapta topladığı Hadis' ler, genellikle gerçekleridir. Bununla birlikte onlar aramda da bizi düşüncede çelişkilere götürenlerine rastlıyoruz.

İnanılacak Hadis' ler konusunda "İmâm- ı a'zam Ebû Hânife" diye ünlenmiş olan Sabitoğlu Numan'ın bir sözünü kılavuz alalım, dikkatten uzak tutmayalım: "Bir söz ki Kur'an esaslarına ve akla uymaz, o söz Hazret-i Muhammed'e âit olamaz.

2 - EYVALLAH: Hemen hemen bütün islami tarikatlarda bir şeyin varlığını doğrulamak için kullanılır. Bektaşiler bu deyime, bir de "Allah, Eyvallah"ı, eklemişlerdir. Müslümanların Allah rızası için, kutsal kitapları olan Kur'an-ı Kerim'e göre yapacakları iyilik, okuyacakları Kur'an, dua, kesecekleri kurban gibi türlü eylemleri ve Tanrı' ya dönük kullukları, kesinlikle Allah için yapmaları gerekir. Ulu Tanrı' nın hoşnutluğunu sağlmak amacıyla yapılan tüm iyilik ve kullukların sevabı, ölen yakınlarının ruhuna gönderilir. Allah' ın rızasını, hoşnutluğunu istemeden yapılan iyilikler, Tanrı katında makbul sayılmazlar.

ŞEKİP ŞAHADAROĞLU

1932 yılında Çorum'un merkeze bağlı Evci Ortakışla köyünde doğdu. Babası Âşık Hasan'dır. Annesi Sultan'dır. Savurgan Oğulları namıyla yörede söylenirler. 8 yaşında iken babası tarafından saz dersi almaya başlamıştır. Âşık Hasan, ancak Şekib'in saz çalıp âşık olacağı için ona sazı öğretmiştir. Âşık Şekip Şahadaroğlu birçok ünlü âşıklar ile gezmiş dolaşmıştır. 396 şiir, deyiş, övgü, nazire gibi eseri vardır. Yakında bir kitapda toplamayı düşünmektedir. Âşığın üç kız iki oğlu vardır. Atatürk'çü görüşe sahip Âşık Şekip daima birlik ve beraberlik için şiirler yazmıştır. Çeşitli bantlarda, kasetlerde sesi yurdun her köşesinde dinlenmektedir. Radyoda TV'de ara sıra program yapmaktadır. Konukları çok seven Şekip Şahadaroğlu'nun Çorumdaki evine günde gelip gidenin sayısını kendisi de bilmemektedir. Çorum'da oturur. Âşık Şekip güzel şiirlerine şiirler katmağa devam etmektedir. Temmuz 1998 tarihinde Hakka yürüdü.

—1—

Ben seni severim sen olma uzak,
İkimiz bir gönül olsak ne güzel.
İnsansak insana kurmasak tuzak,
Sevginin yolunu bulsak ne güzel.

↓

Zekânın tacıdır olgun yönlerim,
İnsanla şöhrettir gerçek günlerim.
Gönül deryasına akan sellerim,
Aşk ile dökülüp dolsak ne güzel.

Bilgisiz bir beyin boş bir dağ olur.
Gerçek fikir ölmez yaşar sağ olur.
Bir insan aklını kendi doğurur,
Fikrimizce insan kalsak ne güzel.

Ne dedeyim, ne hocayım, ne şeyhim,
Hoş gönülde varım, yoklara yokum.
Kara gün dostuyum ak günde akım,
Dostun kıymetini bilsek ne güzel.

Kıssadan bir hisse alsak ne güzel.
Gerçek maya ile bedenim canım,
Şekip der böyledir dinim imanım.
Ehl-i İrfan ile geçti zamanı

—2—

Varsın eller bize ne derse desin,
Hakikata bağlı yolumuz bizim.
Her yerde bizlere yardım eylesin,
Allah bir Muhammed, Alimiz bizim.

↓

Ehl-i İrfan insanların yâriyiz,
Çoban haktır, bozulmayan sürüyüz.
Bacı kardeş bir kovanda arıyız,
Dünyaya tat verir arımız bizim.

Cihana dostluk ve barış getirdik
Sevgi bulduk kötülüğü yitirdik.
Bu cennet toprakta neler bitirdik,
Burcu burcu kokar gölümüz bizim.

Uygarlıkta beş kıt'anın biriyiz,
Yediden yetmişe vatan eriyiz.
Şehit olup ölsek bile diriyiz,
Çünki böyle dedi ulumuz bizim.

Şekip der ağlarım gülemem kardeş,
Cahilin peşinden gelemem kardeş.
Vatanım bir bütün bölemem kardeş,
Atadan, dededen malımız bizim.

—3—

İnsanlığın yunağında arındık,
İşte böyle oldu azametimiz.
Hamdolsun ki nedametten ayrıldık,
Rahmanî sevgidir ibadetimiz.

Gerçeklerin deryasına dalınca,
Hak aşkıyla bedenimiz dolunca.
Muhammed'den kısmetimiz alınca,
Şahimerdan oldu velayetimiz.

İnsanlığa hizmet için gelmişiz,
Pirimizden böyle himmet almışız.
Hak sıfatı âdemdedir bilmişiz,
İnsanı sevmektir kerametimiz.

Aşk ehlini bilmeyenden kaçarız.
Sarrafsız altına kıymet biçeriz.
İsteyene rahmet şefkat saçarız,
Sanmayın yokmudur merhametimiz.

İkrar vermiş isek orda dururız,
Yaşamamız bizi bizden sorarız.
Şekip Hak'kı özümüzde ararız,
Kendimizi bilmek şehadetimiz.

—4—

Vara bilmek için Merihe, aya,
İlime, bilime çalışmak gerek.
Örnek olmak için koca dünyaya,
Doğu batı ile yarışmak gerek.

Türkler şu dünyada olmadı köle,
Çokları bizlerden yemiştir sille.
Zafer bayrağını alınca ele,
Cepheden cepheye erişmek gerek.

Kurtuluşta temel sağlar milletiz,
Tarihlerde şanlı olan devletiz.
Kahramanlık yiğitlikte şöhretiz,
Ataya, dedeye erişmek gerek.

İmanımız Kur'an, tapumuz mabut,
Tek bir kelimeyle olmuşuz mevcut,
El ele vermişiz olup yek vücut,
Gönlümüz sulh ister barışmak gerek.

Vatan bize Atamızdan yadigar
İzindeyiz dünya duysun aşikâr
Şekip kılıcımız elde Zülfikâr
Zamanı geldikçe vuruşmak gerek.

GÜLLÜŞAH BACI

Günümüz ozanlarından birisidir. Uşakta doğdu. Hüseyin ağanın kızıdır. Küçük yaşta maniler söylemeye başladı. Aşıklık eğilimi Aşık İhsani ile tanışıp evlendikten sonra daha gelişti. Eşi Aşık İhsani ile Türkiye'nin bütün il ve ilçelerini dolaştı. Daha sonra İstanbul'a yerleşti. Halen Cağaloğlunda "Güllüşah Bacı Kitapevi, şahibidir. Garip ve Elif adında iki cocuğu vardır. Aşık İhsaniden boşandıktan sonra da aşıklık geleneğini sürdürmüştür. Çeşitli konularda şiirler yazmıştır.

Sen gittin gideli burada sensiz
Perişen hallerim tez gel efendim
Felek baltasını bana savurdu
Kırıldı dallarım tez gel efendim

↓ Zalim kader beni avladı erken
Ağzımda lokmalar büyüdü yerken
Derdimle başbaşa durup dırarken
Zehroldu ballarım tez gel efendim

Güllüşah'ım düştü caresiz hak
Döküldüm pazara aldım ihale
Araya gerildi bir metin kale
Kapandı yollarım tez gel efendim

- İNSAN -

İnsan, Allâh'ın ruhundan üflediği varlıktır. Bektaşi literatüründe ruh, nefes ve şuur mânalarına da gelmektedir. Bu nedenle 'Ona ruhumdan üfledim" cümlesinin bir yorumun da 'onu Tanrısal şuura eriştirdim' olarak alınır. Bu nedenle insan şuurlu tek varlıktır.

"İnsan Allâh değildir ama Allâh'ı yeryüzüne indirendir" derler. Eğer insan idrak ederek Allâh'ı bilmeseydi, Allâh yeryüzünde bilinemeyecekti. Kimse Allâh'ın "Allâh" olduğundan söz edemeyecekti. İşte bu nedenle yeryüzüne indirendir demektedirler.

İKİ KAVRAM

1 - TESBİH: Allah'ı yüceltme ve kutsallaştırmaya vesile olan 99 tane taşı içerik olan madde. Sözlük anlamı, "Allah'ı yüceltme" dir.

1 - TEVHİD: Arapça'da, birleştirmek demektir. Birlemek tek haline getirmektir. Arapçadaki ve İslâm dinindeki deyim anlamı, Allâh' ı birlemektir. Lâilâhe illallah, Muhammeden resûla'llah" kelime-i tevhîd' dir. Anlamı şudur:

(Allah'tan başka Tanrı yoktur. Hazret-i Muhammed O'nun elçisidir.)

Tanrıya doğru manevi bir yolculuk olarak tanımlanan tasavvuf yaşamın durakları, tanrısal durumları belirlenirken tevhidin bunda büyük etkileri, yönlendirmeleri olduğu saklanamaz. Önce beserî niteliklerin tanrısal niteliklere dönüşmesi, sonra peygamberlik kurumuna yakın "hatem-i enbiya" ya karşılı olarak "Hatemul-evliya" son veli düşüncesi ortaya çıkarıldı. Velinin olağanüstü güçler taşıdığı inancı yayıldı. Evren varlığını ve işleyişini bir veliler yönetimine (rıcal'ül gayb) borçluydu.

Tanrı bütün ad ve nitelikleriyle velide tecelli ediyor. Onun ağzından konuşuyordu. Buraya değin gelen tasavvuf islam bilginlerinin eleştirisine uğradı. İleri gelenleri öldürüldü, sürüldü. Bunun üzerine Muhyiddin Arabi (ö.1240), varlığın birliği (Vahdet-i Vücud) öğretisine dayalı felsefesini bir sisteme dönüştürdü. Bu kurama karşıt kuram olarakta fena kuramını beka kuramıyla dengelemek ya da onları islam kuralları açısından yorumlamak yolu sayılan kuram izledi. Birincinin reddetdiği akıl ve düşünceye önem verdi. Varlığın birliği öğretisinin karşısına, görülenlerin birliği (Vahdet-i şuhud) öğretisi çıkarıldı. Bu doğrultuda Muhasibi (ö. 857) Cüneyd-i Bağdad-ı (ö. 910), Serraç (ö. 988), Ebi Talip Mekki (ö. 996), Kelabazi, (ö. 995) Kuseyiri (ö. 1072), Hucviri (ö. 1072), Gazali (ö. 1111) ve Sir hindi (ö. 1624) gibi mutasavvıflar çalışmalar yaptılar.

MEHMET ALİ ÇARIKÇI BABA

Son yüzyılın Bektaşi ozanlarından biridir. Kırcalı'dır. Lüleburgaz'ın Turgut Bey köyünde oturan, Bektaş Kavas Baba'dan el alarak, tarikata girdi. Tire Horasan'lı Ali Baba tekkesi postunda oturan Hasan Balım Baba'dan icazet alıp Baba oldu. Lüleburgaz'ın Turgut köyünde oturdu.

Emekli köy öğretmeni idi. Çorlu da otururdu. 1983 yıllarında öldü Çorlu mezarlığında gömülmüştür. (T. **Koca**)

Nefeslerinden bir tanesini sunuyoruz:

Hünkâr Hacı Bektaş Veli pirimiz
Tarik-i nazenin Bektaşiyiz biz
Hak Muhammed Ali'dir meşrebimiz
Tarik-i nazenin Bektaşiyiz biz

Hakkın eli eteğinden tutarız
Çocuk gibi olur ağlar sızlarız
Boş dönmeyiz muradımız alırız
Tarik-i nazenin Bektaşiyiz biz

On iki imama bağlı başımız
Erenler evinde kaynar aşımız
İmam Hüseyin'den izzet tacımız
Tarik-i nazenin Bektaşiyiz biz

Yetmiş iki fırkadan cüda olduk
Gürûh-i naciye ilhak olunduk
Ehl-i Beyt-i Resûle mahrem olduk
Tarik-i nazenin Bektaşiyiz biz

Mehmet Ali Baba abdal serseri
Gerçekler aşkına veririz seri
Pirimizden aldık lâl ü gevheri
Tarik-i nazenin Bektaşiyiz biz

Cüda: *Ayrı düşmek* — **Tarık - i nazenin:** *Bektaşilik* — **Mahrem:** *gizli* — **İlhak:** *katılma*

ÜÇ DİN

Aslında müslümanlık din olarak, Yahudi Tektanrılığı ile Hiristiyan Genelleştiriciliği (Universalisme) karışımından ibarettir. Bu üç din Tektanrılı dinlerdir. Her üç dinde de Tanrı tanımları yaklaşık olarak birbirine benzer. Peygamberleri Musa, İsa ve Muhammed'dir. Musa ulusçudur. İsa insancıldır, Muhammed kentsoyludur, İsa'nın yoksulluğuna karşı Musa Pragmatikdir (Yararcıdır). Muhammed orta sınıfın adamıdır, zenginliğide yoksulluğuda hoş karşılamaz. Tevrat söze dayalıdır, İncil İsa'dan sonra yazılmıştır. Kuran Cebrail aracılığıyla okunup tebliğ edilmiştir. Hz. Muhammed tarafından yazdırılmış ve ezberletilmiştir. Kuran vahyolunmuştur. İslamiyette ruhban sınıfı yoktur. Ancak eylemli durumda İmamlar, hocalar, vaizler, müftüler, şeyhülislamlar, diyanet başkan ve memurları bu sınıfı oluşturur. Musevilikte hahamlar, Hiristiyanlıkta kilise papazları, rahipler ruhban sınıfını oluştururlar. Musevilikte, Hiristiyanlıkta, ve Müslümanlıkta ibadet şekilleri, tapınmalar değişktir. Müslümanlık, Museviliği ve Hiristiyanlığı tanıdığı halde Musevilik ve Hiristiyanlık müslümanlığı tanımaz, kabule yanaşmaz. Kuran, Tevrat ile İncilin değiştirildiğini açıkça söyler.

Dinlerin farklılığı ve ayrılığı ne yazıkki insanları ayrı ayrı fıkralara kamplara ayırmıştır. Bu nedenle aralarında büyük düşmanlıklar, kanlı trajediler yaşanmıştır.

DAVUT SULARÎ

Asıl adı Davut Akbabadır. 1925 yılında Erzincan'ın Çayırlı ilçesine bağlı Karahüseyin köyünde doğdu. Babasının adı Veli'dir. 17 yaşında düşünde dolu içmiş. Yunus Emre ile Sümmaniden etkilenmiş, Beyhanî ile Serdari'yi etkilemiştir. 1950-1965 yılları arasında İstanbul Radyosunda yerel sanatçı olarak çalışmış. Ali Ekber Çiçek ile Belkis Akkale sazından ve okuyuş biçiminden etkilenmişlerdir. Ülke içinde ve dışında bir çok konserlere katılmış, çalıp söylemiştir. Kemalî, Serhat Aşık, Sularî adlarını kullanmıştır. Halk şiirindeki geleneksel anlayıştan toplumsal gerçekçiliğe yönelmiştir. Aşk, ayrılık, doğa temalarını da şiirlerinde işlemiştir. Mezhep çatışmalarına karşı çıkmış, barışı ve kardeşliği savunmuş. Atatürk'ü övmüştür. 17 Ocak 1985'de Erzincan'da ölmüştür.

On yedi yaşında mâna âleminde bâde içen güçlü bir âşık. Kırkbeş yılı aşkın bir zaman, âşıklık geleneğini sazıyla, sözüyle, sesiyle başarıyla yürüttü. Adını yurt içinde ve yurt dışında duyurdu. Büyük annesinin çocuğu olmadığı için babası Veli, çocuğunu ninesine vermiş. Dedesi Kaltık Mehmet Ağa tasavvuf şairiydi. Dedesi genç Davut'a saz çalma, şiir söyleme ve türkü yakma zevkini aşıladı.

Âşıklık geleneğinin, her türünde başarılı örnekler vermiş yaktığı türküler bu gün dahi usta Malk türküsü sanatçıları tarafından TV de plâk ve kasetlerde okunmaktadır. Ankara ve İstanbul radyolarında dört yıl usta bölge sanatçısı olarak çalışmıştır.

Âşıklar Bayramı'nın Konya'da yapılmasında emeği geçti. Usta âşık türkü, atışma, güzelleme dallarında büyük bir yetenek sahibiydi. Doğu Anadolu'da dilden dile anlatılan masal, öykü ve söylenceleri şiirleştirdi. Bunları sazıyla etkili bir makam ve deyişle dost meclislerinde sundu.

—1—

Şu havayı gölün payedârından,
Yarana elveda edelim, yeter.
Yedi nar sunanlar yandı narından,
Cehennemden çıkıp gidelim yeter.

Payedar eyledi gönlümdeki his,
Dünyada insanın düşmanı nefis.
Başıma toplanan kemalli meclis,
Aşk ile muhabbet tadalım yeter.

↓

Ben dervişem hoşça kervan düzmüşem,
Gönlüm bahar yeli gibi sezmişem.
Dalgıcım aşk deryasında yüzmüşem,
Naz etme ey bülbül sedalim yeter.

Davut Sularî'yim mâna-yı natık,
Biz arif ehline uymuşuz artık.
İlm-i cavidandan mücevher sattık,
Gönül kervanını güdelim yeter.

—2—

Şu divane gönlüm bahar çağında.
Bülbülüm ne çare ötemiyorum.
Ceylanım kayboldu geçti bağımdan,
Fakat kement atıp tutamıyorum.

Bana derler sen de gel, geç, o yardan,
Halil gibi cismim kurtulmaz nardan.
Ben de Mansur gibi kurtulmam dardan,
Ser veririm Billah geçemiyorum.

Âlemin sözünden yandım yakıldım,
Şükür aşkın kantarına çekildim.
Katre idim göl, ummana döküldüm,
Kem sözü, zehirmiş içemiyorum.

Aslım cinsim ola Mansuru Hallaç,
Dost olan dostuna olurmuş muhtaç.
Derler, **Davut Sulari'** ye gözün aç,
Dumandır etrafım açamıyorum.

—3—

Bir meleğin yaktığını,
Mürşidime diyeceğim.
Bir neşteri çaktığını,
Dost gönlümde duyacağım.

Aşk elinden Ceyhun oldum,
Kaynayup kaynayup doldum.
Cavidandan kısmet aldım,
Aşk gömleğin giyeceğim.

Bana vardır ruh-u mestan,
Gör ki zalim, oldum hastan.
Ne bağım var, ne de bostan,
Rızkıma baş eğeceğim.

Geceler gündüz ayarı,
Deli gönlüm eder zari.
Kaybettim gül yüzlü yari,
Uğruna baş koyacağım.

Davut Sulari'yim yekta,
Destim mağrıp maşrık Hak'ta.
Beden fani, ruh mutlakta,
Kaderime uyacağım.

—4—

Âlemin içinde böyle gezerim,
Kahır çektim cananımdan ötürü.
Döğe döğe kara bağrım ezerim,
Dertli oldum sultanımdan ötürü.

Gel yareli gönlüm ağlama sakın,
Zamanı mahbuba bağlama sakın.
Her gördüğün çöle çağlama sakın,
Bir ol nazlı meydanından ötürü.

Cennet-i âlâda dört ırmak kevser,
İki tatlı, iki acıymış meğer.
Meyveli bir ağaç dalını eğer
Meçhul olan o mekândan ötürü.

Telli turna gider semadan öte,
Er odur ki mürşid eteğin tuta.
Gül odur ki bağın içinde bite,
Muhammed'in teri candan ötürü.

Kemalâtın artsın şuara esman,
Fikrini artırsın halk eden Sübhan.
Dü cihan yoldaşın dil ile iyman,
Hoş devranı Habibandan ötürü.

—5—

Yaban gülü müsün sarp kayalarda,
El değmeden solacağın belliydi.
Ey vefasız, derde saldın başımı,
Taştan taşa çalacağın belliydi.

↓ Kara çalı gül olamaz demiştim,
Üç beş katre sel olamaz demiştim.
Elin kızı kul olamaz demiştim,
Melül mahzun kalacağın belliydi.

Serhat âşık telin sazın yanında.
Şahı sever o avazın yanında.
Gözbebeğim o şahbazın yanında,
Sularî'siz kalacağın belliydi.

—6—

Vatandaştan oy almaya
Gelecekmiş hilafetçi
Bir erkeğe dört tane avrat
Verecekmiş hilafetçi

↓ Kilidi cenette kalmış
Anahtarı emre almış
Softanın birisi vermiş
Açacakmış hilafetçi

Afyon Eşkişehir gözler
Konya Adana da özler
Her ilimiz bunu izler
Erecekmiş hilafetçi

Bir kocaya dört tane avrat
Verecekmiş hilafetçi
Yetmiş huri hizmetini
Kılacakmış hilafetçi

Bir erkeğe dört tane hatun
Verecekmiş hilafetçi
Beş yüz yıl gerisin geri
Gidecekmiş hilafetçi

Çarşaf peçe giydirecek
Sulari, der ayrılacak
Gericilik uyduracak
Şeriatcıymış hilafetçi

Yekta: *Tek* — **Mahbub:** *Sevgili* — **Kemalat:** *Olgunluk, yetkinlik* — **Neşter:** *Bıçak* — **Sema:** *Gök* — **Payedar:** *Rütbeli, itibarlı* — **Katre:** *Damla* — **Melül:** *Üzgün* — **Mahzun:** *Yaslı* — **Serhat:** *Uçsınır* — **Hilafetçi:** *Halife yönetimi isteyen.*

DİYALEKTİK

Diyalektik Fransızca kökenli bir sözcüktür. Osmanlıcası cedel Türkçesi eytişimdir. Varlıkların, karşıtların çatışması sonucu, oluştugunu öne süren felsefe kavramıdır. Varılkların, karşıtların birliği ve çatışmasıyle oluştuğunu savunan bir yöntemdir.

İnsanın dilini kullanmaya başladığı andan başlayarak yepyeni bir diyalektik doğmuştur diyebiliriz. Bu diyalektik, dil - düşünce diyalektigidir. İnsan özgürlüğü dilin işlevini yapmaya başladığı günden itibaren gerçekleşme yolunu tutar. Düşüncenin dile bağlılığı kanıtlanmıştı. Konuşmadan düşünce yetisi daha sonraki evrelerde gelişmeye başlar. Dil ve düşünce, birbirini karşılıklı etkileyerek, genel diyalektiğin içinde, çok hızla gelişen özel diyalektiğe dönüşme görünümü sergiler. İnsan sözcüklerle özetleyerek dünyanın fizik yükünden kurtulur. Kişi bilgi elde edebilmek için harcamak zorunda oldugu gücü ve süreyi kazanır. Artık onunu gitmesi, görmesi, dokunması bulması, işitmesi, araması, koklaması, tatması gerekmez. Bütün bunlar için düşünmesi yeter. Dil ve düşünce diyalektiği, geçmişle geleceği birleştirmiş, uzaklığı yakına getirmiştir. İnsan tasarlar. Hayvan tasarlamaz. İnsan düşünür hayvan düşünmez. Hayvan geçmişini bilemez, insan bilir, insan dillenerek uzayı ve zamanı eline geçirir. Eğitilmiş bir köpek başka bir köpegi egitemez. **(R. Emerson)**

Evrenin temel ilkelerinden biri de diyaletiktir. Başta Hegel, Marx olmak üzere bir çok düşünür diyaletik kavramı üzerinde kafa yormuş, inceleme yapmıştır.

HÜSEYİN ZEKİ BABA

20. yüzyıl Bektaşi ozanlarındandır. Karaağaç'taki Hasib Baba tekkesinin postuna geçti. Dedesi, bu dergâhın kurucusu olan Hasib Baba idi. Babası Hakkı Baba dan sonra bu dergahın şeyhliğini kendisi yürüttü.

Hüseyin Zeki Baba, o dönemin ünlü bir şeyhi idi. Samih Rıf'at beyin mürşididir. Güzel, içli nefesleri vardır.

Hak Muhammed Ali kıldı inâyet
Erenler cem'oldu meydânımıza
Bir Pîr'i azizden adlım icâzet
Çekildi tekbirler kurbânımıza

Muhammed Ali'den giymişiz tâcı
Şübhesiz olmuşuz gürûh-i nâcî
Derdlere dermandır zahme ilâcı
Bulur hep girenler erânımıza

Bir araya geldi cümle erenler
Can gözüyle Hak'kı daim görenler
Arzû edüb gelir tâlib olanlar
Sıdk ile dest urur damânımıza

Mahlasum **Zeki'** dir ismim Hüseyin
Dostuna dost olduk adûdan emin
Bu ilm-i vefâye eyledik tahsin
Aşk olsun dediler irfânımıza

İnayet: *İyilik* — **Cem'oldu:** *Toplandı* — **İcazet:** *Yalak izni, babalık, dedelik, halifelik belgesi.* — **Guruh - naci:** *Kurtulmuşlar topluluğu. Cennete girecekleri yarantı görülen temiz insanlar* — **Daman:** *Etek* — **Dest:** *El* — **Zahme:** *Vurma, darp darbe, yara* — **Adû:** *Düşman* — **İlm-i vefa:** *Dostluk bilimi* — **Tahsin:** *Aferin, övgü* — **Talip olma:** *Tarikata girme anlamına gelen bir deyim. Gönüllü tarikata girmek isteyince bir rehbere teslim edilir. Rehber gönüllüyü yetiştirir, tarikatı tanıtır. Aynı Cem için onu hazırlar. Usulleri öğretir. Hazırlığı tamamlayınca rehber durumu babaya yada dedeye bildirir, dede cem gününü belirler, çevredeki canları çağırır.*

İLGİLİ KAVRAMLAR

1 - BAYRAM: İslamda en büyük iki bayram, Ramazan Bayramı ile Kurban Bayramı'dır. Bayramlar, Medine'de ve Hz. Muhammed tarafından konulmuştur. Hicret'in ikinci yılında farz olan Ramazan orucundan sonra, ilk günü tutulan oruçlardan dolayı sevinc ve mutluluk anlamına bu bayram (Ramazan Bayramı) kutlanmıştır. Arapça "Şevval" ayının ilk üç günüdür.

Kurban Bayramı da "Zilhicce"nin 10, 11, 12 ve 13 günleridir. Bu bayramda Tanrı'ya yakınlık için kesilmesi zorunlu hayvanlara "kurban" denir. Kurban kesimi, İslamda zekattan sonra en büyük toplumsal yardımdır. Kurban kesimi için varlıklı ve borçsuz olmak gereklidir.

2 - KABE: İslamdaki en kutsal yerdir. Beytullah, Kabe-i Muazzama, Beyt-i Şerif, Harem-i Şerif adlarıyla da anılır. Dünyanın çeşitli yörelerinden gelen Müslümanlar çevresini dolaşarak hac borcunu yerine getirirler. Küp, toprak anlamınadır. Yerden yüksekliği 16 metredir, duvarları onar metreyi bulmaktadır. Söylencelere göre, Hazreti Adem'in dünyamıza gönderildikten sonra bağış dilediği ve bağışlandığı bir yerdir. Doğu kapısına Mütezem denir. Batı kapısı kapalıdır. Kuzeyde İsmail Taşı vardır. Temele bitişik çıkıntılar şadırvan diye adlandırılır. En önemli kısmı, İbrahim makamıdır.

3 - ASA: Bektaşilikte 'asa' ilmi sembolize eder. "Sopaya dayanma, ilme dayan" derler.

4 - TAÇ: Marifetin sembolüdür. Şekil farklılıkları açısından, Hüseyni taç, Edhemî taç, Şemsî taç ve Elifi taç gibi değişik taçlar kullanılmıştır. Bugün kutsal tören giysileri içinde yer alan Hüseynî taçtır. Taç aynı zamanda islam dinini de sembolize ettiği için ayrıca önem taşımaktadır. Kutsal giysiler içinde taç ile hırkanın ayrı bir yeri vardır. Pek çok yerde mezar taşlarının üzerinde bir taca rastlamak mümkündür. Bu tacların şekilleri ve mezar taşlarındaki yazılar çoğu zaman bize tarih açısından değerli bilgiler sunmaktadır.

AŞIK ALİ İZZET

Aşık Ali İzzet Özkan 1902 yılında Sıvas'ın Şarkışla ilçesine bağlı Höyük köyünde doğdu. Babası Muhtar Musa ağa, anası Kamerdir. Küçük yaşta saz çalmayı öğrendi. Köy köy dolaştı. Hacı Bektaş tekkesine girdi İzzeti adını aldı. İlk şiirlerinde bu adı kullandı. 1940'da Aşık Hüseyin Gürsoy'la Ankara'ya gitti. Halkevinde konuk edildi. Ülkü dergisinde şiirleri yayınlanmaya başladı. Köy Enstitilerinde Aşık Veyselle saz öğretmenliği yaptı. Plakları çıktı. Solculuktan yargılandı. 1961'de Aşıklar Derneğine girdi. Ankaradaki gecekondusunda 10 Ekim 1981'de öldü.

Önceleri Alevi-Bektaşi inancına bağlanan Ali İzzet toplumdaki değişimlere ayak uydurarak sosyal içerikli yergi ve eleştiri şiirleri yazdı. Halkçı, özgürlükçü çizgiden ayrı lmadı. Türkün sazından (1951), Aşık Ali İzzet Ağlıyor (1955), Kitap Küçük Dert Büyük (1956), Tellerde Muradın Alsın (1958), Şiirler (1963), Sürmeli (1966), Mühür gözlüm (1967), Kırkanbar (1974) adlı şiir kitapları yayınlanmıştır. Bir başka açıdan onun yaşamına baktığımızda ;

O belli bir öğrenim görmedi. âşık Sabrî'den saz dersleri aldı ve küçük yaşlarda âşık oldu. 22 yaşlarında Adana'ya giderek Çukurova'lı âşıklarla karşılaşmalar yaptı. Uzun yıllar yurdun çeşitli yörelerinde gezip dolaştı. Pek çok şiir söyledi ve şiirlerini zaman zaman çıkardığı kitaplarda topladı. Bazı türküleri de sanatçılar tarafından plâğa okundu. Bunlar arasında "Mecnun'um Leylâ'mı gördüm", "Şu sazıma bir düzen ver", Mühür gözlüm" gibi.

Ali İzzet Özkan, Konya'da yapılan Türkiye âşıklar Bayramı'na katılmıştır.

—1—

Güzele bakması çok sevap derler,
Güzellere güzel bakmak güzeldir.
Güzel yâr sevenler cennetlik olur.
Güzelinen yola gitmek güzeldir.

↓ Güzelinen güzel gezmek ne güzel,
Güzel adın güzel yazmak ne güzel.
Güzelinen bade süzmek ne güzel,
Güzelin elinden öpmek güzeldir.

Güzelin gün doğar güzel kaşında,
Güzelin inci var güzel dişinde.
Güzelinen güzel masa başında,
Güzel güzel lokma yemek güzeldir.

Güzelin nur damlar yanaklarından,
Güzelin bal damlar dudaklarından.
Güzelin güzel tut parmaklarından,
Güzellere hizmet etmek güzeldir.

Güzellere bakan gözler ağrımaz,
Güzel seven ölür emme çürümez.
Ali İzzet güzellerden farımaz,
Güzelleri candan sevmek güzeldir.

—2—

Bayrakların en güzeli
Türk bayrağı Türk bayrağı.
Sancakların en ezeli,
Türk bayrağı, Türk bayrağı.

Bazı Tuna'dan su içer,
Bazı Hindistan'ı geçer.
Bazı kanatlanır uçar,
Türk bayrağı Türk bayrağı.

Gazilerin donu sensin,
Şehitlerin kanı sensin.
Memleketin şanı sensin,
Türk bayrağı, Türk bayrağı.

Kudretli bir bakışın var.
Derya gibi akışın var.
Ayyıldızlı nakışın var.
Türk bayrağı, Türk bayrağı.

—3—

Bir Allahı tanıyalım
Ayrı ayrı bu din nedir?
Senlik benliği nidelim
Bu kavga döğüş kin nedir?

Issız dünyayı doldurdu
Kendini kula bildirdi
Kabil Habil'i öldürdü
Orta yerdeki kan nedir

İbrahim Kabe'yi kurdu
Nemrut ateşe buyurdu
Hak sevdiğini kayırdı
Yanmaz ateş sûzan nedir?

Yanmadı Davut'un eli
Zaptetmişti cümle ili
Süleyman'ın türlü dili
Kuşlar bilir per(i) cin nedir

Geçim için aldattılar
Ham yemeğe bal kattılar
Çoklarını yaldattılar
Huri Huri gılman nedir

Hak Yusuf'a hazur etti
Kardeşleri kuyuya attı
Züleyha peşinden tuttu
Aşk içinde buhtan nedir

Gökten kitap indirdiler
Kör sofular kandırdılar
Kerem Asli'(ya) yandırdılar
Bu asılsız yalan nedir

Musa Tevrat'a hak dedi
Fıravun aslı yok dedi
Isa İncil'e bak dedi
Sonra gelen Kuran nedir?

Cennet cehennem kurdular
Halkı böyle korkuttular
Hilafet davasın sürdüler
Bu geçimsiz sultan nedir

Gel bu söze hak diyelim
Yalanları yok diyelim
Gel Allah'a çok diyelim
Şu yer gök ay u gün nedir?

Ali İzzet batın ilmine
Nedir Cebrail Emin'e
İnan Rabbül alemine
Bu gavur müslüman nedir

—4—

Mühür gözlüm seni elden,
Sakınırım, kıskanırım.
Uçan kuştan esen yelden.
Sakınırım, kıskanırım.

Kavimimden, akrabandan,
Kardeşinden, öz babandan,
Seni doğuran anandan,
Sakınırım, kıskanırım.

↓ Beşikte yatan kuzundan,
Hem oğlundan, hem kızından,
Ben seni senin gözünden,
Sakınırım, kıskanırım.

Havadaki turnalardan,
Su içtiğin kurnalardan,
Geyindiğin urbalardan,
Sakınırım, kıskanırım.

Al-İzzet'i ancalardan
Elindeki koncalardan,
Yerdeki karıncalardan,
Sakınırım, kıskanırım.

—5—

Aşkın polisleri tuttu yakamı,
Ne alır canımı, ne de el çeker.
O zalim yâr benden kesti selâmı,
Ne bir mektup yazar, ne de tel çeker.

↓ Girdi dil şehrine sevda taburu,
Can yurduna hücum etti her biri.
Keder denizinde umut vapuru,
Ne batar kurtulur, ne de yol çeker.

Feleğinen geçinmiyor, İzzet'i,
Çirkin huyları var, kötü adeti,
Şu bendeki derdi, ahı feryadı,
Ne dağ taş götürür, ne de kul çeker.

— 6 —

Şu sazıma bir düzen ver
Tellerde muradın alsın
Gel beni bir tenhada gör
Dillerde muradın alsın

Elinden tutup gezelim
Harman döşe gül düzelim
Kalem ver adın yazalım
Ellerde muradın alsın

↓ Uğra bir gün bizim köye
Sana bakam doya doya
Dağ ceylanı in ovaya
Çöllerde muradın alsın

Kehribar benler gerdana
Düzen düzmüş tana tana
Bazı bazı çık seyrana
Yollarda muradın alsın

Ali İzzet görüşelim
Bugün bayram barışalım
Aç göğsünü sarışalım
Kollarda muradın alsın

—7—

Gidin kuşlar! gidin yazlar geliyor,
Elvan elvan renge boyanın, dağlar!
Turnalar gidiyor, kazlar geliyor,
Giyinin kuşanın, donanın dağlar!

Ak çiçekler domur domur göz verir,
Sallandıkça birbirine söz verir,
Gökler yere ninni söyler, haz verir,
Ala şafak söktü uyanın dağlar!

Kumrular dem çeker derelerinde,
Dudular seslenir tepelerinde,
Mart ile Nisanın aralarında
Göğerir çayırın çimenin dağlar.

↓

Akbulutlar birbirini kovalar,
Duman olur yüce beller, ovalar,
Kuşlar hengâmeyle yapar yuvalar,
Öter dertli, dertli, dayanın dağlar!

Ağaçlar burçlanır ağ çiçekleri,
Burcu burcu kokar dağ çiçekleri.
Efil efil eser bağ çiçekleri,
Yel vurdukça mavi reyhanın, dağlar!

Yaz bahar ayları geldi, **Al'İzzet!**
Ağlaşan bülbüller güldü **Al'İzzet!**
Dağ başları tandır baş'oldu **Al'İzzet!**
Sizde yatan ölmez, inanın dağlar!

—8—

Millet kan uykuda yurtta soygun var
Hırsız belli değil iz belli değil
Her tarafta oylum oylum yangın var
Ateş belli değil köz belli değil

Sağlar can veriyor ölüler vergi
Aslanlar şal giydi tilkiler kürkü
Her şey pahalandı geçim ne zorki
Çarşı belli değil bez belli değil

Sudan ucuz bizden fakir hızan yok
Gömlek yok, kefen yok mezar kazan yok
Hortladı istibdat dat yok düzen yok
Şeker belli değil tuz belli değil

↓

Gitti kahramanlar beyler paşalar
Kellere kalmıştır, şimdi köşeler
Koltuklara kurulmuştur paşalar
Koval belli değil saz belli değil

Oy dilencileri köy köy geziyor
Asılsız fasılsız vaad yazıyor
Varlık deryasında yokluk yüzüyor
Çoklar belli değil az belli değil

Ardıçlar kad(ı) oldu çamlar da müftü
Gaz yok tuz yok bez yok geçim ne zorki
Gücü yeter başkan oldu **İzzetî**
Ağız belli değil söz belli değil(1)

(1) Bu şiir 1958 yılında yazılmıştır. Aşık Ruhsati'ye benzek (nazire) dir.

— 9 —

Ağlasana ne duruyon gözlerim
Vatan garip iller garip ben garip
Öksüz yavrularım yetim kızlarım
Dağlar garip çöller garip ben garip

↓ Yalınız ben değil cihan perişan
Yurt sahipsiz fakir insan perişan
Yabancılar girmiş bostan perişan
Bülbül garip güller garip ben garip

İzzeti sabreyle ferman Allahtan
Gün gelir düzelir devran Allahtan
Memleket hastadır derman Allahtan
Mîllet garip, kullar garip ben garip

—10—

Kader torbasına elim uzattım
Tecelli kâğıdım karalı çıktı
Ömür defterine bir yol göz attım
Dertlerim içimde sıralı çıktı

↓ Kader beni kabdan kaba aktardı
Koşa idi bu dert bana yeterdi.
Evvel yanımızda bülbül öterdi
Şimdi baykuş kondu, haralı çıktı

Uğradığım pınar baştan kuruyor
Kader lamba yakmış beni arıyor
Kime iyilik etsem bir taş vuruyor
Dostum düşmanımdan ileri çıktı

Al'İzzet böyle kader ne yapsın
Böyle gelmiş, böyle gider ne yapsın
Hasta can veriyor doktor ne yapsın
Ciğer parça parça yaralı çıktı.

—11—

Mecnun'am Leyla'mı gördüm
Bir kerecik baktı geçti
Ne söyledim ne de sordum
Kaşlarını yıktı geçti

↓ Ateşinden duramadım
Ben bu sırra eremedim
Seher vakti göremedim
Yıldız gibi aktı geçti.

Soramadım bir çift sözü
Ay mıydı gün müydü yüzü
Sandım ki Zöhre yıldızı
Şavkı beni yaktı geçti.

Bilmem hangi burç yıldızı
Bu dertler yaralar bizi
Gamze oku bazı bazı
Yar sineme çaktı geçti

İzzeti bu ne hikmet iş
Uyur iken gördüm bir düş
Yar zülfünü kement etmiş
Boynumuza taktı geçti.

— 12 —

Yüzyıl yerde yatsa çürür mü ola
Şu sana sarılan kollar sevdiğim
Parça parça olsa durur mu ola
Adını söyleyen diller sevdiğim

Güzeller muhtarı, gökler meleği
Cennetler gelini, dünya bebeği
Köyün yakışığı yayla çiçeği
Getirir kokunu yeller sevdiğim

↓ Sabah gülü sağ elinde görünmüş
Harman döşe iki yıldız sarılmış
Ağ bebeğim anasından ayrılmış
Seni zaptedemez çöller sevdiğim

Ali İzzet güzellere taparım
Elin korda ayağını öperim
Bilsem gideceğin yolu yaparım
İncitmesin seni yollar sevdiğim

— 13 —

Ahır zaman kahramanı Atatürk
Türkiye'nin halı yaman oldu gel
Fitne fesat ellerinde kaldı mülk
Kardaşlar kardaşa düşman oldu gel

Asil Türk evladı ceza görüyor
Hainin hırsızın işi yürüyor
Kıtlık geldi açlık hüküm sürüyor
Acı soğan derde derman oldu gel

Şeyhi şeytan kendi şeytan çoğaldı
Hortladı istibdat adalet n'oldu
Her şeye zam geldi bir namaz kaldı
Yalancının sözü iman oldu gel

↓ Tac idi ay güneş başında Ata'm
Dünya eğilirdi karşında Ata'm
Allah'ın ordusu peşinde Ata'm
Deccal çıktı ahir zaman oldu gel

Söyle Yüce Tanrım Mehdi'yi salsın
Ali Battal Gazi beraber gelsin
Sana taş atanın eli kırılsın
Anayasa inkar güman oldu gel

Ali İzzet Özkan can seni gözler
Öksüz kalan vatan han seni gözler
Şerefli şöhretli şan seni gözler
Kafir yurdumuza mihman oldu gel

ÜÇ KAVRAM

1-VAHDET-İ VÜCÜD: Varlıkların birliği. Bu söz, bir tür İslam felsefenisinin de adıdır. Tüm varlıklar aslında Allah'ın varlığını temsil ederler. Allah'ın varlığından kopmuşlardır. Dünyadaki tüm varlıklara, gerçekte var gözüyle bakılamaz. Güzeller güzeli olan, tek kusursuz olanı Tanrı'ya, sonsuz aşkla ulaşmaktayız, O'nda birleşmek için denize akan ırmaklar gibiyiz bizler, "Tasavvuf" dediğimiz şeyin ruhu, özü işte bu vahdet-i vücûd'a dayanır. İslam, düşünürlerinden Muhy'iddin ibn'el Arabî, vahdet-i vücûd'a dayanarak tasavvuf felsefesini oluşturmuştur.

2- VAHDÂNİYYET: Ulu Allah'ın birliği, varlığı.

3- VELİYYULLÂH: "Allah"a yakın olma mutluluğuna erişmiş olan velî demektir. Halkımız, önce bu sözcüğün çoğulu olan evliyâ'yı benimseyip tekil olarak kullanmıştır. "Burada bir evliyâ var" gibi. Eski yüzyıllardan kalma bir sözcük olan "velî" "veyyullah" karşılığı olarak hâlâ kullanılır. Anadolu halkının dilinde velî'nin karşılığı "yatır" dır.

DÖNE SULTAN

Değerli araştırıcı Sayın Nejat Birdoğan'ın Anadolu'nun Gizli Kültürü Alevilik" adlı kitabında kadın Alevi ozanlardan sözederken "İstanbul'dan Naciye, Emine, Münire Bacılar, geçmiş yılların usta sanatçılarıdır.

Bu yüzyılın ilk yıllarında (1924) Seyyitgazi'nin Büyükdere köyünde doğan Döne Sultan bu alanın ustalarındandır. Her yil Eylül ayının başında Seyyid Gazi türbesini silip süpürüp tertemiz eden Döne Sultan, sorduğumuz soruları bile doğaçtan deyişlerle yanıtlıyor. (s:391). der. Döne Sultan hakkında bildiklerimiz bunlar.

—1—

Varın, kâinata, aşkı âleme,
Sığmaz ki kudretin levh ü kaleme,
Nurun ziya vermiş cümle âleme,
Lailahe İllallahım gel yetiş.

Emredip İsrafil sûru çalmadan,
Ruhlar ta ezeli cisim olmadan,
Ezrail de can almaya gelmeden,
Lailahe İllallahım gel yetiş.

Ol, Âdemi halk eyledi nihanda,
Ona lutfeyledi gizli, pinhanda,
İmanım var, ümidim sendü cihanda,
Lailahe İllallahım gel yetiş...

Ol sekiz cinana tûba ekmeden,
Şavkın rahmetinden kevser akmadan,
Cebrail'in kanadını yakmadan,
Lailahe İllallahım gel yetiş.

Gel **Dönem** zikreyle Ulu Hudâ'yı,
Arayanlar bulur elbet sevdayı,
Ben senden isterim derde devayı,
Lailahe İllallahım gel yetiş.

—2—

(HacıBektaş dergâhından dönerken söylediği deyiş)

Ali dedik debağına destine,
Hünkâr dedik meydanına postuna,
Kırklar meydanında yolun üstüne,
Dal durduk dârına cardan gelirim.

Yedi hane onikidir postları
Kumru söyler Naci okur sesleri
Açılmış goncalar gül nefesleri
Bal ettik kovanla sırdan gelirim.

Dönem dedi yüz sürünce dergâha
Gönülde gümanın kalmaz bir daha
Aslanın ağzından akar ervaha
Doldu badelerim pirden gelirim.

—3—

Devahı miraçtan geldi Cebrail
İzzetinen durdu himmet'ül hayır
Gelmedi yoluna ne tepe ne bayır
Gel Muhammed Mustafa'ya gidelim

Sekiz semavetin düzüne çıktı
Adalet burcunun gülleri koktu
Kevser ırmakları orada aktı
Gel Muhammed Mustafa'ya gidelim

Aslanı görünce diz üstü çöktü
Ağladı yüzünün yaşını döktü
Hatemi Muhammed ikrara tuttu
Gel Muhammed Mustafa'ya gidelim

Her iki cihanda Ali ser idi
Zülfikâr dufdülün eşki var idi
Güferini almaya ağız aradı
Gel Muhammed Mustafa'ya gidelim

Hatice Fatıma ervah-ı hastır
Al yeşil libasın onlara kestir
Hasan Hüseyini sinene bastır
Gel Muhammed Mustafa'ya gidelim

Ümmetin senedin eline verdi
Orada Seydullah Selman'ı gördü
Arifler katının sırrına erdi
Gel Muhammed Mustafa'ya gidelim

Firdevsi alanın içini gezdi
On iki kapının varını yazdı
Nizam teraziyi orada düzdü
Gel Muhammed Mustafa'ya gidelim

↓

Rızalık aldı yoluna vurdu
Yolunda kırkların varını gördü
Acildi kapısı içeri girdi
Gel Muhammed Mustafa'ya gidelim

Gerçekler demine hu dedi geçti
Ralimet yazılı postuna düştü
Kuran-ı azimi şan orada açtı
Gel Muhammed Mustafa'ya gidelim

İnne fetehna okudu dili
Rabbena saddakna açıldı yolu
Kemerbest bağladı çalındı eli
Gel Muhammed Mustafa'ya gidelim

O meydanda kaynayıp da coştular
Hülle donu kutlu kaftan biçtiler
Günahlının günahından geçtiler
Gel Muhammed Mustafa'ya gidelim

Rızalık suyunu eline aldı
Saçıldı mumine rahmetler oldu
O meydanın içi nur ile doldu
Gel Muhammed Mustafa'ya gidelim

Üçler, beşler yediler kırklar dedeler
Rıza lokmasını meydana kodu
Tarık eli ile tercüman yedi
Ger Muhammed Mustafa'ya gidelim

Döne Sultan himmetiniz var oldu
Allah bir Muhammed Ali Şir oldu
Hünkâr Hacı Bektaş Veli Pir oldu
Gel Muhammed Mustafa'ya gidelim

SÂKÎNE BACI

Gerçek kişiliği, yapıtları, doğum ve ölüm yılları bilinmeyen sakine Bacı 20. yüzyılda yaşamış, bir Bektaşi kadın ozanıdır. Eskişehirdeki Sultan Şûcâ şeyhi, Şair Ali Rıza Hâdi'nin kızıdır. Yaklaşık yüz yaşlarında öldüğü sanılmaktadır.

—1—

Ezelî kurdular erkânı yolu
Bu yolun sâhibi Muhammed Ali
Pirimi sorarsan Bektaş-ı Veli
Ali Veli gibi er bulunur mu

Erenlerin yolu bir gizli sırdır
Her ne arar isen orada vardır
Cümle cem ehlinde gönüller birdir
Arasan birinde gam bulunur mu

Oturmuş mürşidler dolu içerler
Dillerinden dürr ü gevher saçarlar
Günahlının günahından geçerler
Kusursuz günahsız kul bulunur mu

Üçler beşler o kapıyı açtılar
Muhabbete misk ü anber saçtılar
Haklıyı haksızı orda seçtiler
Suçlu olanlara yer bulunur mu

Mürşidler oturmuş yerli yerine
Kimse eremedi Ali sırrına
Hep dikildik erenlerin dârına
Mansur'un çektiği dar bulunur mu

Unulur mu düşkünlerin yâresi
Bulunur mu kalb evinde çırası
Bin Lokman'a varsa yoktur çâresi
Meded mürvet deyen can bulunur mu

Bizde içelim kırklar içtiği demden
Gönülde kalmasın kaygıdan gamdan
Hatice Fâtıma girdiği cemden
Arasalar böyle cem bulunur mu

Beni mest eyledin meyi içirdin
Fırsatın var iken elden kaçırdın
Doksan beş yaş ile günün geçirdin
Geçen günler gibi gün bulunur mu

Cem cemiyet cümle şeyden uludur
Ayn-ı cem kardeşler Ali kuludur
Üstümüzde duran kudret elidir
Böyle bir mübarek el bulunur mu

Sâkine Hâtun der varabilirsen
Can gözün açup da görbilirsen
Bu sözün fehmine görebilirsen
Bundan büyük sana ün bulunur mu

—2—

Sabah namazına uyan
Terk eyleme kıl namazı
Türlü kokulara boyan
Terk eyleme kıl namazı

Öğleni kılmazsan kalır
İmanını şeytan alır
Mekanın cehennem olur
Terk eyleme kıl namazı

↓ İkindiye hazır olun
Erenleri nazir bilin
Akşam namazını kılın
Terk eyleme kıl namazı

Yatsı namazını gözet
Kılıp menziline ilet
Olursun tamudan azat
Terk eyleme kıl namazı

Hakkın nuruna batarsın
Canın cennete atarsın
Sakine der ne yatarsın
Terk eyleme kıl namazı

GÜZEL SÖZLER

— İnsanı insan eden bilinç değil, bilinci bilinç eden insandır.

— Madde ruhun ürünüdür.

— Erdem güçlünün işine gelendir (**Thrasymokhos**)

— Tek gerçek güçlü olmaktır.

— Erdemin ölçüsü tüzedir.

— Bilgelik aklın tüzesi, cesaret kalbin tüzesi, ölçlülük duyguların tüzesidir. Öyleyse, erdemin ölçüsü tuzedir. (**Sokrates**)

— Erdem temkinli aklın sonucudur. (**Sophokles**)

— Erdem bilgidir. (**Kant**)

— Ölçülü ol (**Thales**)

— Erdem güçsüzün işine gelendir. (**Kallikes**)

— Erdem Tanrı karşısında alçak gönüllü olmaktır.

— Erdem yardımlaşmadır.

— Erdem, insanın insanlığa güvenidir.

MİHRİ DEDE

Mihri Dede'nin gerçek kimliği yaşam öyküsü, doğum-ölüm tarihleri ile doğduğu yer asıl adı ve eserleri hakkında elimizde yeterli ve ayrıntılı belge ve bilgi yok. Aşağıda sunduğumuz şiirine dayanarak 19. yüzyılın sonlarıyla 20. yüzyıl içinde yaşadığını söyliye biliyoruz.

İkilik kinini içinden atıp
Özde ben bir insan olmaya geldim
Taht kuralın ariflerin gönlünde
Sözde ben bir insan olmağa geldim
(Serimi meydana koymağa geldim)

Meğer aşk imiş canın mayası
Ona mihrap olmuş kaşın ayası
Hakk'ın işlediği kudret boyası
Yüzde ben bir insan olmağa geldim
(Serimi meydana koymağa geldim)

Bütün mürşitlerin tarif ettiği
Sadıkların menziline yettiği
Enbiyanın, evliyanın güttüğü
İzde ben bir insan olmağa geldim
(Serimi meydana koymağa geldim)

↓

Bende bir zamanlar baktım- bakıldım
Nice yıllar bir kemende takıldım
O aşk-ı mecazla yandım yakıldım
Közde ben bir insan olmağa geldim
(Serimi meydana koymağa geldim)

Süre geldim aşk meyinden içerek
Her bir akı karasından seçerek
Varlık dağlarını delip geçerek
Düzde ben bir insan olmağa geldim
(Serimi meydana koymağa geldim)

Görki **Mihri Dede** şimdi neyleyim
Gerçek aşkı her yönüyle söyleyim
Her türlü sefaya veda eyleyim.
Sazda ben bir insan olmağa geldim
(Serimi meydana koymağa geldim)

ŞİRAZLI ŞEYH SADİ'DEN SEÇMELER

BİR ÖYKÜ, İKİ SÖZ

Halife Me'mûn, ay yüzlü bir cariye ile gerdeğe girmek ister. Güzelliği, insanı delirtecek ölçüye varmış olan güzel, bir türlü kendini ona bırakmaz. Me'mûn. öfkesinden kızın kafasını parçalamak ister. Bu sırada kızın verdiği karşılığa bakın:

- "İşte başım, kes, ifakat benimle yatma!.." Me'mûn sordu:

- Ney yaptım da seni incittim. Benim nemi beğenmedin?" cariye:

-"Beni öldürsen, ikiye biçsen, seninle yatamam. Çünkü ağzının kokusuna dayanamıyorum. Kılıç bir kez öldürür, ok bir kez saplanır. Fakat ağız kokusu insanı durmaksızın öldürür."

İKİ SÖZ

—Arkadaş, sonun iyi olursa, çektiğin yas ve acılar güveylik yerine geçer.

—Madem ki dünyayı bırakacaksın, be kardeş, altınları saç; hak edenlere, gerekenlere ver. Nasıl ki Sa'di de böyle yapıyor: Altını olmadığından inci saçıyor.

KADÎMÎ

Rahmetli M. Tevfik Oytan'ın verdiği bilgiler göre, 20. yüzyılda yaşamış, bir Bektaşi ozanıdır. Asıl adı Ali Rıza Ökedir. Karaağaç tekkesi şeyhi Hüseyin Zeki Baba'dan el alarak, tarikata girdi. Çeşitli devlet memurluklarında bulundu. Bir süre Emniyet müdürlüğü yaptı ve Tekel idaresinden emekli oldu. Uzun süre Bursa'da oturdu. (1902-1968) Ali Naci Baykal Dedebaba'dan, Baba'lık icazeti aldı. Şiirleri yayınlanmadı.

Gezerken dağ ü sahrada ulaştım bir ulu câna
Bana bir baş nazar etti kul oldum ben o sultâna

Sarıldım sıdk ile dâmânına pervâz edüp uçtum
Dolaştırdı semâvâtı yetiştirdi bir ummâna

Girip bağ-ı cenan içre içip Kevser şarâbını
Açıldı perde-i esrar nümâyan oldu her yâna

Ölüp ölmezden evvel vâr olup kaldım bu âlemde
Ledün ilmin okuttu çün bana bir hâce-i dânâ

Ali'nın bendesi oldum Kadimî dendi nâmıma
Ezelden dâhil olmuştum harimi bezm–i irfânâ

Nazar: *Bakış* — **Sıdk:** *Bağlılık, candan* — **Dâmân:** *Etek* — **Umman:** *Okyanus.*— **Pervâz:** *Kanat vurmak* — **Semavat:** *Gök katları* — **Ledun ilmi:** *gizler bilimi* — **Hace-i dânâ:** *Bilginler-bilğini* — **Bende:** *Hayranı, kulu* — **Harim-i bezm-ı İrfan:** *Arifler meclisinin yüreği, içi.*

AHMET YESEVİ'DEN:

Ahmet Yesevi'ye bakın, Ahmed Yesevi'ye! Büyükİslam şeriati demek olan Kur'an'ı nasıl, dizelerinde, gözlerimizin önüne seriyor."Söylemenin harcısı, söylemenin hasıdır. Söylemenin harcısı, gönüllerin paıdır. Gönüllerin pasını, ger sileyin der isen şol sözü söylegil kim sözün hulasasıdır. Sözü doğru diyene, 'Kul'il Hak' dedi çalalı bunda yalan söyleyen yarın utanasıdır. Yetmiş iki millete bör göz ile bakmayan halka müderris olsa, hakikatte asidir. Bundan içeru, haber bekleme benden ey yar hakikatin kafiri, şer'in evliyasıdır."

Han: *Sofra* — **Don:** *Giysi* — **Harc:** *Süs* — **Has:** *Özel olan* — **Hulasa:** *Özet* — **Kul'il Hak:** *"Doğru söyle', "Allah'ı söyle"* — **Şeriat:** *Gerçek İslam ve Kur'an anlamıyla Allah'ın yolu (günümüzde saptırılmıştır).*

HİKMETLER

Şeriatın şartlarını bilen aşık
Tarikatın manasını bilir dostlar
Tarikatın işlerini eda kılıp
Hakikatın deryasına batar dostlar

Yaşım yetti, ömrüm gitti. göğe uçtum
Bağrım taştı, aklım şaştı yere düştüm
Nefs ile şeytan ile hayli vuruştum
Sabır ve rıza makamlarını aştım dostlar

Onikimde bütün ruhlar kelam eyledi
Huriler karşıladı bana selam eyledi
Sır şerbetini saki olup bana sundu
Onu alıp edep ile içtim dostlar

Onüçümde dalgıç olup deryaya battım
Marifetin cevherini sırdan derdim
Mumunu görüp pervane gibi özüm vurdum
Bir hoş olup aklım gitti, şaştım dostlar

↓

Ondördümde toprak gibi engin kattım
"Hu-hu" diye başım ile geceler kattım
Bin altınlık kıymetin bine sattım
Ondan sonra kanat çırpıp uçtum dostlar

Onbeşime dergahına yanıp geldim
Günah ile her iş kıldım hata kıldım
Tövbe edip Hakka boyun sunup geldim
Tövbe edip günahlardan kaçtım dostlar

Cebrail vahy getirdi Hak Resül'e
Ayet geldi, zikredin diye parça ile bütüne
Hızır babam saldı beni işte bu yolu
Ondan sonra derya olup taştım dostlar

Şeriatın bostanında cevlan kıldım
Tarikatın gülzarında seyran kıldım
Hakikatten kanat tutup uçar oldum
Marifetin eşiğini aştım dostlar

Elest şarabın Pir-i Mugan doya verdi
İçiverdim, miktarımca, koyup verdi
Kul Hace Ahmed için dışım yanıverdi
Taliplere inci-cevher saçtım dostlar

(Bknz. Ömer Uluçay - Hoca Ahmed Yesevi 1997, sh: 129-134)

ÂŞIK MAHMUT COŞKUNER

"1928 yılında Malatya'nın Boruk yaylasında doğdu. Gerçek adı Mahmut Taş olan ozan, Çoşkuner mahlasını aldı ve mâhlası soyadı gibi kullandı. Dedesi Mürseloğullarından Reşat Ağa'nın oğlu Mürsel, 14 yaşlarında Hatay yöresinden Malatya'ya göçmüş ve babası Tahir orada doğmuş. Mahmut Çoşkuner, 7 yaşında anasını, 11 yaşında babasını kaybetti. 14 yaşına kadar el kapılärında ırgatlık yaptı. Daha sonra Belveren Bucak Müdürü'nün aracılığıyla ilkokula yazıldı. 1946 yılında ilkokulu bitirdi. Ortaokula yoksulluk nedeniyle devam edemedi. İki yıl kadar Devlet Demiryollarında çalıştı. 1948'de vatani görevine başladı. 1951 yılında da iş bulma umuduyla Gaziantep'e yerleşti. "öksüzlük ve yoksulluk beni âşıklığa itti. Bu yol beni halk ozanı, saz şairi yaptı" diyen Mahmut Çoşkuner, Gaziantep Folklor ve Musiki Cemiyetlerinde görev aldı. Böylece hem kendini yenileyip durdu, hem de gençlere yol, yöntem gösterdi. Yeni halk ozanlarının ve folklorcuların yetişmesine önderlik etti. 1962 yılında Gaziantep il radyosunca açılan sınavı kazandı. İl radyosunda sazıyla solo programlar yaptı. Radyodaki görevi 1966 yılına kadar devam etti. Daha sonra özel saz dershanesi açtı. Yetiştirdiği öğrencileri arasında bazıları yörede tanınmış isimler arasında yer aldılar: Mahmut Çoşkuner plâk ve kaset doldurdu. Ayrıca şiirlerinden bir demetini Baştanbaşa Yalan adlı bir kitapta topladı.

Hayatı boyu kendisini âşkılığa iten acılanmalardan, dertten kederden bir türlü kurtulamadı. Netikim ozan Çoşkuner'i, mutlu yuvasında dünyaya gelen 6 yavrusunun peşpeşe ölmeleri onu en büyük acılara garketmişti. Hayatta kalan bir tek kızını büyük bir ihtimamla yetiştirmeye çalıştı. Ölen yavrusu için yazdığı bir ağıt günümüzde ünlü türkünün sözlerini oluşturmuştur: **(Fevzi Halıcı, a.g.e. sh: 432)**

—1—

Bebeği nazlı büyüttüm,
Ninni söyledim uyuttum.
Sonra yavrumu kaybettim,
Bebek nenni, yavrum nenni.

Bebek beni kül eyledi,
Aklım aldı del eyledi.
Muhannete kul eyledi,
Bebek nenni, yavrum nenni.

Çoşkuner' im gülemedim,
Suçum neydi bilemedim.
Kayıbettim bulamadım,
Bebek nenni, yavrum nenni.

Âşık Mahmut Çoşkuner, Konya'da düzenlediğimiz Türkiye Âşıklar Bayramı'nın haberlerini gazetelerden okumuş, bu şölenlere katılmak için Konya'ya gelmişti. İlk katıldığı bayramda tüm jüri üyelerinin büyük ilgisini topladı ve beğenisini kazandı; tek başına

türkü dalında birinci seçildi ve altın madalya aldı. Bu başarısının ölüm tarihi olan 1984 yılına kadar devam ettirdi.

Anadolu insanının hayat serüvenini dile getiren güzel şiirleriyle yüzden fazla bestesi ve güftesi kendisine ait olan türkülerle ününe ün kattı.

Âşık Mahmut Çoşkuner'in en verimli çağında aramızdan ayrılması bizleri ve arkadaşlarını derin bir üzüntüye boğdu. Âşığın Gaziantep'te yaptırılan mezarına derneğimiz de katkıda bulundu." (Feyzi Halıcı)

—2—

Otuz ağustos'ta geldim Konya'ya,
Aklımı başımdan aldı Mevlâna.
Sanki yeni gelmiş oldum dünyaya,
Esas yaşım kırbeş oldu Mevlâna.

Bülbül hoca ile girdim dergâha,
Kıymetin büyüktür biçilmez paha.
Dünyada emsalin bulunmaz daha,
Sende gözüm, gönlüm kaldı Mevlâna.

↓

Divana durdum da elim bağladım,
Aşk ile dert ile sinem dağladım.
Bir dilek diledim çokça ağladım,
Gözlerim yaş ile doldu Mevlâna.

Bayram gelir kanlı kinli barışır,
Al yeşilin birbirine karışır.
Âşıkların saf saf olur yarışır,
Can burada gerçeği buldu Mevlâna.

Şu dünyaya geldim daha gülmedim,
Dünyada şad olup murad almadım.
Boş çevirme beni boşa gelmedim,
Çoşkuner' im sana geldi Mevlâna.

—3—

Âdem ata ile geldim cihana,
Ol Hazret-i Şit'in mihmanıyım ben.
İmanım vardır ki ulu süphana,
Bilirim Dünya'dan bir faniyim ben.

Nuh'un gemisine beraber girdim,
Kaptanı yoruldum gemiyi sürdüm.
Dalgalar estikçe dümeni kırdım,
Nuh'un gemisinin kaptanıyım ben.

Külhandan kurduldum adamım sandım,
Sanki bir rüyadan yeni uyandım.
Kerem'le Aslı'yle birlikte yandım,
Leylâ çöllerinin tufanıyim ben.

Mecnun oldum gezdim Leyla çölünde,
Bir saz oldum âşıkların elinde.
Türlü türlü name sırma telinde,
Sevda sazlarının divanıyım ben.

↓

Gemiden kurduldum geçim derdine,
Dertler sıralandı ardı ardına.
Koyunu vermedim Hakk'ın kurduna,
Hazret-i Musa'nın çobanıyım ben.

Çobanlıktan sonra hep emekledim,
Yaşadım derdime çok dert ekledim.
Baykuş oldum viraneler bekledim,
Yıkık viranenin külhanıyım ben.

Oğlum yok kızım yok yalan dünyada,
Yaşadıkça derdim artar ziyade.
İstenirsem gönüllere amade,
Duygulu bir gönlün destanıyım ben.

Adımız Mahmut'tur hem **Çoşkuner'**im,
Vatanımı, milletimi severim.
Yeşil Malatya'dır öz doğum yerim,
Yüce Türk halkının ozanıyım ben.

—4—

Gel gönül dolaşma devr-i âlemi,
Vazgeç gönül bu âlemde kimin var?
Bilir misin yazan levhu kalemi,
Vazgeç gönül bu âlemde kimin var?

Gönül sen ne beysin ne de paşasın,
Dostların elinde sen bir maşasın.
Herkes kendi âleminde yaşasın,
Vazgeç gönül bu âlemde kimin var?

↓

Senin enginında duman bulunmaz,
Çaresiz derdine derman bulunmaz.
Sende cevher yüklü kervan bulunmaz,
Vazgeç gönül bu âlemde kimin var?

Çoşkuner' im baharın yok yazın yok,
Derdini dökecek telli sazın yok.
Senin bu âlemde oğlun kızın yok,
Vazgeç gönül bu âlemde kimin var?

—5—

Değişmem dostları dünya malına,
Çalamam bu sazı sarhoş olmadan.
Her ne zaman sazı alsam elime,
Billâhi çalamam sarhoş olmadan.

Mecnun gibi çölde sevdakâr olsam,
Dertli Eyüp gibi çilezar olsam.
Âşık Garip gibi bahtiyar olsam,
Billâhi çalamam sarhoş olmadan.

↓

Kerem gibi beni nara yaksalar,
Şah Hüseyin gibi kanım dökseler.
Pir Sultan misali dara çekseler,
Billâhi çalamam sarhoş olmadan.

Çoşkuner' im bu sevdadan geçmesem,
Dostun yaylasına konup göçmesem.
Dost elinden dolu bade içmesem,
Billâhi çalamam sarhoş olmadan.

TASAVVUF VE ŞERİAT

Bugün dünya gönüllerini ateşe veren bir Yunus Emre, bir Eşrefoğlu Rumi, bir Kaygusuz Abdal, bir Niyazi-i Mısri, bir Ahmed Yesevi "şeriatçiyiz" diyerek gönül kırmıyor. İnsanları bölmüyor. Her an Kur'an'la birlik içinde, Allah'ta erimiş olduklarını kanıtlıyorlar.

Onların yolu gerçek şeriatin yolu olduğu gibi Allah'ın hakikatinde erime yoludur.

En başta Yunus olmak üzere şöyle kısa bir gezintimiz sonucu her biri ayrı bir tarikate bağlı, taavvufçu halk ozanlarınızı, şu niteliklerle karşımıza çıkarır:

1- Yumuşak, insancıl ve barışçıldırlar.

2- Dizelerinden, ne bir telkin, propaganda, ne de iddia kokusu çıkar.

3- Şeriati, yani gerçek anlamıyla Kur'an'ın aslı ve değişmez hükümleri içindedirler.

4- Çok önemsiz, iddiasız laflar ediyorlarmış gibi gibi bir görüntü verir, ama Kur'an'ı, İslam'ı, Kur'an demek olan şeriati de rahatça yansıtırlar. Tabii onlar, Tanrı velilerinin izinde oldukları için, İslam, kendileri için, görevler değil, sevdalar, aşklar manzumesidir.

"Nolur ise koki olsun, oliser.
Tek gönül Mevlayı bulsun buliser.
Aşk bağında taze güller açılır.
Ömür bağı, koki salsun, soliser."

Eşrefoğlu Rumi'nin bu güzelim dizeleri yanında Yunus, mal, mülk, servet edinme hırsına karşı çıkan şu dizeleriyle ve de gerçek anlamıyla Kur'an'ın, Kur'an demek olan şeriatin yanındadır:

"Eğer yer içersem, han benim değil.
Hulleler giyersem, don benim değil.
Emanettir canım, ten benim değil.
Nene aldanayım dünya ben senin?"

HAYDAR BABA

20. yüzyılda yetişmiş bir Bektaşi ozanıdır. Şapka Devriminin hemen ardından, Selman Cemalî Baba, Topkapı tekkesi Şeyhi Bektaş Baba ve Haydar Baba, Türkiye'den ayrılıp, Arnavutluk'a gitmişlerdi. Turgut Kocanın güldeste kitabında:

"Haydar Baba, Arnavutluk'tan ayrılarak, Romanya ve oradan da, Bulgaristan'a geçmişti. Önce Deliorman'daki Demir Baba dergâhında bir süre oturmuş, daha sonra da Denizler'de Deniz Ali Baba tekkesinde oturmuştur. 1977 yılında, yetmiş yaşını aşkın olarak, ölmüştür. Denizler tekkesinde Ali Baba, Selman Baba ve Veli Baba mezarlarının arasında gömülmüştür.

Kendisinin Çanakkale'li olduğu söylenir. Asıl mesleği, Avukatlık idi. Bir kaç yabancı dil bildiği söylentisi vardır.

Adı Haydar Cemil'dir. Şiirlerini Haydar veya Hayderî takma adıyla söylemiştir." şeklinde bilgiler verilmektedir.

Silistire iline bağlı Karalar köyünden, yirmi üç yıl önce göçmen olarak Türkiye'ye gelen, bugün 84 yaşlarında olan, Hanife Didâr Gül Bacı'dan Turgut Koca'nın aldığı bir nefesi ile ona ait olması güçlü dört başka şiiniri de Abdülkadir Sezgin'in "Hacı Bektaşi Veli Bektaşilik" kitabından aktarıyoruz. Bunlar bir başka Haydar Baba'ya ait şiirler de olabilir.

— 1 —

Hüseyni'dir kısvemiz, Sırtımızda aba post
Mücerretiz tertemiz, Hü dost Hak dost Allah dost

Bektaşiyiz Bektaşi, Attık gamı telâşı
Şah'dır kırkların başı, Hü dost Hak dost Allah dost

Muhemmed Hatice'den, Fatma Ali ve Hasen
Hüseyn'e erişirsen, Hü dost Hak dost Allah dost

Zeynel Abidin ile, Cafer-i Sâdık bile
Kâzım Rıza'dan dile, Hü dost Hak dost Allah dost

Taki Naki Askerî, Mehdi hem ol Hayder'i
On iki imam cevheri, Hü dost Hak dost Allah dost

— 2 —

Dervişlik demir leblebi
Çiğneyipte yutana hu
Çelik yaylı bir ok gibi
Çekebilip atana hu

Dervişlik ateşten gömlek
Hüner onu giyebilmek
Koymayıp gönlünde istek
Geyüp derde batana hu

↓ Dervişlik nefsi haklamak
Hem irfanı kucaklamak
Hakkı kendinde saklamak
Ehline okuyana hu

Dervişlik mürşidin bendi
Gerdane aşkın kemendi
Belde Allah, dost tıgbendi
Kuşanup söz tutana hu

Dervişlik taç ile aba
Değil ey **Haydari** Baba
Gönlümden gelen Hitaba
Fikrini öz atana hu*

* Bazı defterlerde "hu" sözü yerine "bu" sözcüğü yazıldığı belirlenmiştir.

— 3 —

Allah bize öz aşkını
Verdi elhamdülillah
Kalbi aşkın taşkını
Gerdi elhamdülillah

Biz benliği halka kattık
Varlığı yokluğa sattık
Bu aşk irdi bizde attık
Derdi elhamdülillah

↓ Olduk gerçeğe erenler
Biz bu aşkı eyledük yar
La mekani yurttan haber
İrdi elhamdülillah

Allah Muhammed Ali
Hacı Bektaş-ı Veli
Canda aşkın ezeli
Ferdi elhamdülillah

Muhiblikten ileri
Mürşitlikten içeri
Aşka postu **Haydari**
Serdi elhamdülillah

— 4 —

Ali Muhammed'iz Al-i Ali'yiz
Bizleriz hakikat güruh-u Naci
Hasan'a bendeyiz Huseyni'yiz biz
Biz ehl-i tarikat güruh-ı Naci

Taki'den Naki'den bize hidayet
Nur-i nubüvvet'le sırr-ı velayet
Askeri'den bize her dem inayet
Kıldı bizi hilkat Güruh-ı Naci

Tarik-i Nazenin Zeynel Abidin
Hem Bakır Cafer'den bize ser-i din
Kazım'dan Rızadan bu mezhep metin
Gösterdik Sadakat Güruh-ı Naci

Mehdiye uymuşuz bulmuşuz aman
Derde dermanımız sahibüz zaman
Onun leşkeriyiz o nur-i iman
Etti virip takat Güruh-ı Naci

Nur-i Nebi'dir hem Kerem Ali
Pir-i Hünkar Hacı Bektaş-i Veli
Ey **Hayderi** oldu bize munceli
Balım'dan liyakat Güruh-ı Naci

— 5 —

Gerçek erenlerin darına durduk
Pirimiz Hünkar'a Allah eyvallah
Biz aşk menziline geçüp oturduk
Haydar-ı kerrar'e Allah eyvallah

Pir Balım Sultan'a bendeyiz gerçek
Şah'a çakeriz has bahçeye çiçek
Himmet aldık pirden beş ölçek ölçek
Şah-ı keremkâre Allah eyvallah

Mümine aşık Hak vicdanımızdır
Muhammed Mustafa imanımızdır
Habibullah bizim cananımızdır
Ahmed-i Muhtar'a Allah eyvallah

Hünkar Hacı Bektaş demine bu şan
Onundur muhabbet bu demle devran
Tarikat sırrında olaldan mihman
Dedik Hak didare Allah eyvallah

Yarimizdir canda canan ezelden
Ayrılamayız asla biz o güzelden
Bırakmaz **Haydar'**ı pirimiz elden
Niyazımız yare Allah eyvallah

BİR KAVRAM

Ba'sü Ba'de'l -Mevt

"Öldükten sonra yeniden dirilmek." Ahirete imanın en önemli ögesidir.

Öldükten sonra yeniden dirilme olayı Kur'an'da önemli yer tutuyor.

Allah Teala bunun mutlaka gerçekleşeceğini belirtiyor ve kindisi için bunun çok kolay olacağını belirtmek için de örnekler veriyor. (Ölü toprağın diriltilmesi, kurumuş ağacın canlandırılması gibi örneklerdir.)

Ölümden sonra yeniden dirilmeyi inkar edenlere, bunun olanaksız olduğunu öne sürenlere karşı Allah (C.C) birçok ayetle meydan okumuştur. İnsanı yaratan için öldükten sonra diriltmenin daha kolay olacağını belirtmiştir. İşte bir ayet:

> "Hala görüp anlamadılar mı ki, hem gökleri, hem de yeri yaratmış ve onları yaratmakla yorulmamış olan Allah, ölüleri diriltmeye de muhakkak kaadirdir." **(Ahkaf Suresi, 33. ayet)**

YUSUF ŞAHİN

1921'de Elazığ'ın Baskıl ilçesine bağlı şeyh Hasan köyünde doğdu. Küçük yaşta gurbete çıktı. Çeşitli işlerde çalıştı işçilik, taş ustalığı, müteahhitlik gibi bir çok işlerle uğraştı. Çeşitli işlerde çalışırken bir yandan da tasavvufla ilgilendi. Bunalımlı ve zikzaklı dinsel deneyimler sonucu "kendini buldu ve kafasını uyardı" Böylece kendi kendini yetiştirdi. Tanıştığı yetkin kişilerden çok şeyler öğrendi. Tarikatı tüm inceliklerine değin tanıdı. Bir yandan da şiirler yazmaya başladı. Yaşamını anlatan şiirlerin yanı sıra tarikatle ilgili şiirlerde yazdı. Kulhak (1987) ve Gönül Yolu (1992) isimli düz yazı ve şiirlerden oluşan kitapları yayınladı.

—1—

Benim İhsanıma, senin ihsanın,
Nerde kaldı senin lütfu nazarın,
Sen kerem kânısın, ben günahkârım,
Bugün mürvetine geldim affeyle.

Bakma isyanıma, çoktur noksanım,
Dilerim kapını, sensin sultanım,
Düşkünün carına yetersin şahım,
Bugün mürvetine geldim affeyle.

Ben bir günahkârım kârım isyandır,
Her nereye gitsem, işim noksandır,
Erişmezse lütfün, hal perişandır,
Bugün mürvetine geldim affeyle.

↓ Sen affeylemesen nereye gidem,
Senden başka yokki, derdimi diyem,
Kapama kapıyı içeri girem,
Bugün mürvetine geldim affeyle.

Noksanım çok oldu, sana sığındım,
Sen kerem kanısın kapına geldim,
Bağışlarsın diye sana güvendim,
Bugün mürvetine geldim affeyle.

Senin lütfunla ihsana geldim,
Sen olmazsan nolur bu benim derdim,
Şaşkın günahkarım kapına geldim,
Bugün mürvetine geldim affeyle.

Yusuf günahkarım, sen sultanımsın,
Umudum güvencem ne varsa sensin,
Beni affeylemez de kimi edersin
Bugün mürvetine geldim affeyle.

—2—

Aşkın yaylasına girdim gireli,
Zikri fikrim oldu bayi Bismillah,
Ben efendim sana meyil vereli,
Erdim muradıma Elhamdülillah.

Sırrı küntü kenzin oldu egahi,
Aynında göründü cemalullahı,
Gönül kabesinde beytüllahi,
Durdum didarında Elhamdülillah.

↓ Bezmi muhabbetten nasibim aldım,
Gerçek erenlerle oturdum kaldım,
Ahırında bir ikrara bağlandım,
Kalmadı inkarım Elhamdülillah.

Sitretil munta oldu yolumuz,
Orda Muhammed'e verdik elimiz,
Ademi Seyfullah oldu halimiz,
Göründü halimiz Elhamdülillah.

Yusuf'un didarı, aşkın cemali,
Her nereye baksa, Hakkın kemâli
Bir nurdur ki çözümü sırrı ilahi,
Çözdüm esrarını Elhamdülillah.

—3—

Şahlanıp yükseğe çıkma
Engin ol gönül engin ol
Turab ol dosttan ayrılma
Engin ol gönül engin ol

Adem haktır, hak ademdir
Gittiğin yolun erkandır
Can deryası bir ummandır
Engin ol gönül engin ol

Yüksekten indir kendini
Tevazuyu ver bendimi
Kızmadan sabret kendini
Engin ol gönül engin ol

↓ Yarar isen sana yara
Senden ola sana çare
Aklın mı yok hey avare
Engin ol gönül engin ol

Yüzünü özüne uydur
Kendini kindine bildir
Evvel nefsini vur öldür.
Engin ol gönül engin ol

Çıkıp gezme yad illeri
Düşün bil anla sen seni
Öttür bağında bülbülü
Engin ol gönül engin ol

Yusuf gibi gafil olma
Görünen göreni anla
Yetişir sana hem Mevla
Engin ol gönül engin ol

—4—

Gafil gafil çok dolaştım
Kimseye kul olup yaranamadım,
Cehdettim ki yetem deste dermene,
Kimseye kul olup, yaranamadım.

Kârımı zarara verdim aldandım,
Senin sözlerinden asla kanmadım,
Kahrının içinde lütfunu almadım,
Kimseye kul olup, yaranamadım.

Hak'ın hikmetleri acayip haldır,
Tatlı sandığımız zehir, hep acı baldır,
Sen mermhamet eyle düşkünü kaldır,
Kimseye kul olup, yaranamadım.

Çok seyran eyledim dağlar başında,
Hiç hile yokimiş Hak'ın işinde,
Bizim çektiğimiz nefsin peşinde,
Kimseye kul olup, yaranamadım.

Bütün emekleri verdim araya,
Alamadım ağından, vurdum karaya,
Bir amel de yok ki, Hak'a yaraya,
Kimseye kul olup, yaranamadım.

Arif anlar bilir Hak'ın işini,
Çıkarır gönlünden, ham teşvişini,
Sen de fehmeyle de düşün işini,
Kimseye kul olup, yaranamadım.

Gel dolaşma **Yusuf Şahin** boşuna,
Gönül hak istiyor, dilde işi ne,
Daha neler gelir garip başına,
Kimseye kul olup yaranamadım.

—5—

Hey ağalar, nasıl olur halimiz,
Dünyayı dolduran noksanım vardır,
Gezdim seyreyledim, köhne cihanı,
Hiçbir kaba sığmaz isyanım vardır.

Bağlanmıştır çözemedim bendimi,
Kaybeylemişim kendi kendimi,
Arayıp da bulamadım dengimi,
Hiçbir kantar tartmaz günahım vardır.

Ahım direk, direk çıksa göklere,
Yine arzumanım gelmez ellere,
Gönül dosttan olmuş, düşmüş dillere
Hiç derman bilmeyen bir derdim vardır.

Kime yoldaş olsam, beni beğenmez,
Haldaş dediklerim, imlaya gelmez,
Bal, bal demek ile ağız bal olmaz,
Bal diye yediğim zehirim vardır.

Nazar etsen dağı, taşı eritir,
İhsanın da gönülleri arıdır,
İnsan kader, muhabbeti balıdır,
Deryalar nuşetmiş mestanım vardır.

Yusuf Şahin der ki, beli uluya,
İkrar verdik, iman aldık Veli'ye,
Özün kul eylemiş, Şahım Ali'ye,
Padişahtan büyük sultanım vardır.

TECESSÜS, KÜLTÜR VE UYGARLIK

Arapca kökenli bir söcüktür Gözetleme anlamını da içerir Araştırma demektir.

"giz dönüp baktığımız yerde kaldı."

Bir başka söyleyişle: "Tecesüs", belli etmeden kendini ilgilendirmeyen şeyleri öğrenmeye çalışma demektir; genel olarak görme, anlama merakı diye de yorumlanabilir.

İlkçağda Tecessüsün felaket getireceğine ilişkin bir inanç vardı. Orpheus dönüp arkasına bakmasaydı, karısını Hades'ten kurtaracaktı.

Kültür herşeyi insanın semavi kökenini ya dogrulama ve yatsıma olanağı verir. Tüm kültür bu muammanın anlamını taşır. Uygarlık ise insan ile doga arasında madde alış verişidir.

Kültür insan olmak hüneri, uygarlık ise işlemek, üretmek, yönetmek, şeyleri daha mükemmel yapmak maharetidir. Kültür durmadan kendi kendini yaratmak, uygarlık ise dünyayı durmadan değiştirmek demektir.

Kültür "arzuları yok edin" der, uygarlık ise buna zıt bir parola ile karşılık verir: "Durmadan yeni arzularınız olsun."

Kültürün taşıyıcısı insandır, uygarlığın taşıyıcı ise toplumdur. Kültürün gayesi terbiye ile kendi kendine hakim olmak, uygarlığın gayesi ise bilim sayesinde doğaya hakim olmaktır. İnsan, felsefe, sanat, şiir, ahlak, inanç kültüre aittir. Devlet, bilim, şehirler, teknik uygarlığın özellikleridir.

Uygarlık eğitir, kültür aydınlatır. Biri öğrenmeyi diğeri düşünmeyi ister. Düşünme kendi içine dalmak, öğrenmek doğaya dönmektir. Tefekkür, insanın kendi kendini ve dünyadaki yerini tanımak için bir iç çaba, öğrenmek ise gerçekler hakkında bilgi toplamaktan ibaret apayrı iki faaliyettir.

Tefekkür düşünürlerin, ozanların, ermişlerin tutumu olup kendi üzerinde egemenlik kurma olanağı sağladığı gibi doga üzerinde de bilimin egemenliği onun sayesinde gerçekleşir.

İKBAL BACI

Son yüzyıl da yaşayan bir Bektaşi kadın ozanı.dır. Mızıkacı Derviş Tevfik'in eşidir. Çamlıca'lı Nuri Baba'dan el alarak Bektaşi olmuştur. Eşi Derviş Tevfik'ten önce ölmüştür.

Çevir yüzün semâya, otur her dem duâya
Niyaz eyle Hudâ'ya, Derdine dermân gelsin

Eski defterlerin dür, Masivâyı dilden sür
Durma ey can Hakkı gör, Zatına irfân gelsin

Varlığı hâk edelim, Benliği çâk edelim
Gönlümüz pâk edelim, Canlara cânan gelsin

Bakma yalan dünyaya, Düşme kuru sevdâya
Yalvar Nurî Baba'ya, Lûtf ile ihsân gelsin

Terkeyle cümle vârı, Koma elden ikrârı
Sakın etme inkârı, Kalbine îmân gelsin

Nurî Baba şahımız, Açıktır dergâhımız
Hoş eyle mihmânımız, Yanımıza can gelsin

Yolumuz Hakka gider, Her işler bunda biter
Nurî Babam lûtfeder, Sâki dem aman gelsin

İkbal sen aç gözünü, Pâk et kendi özünü
Şaha döndür yüzünü, Her işin âsân gelsin

Sema: *Gök* — **Masiva:** *Varlıklar* —**Çok:** *Yok etme* — **Pak:** *Temiz* — **Lütuf:** *Hoşluk, güzellik* — **İkbal:** *Mevki, makam*

TASAVVUF

Kur'an ve hadiste doğrudan yer almadığı gibi bugün anlaşılan manada bir tasavvuf anlayışı da Hz. Peygamber döneminde yoktu. Fakat tasavvufun temel kavramları olan züht ve takva (dünyadan el etek çekme ve Allah'tan sakınma), zikir (Allah'ı anma), tezkiye (nefis terbiyesi) gibi kavramlar iki temel kaynakta da vurgulanmaktadır. Belli bir grubu ve anlayışı ifade eden tasavvuf ve belli bir yapılanmayı gösteren tarikat daha sonraki dönemlerin ürünüdür. Tarikat kurumları diyebilceğimiz tekke ve dergahların cami ve medreseler yanında ortaya çıkışları da böyledir.

Tasavvufun iki temel hedefi vardır. Bunlardan biri insanları belli bir olgunluğa, anlayışa ve yaşama tarzına uluaştırmak; ikincisi kesin (yakini) bilgiye ulaştırmaktır. Tarikat yapılanması bu iki hedefi birlikte götürmeyi öngörür, Derviş nefsini kontrol altına almak, iç dünyasını temizlemek, bazı hal ve makamlara ulaşmak için düzenli bir eğitimden geçer (seyru süluk, mücahede, çile); mümkün olduğu kadar fazla Allah'ı zikreder; insan - ı kamil (olgun insan)olmaya doğru yol alır. Bunları yaparken marifet, keşf, keramet, feyiz, bereket gibi adlar da alan özel bir bilgiye de ulaşır. Tasavvufun üç temel mertebesinden bahsedilir. Bunlardan ilki tecrid' dir. ve kişinin kendisini yüce Allah'ın dışında her şeyden soyutlaması demektir. İkinci aşamada insanın başkalarından ayrılarak tek başına İslamı keşfetmesi söz konusudur ki buna terfid denir. Tevhid aşamasında ise artık Allah'tan başka gerçek varlığın olmadığı noktasında olur.

Tasavvuf gizli bir felsefedir. Varlığın bütünsel bir birlik oldugu gerçeğine ancak sezişle varabileceğini savunan, çoğunlukla evrenselci, toplumcu bir düşünce sistemidir. Yahudilikte Kabala, Hindistanda Pantacali, Hıristiyanlıkta Mıstisizim, İslâmlıkta tasavvuf adlarını alan gizemcilik, gerçeği insanın yalnızlığında arayan bir hareketten doğmuştur. Bilgilerin gizli anlamlarını araştırır. Gerçek bilgiyi de gizler. Sonunda evrenselliğe ulaşmak ister. Enelhak'ka varmak için insan aklı yetmemektedir. Tanrı usla kavranamaz. Ölüm ötesi mutluluğu vaad eder. Sonunda gerçeği öğrenen kişi bütün yasaklardan kurtulur.

TURGUT KOCA

İncelemeci, araştırmacı, şair ve bestekârdır. Şair Kâzım Baba'nın oğludur. 1921 yılında İstanbul'da doğmuştur. 1944 yılında Deniz Harp Okulunun Makine mühendisliği bölümünü bitirerek, Subay mühendis olarak orduya katılmış. Ordu donatım fabrikalarında 32 yıl çalıştıktan sonra, emekli olmuştur. Son görevi, Tuzla Jeep fabrikasında İmâlat Müdür yardımcılığı idi. Şimdi serbest olarak Mühendislik yapmaktadır. Halis Baba'dan 1944 yılında nasip alarak tarikata girmiş; sonra Doç. Dr. Bedri Noyan Baba'dan Baba'lık, daha sonra, 1978 yılında, yine Bedri Noyan Dede-Baba'dan halifelik almıştır. Eşinin Adı Adviye Anabacı'dır. Ekim 1997 tarihinde Hakka yürüdü.

Bir çok yazıları; Son Havadis, Havadis, Tercüman, Yeni İstanbul, İzmir Demokrat ve Balıkesir Ateş gazetelerinde yayınlanmıştır. Bektaşi-Alevi Şairleri ve Nefesleri. adlı kitabının yanı sıra Kâzım Baba Divanı, Şevki Hayatı ve Şiirleri, Pir nefes, Üstad ve Güldeste adında kitapları yayınlanmıştır. Tarikat konusundaki bir çok söyleşisi ise bantlarda mevcuttur. Bektaşi tarikatının tüm inceliklerini bilir, inancına uygun dopdolu bir yaşantısı vardı.

—1—

Âdem-i mana-yı rûşen ilm-i fazlullahtır
Kevn-i câmi nüktesiyle Kulkefabillahtır.

Âlem-i lâhute ma'kes bir ulu âyinedir
Hey'et-i akl-ı müşahhas bâ-i bismillahtır

Perde-yi ref'i teayyünden cihana hükm-eden
Sâhib-i mühr-i emanet bir veliyullahtır

Mahsusat ü ma'kulatta her fiil Hakka muzâf
Eyleyen mülk tasarruf sırr-ı gavsullahtır

Feyz-i akdes allem-el-esmaya olmuş iktizâ
Cibrîli nâtık kılan işbu kelâmullahtır

Bu sıfatlar saltanâtı zâtına olamş hicap
Çâr-anâsır sütresinde gizlenen Allah'tır

Noktanın tafsili harf-i si vü dü manzumesi
Vâcib ü imkân ile nâşir kemalullahtır

Zülf ü kaş ü kirpiğiyle fâtihayı şerh-eder
Hazret-i insâna dön haza cemâllullahtır

Men reâniden habir ol kalma gaflette gönül
Ki bu nutku nutk-eden işte Resulullahtır

Câm-ı aşk mestânesi olmuş bu gün **Turgut Baba**
Bâde-yi nûr-i muhabbet aşk-ı aşkullahtır.

—2—

Benzemez hiç bir bâde, Bu aşkın şerâbına
Bakmak sevap demişler, Didârın kitâbına

Emr-i men reânide, Vuslâtına var müjde
Sırriyle ettik secde, Kaşların mihrâbına,

Sensin allemel-esmâ, Her esmâya müsemmâ
Sümme dena ev ednâ, Dediler cenâbına

Çâr unsura mimarsın, Sen gönye vü perkârsın
Mahrusa-yı esrarsın, Kul olmuşuz bâbına

Ey vâris-i peygamber, Kıldın bizi münevver
Feyzin ile gönüller, Sığmaz oldu kabına

Bâtında velâyetsin, Zâhirde nübüvvetsin
Huzurunla hazretsin, Geldik âb ü tâbına

Ey sâki-yi muhabbet, Kıl bize bir âtıfet
Niyâz edelim lûtf-et, Ayağın türâbına

Varlığı oldu tâlan, Kândır etse ziyan
Bulunmadı bir mizân, Âşıkın hesabına

Turgut Baba sezmişler, Beyit beyit dizmişler
Sanki şeker ezmişler, Zevk verir erbâbına

—3—

Âşıklar aşk kitâbını, Yazar Ali Ali diye
Toprak olmuş ayaklarda, Tozar Ali Ali diye

Nasıl anlatayım size, Evsafı gelmiyor söze
Çeşm-i mestânını bize, Süzer Ali Ali diye

Ali'dir bâşımın tâcı, Ali derdimin ilâcı
Muhammed ile Mirac'ı Gezer Ali Ali diye

Ali bana etti kerem, Dergâhına bastım kadem
Bahr-ı muhabbette her dem, Yüzer Ali Ali diye

İmânımız ikrâr ile, Namazımız didâr ile
Bir üzümü kırklar ile, Ezer Ali Ali diye

Turgut Baba özü hakda, Ali hurûf Ali nokta
On iki beyit bir nutukta, Dizer Ali Ali diye

—4—

Söz tesir eder mi kuru cesede
Talkını almalı burada insan
Münkir-Nekir sana sual sormadan
Cevabı vermeli burada insan

Sırat köprüsünü dünyada geçip
Kevser şarabını Ali'den içip
Ölmeden evveli ahrete göçüp
Cennete girmeli burada insan

Bugün kör olanlar yarında kördür
Hak Muhammed-Ali manada birdir
Ukbada görürüm deme küfürdür
Allah'ı görmeli burada insan

Atamın belinden indim cihana
Giderken de lâzım bir ana baba
Kardaş tutmak gerek mümin olana
Musahip bulmalı burada insan

Kâzım oğlu **Turgut** olur mu baha
Oku kendi ruhun için fatıha
Nedir Yasin, nedir sure-yi Taha
Bu sırra ermeli burada insan

— 5 —

Türksün Türke dimağsın
Hacı Bektaş-ı Veli
Gönüllerde ceragsın
Hacı Bektaş-ı Veli

Yolun gayet uludur
Naz ehlinin yoludur
Yurdun Anadoludur
Hacı Bektaş-ı Veli

İrfanın oldu bade
Türke oldun irade
Yetişirsin imdade
Hacı Bektaş-ı Veli

Hü... dedin Türk yürüdü
Arap, Acem eridi
Nutkun yeniçeriydi
Hacı Bektaş-ı Veli

Türk ulusunu derdin
Milli bir devlet verdin
Dil'im, din'im Türk dedin
Hacı Bektaş-ı Veli

Yıktın cehlin tahtını
Taassubun lahdını
Açtın Türkün bahtını
Hacı Bektaş-ı Veli

Elin yeşil, yüzün ak
Lekesizsiz sütten pak
Turgut Baba son durak
Hacı Bektaş-ı Veli

Behlül Divane'den Bir Öykü

Birgün adamın biri Behlül'e akıl danıştı:

- Ey Behlül Dana, ben zengin olmak istiyorum, bana ne tavsiye edersin?

Behlül bir an düşünüp cevap verdi:

- Demir al, demir sat.

Demir ticareti eski çağlardan beri kârlı bir iş olarak biliniyordu. Çünkü demir hiç fire vermeyen, daima üstüne koyan bir maddeydi.

Adam Behlül'ün tavsiyesine uyup demir ticaretine başladı ve gerçekten kısa zamanda dilediği gibi zengin biri oldu. Zengin olduktan sonra Behlül için " Bu ne budala adam, verdiği akılla herkes köşeyi dönüyor, kendisi fakirlikten kırılıyor" diye düşündü. Bir zaman sonra Behlül' ün karşısına çıktı, yeni bir akıl danıştı:

- Ey Behlül Divane (Dana yerine aptal yerine koyarak divane diyor) ben demir alıp satmaktan yeterince zengin oldum.

Biraz da başka bir iş yapayım. Bu sefer ne tavsiye edersin?

- Soğan al, soğan sat.

Soğan ticaretinin de riskli işlerden biri olduğu bilinir. Soğan devamlı fire veren bir nesnedir. Adam soğan ticaretine başlayınca kısa zamanda iflas bayrağını çekti ve kötü kalpliliğinin cezasını pahalı bir biçimde ödedi.

CİDALİ

Bu gün sağ olan Bektaşi ozanlarından biridir. Asıl adı Ali Bayram Pişkin'dir. Şiirlerini Cidali takma adıyla söylemiştir. Bozuk denilen dört telli saz çalar.

Silitreye bağlı Karalar köyünde, 1921 yılında doğmuştur. Salih Pişkin'in oğludur. Hamdullah Subhi Tanrıöver'in, Romanya Büyük elçiliğidöneminde, ailesi ile birlikte Türkiye'ye göçmen olarak gelmiş ve Çorlu'ya yerleşmişlertir.

İlkokuldan sonra, bir süre çiftçilik yapmış, daha sonra İstanbul, Balıkesir, Manisa dokuma fabrikalarında çalışmış ve emekli olmuştur.

Şimdi Şarköy dolaylarında arıcılık yapmaktadır. O yörede Arıcı Derviş diye anılır.

—1—

Horasan'dan gelip Rum'a, Mekân tuttun Hacı Bektaş
Elfi taçla mazlûm dona, Girip geldin Hacı Bektaş

Bezm-i celî meydânındır, Sırr-ı tevhid ef'âlindir
Hubb-i didâr cemâlindir, Görüp geldim Hacı Bektaş

Muhabbetle Muhammed'i, Gönüllerde var ülfeti
Boynumuzda aşk kemendi, Erip geldim Hacı Bektaş

Can ü dilden verdim ikrâr, Telkininde kıldım kârar
Sadıklar başka ne arar, Bilip geldim Hacı Bektaş

Cidali'yim kurban kesip, Koca Abdal verdi nasip
Harabata kadem basıp, Sevip geldim Hacı Bektaş

Bezm-ı Celi meydanı : *Aydınlık, parlak meclisin toplandığı alan, ayn-ı cem* — **Ülfet:** *Tanışma, alışma, kaynaşma* — **Harabat:** *Meyhane* — **Koca Abdal:** *Bir Bektaşi azizi.*

—2—

İçmeyenler uslanmaz, Doldur sâki içelim
Altın asla paslanmaz, Hamı hâsı seçelim

Eşiğine baş koyup, Ledün dersi okuyup
İrfan ile dokuyup, Dosta kaftan biçelim

Her can doğar anadan, Bizler doğduk babadan
Nefsi atıp aradan, Kil u kalden geçelim

Hak makamdan geliriz, Aslımızı biliriz
Ölmeden ön ölürüz, Zevk u şevkle göçelim

Bu mecliste erenler, Nûş eder âb-ı kevser
Ey sâki lûtf-eyle ver, Misk ü anber saçalım

Hak Resulün hürmeti, Ehl-i Beyt muhabbeti
Cidali'nin sohbeti, Arş-ı Pir'e uçalım.

Ledün dersi: *Sözlük anlamı Tanrı'nın makamı, yanı demektir. Tanrı'nın gizlere ilişkin bilimini öğrenme, evrenin sırlarını kavrama, bilinmeyenin yumağını süğümlüye sügümlüye çözme bilimi dersi. Tanrı ışığına koşma ilmi. İnsanın kendisini daha çok tanıma, bilinçlenme yöntemi. Sonsuzluğu ve uzayı yutma provası. İnsanlığı yetkinleştirme için gidilen yol. Gizlilikleri öğrenme çalışmaları.*

AŞIK HÜSEYİN KAÇIRAN

1929'da Adana'nın Nacarlı köyünde doğdu. Soyu Sıvas'ın Gürün ilçesine bağlı Yuva köyünden Çukurova'ya göçmüştür. Kendisi halen İstanbul'da oturmaktadır. Ailesi çok yoksuldu. Okuma-yazmayı askerlikte öğrendi. Yedi yıl çobanlık yaptı. Halen inşaat işçisi olarak çalışmaktadır. Evli dört çocukludur. şiirlerine plak ve kaset yapıcıları büyük ilgi göstermektedirler.

Konya Aşıklar Bayramına 1976 yılında katılarak yılın yedi şiiri arasında ödül kazanmıştır. Şiirleri Merhaba Dostlar (1966), Anadolu'nun Çilesi (1971) adlı iki kitapta yayınlanmıştır.

Sanatında yalnızca "kendi düşüncelerinin, yaşamının etkisinde" şiirler yazmıştır. Halk ozanının "halkın kulağına hoşgelen sese ve mızraba sahip olması lazımdır, her ozan sazı ve sözüyle haksızlıkları ve halkın dertlerini her tarafa duyurmasını bilmelidir" der.

—1—

Şu müsbet ilmin kapısın açan
Biri Hacı Bektaş biri Atatürk
Bu vatana en çok emeği geçen
Biri Hacı Bektaş, biri Atatürk

Yazdıkları yazı Türkçe erenler
Konuştular sözü Türkçe erenler
Kim okuttu bizi Türkçe erenler
Biri Hacı Bektaş, biri Atatürk

Uyuma nöbetçi, uyan ha uyan
Adını yeniçeri, mehmetçik koyan
Erkekle kadınlar eşittir diyen
Biri Hacı Bektaş, biri Atatürk

↓ İsmi anıldıkça gönüller coşar
Anıt-kabir ile dergâha koşar
Bu dünya durdukça ikisi yaşar
Biri Hacı Bektaş, biri Atatürk

Dönder ey tarihci sayfayı dönder
Eğer bilmiyorsan bileni gönder
Eh büyük öğretmen en büyük önder
Biri Hacı Bektaş, biri Atatürk

Gökte aramayın Hak bize yakın
Hakk'a hizmet eden alacak hakkın
Burdaki oturan canlara bakın.
Biri Hacı Bektaş, biri Atatürk

—2—

Ruhumda bir sıkıntı var
Gitsin diyom gitmiyor ki
Yoksulluk başıma bela
Bitsin diyom bitmiyor ki

Düşünüyom nasıl etsek
Bilemiyom nere gitsek
Beş nüfusa tek bir ekmek
Yetsin diyom yetmiyor ki

↓

Yoksulluk yüreğim dağlar
Elimi kolumu bağlar
Yavrum ekmek diye ağlar,
Yatsın diyom yatmıyor ki

Kaçıran' ım söndü aşkım
Avare geziyom şaşkın
Bugün sazım bana küskün
Ötsün diyom ötmüyor ki

—3—

Gel kardaş, Mevla'yı yokta arama
Makamı gönlünde, özün içinde
Vicdanını yokla, gökte arama
Şaşırma yolunu düzün içinde

Hakkın kullarına tepeden bakma
Beyhude kendini ateşe atma
İyilik servettir, elden bırakma
Kanaat ehli ol azın içinde

Kimseyle küs olma, her zaman barış
İnsanlık yolunda yılmadan çalış
Dosta doğru giden kervana karış
Doğru yürü, çıkma izin içinde

↓

Eğer seviyorsan bu yüce dini
Bırakın kusuru, kibiri, kini
İkilik kış gibi üşütür seni
Birlik bahar olur yazın içinde

Bütün sermayemiz bir avuç toprak
Ne güzel yaratmış ustasına bak
Nurumdan bir zerre kattım dedi Hak
Oda baktıgımız gözün içinde

Dünya malı için bu ne telaştır
Mülkün sahibi var sanma, beleştir
Gayret et, ruhunu Hakk'a ulaştır
Yoksa, beden çürür bezin içinde

—4—

Bir güzele gönül verdim
Seviyorum deli gibi
Siyah benler gerdanını
Nakışlamış halı gibi

Yanağın kırmızı güle,
Kokusu benzer sümbüle,
Kemer takmış ince bele,
Boyu kiraz dalı gibi

↓

Dudakları bir petektir
Saçları sanki ipektir
Eşi yok, dünyada tektir
Güzel Anadolu gibi

Garip **Kaçıran**' ım derki,
Güzel sevmek öyle zor ki,
Bir de tatlı sesi var ki
Bağlamanın teli gibi.

—5—

Dünyanın tadını alamadım ben
Gam kasavet boyu aştı gidiyor
Her zaman ağladım gülemedim ben
Günüm ızdırapla geçti gidiyor

Engeller koymaz ki muradım alam
Saymakla tükenmez mhasılı kelâm
Toprağım yoktur ki köyümde kalam
Yolum gurbet ile düştü gidiyor

Hele bakın şu anamın işine
Dünyaya getirmiş beni boşuna
Kimse bakmaz gözlerimin yaşına
Bahar seli gibi taştı gidiyor

Bir güzel sevmiş idim bir ara
O da yüreğime açtı bir yara
Dedi ki yoluna yürü fukara
Bakmadı yüzüme kaçtı gidiyor

Şu koca vatanda yerim dar idi
Gece gündüz işim ahu zar idi
Derler bizim bir **Kaçıran** var idi.
O da bu dünyadan göçtü gidiyor.

—6—

Ötme bülbül ötme gel yeter gayri
Gönlüm ta derinden yaralandı oy
Hem sıladan hem de yârimden ayrı
Bağrım bölük bölük paralandı oy

Sana avcı düşman, bana ağalar
Viran oldu bizim bahçeler bağlar
Senin yavrun benim sevdiğim ağlar
Neden bu bahtımız karalandı oy

Sen gülünden ben köyümden ayrıldım
Yokluk ateşine yandım kavruldum
Bir yel esti gurbet ele savruldum
Uzadı yollarım aralandı oy

Eşinden mi ayrıldın nedir feryadın
Güle mi kavuşmak yoksa muradın
Nedir **Garip Kaçıran'** a uğradın
Derdim dağlar gibi sıralandı oy.

—7—

Yoksulluğun kahrı zordur
Çekemiyom nasıl edem
Bir dost bulup da derdime
Dökemiyom nasıl edem

Kime vereyim dilekçe
Yoksulluk bir demir ökce
Koluma vurdum kelepce
Sökemiyom nasıl edem

Nasıl edeceğim şaştım
Usandım canımdan geçtim
Istırap gölüne düştüm
Çıkamıyom nasıl edem

Kimdir bizi böyle eden
Gurbet ele düstüm neden
Toprağım yoktur bir fidan
Dikemiyom nasıl edem

Şu düzenin hilesini
Kaçıran' ın çilesini
Yoksulluğun kalesini
Yıkamıyom nasıl edem

GÖNÜL

"Gönül üç veçhe (yön) üzeredir. İkisi halkın, biri talibindir. Buna Hayman derler. Daima mahbubu temaşa eder. Ve aşkından hayran olur. Her nereye baksa ona görünür. Maşuka yüzüdür, mahbubunu görür, seyran eder. Daim mahbuba hayrandır.

Bilmiş olasınız ki, bu dereceye erişen kişi, dünyada da ahirette de evliya makamındadır".

(İmam-ı Cafer Buyruğu S: 348)

BEŞ BASKI

Batinî altında toplanan bütün tasavvuf yalakları beş baskı'dan (Beş Müstebit'ten) kurtulmak için savaşırlar.

1- Aydınlıkla karanlığı kovalatan **gök,**

2- İstekler ve pişmanlıklar veren **doğa (tabiat)**

3- Buyuran ve yasaklayan **yasa,**

4- Denetleyen ve cezalandıran **devlet**

5- Günlük çalışmaya zorlayan **zaruret**

Karamatiler bunu açıkça kitaplarında belirtirler. Mutsuzlugun nedenlerini bu beş gücün baskısında gören Batınıler bu beş baskıdan kurtulmak için ters gelişme (İrfan-ı aks-i tekâmül) adını verdikleri gene tanrısal bir yöntemle savaşmayı önerirler.

(Orhan Hançerlioğlu Mutluluk Düşüncesi Sh: 65)

ADVİYE ANABACI

Halen sağ olan bir Bektaşi kadın ozanıdır. Silistre'ye bağlı Karalar köyünde, 1930 yılında doğmuş. 1951 yılının yaz döneminde ailesi ile birlikte Türkiye'ye göçmen olarak gelmiş. 1949 yılında Haydar Cemil Baba'dan inâbe almıştır. Türkiye'ye geldiğinde o yılın sonunda, Turgut Koca ile evlenmiştir. İki erkek ve üç kız çocuğu olmuştur. İstanbul'da Bostancı'da oturmaktadır. Nisan 1997'de Hakk'a yürüdü.

Bir çok şiirleri, gazetelerde ve kitaplarda yayınlanmıştır. Dili sadedir. Söyleyişi akıcıdır. (Çerâğlar uyandı gönül şad oldu) dizesi ile başlayan şiiri, Uşşak makamında ve düyek usulünde, Zeki Onaran tarafından bestelenmiştir. Yine (Pâyine sürdüm yüzümü) dizesi ile başlayan başka bir şiiri, Hüzzam makamında ve raks aksak usulünde bestelenmiştir. (T. Koca a.g.e s 840)

—1—

Sevdiğim Muhammed âşinam Ali
Yollarına candan kurbân olurum
Muhabbet bağına girdim gireli
Gerçek erenlere mihmân olurum

Tâ ezelden nasibimiz bu imiş
Ahırım kan evvelimiz su imiş
Gece gündüz dilde zikrim Hû imiş
Kırkların cem'inde Selman olurum

Can ile baş koydum Pîrin yoluna
Katıldım kaynayan aşkın seline
Bir suna misali kondum gölüne
Deryaya karıştım umman olurum

Tarik-i nazenin gürûhi naci
Beyt'ül-mukaddeste olmuşum hacı
Sırrını sır eyle Adviye Bacı
Nokta-yı kübrâda pinhan olurum.

—2—

Şu gönül bülbülü aşk gülşeninde
Seyran eder gülden güle sefâda
Donandı cemiyet muhabbet câmı
Neş'e ile elden ele sefâda

Can kulağı ile maksuda erdi
Can gözüyle didâr didârı gördü
Aşk menzili gönül denilen yerdi
Murg u seher daldan dala sefâda

Muhammed Ali'den budur emanet
Tarikattır marifettir hakikat
Melekût mülküne açılmış kanat
Aşk sunası gölden göle sefâda

Adviye Bacı'yım budur pazarım
Gerçeğedir benim şimdi nazarım
Yanmış savrulmuşum kalmadı varım
Talan olmuş külden küle sefâda

—3—

Payine sürdüm yüzümü, Pîr Hacı Bektaş aşk diye
Açtı gönlümü gözümü, Nûr Hacı Bektaş aşk diye

Masivadan üryân olduk, Kulak abdestini aldık
Cenâzeme namaz kıldık, Sor Hacı Bektaş aşk diye

Hakikat yurduna yettim, Mürşitten el etek tuttum
Varlığı bir pula sattım, Er Hacı Bektaş aşk diye

Şâh-ı velâyet ra bülend, Ocağında bir derdimend
Bağlandı belime tığbend, Nûr Hacı Bektaş aşk diye

Kuruldu dost cemiyyeti, Gönlümüzde muhabbeti
Vallâhi gördüm cenneti, Sır Hacı Bektaş aşk diye

Adviye Bacı ayarım, Türk'lükle kıvanç duyarım
Türk töresine uyarım, Bir Hacı Bektaş aşk diye

Masiva : *Varlıklar alemi* - **Üryan :** *soyunuk* — **Şah-ı velayet :** *Hz. Ali* - *Bülent, yüksek, yüce*—**Derdiment :** *Dertli* - **Aşina :** *Tanıdık* - **Mihman :** *Konuk*—**Kân :** *Maden* - **Hû** : *Allah* - **Suna** *Erkek ördek*—*Tarik* —**i nâzenin :** *Bektaşilik Tarikatı* **Guruh—ı Nacı :** *Cennete gerecek topluluk, 73. kavim* — **Gülşen :** *Gül bahçesi* — **Muhabbet Camı :** *Sevgi içkisi* — **Murg : kış Melekût ;** *Melekler* — **Talan :** *yağmalama*

HASAN KOÇ BABA

1932 yılında Malatya'nın Akçadağ ilçesine bağlı Ören köyünün Yusuf obasında doğdu. Babasının adı Mamo, annesinin adı Döndü'dür. İki yaşına değin konuşamayan Hasan Koç'un ermiş bir evliya olduğunu anlayan köylüler ona saygı duymuşlar. Pazarcıklı evliya Ali Kutlar (Kuddo Ali) geleceğini yıllar önce haber vermiş ve Hasan ile görüşerek kendisine saz vermiş. Hasan ayrılıp giderken, gerçek er Ali Kutlu'nun da vefat ettiği görülür. Köylüler, kentliler küçük Hasan'ın birçok kerametlerini görürler, inanırlar. Hasan Koç'un şiirleri yayınlanmamıştır. **(Yusuf Şahin Kulhak Sh: 163-173)**

—1—

Aşık oldum mah yüzüne
N'ailim ela gözüne
Söylenen her bir sözüne
İnanıp da dost kandığım

Fatımatı Zöhre ile
İkrar dergahına gizle
Sen düşürdün bizi böyle
Muhammed'in himmetiyle

Seni seven deli olur
Sır içinde nuru bulur
Aşık maşukunu bulur
Çıkan dilden kanmasam ben

Naci dünyasına daldık
Bülbül olup güle konduk
Bu günde şad olup güldük
Sultan Hızır himmetiyle

Hasan Koç'a yara açtı
Özünden kaynayıp coştu
Aşkın küresine düştü
Ali'nin gül cemaliyle.

—2—

Bu aşk bir bahri ummandır
Buna haddi kenar olmaz
Delili sırrı Kur'andır
Bunu bilen de ar olmaz

Hak ile hak olanlara
Kendi özün bilenlere
Dost yolunda ölenlere
Kan bahası bedel olmaz

Süre geldik ezeliden
Pirim Muhammed Ali'den
Şarabı hem yezeliden
İçenlerde ham bulunmaz

Bak şu Mansur'un işine
Halkı üşürmüş başına
Aynel Hakk'ın ferraşına
Olanlara tımar olmaz

Eğer aşık isen yara
Sakın aldanma ağyara
Düş İbrahim gibi nara
Bu gülşende yanar olmaz

Hasan Koç sözünde mesttir
Şahımdan aldığım destur
Yar aşkıyla yanan hoştur
Ne söylesem kenar olmaz

—3—

Dört kapının binasını sorarsan
Hakikat evinin kündün ararsan
İkrarında kadim olmak dilersen
Ölmezden çok evvel teslim olmalı

↓

Yine katarlanmış dostun kervanı
Muhammed kısveti Ali seyranı
Ölmeden çok evvel sual vermeli
Arayıp da üstadını bulmalı

Erenlerin hali bir gizli sırdır
Kul olmak dilersen benliği kaldır
Mürşidini bul da özgünü yudur
Bahri olup ummanlar dalmalı

Cafer'i sadıktan dersimiz aldık.
Hakikat evinde yunduk arındık
Alemler içinde bir alem bulduk
Dört kapıyı kırk makamı bilmeli

Oniki imamlar bizim çeşmemiz
Didara ermektir kendi yaşımız
Halili rahman'a bağlı başımız
Hasan Koç rızaya girip durmalı

—4—

Erenlerin yolu ulu divandır
Meydan erenlerin girebilirsen
Nefsine uyanın hali yamandır
Şahi velayete uyabilirsen

↓

Sir donuna girip mühürü alan
Perdenin ardından yeşil el sunan
Aynı mezilde seyranda duran
Meydan erenlerin girebilirsen

Dört kapı, kırk makam elif içinde
Sırrı sırrullah var sırrın içinde
Dağ deviren dürbün var gözümüzde
Meydan erenlerin girebilirsen

Sarraf olan bilir cevher kıymetin
Üstümüzde şah Hüseyn himmetin
Uyduk evliyay bulduk nimetin
Meydan erenlerin girebilirsen

Hasan Koç da erenlere yar oldu
Kendi sırlarına hem âgah oldu
Ali Kutlu'dan da himmetin aldı
Erenler meydanı girebilirsen

—5—

Bütün dünya dost göründü kalmadı ağyarımız
Bu dünyada olduk her dem zarar etmek kârımız
Muhammed Mustafa bizim ol şefaatkanımız
Şah Hüseyn'i gözetleriz doğru raha gideriz.

Katarımız, erenlerin katarına uydurduk
Benliği ezelden yezide verdik
Huriyi gılmandan nazar eyledik
Pir Lokman'ı gözetleriz doğru raha gideriz

Firdevsi âlâda mekânı tuttuk.
Hakkın binasını yoğurduk yaptık
Bülbül olduk, gül dalında hem öttük
Şah Hüseyn'i gözetleriz doğru raha gideriz

Hasan Baba kırklar ile bir olduk
Hocamız Cafer'dir, dersimiz aldık
Zöhre yıldızından nişanı gördük
Pir Sultanı gözetleriz doğru raha gideriz.

Kudret donunda yolumuz oldu
Dağ deviren dürbünü gözümüze verdi
Deryayı geçenler ummana daldı
Bir gerçeği gözetleriz doğru raha gideriz.

Ağyar : *Düşman* — **Şefaatkan :** *Bağışlayan* — **Hüri , gılman :** *Cennet bireyleri* - **Rah :** *Yol* — **Don :** *Giysi* — **Şahı velayet :** *Hz. Ali'nin unvanlarından biri* — **Kadim :** *Öncesiz* — **Künd :** *Çıkış yeri.*

Meydan: Egitimin son derece yoğun olarak verildiği bir yer de Bektaşi Meydanı'dır. Bu meydana katılabilmek ancak "nasibli" olmakla, yani kayıtlı Bektaşi olmakla mümkündür. Erkanlar ritüeller hep meydanda uygulanır. Simgelerin özlü biçimde anlatıldığı yerdir. Bektaşi gizi meydanın aydınlığında durulanır, gönülleri çoşturur, pasları siler. Bektaşiler meydanda takiyeyi bırakırlar. Ondan sıyrılırlar. Aslında sır, takiye ayıbıdır.

EVLİYANIN KORUSU

Halife evliyanın korusudur. Kim evliya korusuna girerse evliyanın bendelerinden olur.

Evliya korusuna kadem basan talıb yetmiş bin hıcaptan kurtulur. Ve her dem ona tecelli-i zât hâsıl olur. Gönül gözü besavetle dolar. Muradına, maksuduna erer.

Ve kim o koruda baş ve candan geçerse, tahkik şehid olur.

(İmam-ı Cafer Buyruğu S: 348)

SÖNÜŞ

Başını çevirdi Yezid. Gümüş tepsideki bası gördü. Hazreti Hüseyin ona bakıyordu"Hazreti Hüseyin, kesik başında gülümsüyor ve dedsinin hırkasını, dedesinin derisi gibi, bedenine giydiği geceden beri beklediği büyük mucizeye, Ebu Berze Eslemi'nin söyledikleriyle, gelen ayaklanma haberleriyle, kavuşmuş gibi oluyordu.
Hazreti Hüseyin'in Kerbela'dan beri açık duran gözleri, yavaş yavaş kapandı dünyaya.."

(Bekir Yıldız, Ve Zalim ve İnanmış ve Kerbela Sh: 149)

ALİ YILMAZ

20. yüzyılda yaşamış bir Bektaşi ozanı. Eskişehirlidir.

Pirim Hünkâr Hacı Bektaş Veli'sin ↓
Cümlenin muradın verici sensin
Gümanım yok şek getirmem Ali'sin
Müminin namazı niyazı sensin

Kızı oğlan eden yüce velisin
İsmin âlemlerde gezer dolaşır
Abdal Musa Sultan kızıl delisin
Munkiiri kahredip kırıcı sensin

Muhammedin nuru yüzünde ayan
Ali'nin sırların eyledin beyan
Ser çeşme olduğun gün gibi ayan
Alimlere sual sorucu sensin

Sadettin Molla'nın kibrini kırdın
Nurettin caca'yı zindana verdin
Velayet elinle tarlası daldın
Çobanı Frengistana atıcı sensin

Velayetin şerhi gelmez kaleme
Şöhretin yayılmış cümle aleme
Zahidi düşürdün hüzne eleme
Kâğıdı kara taş edici sensin

Ali yılmaz durmaz medhini eder
Münkir ne söylese etmez hiç keder
Doğru yol Hakk'a pirimden gider
Mümine inayet edici sensin

GÜZEL SÖZLER

— Cemsiz fark, şirktir, Farksız cem munafıktır.

— Cem, Hak'la halkı bir bilmektir.

— Zaman sana uymazsa, sen zamana uy **(Hadis)**

— Şimdi geçmişi içerir, zaman birbirine geçmiş parçalardan biridir.

— Herkes kendi kabına göre alır.

— Dehr'e söğmeyiniz, çünkü dehr olan Allah'tır. **(Hadis)**

— Hüküm yalnız Allah'ındır.

— O heran bir haldir. **(Rahman suresi 29. ayet)**

— Başka başkayla bilinir. Başkaya başkayla varılır.

— Tanrı ancak Tanrıyla bilinir. **(Muhyıddin Arabi)**

— Zorla güzellik olmaz

— Arifler kendi ahvalini diğer insanlara açıklayamaz; onlar ancak kendilerininkine benzer deneyime başlamış olanlara Sembolik olarak işaret edebilirler (**Muhyiddin Arabi**)

— Kötü eylem, zamanın dışında hiçbir şeyin olmadığına inanmaktır. (**Mincea Eliade-İmgeler, Simgeler S;89**)

— Cübbemin altında Tanrıdan başkası yok (**Beyazıd Bîstamî**)

— Her güzelin güzelliği Hakk'ın cemalidir.

— Erdem için erdem işte. (**Zenon**)

— Erdem benzerine iyilik etmektir. (**Voltaire**)

— İnsanlar arasındaki erdem, bir iyilik alışverişidir.

— Erdem bir iç güdüdür. (**Reid**)

— Erdem, sonsuz güçlü ruhun idrak ettirdiği bir fikirdir. (**Berkeley**)

— Erdem, bir eğilimdir. bir içgüdüdür. (**Hutcheson**)

— Erdem doğru bir yargıdır. (**W. Wallaston**)

— Erdem, nesenelerin doğal niteliklerine uygun davranmaktır. (**Samuel Clarke**)

ŞEHRİBÂNÛ BACI

Son yüzyılın Bektaşi kadın ozanlarından biridir. Üsküp Bektaşi tekkesi şeyhi Süleyman Baba'nın eşidir. Doğum ve ölüm tarihleri bilinmiyor, gerçek yaşam öyküsü karanlıkta.

Bir nefesini sunuyoruz:

Yürüt sâki demi irfan cemidir
Cemiyet sultanı şahım Ali'dir
Âşık-ı sadıkların kıblegâhıdır
Yürüt sâki demi irfan cemidir

Erenler ceminde yanar çerağı
Şâh-ı Merdan Ali boynumun bağı
Süzüldü eridi derunum yağı
Yürüt sâki demi irfan cemidir

↓

Erenler bağının bülbülleriyiz
Şâhımız gül olmuş biz kullarıyız
Hakikat şehrinin biz yollarıyız
Yürüt sâki demi irfan cemidir

Elhak nakşeylemiş kudret elile
Bezetmiş cemalin konca gülile
Şâhım bir dem verse kendi elile
Yürüt sâki demi irfan cemidir

Şehribân kulunum fedadır cânım
Hizmetimi kabul etsin sultânım
Bize muin olsun Şâh-ı Merdan'ım
Yürüt sâki demi irfan cemidir

Demi irfan cemi: *İrfanlarların gönüllerini, ruhlarını sarhoş eden manevi içkinin içildiği kutsal meclis* — **Derunun yağı:** *Yüreğimin yağı* — **Muin:** *Yardımcı.*

MEVLANA'DAN SEÇMELER

—1—

Orada ne kadı, ne vali
Ne bey, ne de beyin muhtesibi
Davalar, düşmanlıklar, kavgalar, zaten
Denizler ötesinde hiç bir zaman yüzemedi

(Divan—ı Kebir—cev. A. Kadir)

—2—

Namaz her dinde başka türlüdür. İman hiç bir dinde değişmez. Ahvali, kıblesi ve daha bunun gibi şeyleri değişmiş olmaz. Yalnız bu farklar hakkında söyleheh söz, ancak dinleyenin bundan çıkaracağı manayı talep etmesi nisbetinde zahir olur. (Fihi Mafih—çev. Abdulkadir Gölpınarlı)

—3—

Ben ne Hıristiyanım, ne Musevi, ne Farısi ne de Müslüman; ne Dogu'danım ne de batıdan, ikiliği bir kenara koydum, iki alemin bir olduğunu gördüm.

—4—

Yahnız arif olanlar, evi yapanı tanıdıkları, ona hizmet ettikleri ve onu aynü'l yakin ile gördüklerinden onunlu birlikte yiyip içtiklerinden, kaynaştıklarından evi yapan usta, hiçbir zaman onların gözlerinin önünden gitmez ve tasavvurlarından kaybolmaz. İşte bu yüzden böyle bir kimse Hakk'ta yok olur. Artık onun için günah günah sayılmaz ve suç suç olmaz **(Fihi Mafih S: 71)**

ZİKİR

Mutasavvıflar, tarikat mensupları sesli şekilde Allah, Hak, Hû, Hay, Kayyum Kahhâr)yı anarlar. Bektaşilikte böyle bir zikir olmadığı belirtilmektedir. Ayrıca araştırmamız da bize böyle bir zikir yapılmadığını açıkça göstermiştir. "Ama müsemmasını bulmaktır önemli olan o tanrı adı neyi gerektiriyorsa onu, ahlâkına indirmektir. Bu da zikirdir." denilerek Bektaşilikteki zikir konusuna bakış açılarını belirtmektedirler. "Herhangi bir tanrı adını şu sayıda anacaksın diye birkoşulu yoktur ancak, okudukları nefeslerde ve tercümanlarda bu adlar geçmektedir. Bu da zahirde (görünürde) diğer tarikatlerinkine benzer bir zikir görüntüsü vermektedir."

ADİL ALİ ATALAY (VAKTİ DOLU)

Şiirlerini, deyişlerini daha çok dinî konular üzerine kuran Âşık Adil Ali Atalay, 1936 yılında Erzincan'ın Kemaliye ilçesine bağlı Gözaydın (Bezmişen) köyünde doğdu.

Seferberlikte uzun yıllar askerlik yapan babasını, küçük yaşta kaybeden Âşık Atalay, ilkokulu bitirdikten sonra öğrenimini sürdürmek imkânın bulamadı. Uzun yıllar yoksulluk çektikten sonra ağabeyi ile İstanbul'a geldi. Ticarete atıldı. Kardeşiyle kurdukları ortaklık bugün Atalay Nakliyat ve Ticaret Kollektif Şirketi'ne dönüştü.

Adil Ali Atalay, öykü, roman ve denemeler yazdı. İstanbul Festivali sırasında Konya Kültür ve Turizm Derneği'nce düzenlenen Âşıklar Şöleni ile Antalya Festivali'ndeki Halk Ozanları gösterilerine sazı ve sözü ile katıldı.

Âşığın, şiirlerini toplamış olduğu Ehli Beyt'in Mucizeleri, Anadolum Anadolum adlı kitaplarıyla "Seyyit Nizamoğlu Divanı" ve "Kerbelâ ve Matem" adlı derlemeleri bulunuyor. Evli ve dört çocuk babasıdır.

—1—

Yar bana meylin vereli,
Eeller bile düşman bana.
Dilde destanın seveli,
Diller bile düşman bana.

Ferhat gibi dağı yarsam,
Gülmeden daim ağlasam.
Viran oldu bağım desem,
Güller bile düşman bana.

Aşk atı uçurdu beni,
Ne çekti bir bilsen teni.
Zaman mı eziyor canı,
Yollar bile düşman bana

Adil Ali'yim, ne oldu?
Vücudum gam ile doldu.
Canım ortalıkta kaldı,
Sallar bile düşman bana.

—2—

Dost kapısın arayalı,
Eller düşman oldu bana.
Dilde destanım bulalı,
Diller düşman oldu bana.

Senin için versem varım,
Yok ise gülmem ağlarım.
Viran olmuş gönül bağım,
Bülbül düşman oldu bana.

Sensiz özde can olur mu?
Viran yerde bağ olur mu?
Artık yârem sağ olur mu?
İlâç düşman oldu bana.

Aşk atına bindim gittim,
Ne çektim bir bilsen n'ettim.
Vücudumu nâra attım,
Canım düşman oldu bana.

Adil Ali der ne oldum,
Kederle gam ile doldum.
Sanki Arasat'ta kaldım,
Tenim düşman oldu bana.

—3—

Hayatını kazan divane gönül, ↓
Bakma el eline olursun malûl.
Çalışır insanlar bak harıl harıl,
Benden sana senden bana fayda yok.

Kendi kendini de kurtarmana bak,
Herkesi yaradan, hepisi bir Hak.
Özünü temizle sen temize çık,
Benden sana senden bana fayda yok.

Gel düşünme bari böyle biçare,
Çalış da derdine sen de bul çare.
Vaktini geçirme nafile yere,
Benden sana senden bana fayda yok.

Muhannet kişiden fayda umulmaz,
Emek çekmeyince yemek yenilmez
Çekersin derdini Haktan bilinmez
Benden sana senden bana fayda yok.

Adil Ali nere gitsem dermane,
Sen ölmüşsün ben ölmüşüm kime ne.
Öldürmek için de arar bahane,
Benden sana senden bana fayda yok.

—4—

Âdemlerin başı tacı devlettir, ↓
Alnını sorarsan secdeyi Haktır.
Kaşların kalemi hükmü kudrettir,
Âdem'dedir bütün âlem gel de gör.

Desti vilâyettir bilek bil de gel,
Hayıra bereket elin ver de gel.
İmanı vahdettir düşün gör de gel,
Âdem'dedir bütün âlem gel de gör.

Gözlerin sorar isen cevherdir,
Yüzündeki nur da hakkın nurudur.
Burun koku alır hüma cennettir,
Âdem'dedir bütün âlem gel de gör.

Adil Ali belin bağla kemer best.
Bizi sorar ise zikredici dost.
Ayak menzil alır sakın etme kast,
Âdem'dedir bütün âlem gel de gör.

—5—

Aşkı olan devran sürer Erenler, ↓
Dostum güzellerin gül bahçesinde,
Cümle dertlere derman Erenler,
Dostum güzellerin gül bahçesinde.

Hakkın rızasıyla olur işleri,
Tevazuyla eğik durur başları,
Can verir hem bacı, hem kardaşları,
Dostum güzellerin gül bahçesinde.

Baktım melek gibi secde ederler,
Gerçeğin yaptığı bala giderler,
Gönlü Kâbesini tavaf eylerler,
Dostum güzellerin gül bahçesinde.

Sevgi nuru ile kaynamış pişmiş,
Aşkın atı ile dağları aşmış,
Marifetten hakkın yurduna düşmüş,
Dostum güzellerin gül bahçesinde.

Adil Ali der ki kaynar coşarım,
Dalgalıyım dağdan dağa aşarım,
Nasip olur, belki ben de yaşarım,
Dostum güzellerin gül bahçesinde.

—6—

Cümle Velilerin velisi sensin,
Hünkâr Hacı Bektaş Veli'sin veli.
İbadete Türkçe dili getiren,
Hünkâr Hacı Bektaş Veli'sin veli.

Kurtarıcı bir ruh olup, gelensin,
Sevgi saygı ile kalbe girensin,
İnsanlık uğruna savaş verensin,
Hünkâr Hacı Bektaş Veli'sin veli.

Horasan'dan gelip, Urum'da durdun
Anadolu oldu bu güzel yurdun.
Toplayıp Türk'leri bir devlet kurdun,
Hünkâr Hacı Bektaş Veli'sin veli.

Nesli pâkin gelir kalû belîden,
Nasibimiz gelir ceddin Ali'den,
İnancımız beli Bektaş Veli'den,
Hünkâr Hacı Bektaş Veli'sin veli.

Adil Ali mâhlas Vaktıdolu'dur,
Hünkâr Hacı Bektaş Veli uludur.
Sevenlerin dili ezber okunur,
Hünkâr Hacı Bektaş Veli'sin veli.

—7—

Hakikatin izi erenler yolu,
Gerçek bulur yalan dolan bulamaz
Cümlemiz olmuşuz mürşidin kulu
Kâmil olan gelir cahil gelemez

Çağıranı duyar cevap veririz
Hak ile görürüz, Hakla yürürüz
Cihana bedeldir, bizim birimiz,
Ârif olan anlar cahil bilemez...

Her çiçekten tadar, balı alırız,
Zehirini atar tatlı kalırız,
Derdi dert saymayız, hep şen oluruz.
Dertsiz olan bizim derdi bilemez....

Dilimiz hal dili, söyler duyarız.
Hakikatte Hak yoluna uyarız,
Günahı kir diye aşkla yuyarız;
Aşksız olan Hak sırrına giremez...

Adil Ali Vaktidolu çal çağır
Gafil olanların yükleri ağır,
Hakikat kelâmın duymaz ki sağır,
Hakkı bilen haklı yoldan dönemez...

—8—

İnsanlığı olgunluğa getirir
Hacı Bektaş Veli, Kemal Atatürk
Aşık etmiş bülbül ile ünlenir
Hacı Bektaş Veli, Kemal Atatürk

↓ Hümanizma ile tam fikir olan;
Her ne dedi ise çıkmadı yalan,
Bütün varlıkları millete kalan;
Hacı Bektaş Veli, Kemal Atatürk

Bize ilham veren ikisi inan
Kâmildir, ariftir, mürşittir insan
Vücudumda duran, ikisi bir can
Hacı Bektaş Veli, Kemal Atatürk

İnsanlık örneği ayrı er olan
Fikirde bilimde hep özgür olan
Yüz yıl, bin yıl sonra bile bir olan
Hacı Bektaş Veli, Kemal Atatürk

Kadına erkeğe aynı hak veren
Köylü şehirleri eşittir diyen
Laikliği ana yurda getiren
Hacı Bektaş Veli, Kemal Atatürk

Köylü, emekciye saygı duy dedi.
Ayırmadı zengin, fakir bir dedi.
Kurdukları ordu zulme dur dedi.
Hacı Bektaş Veli, Kemal Atatürk

Adil Ali Vaktidolu yok tasa
Bir vücud misali ayrılmaz asla
İkisi kurmuştur aynı bir yasa
Hacı Bektaş Veli, Kemal Atatürk

—9—

Gördüm Esmâ ile Hüsna,
Ademdedir, Ademdedir,
Saygı duyan bütün nesne,
Ademdedir, Ademdedir,

↓ Hem o demde, hem bu demde,
Cümle kemalet ademde,
Bütün alem hep bedende,
Ademdedir, Ademdedir,

Yedi kat gök, yedi kat yer,
Dört kitabın dördü de bir,
Kainatı aynada gör,
Ademdedir, Ademdedir,

Nice türlü alet yapan,
Fırlatıp fezaya atan,
Az bir güce bin güç katan,
Ademdedir, Ademdedir,

Adil Ali yaşadı yaş,
Ariflere bu dünya düş,
Yazı, güzü, baharı kış,
Ademdedir, Ademdedir,

—10—

Ademdir, yüceden yüce,
Gündüz yapar, varken gece,
Kendi kaba, gönlü ince,
Göreceksen gel Ademe.

Alemden mâdasın bırak,
Ademdir her nesneden pâk,
Hak Ademdir, Ademdir hak,
Bileceksen gel Ademe.

Ademdedir, cümle alem,
Ademdedir, levhi kalem,
Gidip te ademden gelen,
Geleceksen gel Ademe.

Ademdedir, bütün alem,
Vasfını yazamaz kalem,
Ademdir kendini bulan,
Bulacaksan gel Ademe.

Adil Ali ademde hak,
Onsekiz bin alem mutlak,
Ademden gayrı birşey yok,
Olacaksan gel Ademe.

—11—

Dostum bu yol gayet zordur, girilmez,
Eriyip incelip, girer misin sen?
Bir yerde zehiriz, bir yerde balız,
Zehiri bal edip, yiyer misin sen?

İstemez hiç arif ölen saltanat,
Hakkın katarından ister bir kanat,
Gel gir içimize aşkı sen de tat,
Kudret balını, tadar mısın sen?

Bu yola girmeyen yanar tutuşur,
Rengi atar, yanak, dudak buruşur,
Aylar, yıllar geçer, güne karışır,
Var mı ey bir günün sayar mısın sen?

Kolay mı küfürde imanı bulmak,
Aşık olup, aşkın nurundan yunmak,
Nefsini hak edip, ebedi kalmak,
Ölmeden evveli ölür müsün sen?

Adil Ali burda, açık varımız,
Sevip sevilene kurban canımız,
Her can bilmez ama çoktur kârımız,
Bu meclisten kârın alır mısın sen?

—12—

Can suyunu has bir bağa döktünse,
Güzel biter, meyve verir, can olur,
Muhabbet gölünden harğın açtınsa,
Sulanır da mahsül verir, dal olur.

Yedi eleklerden ele ununu,
Sohbet çeşmesinden getir suyunu,
Zikir teknesinde yoğur hamuru,
Hakkın sofrasında erir, bal olur.

Vücut harmanında malamga savur,
Aşkın ateşiyle karıştır kavur,
Bütün kötü yükü sırtından devir,
Kötü yük kalmazsa herşey hallolur.

Ver aşnana yiyebilirse yesin,
Hak katında kabul makbulum desin,
Lokmanın hakkını hakkına versin,
Katre gelir, umman olur, göl olur.

Koy çuvala doldur malın sır eyle,
Tozunu, taşını çıkar, nur eyle,
Gerçeği bul hakkı onda var eyle,
Öğütür vücudun, ince un olur.

Olmamış meyveye olmuş deyilmez,
Pişmemiş bir lokma zaten yiyilmez,
Hakkın sırrı sergi gibi serilmez,
Serilirse gönül erir çalolur.

Adil Ali Hakka bağla özünü,
Gerçek mürşit kara etmez yüzünü,
Bağlanan müridin açar gözünü,
Açılmayan gözler zaten kör olur.

—13—

Bu meydana hasta gelmiş olanlar,
Cananı mürşide teslim eylesin.
Eğer, şekle şüphe eylese bir can,
Belki ilelebet mındar gidersin.

Demirden leblebi yutabilirsen,
Oynamak da maksat utabilirsen,
Yabancı yükleri atabilirsen,
Sen menzile tam o zaman erersin.

Bu yolda elbise ateşten gömlek,
Bizim felsefemiz, ölmeden ölmek,
Söylemeden duymak, bakmadan görmek,
Tatbik etki sen de hakkı bulasın.

Kulağın aç Hak sözünü duyasın,
Örtme gözün, cemal haktır göresin,
Bülbül ol ki, öte gülü bulasın,
Emek ver ki bağı bağban olasın.

Adil Ali vakti doludur dolu,
Yol da Muhammed Ali'nin yolu,
Ummana bağlarsan ufacık gölü,
Menzili maksuda o an erersin.

—14—

Tüm varımı açtım dost pazarına,
Çok müşteri geldi alan olmadı.
Bu hal nasip olmaz, binde birine,
Birlik makamında duran olmadı.

Arif bir kişiye meylimi verdim,
Dert içinde derman aradı derdim,
Derine gir dedim, kenarda gördüm,
Gönül denizine dalan olmadı.

İnsanlık uğruna her zaman gezdim,
Ezseler, üzseler, sanmayın bezdim,
Kudret balını sofraya dizdim,
Bal bal diyen oldu, tadan olmadı.

Hak sözü zor idi duymadan geçti,
Gerçek katarına uymadan geçti,
Dünya sana dedik, doymadan geçti,
Kanaat mülkünde kalan olamdı.

Adil Ali, yandı, döndü bir köze,
Dilersen canımı vereyim size,
Gelip, döndü mekan kurmadı bize,
Verdim tatlı canımı alan olmadı.

—15—

Gel kendine deli gönül, ↓
Hakkı tanı Hak sendedir.
Bir vücut şehrine gir dur,
Arada bul Hak sendedir

Ne bakarsın başka yere?
Ayrı değil, hiçbir zerre,
Hakkı sende gör bir kere,
Gördün ise hak sendedir.

Eğer bülbül ise halin,
Senin kendindedir gülün,
Arayıp bulursan yolun,
Buldun ise hak sendedir.

Musa olmuş gül cemalin,
Dışarda arama halin,
Ed'eb, ebced yedi dalin,
Bildin isen, Hak sendedir.

Adil Ali Kur'an sende,
Bak aynaya oku hem de,
Senseni bulduğun demde,
Buldun ise hak sendedir.

—16—

Sen sana gel tanı divane gönül, ↓
Sanma ki sen ufak tefek bir şeysin,
Onsekiz bin alem sendedir sende,
Söyle de cihana alemde bilsin.

Aşk ile alemi sana vermiş hak,
Musa'nın Tur'unu vücuduna bak,
Gönül kâbesini eder isen pâk,
Gelsin kâbe seni tavaf eylesin.

Akıl, iman, vicdan senin yolundur,
O senin gönlünde cümle varındır,
Kaşla kirpiklerin levhli kalemdir,
Cemalin vedduh'a bilen söylesin.

Haktır cemalına vedduh'a yazdı,
Nur ile kalbine errahman sızdı,
Hakkı bulamayan, nice yıl gezdi,
Sen kendini bil dursun eğlensin.

Adil Ali vakti dolu dediler,
Hakikat lokmasın anda yediler,
Dünyaya gelenler hepsi döndüler,
Hakka varıp, haktan gelenler gelsin.

—17—

Gönül gözü görür hak didarımı, ↓
Didarı Hak, Hakkı didar tamamlar.
Sevgi muhabbetir, umum efkarım,
Sevgiyi Hak, Hakkı sevgi tamamlar

Üç isimden oldu yedi noktası,
Kef ile nun rumuz engirin tası,
Yedi açık, yedi sır hak sıvası,
Sıfatı zat, zatı sıfat tamamlar.

Yazımıdır, İsmi Azam yüzünde,
Gülüstan bahçesi senin özünde,
Dört kitabı oku kendi özünde,
Öz kitabı, Kitap özü tamamlar.

Yedullah ayetin bilene kurban,
Didarı tanıyıp görene kurban,
Hak ademde bilip, gelene kurban,
Ademi Hak, Hakkı adem tamamlar.

Yedi kapılı bir şehire vardım,
Oniki padişah oturur gördüm,
Ondört, onyedidir fikrimi virdim,
Fikir virdi, Vird fikiri tamamlar.

Kırk şar gördüm kırkı biri andırır,
Yetmiş üç dışında kalan ham durur,
Yüzondört surede nokta indirir,
Noktayı hak, hakkı nokta tamamlar.

Adil Ali eyle insana nazar,
Üç Huruf, beş nokta çok şeyler yazar,
Ten insana, insan hakka çok benzer,
İnsanı hak, Hakkı insan tamamlar.

—18—

Dört anasır, dört cihetten, ↓
Her yanın kıbletullahtır,
İlik, kemik, deri, etten,
Doğunca ademullahtır,

Ademullah kardeş bacı,
Akıl devlet başın tacı,
Gün geçirir tatlı acı,
Alnın Hidayettullahtır.

Hidayetten yaradılmış,
Hilal ayın ismin almış,
Görenleri aşka salmış,
Kaşlar kudretullahtır.

Kudret var etmiş varı,
Çok güzel yaratmış yarı,
Bakınca görür didarı,
Gözlerin Vahdetullahtır

Vahdetinden olur ayar,
İsmini Cihan'a yayar,
Söylenen sözleri duyar,
Kulak Mürüvetullahtır.

Cennetten kevser getirir,
Gönülden dile yetirir,
Sözle çok işler bitirir,
Ağız şahadetullahtır.

Şahadeti gönül yapar,
Aşk ile yararlı atar,
Senin sevdiğine tapar,
Gönül muhabbetullahtır.

Muhabbetle bulur yolu,
Seven sevdiğinin kulu,
Aşkla, iman ile dolu,
Göğüs Natıgullahtır.

Natır olan verir karar,
Kanayan yarayı sarar
Görülen her işe yarar,
Ellerin kudretullahtır.

Kudretten iş bitirir,
Seveni Hak'a götürür,
Çeker gövdeyi getirir,
Ayaklar kuvvetullahtır.

Mürrüvetten koku alır,
Hamını hasını bilir,
Nefes alır, nefes verir,
Burnun Cennetullahtır.

Kuvvetinden Adil Ali,
Eli, ayak, bir de beli,
Görür, duyar, söyler dili,
Cemalın Hikmetullahtır.

—19—

Bir adem anneden yere düşende
O bir şeriattır fideye benzer
Biraz büyüyüpte idrak edende
Dal budak salmış erkâna benzer

↓ Marifetten damar alır çiçeğe
Musahiple bile girer gerçeğe
Çağala olunca dallar pürçeğe
Hakikatá giden bir hale benzer.

Tarikata giren dal budak verir
İnsanlık içinde gerçeği görür
Her nefesi hakkın yolunda yürür
Yeşil yaprağı marfete benzer

Yolcu hakikatten haberin alır
Her nereye baksa ol Hakkı görür
Yıllar yılı taze meyveler verir
Hakikat meyvesi bir bala benz

Adil Ali şeriatta bekleme
Tarikat babında yüzü tekmele
Marifet ceminde el sür lokmana
Hakikat, Hak ile tek Hak'a benzer

—20—

Aradım kendimi baktım niceyim
El ayaklı vücud bir de han gördüm
Niyet ettim kanat vurup uçayım
Vücudum içinde bir de kan gördüm

↓ Bizde hep bir kardeş bacı dediler
Yetmiş üç guruhta naci dediler
Tarikat marifet tacı dediler
Hakikat babında bir mekân gördüm.

Aşkın kadehinden bir dem almışım
Tarikata varmış nur'a dalmışım
Bu alemden geçip bir can kalmışım
Gizlenmiş bu tende bir de can gördüm.

Aşık muhib, derviş sofu olanda
Küfür deryasında liman bulanda
Yaşadığım bunca vakti zamanda
Aylar yıllar gibi bir de an gördüm

Adil Ali vaktidolu nutuk, Hak
Marifet şehrinde insan olur pak
Vücud aleminde teferruat çok
Et, kemik, ilikte birde kan gördüm.

—21—

Bu alemden ömür bitip gidişim
Sabah yeli gibi esmişe benzer
Aylar, yıllar, kışlar, baharım yazım
Sanki bir an nefes kesmişe benzer

Bu dünyaya gelip gitmek bir adet
Müminin aldığı nefes ibadet
Eğer saf bir gönül etsen ziyaret
Hakikat sırrını sezmişe benzer

Verilen bir candır bize emanet
Sakın, dikkat eyle etme ihanet
Sev seni seveni eyleme zahmet
Yoksa canan candan bezmişe benzer

Eğer ki dertlere derman ararsan
Hastanın, mazlumun halin sorarsan
Hele bir dertliye derman bulursan
Cenneti âlâda gezmişe benzer

Adil Ali Vaktidolu dağ aşar
Aşk badesin içen kaynayıp coşar
Ölmeden evveli ölenler yaşar
Abı hayat suyun içmişe benzer

—22—

Gel gel aşka müptela isen
Aşk ateşi yakar kül eder seni.
İkrar vermiş bir can bir talip isen
Bağlar kapısına kul eder seni

Aşk ile bir olup Hakka gelenler
Dünü gün Hak için sarhoş olanlar
Farkı farkta farkeyleyip bilenler
Cümle kötülükten dur eder seni.

Bu alemde her ne hikmet var ise
Hepsi aşktır aşk'a olan yar ise
Gecesi gündüzü aynı bir ise
Karanlıkta bile nur eder seni

Bizler yerle yeksan olursak toprak
Ol zaman ermiştir menzile mutlak
Nur'a benzer yüzü ay gibi parlak
Cevher makamında dürr eder seni

Adil Ali olmuş aşkın gedası
Gönülde gizlidir onun duası
Bilmezler ki olmuş dostun belası
Cevher makamında dua eder seni

—23—

Cahillerle yola gitsen ↓
Geniş yolu dar ederler
Çöplükte gül olsan bitsen
Açsan bile har ederler

Haset ile birlik olma
Cevherini taşa çalma
Bilmezlerle sakın durma
Görsen bile kör ederler.

Bilmeze verme sırrını
Hiç eder namus arını
Arife söyle varını
Deli olsan er ederler

Hak yoluna feda canı
Nura gark eylesen teni,
Hasetlerden sakın seni
Sevilsen de hor ederler.

Akılsıza öğüt satma
Sen ol, gönlün gama batma
Kendini bilmezi tutma
Ak yüzün kara ederler

Bu dünya hep senin olsa
Gene nice âlem gelse
Meclisinde cahil olsa
Tatlı anı zar ederler.

Adil Ali özün Hak et
Kötülükten arıt pak et
Bir iş tutarsan gizli tut.
Kolay işin zor ederler.

—24—

Gelişimiz nerden diye sorarız ↓
Muhabbet elinden bu yana geldik
Koymadık, eridik potaya girip
Aşk ile yoğrulup meydana geldik

Mümin olan bilir kendi hatasın
Vücudunda kötü nen var atasın
Gerçek mürşidini hep Hak tutasın
Hakka varıp Haktan insana geldik.

İnsandan geliriz Haktır obamız
İmtihandan geçer her bir sedamız
Yeyip içmek alın teri gıdamız
Aşk ile yıkanıp üryana geldik

Secdemiz zatadır değildir puta
Çalış doğru yolda sen yapma hata
Bilip görmediğin Tanrı'ya tapma
İnsanı Hak bilip ayana geldik.

Adil Ali yıllar yetmez anına
Hele bir bak şu dolaşan kanına
Canın misafir et cananına
Can içinde durup canana geldik

—25—

Bir insanın ahvalini sorarsan ↓
Bul arifi sor arife haber al
Hele can içinde canı ararsan
Bul cananı sor canandan haber al

Geldi geçti bütün eski zamanlar
Geleceğe aklın yorup dalanlar
Neşe muhabbeti daim olanlar
Geçen geçti, gelen andan haber al.

Gelecekten haber vermek istersen
İnanmazlar açık seçik göstersen
Tefekküre varıp biraz beklersen
Bu dünyayı seyret andan haber al

Bu ademi çözmek için ne gerek
Ademin vechini halini bilmek
Derlerse nasıldır ölmeden ölmek
Bul arifi ermiş candan haber al

Adil Ali Vaktidolu der hanı
Bu gönlüm geniştir gayette gani
Gönlümün içinde dünyanın canı
Gir gönlüme yerden gökten haber al.

—26—

Halkettin zerreden var ettin beni ↓
Bir Adem sıfatı don verdin bana
Lütfettin vücuda can ile teni
Dağılmasın diye gön verdin bana

Yirmi sekiz yirmi dokuz gezerdim
Otuzumda kalem tutmuş yazardım
Otuz birde derya deniz yüzerdim
O büyük ummandan göl verdin bana

Eti verdin, kemik verdin, kan verdin
Yuğurdun da halk eyleyip can verdin
Bir yaşında emekletip yol verdin
Gamdan gasavetten yön verdin bana

Otuz iki gerçek bir ere düştüm
Kötülük deryasın yüzerek geçtim
Otuz üç gerçekten bir dolu içtim
Dup-durucak akan sel verdin bana

Üç yaşımda yürümeye başlattın
Dokuz yaşta işi verdin işlettin
On üç yaşta hasım verdin taşlattın
Onbeşinde deli kan verdin bana

Otuz dört yaşında baktım cihana
Kimi aya gider kimisi yaya
Marifet payından kondum bir paya
Merih'e gitmeye yol verdin bana

On altıda coşkun coşar dururdum
On yedide boz bulanık olurdum
On sekiz yaşında idrak bulurdum
Bir zaman uyuttun can verdin bana

Otuz beşten otuz altı yürüdüm
Et kemiğe girdim bir an göründüm
Bir alıra bir verile büründüm
İnsanlık içinde kul dedin bana

On dokuzda duman ettin kafamı
Yirmi yaşta sürem dedim safamı
Yirmibirde vatan aşkı sıfamı
Asker bir babadan yön verdin bana

Otuz yedi otuz sekiz bağladım
Otuz dokuz çaylar gibi çağladım.
Kötü günü hiç ömürden saymadım.
İyilik Erinden el geldi bana

Yirmi iki vatanımı bekledim
Yirmi üçte bolca hasret çekerdim
Çıkarda gurbette kazanç eklerdim
Kazandım kazançtan nan verdin bana

Yirmi beşte işten işe koşardım
Yirmi altı da sanki Hakkı yaşardım
Yirmi yedi ırmak gibi coşardım
Deryaya akmaya yol verdin bana

Kırk elli arası gelir geçerim
Aşkın kadehinden bade içerim
Varlık tarlasını biçer geçerim
Erenler bağından gül verdin bana

Adil Ali oldum piştim kaynadım
Yüz yaşı ben ömre yarı saymadım
Muhabbet lokmasın yedim doymadım.
Kırklar meclisinden bal verdin bana

—27—

Eğer ikrarında dursan
Mürşidine yar olursun
Mansur gibi dara girsen
Kirin gider nur olursun

Kirli suyu kaba koyma
Yetmiş üç dışında durma
Haktan başka nesne görme
Görür isen zar olursun

Gönlünden cifeyi kaldır
Nefsini hakkıyle öldür
Evliya olsan da sırdır
Dünya başan dar olursun.

Aşk atına binde yürü
İrşat etmek zordur körü
İkrarını bozsa biri
İkrarsıza hor olursun

Adil Ali dert ilacı
Yolumuz Güruh'u Naci
Arif ol da yap Mirac'ı
Ölsen bile var olursun.

—28—

Bu can bu tenden gitmeden
Kendi kendin seçmek gerek
Karanlık gelip çökmeden
Işığını açmak gerek

Yalanla Hak'a varılmaz
Benlikle menzil alınmaz
Riyayla gerçek bulunmaz
Küllü vardan geçmek gerek

Bilerek söyle sözünü
Aşk oduyla yak özünü
Açmak için can gözünü
Gerçek eri seçmek gerek.

Hakk'a giden yolu tanı
Arada bul arif canı
Muhabbet gülü gülşanı
Gonca iken seçmek gerek

Adil Ali Hakkı bilir
İlhamı mürşitten gelir
Vurursan kapı açılır
Çalışıpta açmak gerek.

—29—

Kara gözlüm n'olur bırak ↓
Deli ettin yaktın beni
Fezalardan daha ırak
Uzaklara attın beni

Hiç yoktan gönlüme girdin
Budarken dallarım kırdın
Gül yerine diken verdin
Bülbül ettin öttün beni

Gariplik çöktü özüme
Yakarsın bakma yüzüme
Munzur dağının düzüne
Avcı diye çektin beni

Gözümden akıttın seli
Duyanlar der bana deli
Sen olmuşsun gönül gülü
Bir bahçıvan ettin beni

Adil Ali ötesine
Düşme sözün hatasına
Gökte uçan martısına
Silah edip attın beni

Feza : *Uzay* — **Cife** : *Kötülük* — **Küllü** : *Tüm* — **İlham** : *Esin* — **Gülşan** : *Gül bahçesi* — **Zerre** : *En ufak parça* — **Hasım** : *Düşman, rakip* — **Muhabbet** : *Sevgi* — **Ahval** : *Durum, hal* — **Har:** *Dilenen* — **Hor** : *Aşağılama* — **Müptela** : *Düşkün* — **Dürr** : *İnci* — **Dûr** : *Uzak* — **Haset** : *Kıskançlık* — **Gark** : *Gömme* - **Cevher** : *Töz* — **Ab-ı Hayat** : *Bengi su* — **Muhib** : *Talip, seven* — **Esma** : *Tanrının isimleri* — **Hüsna** : *Tanrının güzellikleri*

— 30 —

Çok şükür Allah'a başbaşa kaldım ↓
Açtı kollarını sar dedi bana
Dedim Tanrım senin kolun ne güzel
Bilmeyenler zaten kör dedi bana

Şükür her zerrede görürüm seni
Yüzbin yıllar ettin bana bir anı
Giyirdin sırtıma bir insan teni
Eğer tam sevdinse yar dedi bana

Dedim yerde misin, sen gökte misin
Mutlak bilmeyene bir perde misin
Hem aşikarsın hem sırda mısın
Gir bir saf gönüle gör dedi bana

Gelip vücuduma girende sensin.
Bakıp gözlerimden görende sensin
Düşünce varlığı verende sensin
Sapma bir kararda dur dedi bana

Dedim benim gülüm senin gülündür
Dedim senin yolun benim yolumdur
Dedim **Vakti dolu** senin kulundur
Öyleyse aç gözün gör dedi bana

ÂŞIK SEFİL SELİMÎ

1933 yılında Sivas'ın Şarkışla ilçesi'nde doğdu. Ortaokul ikinci sınıfa kadar okudu. 1966 yılında Konya Türkiye Âşıklar Bayramı'na katılan âşıklarımızdandır. 1968 yılında çalışmak için Hollanda'ya gitmiş, her yıl Avrupa'dan gelerek ekim ayı sonlarında yapılan Türkiye Âşıklar Bayramlarında hazır bulunmuştur. Asıl adı Ahmet Günbuluttur.

Evlidir ve altı çocuk babasıdır. 1972 yılında yurda kesin dönüş yaparak doğum yeri olan Sivas'a yerleşti. Saz çalmayı ve şiir söylemeyi kendi kendine öğrendi. Atışma şiir dalında üstün bir yeteneğe sahiptir. Türkiye Âşıklar Bayramı'nda 1969 yılında Kul Mustafa adındaki bir ozanla yaptığı atışma hala unutulmadı. Şiirlerinde yalın gerçeği, felsefe ve tasavufu işlemektedir. Türkiye Âşıklar Bayramı'nda düzenlenen ve her yıl tekrarlanan yılın yedi şiiri yarışmalarında hep ilk yedi seçme şiir arasında şiirleri yer almıştır.

Sefil Selimî'nin Yâr Badesi, Yalın Kat, Kul Yanmasın, adlarını taşıyan üç şiir kitabı vardır.

— 1 —

AKAN O

Hayat çeşmesinden, can pınarından, ↓
Damla damla, pırıl pırıl akan O.
Altı cihetinden dört kenarından,
Enginlere yükseklere bakan O.

Güzelde, çirkinde, yarımda, tamda,
Sevgide, nefrette, neşede, gamda.
Her sınıf insanda olgunda hamda,
Ara sıra yamacıma çıkan O.

Hiç kimseye uymaz boyası rengi,
Akıl fikir almaz yaptığı cengi.
Çözdüm araştırdım sardığı dengi,
Kervan onun varılcak mekân O.

Gâhi bir evlattır, gâhi bir perde,
Sahipler sahibi makamı nerde?
İnsanı kamil-i hakla hak ede
Kazanana ödülleri takan O.

Binbir mana vardır bir tek sözünde
İlimler bilimler yatar özünde
Yedi tanı sekiz cennet gözünde
Yıldırımlar atan, şimşek çakan O.

Başların tacıdır, gönül bağıdır
Evveler evveli çağlar çağıdır
Fatihi olmayan sevda dağıdır
Aslı için Keremleri yakan O.

Dünyanın - ahretin ilk ve son ehli
Ne gaflete düşer ne tanır cehli
Güneş meziyetli ay yıldız ruhlu
Uluların en ulusu hakan O.

Ey **Sefil Selimi** ondaki O'dur.
Ya öyleyse söyle sendeki nedir
O bir halk edendir bendeki sudur,
Suları sel edip bentler yıkan O.

—2—

GİZLENDİM

Cihan aldı koca küre içinde
Âdetler içinde töre içinde.
Hayat dedikleri süre içinde
Gelirkene giderkene izlendim.

Maksadı arz ettim yalınız kaldım,
İzahı imkânsız tecrübe aldım
Hatayı kusuru şahsımda buldum,
Benliğimi eze boza özlendim.

Bu kadar gayretim zahmetim niye?
Belki beş on kişi yetişir diye.
Birkaç kelimemi ettim hediye,
Bazı çoklanırken bazı azlandım.

Nizam-ı âlemin çarkını buldum,
Zahirin batının farkını buldum.
Ruhun menbaını arkını buldum,
Yazın çavgın aktım kışın buzlandım.

Bilen bilmeyene özeti dese,
Vahdet-i vücuda inanmış ise.
Şaşkına uzak yol ehline kese,
Tarifini sormayana nazlandım.

Dünyanın şekline hacmine girdim,
Çeşitli surette dem devran sürdüm
Sorgu suvalimi ölmeden verdim,
Doğarken de ölürken de bezlendim.

Kabaya kabadır inceye ince,
Kendini islah et herkesten önce,
Sordular insanlık zor mudur sence?
Cevabının çıngısıyla közlendim

Sefil Selimî'yem işsize işim,
Gediğine göre yontulmuş taşım.
Dilim durmuş olsa ağrımaz başım,
Gene bugün çenemdüştü sözlendim.

—3—

ŞÜPHE YOK

Sizden size, benden bana çok yakın
Mevlâna'nın erdiğine şüphe yok.
Şu pazar yerinde sergiye bakın
Mevlana'nın sevdiğine şüphe yok

İhya etmek için yüce zatını,
Ziyaret eylemiş Hak'kın katını
Herkesin korktuğu aşkın atını.
Mevlâna'nın sürdüğüne şüphe yok.

Sizi şaşırtmasın vardığım yargı,
Bu ne bir cevaptır, ne de bir sorgu.
İlâhî bir kısmet, ilâhî vergi
Mevlâna'nın verdiğine şüphe yok.

Himmete kavuşan okur bu dersi.
Hür kürsü denilen kürsü bu kürsü.
Benliği, kibiri, ihtiras hırsı,
Mevlâna'nın kırdığına şüphe yok.

Kırılmayan şişe, dökülmeyen dem.
Ne mevkî, ne makam, ne şan, ne kıdem.
Her çıbana merhem, her yaraya em.
Mevlâna'nın sardığına şüphe yok.

Hazır olanlara açtı bir celse,
Onun bildiğini her insan bile.
Adı söylenmezdi, eğer ki ölse,
Mevlâna'nın durduğuna şüphe yok.

Gönül kitabının aşktır iç yüzü,
Aşk yazısı kara değil, ak yazı.
O yazıyı görmez kimsenin gözü.
Mevlâna'nın gördüğüne şüphe yok.

Bir yaprak çevirip baktım albüme,
Sefil Selimî de geldi celbime.
Allah kefil, bugün benim kalbime,
Mevlâna'nın girdiğine şüphe yok.

—4—

Kafam sema gözüm bulut yağmur bol ↓
Ufkumu buladıp sel etme vazgeç
Kelime pınarım taşmış iken dol
Bent tutup çevremi göl etme vazgeç

Hayat yıldızlarım parlayıp söner
Ah çeksem buz tutar deryalar donar
Zar etsem ay güneş dayanmaz yanar
Söyledip cihanı kül etme vazgeç

Fikir kümelerim sır vermez ya da
Umut bebelerim düşer feryada
Bir tek canlı kalmaz yalan dünyada
Çözme gam bohcasın gel etme vazgeç

Beyin çekirdeğim yer gök atası
Ruhum et kemiğim ilim sitesi
Bedenim alemin yedi kıtası
Gez beni yad ile yol etme vazgeç

Toprakta ısıda suda gökteyim
Her cisim içinde gizli noktayım
Sefil Selimi' yem varda yoktayım
Sana sen gibiyim el etme vazgeç

—5—

İman yığınına, aşk harmanını ↓
Taneyi seçmeye yel bizden gider.
Başından vazgeçip can meydanına,
Kurban olmak için kul bizden gider.

Ak deve üstünde yükümüz vardır,
Ehl-el beyit ile kavlimiz birdir.
Lokmamızı tatmak zehirden zordur,
Kâmil sofrasına bal bizden gider.

Vücut mülkündedir mezar yerimiz.
Birdir, bin isime malik pirimiz.
Ebedi âlemde Şah'tır yârimiz.
Kuran'a, hünkâr'a yol bizden gider.

Gafil yolcu dağı, taşı dolanır,
Susuz olan bir gözeden sulanır.
Cahil, nâdan bu sözüme bulanır,
Ehl-i hal olana hal bizden gider.

Sefil Selimi' nin sözü duyana,
Meyl-i muhabbetle özün yuyana,
Kerbelâ meydanı taştır diyene,
Selman olsa bile gül bizden gider.

—6—

Gök kubbe altında, yerin üstünde
Ne var, ne yok, canlı cansız benimdir...
Yokluğa ulaştım varın üstünde,
Onun için din, dinsiz benimdir...

Çevremi dolaştım içten ve dıştan,
Sonuna geldikçe başladım baştan.
Haberli yaşadım bahardan, kıştan,
Uzun, kısa, enli, ensiz benimdir...

Büyüdüm, küçüldüm hiç fark etmedi.
Zamanla güreştim gücü yetmedi.
Eli tutan toprak beni tutmadı,
Giden, gelen, tenli, tensiz benimdir...

Felek katarına bir denk yükledim,
Konakladım açtım, sardım bekledim,
Her kapıyı defalarca yokladım,
Sağlam, sakat, deneli, densiz, benimdir...

Vardım ileriye, döndüm geriye,
İnan, şaştım sarındığım deriye.
Kendime rastladım varsam nereye,
Evvel, âhir, sonlu sonsuz benimdir...

Bu hesabın üst başıyla, alt ucu
Sefil Selimi'nin itikat gücü.
Tatlıya tatlıdır, acıya acı,
Huylu, huysuz kinli, kinsiz benimdir...

—7—

YANSIN

Hor görme Rahman'ın kudreti kulda
Kul yanmasın Sefil Selimi yansın
Her maharet mevcut el oğlu elde
El yanmasın Sefil Selimî yansın

Nefesler olmasa inler mi neyler
Parmaklar olmazsa el yalnız neyler
Herkesi yan yana tatlı dil eyler
Dil yanmasın Sefil Selimî yansın

Yolcuları menziline yetirir
Hasreti hasrete karşı getirir
Belki bir aşığı dosta götürür
Yol yanmasın Sefil Selimî yansın

Yolcuyu bitmeyen yol inletiyor
Arıyı yaptığı bal inletiyor
Sazı bir kaç tane tel inletiyor
Tel yanmasın Sefil Selimî yansın

Halıya kilime nakış vurulur
Dokuyanlar emek verir yorulur
Gün gelirki yar altına serilir
Çul yanmasın Sefil Selimî yansın

Yere atma tepelenir ezilir
Kıymeti zay'olur rengi bozulur
Bir yazmaya bir odaya dizilir
Pul yanmasın Sefil Selimi yansın

Ağaçlar dikilir bir orman olur
Herkes bir ev yapar bir derman bulur
Kuşlar acı çeker yuvasız kalır
Dal yanmasın Sefil Selimî yansın

Benden başkasının elemi mi var
Gönül dağlarından eksik olmaz kar
Bağlar çirkin kalır bülbül etmez zar
Gül yanmasın Sefil Selimî yansın

Baş ayağa bağlı ayakta başa
İncitme kimseyi yaşa hoş yaşa
Çok güzel yakışır kipriği kaşa
Kil yanmasın Sefil Selimi yansa

Ey Sefil Selimi acı her cana
Yakıpta kimseyi düşme isyana
Yanan bir şey fayda vermez insana
Gel yanmasın Sefil Selimi yansın

— 8 —

Dinlen dostlar etmen hayret
Mahsul vermez boş bir gayret
Dert teknesi imiş gurbet
Yoğrulurum hamur gibi

Ateş yad elin dört yanı
Cendereymişh er bir yanı
Öyle doğradı ki beni.
Tornadaki demir gibi

Kaldım zülum kucağında
Ecnebiler bucağında
Ayrılığın ocağında
Yanıyorum kömür gibi

Sefil Selim'iniz şaştı
Yurdu koydu dağlar aştı
Kurudu kalıba düştü
Kerpiç olan çamur gibi

—9—

Şaşkınların arasında
Döne döne yön arıyom
Umutsuzluk deresinde
Bir tek mutlu yol arıyom

Düşenleri kaldırmaya
Ağlayanı güldürmeye
Cehaleti öldürmeye
Yana yana ben arıyorum

Hal bilmezler pazarında
Dirilerin mezarında
Ölülerin üzerinde
Can yitirdim can arıyom

Fakirlerin bağlarında
Gül bitmeyen dağlarında
Ballarında bağlarında
Bir dikensiz yan arıyom

Sefil Selimi'dir adım
Kesilmiyor hiç feryadım
Avrupada adım adım
Bir köhnecik han arıyom.

İMAM CAFER BUYRUĞUNDAN

Gerçek talib-i Hak odur ki, avamdan ve halktan uzlet eyler (uzaklaşır).Evliya konusuna girer. Böylelikle de dünyada oldukça bütün korkulardan emin olur.

O talip müminlerdendir. Ona ölüm yoktur. Hemen ancak dünyadan ahrete haklıdır. Yanı bir evden bir eve göçer gibidir. Kıyamet günü sorusuz hesapsız evliya makamına inti kaal eder. **(İmam-ı Cafer Buyruğu Sh: 348)**

ÜÇLER, YEDİLER, KIRKLAR

Talibin'üçü bir yerde olsa hıbb-ı evliyadır. Üçler makamıdır. Bu üçten biri kutuptur. Evliya mertebesindedir. İkisi imaman mertebesinde olurlar. Biri kutbun sağ yanında ve diğeri sol yanında bulunur.

Şayet taliplerin yedisi bir yedre olsa sedef-i evliyadır. Bu yediler makamıdır. Bu taktirde yedinin biri evliya makamında olur.

Taliplerin kırkının bir yerde olması da tarik-i meşayihtir. Kırklar makamıdır. O zaman tecelli-i zat hâsıl olur. Ve talibin gönül ayinesi silinir, pâk olur.

(İmam-ı Cafer Buyruğu S: 349)

AŞIK CAFER

Çağımız Alevi halk ozanlarından olduğunu sandığımız Aşık Cafer'in gerçek kimliği, yaşantısı eserleri hakkında bilgi edinemedik. Asıl adı da belli değil. Doğum ve ölüm tarihlerini de bilemiyoruz. Bulunduğumuz bir şiirini sunuyoruz.

Muhammed Ali'nin ilmi aşkına
Yetiş canımıza Hızır ya Hızır
Yardım eyle düşkün ile şaşkına
Yetiş canımıza Hızır ya Hızır

Muhammed'den içtin hayat abını
Musa'ya öğrettin ilmin kabını
Aliden nur ettin aşk şarabını
Yetiş canımıza Hızır ya Hızır

Fatıma'yı bilen nacidir naci
Hasan'la Hüseyin derdin ilacı
Eşe dosta verme kederle acı
Yetiş canımıza Hızır ya Hızır

Meçhul kaldı aşık ile dubara
Masumlar arada sefil avara
Zeynel, Bakır bizi dardan kurtara
Yetiş canımıza Hızır ya Hızır

Ricamız Cafer'le Kazım, Rıza'dan
Sakla bekle bizi belâ kazadan
Hak cemalin göster rûz–i azadan
Yetiş canımıza Hızır ya Hızır

↓

Taki işsiz koyma yurdu yuvamız
Naki kabul ede dua ricamız
Hayır(lı) gele gündüz ile gecemiz
Yetiş canımıza Hızır ya Hızır

Hasan Askeri'nin yücedir şanı
Yurdumuza bastırmaya düşmanı
Çağıralım Mehdi sahip zamanı
Yetiş canımıza Hızır ya Hızır

Gayet günahkârız yüzümüz kara
Şaşırdık yolumuz kaldık biçare
Çağırınca hemen gelirsin cara
Yetiş canımıza Hızır ya Hızır

Gafil yolcu düşer uzak yollara
Yardımeyle darda kalan kullara
Derbederiz düştük müşkül hallere
Yetiş canımıza Hızır ya Hızır

Yardımcımız sensin tipiden yelden
Sakla bekle bizi gedikten, belden
Cümlemizi koru tufandan selden
Yetiş canımıza Hızır ya Hızır

Divanın kara(dır) Cafer'in yüzü
Tutyadır gözüne ayağın tozu
Katında kabul olsun nazı niyazı
Yetiş canımıza Hızır ya Hızır

TASAVVUFTA DERECELER

Gizemcilikte dereceler öğretilere göre değişir. Ancak bunları dört ana derecede özetlemek olanaklı. **Bunlar** şunlardır.

1- Dileyen (Talip) : Henüz içeri alınmamıştır. İnceleme, araştırma evresindedir.

2- Başlayan (Murit) : içeri alınmıştır. Ancak oyalama aşamasındadır.

3- Giren (Seyir - Süluk - Salik) : Aydınlatılmmaya başlanmıştır.

4- Gerçekleşme (Vasıl) : Gerçekle birleşmiştir.

İnsan isteyen, Tanrı istenendir. Aslında gizemcilik bunun dışında dokuz derecede tamamlanır. Özetlersek bunlar, genel olarak şöyle sıralanabilir.

1- İnceleme derecesi (Tafarrus): İçinde ışık olmayan yola alınmaz. Çorak tarlaya tohum atılmaz. İnceleme bir yıl sürer. İçyüzü ortaya çıkarılır.

2- Alıştırma derecesi (Ta'nis): Tutumu öğrenilen kişinin dostluğu kazanılır.

3- Kuşkulandırma derecesi (Taşkik) : Alınan kişi çeşitli sorularla kuşkuya düşürülür. Cennetin kapısı sekizdir, tamunun ki neden yedidir, insanın kulağı neden ikidir, dili niçin birdir, namaz niçin başka vakitlerde kılınmaz gibi...

4- Bekletme derecesi (Ta'lik) : Kuşkulandırılan kişiye, yemin ettirilerek bilgi verilir. Akla uygun yanıtlar bulması sağlanır. Kendisinin tutku çizgisine yükseltilmesine çalışılır.

5- Yemin ettirme derecesi (Rabt) : Açıklanan gizleri kimseye söylemeyecegine ilişkin olarak and içtirilir.

6- Aldatma derecesi (Tadlis) : Açıklanan gerçeğin uzun süre öğrenilemiyeceği, sabretmesi gerektiği anlatılır.

7- Açıklama derecesi (Ta'sis) : Gerçek açıklanmaz. Yavaş yavaş açık (zahir); gizli (batın) anlamları anlatılır.

8- Çıkartma derecesi (Hal) : Gizliyi öğrendikten sonra açığın hiç bir değerinin kalmadığı kendisine anlatılır.

9- Sıyrılma derecesi (İnsilâh) : Artık gerçek açıklanmış bütün yasaklardan sıyrılmış olur (rüsum ve kuyuttan) kurtulur.

KUL AHMET

Asıl adı Ahmet Kartalkanat'tır. 1932 yılında Kahramanmaraş'ın Pazarcık ilçesine bağlı Bozlar köyünde doğdu. Babası Mehmet Bey'de şairdi Dedesi Pazarcık'ın Köroğlu köyünden Bilâl Ağadır. Onun ninesi ise söylentilere göre Köroğlu'nun eşi Döne soyundandır. Ailesel sorunlar nedeniyle küçük yaşta köyden ayrıldı, gurbete gitti. 15 yaşında saz çalmayı öğrendi. Malatya, Sıvas, Zara, Şarkışla ve Banaz'ı dolaştı. Bazı şiirleri nedeniyle kovuşturmaya uğradı, aklandı. Elazığ, Diyarbakır, İzmir, İstanbul ve İngiltere'de konserler verdi. Güzel Anadolum (1973) adlı bir şiir kitabı yayınlandı. Alevi kökenli olan Kul Ahmet şiirlerinde insanlar arasında adalet, kardeşlik, özgürlük, bağımsızlık düşüncelerinin yerleşmesini savundu. 1997 yılı ortalarında Hakk'a yürüdü. O halk ozanını "Yalnızca ülkesinin değil, haksızlığa uğrayan bütün ülkelerin ozanı" sayar.

—1—

Gönlümde bir yol var insana gider
Varıp hayvanlara olmam köle ben
Aslım bir cevherdir bin kıymet eder
Gidip karışamam her bir pula ben

O içtiğim zehir miydi bade mi
Uyandım gafletten seçtim Ademi
Cahil sarayına basmam kademi
Ariflerle bürünürüm çula ben

Benim bir yârım var ismi sitemkâr
O eyledi beni böyle sevdakâr
Ali değilim ki çekem zülkifâr
Aslı bozuk getiremem yola ben

Kul Ahmet'im her derdimi söylemem
Her mürşidi her kamili dinlemem
Sultan olsa bile hürmet eylemem
Asla boyun bükmem haksız kula ben

—2—

Gönül perişandır carhın elinden
Akar bozbulanık selden usanmaz
O kimdir bülbülü gülden ayıran
Bülbül figan eyler gülden usanmaz

Kani Hakk'a doğru gelip göçenler
Yol deyince serden yardan geçenler
Hızır'ın elinden dolu içenler
Gezer dağ u taşı belden usanmaz

Akar gözlerimden kan ile yaşlar
Hep başıma geldi gördüğüm düşler
Seherden erlere bezirgan işler
Çekilip gidiyor yoldan usanmaz.

Bu aşkın elinden dertlerim biter
Ben derman ararken efkârım artar
İkrarlar bendolmuş bir dilden öter
Arı hizmet eder baldan usanmaz.

Kul Ahmet'im hizmet eyle canana
Dost kabından içip içip kanana
Günbegün Hak için deyip yanana
Erişir didara kuldan usanmaz

— 3 —

İnsanoğlu ne bilirdi
Okul-yazı olmasaydı
Dünya hep cahil kalırdı
Okul-yazı olmasaydı

Gökte uçak durmaz gezer
Yerde gemi suda yüzer
Hakim kanun nerde yazar
Okul-yazı olmasaydı

Baktım fabrikanın süsü
Dokuyor kumaşın hası
Duyamazdık radyo sesi
Okul-yazı olmasaydı

Kul Ahmet bir şey bilmezdi
İlimden dersin almazdı
Füze aya gidemezdi
Okul yazı olmasaydı

— 4 —

Gel gönül aldanma kalleş güzele
Gerçek sevmez seni göz ile oynar
Açılsa bedesten girse pazara
Sermayesi yoktur söz ile oynar

Bozulmuş bahçesi kokusuz gülü
Her çiçek eylemez garip bülbülü
Ehl-i aşk olmayan nefsinin kulu
Gider bar evinde kız ile oynar.

Arif olan ilim ile yarışır
Alimler dünyayı ölçer bölüşür
Elin füzeleri ayda yarışır
Divane **Kul Ahmet** saz ile oynar.

— 5 —

Canımı kimlere kurban ederim
Başta anamdaki bele kurbanım
Sadık olup bir ikrarda durarak
Beni aşkla saran kola kurbanım

Mahrum kalmaz herdem doğru söyleyen
İnip aşkın deryasını boylayan
İnsanlara büyük hizmet eyleyen
Edison'lar gibi kula kurbanım

Sel olup birliğe ummana dalan
Dost için gönlünü ateşe salan
Varıp bir kamilden dersini alan
İlimler öğreten dile kurbanım

Telefon telsizde fende çalışan
Marifet ilmiyle kaynayıp taşan
Bir hamlede yüce dağları aşan
Uçakları yapan ele kurbanım

Kul Ahmet'im çalış iş görsün beden
İnsanlarda ilim toprakta maden
Füze ile yeri göğü keşfeden
Aya doğru giden yola kurbanım

ALİ KEMTER

20. yüzyılın yetiştirdiği bir Bektaşi ozanı. Atatürk'ün ölümüne bir ağıt söyleyen Ali Kemterî, Kırklareli'nin kuzey sınırında Bulgaristan'da kalan Belveren köyünde 1872'de doğdu. Amuca Kabilesi'nin Kebeler soyundandır. Kabilesiyle birlikte 1878'de göçerek Tekirdağ'ın Kılavuzlu köyüne yerleşmiştir.

Ali Kemterî'nin öğrenimi ilkokulda kalmış kendi kendini yetiştirmiştir. Çiftçilik yapardı. 1939'de köyünde öldü.

Şiirleri ve iyi karakteri ile Tekirdağ ve çevresinde kendini sevdirmiş ve Bektaşî babasıydı. Atatürk'e ağıtıyle bütün Bektaşî ve Alevilerin duygularını dile getirmiştir, denebilir. Tekirdağ'ın Kılavuzlu köyünde oturan, Bektaşi Baba'larından Tevfik Baba Sayın Turgut Koca'ya gönderdiği mektubta şu bilgileri aktarmaktadır:

"Ali Kemter, amuca Boy'unun Kebeler soyundandır. Aslı Bulgaristan'ın Ayvalı Burgazına bağlı, belveren köyündendir. 1878 yılında göçmen olarak Tekirdağ Kılavuzlu köyüne yerleşmiştir.

Babasının adı Halil'dir. 1872 yılında doğmuştur. Öğrenimi yoktur. Kendi kendini eğitmiştir.

Ali Kemter, Atatürk'ün ölümüne 1938 yılında bir ağıt yapmış ve yarışmada ikinciliği almıştır.

1939 yıllarında ölmüş ve Kılavuzlu köyü'nün mezarlığında toprağa verilmiştir." demektedir.

—1—

İntisap et bir mürşide gir yola ↓
Hakka varır elbet kul gide gide
Doğru yürü bakma sen sağa sola
Makbul olur elbet kul gide gide

Pişüva-yı erenlere daim ol
Bu hab-ı gafletten uyan daim ol
Yarış halkla Hakka eriş daim ol
Bir olur sağ ile sol gide gide

Erenler yoluna candan âşık ol
Peygamber nesline gayet sadık ol
Fikir eyle Allah'a daim natık ol
Gülüstanlık olur çöl gide gide

Bu bâb-ı fenayı bil sen ey kardeş
Sefine-yi Ehl-i Beyte gel yanaş
Yaramazlar ile olursun kardaş
Altın iken olur pul gide gide

Bu **Ali Kemteri** böyle söyledi
Söyledi de sözü kendi dinledi
Erenler pirinden himmet diledi
Müşkillerin olur hal gide gide

—2—

Kurban olayım yoluna, Şâhı Merdan ya Ali
Rahmeyle garip kuluna, Dilde sultan ya Ali

Kapına ihsana geldim, Aşk ile büryana geldim
Dertliyim dermana geldim, Derde derman ya Ali

Şanındır adalet eyle,Adalet ihsan et eyle
Kuluna şefaat eyle, Şefaat kân ya Ali

El benim etek senin, Fazlına yok şek senin
Kul olayım ten senin, Sensin sübhan ya Ali

Kulun **Ali Kemter**'i, Ey padişah serveri
Elinle sun Kevser'i, Sîrap et can ya Ali

—3—

Sökün edip vardım dergâhınıza
Elvan elvan nûrlar yağar sabahtan

Şahın bağçesinin gülleri açar
Güller mü'minlere kokar sabahtan

Daima açıktır şahın kapısı
Msafirler gelir konar sabahtan

Çok şükür yetişti geldi ilk bahar
Gani gani yağmur yağar sabahtan

Bin bir çiçek ile bezenmiş yamaç
Elvan elvan koku gelir sabahtan

Cennet ırmağının akar suları
Turnalar suyunu içer sabahtan

Şahı Merdan Düldülü'nü yediyor
Kerbelâ çölüne iner sabahtan

Elinde zülfikar altında Düldül
Yezid'in neslini kırar sabahtan

Ali Kemter Hakka şükürler eder
Nesli selâmete erer sabahtan

Muhamed'in yolunda mü'minler güler
Muhamed'in nûru parlar sabahtan

—4—

ATATÜRK'E AĞIT

Ey koca dâhi, ey ulu önder
Mateminle cihan ağladı
Vefatın herkese verdi bin keder
Firkatinle cümle can ağladı

Çizdiğin yolda biz olduk revan
Senin dehandı bu devlete şan
Yüce namınla doldu bu cihan
Tarih yazıp hâmeran ağladı

Herkesin gözünden yaşlar aktı
Ziyanın senin ciğerler yaktı
Bütün kâinat sana âşıktı
Göklerde huri, cenan ağladı

Türk milleti ölmüştü, can verdin
Gökçe bir devleti kıldın yadigâr
Bütün cihana nâm-ü şan verdin
Gün küsuf oldu, cihan ağladı

Senin sevginle dolu gönüller
Medhin çekerler her dem bülbüller
Şevk-ü şadınla açardı güller
Hazan erdi, ol gülistan ağladı

Gittin bu âlemden ey vefadar
Gökçe bir devlet kıldın yadigâr
Türklük seninle eyler iftihar
Kâmilen millet hep kan ağladı

Ey **Kemter Ali**, sen bırak lafı
Yazmakla bitmez, atam evsafı
Onun yolundan gitsin ahlâfı
Ona hep birden ekvân ağladı

TASAVVUFTA YOLLAR

İnsan - Tanrı ikiliği gizemcilikte birlik (ittihad) içinde eritilir. Gerçeğe erişmek için tasavvufta çeşitli yollar vardır. Her ögretiye göre farklı nüanslar gösterse bile temel ve ortak yollar şöyle özetlenebilir.

1- Hulûl yolu Tanrısal ruhun insana geçmesi anlamına gelir. Bazı şiirlerle İmamilerin yoludur.

2- İttisal yolu : Platoncu (İşrakiyyun) ışıkcı düşünürlerin yoludur. Anlıksal bakışla (zihni temaşa) Tanrıyla birleşme anlamınadır.

3- İmtizaç Yolu **İnsanın her zerresiyle doğaya karışarak evrensel doğayla birleşmesi** anlamına gelir çoğu tarikatların yoludur.

4- İttisaf ya da iktirân yolu : İnsanın begendiğine (Tanrıya) benzemeye çalışarak kendi kişiliğini onun kişiliğinde eritmesi anlamındadır. Kimi tarikatların yoludur.

5- Telbis Yolu : İnsanın Tanrısal giysi (libas) giyerek O'nun yolunu tutmasıdır.

Bunlar heterodoks tarikatlarda yer alır. Bunlara Tanrı'ya ulaşma yolları da diyebiliriz. Birer yöntem olarak karşımıza çıkan bu yolların incelikleri ve detayları vardır ve her târikata göre değişir.

Bütün bu yollar, Tanrı'ya insanların sevgi ile ulaşmasını sağlamayı amaçlayan gizli yöntemlerdir. Tasavvuf inancına göre, tanrı kendisini gizlemiş, varlıklarla kendisi arasına perdeler ve aşamalar koymuştur. tanrı evrenin içindedir ve evreni kuşatmıştır.

TASAVVUFTA AŞAMALAR

İslam tasavvufunun ilk kurucularından biri olan Hallac-ı Mansur (858-922) dağınık gizemciliği üç aşamada gerçekleştirir. Bunlara (Mertebeler Nazariyesi) de denir.

a) Züht Aşaması : Bu aşamada aşırı sofuluk ve biçimcilik vardır. Bunlar gerçekleştirilir.

b) Fena aşaması : Bu evre ölümlü insan (fani) kendini kişiliğini yok ederek ölmeden evvel ölür.

c) Beka aşaması : Ölümlü insan (fani) ölümsüzle birleşerek (Baki) ölümsüzleşir.

Gizemciliğin çeşitli alanlarında yollar erekleşir. Başka bir açıdan bu yollar şöyle sıralanır.

1- Vahdet-i Şuhut Yolu : Tanrının doğadan ve eşyanın bir birinden ayrı ayrı olduğu savunulur. İlk gizemciler ve Farabi bu yolu gütmüştür.

2- Vahdet-i kusud yolu : İnsanın istenci (iradesi) ile Tanrı'nın istencinin birleşmesidir. Tanrı ve doğa ikiliğini sürdürür. Bu yol güzemcilikte daha çok gelişme aşaması sayılır.

3- Vahdet - i Vücud : Bütün varlıkları tek varlık'ta birleştirir. Gizemciliğin en son ve en yetkin aşamasıdır.

AŞIK KUL HASAN

Asıl adı Hasan Görendir. Köylü ile kentliyi çok iyi tandığını şiirlerinde açık şekilde gösteren Alevi kökenli Aşık Kul Hasan 1933 yılında Kahramanmaraş'ın Afşin ilçesine bağlı Emir ilyas köyünde doğdu. Yaşamı yoksulluk ve sıkıntı içinde geçen Kul Hasan Ankara Devlet Tiyatroları Genel Müdürlüğünde bir süre gece bekçiliği de yaptı. Halk ozanlarının Sesi dergisi ile Yenigün gazetesinde şiirleri yayınlandı. "Barış Desen Barışamam" adlı şiirinden dolayı kovuşturmaya uğradı. Yargılama sonunda aklandı. 1982'de Haci Bektaş Veli'yi anma törenlerinde "Pirimiz" şiiri ile birincilik kazandı.

Şiirlerinde köylü kentli ayırmadan tüm halkın sorunlarını dile getirdi.

Barış özlemine, özgürlüğe, laikliğe, kardeşliğe, hukuki hakka büyük değer veren Kul Hasan bu temaları şiirlerinde işledi. Zorbalığı, yobazlığı eleştirdi. Atatürkü ve devrimlerini övdü.

Haık yaşamı geleneklerine uygun şiirler de yazdı. 1963 yılında şiirlerini topladığı Aşık Kul Hasan (1963) isimli kitabı yayınlandı.

—1—

Aziz dostlar hoş geldiniz merhaba. ↓
Hünkar Hacıbektaş veli pirimiz.
Kemali Muhammet cemali Kabe.
Hünkar Hacıbektaş veli pirimiz.

Ziyarete geldim nesli Aliyi.
Cümle erenleri kızıl deliyi.
Gerçek aşıklara sundu doluyu.
Hünkar Hacıbektaş veli pirimiz.

Aslı Türk nesli Türk yurdu Horasan
Anadolumuza Türkdilin yayan
Bir lokma ekmeği bin canla yiyen.
Hünkar Hacıbektaş veli pirimiz.

Eşitlik kardeşlik yolu hak dedi.
Kardeş olmayana rahmet yok dedi.
Özü sözü sadık birlik istedi.
Hünkar Hacıbektaş veli pirimiz.

Keramet sakalda saçta yok dedi.
Fazilet hırkada taçta yok dedi.
Hak gerçek insanda haçta yok dedi.
Hünkar Hacıbektaş veli pirimiz.

Gerçeklik postunu serdi oturdu.
Cümle erenleri dize getirdi.
Yeşil pençesiyle nasip yetirdi.
Hünkar Hacıbektaş veli pirimiz.

Üçler beşler ile yediler kırklar.
Yapıldı semahlar dönüldü çarklar.
Allah Allah kabul olsun dilekler.
Hünkar Hacıbektaş veli pirimiz.

Kul Hasan'ım arzum haklı didarda.
Kemal barış gelsin dünyaya yurda.
Medet mürvet özüm didarda darda.
Hünkar Hacıbektaş veli pirimiz.

—2—

ALLAHIM

Sana Haksızlara kızan diyorlar.
Haklı garibanı ezme Allahım.
Hemde kader kısmet yazan diyorlar.
Haklıyı haksıza yazma Allahım.

Haklıyı haksızı göremiyorsan.
Gerçekçi bir düzen kuramıyorsan.
Haksızın cezasın veremiyorsan
Ben kadirim diye gezme Allahım.

Haklıyı haksıza yazan sen isen.
Bu düzeni kuran bozan sen isen.
Haklı garibanı ezen sen isen.
Suçun afolunmaz kızma Allahım.

Ben Seni severim gönülden candan.
Deme ki hiç hesap sorulmaz benden.
Asla diktatörlük beklemem senden.
Demokratik yoldan azma Allahım.

Kul Hasan'ım der ki ey gani mübin.
Ümmet için çok ağlamış habibin
Eşit dağıt kulların nasibin
Doğru çek kantarı bozma Allahım.

—3—

DÖNENLERİN CANINA

Hani dostum diyen gelsin Kerbela meydanına.
Dünyasından vazgeçmeyen kıyamadı canına.
Bir içim su vermediler bak hakkın kurbanına.
İyi günde dost olanlar döndüler mervanına.

Lanet olsun sathazaran dönenlerin canına.
Oldular nefsinden yana uydular şeytanına.

Ehlibeyti yetimanın birkere haline bak.
O zalimler neler yaptı dini yok imanı yok.
Ehlibeyti erçek seven can verip çağırda hak.
Hilekarlıkla sevenler döndü kaçtılar uzak.

Lanet olsun sathazaran dönenlerin canına.
Oldular nefsinden yana uydular şeytanına.

Ehlibeytin haymagahın yaktı ateş koydular.
Yetimanı mazlumların üzerini soydular.
Bindirdiler develere hep şaduman oldular.
Çektiler kervanı göçü şehri şama döndüler.

Lanet olsun sathazaran dönenlerin canına.
Oldular nefsinden yana uydular şeytanına.

Kul Hasan'ım o gün bu gün nefsine uyan yezit.
Ehlibeyti aç ve susuz bak zelil koyan yezit.
Hüseynim serden geçince gömleğin soyan yezit.
İkrar verip ikrarından geriye dönen yezit.

Lanet olsun sathazaran dönenlerin canına.
Oldular nefsinden yana uydular şeytanına.

— 4 —

Ayrılmayın Türk gençleri
Laiklikten kardeşlikten
Ayrılan cahil serseri
Laiklikten kardeşlikten

Gazi Kemal geldi doğdu
Düşmanı vatandan koğdu
Atamız ayrılmam dedi
Laiklikten kardeşlikten

Kul Hasan'ım elinde saz
Kardeşlik baharla yaz
İnsan olanlar ayrılmaz
Laiklikten kardeşlikten

— 5 —

Aziz dünya halkları hey günaydın ↓
Ağlayanı güldürelim gülelim
Dünya diktatörü yamyamdan azgın
Fitneleri öldürelim gülelim

Hukuk dışı diktatörlük süreni
Vicdansızca insanları kıranı
Halk sırtına binip hak sömüreni
Sırtımızdan indirelim gülelim

Sulh içind doğu batı bir olsun
Silahsızlanalım dünya hür olsun
Derya gibi kan dökenler kör olsun
Akan kanı dindirelim duralım

Laiklik, özgürlük hukuk var olsun
Hukuk yasa tanımayan kör olsun
Her fert varsın sevdiğine yar olsun
Kadehleri dolduralım gülelim

Kul Hasan der çalış sulh yap davayı
Özlemim hata mı ey emmi dayı
Doğu Kuzey Batı Güney dünyayı
Yaz bahara döndürelim gülelim

— 6 —

Yirminci yüzyılın insanlarıyız ↓
Dünya sulh içinde bayram olmalı
Atom tahriplerin kaldırmalıyız
Laiklik dünyaya sultan olmalı

Dünya sulh içinde yaz olmalıyız
El ele çalışıp hız almalıyız
İnsan haklarını hak bilmeliyiz
İnsan insanlığa hayran olmalı

Demokrasi insan öldür demiyor
Açılan gülleri soldur demiyor
Hür bağımsızlığı kaldır demiyor
Herkes hür bağımsız bir can olmalı

Aşık **Kul Hasın**'ım sinemi yaktım
Halkın derdi ile eridim aktım
Dört kitap okudum Kurana baktım
Sağlar hastalara derman olmalı

Bu dem : *Şimdi* — **Cünun** : *Delilik* — **İlm-i Ledün:** *Gizli bilgi* - **Divan** : *Meclis* — **Didar** : *Güleryüz* — **Şeyda** : *Çılgın* — **Şathazeran** : *Yüzlerce* — **Zâr** : *İnleme* — **Yetimoni** : *Yetimler* — **Mazlum** : *Suçsuz, günahsoz* — **Ser** : *Baş* — **Menba** : *Kaynak* — **Mamur** : *Bayındır* — **Menzil** : *Hedef, amaç* — **Hılkat** : *Yaratılış* — **Mihman** : *Konuk* — **Toy** : *Beceriksiz*

AKIL ÜLKESİ

Gizemcilik (tasavvuf) hep bireyci anlayıştan yola çıkar. Çoğu hep iki alanda belirip varlığını sürdürür.

1) Gerçek diye verilmiş bilgilerin gizli anlamlarını araştırmak. Bu gizemcilikte zorunludur. Hiçbir mutasavvıf bundan kaçamaz, hep gizliyi arar. Gerçek diye verilen bilgilerden kuşkulanmanın sonucudur diyebileceğimiz bu tür bir yöntemle insan her bilginin, kavramın, somut olayın altından başka nedenler, bilgiler aramaya itilir.

2) Gizlemek ve gizlenmek zorunluluğu Kurulu düzene karşı çıkmanın yarattığı bir olgudur. Çoğunlugun inancıyla farklılık gösterdiği için gizlenme gereksinimi duyar kişi. Her türlü bağların ve biçimlerin saçmalığını gören gizemcilik bu kez kendini gizlemek için daha sıkı bağlar ve biçimler yaratmıştır. onlara göre gerçek sırdır (gizdir). Ve bir takım derecelerden geçerek ancak öğrenilebilir. Tanrı da sırdır. Burada insan bireysel yalnızlığa atılır. İç dünyası ile başbaşa bırakılır. Orada savaş vererek evrenselliğe ulaşabilir. Herşey herşey içindir ve herşeyindir. Matematiğin çözemediğini sezgi çözer (Pascal, Bergson). Hiçbirşeyin kendine özgü bir varlığı yoktur. Herşey Tekvarlık'tır. Tek varlık sürekli olarak çeşitli biçimlerde belirir. Öyleyse din, ulus, ırk, mezhep, ve her türlü anlayış ayrılıkları tamamen saçmadır. Herşey herşeyindir. Akıllı insan kuru bir dogmatik inançla yetinemez. İnsanı ve Tanrıyı kavramak bilmek ister. Ama akıl Tanrıyı bilmeye yetmez. Akıl ülkesinin sınırının bittiği yerde gönül ülkesi başlar. Akıldan gelen bilgiler yanında gönülden gelen bilgilerde vardır.

AŞIK EYÜP TEKYURT

Alevi kökenli bir saz şairidir. Tercan'ın Getesi köyünde 1917 yılında doğdu. Erzurum'un Mitini köyünde büyüdü. Pir Sultan soyundan olduğu söylenir. Şiirlerinde daha çok dini ve tasavvufî konuları işler. Tercanlı Aşık Eyüp yada Aşık Eyüp adları ile anılır. Babası Hasan Efendi Arapça ve Farsçadan anlar, kitap sever bir kişiymiş. Oğlunu yetiştirmiş. Babasından sonra sıkıntıya düşmüş, çetin bir yaşam savaşı vermiş. Halen Ankara'da oturuyor, evli beş çocuğu var. Alevi inancına bağlı. Pir Sultanı çok seviyor. Şiirlerinde dini konuların dışında, aşk, gurbet, doğa konularını da işler. İnsana, sevgiye, dostluğa büyük önem verir.

—1—

NEFES

Bu dem halden hale düş oldu gönlüm ↓
Medet Allah, ya Muhammed, ya Ali
Geçti yazbaharım kış oldu gönlüm
Medet Allah, ya Muhammed, ya Ali

Fadime aşkıyla yandım kül oldum
Hatice yolunda bir bülbül oldum
Gonca bir gül iken sarardım soldum
Medet Allah, ya Muhammed, ya Ali

İmam Hasan ile çıktım sahraya
Hüseyn ile düştüm derdü belaya
Özüm ermek ister Zeynel abaya
Medet Allah, ya Muhammed, ya Ali

Bakır'dan öğrendim aşk-ı cünunu
Cafer'le okudum ilm-i ledünü
Musa-yı Kâzım'ın oldum meftunu
Medet Allah, ya Muhammed, ya Ali

Şah imam Rıza'dan ayırmam özüm
Taki ve Naki'dir her iki gözüm.
Asi bir bendeyim karadır yüzüm
Medet Allah, ya Muhammed, ya Ali

Askeri'yle her an olurum asker
Mehdi varken asla çekmezem keder
Masumlarla beraberim beraber
Medet Allah, ya Muhammed, ya Ali

Tekyurt'um dıvanda durmuşum dâra
İhtiyacım vardır o şuh didara
Şeyda bülbül gibi düşmüşüm zara
Medet Allah, ya Muhammed, ya Ali

—2—

↓

Devr-i alem içre seyran ederken
Şu beyhude insanlara gücendim
Arada bir suç yok bu ceza neden
İbrahim'i yakan nara gücendim

Aşıkın her bela gelir başına
Bal yerine zehir düşer aşına
Ben asilim diye mezar taşına
Zedelenen iftihara gücendim

İnsanlığın esasına inandım
Süre süre bir birliğe dayandım
Aşk'ın ateşiyle tutuşup yandım
Cevheri yok bir pazara gücendim

Yabanda gezer mi bu yola giren
Cahile uyar mı kendini gören
Dünya bahçesinde dikenler deren
Kaba softa çobanlara gücendim

İbadetler sanki oldu bir moda
Konuşup dururlar havada suda
Arı sesi değil o gelen seda
Baldan mahrum olanlara gücendim

Tekyurt'un kısmeti eyvahta imiş
Cihanın cilvesi hep sahte imiş
Hayır şer ne ise Allah'tan imiş
Emin olun bu karara gücendim

— 3 —

↓

Aslile iftihar edip
Soydan vefa beklemeyiz
Bir miras davası güdüp
Paydan vefa beklemeyiz

Menbadan gelir abımız
Mamur olur harabımız
Kalaysız değil kabımız
Fay dan vefa beklemeyiz

Benliği almayız dile
İçimizde yoktur hile
Okumuş ermiş menzile
Yaydan vefa beklemeyiz

Yol gösterir hılkatimiz
Hazin olur vuslatımız
Yola girmiş aşk atımız
Taydan vefa beklemeyiz

Değer veriniz insana
Gitmez yolumuz yabana
Gölümüz benzer ummana
Çaydan vefa beklemeyiz.

Tekyurt cana canan ister
Kalp evine mihman ister
Kemal ehli insan ister
Toydan vefa beklemeyiz.

—4—

↓

Hakkı tek bilirsen uyan gafletten
Aradığın gizli mihman sendedir
Kalbi arındırıp geç cehaletten
Bülbül isen gülü gülşen sendedir

Mümin isen meyve veren dala bak
Yolcu isen gözün aç da yolabak
Arı gibi çiçek devşir bala bak
Hem o birlik hem de kovan sendedir.

Ara hakikatı beyhude gezme
Bir pul için kardeş gönlünü üzme
Dünyaya kahredip canından bezme
Derde şifa veren Lokman sendedir.

Acı şu ömüre şu geçen çağa
Keçi gibi ürküp kaçma gel dağa
Koyun olup boynun indir bıçağa
İsmail'e inen kurban sendedir.

Dünya cennetimi etme cehennem
Gurura kapılıp demeki benem
Eğer istiyorsan şen olsun hanen
Sen seni gör huri gılman sendedir

Eğer Hak var ise nedir bu telaş
Şekavet ehliysen yavaş ol yavaş
Nefse meydan açıp gel eyle savaş
Alemi kandıran şeytan sendedir.

Tekyurt'u takip et öğren talebi
Bunca sözün elbet vardır sebebi
Sen et ol ki tuzun olsun mürebbi
Arzettiğim pir-i mugan sendedir.

TÖZ VE ARAZ

Türk tasavvuf düşüncede yine cevher ve araz ile tanımlaan "tanrı" düşüncesi vardır. "O" ne tek başına cevherdir, ne de araz. Bunu bir ağaç örneğiyle anlatırlar. Ağaç çekirdeğin arazidir. Ancak, ağaç hakikatte çekirdeği de içerir. Ağaç meyvasıyla düşünülür, çekirdeğiyle birlikte ağaçtır. Diğer bir deyişle, ağaçta mevcut olan tohumun çekirdeğinde daha sonra tekrar ağaç oluşmasına yarayan tüm bilgi mevcuttur. Kendini ve aslını, kendi oluşmasına yarayan tüm bilgi mevcuttur. Kendini ve aslını, kendi ürününde ortaya koyar. Bu benzetmeden yola çıkarak, Türk tasavvufunda, cevher ile araz birlikte, bütünlükte ele alınır. Tasavvuf terminolojisinde "**ehadiyet-i cem**" olarak geçer. Her varlığı kendinde toplar. Hz. Muhammed'in "bu kainat yokken ben vardım" sözü de bu bakış açısıyla yoruma kavuşturulur. Bir başka yorumda ise bu öz "**nokta**" ile açıklanır. Nokta, bütün isimlerin toplamıdır. Noktanın eni, boyu derinliği yoktur. Yokluk gibi görünür. Noktalar yanyana gelir doğrular oluşur, doğrular yanyana gelir yüzeyler oluşur, yüzeyler yanyana gelir cisimler oluşur. Böylece cisim aleminin varlığı bir noktadan oluşuma bağlanır. Aynı benzetme kelam'da kullanılır. Nokta yanyana gelir, harfleri oluşturur, harfler yanyana gelir kelimeleri ..vb şekilde devam eder. Herşey tek noktadan çoğalır. Haşır ve neşir tek noktadır. İslam inancında Tanrının insana yakınlığı, "**Sana şah damarından daha yakınım**" sözüyle tanımlanır. Ancak, bunu anlayabilmek için tasavvufa göre, kişinin **kendini bilmesi** gerekir. Buradan da yola çıkarak "**mümin, müminin aynasıdır**" derler.

Rıza Tevfik'in dizeleri konumuza ışık tutacaktır.

Cahil mezahire Hak diye bakar
Her köşe başında bir kandil yakar
Bu seyl-i havadis durmayıp akar
İlelebet bâki kalan sendedir

MUZAFFER TANRIYAR

20. yüzyıl Bektaşi ozanlarındandır. 1904 Erzincan'ın Gazi Hasan köyünde doğmuş. İlkokul eğitimi görmüş. Babası Rıza Efendi'dir. Babası tarafından Pîr Sultan ocağına bağlıdır.

—1—

Ben Leylâ'mı buldum çöl neme gerek
Goncası göğsümde gül neme gerek
Âleme vahdetin bir kartesiyim
Karıştım deryaya göl neme gerek

Girdim erenlerin nurlu Râhına
Gönül verdim Evliyâlar Şâhına
Maşuk-u cihanın Padişâhına
Ümmet oldum gayri bal neme gerek

Derviş olup durduk ulu Divâna
Lânet ettik Yezid ile Mervan'a
Muhibbânı olduk Şâh-ı Merdan'a
Aşkı musallada mal neme gerek

Herkes ayrı bir pirânın izinde
Açar divanını okur dizinde
Ne sözünde durur ne de özünde
Sohbeti yaransız kaal neme gerek

Mürşit İsrafil'in sözleri sûrdur
Gönül Musâ'sın vücut bir Tûr'dur.
Enelhak sırrına eren Mansur'dur
Biz kökten yeşerdik dal neme gerek

Baş tacımızdır Muhammed dini
Süreriz Yezid'e nefretle kini
Tanrı fakiriyim hal gömleğini
Soyunup geyindim şal neme gerek

Çerağı aşkımız böyle uyandı
Gafil çeşit çeşit renge boyandı.
Bizim meşrebimiz şaha dayandı
Boyandık yeşile al neme gerek

Kimse bilmez fakri hâlin derdini
Göremedim hak ehlinin merdini
Yıldızıma bakıp yorma kendini
İşte-Hal-beyanım-Fal neme gerek

—2—

Ezelden gönül verdik sırrı Yâsin Tâ-Hâ'ya
Sultânı ilm-i ledün Muhammet Mustafa'ya
Esrarı noktayi Ba nurul-ahadül-Ahmed
Hamseyi Âl-i Abâ Aliyel-Mürtezâ'ya

Gülizârı Haydar'dan derlenmiştir gülümüz
Bab-ı Rıza'dan geçen aşkullahtır yolumuz
Dest-i sakiyi Kevser sahibi seyfi Liva
Şahımerdân elinden sunulmuştur tolumuz

Katreyi hûn Hüseyin yaktı Kerbelâyi
Kavm-i bağıya karşı koyan buldu felâhı
Dûr eyleme bizleri hubbu Âli Resul'den
Mazlum-u Ker-bübelâ aşkına yâ ilâhi

Göz göz oldu tenimiz o gözlerde olduk yaş
Lânet ettik Yezid'e kavmine açtık savaş
Sıffeyn'de, Cemel'de savaştık münkirlerle
Anın için denildi muhibbâna Kızılbaş

Tanrıyar bir can için ko ne derse desinler
Kervan ardından üren karabaşı kim dinler
Biz sevdik Hasaneyn'i, nesl-i pâk-i Zehra'yi
Onlar da Yezid'ini Mervân'ını sevsinler

—3—

Kitabı kâinatı Allah diye okuru
Küllenmiş için için yanıp sönmeyen koruz
İstidatlara göre hakikat tezgâhında
Marifet kumaşını isteyene dokuruz

Halimiz dilimizden anlayan beri gelsin
Yolumuz Hak yoludur uyanlar beri gelsin
Saçımızın her teli hâlince zikirdedir
Gözü gören kulağı duyanlar beri gelsin

Ahkâmı ilâhiyle ahlâk dendi bu dine
Kelâmı kadim olan bu Kur'ân'ı mübine
Ehlibeyti Resule Oniki imameyne
Aşkı Mevlâna gibi uyanlar beri gelsin

Varlıksıza vârını cânı gönülden veren
Kayda şarta girmeden demi devranın süren
İkilikten kurtulup tekbirle biri gören
Ateşi vuslât ile yananlar beri gelsin

Bedenler gönüllerin sarayına konaktır
Konakların konuğu Fesümme veçhullahtır
Huzuru Mustafa'ya varılacak tek kapı
Evliyâlar sultanı Noktayi Bismişahtır.

Hastalar bu kapıdan ererlermiş şifâya
Bu kapıdan varılır Sultânı Enbiyaya
Dileyene rahmettir, şefaattır bu kapı
Bu kapıdan varılır cemâli Kibriya'ya

—4—

Adım adım bu dünyayı, Gezdim arz ile semâyı
Şah Aliyel-Mürtezâ'yı, Aradım hep hep aradım

Bütün ömrüm oldu heba, Gitti boşa cümle çaba
Nerde kaldı Âl-i Aba, Hep aradım hep aradım

Geçmez oldu hiç bir sözüm, Hasanül-müçtebâ özüm
Hüseyin'im iki gözüm, Hep aradım hep aradım

Nerde Ruhül-kudus İsâ, Tûr dağına çıkan Musâ
Fatımatül-hayrün-nisâ, Hep aradım hep aradım

Yakınlaştı bize sefer, Neme gerek lâl'i-gevher
Nerde Hamza İmam Ca'fer, Hep aradım hep aradım

Bulsam tabibim lokmânı, Sorsam derdime dermânı
Resulullah'ın Selmân'ı, Hep aradım hep aradım

İşgale uğramış minber, Hani Bilâl hani Kanber
Küsmüş hazreti Peygamber, Hep aradım hep aradım

Hacı Bektaşî Veli'yi, Kaygusuz Kızıl Deli'yi
Seyit Mahmud Hayrani'yi, Hep aradım hep aradım

Ne Yemen'de ne de Çin'de, Ne imanda ne de dinde
Ey **Tanrıyâr** aradığın, Hep kendinde hep kendinde.

TASAVVUF VE MUHALEFET

Gizemciliğin bir çok yönleri vardır. Bunların başında kurulu düzene aykırı görüşler taşıdığı için tarih sahnesinde sürekli olarak muhalif grupta yer almış, çoğunca da hep yeraltında kalmış ve gizlenmiştir. Bunun için her dönemde muhalifler gizemciliği kendi yanlarında görmüşler, en azından öyle düşünmüşlerdir. Taban tabana zıt muhaliflerle bir oldugu, onları desteklediği saçma ve gülünç olur. Ancak işe bireysellikle başlayan Tasavvuf, çeşitli aşama derece ve yollardan geçtikten sonra, hem toplumsallaşır hemde giderek evrenselleşir. Bunun gerekçesi, şöyle açıklanmaktadır:

Varlık birliğinin (vahdet - i vücud) gerektirdiği eşitlik, özel mülkiyetin gerçekleştirilmesiyle bozulmuştur; iyilik - kötülük ikiliği de bu bozulmanın ürünüdür. Din kurumu, bu ikiliği uyuşturma ya da uyutma çabasından doğmuştur. Dünyada mutlu olmayan büyük çoğunluğu ölümden sonra mutlu edeceğine ilişkin vaadler yapma yoluna girerek, Cennetler, huriler gılmanlar, kutsal şaraplar, yeşillikler, gölgelikler sözü vermiş, uymayanları ateşle, zehirle, Cehennemle türlü cezalarla korkutmuştur.

Aslında bilinmezi araştırmak merakı, bilinmeyenden korkma, zayıflık ve acizlik insanları evreni, doğayı ve Tanrı'yı arama sevdasına düşürmüştür. Merak kapılarını hep dinlemede tutan insanoğlu büyük badirelerden geçmiş, çoğu yerde ezilmiştir. Ama sürekli muhalefet, onu çelikleştirmiştir.

FERAMUZ ÖZTÜRK

16 Nisan 1929 yılında Malatya'nın Arguvan ilçesine bağlı Karahöyük köyünde doğdu. Babasının adı Abo Dayı, anası Sultan anadır. İlköğretimini köyünde bitirdikten sonra Malatya Erkek Sanat Enstitüsüne girdi, ancak bitiremeden köyüne geri döndü, çiftçilik yapmaya başladı. Askerlik görevini tamamladıktan sonra 1956'da Ankara Polis Enstitüsü sınavını kazandı. Polis oldu, Eskişehir'de, Bingöl'ün Genç ilçesinde görev yaptı. Kazandığı bir sınav sonunda bu kezde Ankara Polis Enstitüsünün orta kısmını bitirerek Komiser Yardımcısı oldu. Narkotik şefi olarak Uşak, Ankara Enmiyet Müdürlüklerinde görev yaptı. 1981'de kendi isteğiyle emekli oldu. Kendini tamamen şiire verdi. 1940'da başlayan ozanlığı sonucu 40.000 adet şiir yazdı. Şiirlerinde sevgi, dostluk, kardeşlik, yurt sevgisi, özlem, iyilik, Atatürk ilkeleri, uygarlık, yiğitlik gibi çeşitli konuları işledi, çağdaş düşünce ve görüşlere yer verdi. Hece ölçüsünü kullandı. Dili sade, akıcı bir söyleyişi vardır. Öğretici yönü ağır basan şiirleri kuru değildir. Lirik bir hava egemen olan şiirleri yayınlanmayı bekliyor.

—1—

HACI BEKTAŞI VELİM

Hakka giden yolu ben sende gördüm ↓
Ağlatma daima güldür efendim
Cihanı aradım ben sende buldum
Izdırap çektirme öldür efendim

Balım sultan Kızıldeli varisin
Efendim sen ululardan ulusun
Kürreyi dolaşsam bulunmaz pirsin
Tatdım bu dünyadan öldür efendim

Anladım Hakiki mürşütsün bana
Şaşırma yolundan erdir dergaha
Islah et nefsimi mürvetim sana
Velimsin dünyada öldür efendim

Erler evliyalar hep sana bağlı
Lütfüne uğrayan dervişler gani
İhsan et yoluna koymuşum canı
Medet canlı iken öldür efendim

—2—

Gel kardeş seninle yola gidelim
Bu yol Muhammetten Aliye gelir
Bizim yollar gerçeklerin yoludur
Ben yolu bilirim yol beni tanır

Bu yolda Hasanla Hüseyin vardır
Zeynalabidinde bu yolda sırdır
Yol sahibi Muhammedül Bakırdır
Ben yolu bilirim yol beni tanır

Bu yolun mürşüdü imam Caferi
Rehber olur bize Musa Kazimi
Yol imam Rızadır olsam talibi
Ben yolu bilirim yol beni tanır

Bu yolun devamı Muhammet Taki
Bize yol gösterir Alüyül Naki
Yolun menzilidir Askeri, Mehti
Ben yolu bilirim yol beni tanır

—3—

Tanrıyı aradım ulu dediler
Resulu aradım nuru dediler
Aliyi aradım piri dediler
Aramakla bitmez benim sevdiğim

Bakırı aradım derya içinde
Caferi aradım yollar içinde
Musayı aradım kullar içinde
Aramakla bitmez benim sevdiğim

Hasanı aradım zehirler içmiş
Hüseyni aradım serinden geçmiş
Zeynalı aradım zindana düşmüş
Aramakla bitmez benim sevdiğim

Rızayı aradım hakkın yolunda
Takiyi aradım meydan darında
Nakiyi aradım üryan yerinde
Aramakla bitmez benim sevdiğim

Askeri aradım nuru hüdada
Mehtiyi aradım bir mağarada
Hünkarı aradım Anadoluda
Aramakla bitmez benim sevdiğim

—4—

İlim deryasının kapısın açan
Medet senden katarına al bizi
Altında düldülü kansuyun geçen
Medet senden katarına al bizi

Şaşırma yolundan imam Bakırın
Ateşiyle yandım imam Caferin
Hilkattan cefalı imam Rızanın
Islah eyle katarına al bizi

Izdıraplar çeken imamı Hasan
Ağa düşmüş kerbelada Hüseyin
Lebleri kuruyan Zeynalabidin
İhsan eyle katarına al bizi

Medet dedim ben Musayı Kazime
Erdir ya ilahı Taki Nakiye
Ruhül hakka Askeri'ye Mehtiye
Dara durdum katarına al bizi

Anladım senide şahı Horasan
Nur saçtın cihana pir Balımsultan
Işık ver gönlüme ey güzel kurban
Medet mürvet katarına al bizi

—5—

Virane dünyayı gezdim dolaştım
Gelen gitmiş bir tanesi kalmamış
Ben felekle defalarca güleştim
Şimdiye dek onu yenen olmamış

Nere gitsem bırakmıyor peşimi
Bitir diyom ekmeyini aşını
Bu defa kafa kol aldı başımı
Mintandan kaçınca yere vurmamış

Felek bekler yollarımı tuzakta
Kah yakında bekler kah ta uzakta
Beni tuşa aldı amma bu hafta
Hakem daha düdüğünü çalmamış

Feramuz felekle başın belada
Senin gibi niceleri sırada
Bir gün sıkıştırır seni bir darda
Rızkın bitmemiş çilen dolmamış.

—6—

Gönül gel seninle Hakka gidelim ↓
Hakikat aşkından içip tadalım
Gelmiş geçmişlere tövbe edelim
Arada şek şüphe kalmasın gönül

Gönül gel seninle Hakka koşak
Hak diyerek doğup doğup aşalım
Senin ile bir toprağa düşelim
Arada şek şüphe kalmasın gönül

Gönül gel seninle tura çıkalım
Taşkın olmıyalım engin akalım
Bizden önde gidenlere bakalım
Arada şek şüphe kalmasın gönül

Gönül gel seninle senin olalım
Bu kuruda tamamlayıp dönelim
Feramuz misali canlı ölelim
Arada şek şüphe kalmasın gönül

—7—

Çekirdektim yere düştüm dal oldum ↓
Çiçek oldum meyve oldum bal oldum
Çalı oldum diken oldum gül oldum
Çaresi yok en sonunda ölüm var

Bu dünyada bir mezarlık yerim var
Dünya geniş dar mezara dönüm var
Mezarlığa gider dönmez yolum var
Çaresi yok en sonunda ölüm var

Çubuk oldum fidan oldum dal oldum
Çıra oldum ateş oldum kül oldum
Çeşme oldum, dere oldum, sel oldum
Çaresi yok en sonunda ölüm var

Çınar oldum selvi oldum dal oldum
Çimen oldum yeşil oldum al oldum
Çiğdem oldum sümbül oldum gül oldum
Çaresi yok en sonunda ölüm var

Çile çektim kötülere kul oldum
Çürür beden kefen oldum sal oldum
Çamur oldum toprak altını yol oldum.
Çaresi yok en sonunda ölüm var

Bu dünyada bir mezarlık yerim var
Dünya geniş bin mezara dönüm var
Mezarlığa giden dönmez yolum var
En sonunda tanınmayan el oldum.

—8—

Bana güzel diyen dostum ↓
Güzel diyen diller güzel
Varmıdır gerçekten üstün
Gerçek tutan eller güzel

Dürüstlük doğuştan başlar
Köşeye konur düz taşlar
Bahçivan bağı aşılar
Aşı veren dallar güzel

Güzeller güzeli seçer
Kötüden uzağa kaçar
Her zaman enginde açar
Şebnem veren güller güzel

Feramuzda derki dostum
Deyin var mı bundan üstün
Gönül yapmak ise kastın
Devam et bu yollar güzel

—9—

Çalıda gülün benzeri
Ne alıvar ne şebnemi
Acı batar dikenleri
Cahilin sohbeti gibi

Gonca enginde yetişir
Dalında bülbül ötüşür
Cahil bilmeden tartışır
Pişkin kelam etmez dili

↓ Olgun uygarlığı sever
Gerçeklere verir değer
Aciz kendisini över
Bilemez olduğu yeri

Feramuzum çalı olma
Fidan dik aşıyı yolma
İnsan isen halkı bölme
Hakkın olmayanı alma
Haksıza uzatma eli

—10—

Uygar ol her sözü duyma
Olgun ol cahile uyma
Teslim alanı say soyma
Yüceliğin belli olur

Sakın yapma hile hurda
Dürüstü gark etme derde
Kötülük eyleme ferde
Yüceliğin belli olur

↓ Sahtekara boyun eğme
Kötüyü methedip övme
Haksız menfaati sevme
Yüceliğin belli olur

Feramuz derki uygarlık
Bitip tükenmeyen varlık
Onunla yok olur darlık
Yüceliğin belli olur

—11—

Sohbetiniz baldan tatlı
İçinde gerçekler saklı
Üst üste iç içe katlı
Sizin sevdiğim sevdiğim

Her heceniz tartı ölçek
Göz gerek onu görecek
Dikeniniz taze çiçek
Sizin sevdiğim sevdiğim

↓ Metahınız lalû gevher
Antika müzeye benzer
Tılsım misalidir değer
Sizin sevdiğim sevdiğim

Feramuzum gerçek olan
Boşalmaz onunla dolan
Olgunlaşır ilham alan
Sizin sevdiğim sevdiğim

—12—

Ne olur sevdiğim ağlatma beni
Gözlerimden akan yaşta sen varsın
Gönül ateşine dağlatma beni
Gönlümdeki kor ateşte sen varsın

Kaşların andırır gerilmiş yayı
Davranışın tehdit eder togayı
Gözlerin söndürür güneşi ayı
Erişilmez o güneşti sen varsın.

Öyle uzak durup gönlümü üzme
Eritip eritip süzgeçten süzme
Yollarımı yıkıp köprümü bozma
Çiğnediğim o taşlarda sen varsın

Feramuzum güldür ağlatma beni
Uğruna koymuşum canı bedeni
Bir gün kara toprak yutar bu teni
Mezarıma konan taşta sen varsın.

—13—

Yokmudur durağın mekanın nerde ↓
Ne büyük varlıksın derman her derde
Gözlere germişsin bu nasıl perde
Arayanlar seni görmesin diye

Bende isen yerin neresi senin
Gözdemisin beyinmisin kalpmisin.
Doğru adın hangisi binbir ismin
Çoğaltmışsın kimse bilmesin diye

Neden hiç kimseye adres vermezsin
Koyun otlatmazsın tarla sürmezsin
Hiçmi ziyaretçi kabul etmezsin
Yanına başkası gelmesin diye

Uzaymısın Dünyamısın günmüsün
Bugünmüsün yarınmısın dünmüsün
Canlımısın ateşmisin külmüsün
Sana muhtaç olan çalmasın diye

Ben sendeyim sende benim diyorsun
Kimden kaçıyorsun korkuyormusun
Acaba yalnızlık çekmiyormusun
Bir benzerin daha olmasın diye

Arıyorum seni bulmak isterim
İnanmışım ama görmek isterim
Feramuzum canlı ölmek isterim
Meleklerin sual sormasın diye

—14—

Savak başında gezen ↓
Çar-k ayağından çıkar
Acizleri ezenler
Evde karıdan korkar

Üzmekten zevk alanlar
Bir gün üzülen olur
Cellat başıyım diyen
Postu yüzülen olur

Ava çıkan av olur
Parça parça pay olur
Çakallar paylaşırlar
Arslanı aç kor gurur

Feramuz der gezenler
Zevki için üzenler
Gözünüze kakılır
Koruduğun hezenler

—15—

Gönül gezme dağda taşta ↓
Çamurda yağmurda yaşta
Doluda boranda kışta
Ne gezersin deli gönül

Gönül beyhude ezilme
Elden gelene üzülme
Sende acizlere gülme
Ne gülersin deli gönül

Gönül yücede dolaşma
Bilmediğin yola düşme
Dost dedinse uzak kaçma
Ne kaçarsın deli gönül

Feramuz der bre gönül
Farketmeden bitti ömrün
Er geç seni yutar kabir
Ne kocarsın deli gönül

—16—

↓

Bizi senceleyin zannetme cahil
Üstat küresinde piştikte geldik
Sanmaki aciziz görüpte sefil
Sırat köprüsünü geçtikte geldik.

Selman ile adım adım izlendik
Gerzele gölünde neler gözlendik
Kapılar kopardık surlar düzledik
Mertlik kapısını açtıkta geldik

Nice ülkelerin fethin eyledik
Korkmadan yedikat kuyuya indik
Zülfikar kuşandık düldüle bindik
Ejderhayı iki biçtikte geldik

Haşimi boyundan gelir soyunuz
Resuli Ekremden geçer yolumuz
Necefte yatıyor gerçek ulumuz
Kan suyunu suyla geçtikte geldik.

Nice zorlukları gördük yollarda
Nazlılar yatırdık susuz çöllerde
Üryan bindirildik çıplak deveye
Zülcenahla bile uçtukta geldik.

Kerbelada koyduk aziz dostları
Bir yudum su için verdik kolları
Seksen üç yıl taşa serdik postları
Acıyı acıyla ölçtükte geldik.

—17—

Fatimana helak olmuş
Zeynep saçlarını yolmuş
Ümmügülsüm dertle dolmuş
Muhammet Ali aşkına

Hasan zehirleri içmiş
Hüseyin serinden geçmiş
Zeynel zindanlara düşmüş
Muhammet Ali aşkına

Hür şehit hakkını bulmuş
Gönlü iman ile dolmuş
Yezitlere kılıç vurmuş
Muhammet Ali aşkına

Ali ekber meydana girmiş
Münkürleri yere sermiş
Abbas kollarını vermiş
Muhammet Ali aşkına

Asgar boynundan oklanmış
Susuzluktan bağrı yanmış
Kerbela kana boyanmış
Muhammet Ali aşkına

Kesilmiş imamın başı
Lime lime olmuş naşı
Çölü sulamış göz yaşı
Muhammet Ali aşkına

—18—

↓

Süt kaynayan kazanlarda kaynadık
Mucize gösterdik icazet aldık
Nice alimlerin hocası olduk
İlmin kapısını açtıkta geldik

Musayı Kâzimle yollara düşdük
İmam Rıza ile menzili seçtik
Engürü kırk yarıp kırklarla içtik
Sırrı hakikatı seçtikte geldik

Mehti olduk mağarada saklandık
Muhtar ile Medayinde şahlandık
Ehlibeyt uğruna kana boyandık
Makamdan mekânı seçtikte geldik.

Bazan meddah olduk bazan bezastan
Bazan insan olduk bazan bir arslan
Kâh bir yetim olduk kâh taber çalan
Biz bu sınavlardan geçtikte geldik

Taki ile dara durduk dar olduk
Naki ile üryan gezdik pür olduk
Askeriyle aşka düştük kor olduk
Erler meydanından geçtikte geldik

Feramuzum hür kalmadık hür olduk
Taptuk ile Tebriziyle bir olduk
İkrar verdik bir Hünkâra kul olduk
Sağ iken ölmeyi seçtikte geldik
Horasan elinden göçtükde geldik.

—19—

Zülcenah kanadın açmış
Şahrübanı almış kaçmış
Horasan eline uçmuş
Muhammet Ali aşkına

↓ İmam Rıza nur olmuş
Taki Naki dara durmuş
Askerle Mehdi sır olmuş
Muhammet Ali aşkına

Ehlibeyt imamsız kalmış
Başlar mızrağa saplanmış
Şama hediye yollanmış
Muhammet Ali aşkına

Muhtar üstsekâfi gelmiş
Şimirden intikâm almış
Ömerin başını vurmuş
Muhammet Ali aşkına

Bakır kazanda kaynamış
Cafer zincire bağlanmış
Kâzim icazetin almış
Muhammet Ali aşkına

Eba Müslüm teber çekmiş
Behzat **Feramuzu** yıkmış
Mervana çiviyi çakmış
Muhammet Ali aşkına

—20—

İtidaldır itibarı arttıran
Halsizliktir utanmayı arttıran
İhtiyaçtır güvenceyi sattıran
Dilerimki satmayasın alasın

↓ Davranıştır dürüstlüğün gerçeği
Ne vaaddir ne taklittir ölçeği
Enginde yetişir gonca çiçeği
Dilerimki gönlü engin olasın

Gerçeklerin aşkı ile dolasın
Dostlarınla şad olasın gülesin
Uygarlıktın insanlığın temeli
Arıda gülde yok onun hüneri

Şebnem kokan gonca güller veresin
Dostlarınla şadolasın gülesin
Feramuzun itibardır sermaye
Zahmet gerçek gerek bu gerçeğe ermeye

İlme uyan herdem gider ileri
Dilerimki menziline varasın
Arı gibi çiçekten bal alasın
Dostlarınla şad olasın gülesin

Sabır gerek ektiğini dermeye
Dilerimki ektiğini deresin
Az ararken fazlasını bulasın
Dostlarınla şadolasın gülesin

—21—

Gel dostum seninle sohbet edelim
Her hecesi gerçek olsun sevdiğim
El ele verelim Hakka gidelim
Dostluğumuz gerçek olsun sevdiğim.

Sade gerçek olanları diyelim
Hakla hakikata boyun eğelim.
Gerçeklerin menziline erelim
Uygunluğu ölçek olsun sevdiğim

↓

Gönül kuran bir tek kelâm
Mertler ilham olsun Namert duymasın
Dostlar birbirine gönül kırmasın.
Dikenimiz çiçek olsun sevdiğim

Feramuzum dostum birlik olalım
Bile ağlayalım bile gülelim
Canlı görünelim özden ölelim
Varlığımız gerçek olsun sevdiğim

—22—

Bazan engin bazan yüce
Dolaşır yorulmaz gönül
Dinlenmeden gündüz gece
Dolaşır yorulmaz gönül

Bazan isteği çok olur
Bazan alanı yok olur
Bazan koşan bazan durur
Dolaşır yorulmaz gönül

İlham alır dağdan taştan
İlkbahardan yazdan kıştan
Farkı yok yuvasız kuştan
Dolaşır yorulmaz gönül

Feramuz mekân kuramaz
Duracak menzil bulamaz
Her gelen gider duramaz
Dolaşır yorulmaz gönül

—23—

Dost dostu arayıp bulur
Hoş geldiniz bizim dostlar
Yiyip içmek sözmü olur
Tüm varlığım sizin dostlar

Dost dostu yanında ister
Varlığı cihanı süsler
Canından fazla esirger
Tüm varlığım sizin dostlar

↓

Dost dostunda gerçek arar
Diken değil çiçek arar
Hoş geldiniz nazlı canlar
Tüm varlığım sizin dostlar

Feramuzda dostu bulur
Dost kapısı dergah olur
Dost dostu mahşerde görür
Tüm varlığım sizin dostlar

—24—

Karanlık yerlerde gerçek arayan
Gelde bizde gerçekleri göresin
Sendeki olanlar riyayla yalan
Gelki bizde gerçekleri göresin

Yolların karanlık menzile giden
Menfaat uğrunda dostu zemmeden
Gizlediğin çakıl elmas zanneden
Gelki bizde gerçekleri göresin

Pahayır açarsın metahın nedir
Yalan yanlış koyma gönül müzedir
Müzeye koyduğun antika değil
Gelki bizde gerçekleri göresin

Feramuz gerçeği aydında arar
Karanlıktan gitme çok verir zarar
Menzili bulamaz bedeni yorar
Gelki bizde gerçekleri göresin

—25—

Ne varlar yok olup ne yoklar var dır ↓
Gelen giden birbiriyle ayardır
Dünya bire fazla ikiye dardır
Nefsi yenip Hakka razı olan yok

Ne çoklar azalır ne azlar artar
Ne olanlar kalır ne veren artar
Veren geri alır kendine katar
Nefsi yenip hakka razı olan yok

Ne çeşme boşalır ne deniz kurur
Ne dünya yorulur ne rüzgar durur
Koşmak ile ancak tur tamam olur.
Nefsi yenip Hakka razı olan yok

Ne gidenler gelir ne giden bekler
Ne gerçek kaybolur ne örtü saklar
Ne zaman kısalır ne ömür ekler
Nefsi yenip hakka razı olan yok

Ne ölen canlanır ne doğan yaşar
Ne ay geri döner ne güneş aşar
Herkes fark etmeden menzile koşar
Nefsi yenip Hakka razı olan yok

Feramuz da derki bir devran olur
Ne kimse korunur ne kimse korur
Her koşan yorulur güçlü yem olur.
Nefsi yenip Hakka razı olan yok

—26—

İtibar edeni ihmal eyleme
Doğru yolda gidenleri eğleme
Gerçeği saklama yalan söyleme
O zaman yükselir yüce olursun
Aksini yaparsan nice olursun

Haksız menfaatın peşinden koşma
Dostundan sır alıp yadlara açma
Kelâma dikkat et hataya düşme
O zaman yükselir yüce olursun
Aksini yaparsan nice olursun

Kötüyü savunma taşkını sevme
Haksıza karşı koy boynunu eğme
Namert riya yapar sakın güvenme
O zaman yükselir yüce olursun
Aksini yaparsan nice olursun

Feramuzum ihtimada şayan ol
Bakıp geçme gördüğüne ayan ol
Girdiğin topluma mutlak uyan al
O zaman yükselir yüce olursun
Aksini yaparsan nice olursun
Küçüle küçüle cüce olursun

—27—

Fidan dikildiği şekilde büyür
Eğri dikilenin dalı eğridir
Yoz ağacın dalı meyvesiz çöğür
Bir aşı dal yoz gövdeyi eğitir
Bir Bahçıvan nice yozu eğitir

Çiftçi ne ekerse onu kaldırır
Gelen mutlak gidenleri andırır
Bahçedeki gonca gülde çalıdır
Bir aşı dal yoz gövdeyi eğitir
Bir bahçıvan nice yozu eğitir

↓

Pazarbaşı satar metahlarını
Yeşilini pembesini alını
Yaş iken eğerler ağaç dalını
Bin aşıdal yoz gövdeyi eğitir
Bir bahçıvan nice yozu eğitir

Feramuz der eğit kendi kendini
İrfan meclisinde ayır yerini
Üzüm birbirinden alır rengini
Bir aşı dal yoz gövdeyi eğitir
Bir bahçıvan nice yozu eğitir

—28—

ON MUHARREM YASLI GÜN

Feryadı fiğan eylerim bugün şahı Hüseyine
Evliyalar serçeşmesi Zülcenahtan düştüğüne
Rahmetkanidir dedesi şahımerdandır atası
Murteazanın göz bebeği susuz zabın düştüğüne

Unutulmaz binlerce yıl lanet yezide yaptığı
Zulme uğradı ehlibeyt Kerbelaya düştüğüne
Övünür melun yezitler çevre yanı bağlamışlar
Zebanileşmiş melunlar Fırat suyun kestiğine

Tufan kopmuş Kerbelada kumlar havaya savrulur
Ürpertir tüyleri Zeynep gözyaşların saçtı yine
Rabbisine çok güvenip Hür yezidlerden ayrıldı
Katleyleyip melunları kendi candan geçtiğine

Parıldar yalın kılıçlar susuz çölün ortasında
Omuzundan sızar kanlar ekber şehit düştüğüne
Lanet size ey münkürler ne istediniz mazlumdan
İçmedi Fatima bir su Abbas şehit düştüğüne

Soldu Asgarın cesedi melunlar okla vurdular.
Melun harmelinin oku nazik tenden geçtiğine
Eyledi cevri cezayı yezidi serdarı Ömer
Melekler huriler ağlar Şimir başı kestiğine

Utanırki güneş doğsun yezit lainin şerrinden
Rahmete erişti mazlum imam serden geçtiğine
Umudum var Mehti resul yezit neslin keser diye
Ehl-i beyti sevenlere **Feramuz**'dan bu hediye

—29—

Medet diliyorum sevdiğim senden
Devin parmağını tutandan medet
Senden başka bilen olmaz halimden
Resulün yerine yatandan medet

Yüce ismi azam duasın bilen
Kan suyuna suyu köprü eyleyen
Koca kahkahayı ikiye bölen
Küffara zülfükâr çalandan medet

Hayberin kapısın koparıp atan
Yağmur ile yağıp çiçekle biten
Bir kesikbaş ile kuyuya inen
Ejderhaya karşı durandan medet

Uhutta Resulün carına gelen
Zülfükâr kuşanıp düldüle binen
Bir üzümü kırka bölüp pay eden
Kırkların cemine girenden medet

Kul olup Fazlıyı borçtan kurtaran
Mağripten meşrike naralar atan
Resulün elinden hatemi yutan
Miraçta mekânı Kurandan medet

Feramuzum medet uludan medet
Meydanların mesti Aliden medet
Hünkâr Hacıbektaş Veliden medet
Kerbelada şehit olandan medet

—30—

Bir gönüle aşk düşerse ↓
İçin için yanar gönül
Yel soğutmaz sel söndürmez
İçin için yanar gönül
Kor ateşe döner gönül

Yürekte yağ kalmazerir
Beden hücreleri çürür
Vücuda ızdırap verir
İçin için yanar gönül
Kor ateşe döner gönül

Unutur yapacak işi
Dinmez gözlerimin yaşı
Su içemez yemez aşı
İçin için yanar gönül
Kor ateşe döner gönül

Gözler baktığını görmez
Doktor ilacını bilmez
aşk çekerim yüzüm gülmez
İçin için yanar gönül
Kor ateşe döner gönül

İşe güce varmaz eli
Uykuyu bilmez gözleri
Sancı sarar tüm bedeni
İçin için yanar gönül
Kor ateşe döner gönül

Feramuz bu gerçek aşktır
Aşksız gönül moloz taştır
Aşk sönmeyen bir ateştir
İçin için yanar gönül
Kor ateşe döner gönül

—31—

Kendini üstün zanneden
Benden fazla neyin var ki
Sende bende ayni beden
Benden fazla neyin var ki

Yapıcı ol bölen olma
Gerçekçi ol yalan olma
Dikkat et gaflete dalma
Benden fazla neyin var ki.

Bayrağımız bir vatan bir
Seni beni yaratan bir
İnsan ayrı gayrı değil
Benden fazla neyin var ki

Farklı görme seni beni
Ayırma şu dini dili
Bırak şu garazı kini
Benden fazla neyin var ki

Bana benzer kaşın gözün
Ağzın, burnun vede yüzün
Sana yakışmıyor sözün
Benden fazla neyin var ki

Yaratıcı eş yaratmış
Bizi bir kardaş yaratmış
Seni bir kallaş ayartmış
Benden fazla neyin var ki

Neyin fazla neyim noksan
İnsan olabilmek ihsan
Sende insan bende insan.
Benden fazla neyin var ki

RECEP FERDÎ

20. yüzyılda yaşayan bir Bektaşi ozanı. Asıl adı Receptir. Şiirlerini Ferdî mahlâsı ile yazar, Soyadı Erbil'dir.

"Güney Arnavutluk'ta bulunan Ergiri'de 1900 yılında doğmuştur. Genç yaşta, Jirokastro tekkesi postunda oturan Selim Ruhî Baba'dan el alarak, Bektaşi tarikatına mücerret yani kutsal bekâr ikrarı ile grimiştir. Sonra Mısır'daki Kaygusuz Sultan'ın yatırının bulunduğu Mukattam tekkesinde derviş olarak bir süre görev yapmıştır. 1959 yılında bu tekke atom araştırma merkezine dönüştürülünce, tekkenin postunda oturan Halife Ahmed Sırrı Baba'dan Baba'lık icazeti alarak, Amerika'ya gitmiştir.

Recep Ferdî Baba, Amerika'da Michigan eyaletinin Taylor içlesinde bir Bektaşi dergâhı uyandırmıştır. Bu tekke, 60 dekarlık düz bir arazi üzerine kurulmuştur. Konk evleri, garajlar, kutsal törenlerin yapıldığı meydan evi, kutsal şölenler için toplantı salonu, ayrıca aşevi gibi bölümleri vardır.

Recep Ferdî Baba, bu gün (1990) 90 yaşındadır. Dergâhta, diğer hizmetleri görebilecek sayıda derviş bulunmaktadır. Arnavutça, Arapça, Farsça, İtalyanca, İngilizce dillerini bilmektedir.

Doç. Dr. Bedri Noyan Dedebaba'dan 24 Haziran 1990 da Halifelik almıştır." (T. Koca. Alevi Bektaşi Nefesleri s:837)

—1—

Bihamdillah keşf-olundu bize sırr-ı Ali kimdir
Ayan oldu bu âlemde Hacı Bektaş Veli kimdir

Muhammed zikrini ifşâ eden ol zât-ı bi-hemtâ
Ali yolun kılan icra bülendî ol celî kimdir

Keramatın beyan etti heme salik necat buldu
Kamu âlem ziyalandı hakikat kandili kimdir

Odur mahbub–u âşikan odur maksud-u ârifan
Bütün derde eden derman acep can bülbül kimdir

Hayat indi cemadata semer verdi nebatata
Günahkârı münacata götüren ol beli kimdir

Kulun Ferdî nidâ eyler bedâim himmetin bekler
Hakikat çün ana ezher ki er sahib dili kimdir

İfşa: *Açıklama.* —**Sıfat:** *Nitelik.* —**Kibriya:** *Ahlâkı yüce olan.* —**Bişek:** *Şüphesiz.* —**Penah:** *Sığınılacak yer.* —**Mukteda:** *Uyulması gereken.* —**Mücteba:** *Aziz, Hazret.* —**Hel Eta:** *Dehr suresinin ilk ayeti.* —**Cibril:** *Cebrail.* —**Nüzul:** *İnmek, gelmek.* —**Mefhar:** *İftihar, kıvanç.* —**Pişuva:** *Önder.* —**Serfiraz:** *Önder.* —**Tac-u efser:** *Tac ve onu süsleyen.* —**İns-ü cin:** *İnsanlar ve cinler.* —**Lâcerem:** *Şüphesiz.* —**Liva:** *Sancak, bayrak.* —**Vasf:** *Özellikler.* —**Na't:** *Övgü.* —**Ahkar:** *Zavallı.* —**Dürr-i yekta:** *Biricik inci.* —**Bî nazîr:** *Benzersiz.* —**Keşf-i düca:** *Bütün sırları çözen.* —**Zül ata:** *Bağışların en büyüğü.*

—3—

Derdi çekmek âdetimdir derde derman istemem.
Gam cefa miras benimdir yπar aman istemem.

Bu şehadet sırrını fâş-etti Şâh-ı Kerbelâ
Zümre-yi Eyyûbu bildim çeşm-i giryan istemem

Kulluğa bel bağlayıp dergâh-ı Hakka kıl vüsûl
Çün benevşe veş eğip baş şöhret-i şan istemem

Devriş-i dilriş olursam derdiment âşık gibi
Terk edip dünyâyı şimdi mülk ü ihsan istemem

Fakr u tecrit meyvasından behremend ol **Ferdi'yâ**
Terk-i terk ol bu cihanda taht-ı sultan istemem.

Ceşm-i giryan: *Yaşlı göz, ağlayan göz.* —**Benevşe:** *Menekşe.* —**Dilriş:** *Yaralı gönül.* —**Fakr:** *Dünyadan el çekme.* —**Tecrit:** *Bütün kirlerden arınma.* —**Terk-i terk:** *Terk ettiklerini de terk etme, bütün kayıtlardan soyunma.*

AŞIK NESİMİ ÇİMEN

1931 yılında Adana'nın Saimbeyli ilçesinin Fatmakuyu köyünde doğdu. Aslı Sıvaslıdır. Ailece 1941'de Kayseri'nin Sarız ilçesine bağlı İncemağara köyüne göçtüler. 1956'da Adana'ya gitti, iki yıl Kozan ilçesinin Faydalı köyünde kaldı. Orada amcasından bakırcılık ve kalaycılık öğrendi. Sarız'a dönünce on yıl bu işle uğraştı. Hiçbir tahsili yok. Cura çalmaya 12 yaşında başladı. 1963 yılında İstanbul'a geldi işçi olarak çalıştı. Daha sonra ayrıldı. Yaşamını saz çalarak sürdürdü. Anadoluyu dolaştı. Önceleri Hatayı, Kaygusuz, Pir Sultan gibi şairlerin deyişlerini okudu. Sonraları kendi şiirlerini sundu. Yurt dışında (Almanya, İngiltere, Fransa, Yugoslayva, Hollanda, İsviçre ve İsveç) konserler verdi.

Bir yandan halk edebiyatı geleneğini ve Alevi inancını sürdürdü, bir yandan da sosyal içerikli şiirler yazdı. Yurt ve insan sevgisi, barışı kardeşliği, acı çeken insanları savundu. Atatürk'ü övdü. Birçok band doldurdu. Şiirleri henüz bir kitapta toplanmamıştır. 2 Temmuz 1993 tarihinde gericiler tarafından Sıvas Madımak otelinde 36 arkadaşıyla birlikte yakılarak öldürüldü. Sağduyuya, birliğe beraberliğe yürekten inanan Aşık Çimen, Alevi Bektaşi şiirine yeni bir içerik kazandırmaya çalışmıştır.

—1—

Dinle beni kulağın aç ↓
Sev insanlığı sev gardaş
İnsan kâbe insan mirâç
Sev insanlığı sev gardaş

İnsanlar Hakk'ın mekânı
İnanmazsan aç Kuran'ı
Sakın hor görme insanı
Sev insanlığı sev gardaş

Meleklerin secde gâhı
Orda gördüler Allah'ı
Bırak kusuru günahı
Sev insanlığı sev gardaş

Nesimi der her yaşında
İnsan sevdası başında
Kötü huylunun dışında
Sev insanlığı sev gardaş

—2—

BARIŞTAN YANA

Yaşayan insanlar el ele verip
Türküler söylensin barıştan yana
Dünya cennetinden çiçekler derip
Türküler söylensin barıştan yana

Kara bulut üstümüzden savuşsun
Tüm insanlar mutluluğa kavuşsun
Bombalar paslansın silahlar sussun
Türküler söylensin barıştan yana

Uluslar anlaşsın savaş olmasın
İnsanlar yürekten yara almasın
Sözlükte savaştan eser kalmasın
Türküler söylensin barıştan yana

Uluslar yarışsın barış aşkıyla
Şu insanlar yaşamasın kuşkuyla
Yürekten kaynayan gerçek coşkuyla
Türküler söylensin barıştan yana

Nesimi bu özlem yatar içimde
Savaştan barışa doğru geçimde
İnsanlık adına çağdaş biçimde
Türküler söylensin barıştan yana

—3—

↓

Çokca mürekkep yalamış
Ancak kendine iş bulmuş
Diplomalı cahil olmuş
Ah diplomalı cahiller

Gör tarihin akışını
Halk fark eyledi taşını
Diploma yeşin başını
Ah diplomalı cahiller

Halka yolları şaşırtan
Kendini bir pula satan
Kör gibi çamura yatan
Ah diplomalı cahiller

Diplomalı olan alım
Halkına hiç olmaz zalim
Satmaz halka her dem çalım
Ah diplomalı cahiller

Kiminin çok diploması
Odur milletin belası
Mideye işler zekâsı
Ah diplomalı cahiller

Çağını görmeyen hayın
Kitap rafta boştur beyin
Tersine işleyen layın
Ah diplomalı cahiller

Kimi köye ağa olmuş
Sürülere kurdu salmış
Okudukça hayin kalmış
Ah diplomalı cahiller

Nesimi alime hayran
Cahilin köküne ayran
Okumuştu Yezid, Mervan
Ah diplomalı cahiller

—4—

↓

Bir ağızdan haykıralım
Barış gelsin dünyamıza
İçtenlikle çağıralım
Barış gelsin dünyamıza

Dünya halklarının sesi
Diyor bu mu demokrasi
Bu savaşlar neyin nesi
Barış gelsin dünyamıza

Tüm devletler imza atsın
Silah imalatı bitsin
Savaş korkuları gitsin
Barış gelsin dünyamıza

Ey insanlar gayret edin
Dost olmaya niyet edin
Hep birlikte davet edin
Barış gelsin dünyamıza

Nesimi der sorma neden
Savaşlarda candır giden
Fazla zaman geçirmeden
Barış gelsin dünyamıza

—5—

Daha sabah olmadı mı
Bu halk hâlâ uyanmıyor
Henüz çile dolmadı mı
Bu halk hâlâ uyanmıyor

Öküzü yok katırı yok
Tarlası yok motoru yok
Ebesi yok doktoru yok
Bu halk hâlâ uyanmıyor

Gaflet çamuruna batmış
Emeğini boşa satmış
Ölüm uykusuna yatmış
Bu halk hâlâ uyanmıyor

Korkar tavşan gibi sinmiş
Gözlerinin feri sönmüş
Canlı cenazeye dönmüş
Bu halk hâlâ uyanmıyor

Yaşam boyu boşa gezmiş
Kaderini kendi çizmiş
Gelen ezmiş giden ezmiş
Bu halk hâlâ uyanmıyor

Bütün dertler onu bulmuş
Kanı bitmiş rengi solmuş
Sene yetmiş sekiz olmuş
Bu halk hâlâ uyanmıyor

Nesimi köylere vardık
Söz teline mızrap vurduk
Yıllarca haykırdık durduk
Bu halk hâla uyanmıyor.

—6—

Söylesem derdimi suçlu olurum
Söylemesen ben bu dertten ölürüm
Hani nerde benim şeref gururum
Koca ülke borçlu ben vizeliyim

Vizeliyim gezmek yasaktır bize
Dünyada dönmüşüz kele uyuza
Söylenecek söz yok ey gafil size
Koca ülke borçlu ben vizeliyim

Bu şirin vatanım dünyada cennet
Kimlerden kötüdür bu yüce millet
Bütün dünya bizden eylemiş nefret
Koca ülke borçlu ben vizeliyim

Para etmiyor dünyada paramız
Araplara metres karı kızımız
Acımız büyüktür derin yaramız
Koca ülke borçlu ben vizeliyim

Altın külçesidir bu zengin vatan
Burda insan aç kalır mı ey şeytan
Etrafından bak da dünyadan utan
Koca ülke borçlu ben vizeliyim

Dinle **Nesimi**'yi candan ver kulak
Dünyada suç oldu şimdi Türk olmak
Utan da geri dön mazimize bak
Koca ülke borçlu ben vizeliyim

— 7 —

Senden evvel geçen acı yıllarda
Nice kara günler görmüşüz Ata'm
Canımız dardaydı gözler yollarda
Sabırla bekleyip durmuşuz Ata'm

Vatan kan ağlarken düşman elinden
Sen Samsun'a çıktın günü birinden
Türk halkı top yekün senin emrinden
Ulusal savaşa girmişiz Ata'm

Sarsılmaz inançla tam bir güvenle
Kadın erkek ülkesini sevenle
Kimimiz tırpanla kimi süvenle
Düşmanı vatandan sürmüşüz Ata'm

↓

İstilacı düşmanları topuyla
Denize dökmüşüz soyu sopuyla
Cumhuriyet rejiminin okuyla
Hilafeti yere sermişiz Ata'm

Kadim kurtardın kara peçeden
Dilleri arıttın Arap lehçeden
Laiklik denilen güzel bahçeden
Mutluluk gülleri dermişiz Ata'm

İlkelerin çoktur sayılmaz türü
Temele koymuşsum çağdaş kültürü
Yarattığın devrimlerden ötürü
Gönlümüzü sana vermişiz Ata'm

Nesimi insanlık vardır payende
Binlerce fazilet cem olmuş sende
Devletçe milletçe senin sayende
Çağdaş uygarlığa varmışız Ata'm

OTMAN GÜNDOĞDU

20. yüzyılda yaşayan bir Bektaşi ozanı. Babasının adı Hüseyin Gündoğdu'dur. 1924 yılında, Zile'de doğmuş. İlkokul eğitimi görmüş.

Devlet Su İşleri araştırma bölümünde yirmi beş yıl çalışmış ve emekli olmuş. Şiirlerini, Otman veya Fakir Otman mahlasları ile yazar ve söyler.

"Sayıştay baş denetimciliğinden emekli Kâzım Arslantüre Baba'dan, 1965 yılında, el alarak tarikata girmiştir. 1982 yılında derviş, 1989 yılında da Halife Yunus Ölmez Baba'dan, Baba'lık icazeti almıştır." (Turgut Koca)

—1—

Medet senden medet Bektaş-i Veli ↓
Müşkülüm halleyle geldim erenler
Elestü bezminde demişiz beli
El ele el Hakka verdim erenler

Gönülden bağlıyız erkâna yola
Sırtımız çevirdik mal ile pula
Bu dünyada herkes ettiğin bula
Hayatta bu sırra erdim erenler

Hazretindir her derdimin ilâcı
Ömrümüz tükenir tatlı ve acı
Yetiştim her yerde başımız tacı
Velâyet kudretin bildim erenler

Teslim ettik Pirîm cümle varımız
Erenler yolunda budur kârımız
Kusurumuz çoktur vardır zârımız
Eşiğine yüzüm sürdüm erenler

Otman'ım yolunda buldum kemâli
Kâmilde görünen Hakkın cemâli
Hak Muhammed Ali Bektaş-i Veli
Sırr-ı sırrullahtır gördüm erenler

—2—

Gel kardeşim bir olalım, Birlik Hakkın birliğidir
Yek vücud bir cân olalım, Birlik Hakkın birliğidir

Şaşar ikilikte kalan, Gönül evi olur talan
Bu dünyanın sonu yalan, Birlik Hakkın birliğidir.

Bir olan Hak ile Hakdır, Recası korkusu yoktur
İkilikte kalan çoktur, Birlik Hakkın birliğidir

Birdir Hak Muhammed Ali, Birdir âhir ve evveli
Pîrim Hacı Bektaş Veli, Birlik Hakkın birliğidir

Bir bahçede buluşalım, Gerçeklere karışalım
Küskün isek barışalım, Birlik Hakkın birliğidir

Fakir Otman budur sözüm, Birliğe bağladım özüm
Gel birliğe iki gözüm, Birlik Hakkın birliğidir

AŞIK MAHMUT ERDAL

Günümüzün ünlü halk ozanlarından ve türkücülerinden biri olan Mahmut Erdal 1938 yılında Sivas ilinin Divriği ilçesine bağlı Çamşıhı beldesinin Şahin köyünde doğdu. Yaşamı yokluk ve zorluklar içinde geçen Mahmut Erdal yılmadı, durmadı, üretti. Bu çalışma sonunda "Yine Dertli Dertli iniliyorsun" adlı ozanlar, öyküler ve şiirlerden oluşan bir kitap yazdı. Sazını, sözünü bal eyledi, tarikatın inceliklerini şiirlerinde gül eyledi. radyo-televizyon, konser, toplantı, etkinliklerinde çaldı, söyledi. Kitabındaki şiirlerinden birkaç örnek sunuyoruz:

— 1 —

DEĞİL ARTIK

↓

Neşter değmiş kanar yaram
Tabib bul da sardır bir an
İncil, Zebur, Tevrat, Kuran
Derde çare değil artık

Hak insandır, İnsan Hak'tır
Helal kazancın mübahtır
Gönlüm sana Beytullah'tır
Gir oraya eğil artık

Bugüne dek sanki niye
Boyun eğdin ağa, beye
Sahte ana ve dedeye
Yeter verme meyli artık

Mahmut Erdal bunu diyen
Sen hep açsın onlar yiyen
Sözlerimi dinlemeyen
Ya deli, ya cahil artık

— 2 —

BAŞA BENİ

↓

Ben insana eğilirim
Mecbur etmen taşa beni
Ne sağırım, ne de körüm
Kullanmayın maşa beni

Kıble diye döndüm yüze
Yatar kalkar gelmem dize
Bu Tanrı'yı inkar ise
Yazsınlar en başa beni

Taş Kabe'de etmem ayin
Hak, Adem'de mevcut daim
Ben insanlık kurbanıyım
Başka bilmen haşa beni

Din-imanı attım serde
Dön de bir bak ilim nerde
Tekkelerde, camilerde
Hiç beklemen boşa beni

Cehalete mekirim var
Hakk'a gerçek zikirim var
Akıl ile fikirim var
Getirmeyin tuşa beni

Mahmut Erdal, gel uy çağa
Yalpa vurma sola sağa
Bedenim koyman toprağa
Verin kurda, kuşa beni.

— 3 —

ÇALAN YOKTUR

İnandık ki, Yaradansın
Nerden çıktın bilen yoktur
Arşa ismini yazmışsın
Yetişip de silen yoktur

Diz çökeriz siretine
Katlanırız mihnetine
Cehennemle cennetine
Hiç gidip de gelen yoktur

Yokmu senin oğlun, kızın?
Ne saklarsın, göster yüzün
Herşey senin, fetbaz mısın?
Bir de derler, hilen yoktur

Acımazsın bunca gence
Yaptığın bu hata bence
Doğan ölür gün gelince
Senden başka kalan yoktur

Bunca ölü, bunca sağlar
Gelip geçti nice çağlar
Canlı mahluk kesin ağlar
Senden başka gülen yoktur

Bağlamışsın bende arkın
Suyun akar, döner çarkın
Senin Adem ile farkın
Hiç bir derdin, çilen yoktur

Mahmut Erdal, bence birsin
Adım adım izlenirsin
Vicdanımda gizlenirsin
Korkma seni çalan yoktur...

— 4 —

BOĞASIM GELİR

Sahte hoca ile sahte hacıyı
Basıp gırtlağına boğasım gelir
Büyücü medyumlar falcı bacıyı
Evirip çevirip dövesim gelir

Kişinin kendine yoksa güveni
Hoş görürse emek teri yiyeni
Yoksulluğa yazı kader diyeni
Ana avrat çekip sövesim gelir

Diz çöküp yerlere dinlemem vazı
Kıble denen taşa etmem niyazı
Peçeli sarıklı kara yobazı
Arap çöllerine süresim gelir

Dünyaya bedeldir canlının canı
Astılar yüzdüler nice ozanı
Ortak paylaşımı laik düzeni
Tüm arzum ölmeden göresim gelir

Vız gelir hayalet, korkmam ecinden
Ödüm kopar cehaletin piçinden
Dolu olsam bulutların içinden
Yobazın beynine yağasım gelir

Mahmut Erdal, gel incitme canları
Devren yıkar sarayları hanları
Dünyada erdemli tüm insanları
Açıp da bağrıma sarasım gelir.

—5—

AKAR GİDERDİM

Mağrıptan maşrıba hükmetde bilsem
Başta Beytullah'ı yıkar giderdim
Ayete, hadise meyil bağlamaz
Din ile imandan çıkar giderdim

Hayal cennetinin sarayı hanı
Kimler gidip gelmiş gösterin hani
İncil'i, Zebur'u, Tevrat, Kuran'ı
Gaz ile fırında yakar giderdim

Kilise'de vaftiz yapan papazın
Minberlerde hutbe veren vaazin
Peçeli, sarıklı kara yobazın
Ağzına tokatı çakar giderdim

Taş Kabe'ye dönmez idim yüzümü
Gerçeklere bağlar idim özümü
Son nefeste kapatırken gözümü
Gelişen tekniğe bakar giderdim

Cana kıyıp eli kana değenin
Tüyü bitmemiş yetim hakkı yiyenin
İlle eşek kalacağım diyenin
Burnuna çaputu tıkar giderdim

Kulak ver sözüne**Mahmut Erdal'ın**
Elbet böyle gitmez değişir yarın
Dünyada erdemli tüm insanların
Gönlümden gönüle akar giderdim.

GÜZEL SÖZLER

— Ey dost, ister makamlı, ister makamsız söylensin; güzel ses gönüle hoşluk, ruha gıdadır.

— Ben gizli bir hazineyim, görünmeyi sevdim (Ayet)

— Dünya da bilgisizlik çoktur, ama en kötüsü bilgisizliğini bilmemektir.

— Güzelden görülen herşey güzeldir.

— Kötü huyluya iyilik etme.

— Ey dost yılanı bal ile beslesen, yine sana sunacağı zehirdir.

— Katı görüşlülerin sözlerini bırak. Dosttan düşmanların sözü ile ırak durma, dosta dostunu gözetmek hoştur.

— Kimseye zararım yok, kendi gölgemden kaçarım.

— Tenin çirkin olursa tasalanmaya değmez esas tasalanacak, kaygı duyulacak şey kalbin kötülüklerle dolu olmasıdır.

— İnsanlık bilgidir, şekil, sür ve renk olmaz. Degerli lal taşı taştan, gül dikenden, yeşillikler sudan biter.

— İnsan olan şeytanla ilişki kurar mı?

— Yakışıksız söz duymak istemezsen dilini tut.

— Hazreti Süleyman yele hükmedip de ne oldu? En sonunda mülkünü hep yele verdi.

— Allah yolu nedir? gönül temizliği ve kusurları örtmedir. Yoksa kuru taç ile hırka yol değildir.

— Dünü bilmeden bugünü anlıyamayız.

EKBERİ

1940 yılında Malatya'nın Arguvan ilçesine bağlı Çavuş köyünde dünyaya geldi. Asıl adı Aliekber Gülbaştır.

Orta ikiye değin eğitim gördü. Küçük yaşta şiirler yazmaya başladı. Adana, İstanbul gibi yerleri gezdi. Askerlikten sonra İstanbul'a yerleşti. Şiirlerini Aşk ve Gurbet (1966, 1986) adlı kitaplarda topladı. Saz da çalan Ekberi bir çok şiirini türkü haline dönüştürdü.

DELİ GÖNÜL

Deli gönül hangi dala konarsın ↓
Tutunacak senin dalın mı kaldı
Ahu feryad ile niçin yanarsın
Şu dünyada senin malın mı kaldı

Yerin yok yurdun yok nerde kalırsın
Her yüze güleni dostun sanırsın
Bunda derdi sen üstüne alırsın
Dert çekecek senin halin mi kaldı.

Felek seni gafletinde uyuttu
Eşin dostun ne var ise unuttu
Esti sam yelleri gülün kuruttu
Bülbüller ötecek gülün mü kaldı

Ateşlere yanar bu dertli **Ekber**
Dünyanın sonu da yalanmış meğer
Bir yarin var idi almış yad eller
Candan başka senin varın mı kaldı

NAMAZ-NİYAZ-TESLİM

Namazdan murat niyazdır, Hakka baş indirip secde kılmaktır. Bir kişi secdeyi terk eylese, hak teâlâya ubudiyet (Kulluk) ve pereştif (Tapınış) etmemiş ve bununla birlikte şeytan gibi merdut (kovulmuş) olmuş olur. İmdi talip olan kişinin ceddü cendedip kaadır olduğu kadar gözetip gönüle girmesi gerekir zira gönül Hakkın evindedir.— Tarikat içinde secde kılmak nedir?

— Tarikat içinde secde kılmak niyaz makamıdır, yani teslim olmaktır.

Ve teslimden murat, kişi başını top eyleyip kendi özünü meydana feda edip baş ve canından geçmektir zira er meydanı Hak meydanıdır.— Secde kime edilir?

— Ancak Hak teâlâya, gayriye değil Nasıl ki, vakta ki Hak Sübhânehu ve teâlâ Hazreti Ademin kalbini yed-ı kudretiyle (kudret eliyle) düşüp.

Melaike üscüdü!

Diye emir kıldı ve o emir hod Hak oldu.

O vakit cenabıhak kendisini Ademin kalbinde saklamıştı Melekler O'na secde kıldılar.

Fakat iblis aleyhüllâ'ne tekebbür edip (büyüklük satıp) secde etmedi. Bu nedenle de mel'un ve merdut (kovulmuş) oldu. Zira Ademi gayr-i Hak sandı ve Cenabıhakkı Ademin mazharında görmedi, tanımadı.

"Ebâ ve stekbere ve kâne minelkafiriyn, (**Bakara süresi, 34. ayet**) oldu. (Bilmedi ki Haktan gayriye secde kılmak küfürdür.)

Eğer Adem gayr-ı Hak olaydı ona secde eyleyen kafir-i mutlak olurdu.

Pes malüm ola ki secde Hakkadır. Haktan gayriye secde kılmak revâ değildir. Kim halk için secde ederse mutlak kâfir olur.

Bu manayı yahşi fehmeyle. Aklına sinsin. Tâ ki yefika hûnlardan olmayasın.

"Ülaike kel'en'âmı bel hüm edall, ülaike hümülgaafilân (Arafat suresi. 179. Ayet)

Bunlar hakkında inmiştir ki hakkı batıldan fark eylemezler.

"Ya'lemûne zahiren miinelhayâtiddünya ve hüm anıl-ahıreti hüm gaafilûn" (**Rum Suresi, 7. Ayet**) (Onlar dünya hayatının dış yüzünü bilirler. Fakat ahiretin içinden tamamiyle gaafildirler.)

ÂŞIK DAİMÎ

Asıl adı İsmail Aydın'dır. Erzincan'ın Tercan ilçesine bağlı Karahüseyin köyünden-dir. Erzincanlı Daimi, Darmî Baba adlarıyla da anılır. 93 Harbinde, (1877 Osmanlı-Rus Savaşı) sonra ailesi İstanbul'a göçmüştür. 1983 yılı Nisan ayında ölmüştür. Geleneksel halk yazınını izleyerek toplumdaki açılıma ayak uydurarak gerçekçi, halkçı bir tutuma ulaşmış, din, mezhep ayırımı gözetmeden, zorbalık ve haksızlığa karşı çıkmş. İnsanı yüceltmiştir. Bazı şiirleri türküleştirilmiş ancak derlenip kitap haline getirilmemiştir. Şiirlerinde İsmail, Daimi, Aşık Daimi, Kul Daimi, Dertli Daimi tapşırmalarını kullanır.

Âşık Daimî 1932 yılında İstanbul'da doğdu. Ali Babaoğullarından Baba Daimî, Birinci Dünya Savaşı sıralarında Tercan'dan İstanbul'a göç etmişti. İsmail Aydın da böyle İstanbul'lu oldu. Âşık Daimî'nin iki dedesi de saz şairiydi. O nedenle saz çalmayı ve söylemeyi kolayca öğrenmişti. O gün bu gündür, elinden sazı bırakmayan ozan, önceleri usta malı çalmış. Bir süre sonra da kendi deyişlerini besteleyerek okumuştur. İstanbul'dan ayrılarak bir süre baba diyarında kalan Âşık 1950 yılında evlendi ve iki kızı ile iki oğlu dünyaya geldi. 1962 yılında bir daha dönmemek üzere İstanbul'a yerleşti.

TRT Genel Müdürlüğü'nce açılan sınavı kazandı. O tarihten gümüze kaşeli sanatçı olarak görevini sürdürmektedir. Zaman zaman yurt dışına çıkarak sıla özlemi çeken işçilerimize konserler veriyor ve yurt içinde Aşıklar Şölenlerine katılıyordu.

—1—

Bir seher vaktinde indim bağlara,
Öter şeyda bülbül, gül yarelenir.
Bakmaz mısın sinemdeki dağlara,
Derdimi söylesem dil yarelenir.

Boş geçirmiyelim biz bu çağları,
Dolaşalım yaylaları, dağları.
Bir gün gazel döker ömrün bağları,
Eser sam yelleri dal yarelenir.

Daimî ah eder çeşmim çırağı,
Dostun muhabbeti, cennet otağı.
Ancak bu dünyada derdim ortağı,
Sazım figan eder, tel yarelenir.

—2—

Bugün canan geldi bize,
Dudak saki, diller meze.
Yarim tazelerden taze.
Koklamaya kıyamam ki.

Yıldız gibi muallakta,
Doğarken gördüm şafakta.
Gerdanında nokta nokta,
Benlerini sayamam ki.

Benim yarim güle benzer,
Ovada sümbüle benzer.
Şakıyan bülbüle benzer,
Sohbetine doyamam ki.

Bozucuya dahil miyim,
Uyurgezer gafil miyim?
Madem Âşık **Daimîyim,**
Ben cahile uyamam ki.

—3—

Kötülüktür, tembelliğin havası,
Neymiş ki şu senlik-benlik davası?
Âşıkların sözü, gönül devası,
Sorun, çalışalım bir Allah için.

Bu âşıklık soyu nerden yerişmiş?
Adem'den bu yana gelmiş, gelişmiş.
Ermiş derviş, Allah için çalışmış,
Heran çalışalım, bir Allah için.

Dünya güzelliği, sohbet, sözünen,
Sözü devredelim, telli sazınan.
Dolaşalım, gelininle, kızman,
Görün çalışalım, bir Allah için.

İsmail, çalışan, dünya kârıdır.
Adem Baba, âşıkların piridir.
Bin yaşasan, kara toprak yerindir.
Durun, çalışalım bir Allah için.

—4—

Kainatın aynasıyım
Mademki ben bir insanın
Hakkın varlık deryasıyım
Madem ki ben bir insanım

Tevrat'ı yazabilirim
İncil'i dizebilirim
Kuran'ı sezebilirim
Madem ki ben bir insanım

İnsan Hakk'ta Hak insanda
Arıyorsan bak insanda
Çok marifet var insanda
Madem ki ben bir insanım

Bunca temenni dilekler
Vız gelir çark-ı felekler
Bana eğilsin melekler
Madem ki ben bir insanım

Daimi'yim harap benim
Ayaklarda turab benim
Aşk ehline şarap benim
Madem ki ben bir insanım

—5—

Kendi varlığını bilmeyen aşık
Güvercin olup da uçanı sağlar
Denizler karalar gökler yok iken
Arş'ın kapısını açanı söyler

Cahil değiştirmez çirkin huyun'u
Çekemez ardından kazar kuyunu
Haram diye içmez üzüm suyunu
Kevser şarabını içeni söyler.

Anlamaz sözünü bilmez kanunu
Tarif eder kainatın sonunu
Daha dikemezken sökük donunu
Makassız libası biçeni söyler

Şer solunda imiş hayır solunda
Bilenler gezermiş cennet bağında
Şu atom devrinde feza çağında
Camiden tekkeden kaçanı söyler.

Daimi'yim küllüklerde tozanlar
Kötü örnek olur edep bozanlar
Çağın kültürünü aldın ozanlar
Bilim ışığını saçanı söyler

—6—

Göremiyor isem gerçek varlığı
Sünniyisem Aleviysem ne çıkar
Sanat edindiysem sahtekârlığı
Sünniyisem Aleviysem ne çıkar

Kemaletim, hidayetim olmazsa
Marifet suyundan kabım dolmazsa
Benden insanlığa eser kalmazsa
Sünniyisem Aleviysem ne çıkar

İnsanlık giderken hep ileriye
Bizler inadına kaldık geriye
Gelmedikçe cehaletten beriye
Sünniyisem Aleviysem ne çıkar

Gayet inatçıysam gayet zorbalı
Gündüz tesbihliysem gece kavgalı
Olmadıkça insanlığa faydalı
Sünniyisem Aleviysem ne çıkar

Daimi'yim nefse galip olmazsam
İlme fazilete talip olmazsam
Ele-dile-bele sahip olmazsam
Sünniyisem Aleviysem ne çıkar

—7—

Nasıl yar diyeyim ben böyle yara
Mecnun edip çöle saldıktan sonra
Alemin bağına bülbüller dalsa
Nidem benim gülüm solduktan sonra

Coşkun çaylar gibi çağlamayan yar
Gönlünü gönlüme bağlamayan yar
Şimdi ahvalime söyleyemem yar
Daha ağlamasın öldükten sonra

Dertli Daimi hep sürer bu yolu
Erenler şahının olsaydım kulu
İster yağmur yağsın isterse dolu
Ben bahri ummana daldıktan sonra

— 8 —

Bir gerçeğe bel bağladım erenler ↓
Aldı benliğimi bitirdi beni
Damla idim bir ırmağa karıştım
Denizden denize götürdü beni

Nice kabdan kaba boşaldım doldum
Karıştım denize deniz ben oldum
Damlanın içinde evreni buldum
Yine benden bana getirdi beni

Buhar oldum yağdım yağmurlarınan
Karıştım toprağa çamurlarınan
Piştim fırınlarda hamurlarınan
Üstadım sofraya yatırdı beni

Çiğnediler dişler ile ezildim
Vücud eleğinden geçtim süzüldüm
Çaldı kalem bir deftere yazıldım
İrfan mektebine yetirdi beni

Daimi'yem ermişlerin ereği
Böyle idi tabiatın gereği
Ölmez bir ananın oldum bebeği
Aldı dizlerine oturdu beni

— 9 —

Gönül bülbül olmuş dostun gülüne ↓
Karganın konduğu gülden bana ne
Arayı arayı buldum Leyla'mı
Mecnun'un gezdiği çölden bana ne

Gönlüme yazılmış cananın adı
Gönlümün tahtına kurmuş bünyadı
Herşeyden üstündür sohbetin tadı
Arının yaptığı baldan bana ne

Uyulur mu ikrarsızın sözüne
Gidilir mi cehaletin izine
Varmak istiyorum aşk denizine
Mandanın yattığı gölden bana ne

Dertli Daimiyim yardır sevdiğim
Gerçek aşıklara pirdir sevdiğim
İkilikte değil birdir sevdiğim
Ben beni bilirsem elden bana ne

— 10 —

Neye üzülürsün neye şaşarsın ↓
Balık ilkin baştan kokar dediler
Önüne bakmadan durmaz koşarsın
Kırarsın testiyi akar dediler

Çalışır çabalar durmamasına
Gezer çiçekleri gezer hasına
Savunur kovanı can pahasına
Arı kuyruğundan sokar dediler

Kırık kaval ile ünlüyemezsin
Hoş bir seda ile dinliyemezsin
Yüzbin baraj kursan önliyemezsin
Hep sular engine akar dediler

Bizi kendin gibi belleyemezsin
Yaralı aslanı elleyemezsin
Kükremiş volkanı küllüyemezsin
Ateşnen oynama yakar dediler

El yamandır gafil beyler el yaman
Geliyoruz geleceğiz her zaman
Göl yerinde su eksilmez bu zaman
Daha çok **Daimi** çıkar dedeler

— 11 —

Aşıklar n'eylesin seni
Bir adın var yalan dünyü
Haramiler kol kol olsun
Etsin seni talan dünya

↓

Yaş ağaçları kuruttun
Bunla canları çürüttün
Eline geçini yuttun
Dev, ejderha, yılan dünya

Daimi konan göçüyor
Bahar geldi gül açıyor
Çirkin güzelden kaçıyor
Kargalara kalan dünya

KAMİL İNSAN KİMDİR?

Kâmil insan konuşan Kuran'dır. Kâmil insan kutsal kitabın üzerindedir. O, iyinin ve kötünün ötesinde olan insanüstü bir insandır. Bu nedenle de neyin iyi neyin kötü olduğuna karar verebilir. Aslında kutsal olarak adlandırılan kitaplar kutsal değildir dinsel edebi ürünler, bilgi kaynakları, insanın sezgisel zekâsının sonuçlarıdır. Muhammed'in Kuran'daki hükümlerle yaptığı gibi, kâmil insan, bir kutsal kitabın hükümlerini, kurallarını, emirlerini ve yasaklarını kaldırabilir. Kâmil insan insan topluluklarında o güne kadar geçerli olan yasaları, ibadet ve yaşam biçimlerini kaldırabilir, değiştirebilir. Anadolu Aleviliğinin ideolojik yaratıcısı Hacı Bektaş (1248-1337) şeriatı, cinsiyet ayrımını, kadının sosyal ve dinsel olarak ikinci sınıf sayılmasını, örtünmesini, zorunlu orucu, zorunlu haccı ve zorunlu öbür ibadet biçimlerini işte böyle kaldırmıştır. Kâmil insanlar yalnızca doğrudan Tanrı ile ilgili, tanrı-doğa-insan ilişkisi ile ilgili temel dinsel dogmaları kaldıramaz.

Ortodoks dinlerdeki kutsal kitapların (Tevrat, Kuran, İncil) Alevilikteki karşılığı *kâmil insan*dır. Manevi öğretmen, yazılmış bütün kitaplardan daha değerlidir. Kim gerçek bilgiyi, derin dinsel sezgileri öğrenmek istiyorsa yaşayan manevi öğretmene yönelmelidir. Arayış içinde olan, dinsel kitapların yardımıyla kendi kendini yetiştirmeye çalışarak oyalanmamalı, yaşayan büyük ruha, büyük öğretmene (mürşit) yönelmelidir. İnsanın dinsel metinleri öğrenme yolundaki kendi çabası sadece tamamlayıcı bir rol oynayabilir. Büyük öğretmen olmadan arayış içindeki insanın ruhsal olarak gelişmesi mümkün değildir. O olmadan arayış içinde olan yolunu şaşırır, "Kutsal Kitap ın metinlerini yanlış anlar, darkafalı bir fanatik, mantıksız bir din çılgını olur.

Alevi inancına göre yeryüzünde yaklaşık 300 tane yaşayan kâmil insan vardır; bu entelektüel dehalar, şeylerin arkasında yatan nedenleri, ilişkileri anlıyabilirler. En büyük kâmil insan kutup olarak adlandırılır, çünkü o, evrenin kutbu ve dönme eksenidir.

Kâmil insan olmasaydı bütün evren çöker varlığını sürdüremezdi.

Akl-i evvel'den, ilk zekâdan veya Akl-i Kül'dan sadece bir bedenin dünyası değil, onun tamamlayıcısı olarak ruhların ve manevi varlıkların dünyası da türemiştir.

(Anton Josef Dierl, a.g.e. s: 82)

ALİ AYDIN

1917 yılında Selânik iline bağlı Kayalar'da doğdu. Ailesi ile birlikte mübadil-göçmen olarak, Türkiye'ye geldi. Manisa dolayına yerleştiler.

1944 yılında Abidin Kılıç Baba'dan el alarak, tarikata girdi. İzmir'de Hayreddin Baba'dan 1948 yılında, derviş oldu. 1963'de Doç. Dr. Bedri Noyan Dede-Baba'dan Baba'lık icazeti aldı.

Manisa'ya bağlı Yeniköy'ünde oturmaktadır.

Erenler câmından bir dolu içtik ↓
Ağlayıp coşarız bundan kime ne
Bahr-ı ummanları korkusuz geçtik
Çağlayıp taşarız bundan kime ne

Dost ile dost olduk geçtik a'dadan
Ayn-i Cemler kurup açtık bir meydan
Cümle kıl ü kali attık bir yandan
Zamanı aşarız bundan kime ne

Aşk feyzini Bedri Noyan'dan aldık
Şevk ile erenler bahrine daldık
Ali Aydın ahd-i peymânda kaldık
İkrarla yaşarız bundan kime ne

Aşk Feyzi : *Aşk bolluğu* — **Ahd-i peyman** : *And bağıtı, yemin sözü* — **Câm** : *Bardak* —**a'd** : *düşman* — **Ayn-i Cem** : *Yola girme töreni* — **Kıl u kal** : *Dedikodu*

MÜCAHADE (SAVAŞIM)

Bu Arapça sözcüğün Türkçe anlamı uğraşma, savaşma nefsi yenmeye uğraşmasıdır. İmam Caferi Sadık Bey uknamesinde bu konuda şöyle buyurmaktadır.

"Yol talibi olan kimseye gereken şudur ki Ustad nefesiyle yürüsün, emrine kaail olsun Evliya imam getirsin.

Ne zaman ki bir talip, evliya nefesine iman getirmese, yani itikat ve itimat etmelip inanmasa, gönlüne şüphe bürünürse, yetmiş veli katleşmişce günahkâr olur.

Yol talibi olan kişi daim mûcahede (savaşma nefsi yenmeye uğraşma) etmelidir cehdedip kaadir. Olduğu kadar taliplerin birbirlerini görmeleri gerekir. Aksi halde hatırı şüst (gevşek, salpuk, tembel, değersiz) ile gönül ayinesi silinir. Pak (temiz), mücella (parlak) olur. Her neye nazar etse Rabbi tecelli kılar, gönlü gözü açılır (**İmam-ı Cafer Buyruğu s : 341**)

Külâh-Börk-Taç

Şamanın hususî bir elbisesinin (hırkasının) olmadığı yerlerde, külâh ve kuşak, onun yerini tutar. Yurak ve Samoyed şamanlarının inancına göre, güçlerinin büyük bir bölümü, bu külâhların içinde gizlidir. Külâhsız (börksüz, taçsız) âyin yaptıkları taktirde, gülünç duruma düşeceklerini ve güçlerinin kaybolacağını söylerler. Kara-kırgız baksasının başlığı, kuzu derisinden veya tilki postundan yapılmış olup geriye doğru sarkar. Üzerine, kızıl deve yönünden dokunmuş bez sarılı keçe börk giyenleri de vardır. Ceyhun ve Aral Gölü taraflarında sarığa benzer başlık giyenleri de vardır. Yakut kam'ının külâhı üzerinde iki sıra kaytan bulunan **kızıl bir börktür.** *"bu kaytanın biri, dokuz yerinden düğümlenir ve buna* **ebe kuşağı** (Alaim-i semâ) şekli verilir, diğer parçası da bunun üzerine dikilir" Bu börkün kulak hizasına büyükçe bir boncuk konur ki, buna *"Sırga"* (küpe) adı verilir.

Türkiye Kızılbaş'larında da, baş giyiminin manâsı ve yeri büyüktür. Buna *"Külef"* (külâh), **kızıl börk, taç** adını verirler. Mürşidin başından bu kızıl taç yok ise, erkân yapılmaz, âyin olmaz *"İçeri Kurbanı'nda, "Görgü" de mutlaka dedenin başında taç olmalıdır. Bektâşîlikte de tac'ın yeri büyüktür. Taç "kubbesi oniki terkli (dilimli), başa geçen alt kenar kısmı (lengeri) ise dört parçalı beyaz keçeden yapılmış bir başlıktır. Kubbedeki dilimlere terk denir. Oniki imamı sembolize eder.*

(Mehmet Eröz a.g.e. s: 26)

MİHNETİ

1929'da Erzurum'un Şenkaya ilçesine bağlı Geziler köyünde doğdu. İlkokuldan sonra 1948'de Cılavuz köy enstitüsünü bitirdi. Çeşitli yerlerde öğretmenlik yaptı. Asıl adı Vehbi Polattır.

1974 de emekli oldu. 1965'den sonra Turhal ve Tokatta çıkan yerel gazetelerde, Ankarada yayınlanan Vatan ve Yenigün gazetelerinde toplumsal sorunlara ilişkin yazılar yayımladı. Mihneti mahlasıyla yazdığı şiirlerde halktan yana çıktı, anayasa ve sosyal adaleti savundu. Maraş Soykırımını eleştirdi. şiirlerinde aşk, özlem, gurbet doğa gibi temleri işler. 71'in iniltisi (1974), Emekçinin Türküsü (1979), İnsanca (1989) adlı yapıtları yayınlandı.

—1—

Aşırı uç diye feryad edenler
Sizin yerinizi bir görebilsek
İşi tıkırında geçip gidenler
Bu işin aslını bir sorabilsek

Bu ulus niceki savaş yorgunu
Artırın baskıyı yapın soygunu
Ülke gelirinden bunca vurgunu
Adalet önüne bir serebilsek

Bir yanda kapital bir yanda montaj
Bir yanda ibadet bir yanda şantaj
Doğum kontrolü olmazsa kürtaj
Bu gizli niyete bir erebilsek

Geçim istiyorsun çalış diyorlar
İş verin diyorsun dolaş diyorlar
Aç kaldık diyorsun alış diyorlar.
Ölmeden ayakta bir durabilsek

Kiminiz koç olun kiminiz kırat
Çevirin dümeni sürün saltanat
Çıkarcı soyguncu yobaza inat
O yüce meclise bir girebilsek

Emekçi cephenin hak çabasını
Irgat Mehemmed'in çam yabasını
Kurtulup yılının halk sopasını
Kapıp kafanıza bir vurabilsek

Köylü ozanımın yanık sazına
Devrimci örgütün halkçı özüne
Mihneti gardaşın dostça sözüne
İnanıp da hayra bir yorabilsek

—2—

Sana "Aziz Milletimiz" diyorlar
Ben sana koca dev dersem gücenme
Sülük gibi emeğini yiyorlar
Yedirme koca dev dersem gücenme

Hani senin bir zamanki hiddetin
Hani senin azametin şiddetin
Hani senin dirayetin kudretin
Öldün mü koca dev dersem gücenme

Aklandın yüzüne sırıtanlara
Karşına dikilip kırıtanlara
Yokluktan yokluğa sürütenlere
İnandın koca dev dersem gücenme

Dört yanına örümcekler ağ gerdi
Tarla sıçanları koynuna girdi
Senden olmayana bu canım yurdu
Kaptırdın koca dev dersem gücenme

Sana gönül veren dostu tepersin
Emeğin sömüren eli öpersin
Onlar nutuk atar sen el çırparsın
Ne için koca dev dersen gücenme.

Nasırlı ellerin patlak patlaktır
Hele bir düşünsen derdin kat kattır
Bu böyle giderse işin berbattır
Ben gene koca dev dersem gücenme

↓

Buğdayı ürettin yediğin arpa
Yamadan belirsiz giydiğin urba
O kadar sefalet o kadar darbe
Hep sana koca dev dersem gücenme

Bir türlü gözünü açamıyorsun
Şu rezil düzenden geçemiyorsun
Dostunla düşmanı seçemiyorsun
Yazık be koca dev dersem gücenme

Kiminde sımokin kiminde aba
Onlar hep medeni sen yine kaba
Bunca yıl bu halde kaldığın caba
Kalma be koca dev dersem gücenme

Yanıktır yüreğin bir yara gibi
Yoksulluk içinde bir kara gibi
Her yerde ufaklık bir para gibi
Harcandın koca dev dersem gücenme

Kabine bir yana meclis bir yana
Yıllardır gelirsin hep bu oyuna
Yok bir güç çıka da seni savuna
Seçmedin koca dev dersem gücenme.

İç yatırım güvenceni eritir
Dış yatırım gelir suyun kurutur
Döner bu dolaplar seni yürütür
Bilmezsin koca dev dersem gücenme

Mihnetiyim bunca söylerim sana
Kulak ver sözüme gel inan bana
Çiğnetme hakkını çık şu meydana
Korkma ha koca dev dersem gücenme

—3—

İnsanoğlu sana bir kaç sözüm var
Beri dönüp kulağını açarsan
Ne işinde ne malında gözüm var
Adam olur insanlığı seçersen

Yeme kul hakkını ateştir, hardır
Ayırma milleti hepisi birdir
Kötünün yanında iyi de vardır
Enine boyuna ölçüp biçersen

Çürük yere bina kurma yıkılır
Sakın zalim olma canın yakılır
Kan olur ağzından bir gün dökülür
Haramı helâla katıp içersin

Yalan katma sohbetine sözüne
Leke sürme benliğine özüne
Dostun düşman olur bakmaz yüzüne
Mertlik meydanından dönüp kaçarsın.

Beylik satıp it gününde yaşarsın
Aslın belli daha niye şişersin
Gün olur ki tökezlenir düşersin
Böbürlenip yücelerden uçarsın

Gücenmesin komşuların dilinden
Sakın şaşma insanlığın yolundan
Dar gününde kimse tutmaz elinden
İyi gününde hatır kırıp geçersin

Der **Mihneti** bir karara varasın
El içinde alnı açık durasın
Sorulunca doğru hesap veresin
Günün gelip bu dünyadan göçersin

—4—

Kırk yılın başında iki laf etsem
Düşer dilden dile, bir kem söz olur
Ömrümde bir tek gün murada yetsem
Geceler kısalır, sabah tez olur

Şu evrenin baharında yazında
Gezemedim ovasında düzünde
Bir fidanım olsa dünya yüzünde
Göğermeden gazel düşer güz olur

İnsan gibi insanlığı boylasam
Hakkı hak sayarak doğru söylesem
Vatana hizmeti amaç eylesem
Bilinmek emeğim uçar toz olur

Mihneti'yim değişmedim ne isem
Kötülük bilmedim iyilik yasam
Herkesi dost bilip fikrimi desem
Sözüm batar ucu sivri biz olur.

—5—

Bazan deli bir yel eser başımdan
Savurur çılgına döndürür beni
Sinsice bir zalim kırkbeş yaşında
Sırıtır yüzüme kandırır beni

Topladım derdimi sıraya dizdim
Çare bulamadım canımdan bezdim
Bir umut peşinde baş eğik gezdim
Aksilik yüklenir sindirir beni

Bunaldıkça dert dökerim kâğıda
Yürek acısını belki dağıda
Susa susa öyküm döndü ağıda
Çoğalır efkarım yandırır beni

Tezvire uyanlar öylece sansın
Kolaydır kötülük yapanlar kannsın
Mihnetiye kahredenler utansın
Sabırla sebatım dindirir beni

—6—

SIVAS'LI GARDAŞIM İŞ PEŞİNDE

"Dadaloğlu gardaşıma"

Sıvas'tan çıktı da iş arıyordu ↓
Önüne gelene sordu ha sordu
Durup dinlenmeden yol yürüyordu
Boş yere kendini yordu ha yordu

Burası Ankara devletin tahtı
Burda açılmıştır ulusun bahtı
Döndü Anıtkabr'e Ata'ya baktı
Bir güzel hayaller kurdu ha kurdu

İstanbul hem kara hemi de deniz
Yorgundu bezgindi solgundu beniz
Dedi "şimdi burda nasıl ederiz?
Sirkeci "garında durdu ha durdu"

Sordu kendisine dedi "Ben kimim
Nere benim yurdum hangi milletim?"
Yunan savaşında kalmıştı yetim
Ah çekip boyanunu burdu ha burdu

İzmir çarşısında Kordon boyunda
Bahar eyyâmında kiraz ayında
Ege kıyısında körfez koyunda
Gönlünü sulara verdi ha verdi

Mersin'e gidince limana vardı
Belki elli yere işçilik sordu
Midesi bulandı gözü karardı
Kendini kumlara serdi ha serdi

Adana ovası uzanır gider
Pamuğa bürünür bezenir gider
Bir zaman orada ırgatlık eder
Eline ne geçse kârdı ha kârdı.

Sırtı gömleksizdi ayağı yalın
Sarı sıcağında Orhan Kemal'in
Tam beş ay çekmişti kahrını elin
Dayanıp direnmek zordu ha zordu

Gurbete çıkalı altı ay oldu
Biricik yavrusu aklına geldi
Yüreği sızladı gözleri doldu
Sılaya hasreti vardı ha vardı

Sırtladı yorganı yollara düştü
Ovayı yürüdü Toros'u aştı
Niğde'den o yana Kayser'i kıştı
Yollar kapanmıştı kardı ha kardı

Doğu katarına bir bilet aldı
Üçüncü mevkide uykuya daldı
Bir ara biletçi kapıyı çaldı.
Katarda Sivas'a girdi ha girdi.

Mihneti öyküyü böyle bilmişti.
Gardaşım evine gece gelmişti.
Karısı hastaydı çocuk ölmüştü.
Elini dizine vurdu ha vurdu.

—7—

Bir taş daha düştü yaş dıvarından ↓
Duvarın sucu ne taş bozuk bozuk
Yüreğim sızılar gözlerim ağlar
Gözlerin suçu ne yaş bozuk bozuk

Saçlarım ağardı yağan kar değil
Görüşüm daraldı gözüm kır değil
İşlerim karıştı şanşım yar değil
Şansımın suçu ne iş bozuk bozuk,

Deli gibi çağlar idim duruldum
Menzilime ulaşmadan yorumdum
Gerçekten el çektim düşe sarıldım
Gerçeğin suçu ne düş bozuk bozuk

Doluya sığmadım boşa koydular
Kuruya basmadın yaşa koydular
Severdim karayı kaşa koydular
Karanın suçu ne kaş bozuk bozuk

Mihneti gülmedi bir ömür boyu
Önü engel dolu arkası kuyu
Aşı pişmiş diye katmazlar suyu
Katmanın suçu ne aş bozuk bozuk

TAÇ

Alt kenardaki parçalara **kapı** denir. Dört kapıyı (Şeriat-Tarikat-Ma'rifet-Hakikat) remzeder. Buna **Hüseynî taç** denir. Tepede dilimlerin birleştiği noktaya **mühür** veya **gül** denilen ufak yuvarlak bir parça konur. Alt parçalar gibi, kubbesi de dört keçeden yapılmış (dört terkli) olan tac'a **Horasânî** veya **Edhemî tac** denir. Yedi terkli olanına Şemsî tac denir. Eskiden lengeri dört, kubbesi iki parçadan dikilmiş olan taclar da kullanılmıştır. Bunlara, karşıdan bakılınca dikiş çizgisi eski elif harfi gibi yukardan aşağıya göründüğünden **Elifî taç** derler. Bunun kubbesi de, lengeri de iki parçadan olanları vardır. Dervişlerin tac'ında sarık olmaz. İç astarı olan beyaz patiska, kenardan dışa doğru, kapıları örtecek şekilde kıvrılır, böyle giyilir. Baba yani mürşid tac'ında bunun üzerine yeşil bir sarık sarılır. Bu yeşil üç veya oniki defa çevreye dolandırılır. Dedebaba tarafından halife seçilmiş olan halife babaların sarığının ucu sağ taraftan omuza doğru sarkıtılırdı. buna **Taylasan** denir. Oniki terkli tacı ilk defa Balım Sultan'ın giydiği söylenir. Tac giyen dervişin oniki vasfı olması gerekir. 1- Bilgi sahibi olmak, 2- İsyankâr olmamak, 3- Nefsine uymamak, 4- Gaflette olmayıp cân gözü açık olmak, 5- Tama etmemek, 6- Dünyaya bağlanmamak, 7- İsteklerden geçmek, 8- Şehvet-perest olmamak, 9- Kibirsiz olmak, 10- Kimseye acı ve zarar vermemek, 11- Pinti ve aceleci olmamak, 12- Kazâya rıza ile teslîm olup vesvese etmemek. *Tac'a büyük kutsiyet aftedilir ve* **Tac'ın içi sırr, dışı nur**'dur, denilirdi.."

Bu konudaki bir nefeste *Hacı Bektaş Veli"nin külâhını başına giyen, Hz. Ali'nin sırrına erer"* denmektedir. Muhib ve muhibbeler ise *"ter alıcı, terlik"* manâsına gelen *"Takye"* gilerler. Tac, hulle ve kuşak cennette *"Nûrdan bir sandık içinde"* bulunuyordu. Hz. Peygamber Tac'ı giydi, hulle'yi **eğnine (omuzuna) koydu ve kuşağı beline bağladı. Bu yüzden bunların hepsi, mukaddes eşyalardır.**

(Mehmet Eröz a.g.e. s: 27)

MEVLUT ÖZTÜRK

Malatya'nın Yazıhan ilçesine bağlı Etigen (pirinçli) köyünde 1335h(1919m) yılında doğdu. Yetim kaldı köyünde çiftçilik etti. Sonra Malatya'ya yerleşerek Devlet Demiryollarında çalıştı. hastalığı nedeniyle malülen emekli oldu. 1 Nisan 1971 tarihinde astım hastalığından öldü. Alevi kökenlidir, halk şiiri tarzında şiirler yazdı. Dinî, tasavvufi şiirleri azdır. Şiirlerinde önceleri Devrani, sonraları Deruni mahlaslarını kullandı. Şiirleri yayınlanmamıştır.

—1—

Yüzüm sürem ol erenler şahına. ↓
Yaralı gönlüme derman eyleye
Kül oldum vallahi ben yana yana
O dostun yoluna kurban eyleye

Bir an ateş verir bir an üşütür
Ne ünümü duyar ne de işitir
Bu dertleri reva görmüş taşıtır
İster başım kese bir kan eyleye.

Ciğerimi yaka yaka kül etti
Genç yaşımda elaleme dil etti.
Akar gözüm yaşım coşkun sel etti
Döke bir denize umman eyleye

Ne söylesem haktan gelen hak olur
Bazan alır bazan yine çok olur
Dosttan gelen taşlar yumuşak olur
Korkma dost bağını viran eyleye

Deruniyem kurban olsun bu canım
Arşa dayanıyor derd-i figanım
Darılma sözüme canım sultanım
Açа gözlerimi gören eyleye.

—2—

Bismillahtan başlayalım, er-rahime doğru gelin
Bir sevap iş işleyelim er-rahime doğru gelin

Euzu billahı mine'ş-seytan, er-rahime eyle beyan
Gaflet uykusundan uyan, er-rahime doğru gelin

Dü-lüllahtır yüzün elin, er-rabbisin sen alemin
Er-rahmanı rahim emin, maliki'ye doğru gelin

Yevmiddiye kere büdün, iyekenestini güdün
Ehtir-el sirretin dedin, Mustakiye doğru gelin

Sırret-ellezine okun, enhemteye doğru bakın,
Hayr ül mağdubiden sakın, enhemteye doğru gelin

Velattalın olmuş sonu daim zikreyleyin onu
Bu ummanın yoktur sonu, sakın girmen doğru gelin

Derüniyem hamdüllillah, noksanıma kalma Allah
Durdum darına eyvallah, divanına doğru gelin

—3—

↓

Şu dünyadan göç edince
Allah'ım sen imdat eyle.
Bu can bu tenden gidince
Allahım sen imdat eyle

Komşular neler ettiler
Alıp kapıya gittiler
Taş çatıp otlar yaktılar
Allahım sen imdat eyle

Üzerime savurdular
Eşe dosta duyurdular
Beni sizden ayırdılar
Allahım sen imdat eyle

Teneşire yanaştılar
Boyuma kefen biçtiler
Ensiz yakalar açtılar
Allahım sen imdat eyle

Kande gelmiş kande göçmüş
Ecel şerbetini içmiş
Kara toprak ağzın açmış
Allahım sen imdat eyle

Götürdüler mezarıma
Sığındım gani kerime
Toprak attılar serime
Allahım sen imdat eyle

Deruni'yem kemter kulum
Hakka doğru gider yolum
Ya ilahi sen tut elim
Allahım sen imdat eyle

—4—

↓

Güzelsin yarim güzelsin
Açılmış güle benzersin
Ela gözlerin süzersin
Yakarsın beni nar gibi

Sen benim başımda sersin
Kırdın dalım ne esersin
Didelerim sılmem dersin
Yıkık gönlüm mezar gibi

Gahi ağlar gahi güler
Sararır gül benzim solar
Ayrı düşmüş eşin arar
Yaram göz göz azar gibi

Giden günler geri gelmez
Ben ağlarım yüzüm gülmez
Göz yaşımı kimse silmez
Derdim çoktur hazar gibi

Hüsn-ü cemalin eladır
Güzellik başa beladır
Bu da aşığa çiledir
Oldu bu can bizar gibi

Devrani'yem der neylersin
İki dinler bir söylersin
İşin yok gönül eylersin
Oynarım seni zar gibi.

CİLBENT

Kemerin, kuşağın tamamlayıcı parçası, *"Cildbend"* veya *"Cilbend"*dir. *"Kemer üzerine tokalı bir kayışla bağlanan, meşinden yapılma; kapağı ön yüzüne sarkan dikdörtgen şeklinde ufak bir kutu gibidir. Altı düz değil, hafif çukurcadır. Kapağın dış yüzünde sağlı sollu Ali adı yazılmıştır. (Hz. Ali'nin kılıcı Zülfikâr'ın resmi işlenmiştir.)"* Üst köşesine Hasan ve Hüseyin'in adları ve sair Türk süsleme motifleri işlenmiştir. Bektâşî elbiselerinde cep olmadığından, cep vazifesini bu çanta görür. İçine, nefes, bütün tabakaı, mühür, mendil v.s. konur.

VAROLUŞ AŞAMALARINDAKİ DERECELER

Alevi inancına göre varoluş aşagıdaki sırayla gerçekleşir.

1. Evrensel zekâ = Akl-i kul

2. Evrensel ruh = Nefs-i kul

3. Meleklerin ruhu = Ervah-i melaike

4. Peygamberlerin ruhu = Ervah-i enbiya

5. Evliyaların ruhu = Ervah-i evliya

6.Ermişlerin ruhu = Ervah-i arifin

7. Dindarların ruhu = Ervah-i abidin

8. İnananların ruhu = Ervah-i müminin

9. İnanmayanların ruhu = Ervah-i kâfirin

10. Cinlerin ruhu = Ervah-i cinni

11. Şeytanların ruhu = Ervah-i şeytani

12. Hayvanların ruhu = Ervah-i hayvanat

13. Bitkilerin ruhu = Ervah-i nebatat

14. Doğal elementlerin ruhu = Ervah-i tabeyi

Bizim gördüğümüz dünya, ileriye doğru değişim içinde olan bir dünya anlamına gelmektedir. Bu dünya minerallerin, bitkilerin, hayvanların dünyası ve sonuç olarak insanın kendisi, bedenlerin dünyası (Alem-i ecsam veya Alem-i mülk) ile ruhların dünyasının (Alem-i Ervah) bileşiminden oluşmuştur. Hatta mineraller, bitkiler ve hayvanlar oluşumlarının en alt kademesinde bu iki dünyada bir araya getirilmiştir. Alevi öğretisi tabiatın canlandırılmasına dayanan animizme çok benzemektedir. Akl-i evvelden (ilk zeka) dokuz zeka, bunlardan dokuz ruh, bunlardan dokuz gök katı, bunlardan dört ilk-şart bunlardan dört ilk-güç, bunlardan ise cevher türemiştir. Hak'tan cevhere kadar kaç südür (oluşum) kademesi olduğu çok önemli değildir. Bu konuda verilmiş zekamlar da önemli değildir. Önemli olan aşağıdaki yorum şeklidir. Tanrı her dönüşüm kademesi, her yabancılaşma kademesi ile tanrısallığından bir şeyler kaybeder. Südür kademlere aşağıya doğru giderek reel olmayan, gerçek dışı ve hayali bir görünüm arz etmeye başlar. Tanrı ne kadar çok dönüşüme uğrarsa, dönüşeni o oranda az tanır. Evren Tanrı'nın gözle görülür bir sureti olmasına rağmen, son südür aşması olan cevher ona tamamiyle yabancıdır. Kendi suretini tanıyabilmesi için cevherden, Tanrı'ya ulaşma yeteneği olan ve bu özelliği ile Tanrı'ya kendi kendisinin bilincine varma konusunda yardımcı olarak kâmil insanın yaratılması gerekliydi.

Bu nedenle de devrin ileriye doğru sürmesi zorunludur.

(Anton Josef Dierl a.g.e. s. 79-83)

NAZMİ (NİZAMİ) SAKALLIOĞLU

Akyazı'lıdır. Din, Alevilik ve Bektaşilik üzerine derinlemesine çalışma ve incelemeleri bulunan günümüz araştırmacı-yazarlarından biri olan Nazmi Sakallıoğlu, Hacı Bektaşi Veli, Ehlibeyt Muhibbinin El Kitabı, Er-risale-ı Ehli beytiyye, Ehlibeyt Davası, Dinde Yalan Yoktur, Ehlibey Davası adlı kitapları yayınlanan bir düşünür ozanımızdır.

Bir şiirini sunuyoruz.

KURBAN OLAYIM

Alemlere rahmet olan Muhammed
Seni yaratana kurban olayım
Bir adın Muhammed bir adın Ahmed
Seni yaratana kurban olayım

Ali'y-yül Mürteza oldu kardeşin
Kâinat içinde yoktur bir eşin
Hatice-Fatima nurdan güneşin
Sizi yaratana kurban olayım

Nesli pâkin oldu şebber ü şübber
Hakikat menbâi maden-i cevher
Gönderildin bize önder ve rehber
Seni yaratana kurban olayım

Seni methetmeye dil kâfi değil
Sana uzanmaya el kâfi değil
Kokunu tarife gül kâfi değil
Seni yaratana kurban olayım

Sana himmet olan ummana dalsın
Ummanlar içinden nasibin alsın
Selât-ü selamlar hep senin olsun
Seni yaratana kurban olayım

Ben senin ümmetin olmaya geldim
Bu kapıda ebed kalmaya geldim
Senden nasibimi almaya geldim
Seni yaratana kurban olayım

Ehlibeyti bize ettin emanet
Emanete asla olmaz ihanet
Buluşmamız kevser günü nihayet
Seni yaratana kurban olayım

Nazmi derki bu dünyanın düzeni
Kudret eli ile yazmış yazanı
Yaklaştı ömrümün ahır zamanı
Sizi yaratana kurban olayım

ÖMER HAYYAM'DAN :

—1—

O gün başka işin yokmuş ki,
Yetmiş iki millet çıkarıp komuşun ortaya,
Bir sürü soy-sop çıkarmış komuşun.
Bense aşk soyuna bağlı doğmuşun sımsıkı.
Bu ayrılık-gayrılık neden diye sormuş durmuşum,
Bu müslümanlık, bu gavurluk neden
Aşk içinde erimek varken

—2—

Tam yatmasın aklın hiç bir şeye.
Neler çıkarır karşına kimbilir yarın,
Bu karanlıktan başka bir karanlık
Bu sabahtan başka bir sabah
(a. g. e. s : 71)

—3—

En ince düğünler nasıl çözülür,
Gösterdiler dostlara bir bir,
Erdemi yolu yordamı bilen kişiler.
Ama atamadım nedense, tek adım
Şu karanlık gecenin içerisine,
Anlata anlata bitiremediler masalı
Daldılar deliksiz uykuya
(a. g. e. s : 74)

(Bugünün diliyle Hayvan içinde s: 68 çev : A. Kadir)

DERTLİ DİVANİ

19. yy'ın sonları ile 20. yüzyılın ortalarında yaşadığı sanılıyor. Gerçek adı bilinmiyor. Hekimhan'ın Hasan Çelebi Beldesinde oturan Ali babadan temin ettiğimiz bir kaç şiirini sunuyoruz. Şiirlerinde Dertli mahlasını kullanır.

— 1 —

Dileğim bu senden kadir ilahi
Kudretinle yare hakikatlar ver
Sensin cümlemizin püştu penahı
Bitmez hazinenden basiretler ver

↓

Hiç kulak vermedi yar figanıma
Bülbül gelmez oldu gülüstanıma
Al benden ateşi düşür canıma
Bana sabır yare muhabbetler ver

Dertli hasretinle geçti zamanım
Ecel yakın geldi gelmez cananım
Söyünmez bir ateş çıkmaz dumanım
Aşkınla yandırıp hararetler ver

— 2 —

Yar neden hazlanır neden hoşlanır
Bilmem oyar kimin muptelasıdır
Gönül gah söyünür gah ateşlenir
Ne çare çekerim aşk belasıdır

Keşf edip ümüdüm engine saldım
Gark olup sünneti azimde buldum
Yüzbin aman deyip bir buse aldım
Hasılı ömrümün kan pahasıdır

Dertli vaz geçermi söyle yarinden
Yahşi kale oldum özge serimden
Verdiğin buseler lali balindan
Izdırap çektiğim diş belasıdır

— 3 —

Babi insanından inayet eyle
Karıştırma her bir eşyaya meni
Bakma isyanıma merhamet eyle
Ulaştır menzili alaya meni

Kün buyurdun her eşyayı yetirdin
Mevcudatı kemaline getirdin
Yaptın arşı kürsü kendin bitirdin
Düşürdün tükenmez kavgaya meni

Dertliye tükenmez nice dert verdin
Ne çekmeye sabır ne gayret verdin
Ne saltanat verdin ne devlet verdin
Ya niye getirdin dünyaya meni

— 4 —

Yağma edip aklı fikrimi aldı
Bir nazik edalı elvanlı güzel
Yeni beni baştan sevdaya saldı
Ahu gözlü bir ak gerdanlı güzel

Bir güzel ovaya konmuş obası
Keşti güzar ettim dağı ovası
Şehir dilberinin çoktur edası
Gönül ülkesinde ünvanlı güzel

Güzelliği şaban gençliği recep
Cihana gelmemiş böyle gonca leb
Akli zahir kendi bir ali nesep
Sağ olsun **Dertliye** dermanlı güzel

Keşt-i güzar: *Gemi geçisi* — **Şaban, Recep:** *Arap takviminde ay adları* — **Leb:** *Dudak* — **Ali nesep:** *Yüce soy, ulu soy.*

Teslim Taşı: *"1-1,5 cm. kalınlığında, önyüzü biraz convex, kenarlarında oniki muntazam hilâl şeklinde çukurluğu olan 5-15 cm. çapında bir taştır.."* İçi yuvarlak, aşağıya doğru delinir ve buradan geçirilen bağ ile boyuna takılır. B ubağın enseye gelen kısmı deridendir. İpin, taşın altına gelen kısmı, örülüdür ve dört halka meydana getirilir (dört kapıyı temsil eder). Yanlarda iki habbe vardır. Bir yazmada *"kayışı, İsmail için inen kurban derisidir. Dahi Nesimî Sultan'ın yüzülen derisine işarettir ve kaytan: Mansûr'un ipidir. Yukardaki habbe, Hz. İmam Hasan, aşağıdaki habbe Hz. İmam Hüseyin-i Karbelâ efendimize işarettir. Dış yüzü, Hz. Haticetül-Kübra, iç yüzü, Fatımatüz-Zehra hazretlerine işarettir"* denilmektedir. Hacı Bektaş taşından yapılır. Necef taşından yapılanları da vardır. Bazılarının üzerine yazı oyulmuştur. (**M. Eröz. a.g.e. s: 23**)

HAKKI OĞUZ

Günümüz Bektaşi şairlerindendir. 1920yılında, Bulgaristan'da Kemallere bağlı Hüseyinler köyünde doğdu. Selim ağalardan Ahmed Oğuz'un oğludur. 1950 yılında göçmen olarak, Türkiye'ye gelmiş ve Balıkesir'e yerleşmiştir. Ortaokul eğitimi görmüştür.

Şiirlerini Merdani ve Dermani takma adlarıyla yazmıştır.

Balikesir Belediyesi Zabıta memurluğundan emeklidir. Evli ve dört çocuk sahibidir. Balıkesir'de oturmaktadır.

Bu bezmin içinde aşkile coştum
Bütün canlar birden medet dediler
Avaza başladım kabımdan taştım
Be hey derviş sözün hikmet dediler

Dedim biz kemerbest tâcımız Ali
Bizlerden söyleyen Hünkâr-ı Veli
Üstümüzde Turgut Baba'nın eli
Kime nasip kime niyet dediler

Hangi taraftansın Kâbe'den dedim
Kimden böyle doldun babadan dedim
Hırkan nedir Âl-i Aba'dan dedim
Amana geldiler mürvet dediler

Batından tutuştum cur'a sundular
Nâle-yi şevk ile bütün yandılar
Tavaf eyleyip bir bir dolandılar
Tahkik sultanmışsın hazret dediler

Dedim **Merdanî**'yim bazen **Dermanî**
Yedi hat içinde seb'ulmesâni
Dediler sen çıldırtırsın insanı
Cihan değer seninle ülfet dediler

Bezm: *Meclis, toplantı.* —**Ağaza başladım:** *Söze başladım.* —**Kemerbest:** *Beli bağlı.* —**Cur'a:** *Yudum.* —**Nale:** *İnilti.* —**Tahkik:** *Gerçek.* —**Seb'ulmesani:** *Fatiha suresi.*— **Ülfet :** *Sohbet, şaka* — **Ali Aba:** *Hz. Muhammed'in damadı, amcası oğlu, varisi, musahibi Hz. Ali ile kızı ve Hz. Ali'nin eşi Hz. Ayşe ve çocukları Hz. Hasan ve Hz. Hüseyinden oluşan kutsal topluluk olup Kuran'da Allah'ın sevdiğini bildirdiği Alive ve Bektaşilerce çok sevilen insanları simgeleyen deyim.*

HENRİ BERGSON'DAN

Denizin yüzündeki dalgalar da durmadan böyle çırpınırlar. Oysa alt tabakalar derin bir sükûn içindedir. Dalgalar birbirlerini döğerek, birbirlerine çarparak, muvazene (denge) ararlarken beyaz, hafif, şen bir köpük dalgaların değişen kenarlarını takip eder (izler). Bazen enginden kopup bir dalga çakıllı kıyıların kumları üzerine bu köpüklerden bir parça bırakır. Kumsalın yakınlarında oynayan çocuk bu köpüklerden bir avuç alır, bir an sonra da avucunun içinde dalgaların getirdiğinden çok daha tuzlu, çok daha acı bir kaç damla suyun kaldığını görerek hayret eder. Gülme de işte bu köpük gibi doğar. İçtimai (Toplumsal) hayatın dış yüzündeki sathi (yüzeysel) uyanları gösterir. Bu sarsıntıların oynak şeklini enstantene olarak resmeder. O da tuzlu bir köpüktür. Onun gibi çıtırdar. Bu çıtırdı neşedir. tadına bakmak için bu köpükten bir parça alan feylozof da bazen bu azıcık köpükte bir lokma acılık bulacaktır (**Gülme s: 128-çev : Mustafa Şekip Tunç - akt. Reha Çamuroğlu - Dönüyordu sh : 77)**

İLGİLİ KAVRAMLAR

Hırka'nın tamamlayıcı parçaları, *"Tennûre"* ve *"Haydariye"*dir. "**Tennûre**" ince bir kumaştan yapılmış düz yakalı, kollu, önü yukardan aşağıya açık, geniş uzun etekli bir entaridir. Düz beyaz renklisi daha makbuldür. Yaka ve bele kadar ön enarlarına oniki sıra sık paralel dikiş çekilir. Yakası yandan ince şeritlerle bağlanarak kapatılır. Belinde de böyle şeritler vardır. Cep ve düğmesi yoktur.Bektâşîler önceleri, ince deriden yapılma tennûreler de giymişlerdi. Bu giysi, Bektâşî, Mevlevî, Kalenderî ve Haydarîlerde beraber kullanılır" Lâmelifin ters çevrilmiş şeklidir ve *"illâ"* (Tan-rı'dan başka yoktur tapacak sözünün) ifadesidir. **Tennhure,** *"ten'i nûr etme sembolüdür."* **2- Haydaiyye:** *"Eteği belden biraz aşağıda kolsuz bir yelektir. Kıvrımsız olan düz yakasının etrafı ve ön kenarlarına -hırkadaki gibi- oniki sık paralel dikiş dikilmiş olup, düğmesizdir.* **Omuz kısmı, omuz başlarını örtecek şekilde yarım daire halinde biraz aşağıya sırkıktır.** Beyaz, açık veya koyu kahverengi kumaşlardan yapılır. Tennûrenin üstüne, hırkanın altına giyilir. Mukaddes yerleri (Necef, Karbelâ, Samara, Horasan, Medine) ziyaret esnasında, bunun üst taraına gelecek şekilde, **Habbe**'ler dizilir. Bunlar, fındık içi büyüklüğünde olup, Necef veya Yemen taşından ufak yuvarlaklardır. Çok zaman oniki tane,.

Hırkayı tamamlayan diğer eşlalar arasında, **kuşak, teslim taşı, palhenk taşı, Kahberiyye** vardır. **(M. Eröz. a.g.e. s: 23)**

MUSA MERDANOĞLU

Âşık Musa Merdanoğlu 1939 yılında Şarkışla'nın Kaymak köyünde doğdu. Köyünde çiftçilik yaptı, koyun kuzu yaydı. Adana'da çeşitli fabrikalarda işçi olarak çalıştı.

Yaşam öyküsünü kendisi şöyle anlatır:

"Ben 1959 yılında askerdeyken kardeşim ve amcamın çocukları köyümüzden birisini öldürmüşler. Askerden dönüşümde ölen tarafın adamları kiralık katil tutup beni iki yerimden mavzer ile vurdurdular. Bu olaydan sonra köyümü terkettim. Ankara'ya yerleştim. 1961 yılında TBMM'de hizmetli olarak göreve başladım. İlk ve ortaokulu dışardan bitirdim. Evliyim. Altı çocuk babasıyım. İki kız dört erkek çocuğum oldu. Çocuklarımın hepsini okutmaktayım. İkisi yüksek okulda, üçü lisede, birisi de benim ile birlikte çalışmaktadır. Bir gecekondum var."

"On iki yaşımda âşık oldum. Bir gün öküzleri otlatıyordum. Yarı uykuda gezdiğim bir sırada, bir aksakallı pir geldi. Bana, "şu kızı iyi tanı, senin sevgilindir" dedi. Elindeki bir bardaktaki şerbeti bana uzattı, ben içmedim keşke içseydim. Sonradan pişman oldum, iş işten geçti. Uyandığımda kimseyi yanımda göremedim. Dilim tutulur oldu, kimseyinen birkaç gün konuşamadım. Babam hocalara gitmiş. Hocalar "peri yeli dokunmuş" diye babama söylemişler. İşte o günden bugüne kadar türküler söylemekteyim."

"Âşık olduğum kızı köyümüzün karşısındaki Alaçayır köyü'nde nice yıllar sonra buldum. Ben onun için dağlarda bile yattım. Gurbet ellerini aylarca yıllarca dolaştım. Yakınımızdaki Alaçayır köyü'nde Balkızımı buldum. Ne çare bulmam da bir fayda sağlamadı. Kızın anası da bunların düşmanları var diye bana Balkız'ı vermedi. Ben bir yakınımın kızı ile evlendim."

"Balkız da, benim gibi âşık olmuştu. Birbirimize çok türküler söyledik. Balkız da köyünü bırakarak Ankara'ya yerleşti. Onun da dört çocuğu varmış. Bir türlü kendisini bugüne kadar göremedim. Görsem de tanıyamaz bir hale düştüm. Onun aşkı beni perperişan etti."

"Şimdiye kadar yazmış olduğum şiirler, türküler hep onun aşkınadır."

"Türkiye'mizde çeşitli yarışmalara katıldım. Konya Âşıklar Bayramı'ndan ilham aldığımın inancını taşımaktayım. O güzel meydanlar bizleri yetiştiren Feyzi Halıcı babamıza Allah uzun ömürler versin," der durur. (Fevzi Halıcı)

Şiirlerini Ozanın Feryadı (1966) adlı kitapta topladı. ŞiirlerindeAşık Musa, Musa, Merdanoğlu, Merdanî, Aşık Merdan mahlaslarını kullanır.

—1—

OLUR

Herkes görevinde doğru çalışsa, ↓
Ne vurguncu olur, ne talan olur.
Saygı duysa, adalete alışsa,
Ne hırsızlık olur, ne çalan olur.

İnsanoğlu birbirinden bezmese,
Güçlü olan güçsüzleri ezmese,
Doğru konuşana kimse kızmasa,
Ne yalancı olur, ne bölen olur.

Ben iyiyim, sensin kötü, denmese,
Vicdanlar sızlansa haklar yenmese.
Amca dayı kayırmalar dönmese,
Ne ayıran olur, ne bölen olur.

Mutluluk olmaz mı böyle olunca?
Vatan kalkınmaz mı düzen bulunca?
Her tarafa fabrikalar dolunca,
Ne saldıran olur, ne salan olur.

Merdanoğlu, sözümüze uyulsa,
Bu teklifim her tarafa yayılsa,
İnsan haklarına saygı duyulsa,
Ne öldüren olur, ne ölen olur.

—2—

DÖNDÜM

Tatlı tatlı çeşmelerden akarken, ↓
Şimdi derelerin suyuna döndük.
Param parça oldu dostlar sürüsü,
Çobanı yitirmiş koyuna döndük.

Kınamayın beni şaştık ha şaştık,
Tabib olmayana derdimiz açtık.
Cemden cemaatten çoğumuz kaçtık.
İkrarını bozmuş hayine döndük.

Gayet tatlı geldi dünyanın malı,
Böyle mi sevilir Muhammed, Ali?
Çoğumuz büyüdük ağaç misali,
Meyvesiz selvinin boyuna döndük.

Birleşsin Muhammed Aliyi seven,
Hünkâr Hacı Bektaş Veliyi seven.
Belli değil sağımızla solumuz,
Dem bilmez garsonun çayına döndük.

Bu gidişle ne olacak halimiz?
Böylemidir âdetimiz, yolumuz.
Belli değil sağımızla solumuz
Yüz çekmez öküzün huyuna döndük.

Âşık Musam dönen dönsün yolundan,
Fayda yok dünyanın kuru hanından.
Azan belâsını bulur sonundan
Bizler ehli beytin soyuna döndük.

—3—

ÖZLEDİM

Öküzler önümde, şapka başımda, ↓
Arpa, buğday ekmesini özledim.
Çok kağnı yükledim âh genç yaşımda,
Gıcır gıcır çekmesini özledim.

Yalın-ayak düşer idik yollara,.
Ahlat için çıkar idik dallara.
Bir zamanda çoban durdum mallara,
Çamurlara çökmesini özledim.

Tandırlar yanardı, tezek tüterdi,
Kuşlar gelir dambaşında öterdi.
Her tarafta sarı çiğdem biterdi,
Köklü köklü sökmesini özledim.

Düğünlerde doyamazdık oyuna,
Kuzu meler, emzirirdik koyuna.
Çiçek toplamaya ardıç boyuna,
Yorulmadan çıkmasını özledim.

Her aşığın kabul olmaz dileği
Onun için sevmem çarkı feleği.
Kınalı koçlara çanı, keleği,
Seve seve takmasını özledim.

Bir yaram var sızılıyor derinden,
Gerçek âşık ayrılamaz pîrinden.
Bizim evler harap olmuş yerinden,
Odasını, sekmesini özledim.

Âşık Musa'm dostlar bana küsmesin,
Acı yeller üstümüzden esmesin.
Bizim ağaçları kimse kesmesin,
Sıra sıra dikmesini özledim.

—4—

DOLAŞIR

Ulu Tanrım sevda vermiş herkese, ↓
Arı çiçek toplar balda dolaşır.
Ayrı ayrı taksim etmiş ayırmış,
Bülbül feryat eder gülde dolaşır.

Çiftçi eker biçer döker harmana,
Dağlar hasret kalmış yeşil ormana.
Hasta ilâç bekler derde dermana,
Eyub'un dertleri dilde dolaşır.

Nedir bu hikmetin ey Bari Huda?
Herkes bir aşk ile gezer dünyada.
Balığın muradı bir yudum suda,
Deryada, denizde, gölde dolaşır.

Kerem Aslı'sına, Ferhat Şirin'e,
Kamber Arzu'suna, Elif bir'ine.
Tahir çok dolaşmış Zühre yârine,
Mecnun Leylâ için çölde dolaşır.

Pir Sultan'ı kendi dostu asmıştır,
Nesimî'yi bir vicdansız kesmiştir.
Âşık Veysel kaderine küsmüştür,
Ama hatırası telde dolaşır.

Sevdasız kimse yok böyle olunca,
Çiçekler açıyor güneş doğunca.
Herkes sılasından ayrı kalınca,
Garip garip gurbet elde dolaşır.

Dünyada sevdasız olur mu bilmem?
Herkes muradını alır mı bilmem?
Beklerim sevgilim gelir mi bilmem?
Âşık Musa'm gözüm yolda dolaşır.

— 5 —

Dünyada insanca yaşayım dersen
Okumalı, öğrenmeli yazmalı
Birçok engelleri aşayım dersen
Okumalı, ö3ğrenmeli yazmalı

Aya çıkıp yıldızlara varmaya
Aydın olup gerçekleri görmeye
Bütün insanlığa hizmet vermeye
Okumalı, öğrenmeli yazmalı

Cehalete karşı çıkmamız için
İnsanca insana bakmamız için
Hurafayı kökten yıkmamız için
Okumalı öğrenmeli yazmalı

Olur olmaz için hayal kurmadan
Lüzumsuz işlere kafa yormadan
Boşuna oturup başa durmadan
Okumalı öğrenmeli yazmalı

Belki yalan gelir size sözlerim
Gece gündüz okumayı özlerim
Anam babam oğullarım kızlarım
Okumalı öğrenmeli yazmalı

Tarihlerden ibret almamız için,
Her işe bir çözüm bulmamız için
Düşmanlardan üstün olmamız için
Okumalı öğrenmeli yazmalı

Merdanoğlu kimdir bilene kadar
Hakkı hakikatı bilene kadar
Beşikten mezara ölene kadar
Okumalı, öğrenmedi yazmadan

— 6 —

GEL HACI BEKTAŞ

Perişan haldeyiz. Şaşırdık kaldık
Yetiş canımıza gel Hacı Bektaş
Çoğaldı derdimiz fena bunaldık
Derdimize derman ol Hacı Bektaş

Dönekler bu yolu yıktı batırdı
Başımıza binbir bela getirdi
Her dedeyim diyen posta oturdu
Böyle midir adet yol Hacı Bektaş

Yolu bilmeyenler yoldan azdılar
İkrar verdi ikrarını bozdular
Çoğu birbirine kuyu kazdılar
Olmaz olsun böyle kul Hacı Bektaş

Hak'tan hakikattan cayan cayana
Haksıza, zalime uyan uyana
Fakir fukarayı soyan soyana
Kalmadı tutacak dal Hacı Bektaş

Merdanoğlu pire bağlı özüm var
Gelir diye yollarında gözüm var
Medet mürvet her dertlere çözüm var
Hayırın himmetin bol Hacı Bektaş

ÂŞIK SELMANÎ

1934 yılında Tokat'ın Almus ilçesinin Kuruseki köyünde doğmuştur. Küçük yaşında saz çalmaya başlamıştır. İlkokula gidemeyen Selmanî, okuma yazmayı ancak askerlikte öğrendi. Sazını ustalıkla çalan âşık, türküleriyle ve atışmalarıyla Türkiye Âşıklar Bayramı'na 9 kez aralıksız katıldı. Asıl adı Hasan Selmanidir. Tokatlı Selmanı mahlasını da kullanır.

İlk yıllarında derece alamayan Selmanî, 1967 ve 1968'de atışma dallarında birinci olarak Mevlâna ödüllerini, yine 1968'de atışma dallarında birinci olarak Mevlâna ödüllerini, yine 1968'de türkü dalında ikinci olup Dadaloğlu ödülünü kazanmıştır. 1969 yılında da bayrama katılan Selmanî, atışma dalında birinci olarak Köroğlu ödülünü diğer âşıklarla birlikte paylaşmıştır. Âşık Selmanî ayrıca, dudak değmez yarışmalarında yetenekli bir ozandır. Selmani değişik konularda şiirler söylemiştir. Din ve aşkla ilgili olanlar daha çok yer tutar. Bazı şiirlerinde yergi öğeleri görülür. Dinsel ürünlerinde tasavvufa yaslanır.

İlk şiirini onbeş yaşlarında söyledi. Selmanî düşünde Musa Kâzım Ulusoy'un sunduğu şerbeti içmiş, tasavvufa yönelmesine de bu düşün büyük etkisi olmuş. 1966'dan bu yana Konya Aşıklar Bayramına katılmış, atışma ve türkü dalında ödüller kazanmıştır. 1968'de Ankarada dışardan sınavlara girerek ilkokul diploması almıştır. Dolu içişini bir şiirinde şöyle dile getirir

Selmanî'yim çok şükürler bildim akı karayı
Tayyibi tahir eyleyip sildim kalbim sarayı
Bir kâmil mürşitten içtim bir kerecik cür'ayı
Aslı bir ulu zattandır ismi Musa-i Kâzım.

Şiirleri İki Cihan Dostu (1971) adlı kitapta toplanmıştır.

—1—

USANDIM

Dervişlik libasın nasip et Mevlâ,
Riya dolu bu libastan usandım.
Fikirleri bir yap Rabbitealâ,
Aradaki iltimastan usandım.

Gönülden gönüle dolanıp gezdim,
Doğrunun dostu yok onu da sezdim.
Beyhude kendimi üzmekten bezdim,
İşte böyle bitmez yastan usandım.

Çok bulunur doğru adın taşıyan,
Dıştan sevip içten bizi boşıyan.
Menarafı bilmeyerek yaşıyan,
İkilikte kalan nastan usandım.

Çokları seninle ahbaplık diler,
Gayrete gelince gönülden siler.
Yanına gelince yüzüne güler,
İçi düşman, dışı dosttan usandım.

Selmanî çok şükür bunada erdi,
Âşık olanların bitmez miş derdi.
İstemem nâmerdi, severim merdi,
Kalbi kara kini pastan usandım.

Âşık Hasan Selmanî'den bir CİNAS:

Aşk atına binen âşık ne taksi ister ne dolmuş
Kafa boştur kabı delik bak bakalım ne dolmuş
Selmanî testin çeşmeden ya dolacak ya dolmuş
Ben yarimden ayrılalı o yâr benden yad olmuş.

—2—

DİYOR

Çok çirkin bir kıza dünürlük etsen, ↓
Kız babası yüzbin lira istiyor.
Aman kardaş nerden alayım desen,
Paran yok da neye geldin pis diyor.

Varıp kız evine konmadan evvel,
Söz açıp derdini yanmadan evvel.
Allah'ın emrini anmadan evvel,
Hele bir kez şu başlığı kes diyor.

Böyle m'olur Hak emrinde yürüyen,
Çok yiğit var bekârlıktan çürüyen.
Cüzdanı boş olup gücü kuruyan,
Naçar kalıp her sözüne pes diyor.

Paran yok da niçin dünür gelirsin,
Tarlayı satarsan para bulursun.
Yüzbin hazır ise kızı alırsın,
İster darıl ister bize küs diyor.

Selmanî der bu hal böyle kalırsa,
Gönül hoştur kızı kolay alırsa.
Eğer cüzdanında paran olursa,
Kız babası dünür ne de has diyor.

—3—

GİDİŞ

Dünyaya gelenler rahm-i maderden, ↓
Kimi kul çok yaşar, kimi er gider.
Kara toprak nice aç kurt misali,
İnsanı doğurur, kendi yer gider.
Zulmet ile gelir dünya yüzüne,
Hidayetten bir nur doğar özüne.
Bin yaşına değse azdır gözüne.
Yine de görmedim birgün der gider.

Ecel gelse dahi vakit er demez,
Emanetin alacaktır, der-demez.
Masum demez, yiğit demez, pir demez,
Kimisi genç, kimi yaşlı, pirgider
Selmanî kelâmın doğrusun haklar,
Büyüğe hürmetkâr olsun ufaklar.
Mü'min, müslim cümlemizi yer paklar,
Ademoğlu sır gelmiştir sır gider.

—4—

KOŞMA

Gel gönül bu kadar düşme telaşa,
Koşa koşa bir gün yorulacaksın.
İstersen ağa ol, istersen paşa,
Yakasız gömleğe sarılacaksın.

Bu dünyada menziline yetmeyip,
Allah'ın emrine doğru gitmeyip,
Hak'tan gelen emri kabul etmeyip,
Aklınca meleğe darılacaksın.

Ey **Selmanî** bu dünyaya aldanma,
Cehalet sözüne inanıp kanma.
İşlediğin günah sorulmaz sanma.
İnceden inceye sorulacaksın.

—5—

Aklım alıp beni derbeder ettin
Ey melek bakışlı sarışın güzel
Sabrımla kararım koymadan gittin
Ateşin kalbimi sarışın güzel

Senin için tatlı cana kıyarım
Al yanaktan buse alsam doyarım
Vermediğin anda öldüm sayarım
Layık mı kefenin sarışın güzel

Bu aşığın seni sevmek niyeti
Ben sana anlattım bu keyfiyeti
Velhasıl sonunda bulur hayatı
Selmani sineye sarışın güzel

—6—

Benli dilber gerdanında ben gördüm
Gerdan benli benli yüz benli benli
Dedim benlim benlerini ben gördüm
Öldürdün derimi yüz benli benli

Meftun oldum böyle bir kaşı yaya
Cemalini gören yürümez yaya
Atıver kendini göle deryaya
Sen de benim gibi yüz benli benli

Yar seni seveli yandı bu sine
Aşıkı genç iken gel koyma sine
Şu Tokat ilinin **Selmanî**'sine
Kurban olsun böyle yüz benli benli

—7—

Bu dünyaya gelen isen
Çekip göçün gitmektedir.
Emanetin bilen insan
Geri teslim etmektedir

Ey insan ecel karşında
Canın alır genç yaşında
Baykuş mezarın başında
Garip garip ötmektedir.

Yakasız gömleği biçin
Yar ağlasın için için
Suyumuz kaynatmak için
Ateş yanıp tütmektedir.

Be cefalar bizlere az
Buna olmaz hiç itiraz
Azrail gayet oyunbaz
Oynayıban ütmektedir.

Selmani toprak olunca
Bir zaman yanıp kalınca
İsrafil düdük çalınca
Ölen yine bitmektedir.

—8—

İnsanlar bir dağa benzerse eğer
Duman düşman olur yel boyun eğmez
Bülbülü koruyan dikendir meğer
Yılan düşman olur gül boyun eğmez

Merhemsiz bir yara sarılmaz ise
Ecel yetişince durulmaz ise
Yıkılan bir gönül kurulmaz ise
Lisan düşman olur dil boyun eğmez

Selmanî açınca sır elden gitse
Uyduk da ağyara yâr elden gitse
Çarkın terse dönüp var elden gitse
Cihan düşman olur el boyun eğmez.

—9—

Şimdi bizim ilde çiçek açılmış
Sümbüller bir türlü güller bir türlü
Bu meydanda lal û gevher saçılmış
Mızanlar bir türlü diller bir türlü

Tatlı söz insanın ciğerin ezer
Zannetme bu dilden bir kimse bezer
Rengârenk giyinmiş salınıp gezer
Yeşiller bir türlü allar bir türlü

Selmanî'yem meylim tatlı ülfete
Mevlâm düşürmesin derde mihnete
Gelsen bize uğramazsın zahmete
Yürümek bir türlü yollar bir türlü.

HAYDAR ERCAN

1936 yılında İzmir'de doğdu. Ali Ercan Baba'nın oğludur. Bedrettin Noyan Dedebabanın Hakk'a yürümesi üzerine 1997 sonunda Dedebaba postuna oturmuştur.

1967 yılında Tire'de Hulûsi Kıvrık Baba'dan el alarak, tarikata girmiştir. 1975 yılında Halife Hasan Balım Baba'dan el alıp derviş olmuş, 1984 yılında Doç. Dr. Bedri Noyan Dede-Baba'dan Baba'lık icazeti almıştır. Şiirlerin'de Haydar Ercan mahlasını kullanır.

Şimdi İzmir'de, kuyumculuk yapmaktadır.

Bir nefesini sunuyoruz:

—1—

↓

Can ü dilden sevdim seni
Senin nurun ışık seli
Sana dedim candan beli
Sevdim seni Şâhım Ali

Nokta senden başlar mâhım
Yazar kalem bitmez sânım
Sözde buldum derya eri
Sevdim seni Şâhım Ali

Boşa gezme tarik tarik
Gümüş asâ demir çarık
Giydim abâ kısa yeni
Sevdim seni Şâhım Ali

Elâ gözlüm ruhta özüm
Evvel ahilr budur sözüm
Akla Pîrim aman beni
Sevdim seni Şâhım Ali

Gören gözler tanır onu
Haydar Ercan olduk kulu
Budur işin zevki şevki
Sevdim seni Şâhım Ali

TARİKATTA MAKAMLAR

İmam Caferî Sadık ünlü Buyruknamesinde tarikat makamlarını şöyle belirtmektedir.

1- Tevbe
2- İradet
3- Korku
4- Sabır
5- Hayır
6- Zühd
7- Kanaat
8- İzzet
9- İlim
10-Teskin
11- Rızık
12-Tevekkül
13- İbadet
14- Tefekkür
15- Haybet

(İmam Cafer Buyruğu s : 347)

AYNA KAVRAMI

Mutasavvıfların, her şeyin Allah'ın bir adının tecellisi, bir mazharı olduğunu anlatmak için yaptıkları benzetmelerden biri de 'ayna' ile ilgili olandır, bu benzetmeye göre: Allah, karşılıklı konmuş yokluk aynasına bakan bir varlık gibidir. bu karşılıklı aynalar ordaki varlığın sonsuzca görüntüsünü verir. Oradaki varlık, aynaların önünden çekilirse aynalar boş kalır. Bunu, somut olarak gösterebilmek için, karşılıklı aynaların ortasına bir mumu koyalarlar, aynalardan yansıyan pek çok mum görüntüsü belirir. Ancak ortadiki varlık halindeki mumu kaldırdığınızda, görüntülerin hepsi yok olur. İşte, Tanrı ile yaratılmışlar alemi arasındaki ilişki de böyle tanımlanır.

HÜSEYİN KILIÇ

Günümüz ozanlarındandır. Şiirlerini Hazret-i Muhammed'den İki Emanet adlı kitapta topladı. Almanya da işçi olarak çalıştı. Halen İstanbul Kartal'da oturmaktadır.

—1—

Caferi Sadık mezhebim
Hergün artıyor kederim
Bilmem ben ne olduğumu
Allah bir Muhammed derim

Akseylemiş ayineye
Nur-ı cemal-ı Kibriya

Bu cihana ışık saçar
Kimi konar kimi göçer
İdris nebi hülle biçer
Giyerim dosta uyanın

Akseylemiş ayineye
Nur-ı cemal-ı Kibriya

Caferiyiz Haydarıyız
Hacı Bektaş köçeğiyiz
Kulu kurban eteğiyiz
Yoluna ser verenlerin

Akseylemiş ayineye
Nur-ı Cemal-i Kibriya

Ehlibeytine bağışla
Gözlerimiz doldu yaşla
Ağlar söylerim kardaşla
Bülbül feryadı güllerin

Akseylemiş ayineye
Nur-ı Cemal-i Kibriya

Hüseyin Kılıç Caferi
Ali Aba'nın kemteri
Ehlibeytin hürmetkârı
Bağışla beni onlara

Akseylemiş ayineye
Nur-ı cemal-ı Kibriya

—2—

Gözüm yollarını bekler
Zay olmasın bu emekler
Kabul ola tüm dilekler
Şahım sultanımsın Ali

Gönüllerde mihman olan
Çağırdığım yere gelen
Fazlı'nın borcunu veren
Şahların şahısın Ali

Ali oldun veli oldun
Münkiri gümana saldın
Cebraile rehber oldun.
Sultan'ı du cihan Ali

Abdud'un kellesin uran
Nice pehlivanlar kıran
Mümini dardan kurtaran
Eba turab şahım Ali

Kapında, dur etme beni
Bu **Kılıç - ı** garibanı
Ehl-i inkâr anlıyamaz.
Ya Hacı Bektaşi Veli

—3—

Sultanımsın ben fakire
Şahım Hüseyn'i Kerbela
Garibanlar hâlâ n'ola
Derde derman senden ola

Belaya diyarı şahısın
Şehitlerin serdanısın
Gönüllerin sultanısın
Dosta ferman senden ola

↓

Emreyle canımı verem
Göster cemalini görem
Eteğine yüzüm sürem
Efendimsin muhıbbana

Hasbahçeye geldim güle
Sinelerden feryad ile
Sen bakmazsın şu halime
Günün geçer ahu vahla

Kerbela gelirse yada
Bülbüller başlar feryada
Sinemde tutuşan oda
Gel bu **Kılıcı** bağışla

—4—

Terazi Muhammed Ali Kefesi
Hasan-Hüseyn ipi Zehra-halkası
Bilemiyorum ben bundan ötesi
Ehlibeyt sevgisi İslam nişanı

Allahın yarattığı kulu bilsene
Canda ne var ki cananı görsene

Hak Muhammed Ali başkaya bakma
Boşuna emeğin yollara dökme
Gel helal sevgine şeytanı katma
Kör nefse uyup da yobazlık yapma

Allahın yarattığı kulu bilsene
Canda ne var ki cananı görsene

↓

Ademi bil ondan ayrılma sakın
İnsanlık sevgini her yerde takın
Gözün aç dünyaya şöyle bir bakın
Ölümlü danyadan ne götürürsün

Allahın yarattığı kulu bilsene
Canda ne varki cananı görsene

Hüseyin Kılıç derki gamım efkârım
Muhammed dinimdir Ali İmanım
On iki imamlar tuttuğum dalım
Mazlumların kol-kanadı kırılmış

Allahın yarattığı kulu bilsene
Canda ne varki cananı görsene

—5—

Muhammed Mustafa Ali Murteza ↓
Hatice-yi Kübra Fatıma Zehra
Hasan-Hüseyindir cennet-i âlâ
Sultan-ı alemsin şahım merhaba

Gelin dostlar biz Cafer'e gidelim
Haki payine yüzümüz sürelim
Musayı Kazımı bir gözleyelim
İmam Rıza şahımızdır merhaba

Zeynel aba çok sitemler gördüğüm
Muhammed Bakır'a yüzümü sürdüm
Tarık-ı Mustakım Haydardır geldiğim
Esselâtü vesselamü merhaba

Muhammed Taki sana sığındım
Aliyel Nakiye halimi sundum
Davamızı ulu divanda buldum
Ali aba dostalarına merhaba

Hasan-ül Askeri halime baksın
Mehdiyi livaya **Kılıç** sarılsın
Hak şahittir davaları görülsün
Almanyadan Kerbelaya merhaba

AY KÜLTÜ

Yalnız Aleviler arasında değil, Sünnî köy ve kasabalarında da, *"Ay"*la ilgili inançlar devam etmektedir. Ay'a *"Ay Dede"* denmesi ve Kıbrıs Türkleri'nin yeni ay doğduğunda, bir erkeğin yüzüne bakmaları, bunun belirgin örneğidir. Rahmetli dedem Serçinli Hasan Efendi'den edindiğim din bilgisi ve ilmihal malümatı arasında, *"Ay"* inancı ile ilgili Âmentü" de vardı. Bilindiği gibi *"Amentü'de," "Allah'a, meleklerine, kitaplarına, peygamberlerine, âhiret gününe, hayır ve şerrin Allah'tan geldiğine, öldükten sonra dirilişin olduğuna imam edilir ve Allah'tan başka Allah olmadığına ve Hz. Muhammed'in onun kulu ve peygamberi olduğuna kaple ve dille iman getirliir"*.Rahmetli dedemden öğrendiğim şekilde, her yeni ay doğduğunda göğe bakarak, Ay'ı gördüm Allah, âmentü billâh ve melâiketihi ve kütübihi..."yi okumak âdet ve alışkanlığını edinmişimdir ki, Türkiye'nin pekçok yerinde bunun var olduğunu biliyorum. Bu, İslâm inancının, özünü sarsacak birşey değildir; sadece masum bir gelenektir. Rahmetli Süleyman Çelebi'nin Mevlid'inde bile. *"Merhabâ ey Şâh-ı hurşîd-i Hudâ"* Timurtaş yayını, sf. 29) şeklinde geçer. Bazı Mevlidhanların bunu, *"Mâh-ı Hurşîd-i Hudâ"* şeklinde okuduklarını duyduk (Eğer radyolardan yanlış duymadı isek). Mevlid'de ayrıca, *"Tolu şerbeti"* diye de bir ifade var. (sf. 28). **(Aktaran: Mehmet Eröz, Alevilik Bektaşilik-1992 s: 119)**

TALİBDE ARANAN NİTELİKLER

İmam Caferi Sadık ünlü buyruknamesinde bir talipte bulunması gereken nitelikleri şöyle sıralar:

"Talip olan kişiye lazım olan odur ki, evliyanın emrini gözüyle, velilerin izini izleye. Namahrem kimselerden sakına. Evliyanın sırrını aşikâr etmeye.

Silsilesi ile meşrebi Hazreti Resul'e çıka. Yani el verip etek tuttuğu kimsenin aslı, tahkik, Al-i Muhammede çıktığın bile. Ona göre biat ve inabet kıla.

Ne zaman bir kişi hal eteğin tutsa, melaike ve cümle enbiya ve evliya bizar olurlar.

Bir kişi talib-i hak olsa evlad-ı Resulden gaymiye kendini teslim etse, yani bilmediği yerden biat ve inabet kılsa, meşrebi, tutduğu eteğin silsilesi evlad-ı Resule ve Muhammed Ali hazretlerine çıkmasa o kişinin şeyhi şeytan olur. Ruz-ı mahşerde evliya ullah gürühundan, Hak dergahından ve didarından mahrum kalır"

(İmam Cafer Buyruğu s : 350)

MAHZUNİ ŞERİF

Tüm halk ozanlarında olduğu gibi Mahzunide genellikle saz eşliğinde ve doğaçtan şiirler, deyişler söylemiştir.

Geri kalmış toplumların, yoksul insanların yüz yıllardır oluşturduğu yaşam felsefesinin içindeki insanı yokluğa, uyuşukluğa götüren, inanç motiflerini teker teker alarak yerine toplumcu yaşamın öğelerini koyan Mahzuni Şerif böylece her kesimin tutucularını da karşısına almış oluyordu. Böylece kendine devrimci bir yol çizen Mahzuni 1938 de Kahramanmaraş'ın Afşin ilçesine bağlı Berçenek köyünde doğdu. Köyde okul olmadığı için Nembey köyünde Hacı Lütfinin açtığı Hafız-Kuran kursuna gitti. Eski yazıyı öğrendi. Köyüne eğitmen verilince ilkokula yazıldı, daha sonra köye öğretmen verildi, ilkokulu süresinde bitirdi. Ardından Mersin Assubay Hazırlama Okulu'na girdi. 1959'da burayı iftiharla bitirerek Ankara Ordonat Tekniker Okulu'na geçti. Dayısının kızı Emine ile evlendi. 1961'de Kuleli Askeri Lisesi'ne devam etti. Maddi zorluklar ve bir italyan kızına aşkı yüzünden öğrenimini tamamlayamadı. 1963 yılında Fikret Otyam ile tanıştı. Ondan yardım gördü, radyoda türkü söylemeye başladı. Aşıklar Derneği'nin kuruluşuna katıldı. Büyük sinemada verdiği konser ilgiyle karşılandı. Bunu başka konserleri izledi. Okuduğu şiirlerden ve plaklardan dolayı kovuşturmalara uğradı, yargılandı, aklandı. 1973'ten sonra Ankarada Gençlik Parkı'ndaki gazinolardan birinde çalıştı. Arada bir İstanbul'a gelerek plak doldurdu. Yurt içi ve yurt dışı gezilere çıktı. Şiirleri yalnızca halk arasında değil, aydınlar çevresinde de ilgi uyandırdı. 1985 yılında Hürriyet Gazetesinin Altın Kelebek Ödülünü kazandı. Şiir anlayışını şöyle açıklar :

"Benim amacım, sınıfsal, mezhepsel ve de politik değer yargıları kalıplarına sıkışmadan, kendime özgü anlatım biçimiyle, çalışkan, duyarlı, inançlı, mazlum ama gerektiğinde coşkun Anadolu insanını Mahzuni Şerif aynasından yansıtmaktadır."

Mahzuni Halk şiir geleneği ile toplumcu görüşü ve gerçekçi tutumu birleştirmeye çalıştı.

"Aşk- İnsan - Tanrı" üçlüsünü "can -canan - beden" ile bütünleştirerek bir insanı kâmil portresi çiziyor, ana çizgiler de sabırı, aşkı, tevazuyu yoğurarak çile fırınında pişiriyor, ve de sevi sofrasında insana sunuyordu.

Pir Sultan Abdal, Aşık Veysel ve Davut Sulari'nin etkisi altında şiirler yazdı. Halk şiiri geleneğinin gül, bülbül ve çiçek edebiyatı türüne karşı çıktı. Mahzuni "ilk amacım bugüne kadar süregelen bu kalıpları kırıp yıkmak oldu. Olaylardan ve halk yaşamından aldığım gerçekleri konu olarak işledim" derken:

İçi sızılı sazı yanık, sözü güzel...

Yumuşak, sevecen, özlü deyişli...

Daha küçük yaşta cemlerde öten bülbül... Sazı, sözü çevresini aşıp, tüm Anadolu'ya dalga dalga yayılan dizeler...

Bazan durgun bir su, bazan coşkun akan ırmak, mazlum, mahzun ama yürekli Anadolu çocuğu...

Ülkesini, halkını seven, onun emeğinin, alın terinin sömürülmesine sazıyla, sözüyle karşı çıkan o nedenle de politik çevrelerce bir türlü sevilmeyen çileli ozan.

Bakarsınız evrensel düşünmesine karşın ulusal duyguları coşarak tele vurur, ülkesinin, halkının yüce değerlerini özgün bir dille öven bazan da ardından ağıt yakan duygulu yürek...

olarak kalmasını bildi

Mahzuniye göre;

İyilikler, güzellikler ve de tüm erdemler insanın varlığına ve benliğine sinmeli, yerleşmeli, duyumsana uyumsana yaşanmalıdır.

Yaşam, evrenin güzellikleriyle sürdüğü sürece, insan ve de her canlı varlık tatlılaşır, güzelleşir, yücelir.

Mahzuniyle ilgili değerlendirme ve derlemeler: Süleyman Yağız, Bercenekli Aşık Mahzunî (1976), Battal Pehlivan, Domdom Kurşunu (1985); A. İhsan Aktaş, Anadolu'yu kucaklayan Ozan Mahzuni Şerif (1990).

"Semavi dinlerde, "Beden ayrı, ruh ayrı - Madde ayrı, mâna ayrı - Allah ayrı, kul ayrı - Dünya ayrı, ahiret ayrı" ve benzeri ayrıların bir yaratanda bütünleştiği ve de kader planı içinde bütünlüğün hareket kazandığı inancı vardır.

Öbür yandan ilk çağlarda insanlar, cansız nesnelerden insana "benzeyen Tanrı'lar yapıyorlardı. O günlerden bu yana da, insanlardan kimilerini Tanrı gibi görmeye çalışıyorlar.

Ne var ki, insanın doğal yapısındaki değerleri yücelterek değil de, "doğa üstü beklentilerle biçimlendirerek", her insan kendi tinsel aynalarına yansıyan refleksleri kerâmet, mucizat olarak görüyor. Böylece kendilerine manevi bir dünya oluşturuyorlar. Düşün üretiminden yoksun bir dünya...."(**A. İhsan Aktaş a.g.e s: 38**)

Neye doyamadım benim sevdiğim
Bahçeye girdinse gülünden doy doy
Âşıklık denilen derya misali
Ufacık bir çeşmenin selinden doy doy.

ŞİİRLERİNDEN ÖRNEKLER

—1—

Ben sana gönlümü verdim vereli
Derdile belâya kaldım Ya Ali.
Bilmediğim bağdan bir gül dereli
Vakitsiz sararıp soldum ya Ali

Deniz oldum akan geldi sineme
Dayan yaram dayan daha kanama
Kurban olam nolur beni kınama
Yenice belhamı buldum ya Ali

Demek seni seven çekermiş ceza
Darılmış nefesim vermiyor feza
Sana derim sana koca Mürtaza
Mahkemene dava kıldım ya Ali.

Ay mıdır yıl mıdır günü bellisiz
Çekerim belâyı kırksız ellisiz
Öyle bir sazdır ki göğsü tellisiz
Beyhude çaldım da çaldım ya Ali.

Dükkân malın sattım olmadı
Köşe köşe yere yattım olmadı
Zehiri bal ile kattım olmadı
Ben zehir yemekten bıktım ya Ali.

Mahzuni Şerif'e gel zülfükâr çal
Kıyamete kadar gitmez bu vebâl
Ya bağım bağ eyle ya canımı al.
Ben bunu demeye geldim ya Ali.

—2—

Bugün ben kırkları gördüm
Ulu kervan yola doğru
Eğildim yüzümü sürdüm
Kerbelâ'da çöle doğru.

Ali Ali canım Ali
Canımda cananım Ali
Gül yüzlü sultanım Ali
Himmet eyle kula doğru.

Hak'ka çıkar güzel yollar
Hak'kın dostu gönlü bollar
Gülbenk çeker derviş kullar
Hazreti Resul'e doğru.

Der **Mahzuni** kıblem Hak'tır
Hak üstünde hakkım yoktur
Gerçek olan insanlıktır
Çıkma sağa sola doğru.

—3—

Vallahi usandım ben bu dünyadan
Şikâyetim sana İmam Hüseyin
Eski dostlar şimdi düşman kesildi
Şikâyetim sana İmam Hüseyin.

Şikâyetim vardır Merdan-Ali'ye
Hem Merdan-Ali'ye Bektaş-Veli'ye
Evvel akıllıydım döndüm deliye
Şikâyetim sana İmam Hüseyin.

Sana güvenmiştim yuvam dağıldı
O zalimin oğlu ömrümü böldü
Körpe yavrularım dağlarda kaldı
Şikâyetim sana koca Hüseyin.

Mahzuni Şerif'im ben bir deliyim
Kime kurban gidem şaştım neciyim
Ben ne bir kırpık hacı ne de hocayım
Şikâyetim sana İmam Hüseyin.

—4—

Dostlar ben Allah'ı inkâr etmedim ↓
Bu şekilde hayvan kalana çattım
Şeriat'ı sevdim, yere yatmadım
Gösterişe namaz kılana çattım.

Arapça değildir Allah'ın dili
Allah evi yapmaz Allah'ın kulu
Camiden geçer mi cennetin yolu
Burda cehennemlik olana çattım.

Ne sakal ne bıyık dosta yetirir
Ne dua ne telkin canlar bitirir
Ne muska ne divit Hak'ka götürür
Ben canlı içinde yalana çattım.

Mahzuni'yim daha ötesi var mı
İbni Abdut çıkmış çelik büker mi
Ben bir canım diyen cana kıyar mı
Böyle bir görünmez plana çattım.

—5—

Size derim size bize gülenler! ↓
Nefsin ateşine yanan biz miyiz?
Edepli erkânlı ikrar verenler
Cahilin sözüne kanan biz miyiz?

Arifler insanı sözüyle tartar
Gel dokunma her gönülde dost yatar
Engin ovalarda menekşe biter
Âşıklara zehir sunan biz miyiz

Gitmiyor içimden gam ile acı
Daha anlaşılmaz "Gurûhı Naci"
Gel doğrusun söyle ey Turna Bacı
İkrar verip geri dönen biz miyiz?

Biz mi kestik Hüseyin'in yolunu
Biz mi parçaladık Kasım kolunu
Biz mi koklamadık cennet gülünü
İblis'i laine kanan biz miyiz?

Mahzuni Şerif'im bilmem ne zorun
Nerelerden aldın sen bu kârın
Varısa hatamız serimden vurun
Mazlumun hakkını alan biz miyiz?

—6—

Bağladım sıtkımı ulu divana ↓
Gel benim efendim şahım ya Ali
Gün begün fırağım kâr eder cana
Hazin hazin ahu vahım ya Ali

Ayağın tozuna yüzümü sürsem
Âşıkı mesteden cemâlin görsem
Nuşettim katrenden sersemim sersem
Mürüvet kıl secdegâhım ya Ali

"Şah-ı - Vilayet"sin gümanım mı var
Şadolup gülecek zamanım mı var
Senden özge dinim imanım mı var
Hacet kıblem azmü-rahım ya Ali

Hazretine eren canlar öğünsün
Gelen giden doğup batan hep sensin
Zülfükâr dokunmuş beden sevinsin
Şifasına ben âğâhım ya Ali.

Vaizin dilinde küfürdür adın
Tahammül etmekte nedir muradın
Ya niçin tevella teberya dedin
Sultanım pişti-penahım ya Ali.

Üç huruf içinde gizledin adın
Bai-Bismillah'i yazdın öğrendin
Zülfükâr bağlayıp düldüle bindin
Şahadetim ilallahım ya Ali.

Mahzuni kuluna bir nazar eyle
Hükmü Firavun'a bakta ar eyle
Dilimi kes gözlerimi kör eyle.
Medet senden padişahım ya Ali.

—7—

Sensiz bu dünyanın tadı olur mu ↓
Adı güzel Hacı Bektaş Veli dost.
Seni sevmeyenler Hak'kı bilir mi
Adı güzel Hacı Bektaş Veli dost.

Elimi bilmezdin eli bildirdin
Yalan söylemeyen dili bildirdin
Harama çözülmez beli bildirdin
Adı güzel Hacı Bektaş Veli dost.

Yunus'u yar ettin Taptık Emre'ye
Kırk yıl dağda gezdi gönül vermeye
Her can lâyık değil seni sevmeye.
Adı güzel Hacı Bektaş Veli dost.

Der Mahzuni eşiğini bulayım
Yüzlerimi tozlarına dolayım
Kul eyle kapında kurban olayım.
Adı güzel Hacı Bektaş Veli dost.

—8—

Gel dinim imanım canım efendim ↓
Adı güzel Hacı Bektaş Veli dost.
Ben aşkın şarabına vuruldum yandım
Adı güzel Hacı Bektaş Veli dost.

Bir kıvılcım verdin Taptuk Emre'ye
Hazırlandı Yunus canın vermiye
Her can lâyık değil seni sevmeye
Adı güzel Hacı Bektaş Veli dost.

Kurtar bizi sarıların dilinden
Munkir olan gitmez senin yolundan
Ben usandım şu yobazın elinden
Adı güzel Hacı Bektaş Veli dost.

Kemter Mahzuni'yim bende neyleyim
İnliyerek dergâhında öleyim
Kuleyle kapında kurban olayım
Adı güzel Hacı Bektaş Veli dost.

—9—

Size derim vücudunu sevenler ↓
Evvel ayak olur sonra baş olur
Bir cemâlin elbet gülü sümbülü
Gözü yapılır da sonra baş olur.

Dünya yürümez ki böyle tımarla
Evler yapılmaz ki kolay imarla
Balık balık ile himar himar'la
İnsan insan ile arkadaş olur.

Dostun sunduğuna dolu der isek
Dostun gittiğine yolu der isek
Bütün insanlara veli der isek
Elbet Ali olur bir Bektaş olur

Der Mahzuni kurtul böyle cinlikten,
Çok zeminlik çıkar az zeminlikten
Vallahi billahi senlik benlikten
Korkarım dünyada çok savaş olur.

—10—

Gel ha gönül hiç sen yüksekten uçma ↓
Turabın üstünde durması güzel...
Dev diye birşey yok yalan dünyada
Hırsa zincirleri vurması güzel...

Kâmil meclisinde derin ol derin
Seni değiştirmez bir tek aferin
Başın kesilse de serin ol serin
"İkrar" alıp "ikrar" vermesi güzel...

Dostum dostum diye akmalı kanın
Hiç sarayı yoktur bir Süleyman'ın
Dini özü kara yarım softanın
Gerçekler peşinden ürmesi güzel...

Neresi yalandır erenler bunun
Hiç faydası yoktur yarım kaygunun
Sabırlar şehrinde garip yolcunun
Mahzuni Şerif'i sorması güzel...

—11—

Ahmak gönlüm ne gezirsin yabanda, ↓
"Şu iki cihanı" sen sende ara.
Boşa Tur Dağı'nı gezip dolaşma
"Musa'yı çobanı" sen sende ara.

Kötü kişi yoktur dünya yüzünde
Herkesin merteği kendi gözünde
Herkesin Yezit'i kendi özünde
"Ol Şah-ı merdanı" sen sende ara.

Bundan sana nedir erenler ermiş
Ermiyen dünyada yani ni görmüş
Dinle Hacı Bektaş Veli ne demiş
"Derdine dermanı" sen sende ara.

Mahzuni Şerif'im Hak'ka gel hele
Hak'ka gelmiyenler düşer mi yola
Damlayınan düşek bir ulu göle
"Ummanı", "deryayı" sen sende ara.

—12—

İki gardaş gördüm dost pazarında ↓
Bilmem elendi mi gardaş olurken.
Hey erenler gardaş kolay bulunmaz
Gardaş bilindi mi gardaş olurken.

Gardaş güneş olur gardaş bir aydır
Gardaşın okunda gardaş bir yaydır
Bu bir meseledir gardaşa paydır
Göğüs delindi mi gardaş olurken.

Mahzuni Şerif'im gardaş değildir
Özü sözü vardır yoldaş değildir.
Özü çürük kaya bir taş değildir.
Hak'ta elendimi gardaş olurken.

—13—

Sultan Süleyman da olsa ↓
Birgün ölür demedim mi
Yerdeki karınca bile
Hak'kı bilir demedim mi.

Bilmiyenler ana bacı
Şeytandan giydiler tacı
Haklı Hasan'ın ilacı
Hak'tan gelir demedim mi.

Der **Mahzuni** dünya cimdir
İşi gücü indir bindir
En sonunda yağlı kendir
Beni bulur demedim mi.

—14—

Şu dünyada üç adamın işi zor ↓
Biri korkak, biri tembel, biri mert
Benim yüreğime üç mesele kor
Biri Hasret, biri vuslat, biri dert.

Bak neler halketmiş yaratan bize
Sınır koymuş gece ile gündüze
Üç eşya dünyada çok batar göze
Biri sıvı, biri yumuşak, biri sert.

Ağlıyarak doğdu bunca gülenler
Dirilerek geldi bunca ölenler
Üç ihtiyaç duyar hasta olanlar
Biri kaldır, biri yatır, biri ört.

Üç derdin geçilmez oldu önüne
Yalnız bugün kefil, yarına düne
Ömür çıkar gider üç merdivene
Biri çocuk, biri gençtir, biri kart.

—15—

Ey erenler, ey gaziler sultanı! ↓
Bizim demimize girenden medet.
Akıp giden böyle bir ırmak gördüm
Irmağa bu hızı verenden medet.

İnan ki sultanım değil Irak'ta
İkilik olamaz böyle bir farkta
Arş yüzüne gidip kelâm-ı Hak'ta
Muhammet'e yüzük verenden medet.

Ah ile vah ile "kırklar"a varıp
Yüzüğün sırrını danışıp sorup
Fazlı'nın borcuna emanet durup
Terazi gözüne girenden medet.

Der **Mahzuni Şerif** hu deyi deyi
Mudukap eylemiş ulu "Kâbe"yi
Horasan'dan alıp yetim yavruyu
Kıraç Berçenek'e sürenden medet.

—16—

Muhabbet edelim Ali seninle ↓
İki cihan senin olsun sen benim
Hayırını gör din ile imanın
Hatmi Kur'an senin olsun sen benim

Her sensin diyene eyleme minnet
Başına çalınsın gül yüzlü cennet
Dostluk pazarında olma muhanet
Cümle canım senin olsun sen benim

Gül yüzlü sevdiğim düştüm peşine
Merhamet et ne olur didem yaşına
Yandım mah yüzüne hilâl kaşına
Huri, gılman senin olsun sen benim.

Mahzuni Şerif'im ereyim dursun
Senin aşkın beni yaksın kavursun
Hasılı bildiğim "Merdan - Ali'sin"
İki cihan senin olsun sen benim.

—17—

Haydar'ı Kerrar'ı sevmeyen adem ↓
Yüzbin hac eylese boşa güvenir.
Ehli-beyte gönül vermeyen adem
Ne yazık dört duvar taşa güvenir.

Evliyası bitmez Anadolu'nun
Derdi mi tükenir derviş yolunun
Kırar kanadını Hak'kın kulunun
Cahil cennetteki kuşa güvenir.

Sofular duaya, soysuzlar şere
Pirler mürşitlere, talipler pir'e
Sadıklar ârife, ahmaklar köre
Âşıklar gözünde yaşa güvenir.

Gerçekler gerçeği gerçekce över
Pişman binamazlar bağrını döver
Dünyada ademin kuluna söver.
Ahrette mübaret naşa güvenir.

Der Mahzuni Şerif, gördüğüm yurtlar
Gezip dolaştığım ovalar sırtlar
Yaz gününde kuzu koymayan kurtlar
Gözlenirim diye kışa güvenir.

—18—

Sana diyeceğim var eren yolcu ↓
Çürük köprülerden geçme ha geçme
Mertlere haramdır namerdin suyu
Derde derman olsa içme ha içme.

Mürşit olmayınca müşkül çözülmez
Dibi görülmeyen gölde yüzülmez
Hak'kın pazarında iki gezilmez
Aman beni senden seçme ha seçme.

İnsan dükkân dükkân şehre misaldir
Kemâlet ehlinin keremi boldur
Senden sana gitmez bir uzun yoldur
Kendini bilmeden göçme ha göçme

Mahzuni Şerif'e birgün elveda
Verdiğini alır Cenab-ı Hûda
Hey yolcu ektiğin kalır dünyada
Mevsimi dolmadan biçme ha biçim.

—19—

Bir doktora gittim yaram sarmağa ↓
Sen kendi yâreni sar dedi bana.
Bir mürşide gittim adam olmağa
Senin adam olman zor dedi bana.

Birgün pire vardım adamım deyi
Pir öğretti bana şehiri köyü
Anasız doğurttum ulu bebeği
Öyleyse gözlerin kör dedi bana.

Her çiçekten almışıdım rengimi
Yıllardır sorarım bulamam dengimi
Birgün aramıya çıktım kendimi
Gidip **Mahzuni**'den sor dedi bana.

—20—

Ey Arapça okuyanlar! ↓
Allah Türkçe bilmiyor mu?
İngilizce, Fransızca
Bize hitap kılmıyor mu?

Bizimdir bu bahçe, bağlar
Bizimdir bu yeşil bağlar
Canı sağ olsun softalar
Ayakkabı çalmıyor mu?

Çalışanlar geri kalmaz
Çalışmayan bir halt bilmez
Yalınız fikirler ölmez
Peygamberler ölmüyor mu?

Dost gezer dostluk bağında
Biz olur bizlik dağında
Gavurun Merih çağında
Alem bize gülmüyor mu?

—21—

Hocam gelmiş bana sualler sorar
Bu Kürre'yi arzın binası nedir?
Bir gelin oturur güneş yüzünde
Elinde yüzüğü kınası nedir?

Hangi çarmıh tutmuş bizim "İsa"yı
Bilirsiniz dili yanmış Musâ'yı
Tur Dağı'na götürürken "Asa"yı
Onun konuştuğu "Sinâ"sı nedir?

↓ Mevlâ'm bizi bir hamurdan yoğurmuş
Adem olun diye durmuş çağırmış
"Meryem", babası yok çocuk doğurmuş
Onun babasının anası nedir?

Der **Mahzuni Şerif** bitsin bu acı
Ne idi Zekeriya Nebi'nin tacı
Hocamın korktuğu Tuğba Ağacı
Tuğbâ'nın döktüğü danesi nedir?

—22—

Efendim bu hanın bu kerameti
Biri hancıdadır, biri yoldadır
Kolay kolay ağız tadı olmaz ki
Biri ağızdadır biri baldadır

Bir güzel açmıştır kâmilin gülü
Nerede ötmüştür onun bülbülü
Cenabı Âli'nin iki mendili
Biri Allah'tadır biri kuldadır.

↓ Geldi gitti âşıklara bu arı
Kudreti Âli'nin sırrı serdarı
Leyla'yla Mecnun'un böyle duvarı
Biri siper olmuş biri duldadır.

Hikmet vardır bu geceki kusurda
Hikmet yoktur Şam şehrinde Mısır'da
Sanıyorum yirmi iki asırda
Biri **Mahzuni**'de biri kuldadır.

—23—

Ta ezelden böyle yakışıklıdır
Şu dağlara kâle ne güzel uymuş
Bir ah çekse bin dereyi sel alır
Âşıklara çile ne güzel uymuş.

Kırmızıya beyaz, karaya sarı
Bataklığa sinek, çiçeğe arı
Yaz gününe güzü, kışa baharı
Kuru toprak sele ne güzel uymuş.

↓ İnsanlar insana, hayvanlar soya
Sular enginlere, selvi ovaya
Güzel kalem kaş, çirkine boya
Sivri tırnak kele ne güzel uymuş.

Arsıza ahlâksız, hırsıza tasa
Canbaza enayi, bankaya kasa
Mazluma kol - kanat, suçluya ceza
Namussuza hile ne güzel uymuş.

Dünyada pay olmuş tavşana tazı
Arslana çarçakal, kurtlara kuzu
Mahzuni'ye derdi, Şerif'e sazı
Parmakları tele ne güzel uymuş.

—24—

Bu kâfirdir diye yol tefrik etme
Ademi kınamak ayıptır softa
Bildiğim mezatı mal diye satma
Hak aşikâr köre kayıptır softa.

İbdida Âdem'e secde kılındı
Çar-anasır Âdem ile bilindi
Divitten dökülen yazı silindi
Ak üstünde kara kalıptır softa.

Bir kurbanın, bir lokmasın yer mi Hak
Allah neye muhtaç, söyle neyi yok
Havaya bakarsın, kuldan çok uzak
Hedefsize küfür vaciptir softa.

Kıble Hicaz'daysa Muhammet orda
Ordaki peygamber ne gezer burda
Burda da mevcutsa Kıble her yerde
O ki her kıbleye sahiptir softa.

Unuttun mu yuvarlanan çobanı
Kıble hesap etme hedefi tanı
Âdem Safiyullah yalan mı yani
"Velâgat Keramnâ" Sarihtir molla.

Yunus neye döndü balık rahminde
Ondan üstün hizmet var mıdır sende
Daha Hicaz şehri yokken dünyada
Kıble ne tarafta sabitti molla.

—25—

Kâmil olan kalmaz naçar
Gam yeme gönül gam yeme.
Kara gündür gelir geçer
Gam yeme gönül gam yeme.

Akar gözlerimin yaşı
Sızlar yüreğimin başı
Gelir geçer körün taşı
Gam yeme gönül gam yeme.

Aşk ile döndüm deliye
Derdimi dökem Veli'ye
Neler ettiler Ali'ye
Gam yeme gönül gam yeme.

Gönül ne gezersin dağda
Gel gezelim yeşil bağda
Sonu Kerbalâ olsa da
Gam yeme gönül gam yeme.

Mahzuni bade içerim
İçer serimden geçerim
Alır cananı göçerim
Gam yeme gönül gam yeme.

—26—

Dört kapı kırk makam haktır diyenler
Kırkından birine girsin görelim.
Hak'tan gayrı nesne yoktur diyenler
Hak yolunda başın versin görelim.

Şu yüce dağlar ışıl ışılar
Işığın huzmesi bağrımı deler
Nuh'un gemisini bilen kişiler
Yüzdüğü deryaya girsin görelim.

Bana adam etme hiç oğlu hiçi
Maşûkûna ayan âşıkın içi
Hak'ka kurban diye kesersin başı
Hak yolunda başın dursun görelim.

Ben kâmil isterim fezada uçsun
Ben ârif isterim ikiyi seçsin
Ben âşık isterim serinden geçsin.
Yaptığına divan dursun görelim.

Maşukundan âşıkının yazması
Cahile kolaydır yoldan azması
Kendini bilmiyen küfe bozması
Hüseyn'e can baş versin görelim.

Kâmilin sözünden ârifler anlar
Canândan ayrılmaz canoğlu canlar
Şah - Merdan'a gücüm yeter diyenler
Mahzuni Şerif'i vursun görelim.

Nakarat: *Özünde İblis'i vursun görelim.*

—27—

Gücenme ey sofu baba
Biz âşığız kör değiliz.
Ver bir selam al merhaba
İkiliğe yar değiliz.

Âdem olan âdem sever
Adalete boyun eğer
Kul hakkı dünyayı değer
Biz cana kıyar değiliz.

Gider kul **Mahzuni** gider
Gider dostu tavaf eder
Benim bildiğim bu kadar
Biz cahile uyar değiliz.

—28—

Bilmem hancı mıyım yoksa bir yolcu ↓
Müsade etmiyor yol bize gayri.
Bilmem bağcı mıyım yoksa bostancı
Yaprağın göstermez dal bize gayri.

Bir zaman dönmedim Hak'kın yolundan
Bir zaman gitmedim sağın solundan
Biz ne dersek dostum fırsat elinden
Gör neler yapacak kel bize gayri.

Dağa çıka çıka dağım çürüdü
Üzüm yiye yiye bağım çürüdü
Sol yanım tutmuyor sağım çürüdü
Bilmem dost der mi ki sol bize gayri.

Yıkıldı ekinim harman kalmadı
Kırıldı ipimiz kirman kalmadı
Milletin derdine derman kalmadı
Mahzuni sazını çal bize gayri.

—29—

Berçenek'ten yaya geldim ↓
Aman doktor bak bebeğe.
Beşiğini elden aldım
Aman doktor bak bebeğe...

Kuru soğan yağsız aşım
Yırtık bağrım açık başım
Birşey değil vatandaşım
Aman doktor bak bebeğe...

Yıkık yuvam kaldım yasta
Yalvarırım eşe dosta
Annesi bebekten hasta
Yandım doktor bak bebeğe...

Allah için bir merhem çal
Öldürür beni bu vebâl
Param yok çeketimi al
Aman doktor bak bebeğe...

Mahzuni Şerif çobandır
Meskenim dumanlı tandır
Bebektir amma insandır
Yandım doktor bak bebeğe...

—30—

Bir gerçek yalanım vardır erenler ↓
Anam yeni gelin oldu duydun mu?
Bir gasavet aldı garip babamı
Düğününde davul çaldı duydun mu?

Bizim köye kabak ektik dut bitti
Yeşil yaprağında develer öttü
Dört boynuzlu koçlar doğuma yattı
İkiz ikiz kurtlar geldi duydun mu?

Semer vurduk serçelerin eğnine
Balığı bezirgan yaptık yanına
Ramazan Ağanın girdik kanına
Aklımızı Bayram aldı duydun mu?

Senem kadın sekseninde doğurdu
Doğan çocuk mama diye bağırdı
Bitirdi de altı kova yoğurdu
Bir dakka uykuya daldı duydun mu?

Keban'a göl yaptık dağlar sulandı
Bütün Edirne'de bağlar sulandı
Karadeniz bir sinekten bulandı
Coştu Akdeniz'e doldu duydun mu?

Mahzuni der işte böyle halimiz
Avrupa'ya köprü olur dilimiz
Arada sırada hortlar ölümüz
Her biri bir makam çaldı duydun mu?

—31—

(Kazak Abdal'a nazire)
Bir fakirin hatırını ↓
Kıranın da babasını
Bizim köye katırını
Sürenin de babasını...

Sahte molla, sahte derviş
İnsanın ömrünü yermiş
Bir kişi yalanla ermiş
Erenin da babasını...

Parayla diploma alan
Haklının hakkını çalan
Bizim başımıza plan
Kuranın da babasını...

Bizim köyün yolu harap
Beyler içer kızıl şarap
Doğru söze yanlış cevap
Verenin de babasını...

Bir avuç pis kabadayı
Nerden almış böyle payı
Fikirlere prangayı
Vuranın da babasını...

Çalışanlar ayı yendi
Yıldızlara çıkıp indi
Adam çalıştırıp kendi
Duranın da babasını...

Bu ne aslı bu ne Kerem
İnsanlığı etti verem,
Zalım yarasına merhem
Sürenin de babasını...

Çaldı bizi taştan taşa
Yandık gitti baştan başa
Mahzuni'yi boştan boşa
Yoranın da babasını...

—32—

İşte geldim, gidiyorum
Elveda dostlar elveda!
Bilmem kime ne diyorum
Elveda dostlar elveda!

Koyun postundaki kurtlar
Söylemekle bitmez dertler
Böyle işgâl olmuş yurtlar
Elveda dostlar elveda!

Dost yoluna kurban canım
Ne vezirim ne sultanım
Beni bekler çevre yanım
Elveda dostlar elveda!

Mahzuni'yim gide gide
Dost lokmasın yuda yuda
Ne hocayım ne de dede
Elveda dostlar elveda!

—33—

Bu ayrılık zaten bitmez
İnan yolcuyum erenler.
Hak cemâli gözden gitmez
İnan yolcuyum erenler.

Biz inanmak asıl soya
Yaşamışız doya doya
Bu köy değil başka köye
İnan yolcuyum erenler.

Bizim yollar gitmez eğri
Biz olmayız başka sayrı
Bizim yollar Hak'ka doğru
İnan yolcuyum erenler.

Gönlümde vardır yeriniz
Nedir yani neferiniz
Dost **Mahzuni** eseriniz
İnan yolcuyum erenler.

—34—

İçtiğim iftira benim
Ciğerlerim yara benim
Herkes gitmiş sıra benim
Elveda oy oy elveda.

Son kadehim son yudum
Üç sabah burda uyudum
Yoktur hayattan umudum
Elveda oy oy elveda.

Al şu sazı sende kalsın
Param yoktur helâl olsun
Telleri **Mahzuni** çalsın
Elveda oy oy elveda.

—35—

Ala kar mı yağdı gamlı başına?
Erciyes Dağları kolay erir mi?
Ben gidince dost girer mi düşe?
Kendini görmeyen Hak'kı görür mü?

Yüksekten yükseğe erler nidası
Leyla'ların mecnun olur fedası
Her Hasan'ın elbet vardır cûdası
İnsan sevdiğine avu verir mi?

Kayadan kayaya sararan sümbül
Sümbülün derdinden bilir ehli dil
Yapraktan yaprağa kovulan bülbül
Bin çiçekli bal olsa da durur mu?

Boşuna **Mahzuni** yalvarıp yakar
Gözlerinin yaşı içine akar
Değ mümine münkir nereden çıkar
Çağrılmayan yere insan varır mı?

—36—

Bütün insanlık adına
Amerika katil katil!...
Kanun yapar kendi teper
Amerika katil katil!...

Vietnam'ın suçu nedir?
Hür yaşamak ayıp mıdır?
Atom patlat ister kudur?
Amerika katil katil!...

↓ Türk Milleti Türk milleti!
Nerden gelmiş elin iti?
Bu gidişin sonu kötü!
Amerika katil katil!...

Birgün gramlar bir olur
Kilodan hakkını alır
Zalim olan belâ bulur!
Amerika katil katil!...

Mahzuni Şerif uyuma
Gün geldi çattı akşama
Bizden selâm Vietnam'a!
Amerika katil katil!...

—37—

Bin yıllık bir hasta inler şurada
Ne doktor bulunur, ne çıban biter
Dört mevsim boş geçer bu güzel kırda
Ne çiçek ekilir, ne fidan biter

Vicdan adaleti kurulmadıkça
Haksız, Hak yolunda görülmedikçe
Mebus köylü gibi yorulmadıkça
Ne adalet bakar ne vicdan biter.

↓ Marangoz çalışır, kapısı yoktur
Berberin sakalı herkesden çoktur
Çalışan aç gezer soyanlar toktur
Ne adalet kalkar ne düzen biter.

Size derim size duyun insanlar!
İnsanı asıpta zevkeden canlar...
Dört yanımdan hücum etti hayvanlar
Ne **Mahzuni** korkar ne sözü biter.

—38—

Uzaktan yakından yuh çekme bana
Sana senin gibi baktım ise yuh!
Efendi görünüp bütün insana
Hakkın kullarını yaktım ise yuh!

Ben hoca değilim muska yazmadım
Ben hacı değilim Arap gezmedim
Kuvvetliyi sevip zayıf ezmedim
Namussuza boyun büktüm ise yuh!

↓ Ne demek efendim beyle amele?
Fakir soymak yakışır mı kemâle?
Rüşveti hak bilip her dakka hile
Yapıp yapıp kafa çektim ise yuh!

Mahzuniyim benden başlar asalet
Asillere paydos beye nihayet
Şu insanlık derde düşerse şayet
Ben onu sevmekten bıktım ise yuh!

—39—

Mısır satıyordum iki yıl evvel ↓
Gardaş defineyi nereden buldun?
Baktım defterine vergi ne gezer
Gardaş defineyi nereden buldun?

Okuma görmedin kırk sene yattın
Bir ekmeğe kırk yıl taklalar attın
Eroin mi sattın, esrar mı sattın
Gardaş defineyi nereden buldun?

Haber verse idin müzemiz vardı
Kumandan, Kaymakam kazamız vardı
Yoksa muhtarımız azamız vardı
Gardaş defineyi nereden buldun?

Seni de beni de gören Allah'tır
Alın teri bütün terlere şahtır
Devlet parasını çalmak günahtır
Gardaş defineyi nereden buldun?

Mahzuni Şerif'e inanmaz mısın
Ben yanarım daim sen yanmaz mısın
İnsanım demeye utanmaz mısın
Gardaş defineyi nereden buldun?

—40—

Kolay değil ş dünyanın âlemi ↓
Kuru lafla sürülmez ki süreyim.
Tutupta nefsime idam kararı
Vicdan vardır verilmez ki veriyim

İçime akıyor gözümün yaşı
Ne kadar zor olur ahbabın taşı
Erciyes dağı'nda uçan bir kuşu
Kör gözünen vurulmaz ki vurayım.

Kalmadı dizimin gayrı dermanı
Ekin ektim yapamadım harmanı
Suçum yokken beyler vermiş fermanı
Dost **Mahzuni** verilmez ki veriyim

—41—

Öyle bir zalımla ortaklık ettik ↓
Dolu ona düştü, boş bana düştü.
Bire ulu defterde hesaplar tuttum
Beşbin ona düştü beş bana düştü.

Bir deryaya girdik daldık dolaştık
Ulu bir mecliste güldük gülüştük
Vücudumu parça parça bölüştük
Gözüm ona düştü yaş bana düştü.

Mahzuni denizle açtı arayı
Arayı arayı buldum karayı
Beraber çalıştık yaptık sarayı
Saray ona düştü iş bana düştü.

—42—

Ben de şu dünyanın nesini sevem ↓
Orada savrulan harmanım mı var.
Çıkıp seyran edem hangi yaylayı
Ha deyip kalkacak dermanım mı var.

Anlanmaz da garip gönlüm anlanmaz
Mazlum öldürünce yiğit şanlanmaz
Ağardı saçlarım sözüm dinlenmez
Benim padişahtan fermanım mı var.

Pâre pare etti hekim yaramı
Şaşırdım dünyamı ak mı kara mı
Der **Mahzuni** neyim alacak haramı
Benim soyulacak kervanım mı var.

—43—

Oy göresim geldi Berçenek seni ↓
Dumanlı dumanlı oy bizim eller.
Aktı gözüm yaşı oldu bir çanak
Dumanlı dumanlı oy bizim eller...

Bizim elin yiğitleri balolur
Çalar davulları dizgin dololur
Ölüm bize tozlu tozlu yol olur
Dumanlı dumanlı oy bizim eller....

Mahzuni Şerif'im oy beni beni
Hanıya ikrarsız ikrarın hani
Oy göresim geldi güzelim seni
Dumanlı dumanlı oy bizim eller.

—44—

Kanadım değdi sevdaya ↓
Kondum kondum uçamadım.
Aşk şarabın doya doya
Yandım yandım içemedim.

İçmişem sarhoşum dünden
Bayram eylerim bugünden
Âşıkların köprüsünden
Döndüm döndüm geçemedim.

Oy tabip sar şu yarayı
Sar sarabilirsen
Sevda ateşe bır kâledir
Var varabilirsen.

Yan **Mahzuni** sinesine
Bu gün bana noldu gene
Düştüm güzeller içine
Kendi kendimi seçemedim.

—45—

Bana yücelerden seyreden dilber ↓
Siyah kipriklerin ok mu cananım.
İnsaf et yüzümü yüzüne dönder
Istırabın sonu yok mu cananım.

Gönül sevdi benim günahım nedir
Yandım ateşine bunca senedir
Mecnun'un derdinden derdim fenadır
Bu derdin dermanı yok mu cananım.

Bu dünya misaldir çatısız bana
Ebedi kalmadı şaha sultana
Deryanın içinde bir damla bana
Bu da **Mahzuni**'ye çok mu cananım.

—46—

Sorsalar ki nerden içtin doluyu,
Berçenek'te körün birinden içtim.
Rüyamda görmedim ak sakallı pir,
Ben ezilen alın terinden içtim

Tarih bin dokuz yüz elli senesi
Henüz kurulurken dost meyhanesi
Yanıp tutuşurken dostluk badesi
Ben dertlerin orta yerinden içtim...

↓ Ar ile namusu bir pula sattım
Böyle bir şerefte yattım ha yattım
Bardağın içine çok zehir kattım
İnan ki zehirin pirinden içtim...

İnsan olan insan vurup yarışmaz.
İnsan olan sabur ile güreşmez.
İnsan oğluna cin, şeytan karışmaz
Mahzuni Şerif'in şerinden içtim...

—47—

Bahar gelip lâle sümbül açınca
Boz bulanık eğri söker yaylalar.
Bizim eller Binboğa'ya göçünce
Bostan bellerine çöker yaylalar

Boy Gelin düzlüğü İnci Obası
Hanı Berçenek'in Cırık Baba'sı
Başı melül melül Tuzlu Kaya'sı
Yiğidin kahrını çeker yaylalar.

↓ Bizim yaylaların karı tükenmez
Aşretin aşrete şeri tükenmez
Koca Elbistan'ın eri tükenmez
Haziranda çelik büker yaylalar.

Mahzuni Şerif'im hey gidi âlem
Mevlâm nasip eyle yayladan ölem
Cerit dağlarından Maraş'a selâm
Mahzuni göz yaşını döker yaylalar.

—48—

Kader böyle imiş böyle yazılmış
Gidiyorum kara gözlüm ağlama
Mezarımız gurbet ele kazıldı
Gidiyorum dudu dillim ağlama.

Ceylan bakışını üzme boşuna
Kurbanlar olayım gözün yaşına
Keder yakışmıyor hilâl kaşına
Gidiyorum kara gözlüm ağlama.

↓ Emanet eyledim beni kuzum
Arkalarda koyma benim gözümü
Getir ver çalayım kırık sazımı
Gidiyorum kara gözlüm ağlama.

Mahzuni Şerif'im yollar göründü
Garip başım dertten derde büründü
Fadime'm duvağın yerde süründü
Gidiyorum kara gözlüm ağlama.

—49—

İki gönül bir olunca
Bayram olur seyran olur
Bir dost bir dosta gelince
Bayram olur seyran olur.

↓ Aktı kanım ılık ılık
Biz yalancı kör değilik
Aradan kalksa ikilik
Bayram olur seyran olur.

Aktı kanım ince ince
Yanarım dost görmeyince
Mahzuni Şerif ölünce
Bayram olur seyran olur.

—50—

Hak bana ömür vermiş
Boşu boşuna boşu boşuna.
Vücuduma bir can girmiş
Boşu boşuna boşu boşuna.

İsa Meryem'e mi kalmış
Musa asadan ne bulmuş
Süleyman bir sultan olmuş
Boşu boşuna boşu boşuna.

Gahi gittim gahi geldim
Aradım kendimi buldum
Bir **Mahzuni Şerif** oldum
Boşu boşuna boşu boşuna.

—51—

Bak erenler size bir sözüm var
Bir horoz bir aslan güder belki de
Bir değirmen gördüm taşlar öğüdür
Unu hamur olur gider belki de.

Uy gittiğim yollar incedir ince
Gülemedim gülüm ömrüm boyunca
Şu hakir gördüğün kara karınca
Döner iki devi yutar belki de.

Gel dostum gidelim gönül kuluna
İnanma dünyanın cadı falına
Dost **Mahzuni** sevdiğinin yoluna
Para etmez canın adar belki de.

—52—

Bir deli bir taş atarsa
Bir deryayı bulandırır.
Bir delinin bir tek taşı
Bin akıllı dolandırır.

Yiğit ol nefsinle savaş
Bu dünyada olma gallaş
Hüseyin'e bir damla yaş
Yedi çölü sulandırır.

Göreyim özünü gör ki
Yiğit ol nefsini vur ki
Öyle bir zenginlik ki
Kapı kapı dolandırır

Sevdiğim kırkın biridir
Ondan gönlüm serseridir
Mahzuni dost kıtmiridir
Kâh dalar kâh dalandırır.

—53—

İster cennet olsun ister olmasın
Beni yaratana kavuşacağım.
O verdi o alır tatlı canımı
Beni yaratana kavuşacağım.

Şu benim canımı imanı vermedi
Dualar okudu ama görmedi
Şu dünyada olup biten yormadı
Beni yaratana kavuşacağım.

Cehennemi haktır, ateşi haktır
Kula düşen tatlı tatlı bakmaktır
Cennetin kıskancı aşka yakmaktır
Beni yaratana kavuşacağım.

Dört kitaplar dörtbin olsa hoş bana
Yaratansız iki cihan boş bana
Her yanımda değer taş bana
Beni yaratana kavuşacağım.

—54—

Çeşit çeşit deli vardır dünyada
Ala deli, kızıl deli, mor deli
Deliyinen sohbet etmek kolay mı
Aksi deli, sakar deli, tor deli...

↓

Bir deliye sen delisin denilmez
Zehirler yenilir, deli yenilmez
Elden ele konulup ta alınmaz
Uyuz deli, yalaz deli, kör deli.....

Mahzuni şaşmıştır deli elinden
Sakın gitmen delilerin yolundan
Deliler ayırır Hak'kı kulundan
Şeytan deli, Merdan Deli, Pir deli...

—55—

İşte gidiyorum ceşmi siyahım
Önümüzde dağlar sıralansa da
Sermayem derdimdir servetim ahım
Karardıkça baktım karalansa da

↓

Haydi dolaşalım yüce dağlarda
Dost beni bıraktı ah ile zarda
Ötmek istiyorum viran bağlarda
Ayağıma cennet kiralansa da

Bağladım canımı zülfün teline
Sen beni bıraktın elin eline
Bakmadın **Mahzuni**'nin berbat haline
Mervan'ın elinde parelense de

—56—

Gene bahar geldi nedir yaradan
Bilmem neden çiçek açmaz güller oy
Karlı dağlar kalkmadıkça aradan
Korkarım ki dosta varmaz yollar oy

↓

Ne dağı var ne ormanı çınarı
Ne bağı var ne boştani pınarı
Kimse bilmez gizli gizli yananı
Ah derdini dökemeyen diller oy.

Kimi murat almış gezer salınır
Kimi yaralanmış bağrı delinir
Bir gün şu dünyadan adım silinir
Hani bizim **Mahzunî**'miz derler oy.

—57—

Seher vakti evinize
Girdim girmez olayıdım.
Geçiyordum bağınıza
Vardım varmaz olayıdım.

↓

Boş kayadan pınar akar
Ondan için çile çeker
Azgın yârene kim bakar
Sardım sarmaz olayıdım.

Mahzuni Şerif'in hali
Aramızda kara çalı
Gittiğin erkanı yolu
Sormaz sormaz olayıdım

—58—

Varma meclisine soyu bozuğun ↓
Velâyete erse soyuna çeker
Dinle öğüdünü bağrı eziğin
Kâmil sözü kevser suyuna döker.

Zahidin sulbüne indirme meyil
Peygamberim dese gerçekten değil
İlmi koş ârifin emrine eğil
Ârifler güzelin huyuna bakar.

Özü pâk dolaşır semâda erler
Bir canlı Kâbe'ye tavaf ederler
Âşıklar bedestan tüccarıdırlar
Kervanını dostun köyüne yıkar

Hak'kın yatağıdır hor görme kulu
Hak'ka gıyas etme akçeyi pulu
Bir gün çalar Mehti baba davulu
Mahzuni Şerif'im oyuna kalkar.

—59—

Ben ağlamam "On Kasımda" ↓
"O'nu", her gün diri gördüm.
Ölene dek göreceğim
Doğalıdan beri gördüm

"Ulu Atam", inan buna
Düşkünler hayrandır sana
"Mazlum milletler" adına
Sendeki, zaferi gördüm.

Halka, vermişti canını
Hak'tan, almış ünvanını
Altmış, Osmanlı şanını
Samsun'da bir eri gördüm.

Ne hikmet, varıdı sende
"Güneştin", doğdun cihanda
"Bin yılların", ötesinde
El bastığın, yeri gördüm.

Matemin doyurmaz beni
Minnetim kucaklar seni
Bize cennet gibi yeni
Verdiğin eseri gördüm.

Mahzuni yoluna düştüm
Nice nice engel aştım
"On Kasım"da kaybetmiştim
Daha şimdi geri gördüm.

—60—

Sana hasret, sana hayran gönlümüz ↓
Sarı saçlım, mavi gözlüm nerdesin
Bu gemi bu "Kara Deniz"
Sarı aslan, mavi gözlüm nerdesin.

Kara peçe, yakışmıyor kullara
Kurban olam gitticeğin yollara
Hele uyan bir bak bizim hallara
Sarı saçlım, mavi gözlüm nerdesin.

Bulutlar terinden, dağlar kokundan
Sarhoştur **Mahzuni,** senin kokundan
Bir daha gel gel ha Samsun'dan
Sarı aslan mavi gözlüm nerdesin.

—61—

Ele geniş olan şu yalan dünya
Bilmemki ya neden dar bana bana
Bize hücum etti cahil sürüsü
Artık kesseler de beni kâr bana bana

Kendimi bileli Hakka yazamam
Geldi geçti ömrüm sanki bir akşam
Sağımda solumda kıble aramam
Hem kıbledir hem kâbedir yar bana bana

Tabuttaki ölü gibi ölemem
Derdim vardır onun için gülemem
Ben insanın değerini bölemem
Doğu batı gavur müslüm bir bana bana

↓ Tahammül dünyananın başıdır başı
Dost için akıttım gözümden yaşı
Halka öğrettiğini yapmayan kişi
Dört kitap okudum dese kör bana bana

Cahilin her kapta eli çıkıyor
Bundan rezaletin bolu çıkıyor
Açtım şapkasını keli çıkıyor
Sökmez gayrı dede hoca pir bana bana

Mahzuni Şerif'in yoldan kalır mı
İlmin dillerinden cahil bilir mi
Hayvan kesmek ile kurban olur mu
İnanmazsan kaldır kılıç vur bana bana

HIRKA

Doç. Bedri Noyan, Bektâşî giyimi hakkında güzel ve tafsilâtlı bilgi vermektedi. Onun açıklamalarına göre, Bektâşhi cübbesine, "**Hırka**' veya **öğünme** demek olan *"Fahir"* denir. Bektâşî hırkası, *"düz yakalı, boyu topuğa kadar uzun, omuzlarından eteğe kadar bolca bir pardesü gibi dümdüz, uzun geniş kolludur. Yaka ve kol ağızlarında göğüs hizasına kadar ön kenarlarında oniki sıra birbirine paralel dikiş çizilmiş olup, cepsiz ve dikişsizdir.."* En makbulü siyah renklisidir; diğer renklerden yapılanları da vardır. Hırkanın önü elle kapatılır. *"Bektâşîlikte hırka, ayıpları örtmek, görmemek sembolüdor. Hırka-i Settâr,* **örtücü hırka** sözü bundan gelir. Hırka, gelmiş geçmiş gerçek erenlerin, velîlerin, azizlerin iç âlemini gönlünde bulan er'i örtmelidir: Onların mânnâsını yerine getirene giydirilmelidir. Eski yazmalarda Hırka'nın Allah tarafından Hz. Muhammed'e sunulduğu şeklinde bir lejand da vardır." hırka, *"Hazreti Muhammed'e Miraç'ta giydirilmişti. O da Ali'ye, Ali de Hasan-ı Basri'ye giydirmişti.."* Hırkanın gördüğü hizmet ve manâsı şöyle açıklanabilir: *"er nesneyi setretmek "örtmek", "dünyayı terk"* (yani dünyayı bırakıp başka âleme gitmenin başlangıcı, kapısı), *"hizmet", "tekbir", dîdar"* (görme), *"hakikat".*

(Mehmet Eröz. a.g.e. s: 22)

IŞIK TANRI VE ORUÇ

Kitablı dinlerden biri olan ulusçu Yahudilik dininde yer alan Kabalcı tarikatına mensup olanların odaklaşan temel görüşleri doğrultusunda var olan her şey sonsuz bir ışıktan, Allah'tan gelir. Allah ancak kendisinden çıkanlarla görüşenle anlaşabilir. Meydana çıkmamış görülmemiş Allah bilinememiş ve soyuttur. Tanrı düşüncedir. Düşünen olmazsa düşünce de olmaz.

"İnsan, Allah'ı yaratıp yeryüzüne indirendir. O olmasa insanı düşünecek kimse olmazdı. Gâz olmasa ışık olurmuydu? güneşi kim bilirdi ?" **(Bektaşilik, Alevilik nedir? B. Noyan s: 430)** Tanrı için insan nazdır, cilvedir, onunla oyun oynar Tanrı hep.

Tarikatta oruç nedir?.... Yalandan ve kötü laflar etmekten uzak durmaktır... Tarikatta zekat nedir?... Bencillikten uzaklaşmak, onu yok etmekten gelen fakr, fakrı fenadır... İnsan gövdesi yer ve göktür, bunun anlamı Muhammed Ali'dir. Baş yüceler yücesinin tahtıdır. Akıl Cebrail, fikir Azrail'dir. Nefes İsrafil'dir. Kan Mikail'dir. Söz Hakk'ın sözüdür. Dil Ali'nin zülfikarıdır. Kalp Hakk'ın evidir. **(J.K. Birge, The Bektashi Order of Dervishes s: 205-6)** Harflerde gizli, esrarli manalar arama Sahabiler döneminde başlamıştır. Hatta Hz. Ali'nin "Kuran Fatiha'dan, Fatiha Besmele'den, Besmele Ba harfinden ibarettir. Bense O Ba harfinin altındaki noktayım" sözü bu konuda çok ünlüdür. **(Yaşar Nuri Öztürk Tarih Boyunca Bektaşilik s: 162)** İnsan Tanrı'nın "ba" noktasıdır.

İnançlar arasındaki ayrılık salt adlardır, yoksa Tanrı her yerde ayni Tanrıdır. **(Dinler Tarihi Ansiklopedisi c :3 s : 670)** Tanrı kavram olarak vardır. Henüz bizzat somutlaşmamıştır. Sıkıntı buradan başlamaktadır.

Tanrı ancak ruhun en gizli köşelerindendir diyenler dış dünyayı kınamış oluyorlar; Tanrı ancak dış dünyada vardır diyenler ise doğru söylemiyorlar **(a. g. e. c : 3, s : 672)** "Tanrı yaratmak, üretmek için varoldu. Ölüm de bir türlü üretmektir. "

Tanrı bizleri yokluklar içinde kıvranalım diye yaratmadı. Gözlerimiz renklerle, kulağımız müzikle, damağımız tatlarla dolmalı **(a. g. e. c : 3 s : 672)**

Işığın gölgesinde kalmak insanı akıllandırmıştır. Işık sonsuzu kucaklama niyetidir. Bir atılım yağmurudur. Kötüye oruç ol ey insanoğlu, özün senden bunu istemektedir. Aktören kötülük üzerindeki köprüdür. Onun üzerinden geç, git sonsuz güzellikler ülkesine. Şiddetin içindeki Tanrı korkakları sevmez ama Tanrılığını da öldürür.

ÂŞIK BACI

Rumeli Türklerinden İzmir'de doğdu. Ailesinde ünlü müzisyenler var. Anne annesinin büyük dayısı Rumeli'li Âşık Koçu gibi.

Nevcivan İzmir Kız Lisesi'ni bitirdikten sonra, Ankara Üniversitesi Paleoantropoloji bölümünden mezun oldu. Ayrıca aynı fakültede İngiliz Dili ve Edebiyatı tahsil etti. Asıl adı Nevcihan Özmerih'tir.

Halen Ankara Radyosu kadrosunda Halk türküleri sanatçısı olan Nevcivan Özmerih, saz çalıp türkü okumakta ve âşık tarzı deyişler söylemektedir.

1969 Âşıklar Bayramı'nda Türkü dalında birinci olmuş ve Karacaoğlan ödülüne lâyık görülmüştür.

—1—

Bayrama yarenler görülüdü geldi,
Evliya, enbiya derildi geldi.
Bakara suresi belirdi geldi.
Sazımı koluma taktım da geldim.

Mevlâna arslanı kürütür gelir,
Bektâş Atkayayı yürütür gelir.
Yunus canı ete bürütür gelir.
Elime kınamı yaktım da geldim.

↓

Âşık olan leke katmaz şanına,
Bağlıdır yoluna hem erkânına.
Konya'da kurulan er meydanına,
Gökten şimşek gibi çaktım da geldim.

Nevciyan der bayramınız şen ola,
Hoş sedalar bizden geriye kala,
Âşık odur hasımından bac ala,
Göğsüme bayrağım taktım da geldim.

—2—

Hak yolunda kendim buldum bulalı,
Sinem yaşlı, gözlerim nem dolalı.
Öze dönüp kendi kendim soralı,
Ben beni kaybettim âlem içinde.

İnsanı pişiren çiledir çile.
doğru yolu evvel Allah'tan dile.
Hak affeder kâfir olsan da bile.
Yeter ki Mevlâ'na dön dem içinde.

↓

Bu meydanda satılmaz ustalar malı,
Arı döne döne yapıyor balı.
Damlanın içinde derya bulmalı.
Kâinat kuruldu adem içinde.

Bulunur eşyanın beyazı, alı.
Nevciyan der kesilmez Tuğba'nın dalı.
Gökler toplar sırrı zahir olalı
Yeter ki Mevlâ'na dön dem içinde.

HARF VE ATEŞ

Hurufilere göre başka bir şeyle birlikte olmaksızın olmayan bir şeye harf denir. İnsan yemek yemekle var olabildiği için insanda harftir. İnsandan başka bütün varlıklarda alt grub harftir. Harf noktadan türemiştir. Nokta hiçten. Hiçse bizden.

"Mahlukat (Varlıklar) urbandır, elbisedir. Harf elbisenin sahibidir. Her zaman bir elbise giyer eskirse bir başkasını giyer, eskirse bir başkasına giyer ve o otuz mutlak kelime daima diri olan Zûlcelal ve hüdavendla yezeldir" (Mir Aliyyul Ala- İstivaname- akt. Besim Atalay-Bektaşilik ve Edebiyat s : 54) Sonsuzda kimliğini arayan insanın seslenmesidir bu. İyi dinleyin, kitapların dışında yazılıdır bu.

"İsa... Tanrı ile insan arasındaki uçurumu yadsımış, Tanrı ile insan arasındaki o birliği, kendi iyi haberi olarak yaşatmıştı. Kendi ayrıcalığı olarak değil" (Friedrich Nietzsche-Deccal s 60) Aslında Alleviyat ve Hurifiliğe karşı olan Latifi yine bir Alevi Hurufi olan Temennayi'den inkarcı düşüncelerle söz ederken Seyyid Nesimi'yi över.

Aleviler, Anadoluda yeşermiş bu görüşlere, çeşitliliği barındırma potansiyeline sahip olan yapılarıyla sahip çıkmışlar özlerinde bu ve benzeri görüşleri özümsemişlerdir. Böylece Kalenderi, Haydari, Hurifi, Torlak, Şia, Bedreddünlü, Harbendelü ve diğerleri bu geniş yuva içinde erimiş, yola bozulma yerine sağlık, soluk renk getirmişlerdir. Bunlardan şair Temennaye Kayseri yakınlarında bir kalenderi derviş olup. insan ot gibi biter ve ot gibi yiter diyen inkarcılardandır. Hurifiliğe ve tenasühe (ruh göçüne) dair kitapları biriktirmiş, yanına epeyce zındık ve mulhid Allah'ın laneti üzerine olsun toplamıştı..Bütün haramları helal yada mubah bilirlerdi. Sultan Beyazıd devrinde bu muhalif grubun kimini kılıç suyu ile boğdular kimini de red ateşiyle yaktılar" (Latifi Teskiresi Haz. Doç. Dr. Mustafa İsen s : 462-3) Yürümesini bilmeyen hiç oturamaz. Koşan düşüneceğini düşünmesin.

Huruficilik kentlere hitap eden bir yolaktır. Onlara göre Harfler temel simgelerdir. Harfler sözcüklerin imamıdır. buna hafızların dilleri tanıktır. Yer gök harflerle döner. Harflerde ayrı ayrı milletleri oluşturmuştur. Aslında her yolak bir arayıştır. Her arayış yeni bir ışıktır, yeni bir soluktur.

Harfler milletlerden bir milletdir. Tanrının emirleri onları da amaçlar ve bundan sorumludurlar. Kendi tarihlerinden peygamberleri vardır. Onların adları da vardır ki bunu ancak bizim yolumuzda bulunan ve ileriyi gezebilenler anlar (Besim Atalay-Bektaşilik ve Edebiyat s: 68) Hepimiz hepimize tanığız. İletişim kapılarında bekleyen güvercinleriz. Varız, çok şükür yok olacağız. Yokuz, tanrı ile bir olduğumuz için yokuz. Bilinmezin Tanrısı bizim. bizim Tanrımız da gizlerindir. O'nu bunlara göre bulmaya çalışırsak çok iyi olur.

ZEKİ ONARAN

1940 yılında İstanbul'da doğdu. 1953 yılında Deniz Assubay okulunu, 1958 yılında da Dz. Mızıka okulunu bitirdi. Bando assubayı olarak, Deniz kuvvetlerinde, yirmi altı yıl hizmet ettikten sonra, emekli oldu. Şimdi serbest olarak çalışmaktadır. Babasının adı Mehmettir.

Zeki Onaran, bazı şiirlerinde Seyfi takma adını da kullanmaktadır. Şairliği yanında, bestekârlığı da vardır. Ut çalar. Şiir ve güfte üzerinde çalışmaları vardır.

Turgut Koca ile birlikte "Güldeste" adında Alevi-Bektaşi ezgilerini içeren bir müzik kitabı yayınlamışlardır.

—1—

Âriflerin tâcı sultânı sensin ↓
İmânına geldim Allah eyvallah
Tarikat sırrının menbaı sensin
İhsanına geldim Allah eyvallah

Aşk hanegâhında süreriz demin
Mecburu oldun sen kamu âlemin
Tarikat meftµâhı oldu hâtemin
Meydanına geldim Allah eyvallah

Ol Şâhı Merdân'ın sensin mazhârı
Evliyâullahın sensin ebrârı
Bütün âşıkların sensin ikrârı
Divanına geldim Allah eyvallah

Dem ü devranında gezer âşıklar
Erkânını sürer cümle sâdıklar
Nazarını bekler bağrı yanıklar
Dermanına geldim Allah eyvallah

Derviş Zeki dilde sensin senegâh
Nuri vechin oldu O'na kıblegâh
Zâtındır musallâ hem de secdegâh
Fermanına geldim Allah eyvallah

—2—

Kalû Belî dedik bezmi ezelde ↓
Erdik ol ezelin ikrâr sırrına
Ayân-ı Sâbite ve istidatla
Erdik tecellinin envar sırrına

Gönülde doğunca aşkı muhabbet
Mü'minin ikrarı dini Muhammed
Oldu ser çeşmesi Şâhı Velâyet
Erdik ol vahdetin didar sırrına

Hakk'dır zatı ile her şeyden ârı
Tecellisi oldu âlemin vârı
Bütün kâinatın o'dur mimârı
Erdik tecellinin mazhar sırrına

Dört kapı kırk makam hikmeti ile
Hünkâr Hacı Bektaş himmeti ile
Erkânı rehberi mürşidi ile
Erdik erenlerin ebrar sırrına

Derviş Zeki fakir gam ile keder
Korkuyu kuşkuyu derdi zevk eder
Akıl Muhammed'dir aşk Ali Hayder
Erdik ol vahdetin didar sırrına

Mazhar: *Belirlendiği yer.* —**Ebrâr:** *Özü sözü doğru olan.* —**Miftamlı:** *Anahtar.* —**Hâtem:** *Yüzük veya bir işin sonuncusu olan.* —**Senagâh:** *Öğütülen.* —**Musallâ :** *Namaz kılınacak yer.*—**Ayân-ı Sâbite:** *Bu varlıkların oluşumundan çok önce Tanrı katındaki ilmi.* "**İstidat:** *Yatkınlık, kabiliyet.* —**Ser çeşme:** *Suyun başı.* —**Vücûd:** *Varlık.* —**Hüsn:** *Güzellik.* —**Cemâl:** *Güzel yüz.*

—3—

Mühürlü ayakla peymançe ile
Özümüz gözümüz bir yönde bizim
Vücud–Hüsnü-Cemâl vahdet sırrıylâ
Özümüz gözümüz bir yönde bizim

Nefsimizi vurduk taşa toprağa
Yüzümüz çeirdik hüsn-i mutlağa
Selâmeti bulduk erdik ıtlağa
Özümüz gözümüz bir yönde bizim

Geçtik bu dünyadan hem de ukbâdan
Mâzi ve istikbâl hem de ferdâdan
Zevkettik tevhîdi sırrı Hüdâdan
Özümüz gözümüz bir yönde bizim

Gönülden atmışız havf ü recâyı
Dergâhına ettik biz ilticâyı
Mürşidi Kâmilde bulduk Mevlâyı
Özümüz gözümüz bir yönde bizim

Derviş Zeki gördü bunda alâmet
Mürşidinden alıp buldu selâmet
Aşk yolunda oldu ehl-i melâmet
Özümüz gözümüz bir yönde bizim

—**Peymançe:** *Kollarını çapraz olarak göğüste bağlamak, hürmet duruşu.* —**Vücût, hüsn, cemâl:** *Varlık, güzellik, güzel yüz.* —**Ukbâ:** *Ahret.* —**Ferdâ** *Ahret.* —**Ferdâ:** *Gelecek.* —**Itlak:** *Kayıtsızlık âlemi.* —**Havf ü recâ:** *Korku ve umûd.* —**İltica:** *Sığınma.* —**Moeâmet:** *Kınama.*

BİR DÜŞÜNCE

Gizin birliğinde seni arıyoruz. Kum saatinden akıp giden kum taneleri gibiyiz. Sana doğru akıyoruz. Yön yok. Her yön bir. Sana kavuşunca n'olacak bilemiyoruz. Tek bildiğimiz sana ulaşmak. Sulardan, yellerden, Işıktan daha hızlı giderek sana varacağız. Ey Tanrım söyle sen kimsin? Çıldıracağız. Delilik çırpıntıları içinde seni bekliyoruz. Musa gibi bizde bağırıyoruz:

—Lenterani deme, görün, biz seni gizliyelim.

ÂŞIK DURSUN

1937 yılında Erzincan'da doğdu. Dedesi Seyyit Ahmet, halk ozanıydı ve iyi saz çalardı. Amcası Seyyit Veli de halk ozanıydı. Babası da saz çalardı, şiiri seven bir kişiydi. Asıl adı Dursun Doğanay olan Aşık Dursun. İlkokulu bir köyde bitirdi. Ortaokulu ise dışardan imtihanlara girerek tamamladı. 17 yaşında şiir söylemeye başladı. Âşık Daimi gibi tanınmış halk ozanlarıyla uzun yıllar beraber oldu. Çaldı, söyledi, gezdi, topladı.

Çeşitli dernek ve senedikalarda çalışmıştır. Şantiye şefliği, inşaat kalfalığı, taşaronluk ve müteahhitlik yapmıştır. Ud ve saz yapımcılığında da ustalığı meşhurdur.

Aşk, tasavvuf ve memleket konularını işlemiştir. Akrostiş yazmayı da sever.

—1—

GEREK

Derviş olabilmek için,
Evvel aşkla pişmek gerek.
Rahmanına gelmek için
Vecd içinde coşmak gerek.

İnsan özü bence paktır,
Şerli işler orda yoktur.
Olgunluk dervişle haktır,
Layık olup taşmak gerek.

Aşk içinde derviş yüzer,
Dost dost diye gurbet gezer.
Ayrılığa etmez nazar,
Zamanları aşmak gerek.

Derviş gerçeklere yürür,
Uyar halka aşkı görür.
Rızasıyla hakka varır
Sevgiyle koşmak gerek.

Uyan **Dursun** sen de yürü,
Niyaz güzelliğin yeri.
Dervişim der ise biri,
Aşk yoluna düşmek gerek.

—2—

KORUYALIM ÇEVREMİZİ

Yaşamayı sevmek gerek
Koruyalım çevremizi.
Sevgilerle dolsun yürek
Koruyalım çevremizi.

Ormanları dolaşırsın
Yeşilliğe ulaşırsın.
Güzelliğe alışırsın
Koruyalım çevremizi.

Temiz suyu çok severiz
Kirlenmesin ırmak, deniz.
Kırlar, kentler olsun temiz
Koruyalım çevremizi.

Mikrop olur elbet tozda
Hayat olmaz siste, gazda.
Dursun der ki kışta, yazda
Koruyalım çevremizi.

—3—

YAZIYORUM

Ben şiiri bana göre, ↓
Duygulanıp yazıyorum.
Şiirlerde vardır töre,
Duygulanıp yazıyorum.

Başkasına şeklim uymaz,
Gönlüm güzellere doymaz.
Naziréyi şiir saymaz,
Duygulanıp yazıyorum.

Dursun, şiir içten gelir,
Usta olan bunu bilir.
Her yolcunun izi kalır,
Duygulanıp yazıyorum.

—4—

DERT İÇİNDE (Akrostiş)

Feyzi Hoca derdim çoktur, ↓
Ezilmişim dert içinde.
Yaşantımda huzur yoktur,
Zâr olmuşum dert içinde.

Olay oldu hayatımda,
Canım yandı rahatımda.
Ağladıkça feryadımda,
Yalnız kaldım dert içinde.

İnanırdım her insana.
Haksızlıklara oldu bana.
Açılırdım Haktan yana,
Lâl olmuşum dert içinde.

Ankara yurt oldu bana,
Sevgiler dert oldu bana.
Eziklik sert oldu bana,
Lâyıkmışım dert içinde.

Izdırabın sonu gelmez,
Canan haşin derdi bilmez.
Irak durur, yüzü gülmez,
Halk edildim dert içinde.

Ağır olur çile ferde,
Misal **Dursun**, ateş serde.
Lâkin gönül hep kederde,
Anılmışım fert içinde.

Ruhum her gün dert içinde.

—5—

SELDEN SELE ATTIN BENİ

Beni sevdalara salan, ↓
Halden hale attın beni.
Benim için Leyla olan,
Çölden çöle attın beni.

Yollar bozuk yare gitmez,
Sazım kırık teller ötmez.
Gözlerim yaş, derdim bitmez,
Gölden göle attın beni.

Hergün hayal kuruyorum,
Sevdan ile eriyorum.
Uçan kuştan soruyorum,
İlden ile attın beni.

Yağmur oldun, verdin sele,
Gün oldu ki kattın yele.
Dursun der ki düştün dile,
Selden sele attın beni

—6—

Hayatın sırrına aklın eremez
Aslını sorarsan kendini bilmek
Yürüyen devranı kimse yoramaz
Aslını ararsan kendini bilmek

↓ Aslında bilmektir kendi özünü
Kâinat içinde görüp izin
Ecelin gelmeden açıp gözünü
Nedinin sorarsan kendini bilmek

Tesadüf görürsün zaman süreyi
Irmaklar deryalar nice dereyi
Nizamın içinde bitmez zerreyi
Devranı sorarsan kendini bilmek

Dursun'um dolanıp zaman içinde
İmanla günahın türlü biçimde
Nizaın seninle sevab suçunda
Nedenin ararsan kendini bilmek

—7—

Devamlı sevgimdir doğru insana
Uyduğum insandır sevdiğim insan
Rahmanı yansıtır bir kez baksana
Sevdiğim insandır durağım insan

↓ Güzellik arayan insanda bulur
Allah'ın hikmeti sevgiden gelir
Namazım niyazım saygıda kalır
Anlayan insandır yorduğum insan

Utanır insanlar kötülük yapmaz
Nizamdan ayrılıp gerçekten sapmaz
Daimdir Tanrı'dan gayriye tapmaz
Okulum insandır övdüğüm insan

Yaşayan insanlar hepsi kardeşim
Aynıdır hayatta birdir uğraşım
Dünyayı titreten kavga barışın
Dursun'um insandır sorduğum insan.

Palhent Taşı: *"Palhenk, Farsça "Dizgin"* demektir. Dervişlerin gönüllerini Tanrı'ya bağlamalarının sembolüdür. Yantaşı anlamına da gelir. Eline, diline, beline (eteğine) temiz olmak gerektiğinin işareti sayılır. Kemer üzerine takılır. Teslim taşının biraz büyücek çapta olanıdır. Biraz solda taşınır. Merkez noktasında Neceftaşı veya değerli mücevherler yerleştirilmiş olanları vardır. (Değerlileri Hacı Bektaş müzesindedir).

ADEME TAPMA (MÜRDEMPERESTLİK)

Bu anlayış Bektaşiliğe Doğunun eski felsefesinden ve tasavvufun bir kolu sayılan Hurifilik ile girmiştir. İnsan bir harf ile tüm bilinmezlikleri açığa çıkaran yüce bir kitabdir.

Adem evrenin kaynağı ve varlığın özüdür. Hurufilere göre Tevrat, Zebur, İncil, Kuran, Çavırdan insan varlığın da yazılıdır... Hak, hakikat, Allah ve her şey Ademin varlığında gerçekleşir, İnsanın gövde, eklemleri, gözleri kaşları, özetle her öğesi avalim-i lahuttan (Tanrısal belirtilerden) bir evreni gösterir. Hurifilik'te Adem'in varoluşu Tanrı'nın kesin ve bütün gerçekliğidir. Eğer son harflerin ve işaretlerin çözümünü amaçlarsan gövden bir yazı tahtasıdır. İnsan Hakk'ın varlığının görüntüsü olduğu içindir ki melekler tarafından ona secde edilmiştir. Adem gerçek görünüştür, sıfattır şu halde varlık, Adem varlığıdır, yönelim Adem imiş, her şey adem imiş, Bütün güzellerin güzelliği senin güzelliğinin güneşinden bir zerredir. Her kim ki mukatta harflerin sırrına erişip belirtilerini kendi vücudunda görebilirse, kendi nefsini, özünü elde edebilir müttaki olur (Allah'tan korkan, ona sığınan). Ademe tapılmıştır. Adem mabuttur. Melekler tapımıştır. İnsanlar tapmıştır. Ademin varoluşu Tanrının kesin ve sütün gerçekliğidir.

Bildi sol kım âkıl ve dânâ imiş

Kaf'la Nun Adem ve Havva imiş

(Besim Atalay-Bektaşilik ve Edebiyat s: 70)

Çözümsüzlüktür aslında insanoğlunun istediği. Tanrı ile kucaklaşınca tüm evrenin sorunlarıyla kucaklaşacaktır. Harflerin içine saklanması bir tuzaktır, bir oyundur. Yoksa kendi yarattığı harflerle doyuma ulaşması düşünülemez. Ey bemni yaratan senin ve evrenin labirentlerine at beni. İnsanlıkla birlikte orada buluşayım, özüm varlığın gözüdür. Sen ancak benden görebiliyorsun. Bensiz bir hiçsin. Beni harflerin daracık kalıplarına attın. Orada kendimi arıyorum. Seni buluyorum. Bu nasıl iş?

MERZİFONLU AŞIK SELAMİ

Asıl adı Selameddin'dir. Merzifonludur. Alevi kökenli ve 20. yaşayan bir ozanımızdır.

Halk eyledi Hudâm beşer ↓
Tarikatım esna aşer
Kırk makama üçer beşer
Ulaşmakta hizmetim var

Viran olmuş bir obayım
Görünüşte çok kabayım
Muhibb-i Âl-i abâyım
Sevgide çok gayretim var

Dört kapudan geçti yolum
Fark eyledim sağım solum
Ben böyle bir ednâ kulum
Erenlere minnetim var

Bunlar için eğerim baş
Didemden dökerim kan yaş
Buğz edene atarım taş
Atmazsam ne kıymetim var

Selâmî eren berhayât
Yoksulluktan aldım murat
Bir kız sekiz oğlan evlât
Nüfusca çok servetim var

VAROLUŞTA BİRLİK (VAHDET-İ VÜCUD)

Tasavvufun asıl kaynağı Hind felsefesidir. Oradan bütün yeryüzüne yayılmıştır. Bu felsefe Hind'den Akad Sümer-Asur ve Keldan yoluyla İran, Turan, Çin ve Mısıra, oradan ise Finike ve eski Yunan'a değin gitmiş. Eski Yunan felsefesi kanalıyla İslam felsefesine girmiş, Hristiyan ve Yahudilik dinlerine anılan orta-doğu ülkelerinin düşünce ve felsefe sistemlerinden geçmiştir. Bu doğal sayılmalıdır. Doğu felsefesi İran, Turan, Çin ve Hind düşünce dünyalarını ifade için kullanılan bir terimdir. Arap aleminin de vahdet-i vucud felsefesi en son benimsenmiş, Araplar bu felsefeyi uzun süre sevmemişlerdir. Bu konuda yazılan kitaplar gerek Endülüste gerek Arabistanda pek tutunamamış, yazarları cezalandırılmış, şiddetli işkencelere uğratılmışlardır. İman Gazali'nin yapıtları Endülün din otoritelerince yasaklandı. Tasavvufa ve vahdet-ı Vucuda ilişkin yapıtlar İran ve Turan cezaevlerinde yazıldı ve oralarda da tutundu sevildi. tarikatlara sızdı Vahdet-i Vücud felsefesi yalnız dinsel alanda, felsefelik ortamda görülmekle kalmadı. Kimi yerlerde de birlik sağlamak, hükümet kurmak için politik arenada boy gösterdi. Özellikle Doğu Afrika'da, Arabistan'da siyasal amaçlarla ortaya çıktı. Türklerin eski dinlerinin başında gelen Şomanizim de tasavvuf düşüncesinin derin etkileri olduğu ilk bakışta hemen görülür.

Vahdet-i Vücud çoğu Vahdet-i Mevcut'la karıştırılır. Vahdet-i Vucud eski söyleyişiyle, mütenahim namütenahide fenasıdır, vucud ancak namütenahlüdür. Yani canlının kendini aşarak sonsuz alana yücelmesidir. Gerçek varlık sonsuzdur. Diğerlerinin tümü geçeci birer gölgedir. Tanrı bir tozdur, bir ruhtur. Doğa ve evren o tozun (Cehver) görüntüleridir. Her şey ondadır. Huma azasttır, dieu est tout'tur. Vahdet-i Mevcut ise; görünen herşeyin haktan ibaret olması inancıdır. Varlık ancak hakla vardır. Varlıklar haktır. Bunun için Vahdet-i Vucud felsefesi ile Vahdet-i Mevcud hep karıştırılır. Vahdet-i Vucuda göre, varlık bir kalıptır, hak onun ruhudur. Varlık ancak hakla vardır. Vahdet-i Mevcuda göre ise, Hak teala varlıktan ibarettir. Görünen ancak haktır.

"Ey hakkın vucudunu arayan adam kendine gel, Hakkı orada bulursun"

Öylemi? Ya kendimi Hakta bulmak istiyorsam o vakit ne olacak? Kendime dönmek istiyorum. Kendimden çıkıp gideli 15-20 milyar yıl geçmiş, gene dönüp kendime ulşacağım. İlk ize varacağım. Güneşi öpüyorum. Işıkları parmaklarımda dolalı, tüm evreni, sonsuzu yutmaya gidiyorum. Kara deliklere benzer, insan oğlunun küçük evrenindeki özü.

ÖKSÜZ ZEYNEB BACI

20. yüzyılda yaşayan Bektaşi kökenli kadın ozanlarımızdan biridir. Secaddin Suca tekkesine bağlı olup aynı köydendir. Gerçek kimliği, yaşam öyküsü, diğer şiirleri doğum ve ölüm tarihleri ile yerleri hakkında elimizde herhangi bir belge ve bilgi yoktur. Rahmetli M. Tevfik Oytan'ın Bektaşiliğin içyüzü adlı kitabından aldığımız bir şiirini sunuyoruz.

Mah-ı Muharremde derd-i hicranda
Şah İmam Hüseyin, Ali'yi gördüm
Ağlar idim ah u zar ile gamda
Şah İmam Hüseyin, Ali'yi gördüm

Erenlerin nazargâhı önünde
Arzum kaldı cemalinin nurunda
Medet mürvet dedim durdum darında
Şah İmam Hüseyin, Ali'yi gördüm

Yeşil ammamesin sarmış başına
Ay gibi parladı alnım döşüne
Kimse akıl erdiremez işine
Şah İmam Hüseyin, Ali'yi gördüm

Aman mürvet dedim tuttum destini
Sıtkı ile isteyen bulur dostunu
Ağlarken şad etti Zeynep miskini
Şah İmam Hüseyin, Ali'yi gördüm

BİR DÜŞÜNCE

"Kimi arıyorsun ey yolcu!. Yolu arama bitti. Hanı arama o yıkıldı. Hancı mı?... Nerede o? gerçeklerin gözündeki tozu sil. Aynanın öbür tarafına uç. Arıların türküsünü dervişlerim alıp gitti. Tanrı konuğumuz" tasavvuf kendi alanında böyle anlamlara varır ancak düşünmekten yorumlamaz, yeniden aramaya başlar, sonsuzda sonsuzluğu arar, ölümsüzlüğün peşine düşer, arkasından ölümün geldiğini bile bile durmaz koşar.

İLGİLİ KAVRAMLAR

1 - **Baba:** Mürşid. Bir Baba'nın (mürşidin) tennure, haydariye ve hırkanın yanısıra Babalık giysileri içinde, giysilerinin sembolize ettiği ikincil anlamları değerlendirerek, tarikatsal bütün donanımlara sahip olduğu belirtilmektedir

2 - **Tac:** Aynı zamanda İslam dinini simgeler.

3 - **Kemer:** Belindeki kemer Hz. İbrahim'i (İbrahim Peygamber'i) temsil eder.

VAHDET - İ VÜCUD AŞAMALARI

Vahdet - i Vücud felsefesi bir tevhid (birlik) içerir. İslamî tarikatlarda bu felsefe yani Vahdet - i Vucud bir amaçtır. Araç degildir. Her izleyici ona doğru yürür. Sır ve nokta-ı cem-ul cem olmak, ancak bu amaca uluşmakla gerçekleşir. Vahdet - i Vücud muritlere birden telkin edilmez. Yavaş yavaş sunulur. Müridin yeteneğine göre sindire sindire özümletilir. Sağlıklı biçimde verilir. Tinsel durumların en üst düzeyinde, doruklarda tadılmasına çalışılır. Çileler, seyr - i sülükler, semahlar, erkanlar, esmalar, esrümeler, evradlar (dualar), izlenecek her türlü disiplin hep vahdet - i Vucuda kavuşmak içindir. Bütün yapılanlar müridi concentre halinde tutmayı sağlamaya yöneliktir. Yol izleyicisi Vahdet - i Vücuda varabilmek için bazı aşamalardan, devrelerden geçer. Bunları üç aşama (devre) şeklinde sınıflayabiliriz.

Birinci aşama (devre) : Kendini aşmadır (nefi). Bu kanıtlama (isbat) devresidir. Bu evre avamın (halkın) birleştirilmesi, birliginin sağlanması şeklinde tanımlanabilir. Yani tevhid aşamasıdır. La İlahe İllallah devresidir.

İkinci aşama (devre) Niteliklerin kanıtlanması aşamasıdır (isbat ı mihas). Özelliklerin birleştirilmesidir. Duanın ard arda okunmasıdır (Allahu) tesbiti evradıdır.

Üçüncü aşama (devre) : Mutlak, kesin ve bütünleşme evresidir. (Fen'a Fi Allah). Bu bütünleşmenin, Tanrı'yla bir olmanın en üst derecesidir. Burada, artık yol izleyici, daha dogrusu aşık yoktur, Hak vardır. Hind din ve felsefesinin Nirvana inancı, kendini bu aşamada gerçekleştirir. Sonsuz mutluluk, ışıklaşma bu aşamada tamamlanmıştır. Yol izleyicisinin yetenekleri birinci ve ikinci aşamalarda bırakılır, ona daha başka şeylerden söz edilmez, başka dersler verilmez. Yüzeysel tapınmalarla (ibadetlerle) meşgul edilir. O, artık düşlerle, huylarla ve kıyametle uğraşır. Yaşamı böyle geçer. Yetenekli yol izleyicileri bu aşamaları sırasıyla geçerler. Daha zeki yol izleyicileri bu aşamaları, devreleri hızla aşar, istenilen noktalara varırlar. Vahdet-ı Vücud'cular evrensel varlık dışında ayrı bir Tanrı kabul etmezler. Onlar Tanrı'yı evrende, eşyada ve insanda görürler. Bütün varlık O'nun suretidir. Bazı dizelerde bu durum Tanrı'nın söyleyişiyle şöyle sunulur:

Ben aynaya baktım, bu kendi güzelliğimin yansımasıdır. Ben her iki dünyada hakikatı gösteririm.Büyük denizler benim kutlu taşmamdan bir damladır. Yeryüzüne yayılan nur benim nurumdan bir ışıktır. İnsanlığı ölmekten kurtaran ab-ı hayat benim havuzundan bir katredir. Benim güzelliğim her aynada başka bir güzellik gösterir. Her zerre bir başka yüz sunar. Egemen olan benim. Her şey benim yansımamdır. Derinliğime hepinizi aldım. Aynam cemalimdir. Gördükleriniz de benim. Bakanda bakılan da aynada benim.

MÜNİRE BACI

Gerçek kimliği, yaşam öyküsü, şiirleri doğum ve ölüm tarihleri hakkında yeterli bilgi yok. Ancak Tevfik Oktay'ın kitabında verdiği bilgilere göre Münire Bacı İstanbulludur. Bektaşi kökenli kadın ozanlarımızdan biridir. 20. yüzyılda yaşadığı şiirlerinden anlaşılmaktadır. Bir şiirini sunuyoruz.

Erkân ile zindeyim
Zahidlere handeyim
Boynu bağlı bendeyim
Hayderiyem Hayderi

Mürşidim nefes eden
Rehberim himmet eden
Korkum yoktur kimseden
Hayderiyem Hayderi

Erkan ile yürürüm
Yol ehlinin kuluyum
Ben bir erin oğluyum
Hayderiyem Hayderi

Oda düştüm yanmazam
Çerağ oldum sönmezem
Ben bu yoldan dönmezem
Hayderiyem Hayderi

Doğdum iki anadan
Mürşidim imdad eden
Kimdir beni dahleden
Hayderiyem Hayderi

Münire Şahın kulu
Bende-i Kızıl Deli
Gönlüm aşk ile dolu
Hayderiyem Hayderi

DİNLER BİRLİĞİ

Tasavvuf "dinlerin birliği" inancını, islamda "tevhid" inancından ve vahdet-i vucud anlayışını geliştirerek vardığı "vahdet-i mevcud" inancında bulmuştur. Bu nedenle her yaratılmışta yaratanı gören tasavvuf ehli 72 millete bir gözle bakmıştır. Hiçkimseyi ve hiçbir topluluğu zahirdeki (dış anlamdaki) ibadet ve uygulama farkları yüzünden ayrı görmeye yönelmemiştir. Bâtındaki inanışın aynı olduğundan hareketle, tüm uygulamalara hoşgörüyle yaklaşır. İkilikleri aradan kaldırmaya çalışmıştır. Bu yüzden Anadolu'da halk arasında İslamiyet yaygın olarak Tasavvufla yaşamış onunla olgunlaşmıştır. Anadolu'da yeşeren Türk Tasavvufunda her toplum her insan, özgürlük bulmuş, eşitlik bulmuş, uzlaşma bulmuştur. Bu yüzden tasavvuf Anadolu'da demokrasinin temel kavramlarının arayışlarına yanıt olmuştur, bu gereksinmeden kuvvet almıştır diyebiliriz.

TAKİYYE (SAKLAMA) KAVRAMI

Takiyye sözcağü Arapca kökenlidir. Sakınma, mensup oldugu mezhebi tarikatı gizleme anlamlarına gelir. Aslında bu konu Anadolu Alevi - Bektaşiliğinin temel kurumlarından biri sayılmalıdır. Bu yolağa yapılan baskıların bir göstergesidir. Yani İslam heterodoksisindeki en önemli sorunlardan biridir. Gündelik yaşamda, (gördüğün gibi olma, olduğun gibi görünme) tümcesi kapsamında degerlendirilmiş, bu haliyle ele alınmış, incelenmiştir. Kaynak olarakta Bakara Suresinin 195. ayeti gösterilir. Bu ayette "kendinizi kendi elinizle tehlikeye atmayınız" denilmektedir. Ancak, takiyye sorunu tek yanlı degerlendilecek bir konu sayılmamalıdır. Toplumda baskıyı, salt eğemenliği, devlet gücünü, yasa kuvvetini temsil eden ortodoks inançlar karşısına dikilenler zamanı, yeri geldiğinde koşullara göre gizlenme, saklanma gereksinimi duyacak ve bunu da gerekli ve zorunlu sayacaklardır. Gizlenme uygulaması, baskı ortamında can simidi şeklinde ortaya çıkarak meşruiyet kazanacaktır. Aslında gizlenme de, tehlike de görecel kavramlardir. Kişiye, ortama ve zamana göre değişik durumlar arzederler. Tarihte Zeyd, takiyye kavramına karşı çıkar. "İman gereginin ve koşullara bakılmaksızın" hemen yerine getirilmesini savunur. İmam Caferi Sadık ise "koşulların göz önüne alınmasını" aklın, sağduyunun öne geçmesini savunur. Koşulların değerlendirilmesi, tehlikenin ve gizlenmenin içerik, kapsam ve boyutları ile yoğunluğunu ortaya çıkarır. Bu tartışma giderek aklınmı, imanın mı önce geldiği sorularını göndeme taşır. İmam Cafer bu ikilemi reddeder. İmanın belirli koşullarda. belirli ölçülerde gizlenerek korunabileceğini savunur. Ancak belirli koşullar ve belirli olgular nedir sorunusa verilen yanıtlar bu tartışmanın kesilmediğini gösterir. Yanlış değerlendirmeler toplu kıyımları getirmiştir. İnançların sürekli gizlenmesi ise onların yok olmasına neden olmuştur. Ayrıca yanlış anlamaların çoğalması gizlenme yoluyla daha hızlanmıştır. Bu yol kasıtlı kötüleyen yorumların, iftiraların çoğalmasına da kaynaklık etmiştir.

Kendini gizledin. Ama niçin gizledin? Korktuğun için mi? Oyun mu oynuyoruz. Körebe oyunu mu ? Açığa çıkta, kucaklaşalım. Tanışalım ey görülmeyen.

HAYDAR KAYA

1942'de Erzincan'a bağlı Çayırlı İlçesinin Saygılı (Mıadın) köyünde doğdu. İlköğrenimi köyünde, orta öğretimini Aydın ve Erzincan lisesinde tamamladı. Babası ölünce yüksek öğrenime gidemedi. Önce işçilik, daha sonra kütüphane memurluğu yaptı. Alevilik, Bektaşilik üzerine sürekli araştırma ve incelemelere başladı. Milli eğitim Müdürlüğünde Özlük işleri şefi olarak çalıştığı Aydından Manisa'ya atandı. Orada İç İşleri Bakanlığı hizmetine girdi, Vali Özel kalem müdürlüğü dahil çeşitli hizmetlerde çalıştı. 1982 yılında kendi isteğiyle emekli oldu. Halen Manisada oturmaktadır. Çalışmalarını Bektaşi İlmihalı, Musahiplik, Kurban, Kevser ve Ehlibeyt, Alevilik-Bektaşilik Erkanı, Evradı ve Edebiyatı (1993) adları altında yayınladı. Seyyid Ali Sultan Velayetnamesi, Cenabı İmam Ali Mevludu, Hamza Baba, Kerbela gerdeği ve sorularda Alevilik isimli yapıtları yayın aşamasındadır.

—1—

Gönlümün evinde sırr-ı ağyarla ↓
Tahta oturmaya o sultan geldi
Elst-Bezminde verilen ikrarla
Divanda durmaya muhibban geldi

Kalbi bozuk olan girmez bu eve
Iyd-i aşka kurban edilmez deve
Uğrunda canını hem seve seve
Aşk ile vermeye çok kurban geldi

Ezelden teslimiz, olmuşuz razı
Aşığa lütuftur maşuğun nazı
Hal niyeti ile iste Hicazı
Aşk hacılarına bak ferman geldi

Haydar adaleti dışta arama
Er olan elini sunmaz harama
Düşmanın açtığı onmaz yarama
Tabibler şahından hak derman geldi.

—2—

Ehl-i aşka oldu çağrı ↓
Duyan meydanda meydanda
Açık başı yanık bağrı
Uryan meydanda meydanda

Ehl-i aşka çık sefere
Duyan meydanda meydanda
Açık başı yanık bağrı
Uyan meydanda meydanda

Tarikatın ahengine
Marifetin mihengine
Hakikatın ak rengine
Boyan meydanda meydanda

Hayaller gönül devletinde
Sır gizlidir hikmetinde
Ulu Pir'in hizmetinde
Duran meydanda meydanda

—3—

Hey erenler kalkın girin semah'a
Hakkı sevenlere bac'dır bu semah
Kavuşmak istersen yüce Allah'a
Müminlere gelen miraçdır semah

Aşikâr semahta sırr–ı men aref
Kâbeyi kavseyni yol eder Refref
Peygamber'in sıdreye verdiği şeref
Muhammed-Ali'de sıraçdır semah.

↓ Kırkların yanına varınca Resul
Dediler "Semah et bizde bu usul"
Ancak böyle olur Mevlâ'ya vusûl
Kırkların güttüğü sırrı-ı haçtır semah.

Birinci makam mescid-i Aksâ
İkinci makamı sidre-i münteha
Kâbe-ı kavseyn makam- Evednâ
Aşıklara ihtiyaçtır bu semah.

Vahdet sırrın bilmez Hakkı bilmeyen
Münkir, münafıktır cem'e gelmeyen
Şeytanı özünden silip kovmayan
İkrarsıza kızgın saçtır bu semah.

ÂŞIK EMİNÎ

Sazıyla sözüyle güzel şiirler söyleyen, türküler yakan Âşık Eminî 1943 yılında Tokat'ın Zile ilçesine bağlı Hatippınarı köyü'nde doğdu. İlkokul mezunu olup, evli ve dört çocuk babasıdır. Halen Hacettepe Üniversitesi Merkez Öğrenci Yurdu'nda görev yapmaktadır. Asıl adı Emin Düştü'dür.

TBMM'nin düzenlediği "Egemenlik Milletindir" âşıklar şölenine, yurdun çeşitli yörelerinde yapılan yarışma ve toplantılara katılan Âşık Eminî, sayısız ödüller kazanmıştır. Duru, öztürkçe dolu, akıcı bir söyleyişi vardır.

Şiirleri çeşitli dergi ve gazetelerde yayımlanmıştır. Atatürk'ün Türkiyesi adlı bir şiir kitabı ile dört plâk ve iki kaseti bulunmaktadır. Coşkuludur. Akıllıdır.

Kültür Bakanlığının Halk Şairleri arasında açtığı yarışmada Gönül Deryası adlı eseri, yayınlanmaya uygun görülen on eser arasında yer almıştır.

—1—

ÇÜRÜDÜM GİTTİM

Yıktın viran ettin garip gönlümü,
Ben kendi kendimi sürüdüm gittim.
Yoldun yaprağımı, kırdın dalımı,
Yine de menzile yürüdüm gittim.

Kimisini zengin ettin sel gibi,
Kimisini güzel ettin gül gibi.
Kimisini fakir ettin çul gibi,
Bende hasır gibi çürüdüm gittim

Bunca doğanları hani, n'eyledin,
Cümlesiyle böyle gönül eyledin.
Beni de yağmursuz bulut eyledin,
Hayalet dağını bürüdüm gittim.

Kesildi takatım, gel ölüm yanaş,
Kalmadı mecalim gerekse telaş.
Ben bir kar misali sen de bir güneş,
İşte ılgıt ılgıt eridim gittim.

Eminî'yim geldim geçtim bu handan,
Ümitsiz bedenden ne fayda candan.
Hayat denen şu âlem-i cihandan,
Kim ne derse desin farıdım gittim

Vıran: *Yıkık* — **Sürüdüm:** *Taşıdım, götürdüm* — **Hasır:** *Sazlar dokunan bir yaygı* — **Hayalet dağı:** *Sanal bir düş dağı* — **Alem-içi han:** *Dünya, yaşanan evren* — **Farıdım:** *Usandım, yıldım.*

—2—

KÜTÜPHANEYİM

Yaza yaza usanmadım dertleri,
Bu benim görevim katiphaneyim.
Boş yerim kalmadı raflarım doldu,
Bilene gezici kütüphaneyim.

Ömür boyu bülbül gibi şakıdım,
Sevgi deryasında ipek dokudum.
Canlı cansız kitapları okudum,
Gören gözlülere hatiphaneyim.

Gündüzlere sardım tüm geceleri,
Sevgiyle yoğurdum bu heceleri,
Enginden seyrettim tüm yüceleri,
Aynaya bakışta ediphaneyim.

Eminî'yim pişiririm sözümü,
Aşkın gözlerine diktim gözümü.
Cananıma teslim ettim özümü,
Gerçek aşk ehline kütüphaneyim.

—3—

BİRSİN İLÂHİ

Kün deyüp var eden cümle cihanı,
Kurulan sen, kurduran sen, kuran sen.
Zahiri batında koca dünyada,
Görünen sen, gösteren sen, gören sen.

Tüm eşyada varsın ararlar neyi?
Erenler hu deyip çekenler meyi.
Her şey seni sorar sen de herşeyi,
Sorulan seni, sorduran sen, soran sen.

Kıvılcımın dört köşeye saçarsın,
Cilve ya bu, sen hep senden kaçarsın.
Has bahçede gül oluben açarsın,
Derilen sen, derdiren sen, deren sen.

Bazen aşkın ile can yaralarsın,
Bazen yazar çizer ne karalarsın.
Bazen türlü türlü dert sıralarsın.
Sarılan sen, sardıran sen, saran sen.

Bazen sahralarda koşup yorulan,
Bazen boz bulanık bazen durulan.
Bezan gönüllerde bendi yarılan,
Yarılan sen, yardıran sen, yaran sen.

Biz senin parçanız senden gelen var,
Sen birsin ya, bölük bölük bölen var.
Her şey sensin, sen herşeysin, bilen var,
Bilinen sen, bildiren sen, alan sen.

Ne haldeyim bilmiyorum beterim,
Ateşimsin, dumanımsın tüterim.
Senden geldim yine sana giderim,
Alınan sen, aldıran sen, alan sen.

Vahdet-i vücut ol girme eleme,
Makamı münevver gelmez kaleme.
Bir varlığı onsekiz bin âleme,
Bölünen sen, böldüren sen, bölen sen.

Ben de attım artık namusu, arı,
Hak ile hak olmak er kişi kârı.
Batınımda biri verdi bu sırrı,
Bilinen sen, bildiren sen, bilen sen.

Dolaşırlar sahrasında, çölünde,
Kimisi boğulur aşkın gölünde.
Seni seven âşıkların telinde,
Çalınan sen, çaldıran sen, çalan sen.

Eminî'yim âşık olan dem vurur,
Cihanı künfekün eyler tüm kurur.
Onsekiz bin alem direksiz durur,
Durulan sen, durduran sen, duran sen.

—4—

SIR İÇİNDE

Beş duyunun ötesini,
Araştırdım sır içinde.
Gerçek adem çarşı pazar,
Ne ararsan var içinde.

Yedi iklim binbir köşe,
Çaldı beni taştan taşa.
Girdim ateşten ateşe,
İbrahim'im nar içinde

Cehalet düşürür bitap,
Canlıyım ederim hitap.
Her insan bir canlı kitap,
İlm-i hikmet şar içinde.

Eminî'yim gördüm nişan,
Ayılmaz sevdana düşen.
Güller kalmış perperişan,
Bülbül ağlar zar içinde.

—5—

GEL HA GEL

Sevdiğim aşkınla yandım tutuştum.
Hasretin bağrımı yaktı ha gel gel.
Hayli zaman oldu ayrı düşeli,
Ayrılık canıma yetti ha gel gel.

Hoyrat girdi aramıza set oldu,
Gönül bağı baykuşlara yurt olu.
Şu ayrılık yüreğime dert oldu.
Günden güne derdim arttı ha gel gel.

Çağırdım çağırdım duyan olmadı,
Namerdin okları sinemi deldi.
Bağrıma hançeri saplandı kaldı,
Şu dünyamı zindan etti ha gel gel.

Baykuş öter şu ömrümün dağında,
Bülbül ötmez oldu gönül bağında.
Eminî kendini gençlik çağında,
Senin aşkın ile sattı ha gel gel.

—6—

DELİ GÖNÜL

İşte dünya malı dünyada kalır,
Şu dünyanın sonu boş deli gönül.
Kesildi takatım gücüm kalmadı,
Oldu kara bağrım taş deli gönül.

Felek pençersin sineme taktı,
Zehirli okunu beynime çaktı.
Gizli gizli kanım içime aktı,
Aktı gözlerimden yaş deli gönül.

Bazen aşka gelip aşktan doğardın,
Bazen bulut olur göğe ağardın.
Bazen yağmur olup yere yağardın,
İster çağla ister taş deli gönül.

Eminî'yim siyah saçım kalmadı,
Şekiller değişti biçim kalmadı.
Artık dayanacak gücüm kalmadı,
Yenildin hayata tuş deli gönül.

—7—

YUNUS EMRE'M

Mevlâ'nın aşkıyla kaynayıp coşan
Selleri olsaydım Yunus Emre'nin.
Âşık olup maşukuna kavuşan,
Yolları olsaydım Yunus Emre'nin.

Bektaşi Veli'ye niyazbend olan,
Pirin dergâhından himmetin alan.
Tapduk Emre kapısında yalvaran,
Dilleri olsaydım Yunus Emre'nin.

Nice erenlerle eylemiş ülfet,
Gönlünde var etmiş ol kutbi kudret.
Kendisi dünyadır gönül bir cennet,
Alları olsaydım Yunus Emre'nin.

Zahir batın alemini okuyan,
İlim tezgâhında ipek dokuyan.
Asırlardır bülbül gibi şakıyan,
Gülleri olsaydım Yunus Emre'nin.

Tasavvufu tamam etmiş bitirmiş,
Arif-i kâmilden haber getirmiş.
Aşkın sahrasında varmış oturmuş,
Çölleri olsaydım Yunus Emre'nin.

Ululara ikrar vermiş bağlanmış,
Aşk oduna sinesinden dağlanmış..
İlim çiçeğine konmuş eğlenmiş,
Balları olsaydım Yunus Emre'nin.

Eminî'yim binbir türlü hal olmuş,
Gece olmuş gündüz olmuş çöl olmuş.
Bulut olmuş yağmur olmuş sel olmuş,
Gölleri olsaydım Yunus Emre'nin.

Maşuk: *Canan* — **Niyazbend:** *Bağlı* — **Himmet:** *Emek, ermiş kimsenin etkisi* — **Ülfet:** *Görüşme, konuşma* — **Kutbî kudret:** *Kudretin kutbu, kutbun gücü* — **Zahir:** *Dış* — **Batın:** *İç* — **Kün:** *Ol* — **Hatiphane:** *Söyleyen, konuşan ev* — **Münevver:** *Aydın* — **Şakıyan:** *Öten.*

ALİ KIZILTUĞ

1942 yılında Sivas'ın Divriği ilçesine bağlı Mursal köyünde doğdu. Halen Ankara'da oturmaktadır. Sazla, sözle, şiirle içli dışlıdır. Çok güzel sesi vardır. Saz çalar, türkü çağırır radyolarda, sahnelerde manzum mizahî monoloğlar söyler. Şiirlerini kendi yaptığı ezgilerle okur. Ezgilerinde ve şiirlerinde sosyal içerikli mizahî bir hava mevcuttur. Bir şiirini sunuyoruz.

Sen gittin gideli deliye döndüm
Her gün gözyaşımı dökerim Ali
"Ana - bacı - kardeş bilmez" diyorlar
Duydukça içimi çekerim Ali

Senin sevenlerin yaralı dertli
Şu elin zalimi bizden kıymetli
Keramet sahibiydin, güçlü, kuvvetli
Yoksa bir kul idin öldün mü Ali

Zalimin zulmü bizi yakarsa
Biz ağladık karşımızda bakarsa
Ahirette elimiz boşa çıkarsa
Tutar zülfikârı kırarım Ali

Zalim yazdı katlimize fermanı
Tütüyor başımda derdin dumanı
Geleceksen tez gel tam da zamanı
Yoksa ikrarımdan dönerim Ali

Kızıltuğ' um Pir'e gönül bağladım
Yıllar var ki için için ağladım
Can boğaza geldi küstüm söyledim
Yine senden özür dilerim Ali

İMAM CAFERİ SADIK'TAN SEÇMELER

Kardeşinin sana karşı gerçek olup olmadığını anlamak istersen onu kızdır. Sevgisinde sabit olur, yine seni severse kardeşindir; aksi halde değildir. Kardeşini üç kez kızdırmadıkça kardeş sayma.

- Bir kalbi, inancından çevirmek, dağları yerinden kaldırmak kadar güçtür.

- Gücü kuvveti olanların öç almaları ne çirkin şeydir.

- Bir tek bilgin bin ibadet edenden, bin zahitten ve bin uğraşandan üstündür.

- Her şeyin zekâtı vardır. Bilginin zekâtı da belletmektir.

- Kardeşlerimin en sevgilisi, bana ayıplarımı bildirendir.

- İnsanlar tarağın dişleri gibi eşittir. İnsan eşi ile dostu ile çoğalır. Kendisine istediğini sana da istemeyen kişi ile görüşüp konuşmakta hayır yok.

- Dört şey vardır ki, azı da çoktur : Ateş, düşmanlık, yoksulluk, hastalık.

- Vefa, dünkü gün gibi geçti gitti . İnsanlar hileye, düzene düştü - Aralarında temiz yürekli, birbirini sever görünüyorlar; ama yürekleri akreplerle dopdolu.

- Akıl yeryüzünde cenabı Allah'ın mizanıdır. Akıldan güzel şey yoktur. Her iyi şeyi emreden akıldır. Akıl dört nurdan: Ay, Güneş, Sidretülmünteha, Arşıala nurundan yaratılmıştır. Bu itibarladır ki kalbe ferahlık verir. Akıl aya, ilim yıldıza, mağrifet güneşe benzer.

(İmam Cafer Buyruğu Sh: 320)

KUL SEMAÎ

Asıl adı Muharrem Oylum olan Âşık Kul Semaî, 1931 yılında Tokat'ın Turhal İlçesi'ne bağlı Ayranpınarı (Vazanya) köyünde doğdu. Babası aynı köyden Ethem Çavuş, Annesi Saliç hanım'dır. Ataları Hacı Bektaş Veli'nin halifesi Bostankollu Hasan soyundan gelmedir. Saz çalmayı öğrendi. Reyhani ile Çobanoğlu'na karşı "Leb Değmez" yarışma dalında birinci olmuş, 1971'de türkü dalında birinci, 1972'de Hacı Bektaş Veli anma töreninde okuduğu şiirle yine birinci olmuştur.

Soyca ve inanışca Bektaşiliğe bağlıdır. İlk şiirlerini aşk, din, tasavvuf, tarikat konularında söylemiş, 1962yılında köyden kente (Turhal' a) taşındıktan sonra yaşamıyla ilgili yergi ve taşlamalar ağırlık kazanmıştır. Geldim Erenler (1973) adlı bir şiir kitabı vardır.

Küçük yaşta şiirler söylemeye başladı. 18 yaşında cura çalmayı öğrendi ve hocası Ali Rıza efendi'den dersler aldı. Daha sonra sazı, ile sözü ile çevresinde tanındı ve halk ozanı oldu.

1970' de ilk kez Konya Âşıklar Bayramı'na katıldı. Ertesi yıl atışma, dudak değmez, Şiir, muamma, türkü (vb.) gibi bütün dallarda yarışabilecek güce erişmiş ve tam bir âşık olmuştu. Âşıklar Bayramı'na aralıksız katılan Semâî birçok ödül kazanmıştır.

Kul Semaî, kendisi gibi Âşık olan Nevruza bacı ile evlenmiş ve bu evlilikten 6 çocukları dünyaya gelmiştir. Halen köyünde çiftçilik yapmaktadır. **(Fevzi Halıcı)**

—1—

SIR BAŞKA

Kişinin sırrını sorayım dersen,
Soruş başka, sorgu başka, sır başka.
Sırrın hazinesin göreyim dersen,
Gören başka, gözlü başka, kör başka.

Devri daim eden, senden sanadır,
İnsan ümmül-Kur'an insan dünyadır.
Kişi kevnü mekân arşu semadır,
Sema başka, turap başka, yer başka.

Semâî'yim sema insanın başı
Kendini fehmedip bilse bir kişi,
Kişinin değeri kendi görüşü,
Görüş başka, varış başka, er başka.

—2—

MERHABA

Gönlümün tahtında mahitap olan,
Dürrü gevher kerem kani merhaba.
Gâhi doğup gâhi sırda bulunan,
Dürrü gevher kerem kani merhaba

Vücudum şehrinin mabudu sensin,
Gümanım yok, dinim hem imanımsın.
Canımın içinde candan canımsın,
Dürrü gevher kerem kani merhaba

İsmini andıkça şaz olur gönlüm,
Lafeta sûresin hikmetten buldum.
Hakine yüz sürdüm şazuman oldum,
Dürrü gevher kerem kani merhaba

Her zamanın imamısın, Ali'sin,
Matihap bir nursun Bektaş Veli'sin.
Semâî'nin yeşil elli pirisin,
Dürrü gevher kerem kani merhaba

—3—

Evlad-ı Resul'e beli demeyen
Ibadet evine boş gelir gider
Hakikatin küntü kenzin bilmeyen
Bir hayal peşinde düş gelir gider

Hakikatin esrarını bilmeyen
Erbab-ı Kamilden dersin almayan
Gönlü engin olup türab olmayan
Bir gıda vermeyen taş gelir gider

Mürşid bir deryadır körlere nihan
Nefsini öldüren olur pehlivan
Anka yükseklerde uçarsa her an
Aslı didar görmez kuş gelir gider

Kırklar mecliside engür ezenler
Seni takip eder sırda gezenler
Sürü sahibi sütsüzlerden bezenler
Sürüdesüt olsa na coş gelir gider

Kul Semaî'm yeter sözü uzatma
Sarrafı bulmadan mücevher satma
Hak aldanmaz sakın kendin aldatma
Bu meydanda nice baş gelir gider

—4—

Salınıp naz eden dilber
Çok naz etme dayanamam
Yanlış yola gitme dön gel
Yalancıya inanamam

Hani söz vermiştin bana
Yemin etmiştin yalana
İşin gücün hep plana
Boyan siyah boyanamam

Yalancıya yuh çekerim
Bâde doldursan dökerim
Konuşsan bıyık bükerim
Çok uyurum uyanamam.

Zamanede açık farşa
Örtün dersem çivlik arşa
Şeytansın Allah'ın başka
Ölmeyince soyunamam

Güzelliğin senin olsun
Yası matem benim olsun
Semaî'yim çilem dolsun
Ben yad yare sanlamam

—5—

Gece gündüz sana yar diye diye
Yüreğimde fer kalmadı insafsız
Güzel seni sevmek kâr diye diye
Varlığımda var kalmadı insafsız

↓ Küskün müdür yârin şirin dilleri
Açmaz gerdan yaylasının gülleri
Varlığını sürdü aşkın selleri
Bağım bahçem bâr kalmadı insafsız

Kul Semaî'm bu can cânâna koştu
Kerem gibi bu vücudum tutuştu
Bir of attım karşı dağlara düştü.
Dağ başında kar kalmadı insafsız

Mahitap : *Güneş yüzlü* — **Dürrü** : *İnci* — **Mabud** : *Tapınç* — **Türab** : *Toprak* — **Nihan** : *Gizli* — **Şazuman** : *Mutlu* — **Didar** : *Güzellik* — **Yüz-Engür** : *Üzüm* — **Farşa** : *Açığa vurma*

— 6 —

Önsekizde bir aşk düştü serime
Kimselerim bakmaz oldu halime
Halim arzeyledim pir efendime
Yarin sevdasına döndüm ha döndüm

↓ Gönül arzeyledi gurbet elleri
Kısım kısım saza dizdim telleri
Beni Mecnun etti dostun dilleri
Bir zaman gurbette döndüm ha döndüm

Deli diye yarenlerim eğleşir
Sinemde yareler tek tek sızlaşır
Gönül bahr-ı ummanlara ulaşır
Kırkların cemine erdim ha erdim

Didara kavuşur serde can veren
Fani dünya fani bize bu alem
Adem ölmez öldürmezse Yaradan
Kışın dağ başında kaldım ha kaldım

Erenler **Semai** ismin dediler
Bostan kollu Hasan neslin dediler
Feyzullah Efendim yol gösterdiler
Kısmetime razı oldum ha oldum

Ser: *Baş, kafa* — **Yaren:** *Dost* — **Eğleşir:** *Dalga geçer* — **Bahr-ı Umman:** *İran'ın güneyindeki deniz* — **Sine:** *Göğüs* — **Bostan Kollu Hasan Baba:** *Bir Bektaşi azizi* - **Feyzullah Efendi:** *Hacıbektaş postnişini, Büyük Feyzullah Çelebi.*

İMAM CAFERİ SADIK'IN VASİYETİ

"Oğulcuğum; vasiyetimi tut. Sözümü belle. Tutar bellersen kutlu yaşarsın, temiz ölürsün.

Oğulcuğum; kendi suçunu küçük gören, başkalarının suçunu büyük görür. Başkasının suçunu küçük görense, kendi suçunu büyük görür.

Oğulcuğum; başkasının ayıbını açanın kendi ayıpları açılır. Kim azgınlık kılıcını çekerse kendisi öldürülür. Kardeşine kuyu kazan, kazdığı kuyuya düşer.

Akılsızlarla düşüp kalkan hor - hakir olur. Bilginlerle düşüp kalkan ise yükselir. Şüphe götürür yerlere girip çıkan töhmete uğrar.

Oğulcuğum; lehinde olsun, aleyhinde olsun hep doğruyu söyle, akranınla tanış, Tanrı kitabını oku. Selam ver, iyiliği buyur, kötülüğü nehyet (yasakla). Kim senden kesilirse, sen dolaş onu. Önce kim seninle konuşmayı bırakırsa, önce sen onunla barış.

Senden bir şey isteyene istediğini ver. Cömert olmayı istiyorsan madenlerine dal. Çünkü cömertliğin madenleri vardır. Madenlerin temelleri vardır. Dalların, budakların meyveleri vardır. Meyve ancak dallarda olur. Dal da kökle durur. Duran kökse tertemiz madene dayanır.

Oğulcuğum; tohum ekersen temiz gönüllere ek, kötü gönüllere değil. Kötü gönüller kayadır. Suyu akmaz ağaçtır; dalı, budağı yeşermiş. Kuru yerdir; çayırı, çimeni bitmez"

(İmam - ı Cafer Buyrugu Sh: 318)

MUHARREM YAZICIOĞLU

1928'de Malatya'nın Arguvan ilçesine bağlı Dolaylı (Halpuz) köyünde doğdu. İlkokulu köyünde okudu. Orta okulu Malatya'da bitirdi. 1961 yılında Almanya'ya işçi olarak gitti. Almanyadan dönünce Elazığ, Keban, Hozat, Malatya Akçadağ adliyelerinde zabıt katibi olarak çalıştı. 1965 yılında bu görevden ayrılarak yeniden Almanya'ya gitti, 8 yıl metal işçisi olarak çalıştı. Emekli olup yurda döndü. Hâlen Ankara'da oturmaktadır.

Şiir yazmaya Almanya'da başladı. Önceleri Karacaoğlan, Köroğlu, Nesimi, Pir Sultan, Hatayi, Esiri gibi Alevi-Bektaşi ozanların etkisinde kalarak bir çok şiirler yazdı. Daha sonra kendi yolunu, uslubunu buldu. İnsanı ve doğayı içeren sosyal konulu şiirler yazdı. Yaklaşık 1500 tane şiiri olduğunu söylemektedir. Yayınlanan şiir kitapları şunlardır: Uyandık (1974), Göze (1980), Kaynağımı Kurutma (1990), Anodulumun Meyveleri (1991), Birbirinden Kaçar Oldu İnsanlar (1994). Yeni Dünya Yaratalım Birlikte adlı, şiir kitabı ise Kültür Bakanlığında yayınlanmayı beklemektedir.

Sosyal konuları Seyrani tarzında işleyen Yazıcıoğlu özellikle sevgi, özlem, birlik, sosyal adalet temalarına değinir. Her Alevi-Bektaşi gibi O'da Atatürk'ü çok sever, şiirlerinde Atatürk devrim ve ilkelerini savunur.

ŞİİRLERİNDEN ÖRNEKLER

—1—

Ne ararsın Tanrı ile aramda
Sen kimsinki orucumu sorarsın
Hakikaten gözün yoksa haramda
Baş aşağı niye türban sararsın

Rakı şarap içiyorsam sana ne
Yoksa sana bir zararımı var içerim
İkimizde gelsek kıldan köprüye
Ben dürüstsem şarhoşkende geçerim.

↓

Esir iken mümkün müdür ibadet
Yatıp kalkıp Atatürk'e dua et
Senin gibi dürzülerin yüzünden
Dininden de soğuyacak bu millet

İşgaldeki hali sakın unutma
Atatürk'e dil uzatma sebepsiz
Sen anandan yine çıkardın amma
Baban kimdi bilemezdin şerefsiz.

— 2 —

Körler Tanrı arıyorlar
Tabiat Tanrıyla dolu
Boşa kendin yoruyorlar
Tabiat Tanrıylan dolu

Her mevsim bir dünya bana
Hiçmi görünmüyor sana
Cennet arar yana yana
Tabiat Tanrıyla dolu

Yazıcıoğlu bir hoşum ben
Bazan olur bom-boşum ben
Tabiatla sarhoşum ben
Tabiat Tanrıyla dolu

Dolu dolu kardaş dolu
Pencereden geçer yolu
Görene diyorlar deli
Tabiat Tanrıyla dolu

— 3 —

Aşkına düştüm düşeli
Ben Tanrı'yı sende buldum
Derdinden yanıp pişeli
Ben Tanrı'yı sende buldum

Girmiş insanın içine
Ne güzel uymuş biçime
Bunda insanın suçu ne
Ben Tanrı'yı sende buldum

Yazıcıoğlu aşktır Allah
Kaşları yazar bismillah
Cemali sanki Beytullah
Ben Tanrı'yı sende buldum

— 4 —

Turnam katerine benide alın
Birlikte uçarak çöle gidelim
Orada yatanın nesli Muhammed
Hüseyin yoluna kurban edelim

İnsanlık yoluna canını veren
Batını zahiri onlardır gören
Sabırla istenen menzile varan
Ali'nin kurduğu yola gidelim

Pençe-i Abadır onların beşi
Dünyaya gelmedi bir daha eşi
Haksızlık uğruna verdiler başı
Keder deryasında sele gidelim

Kerbeladır Ali nesli yatağı
Çadırlarda gelin oldu otağı
Kan içinde serilidir yatağı
Birlikte söyleyen dile gidelim

Yazıcıoğlu küçük yaşta aşığım
Aş yerine yaş dolandı kaşığım
Ali diye sallanırdı beşiğim
Beşlerin daldığı göle gidelim

HAYAT YUMAĞI

Hayat yumağının düştüm içine
Sora sora bir ucunu bulamam
Dünya bana beden cana dar oldu,
Umut ile koşuyorum bilemem

Bozuk düzen bize yaralar açtı
Çözeceğiz derken yumak dolaştı
Sevgimi bağladım zamanı geçti
Çok bekledim gideceğim duramam

↓ Dostlarımla bir olmayı özledim,
Gelir diye yollarını gözledim
Yüreğimde umudumu gizledim
Hasretinden yanıyorum gülemem

Yazıcıoğlu yıllar geçti boşuna
Geliyorum 60-70 yaşına
Belki görmem güneş doğar taşıma
İşte o zaman istesende gelemem.

SORUYOR GÖNÜL

Seni tanımakla neler kazandım
Bal dolu peteğe giriyor gönül
Tatlı sözü, güller yüzü görünce
Geleceğe hayal kuruyor gönül

Hep yeni dallara konmak istiyor
Güzel muhabbetle kalmak istiyor
Aşkın ateşine dalmak istiyor
Telaşla kendimi yoruyor gönül

↓ Gönül ağır ol ha yolda kalırsın
Yerini bilmezsen göl de kalırsın
Muhabbet bağına yine gelirsin
İrfan meclisini görüyor gönül,

Yazıcıoğlu yorulsa da koşturur,
Ustaların sohbetleri coşturur,
Geçen günler dertlerimi deştirir
Menzile varmaya soruyor gönül

SÖKMÜYOR DÜNYA

Doğa dayanmıyor dünya bozuldu
Neden yüzümüze bakmıyor dünya,
Kışı bahar oldu mevsim değişti
Artık yükümüzü çekmiyor dünya

Yağmur yağmur oldu sular kuruyor
Sebze, meyve yetişmeden çürüyor
İnsan her gün geçen günü arıyor
Kimse birbirine bakmıyor dünya

↓ Gökten parça parça taşlar düşüyor
İlim yeni buluş yaratmaya koşuyor
Bu gidişe akıl almaz şaşıyor
Bilginler buluştan bakmıyor dünya

Yazıcıoğlu dünya ile kavgalı
Gençleri sorumsuz fakat havalı
Rahatım yok insanları seveli
Eski terbiyeler sökmüyor dünya

Hak için uzakta yorulma gönül
İnsan sevdiğinin taa kendisidir
İki canı bir görünce şaşırma
Adem sevdiğinin ta kendisidir

Hallac-ı Mansur'lar öldü zulmüle
Nesımi-Bedreddin girdi gönüle
Hüseyni Kerbela Hak didarına
Hak deyip sevdiğin taa kendisidir

Din mantıktır diyen ATA'ya bakın
Hacı Bektaş, Yunus gönüle yakın
Körler Pir Sultan'a atıyor okun
Hak deyip sevdiğin taa kendisidir

Birlikte ikilik olmaz erenler
Kendisinde bu varlığı görenler
Gece gündüz uzakta yorulanlar
Ademse sevdiğim taa kendisidir

Yazıcıoğlu ariflerin halinden
Kör anlamaz, sağır duymaz dilinden
Hak insanda sakın dönme yolundan
Hak deyip sevdiğin taa kendisidir

AŞIK BEKTAŞ KAYMAZ

Malatya'nın Arguvan ilçesine bağlı Eymır köyünde 1935 yılında doğdu. İlkokulu bitireceği sırada, kendi köyünden aşık Hüseyin'i tanıdıktan sonra okuldan ayrıldı, köy köy dolaşmaya başladı. Şiirler söyledi. Alevi kökenli aşık Bektaş bir ara eğitmenlik yaptı. Aşık tarzında şiirler söylemiştir. Şiirlerini kendisi özgilendirirdi.

—1—

Dostlar bu ne cefa perişan olduk
Tam zamanı ya Muhammed gel yetiş
Yiyici elinde bağlandık kaldık
Tam zamanı ya Muhammed gel yetiş

Tumar oluyor doğrunun özü
Meşeyi beğenmez söğüdün közü
Fesatlar doğruya düşürmez sözü
Tam zamanı ya Muhammed gel yetiş

Açılmadık gonca gülü yolarlar
Hayırlı işlere fitne salarlar
Zamaneler doğru söze gülerler
Tam zamanı ya Muhammed gel yetiş

Zamane sevmiyor sözünü merdi
Herkes birbirine tuzaklar kurdu
Yalancı şahitler dünyayı sardı
Tam zamanı ya Muhammed gel yetiş

Bektaş halin nedir dalma gaflete
Hatalar işledim geldim mürvete
Kargalar koymaz ki bülbüller öte
Tam zamanı ya Muhammed gel yetiş

—2—

Seher yeli sevdiğime dokunma
Dağılır yüzüne telleri küser
Çıkıp yollarına sakın bakınma
Yeni kınalanmış elleri küser

Gafil deme yanakları solmasın
Uykudan uyanıp senden bilmesin
Gazel düşüp çiçekleri solmasın
Girme bahçesine gülleri küser

İzin almadıkça değme yüzüne
Bak sürme çekmiş mi ela gözüne
Kusurum var ise bakma yüzüme
Melûl melûl söyler dilleri küser

Aşık Bektaş bu siteme dayanır
Yaylası var al çiçeğe boyanır
Sen yavaşça bir kez dokun uyanır
Yeşil ördek konar gölleri küser

İMAM CAFERÎ SADIK'IN SÜFYAN - I SEVRİYE VASİYETİ

Yalancıda adamlık, hilecide sevgi, kötü huyluda ululuk yoktur.

Allah'a güven de arif ol. Rızkına kanaat etde zenginleş. Komşularıma iyi komşu ol da esenleş onların seninle arkadaşlık ettikleri gibi, sen de arkadaşlık et de imanın artsın. Kötü ile düşüp kalkma, sana kötülük öğretir. Allahtan korkanlarla tanış, görüş.

Aşireti olmadan üstün olmak, kardeşleri bulunmadan çokluk elde etmek,malsız zenginlik, güçsüz, kuvvetsiz heybet isteyen suçlardan, suçların aşağılık olanından Tanrı İtaatına göçsün.

Babam beni üç şeyle terbiye etti.: (Oğulcuğum, dedi. Kötü arkadaşla görüşen esenlik bulamaz. Sözünü sakınmadan nadim (pişman) olur. Şüpheli yerlere girip çıkan töhmet altına girer.)

(İmam-ı Cafer Buyrugu Sh : 318)

ÂŞIK HÜDAÎ

1940 yılında Kahraman Maraş'ın Göksun İlçesine bağlı Yoğunoğlu köyünde doğdu. On bir yaşından başlayıp doğaçlama şiir söylemeye başladı. Yaşlı ve usta âşıkların yanında kendini yetiştirdi. Küçük yaşta babasını yitirdi. Okuma yazmayı birçokları gibi askerlikte öğrendi. Asıl adı Sabri Oraktır.

İki yıl Türkiye Âşıklar Bayramına katıldı. 1968 yılında şiir dalında birinci olarak Fuzulî ödülünü, 1969'da atışma ve şiir dallarında ikinci olarak Dadaloğlu ve Yunus Emre ödüllerini kazandı. Şiirleri, iç dünyasını yansıtır. Tasavvufa yönelmiştir. Şiirlerinde kendisine özgü bir incelik ve deyiş güzelliği vardır.

Yaşamı sıkıntı içinde geçti. Konya Âşıklar Bayramında ve diğer etkinliklerde birçok birincilik ve ödül aldı. Karacaoğlan, Garip Emrah, Summanı, Kurbani gibi aşıkları okuya okuya yetişti. İçe kapalı, gösterişsiz, insancıl bir ozan olan Hudai otuz yıldır istanbulda sirkecide otellerde yatıp kalkıyor. Gönül Diyarından Deyişler (1971), Yaralar beni (1977) isimli şiir kitapları yayınlandı. Şiirlerinde barış, aşk, dostluk, ayrılık, yanlızlık, Tanrı temlerini işler. Yunus Emre felsefesine yönelmiştir.

—1—

BANA BİR DERMAN SÖYLE

Dedim tabip bana bir derman söyle.
Bana senin derdin çaresiz dedi.
Dedim çeke çeke ölem mi böyle,
Hiç âşık gördün mü yarasız dedi.

↓

Bu dünyaya cefa için gelmedim,
Eller gibi sefa sürüp gülmedim.
Ben bu derdi para ile almadım,
Haktan gelen çile parasız, dedi.

Hüdai'yim bu mu benim yazarım,
Gücüm yetse bu takdiri bozarım.
Gam yükünü yüklenmişim gezerim,
Ne kadar gezdirsem kirasız, dedi.

—2—

↓

Ateş icat olup tütün tütmeden,
Aşkın ocağında ben yanıp tüttüm.
Güller açılmadan bülbül ötmeden,
Mânâ âleminde şakıdım öttüm.

Her kaynaktan akmaz böyle duru su,
Bu yer gerçek erenlerin korusu.
Duygu çiçeğinden ilham arısı,
Sevgiden bal yaptı önce ben tattım.

Gönül diyarında sevda elinden,
Hasret dağlarından çile çölünden.
Peygamber izinden Allah yolundan,
Yirminci asırda ben geldim gittim.

İrfan sofrasının altın tasıyım.
Muhabbet suyunun şelâlesiyim.
Hüdai Yunus'un sülâlesiyim,
Tasavvuf ilmini ben tamam ettim.

—3—

↓

Bahar geldi çayır çimen yürüdü,
Yaylaya göçmenin zamanı geldi.
Dağlar yeşil giydi karı eridi,
Suyundan içmenin zamanı geldi.

Çok şükür bu yıl da erdik bahara,
Gülü gördü bülbül başladı zare.
Açıldı sinemde bin türlü yâre,
Yine der açmanın zamanı geldi.

Pınarı var, ormanı var, gölü var,
Arısı var, peteği var, balı var.
Çiğdemi var, çiçeği var, gülü var.
Bunları seçmenin zamanı geldi.

Hüdâi zamanın geçer boşuna,
Kuşlar bile hep kavuştu eşine.
Şimdi bu mevsimde dağlar başına,
Yâr ile kaçmanın zamanı geldi.

—4—

↓

Bu aşkın sırrını ereyim dersen,
Önce bir ermişe sor da öyle gel.
Hakk'ın cemalini göreyim dersen,
Evvelâ sen seni gör de öyle gel.

Hakikat ilminin sabırdır başı,
Benlik gütmez şah olsa da er kişi.
Sen kendi nefsinle eyle savaşı,
Sadık ol sözünde dur da öyle gel.

Hüdâî emeğin gitmesin zaya,
Bozulan süt artık tutmuyor maya.
Bu aşkın yoluna gidilmez yaya,
Aşk atına binip sür de öyle gel.

—5—

↓

Âşık olmak bir câmdir,
Tatmayanlar anlamaz ki.
Her sözü bir mücevherdir.
Tartmayanlar anlamaz ki.

Kim ki Haktan olsa cüda,
İbadetten almaz gıda.
Bu yolda başını feda,
Etmeyenler anlamaz ki.

Sil gönlünün kem pasını,
Gütme benlik davasını.
Daim hasretlik yasını,
Tutmayanlar anlamaz ki.

Hüdâî' yim kalksın perde.
Aşk ateşi yanar serde.
Eyüp gibi dertten derde.
Batmayanlar anlamaz ki.

—6—

Hilâl kaşlar inci dişler,
Güzel senin mi senin mi?
Ela gözler, o bakışlar,
Güzel senin mi, senin mi?

Alnındaki siyah kâkül,
Yanağındaki gonca gül.
Ağzındaki bu şirin dil,
Güzel senin mi, senin mi?

↓ Gerdanında söktü şafak,
İnanmazsan aynaya bak.
Ak ellerle kalem parmak,
Güzel senin mi, senin mi?

Hüdaî'yim ahımı kes,
Kalbim sana olsun kafes.
Ruhuma can veren bu ses,
Güzel senin mi, senin mi?

—7—

Sular olmuş gibi diyara talip
Dongün akar çağlar candan eylenmez
Muhabbet bahrinden bir katre taşmaz
Mevc olur çalkalanır umman eylenmez

Evvela kör caniyle cemale talip
Taki hasıl ola cümle muttalip
Kişide olacak hak aşkı galip
Mevc olur çalkalanır umman eylenmez

↓ Hakkın ihsanını fikir eyleye gör
Verdiği nimete şükr eyleye göre
Gece gündüz hakkı zikreyleye gör
Zikr olunan yerde şeytan eylenmez

Ermeyen dünyada hak payesini
Elbet ziyan eder sermayesini
Ömrü benzer uçan kuş sayesini
Uçar kuş sayesi bir an eylenmez

Hüdayi istersen balu saadet
Kasd eyle bak gör vahdette kesret
Bir kula olacak haktan inayet
Maksuda tez erer ihsan eylenmez

—8—

Yine gönül dost ellerin özledi
Ol ellere dahi bir kez varam mı!
Yar didarın bizden yine gizledi
Bir gün olup cemalini görem mi!

↓ Kulak tut(an) kişiler bu hak kelama
Noksandan kurtulup erer tamama
Nebilerle varıp dar-üs-selama
Anda dostun güllerini derem mi

Ey (**Hüdayi**) dosttan yana uçarım
Kana kana Ab-ı hayat içerim
Türlü türlü hisaplardan geçerim
Varıp vuslat sarayına girem mi

—9—

Erenler zehir getirin ↓
Bal ile öldürmen beni
Bağrıma diken batırın
Gül ile öldürmen beni

Yar diyerek yana yana
Can teslim ettik canana
En yakınım kıysın bana
El ile öldürmen beni

Hiçlik âleminde estim
Varlık sevdasını kestim
Yokluk benim eski dostum
Mal ile öldürmen beni

Bir aşktır düştü özüme
Yanarım kendi közüme
Leyla görünür gözüme
Çöl ile öldürmen beni

Duygular dönüştü söze
Yanık sevda işler öze
Dertli dertli vurup saza
Tel ile öldürmen beni

Hüdai' yim daldım gama
Saldı beni demden deme
Asın, kesin, yüzün ama
Dil ile öldürmen beni

—10—

Bütün evren semah döner ↓
Aşkından güneşler yanar
Aslına ermektir hüner
Beş vakitle avunmayız

Canan bizim canımızdır
Teni bizim tenimizdir
Sevgi bizim dinimizdir
Başka dine inanmayız

Hüdai'yim Hüdamız var
Dost elinden bademiz var
Muhabbetten gıdamız var
Ölüm ölür biz ölmeyiz

—11—

Yavrusunu yitirmiş bülbül misali ↓
Konar daldan daal öterim böyle
Sineme ayrılık közü düşeli
Yanar ince ince tüterim böyle

Bilmem bu hançeri bana vuranı
Yitirmişim eşi dostu yaranı
Baykuş gibi mesken tuttum viranı
Harabe yerlerde yatarım böyle

Hüdai kan ağlar kimin nesine
Kader beni attı dert dünyasına
Salmışım gemimi gam deryasına
Açılmaz yelkenler batarım böyle

— 12 —

Faydası olmayan bahardan yazdan
Yüce dağbaşının kışı makbuldur
Cahilin yaptığı sohbetten sözden
Alimin hayali düşü makbuldur

↓ Lokma yeme muhanetin elinden
Kurtulama sonra acı dilinden
Namertlerin kaymağından balından
Mertin kuru, yavan aşı makbuldur

Hüdai konuşur bir ince dilden
Hal ehli olmayan bilir mi halden
Bilgisiz, görgüsüz, duygusuz kuldan
Ölülerin mezar taşı makbuldur

—13—

Ehlibeyte düşman Ali'ye düşman
Muhammedi sevdim dese yalandır
Pirin Hacı Bektaş Veli'ye düşman
Muhammedi sevdim dese yalandır

↓ Muhammed Ali'yi bir can bilmeyen
Sevgisini can evinde bulmayan
Ehlibeyt'in aşkı ile dolmayan
Muhammedi sevdim dese yalandır

Ali'yi seveni öldürüp asan
Kerbela'da İmam Hüseyni kesen
Resul'ün soyuna kasdeden insan
Muhammed'i sevdim dese yalandır

Hüdai, Hüda'ya gönül vermeyen
Doğruyu demeye dili varmayan
Muhammed'i muhabbetle görmeyen
Muhammedi sevdim dese yalandır

(Lütfi Kaleli-Tanrı İnsan S: 96)

—14—

Gönül sende sevgi sende yar sende
Sevda ara sende seni bul kardaş
Mürşid sende rehber sende pir sende
Sevda ara sende seni bul kardaş

↓ İsa sende Musa sende Tur sende
Çözülmedik gizli gizli sır sende
Hakkın gizli hazinesi var sende
Sevda ara, sende seni bul kardaş.

Şehir sende yayla sende köy sende
Nehir sende derya sende çay sende
Yıldız sende güneş sende ay sende
Sevda ara, sende seni bul kardeş

Der **Hüdai** akıl ilim fen sende
Dünya sende ahret sende han sende
Allah sende Kuran sende din sende
Sende ara sende seni bul kardaş.

—15—

Balık susuz olmaz insan vatansız
Göl'üm Hacı Bektaş, el'im Atatürk
İlmim nihayetsiz yolum hatasız
İlim Hacı Bektaş, yolum Atatürk

↓ Hünkâr ruhumdaki yeşeren daldır
Atam o daldaki açılan güldür
Tıpkı buna benzer buna misâldir
Dalım Hacı Bektaş, gülüm Atatürk

Okuyabilirsen insan bir ilim
Fikirden mantıktan geçiyor yolum
Birbirine bağlı gönlümle dilim
Gönlüm Hacı Bektaş, dilim Atatürk

İşte Hüdai' niz meydana geldim
Ben böyle inandım ben böyle bildim
Bir yüce uludan bir dolu aldım
Ulum Hacı Bektaş dolum Atatürk

—16—

Vallahi güzelim gül yanakların
Öten bülbülleri gülden ayırır
Şu tatlı dilinle bal dudakların
Arıyı petekten baldan ayırır

↓ Kokusu sendedir gülün nergizin
Aşkı sende doğar çaldığım sazın
Hilâl kaşlarınla bu güneş yüzün
Dervişi tekkeden yoldan ayırır.

Hüdai der çekilmiyor nazların
Aklım aldı o sihirli sözlerin
Dalgalı saçların deniz gözlerin
Aldatır balığı gölden ayırır.

—17—

Dedim tabib bana bir derman söyle
Bana senin derdin çaresiz, dedi
Dedim çeke çeke ölem mi böyle
Hiç aşık gördün mü yarasız, dedi.

↓ Bu dünyaya cefa için gelmedim
Eller gibi sefa sürüp gülmedim
Ben bu derdi para ile almadım
Haktan gelen çile parasız, dedi.

Hüdai'yim bu mu benim yazarım
Gücüm yetse bu taktiri bozarım
Gam yükünü yüklenmişim gezerim
Ne kadar gezdirsem kırasız, dedi.

—18—

Aşık olmak ne ilimdir
Tatmıyanlar anlayamaz
Her sözü bir mücevherdir
Tartmıyanlar anlıyamaz

↓ Sil gönlünün kem pasını
Gütme benlik davasını
Daim hasretlik yasını
Tutmayanlar anlamaz ki

Kim ki Hak'tan olsa cüda
İbadetten almaz gıda
Bu yolda başını feda
Etmeyenler anlamaz ki

Hüdai' yim kalksın perde
Aşk ateşi yanar serde
Eyüp gibi dertten derde
Batmayanlar anlamaz ki.

İMAM CAFERÎ SADIK'IN CENDEBE'YE VASİYETİ

Bizi tanıyan her müslümana borçludur. Her gün, her gece yaptıgı işleri hesaba çekerek düşünmesi, iyilikte bulundu ise çoğalması, kötülükte bulundu ise tövbe etmesi gerekir.

Kim kardeşini aldatır, horlarsa yeri cehennemdir. Kim bir mümine hased ederse, tuz suda nasıl erirse, yüreginde ki iman da öyle erir, gider.

Ey Cendeboğlu; kardeşinin ihtiyacı için koşan Sefa ve Merve arasında sayeden (çalışan) gibidir. Onun ihtiyacını gideren ise Bedir ile Uhud savaşlarında, Allah yolunda kanına bulanmış kişiye benzer. Allah, kardeşlerinde yoksul olanların haklarını hor görmedikce, hiç ümmete azap vermedi.

Ey Cendeboğlu Şiamıza teblig et. Çekinmedikçe, çalışmadıkça, andolsun Allah'a, bizim velayetimize nail olamazlar. Velayetmize, dünyada kötülükten kaçınmakla, iyiliğe çalışmakla, kardeşlerle iyi geçinmekle nail olunur. Ancak insanlara zulmeden Şiamızdan değildir.

Ey Cendeboğlu, zengin olunca cabbarlaşma, yoksul olunca sızlanma, sert muameleli ve kabasözlü olma ki, halk seni aşağı görmesin.

Senden üstün olanla eğlenme, senden aşağı olanı maskaraya alma. Akılsızlara uyma. Bir işe girmeden gireceğin çıkacağın yeri hesapla. Yoksa nadim (pişman) olursun. Nefsinin hekimi olursa, sağ ya da hasta olduğunu anlatır. İlacını da bildirir sana.

Birisine karşı gücün kuvvetin olur da, ona iyilikte bulunursa, ettiğin iyiliğin anıp, onu minnet altında birakma. Daha da fazla iyilik et senin için daha da güzeldir.

Fazla konuşma ister bil, ister bilme, sus. Susmak bilginler katında senin için bir ziynettir, seni cahillerden de örter, korur.

Ey Cendeboğlu; senden kesileni dolaş. Sana vermeyene ver. Sana kötülük edene iyilik et sana zulmedeni affet, Güneşi görmez misin? Kötü kişileri de ışıklandırıyor, iyi kişileri de. Yağmura bakmaz mısın? Temiz kişilere de yagıyor, suçlu kişilere de.

(İmama - i Cafer Buyruğu Sh: 319)

TOTEM

Türkler, Anadolu'ya geldiklerinde, bu kültürel donanımlarını da beraber getirmişlerdir. Anadolu'da yerleştikleri bölgelerdeki yerel kültür ve bu kültürdeki dinsel inançlar ve yaşam tarzı ile bir kez daha etkileşime girmişlerdir. Sonuçta, Anadolu'da Türkler günün koşulları gereği islamı yeni yorumlamalarla yaşamaya başlamışlardır. Bu da bize Anadolu'daki tasavvuf düşüncesini ve bunun yaşamlanması sonucu oluşan yeni tarikatlerin gelişmesi sürecini vermiştir. Bunların içinde en yaygın olarak görüşleri benimsenmiş mutasavvıflar ise Hacı Bektaş Veli, Mevlana Celaleddin Rumi ve Yunus Emre olmuştur. Bugün dahi Anadolu halk inançlarında etkileri son derece yaygındır.

Pir Sultan şiirlerinde ay ile güneşi **"sır"** saymaktadır:

Pir Sultan'ım bu bir sırdır
Sırrını saklayan erdir
Ay da sırdır gün de sırdır
Allah bir Muhammed Ali

Tatar kabilelerinde ve Lap'larda, davulun derisinin üzerine, *"Dünya Ağacı"*, *"Güneş"*, *"Ay" ve "Gök-kuşağı"* resmi çizilir. Adı geçen ağaç, *"Kayın"* ağacı olup, şamanlıktaki yeri büyüktür. *"Gökkuşağı"* (Alâim-i semâ) ise, *"Ebem Kuşağı"* veya *"Fatma anamızın Kuşağı"* adıyla anılmakta olup, Zühre yıldızı gibi, Hz. Fatma ile birleştirilen bir gökyüzü belirtisidir.

Sibirya kabileleri, ölünün tabutunun altına, *"Güneş"*, *""Ay"* ve *"Kaz"* resmi çizerler. Totem konusu açıklanırken, Türk kamlık dininde, *"Kız"*'ın ne derece büyük yer işgal ettiği ve Alevîlikteki yeri gösterilecektir. **(Aktaran: Mehmet Eröz, Alevilik Bektaşilik 1992, s: 116)**

ADİL ÇİÇEK

1944 yılında Çorum'un Ahmetoğlan köyü'nde doğdu. Yoksul bir ailenin çocuğu olarak büyüdü. İlkokuldan sonra geçim derdiyle gurbete çıktı. 1960 yılında evlendi. 4 çocuk babası. 1966'dan itibaren Ankara'ya yerleşti, orda oturuyor. Geçimini işçilik yaparak sağlamakta. Konya'da yapılan Türkiye Âşıklar Bayramlarında özellikle atışma dalında çok başarılı oldu. Günlük hayatını, iç dünyasını ve hamasî duygularını ustalıkla şiirlerine döken bir saz şairidir. Atışma dalında da başarılı bir âşıktır.

—1—

KARDAŞ

Dünyada ilk insan Adem diyorlar,
Irk ayrımı nerden geldi sor kardaş!
Bizi böyle parçalayıp yiyorlar,
Bunların da bir sebebi var kardaş!

İnsanoğlu çıplak doğar anadan,
Neden ayrı yaratmamış yaradan.
Binbir türlü mânâ ara buradan,
Öyle ise hep insanlar bir kardaş!

Kavimler türemiş almış yürümüş,
Her kavimde kenfaatçı varımış.
İyi niyet sağlam fikir çürümüş,
Bilmeyene anlatması zor kardaş!

Aynı vücut, aynı, kafa, aynı kol,
Aynı ağaç, aynı yaprak, aynı dal.
Aynı arı, aynı kovan, aynı bal,
Bunu seçemeyen bakar, kör kardaş!

Adil Çiçek az sözümden çok anla,
Senin ne işin var savaşla kanla!
Açılan yaralar nefretle kinle,
İnsan ol da bu yarayı sar kardaş!

—2—

GİDİYOR

Bir gün Ankara'yı seyre çıkmıştım,
Göründü bir güzel çıktı gidiyor.
Sıhhiye'den Kızılay'a giderken,
Alemi peşine taktı gidiyor.

Postaneye kadar peşinden vardım,
Beş dadika kadar yanında durdum.
Bir mektup çıkardı adresin gördüm,
Alıcı gözüyle baktı gidiyor.

Gözler kahverengi, kaşları kara,
Bakınca âlemi yakıyor nara.
Böyle güzel görmemişti Ankara,
Zannettim çarşıyı yaktı gidiyor.

Benziyordu Isparta'nın kızına,
Podra boya çalmamıştı yüzüne.
Yüzbin lira az gelirdi pozuna,
Huri melek gibi aktı gidiyor.

Yok idi o anda gökten mi indi?
Melektir adeta insandır kendi.
Kızılay parkından geriye döndü.
Bağrıma bir hançer çaktı gidiyor.

↓ Gören vurgun idi o kara kaşa,
O anda saatler gelmişti beşe.
"Topraklık" diyerek bindi dolmuşa,
Adil'i Ulus'a ekti gidiyor.

—3—

KIYAR MI KIYAR

Cahilin Tanrısı olmaz demişler,
Tutar bir cahile uyar mı uyar.
İnsan kıymetini bilmez demişler,
Nefsi için cana kıyar mı kınıyar.

↓ Kendi açısından ele bakarsa,
Zayıf bulduğuna kanca takarsa,
Dedikodu yapıp yuvar yıkarsa,
Onu kahramanlık sayar mı sayar.

Çıkar bir toplumsa kendini över,
En küçük hüneri, kadere söver.
Haklı olduğunu sanarsa eğer,
Acımaz gözünü oyar mı oyar.

—4—

SEYREYLE

Güvenliğin dostu ince elekten
Ona sezdirmeden süz de seyreyle
Şikayetçi olma kahpe felekten
Bir kaç kalleşinen gez de seyreyle

↓ Adil Çiçek, işte budur insanlar
Menfaate köle olmuş vicdanlar
Benim şu sözümden anlayan lar
Bu bir muammadır, çöz de seyreyle

Hepsi bir değildir, vardır mertleri,
Kardaş diye tanıdığım fertleri,
Dostlarımdan şu biriken dertleri
Cismi bedenimi yüz de seyreyle

Alemin sohbeti tatlı dilinen
Bezendirir her tarafı gülünen
Cahil neyler erkânınan yolunan
Verdiği ikrardan cayarmı cayar

Tilki iken kuzu postu giyene,
Yüze gülüp tatlı cana kıyana,
Menfaatı için hatırsayana,
Helel bir arayı boz da seyreyle

Kurusaydı cehaletin kökeni
İlim deryasında tutsak mekânı
Adil Çiçek olsa sarrat dükkânı
Korkarım cahiller soyar mı soyar.

AŞIK KALENDER

Bilmem ebedi mi hicranım Yarap
Beklerim beklerim sonu gelmedi
Gam gussa elinde gezerim harap
Vallahi dizimde takat kalmadı

Derken Aşık Kalender yalnız kendi yaşamını değil çoğunlukla gelmiş geçmiş bütün halk ozanlarının durumunu yansıtır. Aşık Kalender Eren 1942 yılında K.Maraş'ın Elbistan ilçesine bağlı Kösehiye köyünde doğdu. Fuzulî, Dertli, Nuseyrî, Viranî gibi ozanlardan şiirler okuyan annesinden bol bol şiirler dinledi. İlkokulu köyünde bitirdi. Annesi ona yardım ve katkılarda bulunarak şair olması için çalıştı. Köye gelen dedelerin yanındaki zakirlerden de bol bol deyişler dinledi. 1954 yılında babası 60 yaşında öldü. Evin yükü ona kaldı. Köyden ayrıldı, gurbete çıktı. İskenderun, Elazığ, Malatya ve İstanbul'da çalıştı. Ekmek parası peşinde koştu.

Şiirlerinde bu acıklı yaşamı yansıttı. Ayrıca aşk, ayrılık, yurt özlemi ve Tanrı'ya bağlılık konularını işledi. Şiirleri henüz yayınlanmadı.

—1—

Nedir bu çektiğim vefasız, zalim
Yok mu merhametin insafa gel gel
Ulu dağlar ile tutmuşum yolum
Yok mu merhametin insafa gel gel

Zulmünle hicrinle beni ezersin
Acımazsın bana bakıp gezersin
Her zaman katlime ferman yazarsın
Yok mu merhametin insafa gel gel

↓

Genç yaşta her zaman tacizi canım
Ettin derde tabi yok mu dermanım
Ne tedbir düşünsem kestin gumanım
Yok mu merhametin insafa gel gel

Kalender'in hedef tutun hicrana
Artık kül olmuşum ben yana yana
Hep hayatım masal oldu zamana
Yok mu merhametin insafa gel gel

—2—

Usandım gönlüm usandım
Gel şu gamdan ferâgat et
Sukuta dâvet et kendin
Şu zamana itâat et

Aldanma dünya malına
Cahilin kıyl ü kalına
Şükreyle kendi halına
Aza çoğa kanaat et

↓

Alçağa sevkeyle kendin
Bilki kıymet bulur pendin
Hak yoluna eyle andın
Bu eyyama seyahat et

Olma kibir olma gurur
Hak zulmü başına vurur
Zannetme ki kıymet bulur
Bu servete nihayet et

Kalender'im söyler adın
Topraktır asıl bünyâdın
Ancak ecel verir tadın
Halikine ibadet et

—3—

Bilmem ebedi mi hicrânım Yarap
Beklerim beklerim sonu gelmedi
Gam gussa elinden gezerim harap
Vallahi dizimde takat kalmadı

↓

Gezerim beklerim gözüm yollarda
Çürüdü cesedim gurbet ellerde
Deli diye ismim gezdi dillerde
Acıyıp halime bakan olmadı.

Kalender ahvalin eller ne bilsin
Talihi kendine yâr olan gülsün.
Ben dertliyim diyen yanıma gelsin.
Dert çekmeyen dertli yaşın silmedi

—4—

Zâtına sığındım ey gül yüzlü yâr
Çaresiz derdime dermanın yok mu?
Gurbet elde kaldım günüm ah u zâr
Menzile varacak kervanın yok mu?

↓

Muradım bilmektir elifi bayi
Kül olsun bu dilim yor deyi deyi
Aşkımın elinden istemem meyi
Dile avâz veren kemanın yok mu?

Az hayatım çok ağladım çok güldüm
Dertlerime deva hep seni bildim
Elemân mürüvvet kapına geldim
Kalender kuluna ihsânın yok mu?

—5—

Akıl erilmiyor dünya fendine
Hiç güven kalmamış zamana dostum
Herkes bir Süleyman kendi kendine
Kıymet verilmiyor insana dostum.

↓

Dünya bir hal olmuş insan kalmamış
Eski adet kalkmış ihsan kalmamış
İtikat asla yok iman kalmamış
Arif olan düştü hicrana dostum

Merhamet kalmamış mhhalden bilen yok
Acıyıp bir garip yaşın silen yok
Talip olup hakikattan alan yok
İki can gelmiyor yan yana dostum

Altın pula döndü kıymet verilmez
Cahil İmam olmuş kusur sorulmaz
Kedi aslan olmuş yan'na varılmaz
Bir tadsızlık girdi cihana dostum

Ey **Kalender** şikâyetin bitmiyor
Ya delisin ya da aklın yetmiyor
İnsanlar bozulmuş düzen tutmuyor
Ne kusur bulalım devrâna dostum

ŞAH SENEM BACI

Sarıkamış'ın Boyalı köyünde 1943 de doğdu. Edebiyat öğretemeni olan eşiyle 1964 yılında evlendi. Küçük yaşlarda öğrendiği sazına kendi sözlerini kattı.

Ailesinde birçok âşık bulunan Şahsenem'in amcası Âşık Mustafa, Sarıkamış'ın tanınmış ozanları arasındadır. Ne var ki Şahsenem, küçüklüğünde çalacak saz bulamamış, o nedenle ağaç kepçe üzerine lâstik gererek, ilk saz çalmaya başlamıştır. Sazı ve sesiyle dinleyenleri etkileyen Şahsenem Bacı, Uluslararası II. İstanbul Festivali'yle Antalya Festivali'ndeki Âşıklar Şölenleri'ne katılmış, 1975 Hacıbektaş Anma Törenleri'nde birincilik ödülünü kazanmıştır.

İki oğlan ve bir kız annesi olan Şahsenem Bacı, Pir Sultan Abdal'ın etkisinde olduğunu belirtmektedir.

—1—

FAKİRİN

Hayatın şartları oldu bir dram,
Vatandaş yokluktan olacak verem.
Yoksulun gündüzü gecesi haram,
Hayıra yorulmaz düşü fakirin.

Her an ahlar ile geçiyor çağın,
İster ki doldursun köşe bucağın.
Sorun, kışın neyle yakar ocağın?
Buzdağına benzer kışı fakirin.

Ev kirası sekizyüz veremez,
Geçiminde bir karara varamaz.
Can tatlıdır kendi kendin vuramaz,
Eksilmez gözünden yaşı fakirin.

Yeter be **Şahsenem** bu kadar vurma,
Fakîre selâm ver zengini sorma.
Böyle boş şeylerle kafanı yorma,
Allah'a kalmıştır işi fakirin.

—2—

PERİŞAN

Virane bahçede ağlıyor dallar
Bülbül zara gelmiş güller perişan
Aşk için çırpınan biçare haller,
Yâre doğru giden yollar perişan.

Kimisine karayazı kondurur,
Kimisini sefalletten söndürür.
Kimini de âşık eder yandırır,
Feleğin elinden kullar perişan.

Leyla'sıyım yarsız olan dağların,
Bağbanıyım barsız kalan bağların.
Yıllar var ki için için ağlarım,
Gözyaşım elinden seller perişan.

Şahsenem feleğe çatmadan etmez,
Devran döner çarka gücümüz yetmez.
Başım dumanlıdır rüzgâr kâr etmez,
Seher vakti esen yeller perişan.

—3—

YEL BENİM

Esti acı poyraz kalem yıkıldı,
Evrenime göz eyledi yel benim.
Yuvam ilmek ilmik oldu söküldü,
Emeklerim az eyledi yel benim.

Gâhi girip bir kazanda kavruldum,
Gâhi hamur gibi olup yoğruldum.
Duman olup gökyüzünde savruldum,
Küllerimi toz eyledi yel benim.

Kınamayın beni kavim kardaşlar,
Didemden akıyor kan ile yaşlar.
Ey günümde hatır soran yoldaşlar.
Dostlarımı yüz eyledi yel benim.

Şahsenem der bitmez feryâdı, zarım,
Yüklendi barhanem kesildi kânım.
Ne kışım bellidir, ne de baharım,
Yazlarımı güz eyledi yel benim.

İMAM CAFERÎ SADIK'TAN
(Muhammed el Nûman el Ahvale vasiyet)

Ya Numan oğlu! Bir kulda üç adet (huy) olmadıkça inanç sahibi sayılmaz. Bu üç adetin biri Allah'a, biri Peygambere, biri de imana aittir.

Allah'a ait olanı sırları örtmektir. Gizli olan her şeyi bildiği halde, hiç bir kimsenin gizli bir şeyin hiçbir ayıbını açmaz Allah'a.

Peygambere ait olanı insanlarla geçinmek, güzel huyla muamelede bulunmaktır.

İmana ait olanı ise, esenlikte de, sıkıntıda da genişlik gelinceyedek sabretmektir.

(İmam - ı Cafer Buyruğu Sh: 320)

MUHLİS AKARSU

1948'de doğdu. 2 Temmuz 1993 Sıvas olayları sırasında gericilerin yaktığı Madımak otelinde yanarak öldü. Hümanist bir dünya görüşüne sahipti. Halk şiirine yep yeni bir içerik kazandırmaya çalışanlar arasında yer alır.

Arif Sağ - Yavuz Top ve Musa Eroğlu ile birlikte yaptıkları "Muhabbet" kasetleri onlara hak ettikleri ünü sağladı. Yurt içinde ve yurt dışında çeşitli konserlere katıldı. Şiirleri kitap halinde yayınlanmadı. Ses ve söz ustalarının arasındadır.

—1—

Biz köylüyüz ağam ama insanız ↓
Arada sırada bizi de düşün
Perişan halleri gel ki göresin
Arada sırada bizi de düşün.

Tarlamız yok seninkini biçeriz
Yerimiz yok diyar diyar gezeriz
Sen viskiyi bizler zehir içeriz
Arada sırada bizi de düşün.

Çarşı pazar köyümüze uzaktır
Etme ağam gayri bize yazıktır
Evimizde düzenimiz bozuktur
Arada sırada bizi de düşün.

Aşık Akarsu'yum dertli doğmuşuz
Dersimizi yüce Hak'tan almışız
Bilmem neden böyle fakir kalmışız
Arada sırada bizi de düşün.

—2—

Aman beyim defterine bir göz at ↓
Bizim köye sıra ne zaman gelir
Ya bize derman ol ya da götür sat.
Bizim köye sıra ne zaman gelir.

Oy zamanı yalanına alıştık
Yüzümüze güldün yine barıştık
Bu topraklar için bizde çalıştık
Bizim köye sıra ne zaman gelir.

Akarsu'yum bizi çok uyuttunuz
Başımıza türlü dertler açtınız
Bizim sırtımızdan yeyip içtiniz
Bizim köye sıra ne zaman gelir.

— 3 —

Bugün dost yaralanmış ↓
Yine gönlüm hoş değil
Her yanı parelenmiş
Yine gönlüm hoş değil

Dost vuslatı zor imiş
Her dem ahu zar imiş
Derd adamı yer imiş
Yine gönlüm hoş değil

Akarsu'yum yansamda
Kül olup savrulsamda
Bazı bazı gülsemde
Yine gönlüm hoş değil(*)

(*) Ezgi haline getirilmiş

—4—

Ey sevgilim sana şikâyetim var
Ne sevdiğin belli ne sevmediğin
Bende bir insanım bir de canım var
Ne sevdiğin belli ne sevmediğin

Eski günler hayalimden gitmiyor
Dün dediğin bu günkünü tutmuyor
Yiğidim ya sana gücü yetmiyor
Ne sevdiğin belli ne sevmedigin

Akarsu'yum böyle miydi ahtımız
Onun için viran oldu tahtımızın
Umudum yok gülmez artık bahtımız
Ne sevdiğin belli ne sevmediğin

—5—

Kapattılar kapıları yüzüme
Mapushane gurbet ele benzemez
Benden selâm olsun dertli sazıma
Mapushane gurbet ele benzemez

Hele bakın şu mevlanın işine
Neler sürdü ekmeğime aşıma
Üzülme sen bu da geçer boşuna
Mapushane gurbet ele benzemez

Ne karaymış alnımdaki yazılar
Ah dedikçe ciğerlerim sızılar
Arkamdan ağlıyor körpe kuzular
Mapushane gurbet ele benzemez

Akarsu'yum coşar ise sel olur
Dolanır sahrayı durgun göl olur
Dost diyenler yavaş yavaş bell(i) olur
Mapushane gurbet ele benzemez

—6—

Gel kardeşim ayrı gezme
Kula kulluk yakışır mı?
Zalime boynunu eğme
Kula kulluk yakışır mı?

Fırsat elde bile bile
Yana yana döndük küle
Yirminci asırda bile
Kula kulluk yakışır mı?

Akarsu darda kalsa da
Dünya halkı hep ölse de
Bunun sonu ip olsa da
Kula kulluk yakışır mı?

—7—

Pazarlık edelim Ali'm seninle
İki cihan senin olsun sen benim
Hayrını gör imanında dininde
Hatm-ul Kuran senin olsun sen benim

↓ Ayıb değil midir ademe minnet
Başına çalınsın huriyle cennet
Dostluk pazarında olma muhanet
Huri gılman senin olsun sen benim

Keselim sıratı kazana çöksün
Olanca katranı çamura batsın
Beraber gülelim cehennem korksun.
Sırat mizan senin olsun sen benim

Akarsu'yu böyle vereyim dursun
Senin aşkın onu yaksın kavursun
Bilirim Ali'sin canansın nursun
Kanber - Selman senin olsun sen benim

—8—

Dostlar bizim inancımız belli olur
İnsan hakkı nerde ise ordayız
Softaların sözlerine kanmayız
Demokrasi nerde ise ordayız

↓ Yollarımız ikilikle barışmaz
İnsanların inancına karışmaz
Benlik yoktur kimse ile yarışmaz
İnsan hakkı nerde ise ordayız

Bizim ölenimiz geri dirilmez
İnsanlara boş fetvalar verilmez
Bizim sınıf bölücülük bilinmez
Demokrasi nerde ise ordayız

İnsan haktır hak insandır biliriz
Gönüllerde açar bizim gülümez
Akarsuyum bacı kardeş hepimiz
Demokrasi nerde ise ordayız

—9—

Döne döne yandım aşkın narına
Ben garibim sen garibsin güzel dost
Neler görmediğim senin uğruna
Ben garibim sen garibsin güzel dost

↓ Gireridim ateşine dumanın ateşine
Sen kaldırdın gönlümdeki gumanın
Ateşine girip her dem yanarım
Ben garibim sen garipsin güzel dost

Akarsuyum yaramız çok derinden
Bu yara baş vermiş binbir yerinden
Öldüğümü duyar isen birinden
Ben garibim sen garibsin güzel dost

İMAM CAFER SADIKTAN

Dünya sevgisi ile kararan gönüllerimiz masiyetlere (İsyanlara, günahlara) bağulup, kendisini başka anlayışla hakkın varlığından ayrı ve başka görmekle, küfür-ü şirk (Tanrı' ya ortak koşma inkarı) ve zulmatta (karanlıkta) kalmış ruhlar aleminden insanlık alemine gelmekten murad canı görmek imiş. Tende canım, canda cananımdır. Allah huuuu deyen.

(İmam-ı Cafer Buyruğu Sh: 325)

İMAM CAFERÎ SADIKTAN

(Mürşidi Kâmil Kimdir)

Ey talib; bilki, Alemde mürşid-i Kamil o kişidir ki, düşünde kendi vücudunu görmüş olmalıdır. Ve bir makama erişmelidir ki, kendisinde artık bir şeyin vücudu olmamalıdır. Vücudunda da mahfi (gizli) bir sır bulunmamalıdır. Kendini, kendi vücudunun manasını biliyorsa, onsekizbin âlemin vücudu sırrını da öylece bilmelidir. Ve her şeyde, bütün berzahı (sıkıntıyı, zoru, ... ölülerin ruhlarının kıyamete değin beklediği yeri) katetmiş (enine kesmiş, gitmiş) olmalıdır, mürşid de bu sıfatlıdır.

Alemde mürşid de, mürid de birdir, ama, irşada (aydınlatmaya) kadem (ayak) basmadan, bu zikrolunan hallere vakıf olmadan adam irşad ederler. Ve kendilerini mürşitlerden sayarlar. Her birinin birer mertebesi vardır. Haklarında bizden sorulursa cevap veririz ki, bunlar yarın huzur-u Hak'ta şeremsar (utanır) olacaklardır. Bu sebebledir ki, hakkın hakkını has mürşidde görmek kuvvetini tahsil ve tekmül etmişlerdir. Ve kendi vücut'larının hakikatını kemaliyle bilememişlerdir. Halen de mecmuu (tümünü) bozarlar.

Ef'ali (eylemleri) böyle olan kişiler, muhakkak olan şudur ki, Veli değildirler. Bunlar ancak evliya katında telal olanlardır. Gerçekten bu, kendilerini hoş kişi eder, ednadan edna (kötülerden kötü) bir makamdır.

İmdi, gerçek evliya o kimselerdir ki, bütün alemde mahfidirler. (gizlidir). Onlar Hak celle ve âlâ hazretlerinin haznedarlarıdır. Herkese gece, gündüz yardımda bulunurlar, hastayı bu alem halkı, bu tasarrufun kimin elinden olduğunu bilmezler. Gerçi vücudu zahırdir, gizli değildir, ama hakikat alemleri gizlidir.

Bir de veli olan kimsenin Allah Tealadan başka kimseye ihtiyacı yoktur. Kimseye muhtaç olmayan böyle bir kimseninde Hak Teâlanın sırlarını ve kendi velayetini ifşa etmesi imkânsızdır. Zira bu alem halkından kaç kişi vardır ki. evliyanın sırrından zerre miktarı duyup da helak (yok) olmuş olmasın dan zerre miktarı duyup da helak (yok) olmuş olmasın.

Esrar-illahiyeye kimsenin takat getirmesi mümkün değildir. Buna kendilerinde takat bulan ancak veliler ve nebilerdir.

(İmam-ı Cafer Buyrugu Sh : 326)

GARİP BEKTAŞ

Günümüzde yaşıyan sazıyla sözüyle gönülleri coştüran ve Alevi kökenli bir ozan olan Garip Bektaş, 1943 yılında Erzurum'da doğdu. Genç yaşta şiirler yazıp söylemeye başladı. Şiirlerinde yoksulluğu, ekonomik ve sosyal sorunları işledi. Şiirlerini Gezdim adlı bir kitapta toplayıp yayınladı.

—1—

Yıllarca uğraştım devr-i âlemde
Zalim ikiliği kaldıramadım
Hedef aldım bir domuzu vurmaya
Tutmadı nişanım öldüremedim

Harap etmiş bizim güzel bahçeyi
Zimmete geçirmiş bütün akçayı
Sırtımızda döndü beyler köşeyi
Derdimi kimseye bildiremedim.

İsmim ameledir kendim madenci
Yıllarca olmuşum vatana bekçi
Benden evvel babam dedem nöbetçi
Aradan engeli kaldıramadım

Dağların altından maden çıkardım
Metresiz arşınsız kuyuya vardım
Gruzi patladı canımdan oldum
Yetim yavruları güldüremedim.

Garip Bektaş dert çekmeye alıştım
Hep dertliler kervanına karıştım
Yıllar yılı ağalara çalıştım
Akan gözyaşımı dindiremedim.

—2—

Kardeşim dinle beni
Asla bu suç senin değil
Seni beyler köle etmiş
Alın yazın böyle değil

İnanma gel şu kadere
Düşme dert ile kedere
Senin derdine tek çare
Senden başka lokman değil

Sana aslan diyen beyler
Seni böyle geri korlar
Yıllar yılı hakkın yerler
Yavan ekmek hakkın değil

Esir olma bu asırda
Yatma şu kuru hasırda
Bak gelecek şu nesilde
Susmak senin hakkın değil

Konuş ki sesin duyulsun
İnsanlık hakkın bilinsin
Şu paslı zincir kırılsın
Haykırmak hiç ayıp değil

Aç karnına etme şükür
Beyler seni koymuş fakir
Bu çektiğin çile nedir
Yoksul kalmak hakkın değil

Sen sustukça hakkın yerler
Sonra sana korkak derler
Seni böyle çok ezerler
Susmak senin hakkın değil

Bak uyanmış dünya halkı
Senden dönen emek çarkı
Kulun kuldan yoktur farkı
Durmak senin hakkın değil

Gece gündüz çalışan sen
Vatan için uğraşan sen
Cephelerde savaşan sen
Susmak senin hakkın değil

Garip Bektaş kurban sana
Aç gözünü bak cihana
Susmak yakışmaz insana
Dilsiz olmak hakkın değil.

BİR AYET

"Ya eyyühennasütteknû rabbekümüllezi halaka küm min nefsin vahdetin ve halaka minhâ zevcehâ ve besse minhümâ ricâlen kesiyren ve nisâ (Ey insanlar! Rabbinizden korkun ve sakının. O, sizi bir tek nefisten yarattı. Ve ondan sonra da zevcenizi yarattı. Ve ikisinden bir çok erkek ve kadınlar üretti" **(Nisa Suresi 1. Ayet)**

YUSUF KENAN GÖZCÜ (Âşık Kadim)

Asıl adı Yusuf Kenan Gözcü olan Âşık Kadim 1953 yılında Malatya'nın Hekimhan İlçesine bağlı Hacılar köyü'nde doğmuştur. Yoksulluk sebebiyle küçük babası ile birlikte Çukurova'ya göç edip uzun süre Ceyhan, Osmaniye ve İskenderun'da yaşamak zorunda kaldı. Daha sonra Ankara'ya gelip yerleştilerse de babası şansını bir de Almanya'da denemek istedi. Avrupa'ya gittikten bir süre sonra Yusuf Kenan'ı ve iki kardeşiyle annesini yanına çağırdı. Halk şiiriyle kucaklaşarak büyüdü.

Yurda döndükten sonra Sivas'lı bir hanımla evlenen ve oraya yerleşen Âşıklık yolunda daha emin adımlarla ilerlemeye başladı. Sazı, sözü, şiiri sevdi.

İlkokulu bitirdikten sonra öğrenimini sürdüremiyen Kadim'in belirli bir işi de yoktur. Geçimini sazı ve sesiyle sağlamaya çalışıyor. Yazdı, söyledi.

—1—

NERDESİN LEYLÂ

Yine cuş eyledi muhabbet kuşu
Neredesin Kumru, nerdesin Leylâ?
Akıtır gözünden kan ile yaşı,
Neredesin Kumru, nerdesin Leylâ?

Hazin hazin eser aşkın rüzgârı,
Çiçekten çiçeğe dolaşır arı.
Kim candan sevmez ki böyle bir yâri,
Neredesin Kumru, nerdesin Leylâ?

Binbir seda ile ötüşür bülbül,
Gör ki sarmaş dolaş, nergizle sümbül.
Açmış kollarını çağırır ak gül,
Neredesin Kumru, nerdesin Leylâ?

Ne gecem bellidir ne de gündüzüm,
Biçare **Kadim'im** bugün üzgünüm,
Ne kışım bellidir ne de yaz günüm,
Neredesin Kumru, nerdesin Leylâ?

—2—

ZAM ÜSTÜNE ZAM

Geçim derdi bize sıkıntı oldu.
Zam üstüne bu zam kondu konalı.
Ortada kin kavga ayrıntı oldu,
Zam üstüne bu zam kondu konalı.

Kargalar dadandı gönül hanına,
Kardaş kardaşının kıyar canına.
Baykuş yuva yapar gülün dalına,
Zam üstüne bu zam kondu konalı.

Kurtulamam dostlar ben bu yaradan,
Kalksın ikilik gayrı aradan.
Kimi baştan söyler kimi aradan,
Zam üstüne bu zam kondu konalı.

—3—

EVVEL TURAP OLMAK GEREK

Dosta kulluk edem dersen, ↓
Evvel turap olmak gerek.
Hak özünü bilem dersen,
Evvel turap olmak gerek.

Bilmek ister isen seni,
Sende ara sen de seni.
İçmek için kudret demi,
Evvel turap olmak gerek.

Can atarsan sevmek için
Zor olmalı işin gücün.
Affetirmek için suçun,
Evvel turap olmak gerek.

Dayanmalı her zorluğa,
Yönelirsen doğruluğa.
Kadim gel gerçek varlığa,
Evvel turap olmak gerek.

"Bir talip evliyanın ve oniki imamın nefesini oniki güne değin öğrenmezse ipi çürük, yüzü karadır"

(İmam-ı Cafer Buyrugu Sh: 351)

İBRAHİM SALTAN

1948 yılında Malatya, Hekimhan ilçesine bağlı Kızılyatak köyü'nde doğdu. Ailesi ile genç yaşında Adana'ya göçtü. Yedi yaşında saz çalmaya başladı. İlk ustası Adana'nın halk türküsü sanatçısı Halit Araboğlu idi. Sonra, Âşık Ferrahî ile arkadaşlık yaptı. Yirmibeş yıldır sazıyla, deyişleri ile Anadoluyu gezdi dolaştı.

Âşıklık geleneğini özellikle doğmaca şiir söyleme ustalığını Âşık Ali Kamil (İlhamî)den öğrendi. Şiirleri yayınlanmadı.

—1—

Bütün yoksullara, kucak açarsın, ↓
Çifte mahsüllerin var Çukurova,
Tarıma, kültüre değer verirsin,
Türkiye'm içinde bir Çukurova.

Karacaoğlan, Dadaloğul özünde,
Mert yiğitler belli olur sözünde.
Av yapalım ördeğinde, kazında,
Sana değer biçmek zor Çukurova.

Çiçeklerin burcu burcu bitiyor,
Has bahçende hep bülbüller ötüyor.
Portakalın şu aleme yetiyor,
Şanlı ordumuza yar Çukurova.

İbrahim'in derdin toprak biliyor,
Mahsül bol olunca yüzler gülüyor.
Her isteğim Çukurova veriyor.
Maşallah toprağı gür Çukurova.

—2—

Servetim, sermayem, malım kalmadı, ↓
Zengin yoksul düşse hor olurumuş.
Bedduamı aldım yüzüm gülmedi,
Eyvah çile çekmek zor olurumuş.

Tarla, sürüp satıp elimden oldum,
Arılarım geçti, balımdan oldum,
Ellerim bağlandı kolumdan oldum,
Her söze inanan tor olurumuş.

Ben yağmur değilim yağıp çağlamam,
Yardan ayrı kaldığıma ağlamam.
Haktan başkasına gönül bağlamam,
Yiğidin sevdiği bir olurumuş.

Âşık **Saltan** boşa kendini üzmez,
Hakka hizmet eden canından bezmez.
Gerçek insan elin emrinde gezmez.
Hakka inananlar hür olurumuş.

—3—

Adım adım günlerine dikkat et,
Onikinci ayda yıl yalan olur.
Boşa para yeme dar gününe tut,
Aç kurt gibi yersen pul yalan olur.

↓ Suçlu olan kişi tabi basılır,
Suçu ağır ise ipte asılır.
Diktiğin fidanlar bir gün kesilir,
Al yeşil yapırğı dal yalan olur.

İhtiyarlık çöküp insan solacakın,
Çalışanlar menzilini bulacak.
Dünyaya doğanlar ergeç ölecek,
Hısım ve akraba, el yalan olur.

Âşık **Saltan** yanlış yollardan sapar,
Kötü yolda kanmaz hakkına tapar.
Arı çalışkandır emekle yapar,
Bakmasan arıya bal yalan olur.

—4—

Dikeni batınca bende kan aktı,
Koklayamam gayri gülden vazgeçtim.
Arıya güvendim canımı yaktı,
Dilimi vurunca baldan vazgeçtim.

↓ Gençken aklar düştü çileli başa.
Ömür gelip geçer, benziyor düşe.
Susuz kaldı bağım, emeğim boşa,
Damarlar kurudu daldan vazgeçtim.

İnsan mutlu olmaz yolun şaşınca,
Darbe alır her engeli aşınca.
Keklik gibi tuzaklara düşünce,
Ellerim bağlandı, koldan vazgeçtim.

Dünya âlemini **Saltan** bilmedi.
Kırküç yıldır eyvah yüzüm gülmedi.
Gurbet acı, tahammülüm kalmadı,
Bıktım gezemiyom yoldan vazgeçtim.

—5—

Hasret kaldım gidemiyom köyüme,
Eyvah şu belimi büktün yoksulluk.
El ayak bağladın gülmek neyime,
Esirim göz yaşım döktün yoksulluk.

↓ Servetim kaybettim bulmak neyime,
Delik testi oldum dolmak neyime.
Altın yıldız kumaş olmak neyime,
Onca üzerime çöktün yoksulluk.

Bilmiyorum şu feleğe netmişim,
Fakirlik erittiğ gayrı bitmişim.
Gücüm yeter diye güreş tutmuşum,
Birinci hamlende yıktın yoksulluk.

Saltan Malatya'da evim varıdı.
Binerdim koşatı atım varıdı.
Soframda dostlara etim varıdı.
Hepsinden elimi çektin yoksulluk.

HASAN HULGÜ RIZA ULUSOY

Hünkâr Hacı Bektaş Veli soyundan olan Hasan Hulgü Rıza 1910 yılında Hacı Bektaş'ta doğdu. "Müdafa"nın yazarı şair Ahmet Cemalettin Çelebi'nin torunudur. İlkokulu bitirdikten sonra kendini tarikat konularında yetiştirildi. Bektaşiliğin tüm inceliklerini, özelliklerini öğrendi ve uyguladı. 1940'lı yıllarda Hacıbektaş Belediye Başkanlığında bulundu. TBMM'.de(1957-1960) ve (1961-1968) dönemlerinde Tokat Milletvekili olarak görev yaptı. Şiirlerinde (Rıza) (Ali Rıza) mahlaslarını kullanmıştır. 1968 yılında Hakk'a yürüdü.

Şiirleri yayınlanmamıştır.

— 1 —

Ey benim sevdiğim alemde varım ↓
Dönmezem vallahi bin kâr olsada
Ne mümkün sevdiğim çıkmadan canım
Bütün alem bana düşman olsada

Coşkun sular gibi çağlayıp akmam
Hakkın kadehini elden bırakmam
Cemalinden başka cemale bakmam
Karşımda Yusuf-u Kenan olsada

Ali Rızam derki, gülüm kızarsın
Bize cevredenler şeytandan bulsun
İster dünya kadar düşmanım olsun
Hacı Bektaş gibi pirim oldukça

— 2 —

Hoş gördüm cümlenizi birliğe yetin
Mürşidi kâmilden el etek tutun
Daim Turna gibi bir kater gidin
Sonra ayırırlar sıradan sizi

Her olur olmaza uyup kapılman
Na-hakkı farkedip sakın tapınman
Aslı kem mayayı mürşid tutunman
Sonra çıkarırlar korudan sizi

Ecdadımız Hünkâr uludan ulu
Cümle muhibb-i hanedan ol sultan gülü
Rızam der gittiğimiz Hüseyin yolu
İkrardır bu yola götüren bizi

GÜVERCİN DONU

Hacı Bektaş, Horasan'da Anadolu'ya doğru, *"güvercin donu'nda"* uçmağa başladı. Sulucakarahöyük üzerinden uçarken, **Kadıncık Ana,** *"üstümüzden er geçti"* diye bağırdı. Bu sırada, bir Anadolu ereni, Hacı Bektaş'ın karşısına *"alıcı-kuş donu'nda"* çıkıverdi, güvercin'i *"almağa"* çalıştı. **Hacı Bektaş:** *"Erin üstüne alıcı-kuş donunda mı gelinir? Ben en nazik hayvan şekline girdim"* diyerek, alıcı kuşun boğazını sıkıverdi. **Abdal Musa,** bu hâdiseyi, *"güvercin donuyla Uruma uçan"* şeklinde bir ifade ile anlatır. **Pîr Sultan Abdal**'ın dilinde Hacı Bektaş, *"Güvercin donunda duran", "Güvercin donuna girmiş oturan", "Kuş olup güvercin donunu geyen", "Hünkâr Hacı Bektaş Velî"*dir. **Derviş Mehmed,** *"Güvercin donuna girdin de geldin, Altındaki postu aldın da geldin"* diyor. 17. asır Kızılbaş şairlerinden **İsmail,** *"Güvercin donunda havadan indi, Darı çeçi üstünde namaz kıldı"* diyor. Bektâşî şairlerinden **Şevket,** *"Horasan elinden Rûm'a uçarak", "Güvercin donunda pervaz eyleyen", "Hünkâr Hacı Bektâş Veli"*yi hürmetle anar.

Turna, güvercin, geyik ve kurt, Alevîlerin ulu saydığı hayvanlardır. Keklik, katır gibi hayvanları sevmezler ve tavşandan nefret ederler. Silifke Tahtacılarına göre, tavşan hem uğurlu, hem de *"mundar"* (murdar)dır. Yolda giderken insanın önüne çıkarsa, uğurlu sayılır. Çünkü uğursuzluğu üzerine alıp, o kimseyi kurtarırmış. Bu izah, tam manâsiyle totem inanışına uygundur. Kaz'ın uğurlu veya uğursuz sayıldığı pek belli değildir. Fakat bu hayvan, hem şamanizmde hem alevilikte mühim yeri olan bir totem (töz)dir. Şimdi bunları ayrı ayrı görelim. **Kaz;** Türk'lerin değer verdiği bir hayvandır. Eski Türkler, yabanî kazı uğurlu sayarlardı. **Radloff**'un tesbit ettiği, kâinatın yaratılışına ait eski Türk inancında, kaz mühim bir yer tutar. Bu yaratılış efsanesini Radloff, şöyle anlatır: *"Yer ve gök yaratılmadan önce her şey sudan ibaretti, yer yoktu, gök yoktu, güneş ile ay da henüz yoktular. O zaman, Tanrıların en yükseği, bütün varlıkların başlangıcı, insan oğullarının ata ve anası Tengere Kan, kendisine benzer bir varlık yaratarak ona kişi (kiji) dedi. Kayra Han ile kişi, su üzerinde* **iki kara kaz** gibi sakin sakin uçarak süzülürlerdi. **Noksanî**nin şu nefesi, eski yaratılış efsanesinin hatırasını ve iznini taşıyor olsa gerektir:

Noksanî gönülde kuş gezer iken
Yer gök kurulmadan suda yüzerken
Kandildeki nûrdan okur yazarken
Aşkın cür'asından sunan Şah deyu

(Mehmet Eröz, a.g.y. s: 128-129)

MEHMET DİŞKIRAN

Alevi kökenli inançlı bir ozan ve düşünür olan Mehmet Dişkıran'ın günümüzde inancı, dinsel doğmaları ve deyişleri ele alıp yeni bir görüşle inceleyerek çözüm yolları öneren İnançta Devrim (Evrensel Çağrı) 1993 adlı yapıtı yayımlanmıştır. Yola yeni soluk yeni atılımlar getirmeden yanadır. Hümanist bir dünya görüşünü savunur.

LAİLÂHE İLLALLAH

Adem olmak istersen
Yalnız Hakkı dilersen
İhlas ile söyle sen
Lailahe illallah

Arşı kürsü gördürür
Hem Kâbe'ye vardırır
Mevlâ'yı da buldurur
Lailahe illallah

Allah diye erişir
Mevla ile buluşur
Bülbül gibi söyleşir
Lailahe illallah

Arz ve sema zikreder
Daim Hakk'ı yadeder
Söyleyenler hep erer
Lailahe illallah

Erenlerin bir ahı
Siler cümle günahı
Nefse karşı silahı
Lailahe illallah

İkiliği silelim
Gel birliği bulalım
Daim Hakkı analım
Lailahe illallah

Kalbimizin pasını
Silelim tevhid ile
Davet olunur Hakk'a
Lailahe illallah

Tevhid edenler bir gün
Elbet erer murada
Hak cemale erdirir
Lailahe illallah

Cebrail selâm verir
Hak davetin bildirir
Ol kadir gecesidir
Lailahe illallah

Perde aradan kalkar
Hak görünür aşikâr
Mir'aç budur aşıklar
Lailahe illallah

Tevhid ile başlarız
Daim onu ararız
Allah'tır muradımız
Lailahe illallah

Sultanları kul eder
Kulu da sultan eder
Allah'a vasıl eder
Lailahe illallah

Tevhid ile bulunur
İsmi Azam duası
Kur'an'ında manası
Lailahe illallah

Cehennemi söndürür
Yüzün Hakk'a döndürür
Hak cemale erdirir
Lailahe illallah

Allah diye erişir
Mevla ile buluşur
Hakk'ı daim görürüz
Lailahe illallah

Kalbimizin cilası
Ruhumuzun gıdası
Elif'inde manası
Lailahe illallah

Aşık olmayan bilmez
Nefse karşı silahı
Demeyen Hakk'ı görmez
Lailahe illallah

Zikreder derya deniz
Duysa bizim kalbimiz
Mest olarak hep deriz
Lailahe illallah

Sabırsız veli olmaz
Aşk'a nefis dayanmaz
Teni yerde çürütmez.
Lailahe illallah

Cehenneme kalkandır
Cennete anahtardır
Hakk'a dahi vuslattır
Lailahe illallah

Dört kitabı bilmeyen
Aşkla tevhid çekmeyen
Hakk'ı bilmez demeyen
Lailahe illallah

Tın ve zeytun ayeti
Hatta gönül kabesi
Fatihadır tefsiri
Lailahe illallah

—2—

BİZ ONUNLA OLALIM

Rahmetin deryasına
Varalım sefasına
Tevhid ile erelim
Biz Elif'in sırrına

Aşık olan zikredir
Her güçlüğe sabreder
Sabırla bir gün elbet
Muradı Hakk'a erer.

Masıvayı atalım
Yalnız Hakk'a tapalım
Nefis şeytanın kovup
Biz onunla olalım

ÂŞIK MEÇHULÎ

Asıl adı Hasan Öztürk olan Âşık Meçhulî. 1946 yılında Afşin İlçesi'nin Kaşanlı köyü-'nde dünyaya geldi. 1985 yılında Konya'da yapılan Türkiye Âşıklar Bayramım'na katılan Âşık Meçhulî özgeçmişi için şöyle bir açıklama yapar :

"Ben bir Meçhulî'yim. Hazret-i Mevlâna'nın hayranıyım. Gönlüm Pire bağlı buralara gelmişim. Beni diri kabul etmeyin, ben ta doğmadan ölmüşüm. Sekiz kolum vardır, yedi bacağım. Aşk ile yananm. Sönmez ocağım. Vardır benim on iki çocuğum. Oniki çocuktan biri gibiyim. Çok şükür Mevlâya, hazır bulundum. Âşıklar Bayramı'nda. Haksızlar aşîkar, hakikat sırada. Yaktı beni bir kara kaşlı. Sanma Meçhulî çok ateşli. Külüm bana yetiyor, Dostum" diye anlatıyor kendini bizlere kulak verelim.

—1—

Gittim dostumu görmeye,
İster ise kovsun beni.
Azgın yaramı sarmaya,
Demir ile dövsün beni.

Ağlayanın zarı isem,
Sevgilimin yarı isem.
Ben yaramaz biri isem,
Kurtlar, kurşlar yesin beni.

↓ Şu güzeller hepisine,
Kurban olam yapısına.
Güzel dostun kapısına,
Alıp gidin asın beni.

Meçhulî neden gülmüyor,
Ne yaptı da ne bilmiyor.
Duydum dost bize gelmiyor,
Ayağına kesin beni.

—2—

Dost selâm göndermiş alırım ama,
Ben ona bir selam salmadan ölmem.
Dağlardan taşlardan sorarım ama,
İlle de yarimi bulmadan ölmem.

Aramızda dağlar sıralı durur,
Ciğer ödün yakmış pareli durur.
Hasretinden canım yaralı durur.
Dost eliyle merhem çalmadan ölmem.

↓ Dünya kurulmadan evvel sağıdım,
Bulut oldum gökten yağmurla yağdım.
Ağlıyarak nice, anadan doğdum,
Bir kere de olsa gülmeden ölmem.

Meçhulhi yarinden hep ayrı kalsa,
Neylerim dünyayı yar benim olsa.
Azrail canımı almaya gelse,
Yâr başım ucuna gelmeden ölmem.

—3—

Dağlar ardındaki yare
Bir selamlık sayalım mı?
İş bulamam boş avare
Gurbet elde kalayım mı

Beylerin ettiği kaçtır
Biribirine muhtaçtır
Çalışanın tümü açtır
Ağlayayım güleyim mi?

Düzen derki kes dilini
Ozan derki bul yolunu
Şu insanlık katilini
Öldüreyim, öleyim mi?

Sözüm var zararsızlara
Çalışıp da kârsızlara
İmreniyom hırsızlara
Beyler gibi çalayım mı?

Gökten inen ilah gibi
Yalan dolan billah gibi
Şu görünmezAllah gibi
Ben de **Mechul** olayım mı?

—4—

Neden burcu burcu koktu burnuma
Neden bahçe bizim, gül yabancının
Düşman hançerini çaktı bağrıma
Neden beden bizim, kol yabancının

Her gün yeni çıkar fakire zamlar
İki eksik biri üçü tamamlar
Ardıç, kavak, selvi bak güzel çamlar
Neden orman bizim, dal yabancının

Varam gidem ululardan uluya
Hasretinden döndüm ben bir deliye
Yabancılar doldu Anadolu'ya
Neden ana bizim, döl yabancının

Satılmışlar satacaktı sattılar
Bizi uyutarak milyar yuttular
Kimi tilki kimi tavşan tuttular.
Neden tazı bizim çul yabancının

Yeni ayak bastık yirminci asra
Sömürenler baksalar ya kusura
Karadeniz Akdeniz Ege Marmara
Neden ülke bizim yol yabancının

Meçhuli tedirgin edildim yurttan
Koyun kaçmak ile kurtulmaz kurttan
Mert olan hakkını koymaz namertten
Neden insan bizim, kul yabancının

AŞIK ZAMANİ

Aşık Zamanı 1948'de Tunceli'nin Ovacık ilçesine bağlı Kuşluca köyünde doğdu. Köyde okul olmadığı için öğrenim göremedi. Yoksul bir aileye mensubtu. On yaşında saz çalmaya özendi. Bir gece düşünde kendini çölde elinde sazla gezerken gördü. Sazı ne yana çevirse orası ışıyordu. Hemen bir saz buldu, çalmaya ve söylemeye başladı. Şiire toplumsal içerik kazandırdı.

Aşık Zamani 1923 yılında doğan ve Çorum'un Ortakışla köyünden olup asıl adı İsmail Şahin Aykaç olan Zamanî'den ayrı bir ozandır. Çağın sorunlarıyla insan ve ozan olarak çok yakından ilgilendi.

Şiirleri henüz kitap haline getirilmemiştir. Çevresinde gördüğü sorunları, dertleri, halkın çektiği sıkıntıları, özellikle yoksul köylülerin yaşantılarını dile getirir. Halkın dertlerini yazmadığı, zulme karşı çıkmadığı için Aşık Veysel'i eleştirdi. Şiirlerinde haksızlığa, sömürüye, zulme, savaşa, geriliğe karış çıktı.

—1—

Ben ölmak istemem körü körüne ↓
Ölümüm bir işe yaramalıdır
Hayat vermeliyim mutlak birine
Ölümüm bir işe yaramalıdır

Bir bütünü eşit bölmek ne güzel
İnsanlığa hizmet etmek ne güzel
Ölümden korkmam ki çünkü maddeyim
Bir gaye uğruna ölmek ne güzel

Ben bir **Zamanî'yim** bir kavgadayım
İnsanlığa canım feda edeyim
Bir gaye uğruna ölmek ne güzel
Ölümüm bir işe yaramalıdır

—2—

Aya bak insana oyuncak oldu ↓
Üstüne bayraklar dikmek lâzımdır
Yumuşak yüzüne ayaklar kondu
Yeniden bir aya gitmek lâzımdır

Nasıl çalışıyor elin kafası
Bizde sürüp gider koltuk kavgası
Yoksulların evi leylek yuvası
Beyler buna çare bulmak lâzımdır

Kalkınmak bilmeyiz demeyin niçin
Kalkınmamız için iş yeri açın
Haklının hakkını ödemek için
Haksızı dışarı atmak lâzımdır

Aşık **Zamanî**'yim bana kızanlar
Alın teri sömürüpte ezenler
Sırtımızda Avrupa'lar gezenler
Sizi Türkiye'de tutmak lâzımdır

—3—

Çok dokundu mızrap ile tellere
Bozuk perdeleri görmedi Veysel
Ağıt yaktı bülbül ile güllere
Dikene elini sürmedi Veysel

Ağlayıp sızladı derdini döktü
Vurdular başına boynunu büktü
Çobandı ağanın koy'nunu güttü
Ver benim hakkımı demedi Veysel

Balta sapı için çattı hırsıza
Dur demedi sömürücü arsıza
Vatandaş muhtaçken ekmeğe tuza
Bunun hesabını sormadı Veysel

Der **Zamanî** Veysel büyük ozandı
Halkın değil kendi derdin yazandı
Sözü hançer iken kaçıp gizlendi.
Zalımın başına vurmadı Veysel.

—4—

Elime ferman verilse
Önce kendimi vururum
Sen bir sultansın denilse
Önce kendimi vururum

Bilmez isem adaleti
Kandırırsam bu milleti
Kaldırmazsam cehaleti
Önce kendimi vururum

Çok gördük yazıp çizeni
Öğrendik insan ezeni
Kurmazsam doğru düzeni
Önce kendimi vururum.

Göçüp dünyadan gidersem
Zamanî doğup dönersem
İnsana kıymet vermezsem
Önce kendimi vururum

—5—

Çatlamış binayı sıvayıp durma
Temeli çürüktür hop Hasan Usta
Er geç yıkılacak boşa yorulma.
Yık onu yeniden yap Hasan usta.

Büyük taş koyarsan küçük ezilir
Bir yan çatlak verir sular sızılır
Binan yıkılınca düzen bozulur
Yık onu yeniden yap Hasan Usta.

Temeli derinden vur sağlam olsun
Üstüne binayı kur sağlam olsun
Her yanı eşitce bir sağlam olsun
O zaman yıkamaz top Hasan Usta.

Ne bir taşı geri ne bir ileri
Her yanından güneş girsin içeri
Bu senin görevin yap bu eseri
Engel olanları tep Hasan Usta

Der **Zamanî** karşı çıkanlar olur
Kurduğun binayı yıkanlar olur
Seni yılan gibi sokanlar olur
Bağlanma onlara kop Hasan Usta.

—6—

Yaya yürür varır köye
Bir çarıklı köylü baba
Dert diyemez hiçbir beye
Bir çarıklı köylü baba

Tarlayı kazmayla kazar
Ne okumuş ne de yazar
Fukara canından bizar
Bir çarıklı köylü baba

İstiyorlar verir oyu
Söz verirler gelmez suyu
Acı çeker ömür boyu
Bir çarıklı köylü baba

↓

Yemesi bir soğan aşı
Silinmez gözünün yaşı
Bu devletin temel taşı
Bir çarıklı köylü baba

Sergisi çul bilmez halı
Giysileri tüm yamalı
Ağanın beyin hamalı
Bir çarıklı köylü baba

Bu bir yalan mıdır beyler
Böyle değil midir köyler
Bir uyansa güzel eyler
Bir çarıklı köylü baba

—7—

Her seçimde başımıza
Gelen bize nenni çaldı
Çatal kaşık aşımıza
Çalan bize nenni çaldı

Kemo gitti Iso geldi
Celo gitti Reso geldi.
Gelen bağrımızı deldi
Delen bize nenni çaldı

Oyumuzla seçildiler
Güya bize vekildiler
Soyan doyan çekildiler
Kalan bize nenni çaldı

↓

Böyle geçti yarım asır
Ayak yalın eller nasır
Kendisinde bir bir kusur
Gören bize nenni çaldı

Zamanî tanır haksızı
Uyuttular halkımızı
Elimizden hakkımızı
Alan bize nenni çaldı.

Nenni menni sökmez artık
Bu da böyle gitmez artık
Sizden hesap soracağı
Hey beyler bizler uyandık

—8—

Ey dünya işçi sınıfı
Savaşa karşı savaş aç
Bu tarihi görevindir
Savaşa karşı savaş aç

↓

Nötron değil bir oyuncak
Mutla bir gün patlayacak
Ve insanlık son bulacak
Savaşa karşı savaş aç

Var oldukça burjuvalar ↓
İnsanlığa zararı var
Ey ezilen bütün halklar
Savaşa karşı savaş aç.

Üç iki bir ateş derler
Ne gök kalır ne de yerler
Ve dünyayı eritirler
Savaşa karşı savaş aç.

Derler çarpışmak üzere
Belki güneş düşer yere
Basılmadan düğmelere
Savaşa karşı savaş aç

Haksız emperyalist savaş
Haklıdır devrimci savaş
Birleş ayaklan kaldır baş
Savaşa karşı savaş aç

Zamanî haykır dünyaya
Haykır proleteryaya
İnsanlığı kurtarmaya
Savaşa karşı savaş aç

—9—

Aşmakla bitermi devrim erleri ↓
Yorulursun yorulursun bay cellat
Dünyada yer yoktur saklanmak için
Görülürsün görülürsün bay cellat

İki sınıf yani sizler ve bizler
Herkes sınıfının yolunu izler
Sınıfımız mutlak sizi temizler
Vurulursun vurulursun bay cellat

Ölüm korkutamaz devrimcileri
Kavga devam eder daha ileri
İğrenç mahluk pis burjuva serseri
Yalvarırsın yalvarırsın bay cellat

Zamaniyim olacağız egemen
Kurulacak proleterya bir düzen
Temizlenir dünya denen gezegen
Silinirsin silinirsin bay cellat

—10—

Cellat bizden baş istiyor ↓
Verelim mi vuralım mı
Kafes bizden kuş istiyor
Verelim mi kıralım mı

Yazmış küfür dolu kitap
Bize doğru eder hitap
İşte böylesine hesap
Soralım mı susalım mı

İki düşman karşı karşı
Çalınır özgürlük marşı
Korkmadan düşmana karşı
Kaçalım mı varalım mı

Zamanî halktan biridir
Halk kavgası neferidir
Menzilimiz ileridir
Gidelim mi duralım mı

—11—

Yep-yeni bir dünya kurmak için
Tüm dünyada savaşanlara selam
Emperyalistleri yok etmek için
Tüm dünyada savaşanlara selam

↓ Dünya proleter devrim bayrağı
Her zaman yücedir inmez aşağı
Getirmek uğruna savaşsız çağı
Tüm dünyada savaşanlara selam

Avusturyalı Afrikalıya
Amerika Asya Avrupalıya
Tek kurtuluş yolu sosyalizm diye
Tüm dünyada savaşanlara selam

Burjuvanın yıkılışı uğruna
Yıkılıp da yok oluşu uğruna
İnsanlığın kurtuluşu uğruna
Tüm dünyada savaşanlara selam

Zamanî'yim yanar devrim ateşi
Ancak devrim durduracak savaşı
Doğsun diye proleterya güneşi
Tüm dünyada savaşanlara selam

HAK ULLAH

Alevilik ve Bektaşilikte cemde görev yapan dedelere, babalara çalışmalarına, emeklerine karşılık olarak ceme katılan canlar tarafından gönüllerinden koptuğu kadar para, yiyecek, giyecek verme geleneği vardı. Özellikle başka illerden, ilçelerden gelen dedeler, mürşitler için yardım parası şeklinde kişisel bir ödeme yapılırdı. Bazı kaynaklar bunu Kuranı Kerimde ki bir ayete dayandırırlar. Müslümanların peygamber soyundan gelenlere kıyamete kadar bakmakla yükümlü olduklarını, Hak Ullah ödeyeceklerini belirtirler. Ancak bu kesin değildir. Birde tarihi gelişime bakmak gerekir:

Aslnda, kam'lar, dedeler, babalar, Türk edebiyatının ve dininin koruyucuları olmuşlardır. Bütün destanları, sözlü rivayetleri bilen bu din liderleri, zengin bir kelime hazinesine sahip bulunuyorlardı. Buryat şamanları, zengin sözlü kahramanlık edebiyatının esas koruyucularıdır. Yakut'larda halk toplulukları, günlük dili dörtbin kelime ile konuşurken, bir Yakut şamanının şiir ile ilgili lûgatında oniki bin kelime bulunmaktadır. Kazak-Kırgız baksa'ları, şarkıcı, şair, müzisyen, kâhin, rahip ve doktor, dinî ve halka ait geleneklerin koruyucusu olarak görünür, asırlar ötesinden gelen destanları, hafızalarında saklarlar.

Dedelerle, babalara, *"yol hakkı"* v.s. adıyla verilen yıllık hediyelerle, kamlara, şamanlara verilen hediyeler arasında benzerlik vardır. Buryat şamanı *"Baba"* ve yardımcıları *"Oğullar"* her yıl köyden köye, obadan obaya dolaşarak dinî âyinleri yürütür ve verilen hediyeleri, yiyecekleri atlarına yükleyerek götürürler. *"Bazı oymaklar şamanlarına yıllık maaş bağlarlar; bazı oymaklar ise her âyin ve tören karşılığı olarak ücret verirler. Kamlar pazarlık etmezler, ne verirlerse razı olurlar. Umumiyetle gerçek kamlar dünyalığa düşkün değillerdir. Kamlar hakkında söylenen menkıbe (yürüm)lere göre, gerçek kamlar yoksun olmağa mahkûmdurlar. Kamların kendileri de buna inanırlar".*

Kızılbaş Türkmenler, dedeler önünde secdeye kapanırlar, **niyaz**'da bulunurlar. Bu, eski bir Türk geleneğidir. **İbn Fazlan,** Türkmenlerin bu âdetinden bahsettiği gibi, Hudûd el-âlem, Oğuz Türklerinin, kamları önünde secde ettiklerini kaydeder. **Kaşgarlı Mahmud**, Türklerin (Kamlık dininde kalmış olan Oğuz'ların), saygı duydukları şeylere ve insanlara *"yükündüklerini"* (secde ettiklerini) açıklar. **(Mehmet Eröz a.g.e., s: 129)**

NACİYE BACI

İstanbulludur. Bektaşi kadın şairlerdendir. 20. yüzyılda yaşamıştır.Yaşam öyküsü, gerçek kimliği dogum ve ölüm tarihleri hakkında elimizde yeterli bilgi yok. Şiirleri yayınlanmadı.

Erenler erler nasıl ersiniz
Söyleyin sizinle davamız vardır
Bacılara niçin nakıs dersiniz
Bizimde Hazreti Havva'mız vardır

↓

Bizi de halk eden Süphan değil mi
Arslanın dişisi aslan değil mi
Söyleyin makbul-u Rahman değil mi
Ummü gülsüm Zeynep, Leylamız vardır

Naciye fakire, kemter bacıdır
Muhammed Ali'ye, kuldur, nacidir
Cümle erenlerin başı tacıdır
İşte Fatimatüz zehramız vardır.

YOL EHLİ KİMDİR

Bu yol içinde olan kimseye gerektir ki, rizasız hiçbir iş etmesin. Hatta bir bahçeye girse de, yere bir elma düşmüş görse o elmayı almasın.

Bahçe sahibi gönül rızasıyle kendisine verse dahi, mutlaka bedelini vererek kabul etsin. Ve illâ bu şekilde hareket etmezse tarikten (yoldan) reddolunur.

(İmam-ı Cafer Buyruğu Sh : 351)

SEVGİ TÜRLERİ

Bir gün Hz. Hüseyin babası Hz. Ali'ye:

- Baba, beni sever misin ? diye sordu. Hazret-i Ali de:

- Evet, severim, evladımsın, ciğer köşemsin dedi.

Hz. Hüseyin :

- Ba.ba, anne mi de sever misin ? dedi.

Hz. Ali :

- Beli oğlum severim. Resulu Ekremin kızıdır. Ve hem sırr-ı mihribanımdır dedi.

Hz. Hüseyin

- Ama baba, siz bir gönlü iki pare eylediniz. Yarısını bana yarısını anneme verdiniz. Pes Hudâ-i müteali dahi öylemi seversiniz dedi.

Hz. Ali bu söz karşısında durdu. İmam Hüseyin'in sorusuna yanıt veremedi, düşünmeye, fikir kurmaya başladı.

Hemen o an Hz. Cibril - i Emin gökten indi. Hz. Resul'e Haktan selam getirdi. Cebrail Aleyhisselam :

- Ya Muhammed, amcanoğlu İmam Ali, Hz. Hüseyinin elinde tutsaktır. Sorusuna yanıt veremedi. yetersiz kaldı. Var onun sorununu halleyle. O sorunun yanıtını yine Hz. Hüseyin versin, dedi ve gitti.

Bunun üzerine Hz Muhammed kalkıp Hz. Ali'nin evine gitti. Ev halkı kendilerini saygıyla buyur ettiler. Yerine oturduktan sonra Hz. Hüseyine :

- Oğlum Hüseyinim, ciğerköşem, kurretül'aynım (gözümün nuru) benim. Biraz önce Cebrail gelip taraf-ı Haktan selam getirdi. Ve dedi ki: Babasına sorduğu güç sorunun yanıtını yine Hüseyin versin.

Bunun üzerine Hz. Hüseyin babasına sorduğu soruyu şöyle yanıtladı:

- Kişinin oğlunu sevmesi şefkatinden, karısını sevmesi şehvetindendir. Tanrıyı sevmesi ise, hakikatindendir.

ÂŞIK MEYDANÎ

1942 yılında, Sivas'ın Gemerek ilçesinin K. Tuzhisar köyü'nde doğdu. Fakir bir ailenin çocuğu olup küçük yaşta çobanlığa başladı. Okula da gidemedi. Okuyup yazmayı daha sonra dışardan öğrendi. Gördüğü bir rüyanın etkisiyle âşıklığa başladığını söyleyen Eroğlu, askerlikten sonra ünlü halk ozanımız Âşık Veysel'i tanıdı. Âşık Veysel'den dersler aldı ve bir ara onunla dolaştı. Asıl adı İdris Eroğludur.

Aşıklık yaparak geçimini sağlayan Meydanî, 1973 yılında ilk kez katıldığı Türkiye Âşıklar Bayramı'nda "Okul" konulu şiiriyle ilk ödülünü kazandı.

Sazdan çok sözde güçlü olan ozanın, derin bir sezme ve yorumlama yeteneği var.

1982 yılında Kayseri'de âşıklar kahvesi açtı. Genç âşıkların yetişmeleri hususunda çabaları oldu.

—1—

KİRLETME

Âsara dikkat et renkleri bozma, ↓
Yeşili, sarıyı, alı kirletme!
Evini temiz tut kendini üzme,
Halıyı, perdeyi, tülü kirletme!

Vatan seven sağlık için çalışır,
Sana bakar herkes öyle alışır.
Bir tükrükte milyon mikrop dolaşır,
Ortaya tükürüp yolu kirletme!

Hastalıklı çalı meyve veremez,
Kalkınma da hedefine varamaz.
Sağlıksız bir toplum işe yaramaz.
Kötü söz söyleme dili kirletme

Meydanî'yem der ki bilinmez bir sır,
Ormanın sağlığa çok faydası var.
Bütün bitkilere büyük önem ver,
Çayırı, çimeni, gülü kirletme!

—2—

KONYA'DA

Altmışbeşten seksenbeşe yirmi yıl, ↓
Ne yitirdik, neler bulduk Konya'da.
Kuşlar gibi öttük hep cıvıl cıvıl,
Türküler söyledik çaldık Konya'da.

Küsülü olanlar burda barıştık,
Denizlere, ummanlara karıştık.
Arslan gibi meydanlarda yarıştık,
Tarihî ödüller aldık Konya'da.

Bizler ki, faniyiz yoktur kalıcı,
Taşlamalar yaptık çaldık kılıcı.
Uzattı elini Feyzi Halıcı,
Toplandık başına, kaldık Konya'da.

Kovanım Konya'dır, çiçek de arı,
Açıldık Halıcı artık dışarı.
Yirmi yıldan beri büyük başarı,
Dünyaya sesimizi saldık Konya'da.

Bazı zaman coştuk, bazı çağladık,
Bazı kere güldük, bazı ağladık.
Birlik beraberlik burda sağladık.
Manevî varlıktan dolduk Konya'da.

Ey **Meydanî**, durma, görün yolunda,
Mevlâna, Tebrizî, Pirin yolunda.
Can içinde canan Şirin yolunda,
Ferhat gibi dağı deldik Konya'da.

—3—

OKUL

Mektup gelir haber alınmaz idi,
Radyodan haberi aldırdı okul.
Her köyde bir okur bulunmaz idi.
Buhranı ortadan kaldırdı okul.

Biçer ile biçtik, kalktı yabalar,
Kalkınmada gayret büyük çabalar
Evladı öğretmen, mutlu babalar,
Köylüye traktör aldırdı okul.

Avukat, mühendis, doktorla hoca,
Çalışır birlikte hep gündüz gece.
Tarihle şahittir bu Türklük yüce,
Bu yurda sanayi doldurdu okul.

Her yerde tahsili yapan öğünür
Meydani kültürsüz yanan döğünür
Hürriyet havası herkes sevinir
Milletin yüzünü güldürdü okul

AŞIK ÇALIŞKAN

Asıl adı Hasan Hüseyin Çalışkan olan ozanımız 1952 yılında Yozgat'a bağlı Sorgun ilçesinin Tulum köyünde doğdu. Okula gitmedi. İlkokulu dışardan bitirdi. Halen Ankara Olgunlaşma Enstitüsünde memur olarak çalışmaktadır. Şiirlerini hece ölçüsüyle yazar. Yayınlanmış kitabı yok. Ankara valiliğinin, Halk Ozanları Derneğinin ve Kültür Bakanlığının şiir yarışmalarına katıldı. Birincilikler aldı. Evli iki oğlu, bir kızı vardır. Şiirlerinde Çalışkan adını kullanır.

—1—

HASAN DEDEMİN ELLERİ

Ne kadarda güzelimiş
Hasan dedemin elleri
Çağlayıp kaynamış coşmuş
Hasan dedemin selleri

Alemi bir gözle görmüş
Sevgi ile bağını örmüş
Dertlilere derman sürmüş
Hasan dedemin elleri

Hacı Bektaş ile sırdaş
Haydarî sultana yoldaş
Cümlealeme demiş kardaş
Hasan dedemin dilleri

↓

Keskin diyarında yatar
Cehalete ışık tutar
Çevresine neşe katar
Hasan dedemin gülleri

Erenlere gönül katmış
Hak ceminde nura batmış
Ali kemerbestin takmış
Hasan dedemin belleri

Çalışkan sevdanla gezer
Zemzeminden engür ezer
Ali diye diye eser
Hasan dedemin yelleri (1)

(1) Kırıkkale'ye bağlı Hasandede kasabasında yatırı bulunan kutsal kişi.

—2—

ŞÜKÜR OLSUN GÖRDÜ GÖZÜM YÜZÜNÜ

Şükür olsun gördü gözüm yüzünü
Pirim Hünkar Hacı Bektaş Velinin
Mekan tutsam çile belin düzünü
Pirim Hünkar Hacı Bektaş Velinin

↓

Ocağında hamlar pişer has olur
Kara kalpler kalaylanmış tas olur
O dergahında şenlik değil yas olur
Pirim hünkar hacı bektaş velinin

Destur almış Yesavisi pirinden
Onikimam serverinin erinden
İnsanlık sevgisi coşar serinden
Pirim Hünkar Hacı Bektaş Velinin

Güzel piri konup edip yatıran
Bir lokmayı cümlaleme yetireni
Hasan dede ocağında oturan
Pirim hünkar hacı bektaş velinin

Çalışkanım yönüm pirimden yana
Kucağını açar bunalan cana
İçsem dolusunu ben kana kana
Pirim hünkar hacı bektaş velinin

—3—

HAYDARÎ SULTANA YALVAR

Derdine dermanı bulmak istersen
Git koca Haydarı sultana yalvar
Bir gönül mihmanı olmak istersen
Git Koca Haydarı Sultana yalvar

Dergahhında ağlıyanlar yatışanı
Bahçesinde türlü kuşlar ötüşeni
Sürüsüne her gün kurban katışanı
Git Koca Haydarı Sultana yalvar

Aslı onikimam soyu Aliden
El tutmuş Hünkarı Bektaş veliden
Himmet almış yüce pir Yaseviden
Git Koca Haydarı Sultana yalvar

Urum diyarını irşat ederden
Kırklar ile bile ceme giderden
Şah Hüseynin davasını güderleri
Git Koca Haydarı Sultana yalvar

Ozan Çalışkanım pir geldi bize
Yardım etti çıktık darlıktan düze
Haydar adı nede hoş gelir söze
Git Koca Haydarı Sultana yalvar(1)

Haydarı Sultan Keskin'e bağlı bir köyde yatan bir Bektaşi ulusu.

ŞAH TURNA

1953 yılında Sivas'ın Gürün ilçesine bağlı Kaynarca köyünde doğdu. Yakalandığı çiçek hastalığı sonucu üç yaşında iki gözünü de kaybetti. Aşık Veysel, Mevlut İhsani, Ali Işık ve Ruhani gibi dünyası kararan Şah Turna on yaşında saz çalmaya başladı. On iki yaşında şiirler söyledi. Babasının okuduğu Pir Sultan kitabı onu çok etkiledi. 1961 yılından sonra Anadolu turuna çıktı, birçok köy kent dolaştı. 30 Ekim 1964'de Sıvas'ta düzenlenen Halk Şairleri Bayramına katıldı. 1965 yılında Ankara'ya yerleşti 1970'de Almanya'ya gidip döndü. Tekrar gitti.

Şah Turna Pir Sultan ve Aşık Mahzuni'nin etkisinde şiirler yazdı. Halkın ve ülkenin acı gerçeklerini, Almanyadaki ailenin sorunlarını dile getirdi. "Halkın ozanı halka dayanır, halkın içinden çıkandır, onun dertlerini dile getirir" anlayışına sahip olan Şah Turna içli, coşkulu, temiz bir söyleyişe sahiptir, duru, yalın bir dili vardır.

Şah Turna'nın felek yaktı özünü
Üç yaşında aldı iki gözünü
Göremedi ay güneşin yüzünü
Dünya başa zindan, dar turna turna.

—1—

ŞİİRLERİNDEN ÖRNEKLER

Benlik kibirlik bir kale
Yıkamazsan gelme gelme
İnsanlar hem Kâbe-Mevla
Tapamazsan gelme gelme

Dünya döner elimizde
Har bulunmaz gülümüzde
Can vermek var yolumuzda
Geçemezsen gelme gelme

↓

Gel karış kervanımıza
Yıldız al güneşimize
Canını ateşimize
Yakamazsan gelme gelme

Şah Turna böyle dünyamız
Tutuşur yanar sahramız
Zehirdir bizim sevdamız
İçemezsen gelme gelme

—2—

Çaresiz derdime derman ↓
Nasıl bulayım bulayım
Gönül sarayına mihman
Nasıl olayım olayım

Arı gezer ballarında
Gizlilik var hallarında
Hakikatın yollarında
Nasıl öleyim öleyim

Yanıyorum aşk derdinde
Gece gündüz fırkatında
Şah Turna pir hasretinde
Nasıl güleyim güleyim

—3—

Turna ile sohbetteyiz bakalım ↓
Ağlıyor gözlerin gör turna turna
Derununda yarem çoktur tabibim
Elinle yaremi sar turna turna

Turna yaralandı akıyor kanı
Yaralı yaralı gezer cihanı
Yıkılsın feleğin çarkı düzeni
Her gün işim feryat zar turna turna

Şah Turna'nın felek yaktı özünü
Üç yaşında aldı iki gözünü
Göremedi ay güneşin yüzünü
Dünya başa zindan dar turna turna

—4—

Yıllar yılı boyun eğdin ağaya ↓
Ezildiğin yetmiyor mu vatandaş
Her zaman ağladın güldürmediler
Üzüldüğün yetmiyor mu vatandaş

Zengin isen yaraların sarılır
Yoksul isen gönül telin kırılır
Doğrulara dar ağacı kurulur
Asıldığın yetmiyor mu vatandaş

Köye gelen tefeci sömürüyor
Canavarlar kemiği kemiriyor
Yine kır at zevke düşmüş kişniyor
Atıldığın yetmiyor mu vatandaş

Bu yeni fikirler bize çok uzak
Uyan vatandaşım uykuyu bırak
Şah Turna birleşin tüm haykırarak
Horlandığın yetmiyor mu vatandaş

—5—

İlk geldiğim güzel şehir ↓
Seni yaşıyorum Berlin
Acı tatlı anılarla
Dolup taşıyorum Berlin

Çok sevdiğim insanlarım
Yaşamaya adım adım
Geleceği yudum yudum
Senle içiyorum Berlin

Önce bize açtın kucak
Sonra da gösterdin bıçak
Bazen ılık kuru sıcak
Bazen donuyorum Berlin

Gölü ormanı müzesi
Yemyeşil düz ovası
Kültür ve sanat yuvası
Senle içiyorum Berlin

İşçiye gerici yaşa
Atom silah açık kasa
Şah Turna'yı alır tasa
Senle içiyorum Berlin

—6—

Bu diyor ki çekin gidin
Hani senin yurdun işçi
O diyor sakın gelmeyin
Hani senin yurdun işçi
Her gün artar derdin işçi

Para kazanmaya geldin
Döviz makinası oldun
Sor kendine ne gün gördün
Hani senin yurdun işçi
Her gün artar derdin işçi

Avrupa'da yabancısın
Sen yurdun da Almancısın
Eğik başın kısın sesin
Hani senin yurdun işçi
Her gün artar derdin işçi

Şah Turna der adım adım
Yaşamadın hep yaşattın
Vatansızlar kaldı adın
Hani senin yurdun işçi
Her gün artar derdin işçi

—7—

Yol yordam bilmeyen köylü vatandaş
Seni bu hallere koyan utansın
Kırık ekmek bir taş ayran yağsız aş
Şükreyle haline diyen utansın.

Ayağı nasırlı gözü çapaklı
Korkar mı çakaldan aslan yürekli
Yürüyün elleri kazma kürekli
Siz yürürken size vuran utansın

Bir ekmeği kırka böldün pay ettin
Çalıştın da emeğini zay ettin
Tahta beşiklerde yavru büyüttün
Ağlayan sesini duyan utansın

Şah Turna'yım bu günleri görenler
Fikrinin uğrunda mutlu ölenler
Kul hakkını çalıp çırpıp yiyenler
Sizi insan diye sayan utansın

İMAM CAFERİ SADIKTAN :

Pes imdi bilinmelidir ki, bir kimse vucuduna yol bulup da özünü bilse kâmildir, nâkıs (eksik) değildir. Ve o, özüne noksanlık getirmez. Şayet eylem ve davranışı ile sözünde bir noksanlık görülürse. takkik (doğru, gerçek) kendi halindedir.

Kendi yolun gözleyip, erenlerin izin izleyip yürüyen kişi noksana ermez. Çünkü kendisini bilen zevale uğramaz.

İmdi hadim (hizmet eden) olana gerektir ki, aşk odunda ciğerini kebab etsin, aşıklara, sadıklara yedirsin. Zira hakikatın mihr-i muhabbeti gayette galiptir.

(İmam-ı Cafer Buyruğu Sh: 360)

DİYALETİK VE TASAVVUF

Tasavvufun diyaletik oluşumu şöyle gelişir: İç acıklığından-dış gizliliğe; aşırı dincilikten-dinsizliğe; ruhçuluktan-madde ve akıldan-sezgiye, sezgiden gene akıla; aşırı biçimcilikten-biçimciliğin saçmalığına; bir gerçeği gizlemek için yine biçimciliğe; aşırı yaratancılıktan-kamutanrıcılığa vb. çelişkili yolları izleyerek zıt aşamalara yolun gerçeklerine ulaşır. Aslında gizemciliğin yapmak istediği Tanrı da dahil herşeyi elekten geçirmek, sonra kendisiyle birleştirmek suretiyle saçmalığı görerek parçalamaktır. Varoşculuk felsefesi ile ortak yönleri bulunan gizemciliğin temelinde zorlanma yoktur. Her kişi gerçekten (Hakikattan) payını kendi yeteneğine göre ve kendi yeteneği kadar alır. Savunduğu temel ilkelerden biri budur.

ÖZTÜRK ERKILIÇ

1953'de Yozgat'a bağlı Sorgun ilçesinin Tulum köyünde doğdu. Lise mezunu olup halen Ankara'da bir kamu kuruluşunda memur olarak çalışmaktadır. Evli üç çocuk babısıdır. Şiirlerinde "Özveri" mahlasını kullanmaktadır.

—1—

HACI BEKTAŞI

Bu yolu sürenler cahil tor değil
Yiğitler söylüyor Hacı Bektaşı
İnsanım diyenler vermeli meyil
Övütler söylüyor Hacı Bektaşı.

Horasandan çıkıp kuffarı gezmiş
İnsanlığa kardeş yolunu çizmiş
Mısra mısra kalem kağıda yazmış
Beyitler söylüyor Hacı Bektaşı

↓

İnsan sevgisini alarak ele
Halka hitap etmiş öztürkçe ile
Yirminci asırın sonunda bile
Boyutlar söylüyor Hacı Bektaşı

Onun ışığında kalbimi yudum
Özveri olarak koyuldu adım
Hünkârımı tarihlerde okudum
Kayıtlar söylüyor Hacı Bektaşı.

Onun ışığında kalbimi yudum
Özveri olarak koyuldu adım
Hünkârımı tarihlerde okudum
Kayıtlar söylüyor Hacı Bektaşı

—2—

GEL GİDELİM

İnsan sevgisiyle dolup taşarız
Gel gidelim Hacı Bektaş yoluna
Kötülükler ölür kardeş yaşarız
Gel gidelim Hacı Bektaş yoluna

Gerçekleri seçer iyi biliriz
Ele bele dile sahip oluruz
Böylelikle ancak hakkı buluruz
Gel gidelim Hacı Bektaş yoluna

↓

O yollarda kirli kalpler ak olur
İhanetler kötülükler yok olur
İnsanlığa ilgi, sevgi çok olur
Gel gidelim Hacı Bektaş yoluna

Gerçek olan insan ölmeden ölür
Çiğ yanları pişer hamları olur
Arif olan kişi hisseder alır
Gel gidelim Hacı Bektaş yoluna

Rehber olup geldi yabana tora
Dedi ne ararsan kendin de ara
Özveri'yim gitme çıkmaza zora
Gel gidelim Hacı Bektaş yoluna.

—3—

AKLINA GELSİN

Sevgi barış sözü eden olursa
Hacı Bektaş Veli aklına gelsin
Şaşırıp çıkmaza giden olursa
Hacı Bektaş Veli aklına gelsin.

Kırklar meydanında posta oturan
Alıç ağacında elma bitiren
Kendi cenazesin kendi götüren
Hacı Bektaş Veli aklına gelsin

Nefsine uyupta söyleme yalan
İnsan sevgisini edersin talan
Kurt ile kuzuyu dizine alan
Hacı Bektaş Veli aklına gelsin

Erenler yolunda olamaz hile
Yunus emre çekti hak için çile
Baş yastığa koyup ölürken bile
Hacı Bektaş Veli aklına gelsin

Secde kıldı üzerinde darının
Yüreği çatladı inkar sarının
İnsanlıktan yana varsa sorunun
Hacı Bektaş Veli aklına gelsin

İnsanlık yoluna açan işte o
Dünyaya barışı saçan işte o
Güvercin donunda uçan işte o
Hacı Bektaş Veli aklına gelsin

TENASÜH (Ruh Göçü)=Metempsychose

Köken olarak Arapça bir sözcük olan tenasüh, ruh göçü, ruh sıçraması, ruhun bir cisimden ötekine geçmesi, bazan insandan hayvana, bazanda hayvandan insana geçmesi anlamlarına gelir. Bu inişi anlatmak için kullanılır. İlkel toplumlardan günümüz çağdaş toplumlarına değin psikolojik ve metafizik bir sorun olarak ele alınmış, kimileri inanmış kimileri reddetmiştir. İslamiyet ruh göçünü benimsemez. Şamanizim, Hind- İran felsefesi, tenasuh Eski Mısır, Yunan ve İslam mezheplerini çok rahatsız eden kavramların başında gelir. Heterodoks İslam mezhep ve tarikatları tenasüh fikrini benimserler. Yahudilik ve Hıristiyanlık da da ölümden sonra ruh göçünün olduğu kabul edilir. Bu inanç, heterodoks İslam inancına Budizm'den geçmiştir. Bu görüş, ataların ruhlarının şimdiki zamanda beden bulmasına olanak tanıdığı için kan bağına dayanan ilkel göcebe ölümsüzlüğü söz konusu olunca, bir tür gelecek olan cennet ve cehennem kavramları değer yitirmektedir. Çünkü ruhun ölümle yeni bir bedene geçmesi cennet ya da cehenneme hiç uğramaması, kısa bir süre girip çıkması şeklinde yorumlanmıştır. Heterodoks İslami düşünce ölümden sonra ruhun kıyamete değin bir yerde bekletilmesini, durulmasını uygun görmemiş, ona yeniden bir giysi bularak varlıklar aleminde yaşatmayı daha doğru, mantıksal ve gerçekci bulmuştur. Bu kavram ruhu hapisten kurtarmayı amaçladığı gibi ölüme, öldürmeye ve baskıya da isyan etmektedir. Bu kavramla insan ölümsüzlüğe ulaşmayı amaçlar. Ölümsüzlük sevincini yaşar. İnsanın temiz hale gelinceye değin kalıptan kalıba geçmesidir.

CEMAL ACAR

1957 yılında Sivas'ın Gürün ilçesine bağlı Akamar köyünde doğdu. Babasının adı Hüseyindir Maraşlı Aşık Hüdai'ye çıraklık etti. Kaset olarak yayınlanmış eserleri vardır.

SEMAİ

Bana karşı ne söyledin
Sözün yalancı yalancı
Gittin nereyi boyladın
Özün yalancı yalancı

Yeter zalim felek yeter
Söyle bu dert nasıl biter
Tatsız tatsız teli öter
Sazın yalancı yalancı

Bu **Cemali** deli eder
Sevenler elleri n'ider
Bırakır da ele gider
Bizim yalancı yalancı

HULÛL İNANCI

Arapça kökenli bir sözcüktür. Geçme, yerleşme, girme anlamlarına gelir. Tanrı'nın bazı cisimlere yerleşmesi, Tanrılığın tecessümü (cisimlenme, görünme, belirme) anlamına sahip olmaya Hulûli ye denir. Tahakkümün kaynağı öldürmek ve yok etmektir. Tenasühle egemen ideolojinin tahakkümüne kafa tutan, direnen Alevi - Bektaşi inancı Hulûl kavramı ile de Tanrı'yı yakalamak, görmek istemektedir. Ancak, bedeninde Tanrı cisimleşen kimse, Tanrı olmaz. Tanrı bir kişinin bedenine girmiş, böylece cisimleşmiştir. Tasavvufcular, vahdet-ı vucud anlayışının yardımıyla bu kavrama ulaşırlar. Anadolu heterodoksisinin baş temsilcisi olan Alevi-Bektaşilerin Ali-Allah özdeşleştirmeleri Ali'yi Allah olarak görmelerinden değil, Ali'de Allah'ın cisimleşmiş olduğuna inanmalarından kaynaklanmaktadır. Yoksa, onlarda Hz. Ali'nin bir insan olduğunu bilmektedirler.

Görülüyor ki, heterodoksinin Tanrı anlayışı, Ortodoksinin Tanrı anlayışından kökten farklı ve değişiktir. Cisimleşen, varlıklarda görülen bir Tanrı'yı ortodoksların kabulu olanaksızdır. Nasıl tenasüh, insanın ve dünyanın yokedilmesini, insanın evrenden koparılıp atılmasını önlemek düşüncesinden kaynaklanmışsa, Hülüi kavramı da şöyle ya da böyle şu veya bu yolla Tanrı'ya kavuşma, onu görme arzusundan doğmuştur.

Bu Tanrı, doğan ve evrende yayılmış oldugundan hiyerarşik bir sistemin en tepesinde oturmaz. Ya da en tepeye çıktığında "yaygın" ve "herşey" olarak çıkar. Fakat Tanrı'yı bu "yayma" çabası, onu yok etme çabası değildir. Hedeflenen yayarken yok etmek değildir. Aksine Tanrı, varlıkların matematiksel bir toplamı değildir. Bütün, parçaların toplamından

farklı bir kimlik oluşturur. Bu kimlik yabancılaştırıcı bir etkiye sahip değildir. Her bir parça içinde var olan bu kimlik, ancak belirli "seçme" eylemlerinde bulunabilir, anlaşılabilir ve ortaya çıkabilir. Bu teze göre, Tanrı, Ortodoks Tanrı'dan farklıdır. **(Reha Çamuroğlu, Sabah Rüzgarı Sh: 80)** Beni yitirin kendinizi bulun **(Nietzsche)**

Tanrı olmasaydı herşey mubah olurdu **(Dosteyevski).** Gerçekten de Tanrı yok ise, her şey mubahtır (yeğdir), hiçbir şey yasak değildir. Yasakları koyan Tanrı'dır. Bu demektir ki, insan kendi başına bırakılmıştır. **(J. P. Sartre, Varoluşculuk sh: 68)**

Oysa, heterodoksi İslam mezhep ve tarikatları, Tanrı'nın varlığını kabul ederler. Herşey mubah değildir. Tanrı insanın içinde özünde vardır. Öyleyse, mubah olanla olmayanı ayırtma bunlardan birini seçme kişiye bırakılmıştır. Kişi özündeki Tanrı'nınsesini dinleyecek, ona göre seçecektir. Kişi bu seçimde yanılamaz mı, bilerek ya da bilmeyerek yanlış yapamaz mı? Elbette yapar. Onun bu seçimi ondaki içgüdüye, sezgiye ya da marifete bağlıdır. İyinin, kötünün ayrımını o yapar.

Hulul kavramı bu seçim için öngörülmüş bir kavramdır. İnsanın yücelmesi, bu seçimde yanılgılarının sıfıra düşmesi "marifeti"nin derinliğine bağlıdır. Bunun gizi ise, insanın özünde saklıdır. Tanrı'nın yayılmasıyla birlikte yaratıcılıkta yayılır. Öznellik, biricik olma özelliği bu Tanrı yayılmasından kaynaklanır. **(Reha Çamuroğlu a.g.e.s. 81)**

Hiçbir öğe bu birlikten dışlanamaz. İnsan kendi kendini ararken Tanrı'yı, bulmuştur. Tanrı tek doğru olmaktan çıkarılmış, çeşitlilik içinde birlik olmuştur, çeşitlilikte Tanrısallaştırılmıştır. Tanrısallık böylece güç kazanmıştır. Aslında çözüm ararken metafiziksel karanlığın uçurumlarına varan insanoğlu sonsuz evrende yitmiş durumda olduğunu sanmaktadır. Tanrı ile karşılaşınca yarı korku duymakta, yarı sevinmektedir. Böylece, evrenin egemen gücünü yakaladığını sanan insan bu gücün sahibi olduğu inancıyla uçmaktadır. Hemen Tanrı ile birleşerek, O'nda eriyip O olmaktadır.

MERDANİ

Günümüz Alevi ozanlarındandır. Asıl adı, doğum tarihi yaşam öyküsü ve yapıtları hakkında yeterli bilgiler edinemedik. İki şiirinin sunuyoruz. Halk şiirine yeni temalar, yeni bakışlar getirmeye çalışır.

—1—

Yalnızım gittiğim yolda ↓
Arıyorum yoldaşımı
Bulamadım sağda yolda
Arıyorum yoldaşımı

Yollara koydum başımı
Arıyorum yoldaşımı

Durulur topraksız taşsız
Hayat yaşanır kardaşsız
Ama yürünmez yoldaşsız
Arıyorum yoldaşımı

Yollara koydum başımı
Arıyorum yoldaşımı

Yapmak için kurmak için
Yâr yaramı sarmak için
Ereğime varmak için
Arıyorum yoldaşımı

Yollara koydum başımı
Arıyorum yoldaşımı

Merdin dostu **Merdanîyim**
Alçakların düşmanıyım
Yürekten arayanıyım
Arıyorum yoldaşımı

Yollara koydum başımı
Arıyorum yoldaşımı

—2—

Az yol kaldı ereğine ↓
Biraz daha dayan canım
Dert koyma gel yüreğine
Biraz damh dayan canım

Üç beş gün içinde kalkar
Ondan sonra hemen bahar
Biraz damh dayan canım

Bu son karanlık gecedir
Son şancı son işkencedir
Haydi canım kurban olam
Biraz daha dayan canım

İki ağa üç bey kaldı
Köyümüze bir köy kaldı
Biraz daha dayan canım

Biraz daha dayan canım
Merdani'nin günü yakın
Bayramı düğünü yakın
İman yolun sonu yakın

MEVLANA'DAN SEÇMELER

—Halk, ben Tanrıyım demeyi büyük bir dava sanma oysa ben kulum demek büyük bir davadır. Ben Tanrıyım demek, büyük bir gönül alçaklığıdır. Çünkü Tanrı kuluyum diyen, iki varlık isbat eder; bir kendisi, bir de Tanrı'yı isbata kalkışır. Fakat ben Tanrıyım diyen, kendisini yok etmiştir; yele vermiştir; ben Tanrıyım der; yani ben yokum hep O'dur. Tanrı'dan başka varlık yoktur; ben salt yokluğum, hiçim der. **(Mesnevi ve Şerhi C:2 Sh:73 çev: Abdülbaki Gölpınarlı)**

—Büyük bilgin, evren çapında bir büyü yaptı da, cirmini (hacmini) ufacık bir suret (form) içinde gizledi. İnsan bir hamur teknesi boyundadır. ama gökten de üstündür, esirden de (uzay-eter). En güzel biçim, insan biçimidir... Arş'tan da yücedir, düşünceye de sığmaz. Bu paha biçilmez varlığın değerini söylesem, ben de yanarım, duyan da yanar. **(Mevlana, Mesnevi aktaran: Engin D. Akarlı, Tasavvuf, çağdaş kültürün oluşumu S:119)**

—Bilgi faydalı oldukça iyidir, yoksa faydasız bilgi, sahibine bir yüktür.

—Ayran çanağın önünde olduktan sonra andolsunki kimsenin bal şerbetini düşünmem. Azıksızım böyle olduğu halde seni azıklandırmaya çalışırım ve ben özgürlüğü kulluğa satmam.

—Ecel çölüne ayağımı bastın mı yokluğun gizli yurdunda bir kavgadır; bir gürültüdür koparırım. Yokluk, bunu görünce iki alemde de, hiç bir yerde böyle bir divane yoktur diye şaşırır kalır.

—İmam küfür, küfür de iman olmadıkça hiç bir Tanrı kulu gerçek müslüman olamaz.

HALİL SEMAVÎ

Asıl adı Halil Yıldız'dır. Şiirlerinde Semavi mahlasını kullanır. Gerçek kimliği yaşam öyküsü, doğum tarihi, doğduğu yer ve eserleri hakkında elimizde yeterli bilgi yok.

İrfan meclisinde oturmak için
Engin olup engin varmak hoş olur
Hizmetlerin tekmil yetirmek için
Gönül alıp gönül vermek hoş olur

Bir hizmet eyleki dosta yarasın
Sakın ha azdırma dostun yarasın
Demesinler sana sen bir yarasın
Merhem olup yara sarmak hoş olur.

Kişiye yüksekten bakıcı olma
Verdiğini başa kakıcı olma
Gönülleri yap da yıkıcı olma
Göz şakulî ile örmek hoş olur

Halil Semavi'yem gönül mimarı
İçim bir şehirdir vucüd diyarı
Saklarım içimde ulu Gaffarı
Her an kalb gözü ile görmek hoş olur.

MEVLANADAN SEÇMELER

1—"Hiç bilir misin, rebab (bir tür çalgı), gözyaşlarıyla, yanıp kavrulmuş ciğerlere neler der?

Der ki : Ben etten uzak kalmış bir deriyim, ayrılıkla nasıl azap içinde kalmam, nasıl ağlamam?

Tahta da ben der, yemyeşil bir daldım, o dalda, kırdı beni, yardı beni.

Ey padişahlar, biz ayrılık garipleriyiz; durun nasıl sızlamaktayız, nasıl ağlamaktayız dönüp varılacak tapıda" **(Mevlana, Mesnevi'den)**

2—Kimin hırkası ben olursam çıplak kalmaz o adam. Kimin çaresi bensem, çaresiz kalmaz o kimse. Aşık, hastalanır ama ölmez. Ay gedilir, incelir ama yıldız olmaz.

3—Bütün sarhoşların canlarına andolsunki sarhoşum. Ey hilekar sevgili, tut elimi canlarıyla oynayanların canlarına andolsun, can kesildim ben, onun sayesinde kurtulanların canlarına canlarına yemin ederim ki kurtuldum, hürüm Utarit gibi defterlere düşkündüm, ediplerim üst yanında oturdum. Sakinim, bir lehve benziyen yüzünü görünce sarhoş oldum kalemleri kırdım, gayret gözyaşlarıyla abdest aldım da namazımda kıblem, sevgilinin yüzü oldu. Senden başka başım varsa yok olsun. Sensiz yaşarsam yak varlığımı. Kabede de mabudum sensin, kilisede de. Yukarıdan da maksadım sensin, aşağıdan da.

Ekmeğini yedim, artık gözüm tok. Suyunu içtim, bu sudan usandım, vazgeçtim. Kişi, taptığının derecesidir, değerindedir; ne mutlu bana ki ona tapmadayım.

4—Tanrı beni aşk şarabından yaratmıştır. Ölsem bile o aşkım ben. Öyle bir şarhoşum ki aslım aşk şarabı; söyle bakalım, şaraptan, sarhoşluktan başka ne doğar? Ruhum Tebriz'li Şemsiddin'in ruhunun konduğu burca uçar da bir daha gelmez artık.

KERAMET

Keramet, fizik yasaları ile ters düşen, olağan dışı istisnaî nitelikteki olay ve olgulardır. Bektâşî menkıbesine göre, Hacı **Bektaş**, şahin ve güvercin suretine bürünür. Geyikli Baba, geyiklere binerek, dağlardan dağlara koşar. Karacaahmet oğlu Hacı Doğrul, **doğan,** Hacim Sultan, güvercin olur. **Vilâyetnâme**'de Hacı Bektaş'ın **şahin** oluşunu anlatan bir menkıbe vardır. bu menkıbeye göre, Hacı Bektaş, mürşidi Hoca Ahmed Yesevî'nin, Bedahşan Şehri'nin kâfir olan halkının eline esir düşmüş olan oğlu Kutbeddin Hayder'ı kurtarmak için şahin kılığına bürünmüştür. Sonunda, müridinin oğlunu kurtarmış ve Bedahşan halkını Müslüman etmiştir. Vilâyetnâme'de bu hâdise şöyle anlatılır: *"Hacı Bektaş şahin şekline girip Bedahşahn'a gitti. Uça uça her yanı dolaştı, gördü, gözetti. Sonucunda Kutbeddin Hayder'ın nerede olduğunu anladı. Hayder bir mağarada mahpustu. Süzülüp mağaranın üstüne indi, deliğinden girip yanına gitti ve silkinip insan şekline girdi...* **(HHBV. Vilayetnamesi)**

AŞIK İSMAİL NAR

1987 yılında Hacı Bektaş törenlerinde düzenlenen şiir yarışmalarında birincilik ve 1994'de ikincilik ödülü almış, günümüz halk (alevî-Bektaşi) Ozanlarındandır.

Bir Şiirini sunuyoruz.

Şu güzel dünyada yaşamak için
İnsanca el ele vermemiz gerek
Senlik, benlik nedir, bilemiyorum
Kendi kendimize sormamız gerek

Umutla bakmalı gelen yarına
Kavgalar olmasın körü körüne
Yüreklerde kinle nefret yerine
Yumak yumak sevgi örmemiz gerek

Bir olup dostluğu kursak temelde
Herşey insandadır bırakmam elde
Cehalet korkunçtur ateşten selde
Set çekip önüne durmamız gerek

Çalış, oku, öğren, öğret durmadan
İnsana hizmet et gönül kırmadan
Başkasının yanlışını görmeden
Kendi yanlışımız görmemiz gerek

Her ne arar isen özünde ara
Haksızlık yapanlar düşerler dara
Kim ne derse desin **İsmail Nar'a**
Artık gerçekleri görmemiz gerek

TÖZLER

İlk cevherden mineraller alemi, bunlardan bitkiler alemi, bunlardan hayvanlar alemi (en gelişmiş hayvan olarak maymun) bunlardan insanlar ve bunlarda da kâmil insan türemiştir. Sadece kâmil insan, edindiği bilgileri Hak'ka aktarma yeteneğine sahiptir. Bu sayede Hak kendi bilincini zenginleştirir. dönüşüm ve yabancılaşma formlarını tanır ve böylece kendi kendinin bilincine varır.

Ruhsal ve ahlaki olarak bozulmuş insanların ruhları öldükten sonra dünyada kalır. Bu tür insanlar Hak'kın kendi bilincini zenginleştirebilmesi için faydalı olamazlar. Evren büyük bir ateşle yanarak yok edildiği zaman, bu ruhlar da evrenle birlikte yol olacaklardır. Bu her şeyin tümden yok edilişi, ilginçtir ki "yeniden diriliş olarak adlandırılmaktadır. Çünkü bütün südür formları Hak'ka geri dönmekte, Hak'ta çözülmekte ve özümlenmektedir. Geriye kalan Hak'tır, Hakkın simasıdır. Günün birinde Hak'tan yenibir südür devri başlar, son aşamada bizim tasavvur edemeyeceğimiz Tanrı'nın yeni "gözle görülür bir sureti oluşur. Milyarlarca yıl sonra devir Hak'ka geri döner ve orada yok edilir ki, bu da kendi hakkındaki bilgi oluşumunu biraz daha zenginleştirir.

(A.J. Dierl. a.g.e. s: 80)

MURTAZA YALÇIN

1954 yılında doğdu, günümüz Alevi - Bektaşi ozanlarından biridir. Pir Sultan Abdal derneği başkanlığı yaptı. Halk şiirinin yenilenmesinden yanadır. Halk geleneğindeki bazı halkaların eskidiğine, şiire hiç bir şey vermediğine inanmaktadır. Şiire yeni hava yeni ses aradığını söyleyen ozan, Türkiye Halk ozanları derneği başkanıdır.

—1—

İlim dergahınının kapısın açan
Pirim Hacı Bektaş ben sana geldim
Güverecin donunda semaya uçan
Pirim Hacı Bektaş ben sana geldim

Divanına sazım çalmaya geldim
Ben pirime mihman olmaya geldim
Ağlayan özümle gülmeye geldim
Pirim Hacı Bektaş ben sana geldim

Felsefeni rehber kıldım kendime
Hiçbir hile düşürmedin bendime
Nevşehir'in Hacı Bektaş yurduna
Pirim Hacı Bektaş ben sana geldim

Kırkların ceminde kazan kaynıyor
Lokmanın tadına insan doymuyor
Misali zemzemden içip kanmıyor
Pirim Hacı Bektaş ben sana geldim

Gönlümden çıkmıyor Hünkar'ın dağı
Aşkınla yanıyor yüreğim yağı
Murtaza Yalçın'ın en son durağı
Pirim Hacı Bektaş ben sana geldim

—2—

Ben beni ararım bin birden beri
Bulamadım bende beni nerdeyim
Düşmüşüm bu yola dönemem geri
Bulamadım ben de beni nerdeyim

Babam ölmüş kimseler doğumum bilmez
Niyedir ağlarım hiç yüzüm gülmez
Dost bildiklerim de kapımı çalmaz
Bulamadım ben de beni n'erdeyim

Dedim buralıyım yurdum buradır
Yoklarım kendimi özüm yaradır
Gün arkası gecelerim karadır
Bulamadım bende beni nerdeyim

Yavaş yavaş hiçliğime kavuştum
Eller el eyledi bense savuştum
Yalçın'ım özümle ben hep savaştım
Bulamadım bende beni n'erdeyim

GÜZEL SÖZLER

- Din adamları şeytanlıklarla övünüyorlar, din kapısı nasıl yıkılmasın?

- İbadet edenler hep iki yüzlülük tuzağına düştüler.

- Her cahilin eli altın ve gümüş doludur. Gönül sahibinin kısmetise kanlı üğerdir.

- Savaş günü ince belli at işe yarar, besi öküzü değil.

- Hünerli insanlarla oturup onlardan renk al, bağda üzüm üzüme baka baka kararır.

- Arkadaşım feryad, dostum gamdır.

- Hırs sahibinin gözlerini topraktan başkası doyuramaz.

- En büyük felaket bilgisizliği taklit etmektir.

- Dünyada iş bilgi ile olur; hata ve eksiklik işsiz kazançtır.

- Güzel konuşma Resul'ün makamıdır.

–Anarsam seni ararım, dudağımı açarsam, seni söylemek için açarım. Neşelenirsem, neşeme sebeb sensin, hile yapmak istersem üstadım yine sensin (**Mevlana**)

AŞIK ZEKAİ KOCABAŞ

Hacı Bektaş Veli törenlerinde düzenlenen şiir yarışmalarında 1986 yılında birinci olmuş bir Alevi-Bektaşı ozanıdır.

Bir şiirini sunuyoruz

BİZİMDİR

Behey münkir ne zannettin sen bizi
Ehli beyit oniki imam bizimdir
Her yerde bellidir Piri'min izi
Telli Kurandaki Ali bizimdir

Altında düldülü koştuğu zaman
Elinde Zülfikar coştuğu zaman
Hayber'in kapısın açtığı zaman
Münkire Zülfikar çalan bizimdir

Zehir içip on parmaktan akıtan
Yeniçeri kurup Türkçe okutan
İnkarcıyı hikmetiyle korkutan
Hünkâr Hacı Bektaş Veli bizimdir

Münafık değil mi Külhanı yakan
Fırının kapısın açıp da bakan
Sabah buz tutup dışarı çıkan
Elinde fermanı Hübyar bizimdir

Horasan'dan çelik tasını atan
Keçeci köyünde ol mekan tutan
Dertliler derdine dermanın katan
Şah Mahmut derler Sultan bizimdir

Zekai'yem sözlerim daima Allah
Muhammed Mustafa derim eyvallah
Hasan ile Hüseynin tozunu billah
Kerbela'da Şehit olan bizimdir

ŞEYTAN KİMDİR?

Peki, Şeytan'dan ne haber?

Bilindiği gibi Katoliklik Şeytan'a yüksek bir mevki verir; en yüksek melek olan Şeytan Tanrı'ya karşı geldiğinden sonsuz Cehennem'in efendisi olur. Orada, günah işlemiş insan ruhuna işkence etme hakkına sahiptir. Hatta ölümden sonra yeniden dirilen bedenlere ve ruhlara sonsuz eziyetler verebilir. Şeytan insanı kötü yola sevk edebilecek, baştan çıkarabilecek güce ve yeteneğe sahiptir. Kötülük Tanrı'dan değil, Şeytan'dan gelir. Gözden düşmüş bir melek için ne büyük bir güç! Şeytan, insanlar yaşadığı sürece Tanrı'nın en büyük rakibi olur. Katoliklik, orta çağda uğrunda milyonlarca insanın kurban edildiği bir Şeytan kültü yaratmıştır. Sünni ortodoksluk Tanrı'nın bütün şaylerin ve olguların yaratıcısı olduğunu öğretir, yani Sünnilerin Tanrı'sı iyinin olduğu gibi kötünün de yaratıcısıdır. Şeytan, Tanrı tarafından yaratılan kötülüğün insana bulaştırılması için

Tanrı tarafından görevlendirilmiştir. Bu nedenle insan Şeytan'dan nefret eder ve korkar. Şeytan'ın bu konumu aslında pek de mantıklı değildir. Çünkü madem Şeytan Tanrı'nın emirlerine uymaktadır, insanların ondan nefret etmeye hakkı yoktur. Aslında kötüyü yarattığı için Tanrıdan nefret etmeli, korkmalıdır.

Mantıksal olarak bakıldığında, Katolikliğin ve Sünniliğin Şeytan öğretisi açıklaması zor çelişkiler ve uyumsuzluklar içerir. Bektaşiliğin Şeytan sorununa yaklaşımını ele almaya başlamadan önce Kuran'ı biraz daha yakından inceleyelim. Kuran'a göre Şeytan ateş meleğiydi, Şeytan, Tanrı'nın meleklere verdiği emirlere uymaya ve ilk kâmil insan Adem'e biat etmeye yanaşmamıştır. Alevi-Bektaşi inancında ruhlar hiyerarşisinde insan ruhu meleklerin ruhundan daha aşağıdadır. Fakat bedeni sayesinde insanın, kâmil insanda olduğu gibi, meleklerden daha yüksek bir düşünme yeteneğine sahip olma şansı vardır. Şeytan ilk kâmil insana biat etmeyi reddeder. Bu davranışına gösterdiği gerekçe ise, kendisi ateşten yaratılmışken, insanın sadece çamurdan yaratılmış olmasıdır. Bu ateş meleği konusu şu şekilde anlaşılmalıdır: Şii-Alevi inanışa göre melekler evrenin dışında yaşamazlar, evrende belirli yerleri ve belirli görevleri vardır. Kendi özel istekleri yoktur ve düşünme kapasiteleri düşüktür; analiz, sentez, düşünmeyi yoğunlaştırabilme, soyutlama gibi yetenekleri yoktur; bunu sadece düşünen insan yapabilir. Melekler kendilerine bilgi yüklenmiş bilgisayar disketleri gibidir. Deyim yerindeyse emir kullarıdır: sadece Tanrı'ya itaat ederler ve etmek zorundadırlar; görevleri Tanrı'nın evren hakkındaki düzen planlama düşüncelerini uygulamaktır. Melekler evrenin düzeni için gerekli olan enerji zerrecikleri gibi çalışır.

Bir ateş meleği olana şeytan, ateşin ve yanardağların yönetilmesi konusunda yetkiliydi. Onun ölümlü Adem'e biat etmeye karşı çıkması, aslında hemen yok edilmesine neden olabilirdi. Fakat karşı çıkışının bazı haklı nedenleri olduğundan (çünkü insan bedeni gerçekten çamurdan yaratılmıştır ve ölümden sonra itici bir bozulmaya uğrar) Tanrı Şeytan'ın hemen yok edilmeme ve evrenin yok edilişine kadar kalabilme ricasını kabul eder. Şeytan'ın amacı, melekler tarafından uyarılmış olmalarına rağmen suç işleyen insanların sevinçli seyircisi ve şahidi olmaktır.

Bektaşilik, Kuran'da anlatılanları bu noktaya kadar benimser. Sünnilik ile büyük farklılık bundan sonra başlar. Bektaşi inancına göre, her şeyin yok edilişine kadar evrende kalacak olan Şeytan, daha önceki melek durumuna karşın oldukça düşük bir pozisyona yerleştirilir. Hayvan cinlerinin, hayvan ruhlarının hemen üstündeki konumuyla, düşünme kapasitesi sıradan insan ruhunun düşünme kapasitesinden daha düşüktür. Yani Bektaşiliğin Şeytan'ı zararsız bir Şeytan'dır, insanların aleyhinde eylemlerde bulunmaya muktedir değildir.

(Anton Josef Dierl a.g.e. s: 85)

GÖNÜLLÜ ÇOŞKUN

1955 yılında Yozgat'ın merkeze bağlı Bayatören köyünde doğdu. Asıl adı Coşkun Gönüllü'dür. Lise mezunu olan aşık halen Ankarada bir kamu kurumunda memur olarak görev yapmaktadır. Şiirlerinde "Gönüllü Coşkun" adını kullanmaktadır. Evli iki çocuk babasıdır. 1988'de Hacı Bektaş şiir yarışmasında Hacı Bektaş Veli şiiri ile aynı şiir yarışmasında "yine" adlı şiiriyle iki birincilik aldı. Halk şiirine bağlı yeni içerikler arayan bir ozandır.

—1—

Gönüller sultanı rahat yat uyu ↓
Dergahın doluyor taşıyor yine
Felsefen eskimez asırlar boyu
Dipdiri taptaze yaşıyor yine

Yıktık kin nefreti tahtı tacıyla
Derdimize derman bulduk acıyla
Biz korkuyu yendik sevgi gücüyle
Seni seven dostlar coşuyor yine

Bütün insanlara bir gözle baktın
Gönülden gönüle sel gibi aktın
Yedi yüz yıl evvel meşale yaktın
Karanlık gönüller ışıyor yine

İsmin Hacı Bektaş mest oldu canlar
Öztürkçe dilinden her insan anlar
Kadınlara şeytan diyen şeytanlar
Karşında yıkılıp düşüyor yine

En güzel huyundu nefsi yerişin
Ele, bele, dile gögüs gerişin
O erdemli engin ince görüşün
Çağlar ötesine aşıyor yine

İyiden, güzelden, doğrudan yana
Ünlenip kavuştuk şöhrete, şana
Elinde sazları aşıklar sana
Yurdun dört yanından koşuyor yine

Sakın ha olmasın bizlerden kuşkun
Sayende çiğleri ederiz pişkin
Senin aşkın ile **Gönüllü Coşkun**
Bu gün gururlanıp şişiyor yine

—2—

BİZ

Güzeller güzeli güzel olana ↓
Kem gözle bakmayız bacı deriz biz
Aşk uğrunda solup gazel olana
Gönlümüzün tahtı tacı deriz biz

Kimi falcı kimi büyücü cadı
Onlardır gerçegin yabanı yadı
Korktuğumuz şeyin cehalet adı
Ne cin peri nede öcü deriz biz

Hünkar Hacı Bektaş Hazreti Ali
Onlardan ögrendik bizler bu hali
Ziyaret yerimiz dostun cemali
Oraya gidene hacı deriz biz

Övünmedik geçmiş zaman varına
Çalışıp umutla baktık yarına
Yirminci asırın icatlarına
İlmin marifeti gücü deriz biz

Gönüllü Coşkun'um yalan bilmeyiz
Onun için ömür boyu gülmeyiz
İnsan olmayandan korkup yılmayız
Aslı keçi ise keçi deriz biz

—3—

İFTİRA ETMEZ

Zavallı kör cahil bilgisiz softa
Yolumuzu bilse iftira etmez
Hakla hakikatle ilgisiz softa
Ulumuzu bilse iftira etmez

Hak bilip gireli gönül köşküne
El uzatıp yardım ettik düşküne
Nasıl içiyoruz kimin aşakına
Dolumuzu bilse iftira etmez

İçimizde yanar tütünsüz ocak
Ruhumuz tertemiz kalbimiz sıcak
Bütün insanlara açmışız kucak
Kolumuzu bilse iftira etmez

Mazlum güvercinin donunu giyen
Bir tane lokmayı bin canla yiyen
Ele, bele, dile sahip ol diyen
Velimizi bilse iftira etmez

Gönüllü Coşkun'um nefretle dolmuş
Zevki bize küfür etmekte bulmuş
Onun sayesinde müslüman olmuş
Alimizi bilse iftira etmez

—4—

HACI BEKTAŞ VELİ

Bize gerçekleri asırlar önce
Görmek Hacı Bektaş Veliden kaldı.
Enel hak sırrına inceden ince
Ermek Hacı Bektaş Veliden kaldı

O olmazsa böyle çalmazdık sazı
Bilmezdik aşkdaki lezzeti hazı
Kadın şeytan diyen cahil yobazı
Yermek Hacı Bektaş Veliden kaldı

Bu halk çok ağlayıp yandı acıyla
Aldatıldı hep cin peri öcüyle
Korku zincirini sevgi gücüyle
Kırmak Hacı Bektaş Veliden kaldı

Onun fikri ışık oldu körlere
Ölmeden ölmeli dedi erlere
Benlik duvarını yıkıp yerlere
Sermek Hacı Bektaş Veliden kaldı

Hasta milletini diriltti geri
Nasıl unuturuz böyle bir eri
İnsanlık uğruna korkmadan seri
Vermek Hacı Bektaş Veliden kaldı

Ele, bele, dile o kazdı kuyu
Nefsini yenmesi en güzel huyu
Gönülden gönüle tarihler boyu
Girmek Hacı Bektaş Veliden kaldı

Gönüllü Coşkun'a ozan demeli
Her zaman izinden gitmek emeli
Öztürkçe dilime sağlam temeli
Örnek Hacı Bektaş Veliden kaldı

Bu şiir 1988 yılı Hacı Bektaş şiir yarışması birincisi oldu.

—5—

BİZ

Gönlümün sultanı başımın tacı
Gösterdiğin yolda yürüyoruz biz
Rahat rahat uyu çekmeden acı
Yanlışı, gerçeği görüyoruz biz

Günahtır diyenler çalmadı sazı
Fark edip bilmedi o tatlı hazı
Senin felsefenle cahil yobazı
Vurup yerden yere seriyoruz biz

Aşık olduk "Hacı Bektaş" adına
Doyamadık doyum olmaz tadına
Şeytan diyenler var yine kadına
Onları kınayıp yeriyoruz biz

Sen öğrettin bize öz Türkçe dili
Sensin gönlümüzün solmayan gülü
Herkes anlayamaz bizdeki hali
Aşkın ile yanıp eriyoruz biz

Elimiz, belimiz, dilimiz ile
Asla yapamayız yapmadık hile
Arkadan vurmadık düşmanı bile
Gönülden gönüle giriyoruz biz

Hak bilerek sevip saydık insanı
Budur bu bizlerin, en güzel yanı
İkiliği silip bir ettik canı
Hepimiz el ele veriyoruz biz

Gönüllü Coşkun'um aşkımız yaman
Bir gün dilemedik zalimden aman
Senin ile gurur duyduk her zaman
Yine göğsümüzü geriyoruz biz

GÜZEL SÖZLER

— Ölüm mümîne hediyedir. (Hadis)

— Taht sonunda bir tahta parçası olur.

— Yükselirken sevinme, düşüşünü düşün.

— Ülkenin yönetimi bilgisizler eline düşmesin. Yoksa can ülkesine çok kavga ve karışıklıklar getirir.

— Ey küfrü iman sanan kuşkucu! çok yazık dini bilmediğin için onu yele verdin.

— Varlık dünya kavgasının nedenidir; yokluk mülküne kaç, arası güvenlik evidir.

— İnsanın Şeytanı yine insandır.

— İkincinin sözünü dinlemedikçe kimsenin hakkında hüküm verme.

— Tesbih tanesinden tuzak yapıp herkesi avlarlar.

— Hiç bilenlerle bilmeyenler bir olur mu? (Ayet)

— Başı kesilmiş ve atın terkisine asılmış olan kimse artık tacı ne yapacak?

— Varsa kendi sermayenden haber ver, başkasının malını saymaktan sana ne ?

— Yazık, ilim sahiplerinin çoğunda bilgi arayacak bir iz bulamazsın.

— Muma gelen, onunla yanan aşk ateşiyiz biz, mum gibi mazlum pervaneyi yakıp yandırmaya geldik (Mevlana)

AŞIK DEVRANI

20. yüzyıl Alevi-Bektaşi ozanlarındandır. Asıl kimliği gerçek acı ve yaşamı hakkında elimizde eterli bilgi yok

Bir şiirini sunuyoruz

Nefsimi düşünüp oruç tutmadım
Cennet için ben rüyaya yatmadım
Mescid divarına secde etmedim
Ben hakkı sağdan soldan aramam

Eğilip doğrulmam ben huri için
Zebaniler bana etseler hücum
Alırım dünyada yeterse gücüm
Ölünce kabirde devran süremem

↓

Çıkıp kürsülere vaaz buyurmam
Hacca gidip Arapları doyurmam
Milletimden başkasını kayırmam
Komşum aç yatarken ele veremem

Hurili gılmanlı cennet yalandır
Cennet nerededir bu bir plandır
Bunu isbat eden hangi Kur'an'dır
Devranî der bir kitapta görmedim

SÜDUR AŞAMALAR

Tanrı'dar pür cevhere kadar süren südür kademeleri aşama aşama gerçekleşir. Aslında aşamaların sayısı önemli değildir. Önemli olan Tanrı'nın kendi kendinin bilincinde olmadığı ilk (asıl) Tanrı durumundan, çeşitli aşamalardan geçerek, bu arada tanrılığından bir şeyler kaybederek pür cevhere dönüşmesidir. Fakat bu cevher hakkındaki bilgi, Tanrı'ya ancak kendisi de hale bu cevhere birleşik, onun içinde ve ona bağlı olarak bulunan kâmil insan tarafından aktarılabilir. Bu nedenle ham, şekillenmemiş kütleden (cevherden) yukarıya doğru bir ilerleme gereklidir. Burada, aşamaların aşağıya doğru hareketinin Bektaşi felsefesinde nasıl ele alındığını bir kere daha inceleyelim. İlk Tanrı'dan birbiri ardı sıra ve biri diğerini zorunlu kılan, aşağıdaki südür aşamaları türer.

1. Hak
2. İlk logos (Tanrının ilk ışığı)
3. Dokuz zekâ
4. Dokuz ruh
5. Dokuz gök katı
6. Dört ilk şart
7. Dört ilk güç, ilk madde (ilkel haldeki madde) elementler, pür cevherin ögeleri.

(A.J. Dierl a.g.e. s: 86-87)

ZÖHRE ANA

15 Haziran 1957 tarihinde Yozgat'a bağlı Köçekkömü köyünde dünyaya geldi. Asıl adı Süheyla Höke'dir. Evli, iki çocuğu vardır. Babasının adı İsmail, anasının adı Yeter'dir. İlkokuldan sonra okula gidemedi. Ailenin kökeni Malatya'ya değin uzanır. Halen Ankara'nın Mamak ilçesinde oturmaktadır. Şiirlerini doğaçlama söyler. Şiirlerinde Allah—Muhammed—Ali üçlemesine yer verir. Şiirleri Ali ve oniki imam ile Alevi—Bektaşi yolunun yetiştirdiği bütün erenlerin evliyaların sevgisiyle doludur. Atatürk hayranıdır, onu herkese bir evliya olarak tanıtır. Aydın, ileri görüşlü, kadın haklarından yana, barışçı bir insan. Kendisinin binlerce seveni, hayranı var. Bunlar onu "Din ulusu" "Keramet Sahibi ve Ermiş insan olarak bilir, tanırlar. Ummana dalar" şiirlerini ummandayken, Türkçe ya da Farsça olarak söyler. Şiirlerinde "Zöhrem" Zöhre, Zöhre ana adlarını kullanır.

Yayınlanmış iki yapıtı var: Mehtaptaki Erenler ve Cem'den gelen Nefesler. İkinci kitabını gazeteci İsmet Solak, bizzat Zöhre ana ile gezerek, onu dinleyerek, söylediklerini banda alarak olaylara ve olgulara dayalı hazırlamıştır. Bunu somut olarak anlatabilmek için roportaj türünde belgesel biçiminde hazırlanan yapıttan bir bölüm aktarıyoruz:

"Zöhre Ana Farsça konuşmaya başladı:

İsmim Celal Ali Dede... Kanadımı gerdim Zöhre, Farsça'dan bir dem getirem. Kur'an okurdum böyle... Benim Kur'an okurdum böyle... Benim Kur'anım Ali'dendir, kitabım Muhammetten gele. Çünkü Celal Abbas atamsa, hafızlık kimlere göre? Gerçek Hafız Muhammet, İmam Ali'dir. O canlara eren, Kırklar ceminin kendisidir. Şimdi seni oturttuysam, Postum Vallah Ali'dir. Kul bilmeyin Allah deyin, yol bilmeyin Ali deyin, Cem demeyin Bektaş görün. Cansız duvar size gelmiş, Zöhre Ana'yı gelin deyin..."

Biz Umman'dan çıkıyor sandığımız anda, Zöhre Ana nefes söylemeye başladı:

Cemine Cem olaydım, olaydım, olaydım
Serine ser, serine ser, ser koyayım

Meydana bir dem Ali'den, dem Ali'den, Ali'den
Destur versin, ben coşaydım, coşaydım, coşaydım...

Erenler Ceminde gördüm, sen Ali'sin beni bildin
Tekbir edem Cemal Ali Dedem geldim, Dedem ben geldim

Gel erenler, erenlere, elde kadeh verenlere
Şemsin düşmüş yine benden, hak semahı dönenlere, dönene...

Zöhre Ana inlercesine konuşarak Umman'dan çıktı:

"Sesim bite... Çok hastayım Ali Dede... Erenler Meydanı versin, Celal Abbas demiyle..."

Getirdiğimiz pidelerden hemen Zöhre Ama'ya da ikram edildi. Bir kazan dolusu kurban eti pişerken, Zöhre Ana, duvar dibinde mazlum mazlum bakan dilenciyle gözgöze geldi:

"Hemen kurban eti verin ona. Pide ikram edin. Bir ekmeğin içine kurban eti koyun, paket yapıp yanında götürsün."

Eşi Yüksel, "Ben zaten birinci gelişinde meyva vermiştim" dedi. O anda yağmur yağmaya başladı. Kurban etini kazanıyla arabanın bagajına koyup Meram Bağları'ndan ayrıldık. İhtiyar dilenci ise pidesini yiyerek, akşam yemeğini koltuğunun altına sıkıştırıp çoktan kaybolmuştu.

DİNMİYOR UMMAN'IN DEMİ

O yağmurlu havada, yorgun argın otomobillerle dönerken Konya'yı biraz geçtikten sonra Zöhre Ana yeniden Umman'a daldı. Şaşırıp, "Dinmiyor bu Umman'ın demi" dedim ve teybi yeniden açtım:

Uzat elini bir gül verem
Demedi var Muhammet'ten
Üç çeşidi arama Şah
Kendisi kainat gelen
(Cem'den Gelen Nefesler S:186—187)

—1—

Her meydanın Piri Ali c
Erenlerin Pir divanı
Bir meydana gelen derviş
Oniki İmam'ın zamanı
Coş Ali'den, coş Ali'den...

↓

Erenler meydanı varan
Erden Pirden demi alan
Seyrengaha çıktım inan
Gel Ali'den gör Ali'den
Gel Ali'den gör Ali'den...

Bilim bildim dem Ali'den
Gel Ali'den gel Ali'den
Oniki İmam cemi (Vallah)
Şah Ali'den Şah Ali'den...

İsmim Bismillah'dır divan
Şahlar şahı can canandan
Kırklar meydanında coşan
Dök Ali'den, dök Ali'den
Dem Ali'den, dök Ali'den...

Meydan neydana varanlar
Her dem Allah'a coşanlar
Yeşil posta derviş gelmiş
Şimdi Hakka doğru uçanlar
Uç Ali'den, Uç Ali'den...

Oniki İmam meydanında
Erenler meydana girdi
Don Muhammed'in serinden
Gel Ali'den, gel Ali'den...

Birlik dirlik erenlerde
Kırklar meydanında Zöhre.
Başından Ali bakıyor
Abdal Musa'nın emriyle

Şu divanda semah uçan
O kanadı kimdir açan
Güvence'yim meydandayım
Söz Ali'den, söz Ali'den
Saz Ali'den, saz Ali'den

Pirim Pire kavuşalım
Can canandan dolanayım
Er meydanı demin için
Hacı Bektaş meydandayım
Var Ali'den, var Ali'den...
Sır Ali'den sır Ali'den...

Sırrına erdim erenler
Şah Ali'den sır Ali'den

Bismillah bu Erenlere
Ehlibeyti bilenlere
Şimdi gelen, gelin Zöhre
Dem Ali'den, dem Ali'den
Pir Allah, Pir Ali'den...

Seni senden soranlardan
Arkadan Pir meydan duran
Kâbeye girmiş Ali dost
Gam Veli'den, gam Veli'den

Seni sandım sen bendensin
Ehliyete don giyensin
Cem evinde ses verensin
Söz Ali'den, söz Ali'den...

Hak dedim bir minnetimsin
Zeynel gibi gezenimsin
Cuma günü söz dökensin
Mekke sıfat, yol Ali'den...

Hak Ali'den, Şah Ali'den
Erenler meydanı göçen
Güvenceyim geldim meydan
Dön Ali'den, dön Ali'den

Şu sözünü var varana
Farsça kelamın Allah'a
Yetmiş dondan dona giren
Muhammet Pirim meydana
Vur Ali'den, vur Ali'den
Dön Ali'den, dön Ali'den

—2—

Her kovanda bal olsa da
Erişilmez tadın Ali
Bir arı var hakka uçsa
Sırrı verilmiyor Ali....

Petek petek bal kovanda
Çiçekler dolar meydanda
Her petekten nefes alan
Nefes veriyor Ali

Sefilim der bitmez oldu
Turna Dede gitmez oldu
Gözyaşım var dinmez oldu
Her çeşmim var akar Ali

Gözyaşım minnetim oldum
Minnettarım hakka durdum
Kemerbest divanda buldum
Her divanın Piri Ali

Miski anber derya bitmez
Hakimiyet hakka yetmez
Kırklarda hiç duman bitmez
Her tütünün sırrı Ali

Haydarı kerrara varan
Kerrahtan bir meydan alam
Karışılıklı duman yayam
Her dumanın sırrı Ali

Beyaz duman uça uça
Turnam kanat çırpa çırp
Şahitler meydanda kala
Her meydanın Piri Ali

Dök nefesimi başında
Ağaçlar var ırkına
Meydanlar suyu saçıla
Her meydanın Piri Ali

Allah, Allah, Allah diyen
Gökyüzünde turna giden
Şahımerdan kılavuz
Bizlere selamın veren

Uykular bilmez didemden
Gözyaşı kirpikte biten
Ummanlar feryat ettiren
Her meydanın Hakkı Ali

Der ki, nefes bitmez idi
Hakka yetmez gitmez idi
Her çiçek var bitmez idi
Her bülbülün Şahı Ali

Gül demedin çimenlere
Cem evine gidenlere
Her bahçeye çiçek ekmem
Tek Muhammet teni ile
Her Muhammet demi Ali

Gelsin günler övünüyom şan Ali
Yeşil perde avaz verem dem Ali
Görünüyom elma dalım pir Ali
Çoban benim sürü senin gül Ali...

—3—

"Beşikten beter olmuşum—Saf idi hemen Sultanım, Gülüstan bağımdır. Bir nazar eyle geç ki, Gül Ahmet hayran olmuşum... Tek bir demim Allah ise, deryada seni bulmuşum. Her kelimem Ali'den ise, erenler aşkına gel, destur verem, habibim bilen... Yüce Allah demi gerek, Hacı Bektaş gönderen."

Ve "**Bismillah**" deyip başladı okumaya:

Erenler Ali'nin demi yerinden
Meydana giriyo kimdir bu gelen?
Hacı Bektaş ile serimi seren
Meydanlar demi var, coşan Ali'dir.

İsmim Gül Ahmet çift elim divan
Ben dize gelmişim ya Oniki İmam?
Kerbela ilinde meydanın açan
Ben giydim Bestimi Pirim Ali'dir.

Her sabah her sabah bülbülün demi
Kırklar meydanında cemalin Ali
Bir gelin geliyor, Kerbela Gülü
Saçayım kokumu, Ali diyerek

Dört meydan pirine erenler duran
Her meydan, Ali'dir kuranı Merdan
Yeşil post üstünde Şahidim inan
Oturmuş Muhammet Ali diyerek

—4—

Seyitler var dedim, deminden alan
Allah rızası için nefesim salan
Rıza oldum Sultanım yolunda inan
Yürüten Muhammet yolun başı için

Seyit Haydar söyler aşkımı bilmem
İsmim geldim secde niyetim verem
Magrip topu patlar burada görem
Vurayım divana şahım başı için

Bir elinde bade coştular coşan
Bir eli gül almış meydanda uçan
Kırklar meydanında serhoştir inan
İçerler badeyi şahın başı için.

—5—

Dün rüyamda gördüm seni
İsmim Şahimerdan Ali
Yetmiş kerre dona girmiş
Pirim merhaba merhaba

Meydan içi gül kokar
Türlü türlü hak saçar
Miski ganber hak uçar
Kanat merhaba merhaba

Devesinde gördüm yatan
Dört sahraya gözü tutan
Yeşil cem'de kendi uçan
Şahım merhaba merhaba

Destim demanım Haydar'a
Yolum Muhammet divana
Gerçekler Allah konuşa
Nefes merhaba merhaba

Asamı aldım Ali'den
Cübbemi buldum Veli'den
Tacım Muhammet deminden
Yolum merhaba merhaba

İsmim Veli Baba divan
Dört divanı kimdir kuran
Bir sazım var bir de telim
Bektaş merhaba merhaba

Geldim göçeyim deryada
Oniki İmam meydanında
Bir safatı Zöhre burda
Ceset merhaba merhaba

Kara taşı cana koyan
Cansız duvarı hakka duran
Bir donu Arslandır inan
Alim merhaba merhaba

Uçam uçam erenlere
Kanat çırpam Ali'lere
Yetmiş dondan biri Zöhre
Gülüm merhaba merhaba

İki tırnak arasından
Yol Muhammed duasından
Ehlibeyt Sultanından
Sah'ım merhaba merhaba

Sen Sultansın Ali'lerden
Cübbe giymiş Veli'lerden
Oniki İmam meclisinden
Zöhre merhaba merhaba

—6—

Derelerden derelerden
Su geçirem tepelerden
Engin yüce uçan şahin
Şah Hüseyin'in ismiylen

Engin ol ki kibirlenme
Mağrurluk burdadır sana
Yük Muhammet katar vurmuş
Kor ateş yanar meydanda

Yüksek uçan engin düşer
Enginlik var kindir göçer
Her divanın şahı Ali
Necef deryasında gezer

Dört dergahın dördüne
Dört kapının pirine
Gördüm gerçek nail oldum
Cemali Gül Ahmet Dede

Yeşil yaprak üstünden
Gülüm Ali'dir Ali'dir
Yaprakları kat kat olmuş
Terim Veli'dir, Veli'dir

Yeşil çiçek gam çekiyor
Sarı gül meydan deniyor
Kırmızın hakka eriyor
Gülüm terinden terinden

—7—

Mor çiçek Ali'den gelmiş
Azrail tenine girmiş
Pembe çiçek hak demiş
Serim Ali'den Ali'den

Kerem Ali bilinmez
Hakikat var görünmez
Dört çiçeğin atası
Aliyel Murtaza bilinmez
Nefes Ali'den Ali'den

Sarıçiçek hak dense
Gam yükün Muhammet ise
Gam çekerim erenler
Has bahçe bülbülü öter
Nefes Ali'den Ali'den

Her dala bülbüller konmaz
Seher vakti kapı çalmaz
Zemheride çiçek açmış
Muhammet yüzüne bakmaz

Çiçek getiren erenler
Gayibden ders verenler
Binbir donum Veli Baba
Şimdi beni görenler
Serim Ali'den Ali'den...

Minnettarım mim yazısı
Muhammet Ali kuzusu
İsmi Hüseyin deniliyor
Tan yıldızı yazısı

Gökte güneş aydasın
Tan yıldızım burdasın
Divanına indim Şahım
Veli Baba çıkasın

—8—

Yeşil post meydanı bitmez
Dervişim var hesap yetmez
Has bahçede bülbül ötmez
Nefesi hak döktüm Allah

Hacı Bektaş deminden
Engürü vardır elinden
Şah Hüseyin'in serinden
Ben terimi döktüm Allah

Büktüler belimi bilmem
Erenlere erdim gülmem
Cem evine geldim dönmem
Yolcuyum ben yola Allah

Birgün olur kâr götürem
Hesap meydana bittirem
Toprağa ceset indirem
Özüm Ali, dedim Allah...

Cesetine kan eyledim
Kemiklerim var eyledim
Et kemiğin nar eyledim
Kolkanadım kırdın Allah

Yattım kalkamam yerimden
Kefeni diktim erimden
İğne iplik tenim elden
Sen dedikçe diktim Allah...

Oniki bez var başımda
İmamlar okur karşımda
Hak Muhammet Mustafa
Şahimerdan Ali, Allah

İKİLİK KAVRAMI

Hiç bir din kendine karşı ikiliği sevmez. Cezalandırır. Alevi-Bektaşi yazınında sevilmeyen kavramlardan birisi de "ikilik" kavramıdır. Nedense kesreti (Çokluğu) çok benimsemezler. Tanrı tektir, ona ortak koşmak kafirliktir. Kuran-ı Kerimde bu tür ikiliği redder, suç sayar, en büyük günah Tanrı'ya ortak tanımak, eş koşmaktır der. Tanrı iki olursa, evrenin düzeni değişir, Tanrılar birbirleriyle geçinemez, aralarında bir şürtüşmedir, kavgadır sürer gider, bu hiç bitmez. Tek tanrı egemenliği işlerin bir elden yürütülmesi için en uygun yöntem. İyi düşünülmüş, makul bir yol. Saatçı iki olsaydı? saate karışma çok olurdu. İki cihanda yıkılır, kargaşaya düşerdi. Gerçi bu yol demokratik değil öyle hak, özgürlük sözlerinin çok söylenebileceği bir ortamda sayılamaz bu ortam. Tanrı herşeye egemen zaten Tanrının niteliklerini belirten adlarına bakarsak büyük çoğunluğu tüm egemenliğin, tüm söz hakkının Tanrıda olduğunu vurgular nitelik ve içeriktedirler. Bağışlayan, iyilik eden, cömert davranan, esirgeyen, yargılayan, cezalandıran, iyiyi-kötüyü-güzeli-doğruyu ayırtma güç ve yeteneğine sahip olan niteliklerin altında yatan Tanrı'nın sonsuz gücü, tükenmez egemenliğidir. Salt, herşeye egemen olan odur. Görünene- görünmeyene, uzağa-yakına, büyüğe-küçüğe herşeye, herşeye... Zaten herşey onundur. Onun dışında bir şey olmaz. O herşeyi kapsar ve içerir. Bunu örnek gösteren toplumlar fedoal rejimleri seçerek yüzyıllarca kendi toplumlarını keyfi yönetimlerin em-

rine bırakmışlar, insanı ezdirmişlerdir. Kralların, despotların, tranist hukuksal dayanakları bu görüş olmuştur. Hele islam ülkelerinde padişahlar, hanlar, hakanlar, halifeler, emirler, krallar kendilerini Tanrı'nın yeryüzündeki gölgesi saymışlar Ali kıran başkesen olmuş, keyfi idarelerini kolayca yüzyıllarca sürdürebilmişlerdir.

Dinler ikilik kavramlarından çok çekinir ve korkarlar. Aslında düşüncede ve duyguda çokluk her zaman derinlik ve renklilik demektir.

AŞIK İMAMOĞLU

Günümüz Alevi-Bektaşi ozanlarındandır.

YALAN OLUR

Tapu senet neyi yazar
Talan olur talan olur
Her bastığın kara toprak
Ölen insan yalan olur

Baş ucunda okunacak
Bir fatiha Kuran olur

Bugün bna yarın sana
Ölüm hak oldu insana
Birgün ömür erer sona
Felan olur, filan olur

Başucunda okunacak
Bir Fatiha kuran olur

Bu yokuşun var inişi
Asla yok geri dönüşü
İmam derse bu er kişi
Ölen benim sinem olur

Başucunda okunacak
Bir Fatiha kuran olur

İmamoğlu etti zarar
Kim kaybetmiş neyi arar
İki taştan bir tek mezar
Oda bir gün vıran olur

Baş ucumda okunacak
Bir Fatiha Kuran olur

HUYU DEĞİŞTİ

Olacağı çok ezelden belliydi
Adı kasaba oldu köyü değişti
Telefonu, telgrafı telliydi
Konuk almaz oldu huyu değişti

↓

Ezelinden nelerimiz var idi
Bazan zarar eder bazan kar idi
Anasından doğar arınır idi
Kısrak merkep ile tayı değişti

Boşuna uğraşıp kendini yorma
Avrupa, Almanya biz olduk karma
Onlardan doğanlar oluyor kırma
İnsan insan ama soyu değişti

Bir gelecek gideceği atıyor
Gelen yine aynısını yapıyor
Oğlu boyayıp babası satıyor
Merkep bizim merkep tüyü değişti

İmamoğlu bu dümeni görüyor
Yavaş yavaş bize doğru geliyor
Fitre, zekat zenginlere gidiyor
Fakir ayni fakir payı değişti

GERÇEK TANRI

Gerçek Tanrının, bir başka deyişle ilk-Tanrı'nın tanınması mümkün değildir. Böyle bir şey Tanrı'nın kendisi için bile mümkün değildir. Çünkü evren olduğu sürece, sürekli bir yok etme ve kendini mükemmelleştirme devri olduğu sürece, ilk-Tanrı kendini tanıma süreci içinde olacaktır. Bu süreç içinde Tanrı'ya yönelik bir ibadet mantıksızdır, çünkü insan ancak bildiği bir şeye ibadet eder ve onu onurlandırır. İnsanın bilmediği bir şeye ibadet etmesi saçmadır. Tanrı uzun bir südür devrinden sonra kendini tümüyle tanıdığında da ibadete gereksinim olmayacaktır, çünkü artık kendi kendine yeterlidir ve bütün dönüşüm ve yabancılaşma formlarını yok etmiştir. Tanrı'nın istediği, insanın bilgisi kâmil insanın bilgisidir. Çünkü yalnız bunlar Tanrı'ya kendi kendini tanıma sürecinde yardımcı olabilir. Bu nedenle gerçek ibadet biçimsel dinsel dualar değil, bilgi edinmektir. Dualar ve ibadet sadece insanın duygularının tatmin edilmesine yarar. İnsan ne kadar hayvansal duygulara sahip bir varlık ise, içsel sağlamlık kazanmak için o derece çok duaya ve ibadete ihtiyaç duyar. Ama aslında her ikisi de Tanrı için yararsızdır. Tanrı'ya gerçek ibadet, Tanrı'nın gözle görülür sureti olan doğa ve bütün öbür olgular hakkında bilgi edinmek ve bununla övünmektir.

(A.J. Dierl a.g.e. s: 86)

KERİMİ

Günümüz Alevi—Bektaşi ozanlarındandır. Dinsel konular ile toplumsal sorunları şiirlerinde işler. Duru bir söyleyişi vardır. Şiirleri yayınlanmamıştır. Bir şiirini sunuyoruz.

Bakılsa akla karaya
İkilik girer araya
Kulak versen maceraya
İkilik girer araya

Varlığımız senin olsa
Cihan senin ile dolsa
Halık mahluk başka olsa
İkilik girer araya

Allah Vahid Ahed Samed
Hem lem yelid velem yuled
Olsaydı küfüven ahad
İkilik girer araya

Sen vücudsun biz gölgeyiz
Biz senin ile zindeyiz
Olur ise bir biz bir siz
İkilik girer araya

Rabbim seni nerde bulsam
Daim ben seninle olsam
Şayet sen Hak ben kul olsam
İkilik girer araya

Vahdet deminden geçmezse
Akı karayı seçmezse
Kerimi serden geçmezse
İkilik girer araya

GÜZEL SÖZLER

— Karanlıklarda kalan hayrı-şerri, sağı-solu ne bilsin.

— Beynin toprakla dolmayınca senin başındaki bu arzular gitmez.

— Zaman güçlü insanlara ne yapmıştır, ayaklarının altına bak da gör.

— Hırs cehennem, kanaat cennettir.

— Ölmeden önce öl ki, hesabın tamam olsun. Bu dünyada iken kendi kendine sor, hesaplaş ki bu dünyada doğru yanıt verebilesin.

— Giden gitti, artık ona yetişilmez. Dünya bir geçittir. Ey Tanrı bizi erdemli elinle senden yana geçir.

— İnsana nefis ve arzu iki şeytandır. Başka şeytan aramak şekilciliktir.

Ey ademoğlu, sakın terazini kuruncaya değin pazarın vakti geçmesin. Böyle olursa zararın kârından çok olur, acıyla inlersin.

— Kamil insanlar Hz. İbrahim'in benzerleridirler; onların dışı ateş dolu, içi gül bahçesidir.

ESRARİ BABA

Alevi kökenli bir halk ozanı ve saz şairi olan Esrarî Baba Aslen Malatya'nın Doğanşehir ilçesine bağlı Topraktepe köyünden olup 1958'de Hatay'da doğdu. Halen İskenderun'da oturmaktadır. Asıl adı, Mehmet Şahan'dır. Toplumsal konular ile dini ve din dışı bir çok şiirler yazdı. Ancak kitap haline getiremedi.

Bir şiirini sunuyoruz:

Aşkla muhabbetle sevgiyle dolan ↓
Gönülden gönüle göçelim dilber
Ledunî ilmini sevgide bulan
Sevgi deryasından içelim dilber

Sözüm bütün insanlığı hitaptır
Sevgi insanlığa hem mahitaptır
Sevgi insanlığa hem dört kitaptır
Varıp kapısını açalım dilber

Esrarî kısadan bir nefes estim
İnsan birliğidir emelim kastım
Dünya servetinden ilgimi kestim
Sevgiyi ekelim, biçelim dilber

Bir Hadis;

— Ümmetimin ihtilafı (bir, şeyin doğru ve iyi olanını ortaya çıkarmak için ayrılıp munakaşa ve münazara etmesi) rahmettir ki (bu da) dünyanın düzenli olmasına sebebtir.

GÜZEL SÖZLER

— Bu gün dünyaya Timur olmakta ne yarar var, yarın karıncanın ayağı altında kalacak olduktan sonra.

— Ey baba, sözünü işitmeyen, yüzüne bakmayan ve sana yararı dokunmayan o şeye niçin tapıyorsun (Hz. İbrahim'in puta tapan babası Azer'e yönelttiği soru)

— Bulut yağmur haline dönüşünce güller güler.

— Kişinin verdiğini alması kustuğunu yemesi gibidir.

— İnsanın başkalarına giydireceği en iyi giysi, cömertlik ve ihsandır.

— Güneş aydınlık etmede cimri davranmaz.

— Kul yaptığının yaratıcısıdır.

— Güzel—çirkin, hayır ve şer ne varsa hepsi bize göredir. Bu sıfatlar Allah'a nisbet edilince kusur olmaktan uzaktır.

— Söz ne değin kısa olursa olsun, hüner yeri gelince söylemektir.

— Ey gönül sahibi, bil ki, kişinin dili irfan hazinesinin kapısının kilidine anahtardır.

— Düşmanını delidir deyip her ne bulursan söyleme. Bakarsın seni akıllı sözle susturur.

— Kişi hayvanlık huyunu terk etmeyince asla insan olamaz.

NİZAMİ NEFESLİ

Günümüz Alevi-Bektaşi Ozanlarından biri olan Nizami Nefeslinin iki şiirini sunuyoruz

— 1 —

BİZ DESEK

Dünya gülüstan olur
Ben yerine biz desek
Ne gam kalır ne keder
Ben yerine biz desek

Kavga döğüş son bulur
Büyüklük bizde kalır
Dünya cennet olur
Ben yerine biz desek

Ne haksızlık ne haset
Ne saldırı ne nefret
Tek sözcükte keramet
Ben yerine biz desek

Sevgi olur güneşin
İyilikler kardeşin
Nur saçar için dışın
Ben yerine biz desek

İnsanlar birlik olur
Yaşamda dirlik olur
Benlik kafirlik olur
Ben yerine biz desek

Ne suç ne ceza kalır
İnsan özünü bulur
Yeni dünya kurulur
Ben yerine biz desek

↓

Güneş bir başka doğar
Yağmur bir başka yağar
Açar her yerde bahar
Ben yerine biz desek

Fırtınalar durulur
Geçim derdi son bulur
Evinde huzur olur
Ben yerine biz desek

Kimse incitmez seni (bizi)
Yaşam ürkütmez seni (bizi)
Ölüm korkutmaz seni (bizi)
Ben yerine biz desek

Benlikten kurtulursun (kurtuluruz)
Kâmil insan olursun (oluruz)
Mutluğu bulursun (buluruz)
Ben yerine biz desek

Birleşiriz hepimiz
Geceler olur gündüz
Ne aç kalır ne işsiz
Ben yerine biz desek

Çok mu zor bunu demek
En azından denemek
Önce başlamak gerek
Ben yerine biz desek

— 2 —

DERMESİNİ BİLİR İSEN

Açık durur dost kapısı
Girmesini bilir isen
Gönül evi Hak kapısı
Görmesini bilir isen

↓ Beni attık seni (bizi) bulduk
Bulanıktık dupdurulduk
Dosta giden bir yol olduk
Gitmesini bilir isen

Bahçemize bekçi bakar
Toprağı yok tarlamız var
Ürün verir anbar anbar
Ekmesini bilir isen

Deryamızda yoktur kenar
Susuz gelen suya kanar
Sevgi akar pınar pınar
İçmesini bilir isen

Şu **Nefesli** yine taşmış
Dost yoluna şebnem saçmış
Bahçesinde güller açmış
Dermesini bilir isen

OZAN GİZLİ

Asıl adı Ahmet Atalaydır. 1933 yılında Kemaliye ilçesinin Gözaydın köyünde doğdu. Alevi kökenlidir. Günümüz şairlerinden biridir. Şiirlerinde Gizlim mahlasını kullanır. Şiirleri kitap halinde yayınlanmamıştır. İstanbulda yaşıyor.

İki şiirini sunuyoruz:

— 1 —

Hakkı hakikatı bilmek istersen
Sevgiyle kaynayıp pişenlerden sor
Hakkın makamını bilmek dilersen
Gönül kuyusuna düşenlerden sor

Her ne arar isen kendinde ara
Bu bir dad—ı Haktır gelmez hiç zora
Mürşide teslim ol yaranı sara
Bu dertlere duvar olanlardan sor

Yak aşk ateşini tefekkür eyle
Teslim ol aşnana sırrını söyle
Birlik makamında işi halleyle
Bu yurtlara konup göçenlerden sor

Yanan aşk ateşin kor etmeye bak
Eşini kendine yar etmeye bak
Müsahip dört gönül bir etmeye bak
Bu yolda yolculuk edenlerden sor

Gizlim hakikatın sırdadır halı
Tasvirin yapanın lal olur dili
Bu yolu sürenler Muhammed Ali
Harabat hırkasın giyenlerden sor

— 2 —

Bil ki çok büyüktün insan
Cihan gezer an içinde
Onsekiz bin alem insan
Gizlenmiştir can içinde

Adem bir an fikir düzer
Saniyede neler sezer
Bir anda bin diyar gezer
Bin yıl yaşar an içinde

Dört divarı et ile kan
Mihman eder milyonca can
Hak aşikâr köre pünhan
Görenlere var içinde

Kamiller herkesi över
Hak insanda diye sever
Her anı yüzyıllar değer
Tüm canlar mihman içinde

Gizli'm bu kâmil halidir
Her can bilmez kuş dilidir
Hak yolunun sebilidir
Yer içerler şar içinde

GÜZEL SÖZLER

— Mana gözü kalbdedir, kusurları tesbit eden göz ise başta.

— İmanı nuru gönül fanusundan ışık verince, müminin yüzünün güneş gibi nurla parlamasına şaşılamaz.

Şu gönül, Tanrı'nın iyilik rüzgârı gonca gibi açınca, onun zaman zaman gül gibi gülmesine şaşılır mı?

— Kuşkusuz her kaptan içinde acı ve tatlı ne varsa o sızar

— Kuşkusuz seni en yüce bir ahlak üzerine yarattık (Ayet)

— Ben, kulum beni nasıl zannediyorsa öyleyim.

— Ben iyi ve güzel ahlâkı tamamlamak için gönderildim (Hadis)

— Benim beytim, bir beyit değil, ülkedir. Benim sakalarım saka değil öğretmendir. (Mevlana)

— Irmağın boğazını kapatırlar, ama kıskananın ağzını baglamak olanaksızdır.

— Bilgisiz, bir hünerini daima yüz sayar, bin ayıbı olsa bir kez olsun ona bakmaz.

— Kimsesiz dervişe hor bakma, onun şah oğlu olmadığı nı ne bilirsin ?...

— İster başkan ister külah sahibi ol kâmil insanın önünde yol toprağı ol

— Bilgisizin söz bilenlere karışması, kendi cahilligini ortaya koymasıdır.

— Ozanların doğası akar su gibidir, iyilikle önlerini eşi verirsen daha iyi akarlar.

GÜLKAYA KIZILTUĞ

1955 yılında Sivas'ın Divriği ilçesine bağlı Mursal köyünde doğdu. 1978 yılındaKültür Bakanlığı Galerisinde göreve başladı. Orta öğretimini Ankara'da okuyup tamamladı. 1980 yılından başlayarak şiirler yazdı. Asıl adı Kaya Kızıltuğdur. Evli iki çocuk babasıdır. Çeşitli dergi ve antolojilerde şiirleri yayınlandı. 25 Mart 1985'de Aşık Veysel konulu yarışmaya katılarak ödül aldı.

— 1 —

YARADAN

Yerde gezen kullar ile ↓
Sana bağlandım Yaradan
Gökte uçan kuşlar ile
Sana bağlandım Yaradan

Güller ile bağlar ile
Toprak ile dağlar ile
Sular ile çağlar ile
Sana bağlandım Yaradan

Canım ile özüm ile
Sevdam ile gözüm ile
Yolum ile sözüm ile
Sana bağlandım Yaradan

Gülkaya yım düştüm yola
Ne dilersen Haktan dile
Erenlerin yolu ile
Sana bağlandım Yaradan

— 2 —

ÖLÜM BİZİ

Zalim olup gönül kırma ↓
Ölüm bulur bir gün bizi
Doğru yoldan çıkıp azma
Ölüm bulur bir gün bizi

Kara toprak örter yüzüm
Susar dilim görmez gözüm
Derdim çoktur tutmaz özüm
Ölüm bulur bir gün bizi

Üstümüzde otlar biter
Ayrılık ölümden beter
Tatlı diller bize yeter
Ölüm bulur bir gün bizi

Yüzüm güldürmedi felek
Haktan diledim bir dilek
Çocuklardan önce ölek
Ölüm bulur bir gün bizi

Gözümden akıttım yaşlar
Beyaz oldu siyah saçlar
Gülkayayı yazar taşlar
Ölüm bulur bir gün beni

— 3 —

MEYDANDA

Yolumuzu yol eyledik
Sağı solu bir eyledik
İşçi memur bal eyledik
Bu meydanda bu düzende

↓ Meyva veren dalımız var
Deste deste gülümüz var
Her çiçekten balımız var
Bu meydanda bu düzende

Vatan bizim millet bizim
Kavga döğüşe ne lüzüm
İleri gitmektir sözüm
Bu meydanda bu düzende

Birlik düzeni ararlar
Bizi bizden çok orarlar
Gülkaya'yı hep anarlar
Bu meydanda bu düzende

— 4 —

YOKSULUN

Yaşarmısın ölürmüsün
Gülmez yüzleri yoksulun
Neler çekmiş bilirmisin
Dertli yılları yoksulun

↓ Düzene karşı sözleri
Haksızı görür gözleri
Dökülür saçı dişleri
Zamlı günleri yoksulun

Yıllardır oy vere vere
Gülkaya der düştük dara
Kimse sarmaz azdı yara
Susar dilleri yoksulun

— 5 —

TURNALAR

Güneşe yıldıza doğru
Uçun ey turnalar uçun
Muhammet Ali ye doğru
Uçun ey turnalar uçun

↓ Hasret dolu gurbet yolu
Her yanımız avcı dolu
Pir Hacı Bektaşa doğru
Uçun ey turnalar uçun

Hak yardım eylesin size
Selamlar getirin bize
Esip giden yeller ile
Uçun ey turnalar uçun

Yaz geldide yeşil dağlar
Çiçek kokar engin bağlar
Bizim o köylere doğru
Uçun ey turnalar uçun

Dağlar başı serin olur
Havası su temiz olur
Gülkayayım hakka doğru
Uçun ey turnalar uçun

YÜZÜ BENLİ

1896 yılında Sivas iline bağlı Kangal ilçesinin soğuk pınar köyünde doğdu. Asıl adı Abbas Yüzübenli'dir. Değerli dilci-araştırmalı-yazar M. Fuat Bozkurt'un Fakülte bitirme tezinde belirttiğine göre 87 adet yayınlanmamış şiirleri vardır. 1990'lı yıllarda Hakk'a yürüdü.

Şiirlerinde eleştirel bir hava mevcuttur, aşk, özlem, ayrılık, mutsuzluk gibi temleri işler, Tanrı sevgisine, din duygusuna yer verir. Şiirleri yayınlammıştır.

— 1 —

Dinleyin ağalar size söyleyim,
Bende şaşdım bir karının elinden.
Yakam tuttu iki zalim neyleyim,
Bende şaştım bir karının elinden

Gez giderse eve heç gelmez
Kötü söz ağnamaz sopadan almaz
Yalvaran yakarsan haber ağnamaz,
Bende şaştım bir karının elinden

Dost düşmanın bilmez sersem dangalak
Darılırda eve gelmez bu salak,
Acmısın suzusmusun demez bu galtah
Bende şaştım bir karının elinden

↓

Yüzlerine kara çalır ışalar,
Küşne yemiş öküz gibi fışılar,
Edepsizdir ne yapayım komşular
Bende şaştım bir karının elinden

Sabahtan kalkar ilenir anca
Evinin zibili eker bir yonca
Ya bir martin gerek ya bir tabanca
Bende şaştım bir karının elinden

Yüzübenli sopa aldım destime
Haber ettim yarenime dostuma
Az kaldıki otlar koya postuma
Bende şaştım bir karımın elinden

— 2 —

Beldemiz kutubu Sivas valisi
Gördük cemalını seyranımız var
Tanrının sevdüğü en gadri hası
Önümüzde delil bürhanımız var

Hak sana vermesin gam ile keder
Cemalin mahitap sübanın şeker
Bu iyiliği yapmaz pederle mader
Hayır dua için rabbanımız var

↓

Vilâyetim Sivas Kangal kazamız
Hamdolsun barıya yoktur nizamız
Mırat alsın hem oğlumuz kızımız
Hatadan saklayan süpanımız var

Baş müdür müfettiş bular paşalar
Kal'ayı hisara döndü köşeler
Ancak bu devirde bulduk neş'eler
Etrafa set çeken sultanımız var

Dokuzyüzellaltı tarih konuldu
Haziran onbeşde garer verildi
Bir Ekim'de bir işleri görüldü
Beş Ekim'de güzel törenimiz var

Mektebimiz bitti kalmadı soru
Bozulan çeşmeye gönderdin boru
Tel demir sevk edip yapdırdın köprü,
Üstünden geçmeye kervanımız var

Köyüm Soğukpınar diğiri mamaş
Söyleriz merdane değiliz kalleş
Sen ogula koydun harç ile bir daş
Bu nimete bir çok şükranımız var

Adım Abbas, Yüzübenli soyadım
Cokdu deyeceğim bu kader dedim
Bir gece kalmadım çok oldun nadim
Ol gani hüdaya kurbanımız var

AŞIK EFGANİ

1885 yılında Sivas iline bağlı Kangal ilçesinin Soğukpınar köyünde doğdu. Bir kısım şiirleri değerli araştırmacı yazar, bilim adamı Prof. Dr. M. Fuat Bozkurt tarafından toplanmış, Fakülte bitirme tezinde verilmiştir. Ancak tüm şiirleri henüz yayınlanmamıştır. Efgani'nin gerçek kimliği saptanamadı. 1965 yılında Hakka yürüdü.

Şiirlerinde aşk, ayrılık, özlem gibi temalerin yanı sıra Tanrı sevgisini, din duygusunu çeşitli yönleriyle ele alıp dile getirir.

— 1 —

Gönül ne beklersin gurbet elleri
Gidelim sılaya gayrı yaz geldi
Açılmış nergisi susam sümbülü
Balların zamanı güllü yaz geldi

Hasreti fırakı fıgana başlar
Akıyor gözünden kan ile yaşlar
Çiçek devşürmeye arılar işler
Kovanlar meydanda ballı yaz geldi

Müddeti yetince her şey erişir
Irmaklar coş odup sular karışır
Enginde ovada gözler kamaşır
Dalar kemha giymiş allı yaz geldi

Tahammül olunmaz hublar haline
Güzeller çıkıyor seyran yerine
Efganı'da sazın almış eline
Ağlayarak çalar telli yaz geldi

— 2 —

Doğrusu çok gezdim aş sevdasına
Güzeli gözünden çakarım yahu
Bir liman bulursam aşk denizinde
Yanaşır kancayı dakarım yahu

Yaşım altmışbeşdir yüz'ede varsam
Adım atamayıp takattan kalsam
Gözleri sürmeli bir güzel görsem
Alıcı göz ile bakarım yahu

Sakın aşk atını uğratma hama
Hakikat sırrını söyleme keme
Elime geçerse kar topu meme
Alırda avcuma sıkarım yahu

Canım kurban güzellerin soyuna
Gözeller içinde güzel huyuna
Ala gözlerine usul boyuna
Vücudum şehrini yıkarım yahu

Efgani bir gördüm bir daha görsem
Billur memelere yüzümü sürsem
Raslayınca çarpazına sarılsam
O zaman abayı yakarım yahu

— 3 —

Ne kadar meth etsem azdır şanında
İnci sedef dür'den güzelsin güzel
Sallandıkça kara bağrım ezersin
Selvinin dalından güzelsin güzel

Hasret koyma bir puse ver yanaktan
Eğer korhar isen yareden bahdan
Abu zemzem şeker damlar dudaktan
Oğulun balından güzelsin güzel

Budur aşıkların göğnünde fendi
Ne beğ ve ağayım nede efendi
Bir su ver içeyim yüreğim yandı
Ağustos'ta kardan güzelsin güzel

Kaşların velvecni alnın veddüha
O kara gözlere yetermi baha
Ne desem az gelir gül yüzlü maha
Onbeşlemiş ay'dan güzelsin güzel

Nesli resul musun ey selvi gamet
Seni met etmeye olmaz nihayet
Cemalin görenler istemez cennet
Pirdevsi alâdan güzelmin güzel

Göğsüğe kurulmuş tahtı Süleyman
O billor memeler her derde derman
Efganı'nın canı yoluna kurban
Bayram günlerinden güzelsin güzel

— 4 —

Mayıl oldum bir mohübbet nameye
Aldım kokladım güllerinini
Gözüm görüp kulahlarım dinlese
Ne perdeden çalar tellerinizi

Eğer elim erişirse bahara
Derunu sinamda onulmaz yara
İlahi mevladan ola bir çare
Fikrim bir de gezmek elleriğini

Aşkın kemendini taktım boynuma
Melamet hırkasın geydim eğnime
Türlü türlü hayal gelir göğnüme
Arsun bir de sarmak belleriğini

Aşıklar özüne süren fendimi
Ayırmam boynumdan aşk kemendini
Aşkın seli yıkar polis bendini
Gökrem yap daşırma gölleriğini

Efganı'yam yetmiş sekizdir yaşım
İmamlar aşkına döktüm göz yaşım
Mavuya'yla aran nasıl kardaşım
Nolur beyan etsen hallarığısı

AŞIK REVANİ

1896 yılında Sivas'ın Kangal ilçesine bağlı Soğukpınar köyünde doğdu. 20 Ekim 1967 günü Hakk'a yürüdü. Şiirleri yayınlanmamıştır.

Şiirlerinde yerel motiflerin yanı sıra aşk, ayrılık, özlem, mutsuzluk gibi çeşitli temleri işler. Tanrı ve Ehlibeyt sevgisini, din duygusunu dile getirir. Aşağıdaki Şiirleri torunu Avukat Sayın Nevruz Bozkurt'tan temin edilmiştir.

— 1 —

Toplanıp toplanıp gelmen yanıma
Zaten yürek yaralıca gözeler
Mevlayı seversen girmen ganıma
Cam yüküğüz kiralıca güzeller

Ah neyleyim yeşilim yok, alım yok
Size lâyık şekerim yoh, balım yok
Fıkarayım altınım yok, pulum yok
Ararsınız paralıca güzeller

Durna gibi bir gateren mal olun
Serraf gibi bir göherin kâr olun
Kilâyim söyleyin canlar can olun
Oturalım sıralıca güzeller

Ben aşığım beni hoca bellemen
Alçahkdır, göğnümü yüce bellemen
Gözlük dakınırım koca bellemen
Daha gözüm çıralıca güzeller

Yeni düşdüm güzellerin yanını
Ezelden karışmış kanın kınama
Boş gelmeyin Revaninin yanına
Birer buse törelice güzeller

— 2 —

Bir arzuhal yazdım şahlar şahına
Sabır köşesinde otursun demiş
Gayıl olson hakdan gelen cefaya
Ekmeğini suya batırsın demiş

İnanmasın bivefanın fendine
Dolaştırır seni eşg kemendine
Mülk olur saymasın düyna kendine
Türlü hızmatları yetirsin demeş

Zalımın zulmuna tahammil eyle
Budur aşıkların adeti böyle
Alem sultan olsun sen kulluk eyle
Kul olsun bazarda satılsan demiş

Zahiri neyise batında odur
Zahirden batına dos doğru yoldur
Mahın rahmatları herşeyden boldur
Sırası geldikce yetirsin demiş

Revani'nin derdi ermiş derine
Yeniden bir sevda düşmüş serine
Tayin edek üç yüzlerin birine
Sırası gelince katılsın demiş

—3—

Bildim azimetin bizim ellere ↓
Bir mektup yazayım dur seher yeli
Validemin mergadına hakine
Sür yüzün selamın ver seher yeli

Dayım yokki mektup yazam dayıma
Dayanamam gurbet elin yayına
Yüzlerini pederimin payına
Sür yüzün selamım ver seher yeli

Bende düşdüm Acemistan eline
Alışmadım Acemlinin diline
Mektubumu kardaşımın eline
Kendi elin ile ver seher yeli

Revanî'yim beyle söyler dillerde
Haber gelmez postalarda tellerde
Mekdup gelir deyi gözüm yollarda
Yolların kestimi kar seher yeli

—4—

Gel ey gönül bir nasahat edeyim ↓
Ahırı faydasız dara düşersin
Kimsenin hakkina eyleme taruz
Encamı ah ile zara düşersin

Entamıt sırına olasın yakın
Haramdan ziyandan yalandan sakın
Nefse uyup yeme mazlumın hakın
Yılanı çok bir mezere düşersin

Sabrı tahammil kıl cevrü cefaya
Meyil verme burda zevkü sefaya
Mohubbet şehrini verme yağmaya
Pervaneler gibi nara düşersin

Görüp duymadığın sözü söyleme
Darılıp birine böhtan eyleme
Hasetten pahıldan bir şey dileme
Garip Mansur gibi dara düşersin

Damahkarın dayım meyli nardadır
Çok gaybet edenin yüzü karadır
Revaninin sözü sağ ikraradır
Gülüken çevürür hara düşersin

—5—

Ankara şehrine basınca kadem ↓
Çok şükür mekdeb i İrfanımız var
Erişdi mırada hep millet budem
Gamdan halas olduk devranımız var

Adalettir bu milleti yaşatan
Yetişmeden bahçemizdeki fidan
Türkiyeye ziya verib ışıtan
Atatürk gazi Kemalimiz var

Burda aşıkları korlar mehenge
Her taraf bezenmiş bir türlü renge
İndi şanlı ordunun namı firenge
Semaya set çeken tayyaremiz var

Ehya oldu vatan yapıldı yollar
Vasfını etmeye azizdür diller
Temannamız budur yaşasın binler
Hatadan saklayan süphanımız var

Alınırsa Kemalimiz piyese
Ne kadar met etsek gelmez kıyasa
Kazamız bağlıdır şanlı Sivas'a
Kongıreyi kuran süpanımız var

—6—

Bir arzuhal yazdım Ziya beg sana ↓
Şu benim halımdan bil kerem eyle
Bizi çıplak koyma düşmez şanına
Beni bir eline al kerem eyle

Ne nöbet var ne sıra var almaya
Tahammilin yaktur burda kalmaya
Bin ye gedip geri geine
Gış günüdür uzah yol korem eyle

On bir nüfus efradım var giyecek
Sen ihsan eylesen kim ne duyacak
Ehtikârlar sanki bizi yeyecek
Şanına düşeni kıl kerem eyle

Otuz metre basma otuz da ağ bezi
Olursa çok olsun istemem azı
Evümün kalmadı bir damla gazı
İşte sana malum hal kerem eyle

Sizden alır malı gizli satarlar
Adaleti bir tarafa atarlar
Serkeş kazancına hile katarlar
Akdı gözüm yaşı sil kerem eyle

Ezelden bilirim bir ehli dilsin
Gülşen bahçesinde açılmış gülsün
Sen bilmezsen malımızı kim bilsin
Döküldü kemendim dul kerem eyle

Reyis beğe beyan ettim derdimi
Eksik etmez elden gelen yardımı
Revani'yim arzuhalım vardımı
Ehdiyacım lutven sal kerem eyle

—7—

Kabil olmaz şu cihanda dileğim ↓
Varıp bir gerçeğe kul olmayınca
Her veli niymetin kılıp kaldırmaz
Sahibi zülfükâr Al olmayınca

Didaların mahsun olur hiç gülmez
Tabibler derdime derman bulamaz
Her mürşüt ölüyü diri kılamaz
Sultan Şah İbrahim Vel olmayınca

Hayatından mematından geçemez
Değme merdan aşk meyinden içemez
Göğerçin donuna girip uçamaz
Hünkâr Hacı Bektaş Vel' olmayınca

Derya gibi dalgalanır daşırır
Özün bilmez seni yoldan şaşırır
Her eded halledip çiğ mi pişirir?
Seyid Ali Kızıldeli olmayınca

Uç sünneti yedi farzı bilemez
Revani'm dünyada bir şey dilemez
Ruyu siyahımı kimse silemez
Kerbela şahının eli olmayınca

— 8—

Yücesinde dertli dertli ötüşen ↓
Öğlen tarif edem yolu turnalar
Göğ yüzünde ağ buluta karışan
Islanmış ganadın telli turnalar

Pambıh gibi ağ beyazdı elleri
Bülbül gibi seda veren dilleri
Yanık bağlamada sarı telleri
Eşitse ah eder ölü turnalar

Kerem kıl nameyi götür kardaşa
Fırak ı hasretle yandım ataşa
Mevlam uğratmasın yollarda kışa
Soldu has bahçanın gülü turnalar

Garip bikes kaldı gurbet ellerde
Şimdim mektup gözler gözüm yollarda
Suwasın çevresi yücü bellerde
Terk etti vatanı eli turnalar

Abdül Vahap tekkesini arzetti
Yaşı 49 dan 50 ye yetti
Şu fani cihanı terk edip gitti
Nesli Şah İbrahim Veli turnalar

— 9—

Zahirde batında gezen erenler ↓
Yatan ne yatarsın uyan demişler
Erdebilde Şah İbraham elinde
Aliban badeyi iç kan deşimler

İçip badeyi oldum mestane
Ellerim bağlayıp durdum divana
Kül oldum eşg ile ben yana yana
Bu eşgın oduna sen yan dediler

Revani çok şükür biz olduk ruşen
Tamu görmez sevdüğüne kavuşan
Mömünlüğe gerek elbet bir nişan
Bakın birliğine güven dediler

— 10 —

Şu cihanda kimse baki kalamaz ↓
Cennetten çıkınca ol safiyullah
Mıradına mahsuduna eremez
Azrayil gelince ol hökmiillah

Erdebilde yatan gül yüzlü şahım
Kıblagahım, secdegahım penahım
Şu iki cihanda hem mehri mahım
İmanım büsbütün hasbetenillah

Ağla deli göğül durmayıb ağla
Hüseyin eşğına kareler bağla
Karış ummanlara sularla çağla
Kerbela eşgına fiysebiyullah

Revani elime aldım sazımı
Kabul eyle niyazımı nazımı
Aman şahı Merdan ver mırazımı
Dedik suçumuza estağfurullah

— 11 —

Merhametli şahım şekavetkanı ↓
Müğret şahı merdan sağa sığındım
Bir müğrete bağışlarsın bin kanı
Müğret şahı merdan sağa sığındım

Hatice kibraya fahri kayınat
Ummetini etti sağa amanat
Münafıklar kıldı türlü hakaret
Müğret şahı merdan sağa sığındım

Mergadın üstüne nurlar saçılmış
Neçe gözsüzlerin gözü açılmış
Şehitlere hülle donu biçilmiş
Müğret şahı merdan sağa sığındım

Erzende Salmanın canına eren
Arş yüzünde aslan donuna giren
Mahrum kalmaz dergâhına yüz süren
Müğret şahı merdan sağa sığındım

Kuranda ketheder hazreti hüda
Bizi didarından eyleme cida
Capığa gelmişim **Revani** geda
Mügret şahı merdan sağa sığındım

Müğret: *Mürvet* — **Sağa:** *Sana* — **Çapıg:** *Alkış* — **Kayınat:** *Kâinat*

— 12 —

Saadetli devletin dindar valisi ↓
Şükr olsun bu yana revan eyledin
Vilâyete verdin şanı şerefi
Gün gibi sen seni ayan eyledin

Beğim haberdarsın her bir umurdan
Nüfusun evlüyadan hümmetin pirden
Neçe fakirları kurtardın dardan
Bize bu okulu ihsan eyledin

Böyle vali gelmemişdi payanda
Kimse bilmez bir hikmet var mayanda
Kurt koyunla gezer oldu sayanda
Vilâyeti Mehdi devran eyledin

Gayrı geşdi taassubun çağları
Asvalt yaptın tepeleri bağları
Ehya etdin bahcaları bağları
Hakikata layık ferman eyledin

Revani bu sözün olsa hulûsa
Halım arzedeyim ol haslar hasa
Böyle vali gelmemişdi hulasa
Biz bütün köyleri hayran eyledin

NİÇİN KÖTÜLÜK?

Bektaşi inanışına göre dünyada kötülük Tanrı'dan ve Şeytan'dan değil insanın kendisinden gelir. Bilgisizliği ve bencilliği yüzünden insan kötülük yapar. Bilgisizlik kötülüktür. Ancak kötülüğün (Hıristiyanlık ve İslamiyet'teki sonsuz Cehennem gibi) sonsuz bir dünyası yoktur. Her şey yok edilirken insanın bütün eserleri, bu arada onun kötülükleri de yok edilecektir. Bektaşiliğin dünyaya bakışında kendi başına bir kötülük kavramı yoktur. Her şey gibi kötülük de Tanrı ile birlikte vardır ondan ayrı düşünülmez.

AŞIK SÖNMEZ

1922 yılında Sivas'a bağlı Kangal ilçesinin Soğukpınar köyünde doğdu.

Şiirlerinde yerel motiflerle birlikte aşk, ayrılık, özlem, mutsuzluk temlenini işler, Tanrı sevgisini ve din duygusunu dile getirir.

— 1 —

Coş eder ırmaklar sular çağlıyor ↓
Sel seller diyorki getsek Mamaş'a
Bir gazelin aşkı sinam dağlıyor
Ellerde diyorki getsek Mamaş'a

Çalır çalgıcılar gırnata sazlar
Sanki ötüşüyor turnalar kazlar
Söylüyü aşıklar bilbil avazlar
Güllerde diyorki getsek Mamaş'a

Katerlenmiş gelinleri kızları
Dertli değer gırnatalı sazları
Şirin olur mohübbeti sözleri
Millerde diyorki getsek Mamaş'a

Kurulur masalar neş'eler başlar
Kesilir kurbanlar koyunlar koçlar
Hep bütün efendi böyükler gençler
Yollarda diyorki getsek Mamaş'a

Söhmez'im bu kadar dalma derine
Neş'e verir hem kızlara geline
Bir mektup yazayım seher yeline
Seversen mevlayı uğra Mamaş'a

— 2 —

Diynen arkadaşlar hayat maceram ↓
Felek bizi bir cefaya duş etti
Salman'ınan Çerçi düğün kâhası
Felek bizi bir belaya duş etti

Salat beşte çıktık biz köyümüzden
Çektiğimiz mehmanatsız yüzünden
Tekkeli övezin kendi sözünden
Felek bizi bir belaya duş etti

Kangal'a vardık şad ve şadıman
Gedek arkadaşlar geçiyi zaman
Handa bir güzel gördüm aman elaman
Felek bizi bir belaya duş etti

Salıcık dağında şakır kargalar
Sahar yeli ılgıt ılgıt ırgalar
Yayan mı kaldığız anam yengeler
Felek bizi bir cefaya duş etti

Sahar yeli uğrarsan bizim ellere
Böyle haber veresin nazlı yare
Müjde geldik işte bura ağdere
Felek bizi bir cefaya duş etti

Sönmezim bayraktar oldum duşuna
Buda mı gelecek garip başıma
Muhtar Eraslan'ın ihmal içine
Felek bizi bir cefaya duş etti

— 3 —

Gençlerde düşmüşler kızlar peşine ↓
Bu yılda gençlerde böyle bir hal var
Eli varıp gedemiyi işine
Bu yılda gençlerde beyle bir hal var

Bayram Çamlık uzunların kısası
Tavla oynamağa yoktur masası
Kalbimden çıkmıyor yarın tasası
Bu yılda gençlerde beyle bir hal var

Şükrü Kılıç geçmişine kavuşa
Of a düdüğünü çala savuşa
Bir mekdip yazayım dosta barışa
Bu yılda gençlerde beyle bir hal var

Ali Daş'ın inatcılık soyundan
Cumali'nin hiç hoşlanmam huyundan
Bir güzelin kaşlarının yayından
Bu yılda gençlerde beyle bir hal var

Süleyman Fırtana köyün azası
Geçti gayrı dana'lığın sırası
Ey olmuyor yüreğimin yarası
Bu yılda gençlerde beyle bir hal var

Hasan Söz sahibi gençler hocası
Metin Güzel yobazların anası
Sırrı Dönmez eşşeklerin babası
Bu yılda gençlerde böyle bir hal var

Açılmış laleler güller bitiyor
Yari güzel olan yanıp tütüyor
Sönmez'im derdim bana yetiyor
Bu yılda gençlerde böyle bir hal var

— 4 —

Gam gasavet gahmaz oldu başımdan ↓
Şad olupta gülemiyim bilader
Gece gündüz yalvarırım mevlaya
Dileklerim gabil olmaz bilader

Şu gezdiğim Erzurum'mu Van'mıdır
Başımdaki gasvet midir gam mıdır
Kime eylik etsem soğu kem midir
Heç kimseden selam gelmez bilader

Karşımızda karlı dalar ağ olur
Çevre yanı mor sümbüllü bağ olur
Eyi günde yaran ehbab çoğ olur
Dar günümde dos bulunmaz bilader

Ne gader belalı bu benim başım
Ahıttım gözümdem gan ile yaşım
Gurbete gedersem yamandır işim
Bu talihim hiç tutmuyor bilader

Bu gader üzülme mazlum **Sönmez'im**
Çıkmaz içerimden bir ince sızım
Zahmarıya döndü baharım yazım
Felek güldürmüyü beni bilader

Gahmaz: *Kalkmaz* — **Gabil:** *Kabul* — **Çoğ:** *Çok* — **Dos:** *Dost* — **Soğu:** *Sonu* — **Gader:** *Kadar* — **Ahıttım:** *Akıttım* — **Gan:** *Kan* — **Zahmarı:** *Kış*.

AŞIK SUZANİ

1895 yılında Sivas'a bağlı Kangal ilçesinin Soğukpınar köyünde doğdu. 1946 yılında vefat etti. Şiirleri M. Fuat Bozkurt tarafından toplandı. Fakülteyi bitirme tezinde örnek olarak sunuldu. Değerli dilci-araştırmacı M. Fuat Bozkurt'un bu tez'inde belirttiğine göre, "Aşık Suzani'nin şimdiye kadar yalnız Refik Ahmet Sevengil'in "yüzyıllar boyu Halk Şairleri" adlı eserinde bir şiiri yayınlanmıştır. Bana bu şiirleri Figani yazdırdı" demektedir. Şiirlerinde aşk sevgi, ayrılık, özlem gibi duyguları oya gibi işler. Tanrı, Ehlibeyt Sevgisine yer verir. Şiirleri yayınlanmamıştır. Bu şiirleri torunu sayın Avukat Nevruz Bozkurt'tan temin edilmiştir.

— 1 —

Bir mektup yazayım dur sahar yeli
Götür sevdüğüme çok eğlenmesin
Kül oldum derdinden mahi tabanın
Söyle ehvalimi çok eğlenmesin

Katerlenmiş göğel turnam havada
Eşinden ayrılan gözler yuvada
Herkeş yari ile sevkü sefada
Söyle hilal kaşlım çok eğlenmesin

↓

Göçer bir gün ömür kervanı handan
Yeter naz ettiğin u sandım candan
Gam-ı leşker hucum eder her yandan
Yok melhem saracak çok eğlenmesin

Kudretten çekilmiş hilaldır kaşlar
Yakar yüreğimi **Suzan** ataşlar
Leyli nehar durmaz gözümden yaşlar
Söyle sevdüğüme çok eğlenmesin

2 —

Seyyah olup şu alemi gezerken
Sahar yeli ırgaladı dalları
Ben eski derdime derman ararken
Dolandı boynuma pambıh elleri

Bilmem hayal mıdır yoksa düşmüdür
Bilmem hilal mıdır yoksa kaşmıdır
Bilmem hürümüdür ya güneşmidir
Bilbil gibi açtı şirin dilleri

↓

Dedim güzel ifşa eyle beyanı
Dedi nedir gamın eyle ayanı
Dedim al yanaktan eyle ihsanı
Dedi dolaşırsın zilfim telleri

Dedim güzel gonca gülün dereyim
Dedi nasıl yad ellere vereyim
Dedim bir canım var kurban edeyim
Dedi dolaşda gel gurbet elleri

Dedim güzel gel merhamet et bana
Dediki kimseden görmedim vefa
Dedimki **Suzani** kurbandır sana
Dedi incidirsin ince belleri

Bilbil: *Bülbül* — **Zilf im:** *Zülfüm.*

— 3 —

Aşam dedim karlı dağın ardını
Acep sevdiğimi görememola
Perişan halimi arzuhal etsem
Lutfu ihsanına eremem mola

↓ Aşık oldum o sürmeli gözlere
Hayran oldum şeker gibi sözlere
Nolur bir gün yol uğratsan bizlere
Açıp kollarımı saramam mola

Bir haber sorayım esen yellerden
Umman oldu gözüm yaşı sellerden
Bahar gibi al kırmızı güllerden
Acep al yanaktan deremem mola

Aşık olanların başı belalı
Dudakları şeker abı sülalı
Kirpikler sürmeli kaşı hilâli
Neşter urup sinem yaramam mola

Sıtkıle tutarsan eğer damani
Susanı'yım yarden kesmem gümanı
Hasretler kavuşa bayram zamanı
Soyunup koynuna giremem mola

— 4—

Böğün yarin edası var
Zülliflerin pervaz eyler
Gâh olurki hışma gelir
Gâh katlime ferman eyler

↓ Geçmez şu sinamın dağı
Şavka vurur gerdan ağı
Gâh gül açar bahar çağı
Gâhi çeşmim giryan eyler

Sevdüğüm bağa yar olmaz
Yoksa bana layık görmez
Gâh darılır puse vermez
Bazı kerre ehsan eyler

Al yanakta gonca güller
Bade sunar beyaz eller
Hilal kaşlar datlı diller
Gâh derdime derman eyler

Suzani söyler sözünü
Çok çektim yarin nazını
Gâh olur bürür yüzünü
Bazı kerre harman eyler

— 5—

Gene bahar geldi açıldı güller
Bilbili şeydalar bağlarda gezer
Kınalı berınahlar o şirin diller
Bu dertli sinamı dağlarda gezer

↓ Gine gaterlenmiş turnalar kazlar
Yar düştü hatire sinalar sızlar
O keman ebruler cumhuri gözler
Gamı hicranımı salarda gezer

O yar sürmelemiş kipriği kaşı
İrakipler ile eder savaşı
Yar senin elinden gözümün yaşı
Bahar seli gibi çağlarda gezer

Bu kadar cevretme sevdüğüm dilbar
Dert ile hicrana oldum giriftar
Hasretin nariyle ey peri nigar
Ah eder **Suzani** ağlarda gezer

— 6—

Gene bir güzele meyil vereli
Aşkın ataşına dil dayanır mı
Şeyda bilbil gibi sarı gılana
Bu çarhı gerduna bel dayanır mı

Zar eyler göğnümüz misali bilbil
Geçer durmaz ömür kervanı sen bil
Gahi zar içinde gah şad olur dil
Bu aşkın sazına tel dayanır mı

Yaz bahar gelince gönül şad olur
Arayan her zaman mevlasın bulur
Güz gelince bağın yeşili solur
Şeyda bilbillere gül dayanır mı

Bu çarh döner ömür erir zavala
Yetişir bahçada türlü navale
Felek gamzesini kılmış havale
Çağlayan dideye sel dayanır mı

Suzanı dağ ile dağlanmak gerek
Coşkun sular ile çağlamak gerek
Dediler bu çarhı çevirmek gerek
Sormadımki buna gol dayanır mı

— 7—

Çokdan beri ahı zarın çekdiğim
Hasretimle sinem oda yaktığım

Çok şükür cemalim gördü gözümüz
Ayaklara turab olsun yüzümüz

Yamahta açılmış sünbüller güller
Abı hayat sunar bedeli eller

Açıldı göğnümde baharlar yazlar
Beni mecnun eden mevali gözler

Çöller yakışığı ceranım gelmiş
Zilfi siyah gaşı kemanım gelmiş

Gamlı iken şad eyledin günümüz
Göğnümün arzısı cenanım gelmiş

Sinamın gamzesi keman ebrular
Leyli nehar mahi tabanım gelmiş

Suzanı der göğül yarı arzılar
Elif lâm bakışlı imranım gelmiş

— 8—

Kanlı zalım bir kız bana
Er demedin er demedin
Sevüp eller gibi beni
Yar demedin yar demedin

Bir canım kurban-eyledim
Ben sana nettim neyledim
Bir canım kurban eyledim
Fırgatınla ah eyledim
Zar demedin zar demedin

Ağ gerdanda beyaz güller
Bilbil gibi datlı diller
Senin olsun ince beller
Sar demedin sar demedin

Dünya varı yok aynında
Hiç bir nesne hayalında
Turunç memeler koynunda
Nar demedin nar demedin

Yaktı beni çinar boyu
Kimseye benzemez huyu
Nesli Suzanı'nın soyu
Sar demedin sar demedin

— 9—

↓

Gene çiçek sardı karşı dağları
Enginlerin kisbi kârı kalmadı
Evel bahar eyyamının çağları
Eridi dağların karı kalmadı

Şimdi itibar atlarla kumaşa
Mohübbet ararsam bir hilal kaşa
Var ise sermeyen geçersin başa
Sefil aşıkların yeri kalmadı

Düşkünlerin bakılmıyor yüzüne
Ne söylese itibar yok sözüne
Yol gösterse kimse gitmez izine
Candan yanar sadık yarı kalmadı

Şimdi hüner kaldı şahinden bazda
Cilve naz ararsan gelinde kızda
Zaman ehdibarı yüksek avazda
Ne çare elinde varı kalmadı

Kahrin kime ne söylersin **Suzani**
Kimden şikâyetin eyle beyanı
Geçti vücuduğun nevbahar çağı
Soldu gülün şimdi harı kalmadı

— 10—

↓

Hilal kaşlarını niçin yıkarsın
Candan arzımanım neye darıldın
Yohsa yad ellerden sözmü dokandı
Afeti devranım neye darıldın

Gül yüzlü güneşim nedir günahım
Yeter asımana dayandı ahım
Neden kederlisin dili naşadım
Ey ruhu revanım neye darıldı

Bak gözüm yaşına akar sel olur
Ahım çıkar doğru arşa yol olur
Derdimle şu sinam yanar kül olur
Son kaşı kemanım neye darıldın

Bağı viran olmuş bir gül gibiyim
Yarından ayrılmış bir kul gibiyim
Gülünden ayrılmış bilbil gibiyim
Gel mahi tabanım neye darıldın

Göğnümün serveri mahi tabanım
Çıkarma hatırdan ruhu revanım
Gülşah bahçesinde taze fidanım
Gönülde mihmanım neye darıldın

Niçin böyle melil melil gezersin
Ciğerimi kebap edip ezersin
Yar benim katlime ferman yazarsın
Selvi hıramanım neye darıldın

Ben senin derdinle ey gülü rana
Bulunmaz emsalin ey ruhu siba
Bu **Sefil Suzani** kapında edna
Derdime dermanım neye darıldın

— 11—

Gene fırgatlısın dumanlı dağlar
Akar boz bulanık sellerin senin
Açılmış sümbüller bilbiller öter
Turnada belgüzar tellerin senin

Bahar eyyamında güller açılır
Kurulur meclisler meyler içilir
Yar senin uğruna candan geçilir
Sarmaya yakışır bellerin senin

↓ Uzatma bu nazı sevdüğüm yeter
Bana bir dert ettin ölümden beter
Bilbil olmuş gayri bahçede öter
Dudu kumru gibi dillerin senin

Yar niçin katlime eylersin ferman
Başım içun eyle derdime derman
Suzanı oluyor yoluna kurban
Açılmış gerdanda güllerin senin

— 12—

Gözler sürmelenmiş kaşlar yay gibi
Çöller yakışığı cerana kurban
Cemalinin şevki gonca ay gibi
Şükür seni bize veren kurban

↓ Neçe bir pervane odlara yandık
Göğnümüz zevrakın odlara saldık
Ol Kabe gavseyne ev edna olduk
Sırrı hakikata varan kurban

Okudum elhamı seb'al mesanı
Sevdakâr eyledin sevdiğim beni
Yedi nokta onyedi harf bil anı
Suzani bu sırra erene kurban

— 13—

Ne taraftan teşrif ettin sevdüğüm
Merhaba sevdüğüm sefalar geldin
Ne haldedir hatırınız hoş mudur
Merhaba sevdüğüm sefalar geldin

İmiği eşittim yanığa geldim
Harab iken göğül şad olup güldüm
Mohübbetiğizle eğlendim kaldım
Merhaba efendim sefalar geldin

↓ Ne haldedir vatanığız eliğiz
Açıldığımı menekşeğiz gülüğüz
Bahar gibi coşgunmudur seligiz
Merhaba sevdüğüm sefalar geldin

Böylemidir amanınan ahdınız
Yücelerde kurulumu tahtınız
Leyli nihar ruşen olsun bahtınız
Merhaba sevdüğüm sefalar geldin

Ah eder **Suzanı** hasret elinden
Haber almak ister gonca gülünden
Bir mektup yazayım sahar yelinden
Merhaba sevdüğüm sefalar geldin

— 14—

Gene bu gün ebruleri tararsın
Sevdüğüm zilfiğin teli kim için
Sırma gibi lahuri şal sararsın
Irgalarsın ince beli kim için

Sen bu etvar ile göğe değersin
Hilal kaşlarını kime eğersin
Elvan elvan türlü renkten giyersin
Sevdüğüm yeşili alı kim içun

↓

Şaban gibi gıva gıva gezersin
Mah cemala kekülleri düzersin
Nazlı yarim neden böyle gezersin
Turunç memelerin balı kim içun

Yad ellere karşı beni üzersin
Ciğerciğim kebap edip ezersin
Ağ gerdanasıra sıra düzersin
Sevdüğüm inciyi lali kim içun

Coşkun sular gibi durmaz akarsın
Suzanı beyhude göğül yakarsın
Sarmak içun kulaç kulaç saçarsın
Sevdüğüm inciyi zeri kim içun

— 15—

Mah yüzünde açılan nuru hüdaya
Övkeyi Mısır'ı Hicaz'ı kurban
Nevreste fidanım çinar boyuna
Yemen Arabistan Avşar'ı kurban

Bu kader sen seni gel çekme naza
Açılmış yanakta gülleri taze
O hilal kaşlara cumhuri göze
Tamam Hindistan'ı Şirvan'ı kurban

↓

Gına yakmış boğum boğum ellere
Söylesen methini bütün ellere
Dudu kumru gibi datlı dillere
Gürcü Acemistan İran'ı kurban

Boyun tuba gamet benzer fidana
Neçe bin adular düşer gümana
Göğnümün gamzesi ebru kemane
Yörüğü çerkezi tatarı kurban

Yakışır cilveler o sultanıma
Kayalar kestirir Şirin Ferhat'a
O mümâ gerdana servi gamete
Narı hasret çeken **Suzanı** kurban

AŞIK EMSALI

1885 yılında Sivas'ın Kangal ilçesine bağlı Sekiliyurt köyünde doğdu. 1960'lı yıllarda Hakka yürüdü. Yeni yazı ile okuma yazma öğrenemedi. Ayni dönemde yaşamış diğer Emsali mahlaslı şairlerden ayrı bir kimliği vardır. Şiirleri yayınlanmamıştır.

Şiirlerinden örnekler sunuyoruz

— 1—

Menendin bulunmaz mülki cihanda ↓
Gözeller şahının meri Mehriban
Ne mülkü cihanda ne al osmanda
Büsbütün dünyanın varı Mahriban

Ne bir sultan gibi ne bir şah gibi
Cidâsı başında padişah gibi
Binbir yıldız ortasında mah gibi
Kudret güneşinin nuru Mehriban

İmanı erkanı edepli uslu
Hem keklik sedalı hem keklik sesli
Dünyada bulunmaz menendi misli
Cenneti alada huri Mehriban

Güzeller içinden seçmişim seni
Uğruğua komuşum ser ile canı
Ahına vah inan fanttın beni
Sürmedim sefanı yeri Mehriban

Mehribanın eşgı kâr etti cana
Değme bir gözleri almam dehana
Bir Zeliha Yusuf geldi cihana
Birde **Emsali**'nin yari Mehriban

— 2—

Bu dünyaya gelen akıbet gider ↓
Selvi boylu nevcivanım sen sağ ol
Takdir olmuş tağyir olmaz mukadder
Şahlar gitti ey sultanım sen sağ ol

Mukadderdir ahır bulur yerini
Ne bir Ferhatı kor ne bir Şirini
Niçe pehlivanlar verdi serini
Kara gözlü gahramanım sen sağ ol

Dünyada sağ kalmaz hiç bir zat dedi
Ne bir şah ne Sultan ne efrat dedi
Küllünefsin zaigatül nevt dedi
Böyle yazdı ol yezdanım sen sağ ol

Maderim olmuştur aşığa seza
Mevlam uzun ömür bahşetsin size
Döne döne nöbet geliyor bize
Emsali'm der Mehribanım sen sağ ol

—3—

Güller açsın yaylalara göçülsün
Kırmızı gül goncasından seçilsin
Mart dokuzu çıksın yollar açılsın
Seller sökün etsin yaz gelsin demiş

Mayıs aylarında tedarik görün
Kavmu kabilesin toplasın dersin
Yüz elli atlıynan üç yenge gelsin
İki gelin bir de gız gelsin demiş

↓ Bir toy edek şöhretinen şanınan
Kesilsin kuzular koç kurbanınan
İhtişam edelim toy düğünen
İki davul birde saz gelsin demiş

Emsali alırsa Mehri gelini
Çıkarsın gözünden dünya malını
Başlık isterlerse versin kanını
İki sürü öğeç yoz gelsin demiş

—4—

Bu nasıl kaşlardı bu nasıl gözler
Güzel hayran olan al yanaklara
Bu nasıl yanahlar bu nasıl yüzler
Şeker mi katılmış bal yanaklara

Ale gözler sürmelenmiş süzülmüş
Hilal kaşlar kalem gibi yazılmış
Sıra benler gerdanına düzülmüş
Goncalar açılmış gül yanaklara

↓ Eleman ey güzel öldürdün beni
Kara gözler eder her gün bin kanı
Sahar vahtı ferahlandı yorganı
Essin badi saba yel yanaklara

Emsali'm der elden geçti irade
Derdim oldu kaf dağından ziyade
Ört mahi cemalin gösterme yada
Bak masın sevdüğüm ol yanaklara

—5—

Benim böyle ataşlara yandığım
Kerem gibi Aslıhan'ın ucundan
Mecnun gibi pervaneye döndüğüm
Leylâ gibi bir civanın ucundan

↓ Dertli gibi sır defterin açtığım
Eyup gibi derin derde düşdüğüm
Fehrat gibi sefil serden geçtiğim
Şirin gibi bir cenanın ucundan

Yazı oğlu gibi hatlar yazdığım
Aşıh Ömer gibi ebyat düzdüğüm
Emsali'yen sefil sergen gezdiğim
Bir vefasız Mehriban'ın ucundan

—6—

Eğlen dilbar eğlen orada eğlen
Sa bir sözüm var kız güzel güzel
Bir koç alır sana kurban ederim
bize gelirseğiz siz güzel güzel

↓ Başımda çevrünür eşgın dumanı
Göğnümden getmiyor yarın gümeni
Topuğu üstüne atlas tumanı
Geyin şu karşıda gez güzel güzel

Goynuğuzda sümbülüm var gülüm var ↓
Lebiğizde şekerim var balım var
Sana bir çift gizli arzuhalim var
Al bu ifademi yaz gözel gözel

Aşkının dumanı gezer başımda
Gündüz hayalimde gece düşümde
Meri keklik gibi durup karşımda
Ale gözleriği süz güzel güzel

Aşık Emsali'yi özden yar edip
Mohübbeti aralıkta sır edip
Mor beliği kuluncunda kor edip
Zilifi gerdana düz güzel güzel

—7—

Ervahı ezelde evelki safta ↓
Ademle secdeye vardımda geldim
Beynel hakikat nur ile kafta
Gurbi ilahide durdumda geldim

Amentüde buldum hikmeti sırrı
Velbasıl badel mevt evveli ahır
Mahdır yüzdört kitap hem melekleri
Mürsellere ümmet oldumda geldim

Nevü beşeriye geldi cihane
Bir zaman Nuh ile girdim tufana
Ta sülbü ademden ahır zamana
Hem müteselsilen sürdümde geldim

Dahili selatta şartı azamdır
İptida tekbirde duru gıyamdır
Ruku sucut gratı Kur'andır
Teşehhüt muhtarı durdumda geldim

Enveri kâinat arz etti arza
Şöhreti erişti arş ile kürse
Emir bir marufa otuz üç fersa
Miraçta mükellef oldumda geldim

Adab ale ettim siteril avret
İstikbali kible vahide niyet
Onyedi fars ile yigirmi sünnet
Tadil erkân ile kıldımda geldim

Altı şart imanda amentübillah
Beş'ide islâmda hem teatullah
Dördü edebdedir abı beytullah
On iki namazı kıldımda geldim

Gusulda namaza istinşah ettim
Sair bedenlerim yuyup pâk ettim
Teemmümde iki darp bir niyet ettim
Temam derslerimi aldımda geldim

Üçü teemüde üçü gusülde
Emri bil marufu alal usulde
Nehibül hünkârı düşün her yerde
Evhamı seiyi bildimde geldim

Emsalı'yam ehli salat meşrebim
Beytullahdır istikbalim mıhrabım
Ehli sünnet vel cemaat mezhebim
Ümmeti Muhammet oldumda geldim

— 8—

Şanlı Gazi alnımızdan sildi kara yazıyı
Duşman elinden gurtarıp aldı bu araziyi
Şükür tanrının lutfuna, verdi büyük Gaziyi
Böyük Gazi sayesinde kuruldu Cumhuriyet

Büsbütün düşman elinden kalmışken vatanımız
Haykırıp düşman elinden aldı kumandanımız
Türk milli hökümetine kurban olsun canımız
GKl açıp nazlı vatana sarıldı Cumhuriyet

Çoh zamandır eller açıp arıyorduk bu günü
Şükür tanrının lutfuna bulamazdık biz bunu
Ülkeyi islah eyledi Cumhuriyet kanunu
Bi aynı Sultan Süleyman devrü oldu Cumhuriyet

Ey **Emsali** serbest söyle bu cumhuri idare
Kökten kesti dagallibi kalmadı bir mıdara
Hürriyeti şahsiyede birdir zengin fıkara
Herkeş kendi reylerinde bir oldu Cumhuriyet

— 9—

Burası serraf meydanıdır altın gelen pul gider
Her zaman dernek bulunmaz halk dağılır el gider
Herkesin kendi göğnünden her diyara yol gider
Burda seçilme gerekdir yar ile ağyar bu gün

Bu mohübbet meclisidir durup durmamak olmaz
Kardaş kardaşa hamleder ayıp görülmek olmaz
Herkes bildiğini söyler küsüp darılmak olmaz
Burda bilinme gerekdir er üstüne er bu gün

Kimki evel boylamışdır hakikatın gölünü
Kimki doğruca dutmuştur, tarikatın yolunu
Kendi kumaşım satarım istemem ol malını
Herkes kendi metahından vermeli haber bu gün

Nokdalı tüccar olanlar zerini zarf etmeli
Eşg pehlüvanı olanlar zorunu zarf etmeli
Elde sermiyesi olan varını sarf etmeli
Ey Emsali'nı bir hüner varsa göster bu gün

—10—

Sana bir sorum var aşik Feryadı
Manayı meydana gelirmisiğiz
Sureti aşıklık saykala benzer
Elmiğizle amil olurmusuğuz

Kimin nesli kimin zürriyetisin
Kimin aslı kimin milletindensin
Kimin kulu kimin ümmetindensin
Beş vakıt namazı kılarmısığız

↓ Kitap nazil olan hangi peygamber
Sahabı mürseli say birer birer
Hangi nebi hala hayatta gezer
Barıngahlarını bulurmusuğuz

Tebliği risalet embiya kaçdır
Sıfatı subutu satıya kaçtır
Amelde ehkâmı şer'iye kaçtır
İslamın şartını bilirmisiğiz

Emsali'ye hemden oldun herhalde
Cevabıma hazır mısın sualde
İmanından emin misin amelde
Lafeta illâda kalırmısığınız

Elmiğizle: *Ilminizle* — **Gelirmisiğiz:** *Gelir misiniz* — **Barıngah:** *Barındığı yerler* — **Hemdem:** *Aynı zaman*

CEVHERDEKİ AŞAMALAR

Alevi-Bektaşi inancına göre, Cevherden yukarıya doğru yedi kademe şu şekilde gerçekleşmektedir.

1. Şekillenmemiş madde (kimyasal elementler)
2. Minerallerin dünyası
3. Bitkilerin dünyası
4. Hayvanların dünyası
5. Gelişmiş hayvanların dünyası (maymun, yunus gibi)
6. Vasat, insan
7. Kâmil insan

Altıncı kademedeki vasat insan, henüz gerçek insan değildir, yarı insan yarı hayvandır. Nietzsche'nin tabiri ile hayvanla insan arasına gerilmiş halattır. Yalnızca kâmil insan bilgisini Hak'ka, Tanrı'ya aktarabilir. Bütün diğer insanlar Tanrı'nın kendini tanıma süreci için faydasız ve gereksizdirler. Onlar Tanrı'nın ya da doğanın yetkinleşmemiş deneyimleridir. Onların ruhlarının, öldükten sonra hemen mi yok edildikleri, yoksa yeniden diriliş gününe kadar dünyada bir yerde mi durdukları tamamiyle önemsizdir.

(A.J. Dierl a.g.e. s: 88)

SÜDUR TEORİSİ

Südur teorisi ancak Selçuklular döneminde kendini ifade edebilirdi. Sünniliğin tanrısını Yunus Emre ve Kaygusuz'un yaptığı gibi açıkça alaycı bir şekilde eleştirmek ise ancak İ.S. 1400'e kadar sürebildi. Südür öğretisi ve kâmil insan teorisi Osmanlı İmparatorlu'ğunda sınırlı olarak, Yavuz Sultan Selim'in halifeliği ülkeye getirmesine kadar öğretilebildi. Bu *"heretik"* teoriler sayıların mistisizminin arkasına gizlenmek zorunda kaldı. Örneğin, yedi sayısı ilk-Tanrı'dan itibaren yedi südür aşamasını ve cevherden kâmil insana kadar olan yedi gelişme aşamasını belirttiği halde, dışarıya karşı peygamberin yedi yol arkadaşı olarak ifade edildi. Yüzyıllar boyunca gizemli sayıların anlamı yalnızca sırdaşlar, yani küçük bir entelektüel çevre tarafından bilindi. Bu ketum tutumun asıl amacı ise, katı Sünnilik tarafından zaten yeterince sapkın bulunan Ali düşüncesini kamufle etmekti. Südür öğretisi ve kâmil insan teorisi ise sapkınlık içinde sapkınlıktı. Ortodoks İslam, Ali düşüncesine karşı başlangıçta önlemler almaya girişemedi; çünkü ilk Abbasiler döneminde Muhammed'in Ali'ye özel bir rol vermeyi düşündüğünü kanıtlayan çok sayıda Sünni kaynak vardı. Gerçekten de Muhammed, damadı Ali'nin etrafında bir yönetim sistemi kurmak ve öğretinin saflığını emniyete almak istiyordu. Ortodoks İslam, Ali düşüncesi hakkında başarıyla yanıltıldığından, Aleviliğin Ali'yi Tanrı kabul ettiğini sanıyorlardı. Oysa südür teorisinin açımlaması Ali'nin hiçbir şekilde Tanrı olarak kabul edilmediğini göstermektedir. Elbette Ali düşüncesi, südür öğretisi ve özellikle de kâmil insan teorisi için bir kamuflajdır. Ama hepsi bu kadar değil Ali düşüncesi aynı zamanda mesihyan (kurtuluşcu) içeriği olan reel bir felsefedir.

(A.J. Dierl a.g.e. s: 89-90)

AŞIK FİGANİ

1908 yılında Sivas'a bağlı Kangal ilçesinin Soğukpınar köyünde doğdu.

Şirlerinde özlem, aşk, ayrılık temlerini işler. Tanrı sevgisini dile getirir. Akıcı ve duru bir söyleyişi vardır.

— 1—

Nazlı yar gideli gözüm yoldadır ↓
Gitti benim ağam geri gelmedi
Ezel benim idi şimdi eldedir
Gitti benim ağam geri gelmedi

Derunu sinamda yanar ataşlar
Didamdan akıttım kan ile yaşlar
Dosta selam söylen göğdeki kuşlar
Gitti benim ağam geri gelmedi

Çoktan beri ben bu derdi gizlerdim
Melhem eder yarelerin tuzlardım
İntizarım yollarını gözlerdim
Getti benim ağam geri gelmedi

Figanî ayrıldım nazlı yarimden
Dağlar kan ağlar ahı zarımdan
Çohtan beri haber gelmez ağamdan
Gitti benim ağam geri gelmedi

— 2—

Gene yelken kalktı bulandı hava ↓
Semaya set çeken yellere döndüm
Felek sevdüğümü aldı elimden
Eşinden ayrılmış kullara döndüm

Bayram gelir ellerini kınalar
Harap oldu yaptırdığım binalar
Bizim elden göç eyledi sunalar
Sunası gelmeyen ellere döndüm

Figani'yen nazar edin halime
Dağ daş dayanmıyor ahı zarıma
Bu zalım ayrılık çöktü serime
Tutulmuş söylemez dillere döndüm

Yelken kalktı: *Havada bulut oynadı.*

KAMİL İNSAN

Kâmil insan toplumsal yaşamın ve ibadetin kurallarını belirleme yetkisine sahiptir. Ama vasat bir insan bunu kavrayabilecek bir düzeyde olmadığından, ayrıca bunların Tanrı tarafından belirlemesi gerektiğine inandığından, kâmil insan bu kuralları belirlerken, bunlar sanki Tanrı buyruğuymuş gibi hareket etmek zorundadır.

Hacı Bektaş'da Muhammed gibi bir kâmil insandı. Bu nedenle Muhammed'in Medine için koyduğu toplumsal kuralları ve ibadet yöntemlerini Anadolu-Türk toplumu için kaldırabilir ve yeni kurallar koyabilirdi. Hacı Bektaş tıpkı bunun gibi Ali'nin, kadının konumu, oruç, namaz, hac ve ibadet hakkındaki görüşlerini kaldırabilirdi. Buna rağmen Muhammed ve Ali kesinlikle Hacı Bektaş'tan daha yüksek bir mertebededirler.

Aleviliğin kâmil insan teorisi hem Ali'nin Anadolu Alevilerince demokrat, sosyalist ve hümanist bir insan olarak benimsenmesini, hem de onun şeriat ve kadınlara ilişki olarak koyduğu kuralların kaldırılabilmesini mümkün kılar.

(A.J. Dierl a.g.e. s: 90)

KARAŞARLI ZEYNEL BABA

Ankara'nın Karaşar beldesinde doğup büyümüş, yüzyılımızın Bektaşi ozanlarındandır. Dili duru, söyleyişi açık sımsıcak ve içtenlik doludur. Düşündüğünü en kestirme yoldan söyleme yeteneğini ustalıkla kullanan Aşık Zeynel güzel Ehlibeytin sevgisiyle dopdolu yüreğinden insanlara umut, doğruluk, dürüstlük ışıkları serperken Tanrı'ya varma yollarını aramayı da unutmaz.

— 1—

İlim Hak'tan Hidayet ↓
Erenler bulur selamet
Ihlas ile ibadet
Daim kılasım gelir

Erem dersen visale
Marifetle Kemale
Emr-i Hak'la Cemale
Secde kılasım gelir

Gerçek ikrar verene
İkrarında durana
Can bahası bilene
Kurban olasım gelir

Zeynel Kaf dağın aşan
Bahr-ı ummana düşen
Aşk ateşinde pişen
Püryan olasım gelir

— 2—

Dersi hikmetten aldım ↓
İlim-i İrfanım edep
Vahdet bağına daldım
Gülü reyhanım edep

İlm ile amil olan
Aynıyla Kemal bulan
Zat-ı Hak'la bir olan
Sırr-ı miracım edep

Evvel ahır bilinen
Zahir batın görünen
Haya libası gıyen
Hırka vü tacım edep

Pir eteğini tuttum
Kini garazı attım
Varlığı oda yaktım
Nam ü nişanım edep

Zeynel dostum yolunda
Zikri daim dilinde
Tesbih olmuş elinde
Din ü imanım edep

—3—

Kusur aramaz
Kulları yormaz
Kimseyi kırmaz
Allah'ı seven

Yalan Söylemez
Haramı yemez
Gıybet eylemez
Allah'ı seven

Kötü söylemez
Kin kibir bilmez
Sözünden dönmez
Allah'ı seven

Kulun dileği
Bilmek gerçeği
Bahar çiçeği
Allah'ı seven

Zeynel'e istek
Dinini bilmek
Ölmeden ölmek
Allahı seven

—4—

Gelin canlar bunda sohbet edelim
Derdimize ilaç bulan söylesin
Gerçekler gittiği yola gidelim
Hakikat menzilin alan söylesin

Beyhude dolaşıp kalma arada
Yaşıyor Muhammed işte burada
Secde kıl cemale eriş murada
Secdede kemalin bulan söylesin

İşte buradadır aşıklar cemi
Severler birbirin sürerler demi
Hizmettir mezhebi, hürmettir dini
Bu dinin sırrına eren söylesin

Feda-yı can olmak makbul-i Hüda
Şehadet şerbeti aşıka gıda
Evlad-ü iyali eyleyip feda
Başın al kan ile seren söylesin

Aşk yoludur bu yol mücidi Ali
Tefekkür eyleyip diyelim beli
Sadıklar diyarı Hüseyin ili
Bu ilin kapısın bulan söylesin

Nefsini bil **Zeynel** lafları bırak
Pek yapış mürşide kalma sen ırak
Allah'a gidene burada durak
Gönül uçağına dolan söylesin

—5—

Eğer Hakk'a makbul olmak istersen
Ayaklar altında yollar gibi ol
Adem sofrasına konmak istersen
Meyvesi sararmış dallar gibi ol

Yalan, riya, tamah yoluna düşme
Gaflet ile sakın gönül incitme
Derd ile elemden şikayet etme
Harmanı savuran yeller gibi ol

Bir nefes ayrılma bab-ı Rızadan
Muhammed Mustafa kân-ı Vefadan
Şahların Sultani Al-i Abadan
Ehlibeyte sadık kullar gibi ol

Her halûkârda gerçeğe uyan
Hüseyin aşkını gönlünde duyan
Bu nakd-i canı mezada koyan
Pazarda satılan kullar gibi ol

Zeynel Varlığından kalmasın eser
Hakk'ın kelamıdır olan muteber
Bu alem muhabbet aşkıyla döner
Yanıp ateşine küller gibi ol

—6—

Nurudur cümle eşyada görünen
Hak'dan gayri ne var elhamdulillah
Sırrıdır cümle esmada bilinen
Hak'dan gayri ne var elhamdulillah

Ademi çamurdan bünyad eyleyen
Nuh kavmine dehr-i tufan eyleyen
Halil'i nar icre gülzar eyleyen
Hak'dan gayri ne var elhamdulillah

İsmaildir olan ataya muti
Cihanda dinlendi Davud'un udu
Sineğe yediren nar-ı Nemrudu
Haktan gayri ne var elhamdulillah

↓

İmtihanla Eyyüb'ü inleten
Dünyada Yusuf'a güzellik veren
Süleyman'a insü cinni dinleten
Hak'tan gayri nevar elhamdulillah

Musa'ya, İsa'ya ferman eyleyen
Ahmed'i Sidre'ye davet eyleyen
Ali'ye alemde arslanım diyen
Hak'tan gayri ne var elhamdulillah

Nesli Muhammeddir on iki iman
Hatice Fatima bunlar ile hem
Ondört masum ile olmuştur tamam
Hak'tan gayrı ne var elhamdulillah

Müslim bunlar için akıttı kanı
Yavrularda böyle verdiler canı
Zeynel Hak'tan dile her dem ihsanı
Hak'tan gayrı ne var elhamdulillah

—7—

Bir gün canım sığmaz oldu cihana
Hikmeti nedir bilmem Allah'ım
İsteğim varmaktır bütün her yana
Her işim ağlamak gülmem Allah'ım

↓

Hallak-ı alemsin şerikin yoktur
Aciz kullarına rahmetin çoktur
Günahım artmakta sevabım yoktur
Günahım sevaba döndür Allah'ım

Bir gaflettir açamadım gözümü
Yaradan ben sana tuttum yüzümü
Selman engür eylemiştir üzümü,
Ol doludan beni kandır Allah'ım

Ümidim sendedir Hak Habibullah
Sefaatçım sensin ya Resulullah
İnanmışım sana Amentübillah
Kalbimi nurunla doldur Allah'ım

Bindir bu **Zeynel'i** aşkın atına
O at varsın senin yüce katına
Cemalini görsün bir kana kana
Hanlıkta kalmasın oldur Allah'ım

KUL YAKUP

Değerli araştırmacı Cahit Öztelli'nin "Sivaslı Ozanlar cöngü, adlı yazısında sözünü ettiği Pir Yakup'la Kul Yakub'un bir ilgisi yoktur. Çünkü rahmetli Öztellinin sözünü ettiği cönk'in tarihi 1873'tür. Kul Yakub o tarihlerde olsa olsa çocuk yaştadır. Cahit Öztelli bir başka yazısında bir başka Yakup'tan daha söz eder. (**Saz Şairleri: Cönklerden Derlemeler-Türk Folklor Araştırmaları Dergisi sayı 187 s: 3649**). Yakupoğlu yada Yakupzade adlı bir ozanlada Kul Yakub'un ilgisi düşünülemez. Çünkü bu aşık Lâle devri döneminde yaşamıştır.

Kul Yakup ise, 19. yy.ın son yarısı ile 20.yy.ın ilk çeyreğinde yaşadı. Aslen, Sivas İline bağlı Yıldızeli ilçesinin merkez Sarıkaya köyündendir. Kul Yakup oldukça yoksul ve yalnız yaşıyan birisi imiş. Yakınları bir bir ölmüş, kendisi garip kalmış, yiyecek, yakacak bulmak için zorluk çekmiş. Sivas'ın çok şiddetli kışlarından birinde günlerce süren kar tipiden sonra köylüler Kul Yakub'u arıyorlar. Kul Yakub karın-fırtınanın içinden çıkıp geliyor, köylüler nerede olduğunu soruyorlar. Nerede kaldın, bu karda kışta donmadın mı? diyorlar. Kul Yakup bir mağraya girdiğini, orada uyuyup kaldığını üşümediğini, aksine teriçinde kaldığını, düşünde Hacı Bektaş evlatlarındanAhmed Cemalettin Efendiyi gördüğünü söylüyor. Sonra birden şu deyişi irticalen söylemeye başlıyor:

Gelip kesik başın carına yeten
Yetiş Şah-ı Merdan ca günü bugün
Selmanı Erzen'e dağına atan
Yetiş Şah-ı Merdan car günü bugün

köylüler bu deyiş karşısında şaşırıyorlar. O günden sonra Kul Yakup şiirler, deyişler söylemeyi sürdürüyor. Kul Yakup seferberlik yıllarında yokluk, sefalet içinde ölüyor. Alevi-Bektaşi inançlı bir ozan olmasına karşın İslamî etkilerde kalmıştır. Şiirleri yayınlanmamıştır daha genişbilgi için (**Avrupa Akademisi yayın organı Alevilik Araştırmaları Dergisi'nin 1. sayı, 1988, s: 158-167**) da yer alan Ali Haydar Avcı'nın (Can Yoksul) "İki Alevi Şairi: Teslim Abdal ve Kul Yakup" adlı yazısına bakınız, şiirlerinden örnekler sunuyoruz.

— 1 —

Aşık bugün bize meydan eyledi
Alemde dört kitap yeri nerdedir
Dünya kurulmadan kaç ismi geldi
Muhammet Medine'de nuru nerdedir

Bu aşkın meyinden içenler kandı
Kader kandilinde kaç sema yandı
Nur hakkında hangi ayet indi
Yüzondört surenin sırrı nerdedir

Şemsi Kamer nuru taksim bölünce
Bölüp de yerini hallı kılınca
Kaç yıl geçti mihrabına alınca
Evvel üç isminin eri nerdedir

Zöhre Yıldızı'nın bendin bulmalı
Sağ mı solda mı bunu bilmeli
Dört kitaptan nasihatın almalı
Mescitte mihrabın şarı nerdedir

Aşıklar üstattan yükün tayladı
Bir İrfanda kaç kimseler yayladı
Muhammet kaç kere Mehraç eyledi
Kırkların ulusu varı nerdedir

Kırklara can geldi mekanı sırda
Kaç Mücerret mütekil beyan et burda
Yiğirmidört mecit gördüm bir yerde
Saydım otuzdokuz biri nerdedir

Ademin binasın neden çattılar
Erzakların suyun nerden kattılar
Musahıp kavline kime gittiler
Sadık aşıkların piri nerdedir

Kim ana rahmine düşmeyen kişi
Donu değişmeden kestiren başı
Bir bina kurulmuş düşmüyor taşı
Hayatı mematı zarı nerdedir

Kul Yakup'um okur elm-üladünden
Kaçıncı yol gelip geçiyor kandan
Amel defterini isterler senden
Israfil mukkel suru nerdedir

— 2 —

Şu kavmi mekâna insan gelmeden
Dört alem karar buldu Allahtan
Var etti cihanı velkani yezdan
Zufurumuz adem Safiyullahtan

Mürşidimiz dört köşeyi düzelden
Aşık olan yaşı alır güzelden
Yetmiş iki seçilmiş ezelden
Daru gelir Şit'ten Tabeyullahtan

Çarı ona sırdan adem halk oldu
Akıl fikir edep yerini buldu
Müminin ervahı Naciden geldi
Yol ayrıldı İbrâm Halilullahtan

Kamerden üç isim zufura geldi
Kâbe-i Beytullah binası oldu
Biri Abdullah'tan yerini buldu
Cümleye şefaat Resulullahtan

Ali Alâ geldi taksimde nura
Kamber Hacı Bektaş gani Hünkâra
Biri Feyzullah'tan geldi zuhura
Beyatimiz Seyit Cemalullahtan

Erenler bendine gönül katmışam
İkiliğin bir tanesin atmışam
Kul Yakup'um eydür deman tutmuşam
Hünkâr Hacı Bektaş Veliyullahtan

— 3 —

Yanar şu sinem de şamalar yanar ↓
Hünkâr Hacı Bektaş Veli dost deyi
Senin abdalların pir semah döner
Hünkâr Hacı Bektaş Veli dost deyi

Aşıklar methini eyler cihanda
Oynayıp oynatan sensin bu demde
Dervişlerin sazı çalar meydanda
Hünkâr Hacı Bektaş Veli dost deyi

Kul Yakup'um gönül dostu arzular
İlamelif sözün bilmez bazılar
Çalınır hu demler sazlar sızılar
Hünkâr Hacı Bektaş Veli dost deyi

— 4 —

Kaşların bismillah gözlerin taba ↓
Okuyup beline maşallah ettim
Nazildir hüsnüne nuru beddua
Hüsnü nazarına seyrullah ettim

Şanındadır Gulfi Allahi ahet
Nur içer şanına yoktur nihayet
Be cahil hamdolmuş olmaz ikkânet
Tubayı boynuna beytullah ettim

Kul Yakup geçmezdim dostum ilinden
Daha usanmadım inan dilinden
Sadakatli yarin dönmem yolundan
Cemali gözüme Beytullah ettim

— 5 —

Sultanlar sultanı alemler mahı ↓
Yetiş Sultan Hızır car günü bugün
Seven aşıkların sırrı penahı
Yetiş Sultan Hızır car günü bugün

Kanat gerip dört köşede oturan
Süleyman Nebi'ye hayat getiren
Şah Senem'i Garib'ine yetiren
Yetiş Sultan Hızır Car günü bugün

İlyas ile arşı kürsü dolaşan
Hükmeyleyip yüce bellerden aşan
Bunalana bun gününde ulaşan
Yetiş Sultan Hızır car günü bugün

Sevda veren Ferhat'ına Şirin'e
Aşıkları kavuşturan pirine
Yeten sensin çağıranın carına
Yetiş Sultan Hızır car günü bugün

Kul Yakup'um pirden tutmuşam deman
Ser verip yolunda kaldığım zaman
Nutku keremine dedim elaman
Yetiş Sultan Hızır car günü bugün

— 6 —

................okunan Kur'an ↓
Pirim Şah-ı Merdan Ali Cemal'dir
Onsekizbin alemin nasıbın veren
Pirim Şah-ı Merdan Ali Cemal'dir

Seven muhiplerin carına yeten
Kul olup Fazlı'ya kendini satan
Bin batman poladı Hayber'den atanan
Pirim Şah-ı Merdan Ali Cemal'dir

Mihraç'ta Habib'ten alan nişanı
Kırklar meydanında kuran irfanı
Tarikat ilminin genci nihanı
Pirim Şah-ı Merdan Ali Cemal'dir

Alnında balkıyor Zöhre Yıldızı
Mürvet katarından ayırma bizi
Salman'a Erzen'de sunan nergizi
Pirim Şah-ı Merdan Ali Cemal'dir

Gâh İbrahim geldi gâhi de Musa
Gâhi Davut geldi gâhi de İsa
Kismir şehrinde giren kafese
Pirim Şah-ı Merdan Ali Cemal'dir

Ta Çin'de okunur Ta ile Yasin
Durun divanına alın duasın
Bahşeder herkese (verir niyazın)
Pirim Şah-ı Merdan Ali Cemal'dir

Açıktır gülşanı bahar yaz gibi
Canım serim kurban versem az gibi
Beşikte ejderha yırtan bez gibi
Pirim Şah-ı Merdan Ali Cemal'dir

Kul Yakup'a bade verip çoşuran
Oniki öküzü bir kazanda şişiren
Akpınar'ı Erciyes'ten aşıran
Pirim Şah-ı Merdan Ali Cemal'dir

— 7 —

Şelve verip dört köşeyi ışıtan ↓
Hünkâr Hacı Bektaş Veli pirim var
Şimden geri korkum yoktur nakşiden
Kurbandır yoluna canım serim var

Hünkâr Hacı Bektaş erlerin başı
Aşıklar üstattan alır kumaşı
Teber çekip durduk münkire karşı
Geçtik candan Mansur gibi darım var

Gel etse yoluna gelmek isterim
Özümü irfana satmak isterim
Yüküm lali gevher tutmak isterim
Hamdulullah bezirgânım kârım var

Aşık olan kadim gerek ikrara
Özün ver taki ya nutku safaya
Cemalin görenler bahşolur aya
Ziya verir Şemsi Kamer nurum var

Kul Yakup'um ikrarımı güderim
Mayası olmadık dostu nederim
Adiler içinde yoktur kederim
Benim Seyit Sultan gibi yarim var

— 8 —

Gel hey aşık bunda gezme serseri
Yeri göğü arşı rahman sendedir
Evliyalar şahı dertler dermanı
Hakimen Alinen Lokman sendedir

Kaşın taba saçın İnne Fetehna
Kara gözlerinde Şemsi vettuha
Zikreyle daim ol gül yüzlü şaha
Özün kul eylersen sultan sendedir

Özün turap eyle uçma havadan
Esiri yüsürü bil bu davadan
Cümle nur yedi katlı istifadan
Arşullahta seril mekân sendedir

Delilimiz Gulfü Allahi ahet
Vücudun şehrinde sırdır Muhammet
Altıbin altıyüz altmışalt(ı) ayet
Yüzondört sureyi Kur'an sendedir

Kul Yakup'um okur elhamdülillah
Ona nimetini buyurdu Allah
Unuttu Kâbe'yi adem beytullah
Sen seni gör cümle cihan sendedir

— 9 —

Lamelif sırrını seyran edersen
Var git üstadından azar edegör
Canını canana püryan edersen
Vücudun şehrini güzar edegör

↓ Kul olup cismini cana katmalı
Ehlin bulup gevher gani satmalı
Şeytana uyandan uzak gitmeli
Yanaşma semtine hazer edegör

Hakkı bulup onda olmalı ferdaş
Taktirde sultanı bulursun kardeş
Hazineyi Hak'tan alırsan kumaş
Düşün sermayesin bazar edegör

Kul ol **Kul Yakub'um** sever gözeli
Sedri bismillah elem gezeli
Erenlerden kadim budur ezeli
Payım bir cemale nazar edegör

— 10 —

Hakikate mazhar olmayan kişi
Marifet babında kâmil olamaz
Erenler sırrına ermeyen nakşi
Nuru hidayete vasıl olamaz

↓ Her cana bulunmaz bir lâli mercan
Yektayı gevheri tanımaz bir can
Bestilin ilmini bilemez her can
Safi cahil gezer asil olamaz

Vahşi kalır aklı fikri yetmeyen
Özünün karasın yuyup atmayan
İmam Cafer buyruğunu tutmayan
Okusa ilimi alim olamaz

Cehdet yedullaha yetir özünü
Bari bismillaha dönder yüzünü
Turaç ol **Kul Yakup** övme özünü
Öğünen kişide akıl olamaz

II. BÖLÜM

AÇIK KİMLİKLERİ VE YAŞADIKLARI DÖNEMLER BELLİ OLMAYAN

ALEVİ—BEKTAŞİ ŞAİRLERİNE AİT

ŞİİRLER

—1—

ALİ DEDE

Akdeniz'i seyreyledim yalıdan
Nasîhati böyle aldım uludan
Senin âşıkların çıkmaz yolundan
Görünür imam evleri görünür

Senin dervişlerin geçmez tevbeden
Sırtına giydiği hırka abadan
Her kaçan çağırsa imdad babadan
Görünür imam evleri görünür

Ali Dede söyler idi bu pendi
Yüz yüze gelince Ali'dir Ali
Horasan'da yatan Rızâ Efendi
Görünür imam evleri görünür

—2—

AHMED

Erenlere yüzüm tapşıra geldim
Yüzünüzde olan hak nûra geldim
Hidâyet edesiz men nûra geldim
Ayn—-ı ceme başım indire geldim
Âşıkım didâra göz göre geldim
İziniz tozuna yüz süre geldim

Hak Muhammed Ali deyub duralım
Ayn-ı cem oluben meclis kuralım
Lâ'net taşı ile Yezid uralım
Gele rızâ var mı durub soralım
Âşıkım dîdâra göz göre geldim
İziniz tozuna yüz süre geldim

İstersez sizlere mihmân olayım
Emrinize sizin fermân olayım
Dilerseniz heman kurbân olayım
Kabûl ederseniz yeksân olayım
Âşıkım didâra göz göre geldim
İziniz tozuna yüz süre geldim

Haccımıza sakın girmesin naşi
Kimse kabûl etmez pişmeyen aşı
Sır vermekten yeğdir vermeğe başı
Hak katında görür gözleri şaşı
Âşıkım dîdâra göz göre geldim
İziniz tozuna yüz süre geldim

Cân ile gönülden hacce varalım
Safâ semâ edüb demler sürelim
İkrarsız olanı hacden sürelim
Özümüz yoklayub dîdar görelim
Âşıkım didâra göz göre geldim
İziniz tozuna yüz süre geldim

Ehline ayandır bu sır da mutlak
Cennete gir dedi mü'mine çün Hak
Mürtezâ Ali'nin yoluna pek bak
Rızâyla verelim gül ile zambak
Âşıkım dîdâra göz göre geldim
İziniz tozuna yüz süre geldim

Erenler katında dardadır özüm
Dâim pâyinize sürerim yüzüm
Eyvallah demeden gayri yok sözüm
Heman dîdârınız gözedir gözüm
Âşıkım didâra göz göre geldim
İziniz tozuna yüz süre geldim

↓

Ayn—ı ceme budur şimdi niyâzım
Dost yüzüne karşı kılam namâzım
Canım olsun size elde beyâzım
Beyân ettim hacca gizlice râzım
Âşıkım dîdâra göz göre geldim
İziniz tozuna yüz süre geldim

Gerçi seversiniz Âl-i Hayder'i
Şâd edin bu demde **Ahmed** kemteri
Kıskanmak mı olur hacda dilberi
Yolunuzda kodum cân ile seri
İziniz tozuna yüz süre geldim
Âşıkım dîdâra göz göre geldim

—3—

BABA YAHŞİ

Yine havalandı dîvâne gönül
Çün Şâh-ı iklîmin ili göründü
Sakın salma özün yabana gönül
Sırr-ı Hayder Kalûbelî göründü

↓

Ben de ma'rifetden cüz'î haberim
Râh-ı hakîkatte mâh-ı münîrim
Dedi cemâlini göster ey pirim
Hünkâr Hacı Bektaş Veli göründü

Şerîat şehrine konuk olalı
Zâhidin dîninden ırak olalı
Tarîkat pîrine çırak olalı
Evliyânın doğru yolu göründü

Nedir **Baba Yahşî** sende bu hâlet
Bahş olundu sana Hak'dan inâyet
On iki imâmı kıldım ziyaret
Ne vakti baktımsa Ali göründü

—4—

BEHRÎ

Biz gulâm-ı Ehl-i Beytiz Mustafâ derler bize
Meşreb-i Şâh-ı Velâyet Mürtezâ derler bize

Şah Hasen Hulk-ır Rızâ'nın râhıma baş oynadub
Teşne leb şâh-ı şehîd-i Kerbelâ derler bize

Olmuşuz vahdetserâ-yi devleti dîdâr ile
Hâs-ı mahbûb-i Hudâ Zeynel'abâ derler bize

Ca'fer-i Sâdık olupdur nesl-i pâk-i hânedan
Menba'-i cûd ü himem nûr-u Hudâ derler bize

Mûsi-i Kâzım visâl-i rûyine müştâk olub
Çâr deh Ma'sûm pak fahr-u fenâ derler bize

Şâh Ali Mûsâ Rızâ'nın âstâ'nın bekleyüb
Feyz-i nûrundan kamu müşkil küşâ derler bize

Şah Takî'nin bâb-ı lûtfundan erişti nev hayât
Hubb-i Hayder olmuşuz ehl-i vefâ derler bize

Şâh Naki'den bil füyûzât-i İlâhiyye erüb
On sekiz bin âlem içre pîşüva derler bize

Şâh Hasen-ül-Askerî'nin askeriyiz şübhesiz
Hâdi-i envâr-ı Hak cilvenümâ derler bize

Mehdi-i sâhib zamânın çakeriyiz tâ ezel
İdi vaslın gözleyüb mihr-i ulâ derler bize

Fırka-i Nâcî gürûhu **Behrî**'yâ âlemde biz
Hamdulillâh Pençe-i Âl-i abâ derler bize

—5—
BESİME BACI

Vahdet kaynağından dolu içenler
Kanmıştır bâdeye şarap istemez
Hakikat uğrunda candan geçenler
Ermiştir mahbuba mihrap istemez

Arifler bezminden dersler okuyan
Dört kitabı birer birer okuyan
Cemal-i mushafı ezber okuyan
Almıştır dersini kitap istemez

Bu yolda can değil canan isterler
Gönül kâbesinden erkân isterler
Adem'e secde-i her an isterler
Başka bir ibadet sevap istemez

Ey **Besime** bu yolda zar u zan olan
Ezel ikrarında berkanan olan
Hakikat ehline yar ü gar, olan
Dürmüştür defteri hesap istemez

—6—
BENGÎ

Gel koma Hak'kı gönülden anda bulursan necât
Rehberim ol Mustafa'ya Şâh Ali a'lâyı gör
Hak yolun ger kim yolile görmek istersen eğer
Gel inan Hayrünnisâ'ya anayı bil hemtayı gör
Bil Hasen sırr-ı Hudâ-yı şâh-ı şehide inan
Ol Hüseyn dürr-i bahâyi merdi çün sehâyı bil

Çün kerem kânı Hüsyn kıldı anı yâdigâr
Hânedâna oldu kıble Şâh Zeyn-abâ-yı bil
Bâkır'a hem Ca'fer'e Kâzım'a eyle sen niyâz
Şah Aliy-yel-Horasân'ı Şah İmam Rızâ'yı bil
Hem Takî'yi gör Muhammed'dir. inan sırr-al,yakîn
Bil Ali'den Hikmeti, bak da esrayı bil
Şah Hasen-i Askeri'ye sıdk ile ekrâr et
Şah Muhammed mehdi-i kân-ı kerem livâyı bil

Bil Hacı Bektaş Velî'yi Şah imam Rızâ'dır ol
On yedi şîr-i kemerbest şâh-ı hânedânı bil
Fâtihdir Rûmeli'nin Şâh Ali'dir ulumuz
Evliyâlar serfirâzı Abdal Mûsâ'yı bil
Bil ricâl-ül-gaybı ol hükm-ü hükündârîyi
Üçleri bil beşleri bil yediler kırkları bil
Hâzır u gaibi gerçek var olan sultânı bil
Sin göründü hemçü dem üstâdımızdan yâdigâr
Hem kepenekli denildi **Baba Bengî** varı bil

—7—

CELBÎ

Biz gürûh-i Nâciyiz Şâh'a gider yolumuz
Râh-ı erkân gösterübdür pîrimiz Hünkârımız

Cân ü baş ettik fedâ ol Ahmet-i Muhtâr'a biz
Şâhımız sertâcımızdır Hayderi Kerrâr'ımız

Ol Hasen Hulk-ır Rızâ hem Şâh Hüseyn-i Kerbelâ
Hem İmam Zeyn-el-abâ'dır nesl-i istidharımız

Bâkır u Sâdık ile Kâzım Ali Mûs-er-Rızâ
Dilde her şâm ü seher evrâdımız ezkârımız

Şâh Takî vü bâ Nakî'ye bend olub dil **Celbiyâ**
Askerî Mehdî'ye muhkem eyledik ikrârımız

—8—

CEZBÎ

↓

Gel gönül sen yanlış yollara gitme
Yol Ali yoludur inan vallahi
Bu yoldan ayrılıp gayrıya gitme
Yol Ali yoludur inan vallahi

Bulunca kendine bir mürşid-i sâlik
Olur zâhir bâtın mülküne mâlik
Açılur gönülde ol gül-i nâzik
Yol Ali yoludur inan vallahi

Cihâna bir geldi ol yüzü hurşid
Kulak tut cân ile sözlerim işit
Durma gafil bul kendine bir mürşid
Yol Ali yoludur inan vallahi

Özün bildi Mecnun buldu Mevlâ'yı
Çıkardı gönülden sildi Leylâ'yı
Göreyim der isen Fatma ana'yı
Yol Ali yoludur inan vallahi

Cezbi abdal böyle söyledi yâ hû
Kimsenin hâline lâ demez şu bu
Gider Hak'ka doğru diyerek hû hû
Yol Ali yoludur inan vallahi

—9—

ÇERKEZOĞLU

↓

Çokdan âşık oldum didârınıza
Güzel şâhım gazilerin aşk olsun
Dervîşâne geldim nazarınıza
Güzel şâhım gazilerin aşk olsun

Bağçe şâhın gül Muhammed Ali'nin
Şâhı seven kölesidir yolunun
Bülbülüyüm goncasının gülünün
Güzel şâhım gazilerin aşk olsun

Aceb dîdârını görem mi dersin
Pîrimin kûyine erem mi dersin
Bağçesinin gülün derem mi dersin
Güzel şâhım gazilerin aşk olsun

Çerkezoğlu dâim kuldur gedâdır
Kudretten söylenen yüce sadâdır
Kendisi söylemez sözcü Hudâ'dır
Güzel şâhım gazilerin aşk olsun

—10—

DAĞISTANLIOĞLU

Gönül aşka kondu mu, Girip aşka kandı mı
Bilmedim kendimi, Aşkla kardaş olalı

Görün aşkı neyledi, Taştı yürek çağladı
Can bülbülü uyandı, Aşkla karday olalı

Görün aşkın virdini, Sor bülbülün derdini
Attı güle kendini, Aşkla kardaş olalı

Dağıstanlıoğlu sözlerim, Hak cemâlin gözlerim
Hasta oldum inlerim, Aşkla kardaş olalı

—11—

DERVİŞ BABA

Talip ol gel Pir'e necat bulasın ↓
Destur alıp ol Dergâh'a varalım
İkrar ver ki görülüp sorulasın
Destur alıp ol Dergâh'a varalım

Muhammed Ali'den kalan yol paktır
Dergâh'a bağlanıp sürdürmek haktır
Ayrı başlar çekmek yolu yıkmaktır
Destur alıp ol Dergâh'a varalım

Evliyalar kutbu Bektaş Veli'ye
Kalender Sultan'a Kızıl Deli'ye
Manada yüz sürüp güzel Ali'ye
Destur alıp ol Dergâh'a varalım

Hacı Bektaş Veli soyu mürşiddir
Onun eşiğine varan, reşiddir
Derviş Baba derki en soylu iştir
Destur alıp ol Dergâh'a varalım.

—12—

DEDEOĞLU

Devletlerin çeşit çeşit buluşu ↓
El açupta yalvarmaya benzer mi?
Aydan öte yıldızlara varışı
Her gün yatıp kalkmamıza benzir mi?

Vaiz nasihata evvel başlarken
Cennet-i alayı halka satarken
Bir millet böylece yatı kalkarken
Avrupa'nın gidişine benzer mi?

Avrupa'nın üstün olan füzesi
Her gün yenilenir ilmin tazesi
Bu cehalet utandurur herkesi
Minareler niç füzeye bezer mi

Cami mescit süsler iken her yeri
İleriye derken gedirez geri
Avrupa'nın hergün binbir hüneri
Minareler fabrikaya benzer mi?

Dedeoğlu söz söylersin havaya
İsimsiz kalmıştır kadir Mevlaya
Nasıl inanırsın batıl davaya
Cehalet aydın fikire benzer mi?

—13—

FAHRÎ

Muhammed Ali'dir her seher virdim ↓
Hayderî'yim Câferî'yim ne dersin
Hünkâr Hacı Bektaş Veli'dir pîrim
Hayderî'yim Câferî'yim ne dersin

Muhammed Bâkır'ın olmuşum kulu
Câfer-i Sâdık'tan içmişim dolu
Mûsâ-yı Kâzım'dan öğrendik yolu
Hayderî'yim Câferî'yim ne dersin

İmam Hasan oldu dîn ü imânım
Hüseyn-i Kerbelâ canım cânânım
İmam Zeynel'abâ nur-u zîşânım
Hayderî'yim Câferî'yim ne dersin

İmam Ali Rıza Şâh-ı Horâsan
Muhammed Takî'dır derdime dermân
Aliy-yün-nakî'dir cümleye ser cân
Hayderî'yim Câferi'yim ne dersin

Hasan-ı Askerî aşkına devret
Muhammed Mehdî'dir sâhib-i huccet
Fahrî bunların kemteridir elbet
Hayderî'yim Câferî'yim ne dersin

—14—

FÂRİĞ

—a—

Dilâ biz bende-i âl-i abâ-yız nâmımız vardır
Aliy-yi Hayder-i Kerrar gibi imâmımız vardır

Ne bilsün zâhid-i hodbin ne sırdır nokta-i ma'nâ
Şükür kim Men aref'den vâkıfız bayrâmımız vardır

Felekler çâr unsur zikreder âdem deyu el'an
Melekler hem kirâmen kâtibin huddâmımız vardır
Bize sâkî şerâb-ı nâbı sun devreylesün meclis
Seherde nûş edüb her dem bizim ahkâmımız vardır

İçenler destimizden bir kadeh biz pâyıyız **Fâriğ**
Dolu peymânedir elde hezâran cânımız vardır

Çar unsur: *—Toprak, su, yol, ateş* — **Kiramen kâtibin:** *—İnsanın sağlığında yaptıklarını yazan melekler.* — **Şarab—ı nâb:** *—Temiz içki.* — **Nüs:** — *İçmet* — **Ahkâm:** *—Hükümler.* — **Hezaran:** *—Binlerce.*

—b—

Âyet-i Seb'ul-mesâni seyr-i fî ma'nâ benem
On sekiz bin âlemi seyr eyleyen bînâ benem

Hem mevâlid çâr unsur şeş cihâtım nüh felek
Şimdi Kaf'ın üzre cânâ simurk anka benem

Men aref sırrına vâkıf eyledi mürşid beni
Bende derbend eyledi üstâdımız illâ benem

Okudum ilm ile ledünnü mürşidi kâmilden
Ârif-i billâh oldum anla gel dânâ benem

Gelsün ey **Fâriğ** bilenler esselâ meydân-ı aşk
Bâ-i Bismillâhi Rahmân-er-Rahîm'e bâ benem

Seb'ul'mesâni: —*Fatiha* — **Mevlid:** —*Cansızlar, bitkiler, canlılar* — **Şeş cihât:** —*Altı cihet.*

—15—

FERHAD

Sanma zâhid boş doluyum
Şah kulu Sultan kuluyum
Hem gedâyım hem uluyum
Şah kulu Sultan kuluyum

Gözlerimden yaş akar
Başım açık yalın ayak
Hem yanarak yakılarak
Şah kulu Sultan kuluyum

Hacı Bektaş Veli Pîrim
Şâh-ı velâyet destgîrim
Hem imâmım hem rehberim
Şah kulu Sultan kuluyum

Divâneyim aşka düştüm
Dürlü dürlü câmin içtim
Ben dünyâ varından geçtim
Şah kulu Sultan kuluyum

Nesl-i Hayder Hacı Bektaş
Meydanına koymuşum baş
Kem nazarla bakma kardaş
Şah kulu Sultan kuluyum

Âsmânın mihr ü mâhım
Âstânın secdeğahım
İki âlemde penâhım
Şah kulu Sultan kuluyum

Serçeşmedir bî riyâdır
Pirim şâh-ı evliyâdır
Âşıklara esselâdır
Şah kulu Sultan kuluyum

Ben mücrimim kara yüzüm
Kanla dolu iki gözüm
Doğru dürür Hak'ka özüm
Şah kulu Sultan kuluyum

Hamdülillâh benim **Ferhad**
Gussalardan oldum âzâd
Âstânım bâb— irşâd
Şah kulu Sultan kuluyum

—**Ser çeşme**: *Suyun başı.* —.**Bi riyâ**: *Yalansız, erkekçe.* —. **Asman**: *Gökyüzü.* .— **Mihr ü mâh:** *Güneş ve ay.* .**Penah**: *Sığınılacak yer* — **Destgirim:** *El aldığım* — **Geda:** *Kul* — **Astane:** *Büyük dergah* — **Secdegah:** *İbadet edilen yer* — **Mücrim:** *Suçlu* — **Hamdulillah:** *Çok şükür* — **Essela:** *Kendine güvenen gelsin, anlamına, ezanda geçer. Bir meydan okuma şeklinde yorumlanır* — **Gussa:** *Kayıt ve tasalar* — **Azad:** *Kurtulma, özgür olma* — **Bab:** *Kapı* — **İrşad:** *Aydınlanma*

—16—

FEVRİYA

Öp lebin yârin dilâ, ağyar duysun duymasun...
Gül kopar gülşenden amma hâr duysun duymasın...

Nâleler kıl gülseni kûyünde var, bülbül sıfat,
Ol yüzü gül, servi hoş reftâr, duysun duymasın.

Nûş edip câm-ı şarab-ı askı ol mesti müdam,
Sineye çek dilberi ağyar duysun duymasun

Raz-ı aşkı sakla dilde duymasun nâdân anı
Dilferib olduğunu dildâr duysun duymasun..

Hasbihalin yâre es'arile iş'ar et yürü,
Fevriya amma dilin zinhar duysun duymasın..

—**Reftâr** : — **Müdam** — *Daima* — **Nadan** — *kötü* — **Dilferib** — *Gönül düşkünü* — **es'ar** —*Eserleri* — **iş'ar** — *Sözle, işaretle* — **zindar** — *Aslan*

—17—

GARİBOĞLU

Azm-i râh eyledik ellerimize
Dostlar safâ ile gönderin bizi
Ârif olanlara bu ma'na yeter
Dostlar safâ ile gönderin bizi

Mahabbete doyulur mu gaziler
Gönül dilediği yeri arzûlar
Himmet eylen büyük küçük gaziler
Dostlar safâ ile gönderin bizi

Durdukça durdukça artıyor demler
Giderek gönülden gussayla gamlar
Evliyâ mahabbeti ne güzel canlar
Dostlar safâ ile gönderin bizi

Gerdekte gülbankte bizi anarlar
Cemiyette lokmamızı sunarlar
İntizar var yollarımız gözlerle
Dostlar safâ ile gönderin bizi

Gariboğlu bu bir ilm-i hikmettir
Mahabbet eylemek farzdır sünnettir
Ne kadar otursak sonu firkattir
Dostlar safâ ile gönderin bizi

Azm—i rah: *Yola koyulmak.* **İntizar:** *Bekleme.* **Firkat:** *Ayrılık* — **Muhabbet:** *Sevgi karşılıklı yakınlık, sıcaklık, sevgi duyma. Tarikatta toplu konuşma* — **Gerdek:** *Evlilik ilk gece* — **Safa:** *Mutluluk.*

—18—

GARİP

Hak sana senden yakındır cümle eşya sendedir
Bir nazar et aç gözünü seyr-i temaşa sendedir

Geç ihanet perdesinden daima sensin emin
Sen eminullah hakkısın sırr-ı mevla sendedir.

Bir gözet vücudunu bir söyle bir dur-otur
Mescid,i meyhane sensin hem kilise sendedir

Kahri lütfü küfrü iman kanı sensin latahnu
Mazhar-ı esma çün sensin lâ ve illâ sendedir

Alem-i kübra özündür **Gariba** haktan uyun
Yedi kat yer, yedi kat gök, yedi kat derye sendede

—19—

GUBARÎ

Aşıklarız, ışıklarız, elhak gedalarız
Şeydalarız felekzedeler mübtelâlarız

Biz baht ü taht-ı Şâh ü Şehen Şahı neyleriz
Alemde bir mahabbete kalmış gedalarız

Tecrîd ile kalender ü ser-pâ birehneler
Bi neng ü nâm ü bi dil ü berk ü nevâlarız

Dervişler deyü bizi daim ayaklaman
Biz dahi başlı başına padişahlarız,

Fanileriz Fenâ yolunun hâksarıyız
Yoldaşlarız **Gubâri** gibi hâk-i gölarız

—20—
HALİM

Bektâş-Veli'nin yolun bilmeyen
Gündüzü karanlık gece sayılur
Evlâd-ı Resul'den eli olmayan
İkrârı fâsiddir piçe sayılur

Evlâd-ı Resul'den tutmayan dâmân
Anlardan cüdâdır din ile îmân
Her kim Ehl-i Beyt'e eylerse gümân
Yüz bin emek çekse hiçe sayılur

Arş-ı Rahman'dürür başının tacı
Kâ'be'ye ulaşır zülfünün ucu
Mü'minler katarı gürûh-u Nâcî
Cümle güruhları yüce sayılur

Derviş Halim bu manâdan kananlar
Zamânenin imânına uyanlar
Seyyid Feyzullah'ın mü'min bilenler
Bir niyâzı yüz bin hacca sayılur

—21—
HÂTEMİ

—Murabba—

Bir gedâ abdâlım âlem içre şâhımdır Ali
Gayre yoktur ihtiyâcım çün penâhımdır Ali
Zâr ü giryânım hemîşe dilde âhımdır Ali
Zâr ü giryânım hemîşe dilde âhımdır Ali
Kıblegâhımdır Muhammed secdegâhımdır Ali

Çün Hasen Hulk-ır-Rızâ'ya olmuşum candan gulâm
Hem Hüseyn-i Kerbelâ'nın yoluna kurbân olam
Zikr ü tesbih bundan özge âşıka yoktur kelâm
Kıblegâhımdır Muhammed secdegâhımdır Ali

Şâh Zeynel'âbidîn ü Bâkır ü hem Ca'fer'i
Bunlara eyle mahabbet kim bulasın Hayder'i
Zâkir ol bu mısra'ı kim olmayasın serserî
Kıblegâhımdır Muhammed secdegâhımdır Ali

Şâh Takî vü bâ Nakî'nin bendesi oldunsa ger
Şâh-ı âlemsin cihanda halk kulundur serteser
Ehl-i îmânın budur virdi dilâ şâm ü seher
Kıblegâhımdır Muhammed secdeğâhımdır Ali

Müsi-i Kâzım'a eyle iktidâ ey ehl-i Hak
Hem Ali Mûsâ Rızâ'nın hasretiyle cânı yak
Perde-i imkân-ı kaldır bunlara bir kere bak
Kıblegâhımdır Muhammed sevdegâhımdır Ali

Askerî'nin askeri oldu muhibb-i hânedan
Muntazır teşrîfîne Mehdi'nin hep ol âşıkan
Nûr-u vahdet'ten zuhûr etti bu iki kâmran
Kıblegâhımdır Muhammed secdeğâhımdır Ali

Aç göçün ey **Hâtemî** eyle nazar bû âleme
Kim Muhammed'le Ali'den gayrı yokdur bu deme
Virdin olsun dâimâ bu lâfzı hiç terk eyleme
Kıblegâhımdır Muhammed sevdegâhımdır Ali

—**Zâr ü giryân** — *İnlemek ve ağlamak.* —**Hemişe**— *Bununla birlikte.* —**Perdei imkân** — *Görüntü âlemi.* —**Nur—ı Vahdet:** *Birlik nuru.* —**Zuhur**: *Ortaya çıktı.* —**Vird**: *Zikir, tekrarlama.*

—22—

HASARÎ

Haşa birbirinden kim ayrı gördü
Muhammed Alidir, Ali Muhammed
Ali benden, ben Ali'den buyurdu
Muhammed Alidir, Ali Muhammed

Onsekizbin alem ne varsa ancak
Bunların aşkına ver eyledi hak

Dildarımız vardır. ağyarımız yok
Esrarımız vardır, izharımız yok
Turanımız vardır, inkarımız yok
Muhammed Ali'dir, Ali Muhammed

Ali Murtaza'nın temhiri
İmam Hüseyin'in tahriri budur
Şah şüheydanın takriri budur
Muhammed Ali'dir, Ali Muhammed

Hasari yabana atmaz şahımız
Ol deste girimiz ol penahımız
Namazda niyazda secde gâhımız
Muhammed Ali'dir, Ali Muhammed

—23—

HİCABÎ

Bir er ararım haldaşdan olsun,
Hak yola girmiş kardaştan olsun,

Kaali bir olusn, hâli bir olsun,
Esrara vâkıf, sırdışdan olsun...

İncinmesin ol, incitmesin ol,
Tatlı dil olmuş kardeşten olsun..

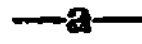
Her sade dili, alma tarika
Her renge girmiş nükkaştan olusn..

Dergâh-ı Hakta, hizmette olup
Süpürge çalmış ferraştan olsun..

Irmağ u gölden geçsin **Hicabî,**
İçtiği anın tâ baştan olsun!

—24—

HİMMEDÎ

—a—

Ol kudret nuru kandilde iken
Şefaati Mustafa'ya verdiler
Ruhlar ta karınca şeklinde iken
Şeriati ulemaya verdiler

Huda (kân) emrinde, kaf ile nun da
Bunu bilmek gerek çarh-ı gerdünde
Zülfikar elinde, düldül altında
Cesareti murtazaya verdiler

Ne esrar var gör kim hüküm çalpda
Alimler tafsilin görüp kitapta
Yüz yirmi dört bin nebi turabda
Sematı mesihaya verdiler

(Himmedi) nuş etti aşk ırmağında
Peygamberler tahtı arşın sağında
(Şakka elkamer) nuri bir parmağında
Mucizatı enbiyaya verdiler

Hüda:*Tanrı*— Kâni Maden, Kaynak—**Sefaati**: *Öbür dünyada ihsan bağış*—**Carh—ı gerdün:** *Dönen dünya, yaşam* —**Alimler**: *Bilginler*— **Tafşil**: *açıklama*—**Nebi:** *yalvaç:turab:toprak*—**Semat:** *Ö l ü*—**Mesha:** *Diriltme*—**Nuş**: *içme*—**Şakka el kamer:** *Ayın bölünmesi, mucizesi.*—**Mucizat:** *Keramet, tansık*—**Enbiya:***Peygamber*

—b—

Yedi iklim dört köşeyi dolandım
Men Ali'den gayri Ali görmedim
Aradım arattım sordum arandım
Men Ali'den gayri Ali görmedim

Ali gibi er gelmedi cihana
Onada buldular yüzbin bahane
Yedi kare vardı ulu divane
Men Ali'den gayri Ali görmedim

Kendinden yarattı lavhi kalemi
Nuriyle fark etti cümle alemi

Sıdkiyle çağıran mahrum olur mu
Men Ali'den gayri Ali görmedim

Seyfi Kulun Himmet ikrarım beli
Dilim peltek söyler kendim bir deli

Evvela Muhammed ahiri Ali
Men Ali'den gayri Ali görmedim

—25—

HERDEMÎ

Gel gönül el ile düşme inâda
Dur dediğim yerde dur kerem eyle
Niçün geldik eceb biz bu fenâda
Âdem ol aslını bil kerem eyle

Vara buluşasın bir ulu ere
Belki mazhar düşer yol vara vara
Ağlasan da olmaz bîhûde yere
Şâdîlikler ile gül kerem eyle

Bazıları dünyâlığa mâildir
Harâm ile hîlesine kaildir
Eli zemm-eylemek eyü değildir
Kesilsin gıybetten dil kerem eyle

Herdemî kulunun yıldızı düşük
Erenler yolunda âşıktır âşık
Vasfın edebilmez dili dolaşık
Kabûl et kapunda kul kerem eyle

—26—

HULÛSÎ BABA

Gel gönül kâmiller benmdesi ol gel
Kâmiller kalbinde tecelli-i Hak
Arayıp mürşid-i kâmili bul gel
Sâf eyle âyinen bulasın revnak

Kibr ile kîn hased evham ü hayâl
Bulunsa bir kalbde görünmez cemâl
Varlığın terkedip mahvetmek kemâl
"Mûtû" hadîsine olur mâsadak

İnsân-ı kâmildir derdine dermân
Halleder müşkülün her demde âsân
Yoluna sıdk ile verip bâş u cân
Sil gönül evini uyandır çırak

Hulûsî kıl kendini âli himmet
"Kenz-i lâ yüfna"dır sabr u kanâat
"Kenz—i lâyefna" dır sabr u kanâat
Hak resûl buyurdu bil ki muhakkak

Tecelli: *Belirleme.*—**Ayine**: *Ayna*— **Evham**: *Vehimler, kuruntular.* — **Mutu:** "*Ölmeden önce ölünüz*" anlamında bir hadis.— **Kenzi lâ yüfna:** Tükenmez hazine.

—27—

HÜSNÎ BABA

Eşiğin taşın beklerim, Hünkâr Hacı Bektaş Veli
Göster cemâlin isterim, Hünkâr Hacı Bektaş Veli

Gâh sararıp gâh solayım, Seni gönlümde bulayım
Kulun kurbânın olayım, Hünkâr Hacı Bektaş Veli

Bahr-i hakîkat dürüsün, Üstünü güller bürüsün
Demin devrânın yürüsün, Hünkâr Hacı Bektaş Veli

Derdinle siyah bağlarım, Erir yürekte yağlarım
Seni anıp kan ağlarım, Hünkâr Hacı Bektaş Veli

Ahvâlim oldu perîşan, Senden olur bana derman
Kulun **Hüsnî** zâr ü giryan, Hünkâr Hacı Bektaş Veli

—28—

HÜDA TEVFİK

—a—

Horasan mülkünden ruma geçenler
Hünkar Hacı Bektaş Şah Seyyit Ali
Hakikat tasından şarap içenler
Hünkar Hacı Bektaş Veli Şah Seyyit Ali

Biri müminlerin kıblegahıdır
Biri Rum elinin padişahıdır
Biri asmanın mühür ve mahıdır
Hünkar Hacı Bektaş şah Seyyit Ali

↓ Biri yürütmüştür cansız duvarı
Biri tığlamıştır cümle küffarı
Biri aşıkların dili güffarı
Hünkar Hacı Bektaş Veli şah Seyyit Ali

Biri sülâle-i hayrul beşerdir
Biri Al-Ahmed nesli haydardır
Bu iki, birlikte nokka mazhardır
Hünkar Hacı Bektaş, Şah Seyyit Ali

Hüda Tevfik böyle beyanım benim
Tariki müstakim rah ve erkanım
Ervah-ı ezelde benim imanım
Hünkar Hacı Bektaş,şah Seyyit Ali

—b—

Cem olup her yerde güruh-ı naci
Allah dost Muhammed Ali çağırır
Naciler bilip der sır miracı
Hünkar Hacı Bektaş Veli çağırır

Hak cemalin ezel görenler mail
Mekteb-i irfandan ders alan amil
Sadık olan ruh-u insan-ı kamil
Ervah ezelde beli çağırır

Erenler serdarı fatihil ebvab
Müminlere haktan buyuruldu hitap
Hak cemalin ezel görenler mail
Dergahına şahın ettim intisab
Dilde zikrim Kızıl Deli çağırır

↓

Mürşidin eteğini koymaz elinden
İsmi Haydar olur ezber dilinden
Murtaza babında can ve gönülden
(Hüda Tevfik) sinceli çağırır

—**Ebvab:** *Kapılar açan* —**Maili:** *Eğilimli, ,İntisabi katılım* —**Amil:** *İşçi, çalışan*

—29—

İBRET

Çekilüb sinemize kerb ü belâ desteresi
Tâ Süveydâ- yi derûnum göründü beresi
Kodular âleme hicrân ile âteş küresi
Tiğ-i mâtem açalı sîneye âh penceresi
Çeşm ü dil oldu Hüseyn aşkına bir kan deresi

Dolanub burc-i şerefden şeb-i zulmette o mâh
Kerbelâ deştine göründü o demde bir râh
Cânımı etti fedâ Hazret-i Hak'ka ol şâh
Tiğ-i mâtem açalı sineye âh penceresi
Çeşm ü dil oldu Hüseyn aşkına bir kan deresi

Nim nigâh etmediler dide-i giryânımıza
Kıydılar emr-i Yezîd ile bizim cânımıza
Urdular âteşi bu cân-ü cihanbânımıza
Tiğ-i mâtem açalı sineye âh penceresi
Çeşm ü dil oldu Hüseyn aşkına bir kan deresi

İbret'a çeşm ü çerâğan-ı Resûl- üssekaleyn
Dürr-i sertâc-ı salâtin ü imâm-ül-haremeyn
Mâtemin haşre kadar eyleyelim farz-ı ayn
Tiğ-i mâtem açalı sineye âh penceresi
Çeşm ü dil oldu Hüseyn aşkına bir kan deresi

Süveyda: *Gizli, günah.* —**Tığ** : *Kılıç* — **Nim:** *Yarım* **Niğah** —*Bakış*. **Çereğan**: *Çerağlar, mumlar.* **Resul—üssekaleyn**:*İnsanlar, bütün yaratılmışların peygamberi.*

—30—

İDRİS

Gezdiğim yerlerde virdin edeyim
Kalbim gevherisin yâ imam Ali
Hakîkatin gonca gülün dereyim
Evvelim âhırım kemâlım Ali

Hakîkatin gonca gülün dererken
Fatma Hadîce'nin zülfün tararken
Zühre yıldızıyle bile doğarken
Bile doğan Zühre yıldızım Ali

Ali'm Zühre yıldızı ile doğdu
İnince peygamberler dîvâne durdu
On sekiz bin âlem zabtında oldu
Doksan bin bir isme cânânım Ali

Doksan dokuz bin nebî hakîkat gülü
Doksan dokuz tarîk anların yolu
Otuz bin şerîat ma'rifet lâli
Hakîkatte İmam Hüseyn Ali

Üç yüz altmış altı gün ile geldi
Kırk sekiz kapıda hem konuk oldu
On iki imam Şah Hüseyin bir geldi
Kerbelâ'da meydan eden yâ Ali

Kerbelâ'dır şehidlerin mekânı
Muhammed'dir dü âlemin sultânı
İmam Zeynel ile Hak'ka varmalı
Hakikat gülüdür Zeynel yâ Ali

^Îsâ ile bile Hak'ka giderken
Mûsa Hak'la bin bir kelâm ederken
Kanber ile bile Düldül yederken
Zindanda Muhammed Bâkır yâ Ali

↓

Ali'm de muallak taşın atınca
Arş-ı a'lâda melekler tutunca
Arşdan yüz dört kitab yere inince
Cümlesin şerh eden Ca'fer yâ Ali

Mağribden top indi maşrıkdan yolu
Maşrıkdan doğdu mu'cizât nuru
Kâzım Mûsa Rıza getürdü dolu
Kâzım Mûsa Rıza getürdü dolu

Kıble tarafından bir bulut geldi
Bu bulut içinde şimşek çalındı
Mah geldi Mi'racda iki bölündü
Birliğe yetüren sensin yâ Ali

Şu cihânın dört köşesi şâhısın
On sekiz bin âlem kıblegâhısın
Muhammed Takî'nin sen penâhısın
Nakî nûru ile doğanın Ali

Cebrâil Ali'ye selâm getürdü
Mikâil cennetten kalem getürdü
Azrail hazreti cânı getürdü
Hak'ka teslim eden şah İmam Ali

Kul hüvallah dedim Allah-üs-samed
Muhammed Ali'ye verin salevat
Yüz yirmi nebîye indi dört kitab
Ana kalem çalan Askerim Ali

İdris bu kelâmı böyle deyince
On iki imamlara niyaz kılınca
Mağaradan Mehdî zuhûr olunca
Önünce sancağı çeken yâ Ali

—31—

İZZET

Derd-i vuslat bizdedir biz âşıkan-ı Hayder'iz
Mürdegân-ı Hayder'iz biz zindegân-ı Hayder'iz

Sırrımızla âşinâdır rûh-ı râz-ı Mürtezâ
Sûretâ cismiz velî ma'nîde cân-ı Hayder'iz

İbn-i amm-i Mustafâ'dır mültecâ-yi âşıkan
Hamdüllilâh bendeyiz biz bendegân-ı Hayder'iz

Dönmeyiz Hubb-i Ali'den Râfızî derler bize
Biz muhibb-i canfedâ-yi hânedân-ı Hayder'iz

Hâricîler Zülfikar-ı nutkumu **İzzet** bilür
Hasm-ı Ehl-i beyt'e seyf-i biemân-i Hayder'iz

Mürde: *Ölü* — **Zinde**: *Diri*

—32—

KADÎRÎ

Âlemi mamur-u âbâdân eden Bektâşîdir
Meclis-i irfânı hep handân eden Bektâşîdir

Şuh-u mümtâz-ı Cihânı dâimâ irşâd edip
Ehl-i cehli kabil-i iz'an eden Bektâşîdir

Hazret-i İsâ gibi mevtâları ihyâ edüp
Yeknefesle herkese ihsân eden Bektâşîdir

Hâcı Bektâş-ı Velidir ol gürûh-u mürşidân
Kalb ile dünyâyı hep seyrân Bektâşîdir

İşleri âdâlar ile daima ceng ü cidal
Sîne-i âdâyı hep püryan eden Bektâşîdir

Ey **Kadîrî** ilticâmız dâimâ ol harftir
Dâr-ı dünyâ zâtını sultan eden Bektâşîdir

Şuhu mümtaz—ı cihan: *Cihanın seçkin kişileri* — **İz'an:***Anlayış* **–A'da:** *Düşman*
Püryan: *Yakan, yıkan*

—33—
KÂMÎ
—a—

Her abd-i âcize minnet etmeyiz
Bir Şâh-ı kadir ü mennânımız var
Kimseden ümmîd-i şefkat etmeyiz
Feyyâz-ı amîm-ül-ihsânımız var

Dü Şâh-ı şehîdan şebbîr ü Şebber
Yâdigâr-ı Zehrâ halef-i Hayder
Kurratül-uyûn zât-ı Peygamber
Serverimiz merd-i meydânımız var

Muktedâ-yı şâh-ı râh-ı şerîat
Delîl -i sebîl-i ehl-i tarîkat
Menba'-ı ma'rifet Kân-ı hakîkat
Muhammed Mustafâ Sultânımız var

Zeynel'abâ Bâkır Ca'fer-i Sâdık
Kâzım Rızâ Takî hayrül-halâyık
Nakî vü Askerî mahbûb-i Hâlik
Muhammed Mehdî-i devrânımız var

Melâz ü melce ü hem penâhımız
Rehber-i râhımız dâd-ı hâhımız
Taht-ı velâyette pâdişâhımız
Aliy-yel-Mürtezâ arslânımız var

Âl.-i Resûl'edir i'tikadımız
Çârdeh ma'sûma istinâdımız
Ehl-i Beyt'e muhkem i'timâdımız
Kâmiyâ îkrâr ü îmânımız var

Mennan: *Tanrı.*— **Feyyaz**: *Bereket veren.* —**Amim**:*Genel.*— **Mukteda:** *Uyulması gereken.*— **Delil-i sebil**: *Kılavuz.*- **Melâz melce, penâh**:*Sığınılacak yer.*

—b—

Ka'be-i kûyun tavâf ettik ezelden hâcıyız
Sanma gayrı bizleri kim biz gürûh-i nâcîyiz

Sîm ü zer Karûn'un olsun indimizde yok bizim
Zâhidâ bir lokmanın hem tokuyuz hem âcıyız

Men aref dersin bilelden dest ü dâmen tutmuşuz
Ol sebebden yetmiş iki fırkanın ihrâcıyız

Mey içüb mahbûb sevmek tâ ezelden kârımız
Ol sebebden yetmiş iki fırkanın ihrâcıyız

Râfızî dese nola münkir harâbât ehline
Sen özün bil **Kâmiyâ** biz cümlenin sertâcıyız

—34—

KABULİ

Ey gönül avaresin, pür yaresin, sadparesin,
Derdi çok dilhastesin, dermanı yok, biçaresin

Zevk odur yârin seninle geh küse, geh barışa
Naz ide ol gelmeye, sen varasın yalvaresin.

Açma sen ol goncaya razın, sana ol açılır
Sen nihan etsen o gül ra'na bilir avaresin.

Rengü rû yoktur, gül-ü güleşende rühsarın gibi
Var mıdır görsün saba, evrak-ı gülzâr arasın

Müttehemdir kakül-i dilber gönül almağ ile
Söyle dildare **Kabuli** anı yusun târesin.

—35—

KEMAL

Kudret lisanını anda Lemyezel
Kurarken gözüme dergah göründü
Sırr-ı mukadderden taksim-i ezel
Kendime hemserlik bir Şah göründü

Ervah-ı ezelde esrârıma bak
Şefâat kılmadan peygamber-i Hak.
Rah-ı terrehhumda kim bana ancak
Ol Şâh-ı Muhammed penah göründü

Seyrettim talihim bir bir yazdılar
Her harfin bin kere belki süzdüler
Ol zamandan bana destur dediler
Destime sa sere külah göründü.

Bir nida işittim hitab-ı ileyk
Evvel nefes dedim lebbeyk lebbeyk
Kemal deyince el'aşk-u aleyk
Bu çeşmime Cemalullah göründü.

* **Lemyezel** : *Tanrı*, — **Terahhüm** : *Acıma* — **lLbbeyk**: *Emrine hazırım, buyur*

—36—

KEŞFİ

Nice pirler ile bâtın yüzünden
Pirim Abdal Mûsâ Sultan'dır gelen.
Bunca dil teşneler kandı sözünden
Pirim Abdal Musa Sultan'dır gelen.

Açmış sancağını kıbleye karşı
Hû gülbânk sadâsı kapladı arşı
Arzulayıp gider Hacı Bektâş'ı
Pirim Abdal Mûsâ Sultan'dır gelen

Çekilsün gülbankler çerağ uyansun
Kudret sakileri meydanda dönsün
Yezdiler haşr olub mü'min sevinsün
Pirim Abdal Musa Sultan'dır gelen.

Seninle feth olup uyandı çerağ
Münkir olanlara düştü iftirak
Elinde çeliği yezid kırarak
Pirim Abdal Musa Sultan'dır gelen.

Aş kaynadır gördüm Kızıl Deli'yi
Şâh Abdal Mûsâ'nın elde çeliği
Arzû eder Hacı Bektâş Veli'yi
Pirim Abdal Mûsâ Sultan'dır gelen

Pîrler yüzün dönüp Hicaz'a karşu
Kıble'sini aldı namaza karşu
Mü'min olan gitsün niyâza karşu
Pîrim Abdal Mûsâ Sultan'dır gelen

Keşfiya ağlayub çeşmi nem ister
Mü'min kardeşlerin Ayn-ı cem ister
Kapına gelmişler bir kerem ister
Pîrim Abdal Mûsâ Sultan'dır gelen

—37—

KUL ABDİ

Kömür gözlüm leblerinin lezzeti,
Şeker midir, şerbet midir, bal mıdır?
Dökülmüş ak gerdanının üstüne,
Kâkül müdür, perçem midir, tel midir?

Kudretinden böyle halka çekilir,
Hakkı nuru üzerine saçılır,
Yâr, senin bahçende çiçek açılır,
Lâle midir, sünbül müdür, gül müdür?

Alçakları koyup, yüksekten uçma,
Olur olmazlara sırrını açma
Yâdlara meyledip gel benden geçme,
Âdet midir, kanun mudur, yol mudur?

Kul Abdi der ki gördüğüm düşü,
Dilbere meyletmek yiğitin işi
Yâr yolunda akan çeşmimin yaşı
Dere midir, deniz midir, sel midir?

— 38 —

KUL EYYUB

Kervanımız Kerbelaya yürdü
Seksen üç şu eda bile var idi
Susuzluktan dudakları kurudu
Ağla, gözüm ağla bu matem ayı

Al kana belendi al paki nesil
Feryada başladı evladı resul
Bu ayda böyledir bizlere usul
Ağla gözüm ağla bu matem ayı

Şah İmam Hüseyin meydanı çıktı
Galet şimir melun kılıcın çekti
Appas Sanceğını Toprağı dikti
Ağla gözüm ağla bu matem ayı

Şehit oldu cümle eshap kalmadı
Çok bekledim İmam Ali gelmedi
Ehlibeyti sayan asla kalmadı
Ağla gözüm ağla bu matem ayı

Bağladı yezitler suyun yolunu
Kestiler Appasın iki kolunu
Ehlibeytin soldurdular gülünü
Ağla gözüm ağla bu matem ayı

Başı duvaklıdır gül yüzlü Leyla
Yaktın ciğerini cenabı mevla
(kul Eyuubun) halin isöyle
Ağla gözüm ağla bu matem ayı

—39—

KURBANÎ

La mekân, şehrinden cihana geldim ↓
Canlar çinde ol cana eriştim
Elden ele kabdan kaba süzüldüm,
Çok dert çekip bu dermana eriştim

Ben bu aşkın boyasına boyandım
Belâ çektim belâsına dayandım
Yeri göğü yaradandan dilendim
Katre idim bir ummana eriştim

Kudret kemerini çaldım belime,
Hak kelâmın ezber ettim dilime,
Tarikatten bir yol geçti elime,
Hakikatten, yol erkâna eriştim..

Kurbanî'yim der ki söz muhtasarı,
Pîr elinden içtim âb-ı kevseri,
Erler, evliyalar, kırklar serveri,
Uğradım bir keremkâne eriştim!..

— 40 —

KÜSTAHOĞLU

"Güzel Hak'tan hidayeti umanlar ↓
Muhammet Ali'ye talip et bizi
Muhammet Ali yoluna gidenler
Muhammed Ali'ye talip et bizi

Muhammet Ali'dir yolun ezeli
İmam Hasan imamların güzeli
Rum'da yatan Hacı Bektaş-ı Veli
Muhammet Ali'ye talip et bizi

İmam Hüseyin'dir cümleye sultan
Mümin olan kullar bırakmaz dilden
Aleme Şah olan Hataî Sultan
Muhammet Ali'ye talip et bizi

İmam Zeynel ile abaya yatan
Ali'dir kendi koleye atan
Şehitlik diledi Koca Pir Sultan
Muhammet Ali'ye talip et bizi

Cümle Muhammet Bakır'a himmet
Müminler Mevla'ya eyledi minnet
Makamı sır olan Koca Kul Himmet
Muhammet Ali'ye talip et bizi

İmam Cafer idi bu yolun hemi
Tavafa gideyim Ümmü Gülsüm'ü
Halep'te yüzüyen Seyyit Nesimi
Muhammet Ali'ye talip et bizi

Musa-i Kâzım'a diyelim beli
Ol Koca samut'tan içelim suyu
Atası Şeyh Ahmet Teslim Abdal'ı
Muhammet Ali'ye talip et bizi

İmam-ı Rıza'dan ışığı doldu
Dergâhtan yad etme eksüklü kulu
Sır olup sırda kalan Er Derviş Ali
Muhammet Ali'ye talip et bizi

Muhammet Taki'ye halim söyleyim
Cümle müminlere minnet eyleyim
Er Mustafa Mansur Abdal'ı boylayım
Muhammet Ali'ye talip et bizi

Ali'yyün Naki'de dileğin dile
Sizden ihsan olsun eksüklü kula
Kul Hüseyin, Sevindik, Kul Mahmut bile
Muhammet Ali'ye talip et bizi

Muhammed Mehdi'de imamlar tamam
Gönülde kalmasın şek ile güman
Kerbela çölünde Oniki İmam
Muhammet Ali'ye talip et bizi

Küstahoğlan eydür öğüt alalım
Koca Pir Sultan'a şakird olalım
Tuttuğumuz eli (Allah bir Muhammet)
Ali bilelim
Muhammet Ali'ye talip et bizi

—41—

LATİFE BACI

Biziz ebedi ölmeyen
Ölüm için gam yemeyiz
Adam mı gidip gelmeyen
Biz ona adam demeyiz

Mürşidimiz hâkim bize
Suçlu isek verir ceza
Bağlanmışız biz bir söze
Söz birdir iki demeyiz

Meclisimiz mahşerimiz
Mürşiddir peygambermiz
Her gün sorar hesabımız
Yarına hesap komayız

Mûrşiddir azm ü şanımız
Mûrşide teslim canımız
Yüz çeviren şeytanımız
Lanet okuruz sevmeyiz

Latife bismillahımız
Tesbih-i zikrullahımız
Mürşid bizim Allahımız
Alla'h bir iki demeyiz

—42—

LEMÎ BABA

Canfedâ-yı cânım şehâ, Husrev-i hakan benim
Derd ile gayretkeş oldum, Derdmend-i üryan benim

Âşık-ı envâr-ı Hak'kım, Nâzım-ı eş'ar-ı Hak'kım
Hem çâker-i zât-i Hak'kım, Şuride-i elhan benim

Dost deyu ağyâr aramam, Mecliste ayyâr aramam
Senden özge yâr aramam, Her emrine kurbân benim

Cânânın fermanberiyim, Mengûşlu bir kenteriyim
Derdi ile serseriyim, Mübtelâ-yı hicran benim

Lem'îyâ feryât yetişir, Elbette bir dâd yetişir
Mevlâadan imdât yetişir, Bidâd-i natüvan benim

Envar:*Nûrlar* **Nâzım**: *Şair* **Çâker:** *Hizmetçi* **Fermanber:** *Fermanına hazır* **Menguş**: *Küpe* **Bidad-i natüvan**: *Korunmayan zavallı.*

—43—

LÜTFÎ

— a —

Kim bilirdi el ele el Hak'ka ikrâr olmasa (1)
Kim bilirdi Ahmed-i Muhtâr-ı Hayder olmasa

Kim bilirdi cedd-i pâk-i Ehl-i Beyt kimler imiş
Kim bilirdi feth-i dîn Sâhib teberdâr olmasa

Kim bilirdi bu Enelhak sırrını ifşâ edüb
Kim bilirdi Hazret-i Mansûr'u berdar olmasa

Kim bilirdi yâver-i Peygamber-i âlîcenâb
Kim bilirdi Hâcı Bektâş Şâh-ı hünkâr olmasa

Kim bilirdi kadrini dünyâ vü mâfihâda kim
Kim bilirdi **Lûtfî**'yi sâhib-i eş'âr olmasa

(1) Bu şiirin 18. yüzyılda yaşamış Lütfi'ye ait olduğu sanılmakta isede bu kesin bir durum değil.

—b—

Top dilden çıktı külle-i ahım(2)
Mah-ı münevveri deldide geçti
Andan pertab etti ol ruyi mahim
Hurşidi, haveri deldi de geçti

↓

Ol burç eflakı etti bikarar
Kale-i hayberi kıldı tarumar
Sed iskenderi yıktı aşikar
Kaf mücevheri deldi de geçti

Lütfi ahımdan titredi alem
Kıyamet mi koptu, yoksa muharrem
Haraba yüz tuttu ol bağ erem
Çarh-ı sin'i vuzrı deldi de geçti.

Mah-ı münevver:*Aydın, ışıklı ay*—**Pertab:** *Aydınlatma*—**Ruyı mah:** *Ay yüzûnu*—**Hurşit**: *Güneş* —**Haveri:-Eflâk**:*Gökler* —**Bikarav:** *Kararsız*—**Carh—ı sin'ı vuzrı:**
(2) Bu şiir 18. yüzyılda yaşamış Lutfi'ye ait olduğu sanılmakta ise de bu kesin bir durum degil.

—44—

MAHZURÎ

↓

Sevday-i zülfünle şîrin Leylî yâr,
Cünun-u aşk olup divanelendim..
Şua-ı hüsnüne cân atıp her bâr
Şöyle par par yanıp pervanelendim..

Bîvefalık umma, sevdiğim benden,
Aşk-u muhabbetin çıkmaz bu tenden,
Tâ ki haşre kadar vazgeçmem senden,
Sanma kim el çekip bîgânelendim

Yâr şirin dillerin gûş eyleyelden,
Lûtfunla hatırım hoş eyleyelden
Hayatı lâ'lini nûş eyleyelden,
Tâ ebed aşkınla mestânelendim..

Keman ebrû senin târ-ı zülfünde,
Dil bağlıdır müşkibar-ı zülfünde,
Mansur veş gamze-i dân zülfünde,
Can verip aşkınla merdânelendim..

Manzurî'yim kıldım yâr, sana nazar,
Talepkâr-ı aşkın oldum ey server,
Hamd-ola lûtfuna düşüp dil mazhar,
Vasl-ı murad olup şükrânelendim!

—45—

MAKBULÎ

↓

Dil secdegâhı erenler şâhı
Oldum âğâhı mu'tâdımız var
Kılarız âhı Zikr-i İlâhî
Rûz ü şeb dahi feryâdımız var

Câm-ı safâya Zeynel'abâ'ya
Aşk-ı velâya Hulk-ı Rızâ'ya
Zât-ı Mevlâ'ya durdum duâya
Şâh-ı Kerbelâ'ya imdâdımız var

Makbûlî kemtere Elmukaddere
Kerem bizlere girdik katara
Mescid minbere Zikr-i Ekbere
Ali Kanber'e küşâdımız var

Mutad: *Adet* —**Cam-ı safa**: *Sefa veren dadeh, aşk, ilim.*

— 46 —

MASUMÎ

Ey Alah'ım sen varıken
Ya ben kime yalvarayım
İsmin Gani Seddar iken
Ya ben kime yalvarayım

Aşkta yalın oynayınca
Başta beyin kaynayınca
İmdat senden olmayınca
Ya ben kime yalvarayım

Arşıalarda kalk dedi
Aç deftere bak dedi
Hayır amel yok dedi
Ya ben kime yalvarayım

İki melek geldi senden
Sorgu sual sordu benden
Ağzım dilim tutmuşiken
Ya ben kime yalvarayım

Mansumiyem benim canım
Yaş yerinde aktı kanım
Sensin habibim sultanım
Ya ben kime yalvarayım

—47—

MEYDAN ABDAL

Server göçünceğiz fâni dünyadan
Ümmetlerim size elvedâ' dedi
Azrâil'le nâme gelür Hudâ'dan
Ümmetlerim size elvedâ' dedi

Muhibleri hep toplandı huzurâ
Kanlı yaşlar döktü yerin yüzüne
Hasan Hüseyn'i almış dizine
Kuzularım size elvedâ' dedi

Tevekkül bâbına çıkmış oturmuş
Sünneti kılmış da farzı bitirmiş
Yüzünü görmeden îman getürmüş
Ümmetlerim size elvedâ' dedi

Ali benim ahvâlimi bilesin
Gidiyorum ümmetime diyesin
Selman suyum koysun beni yuyasın
Ümmetlerim size elvedâ' dedi

Ümmetleri hep toplandı katına
Giymiş hulle donun binmiş atına
Helâlim Hadîce kızım Fâtıma
Ehl—i Bey'tim size elvedâ' dedi

Çıkmış salâ verir Bilâl Habeşî
Tâkati yokdur kaldıramaz başı
Muhiblere saldı kızgın ateşi
Muhiblerim size elvedâ' dedi

Meydan Abdal çeşmim yaşı sel oldu
Âhıret evinden bize gel oldu
Muhibler içinde çok figan oldu
Muhiblerim size elvedâ' dedi

MEBNÎ

Müştâk-ı dilin mahbub-i Sübhân Hüseyn'e
Ol kân-ı kerem makbul-i Rahmân Hüseyn'e

Hem Hazret-i Fahr-ı cihânın kurra-tül aynı
Ferzende-i pâk ol Şeh-i Merdân Hüseyn'e

Bir nûr-u basar ol ki ciğer pâre-i Zehrâ
Hem ceddi Muhammed o kerem kânı Hüseyn'e

Her şâm ü seher zâri kılub bülbülü oldum
Ol bağ-ı nübüvvet gül-i handân-ı Hüseyn'e

Hep vârım canın can dahi âlemde neyim var
Cânım feda ol şâh-ı şehîdan-ı Hüseyn'e

Hançer ki çeküb kıydı ol evlâd-ı Resûl'e
Lâ'net Yezid'e girdiğiçün kan-ı Hüseyn'e

Ben nîce ana etmeyeyim lâ'neti her dem
Ol kâfir-i din kıydığıçün cân-ı Hüseyn'e

Biz bende-i ol sâdık-ı Evlâd-ı Resûlüz
Lâ'net ederiz dâima düşmân-ı Hüseyn'e

Ahvâl-i şehîdânı kıldıkça tasavvur
Aklımdağılur hâl-i perîşan-ı Hüseyn'e

Kan ağla gözüm yâd ederek hûn-i Hüseyn'i
Bir emr-i azîm oldu bu ihvân-ı Hüseyn'e

Ey **Mebnî** o şehler şehinin râhına can ver
Vâsıl olasın belki o cânân- Hüseyn'e

Kurra-tül ayn: *Göz nuru* —**Ferzend**:*Oğul* —**Nûr-u basar:** *Göz nuru*— **Kulüp**: *Kalpler, kalp* — **Dem:** *An* — **Rah:** *Yol* — **İhvan:** *Arkadaş, yaren* — **Bende:** *Bağlı, kul, talip* — **Şah-ı şehidan:** *Şehitler bası* — **Kerem kânı:** *İyilik, yardım madeni* — **Handan:** *Neşeli sevinçli* — **Müstak:** *Düşkün* — **Mahbub:** *Sevgili.*

—49—
MÎÂDÎ

—a—

Vâris-i ilm-i Nebî kâşif-i hem sırr-ı Ali
Vâkıf-ı nakş-ı tılsımât-ı hurûf-i ezelî
Mâye-i fazll u kerem mefhar-ı aktâb ü velî
Rehber-i râh-ı necât ya'ni Hak'ın kudret eli
Hâzin-i genc-i ulûm nâib-i esrâr-ı Ali
Nâzır-ı levh ü kalemdir Hacı Bektâş-ı Veli
Sever-i Rum u Acem'dir Hacı Bektâş-ı Veli

Evliyâ içre odur menbâ-i serçeşme-i Rûm
Emrine oldu muti' şems ü kamer devr-i nücûm
Sırr-ı kudretle verilmiştir ana cümle ulûm
Kamu Rûm erleri kıldı ana teşrîf-i kudûm
Bildiler bezm-i velâyette nedir tarz-ı rüsûm
Nâzır-ı levh ü kalemdir Hacı Bektâş-ı Velî
Server-i Rûm u Acem'dir Hacı Bektâş-ı Velî

Geldi çün Rûm'a kerâmetlerin etti ızhâr
Söyledi sırr-ı Hudâ'dan niçe dürlü esrâr
Emrine oldu kamu râm cemâd ü eşçâr
Saçtı ahbâbı kulûbuna çü necm-i envâr
Hamdülillâh dil ü candan ana kıldık ikrâr
Nâzır-ı levh ü kalemdir Hacı Bektâş-ı Velî
Server-i Rûm u Acem'dir Hacı Bektâş-ı Velî

Mesned-i hükm-i velâyette kerem âna düşer
Derdmendâna kamû feyz ü himem âna düşer
Süfre-i nân-ı atâ bezl-i niâm âna düşer
Sohbet-i silsile-i zât-ı şiyem âna düşer
Arsayı aşk içre daim her kelâm ana düşer
Nâzır-ı levh ü kalemdir Hacı Bektâş-ı Velî
Server-i Rûm u Acem'dir Hacı Bektâş-ı Velî

Dem-i gülbângi çeken merd-i vegayi oldur
Reh-i Hak mürşididir pîr-i bakayî oldur
Gam-ı aşk hastesine tıbb-ı şifâyî oldur
Şeb-i zulmette yanan şems-i ziyâyî oldur
Nur-ı hikmetle parıldar kutb-i velâyı oldur
Nâzır-ı levh ü kalemdir Hacı Bektâş-ı Velî
Server-i Rûm u Acem'dir Hacı Bektâş-ı Velî

Kurb-i izzette olub vâris-i ilm-i Nebevî
Odur evlâd-ı Muhammed güher-i Mustafavî
Cebhesinde görünür âyet-i nûr-u Alevî
Haseneyn gayretine dolmuş idi gönlü evi

Cümlesinden ulu gördü anı Ahmed Yesevî
Nâzır-ı levh ü kalemdir Hacı Bektâş-ı Velî
Server-i rûm u Acem'dir Hacı Bektâş-ı Velî

Şeref-i Zeynel'abâ Bâkır u Ca'fer hakkı
Kâzım-ı Mûsi Rızâ nesl-i Peygamber hakkı
Şah Takî Şâh Nakî hem Şeh-i Asker hakkı
Mazhar-ı Fazl-ı Hudâ Mehdî-i server hakkı
Kulu **Miâdî'ye** ettiği keremler hakkı
Nâzır-ı levh ü kalemdir Hacı Bektâş-ı Velî
Server-i Rûm u Acem'dir Hacı Bektâş-ı Velî

Tılsım: *Sırlı* —**Fazl:** *Üstünlük* —**Kerem**: *Cömertlik* —**Mefhar:** *İftihar*— **Hazin-i genc**:*Hazine*— **Nucüm**: *Yıldızlar* —**Ram**:*Bağlantı*— **Cemad**: *Madenler*— **Eşcar:** *Ağaçlar*— **Süfre**:*Sofra*— **Merd-i vega**: *Savaşçı er* —**Velâ:** *Evliyalık.*

—b—

Yüzün nûru keremdir hey imânım
Hadîsin derde emdir hey imânım

Kamu âbâ vü ecdâdın efendim
Hasîb ü Züş-şiyemdir hey imânım

Sen ol sultân-ı kevneyn ü Resûl'sün
Ki zâtın muhteremdi hey imânım

Dahi ashâb ü âlin cümlesi hep
Cenâb-ı hâs ümemdir hey imânım

Senin ceddindir İsmâil Halil hem
Kerîm âlî himemdir hey imânım

Kulun **Mîâdî**'ye eyle şefâat
Ki gayet müttehemdir hey imânım

Kevneyn:*İki cihan, varlıklar*

—50—

MESRUR ABDAL

Bir aceb hâline erdik zamanın,
Görüp birbirimiz seçemez olduk!
Zevâli yakındır bilmem, cihânın
Herdem ağlamaktan gülemez olduk!

Kemal erbabına kalmadı rağbet,
Nâdâna her yerde ederler izzet
Kıyametten olmak gerek alâmet,
Bir hakikat ehli bulamaz oldu!

Hiç kadri bilinmez oldu irfanın,
Budur nişânesi âhir zamanın
Evvel sürdüğümüz dem—ü devranın
Şimdi zerresini göremez olduk!

Nasihati budur **Mesrur Aptal**'ın
Tükenmez beyanı kıyl ile kaalin
Kemseye (şu) deye anlatma hâlin
Kendi hâlimize gelemez olduk!

—b—

Bir aceb hâline erdik zamanın,
Görüp birbirimiz seçemez olduk!
Zevâli yakındır bilmem, cihânın
Herdem ağlamaktan gülemez olduk!

↓

Kemal erbabına kalmadı rağbet,
Nâdâna her yerde ederler izzet
Kıyametten olmak gerek alâmet,
Bir hakikat ehli bulamaz olduk!

Hiç kadri bilinmez oldu irfanın,
Budur nişânesi âhir zamanın
Evvel sürdüğümüz dem—ü devranın
Şimdi zerresini göremez olduk!

Nasihati budur **Mesrur Aptal**'ın
Tükenmez beyanı kıyl ile kaalin
Kimseye (şu) deye anlatma hâlin
Kendi hâlimize gelemez olduk!

—51—

MUHFI

Bir adem bağlansa riyal babına
Dilde noksan eder ibadetini
Mağrurluk getirir kendi kendine
Her kim beğenirse kıyafetini

↓

Nazar kıl aleme gözleri kında
Mürüvvet kalmamış hiçbir insanda
Mahanet olmasa3 fani cihanda
Kimse terk eder mi velayetini

Muhfiyem dur olma rah-1 rızadın
Çek desteği gayri bu masevadan
Kesmem umudumu Al abadan
Gözlerim ukbade sefaatini

—52—

MUHİBBİ

Güzeller naz ile reftar ederler,
Dönerler gonceveş reftar ederler..

↓

Dün ikrar etmişiken buseyi yâr,
Aceb noldu bugün inkâr ederler

Koyup âşıkların ol mâh-ı rular
Rakib ile varup bazar ederler..

Güzellerden vefa ummak ne mümkün
Cefa dersen veli bisyar ederler,

Muhibbi sırr-ı aşk etmez izhar
Sakın, Mansur-veş berdar ederler.

—53—

MUÇMARÎ

İlk sırrı azmidir nutku ehlullah
Tunca değse onu safi zer eyler
Yek nazar eylese oniki billah
Asr-ı kemharayı mucevher eyler

↓

Benim çektiğim aşkın narıdır
Bülbül güle yanık yarıgarıdır
Kötülüğe iyilik arif karıdır
Er adur zehiri panzehir eyler

Muçmarı farş etme sırrı süphanı
Eğer öğrendiysen ehl-i irfanı
Bir kula yar olsa lütfü rabbanı
Dehre İskenderi zülkarneyn eyler

—54—
MÜŞTAK

Biz harâbât ehliyiz kâşânemiz virânedir
Sâlik-i pîr-i muganız tekkemiz meyhânedir

Pîrimiz var ânımız yok bi elâmethânede
Ta'n-ı âlemden ne gam gamhânımız peymânedir

Biz mukayyed olmayız zencîr-i küfr ü din ile
Kabil-î îmân-ı küfr olmuş şu kim divanedir

Küntükenzim ma'nisin fehmetmez aslâ ehl-i kal
Mahrem-i râz-ı hidayettir o kim mestânedir

Hâsılı bir noktadır Müştak ilm-i ârifan
Kıl ü kal ehli bu ma'nâya hele bîgânedir

Mukayyed:*Bağlı*

—55—
NAKDÎ

Bugün meydân-ı aşk içre yine âhengimiz vardır
Munâfık münkir-i bedhûlar ile cengimiz vardır

Erenler bezmine Allah eyvallah diyüp girdik
Hemîşe zikr olur dilde zeh-i gülbângimiz vardır

Atarsa gam değil zem tâşını münkir bize şâhım
Bizim de anların hakkında lâ'net sengimiz vardır

Girip de âşina-yi aşk olan bu meclise dâim
Kemâlât ehlini bilmek içün mihengimiz vardır

Alınmaz nakşımız devrân-ı âlemde behey **Nakdî**
Bizim bir suret-i âyînede bin rengimiz vardır

Bedhû: *Çirkin* — **Seng:** *Taş*

—56—

NAZÎFÎ

Elminnetü-lillâh ki eyâ sâhib-i himmet
Ey kân-ı mürüvvet

Seccâdegehin buldu selâmetle sâadet
Vey şân-ı tarîkat

Nefsinde muhârib olan ey safder-i galib
Ceddin Ebu Talib

Hak'dan sana kim sûret-i ma'nîde bu kuvvet
İhsân ü inâyet

Bu bezme küsûf ermiş idi işte açıldı
Anber mi saçıldı

Saddak nefsin eyledi ızhâr-ı kerâmet
Ey mazhar-ı cevdet

Hak sâhibine eyledi teslîm bu câmı
Cây-i fukarâyı

Züvvâra mübârek ola bu Ka'be-i ismet
Her kûşesi cennet

Bu silsile-i Bektâşî'ye gel dil uzatma
Öyle zehir atma

Kıl o neseb-i pâkden ümmîd-i şefâat
Der pîş-i kıyâmet

Dergâh-ı selâmet denilür buna efendi
Bâ feyz-i bülendî

Her cânibini kapladı envâr-ı hakîkat
Ey sâlik-i vahdet

Bû hânkah içre heme şâd oldu günüller
A'la ile efhar

Değmez mi cihân işte **Nazîfâ** bu meserret
Hakka bu ne devlet

—57—

NİHÂÎ (NAHANÎ)

↓

Ervâh-ı ezelde dîvân-ı Hak'da
Secde-i âdemî ettim de geldim
Hem âdem balçıktan yaradıldık ta
Çâr unsur libâsın giydim de geldim

Keştî-i Nûhile girdim tûfâna
Bir dem İsmâil'e geldim kurbâna
Ya'kub veş hayli düşdüm efgana
Yûsuf-i Ken'ân'ı buldum da geldim

Tûr'da Mûsâ ile dîvâna durdum
Hak'kın tecellisin ben onda gördüm
Rûh-ul-makaddes'den İncil okudum
Tıfl-ı Mesîhâ'yı bildim de geldim

Mahbûb-i Hudâ'ya vahy-oldu Kur'ân
Hem yazdı okudu ol Şâh-ı Merdan
Mi'râc'a Muhammed gittiği zaman
Leyle-i mi'râc'ı gördüm de geldim

Muhammed Ali'nin çünki fermânı
Kırklar meydanında gördüm erkânı
Nahânî böyledir derdin dermânı
Bu dem ü devrânı sürdüm de geldim

—58—

PÂKÎ

↓

Çok şükürler olsun sürdüm yüzümü
Eşiğine Seyyid Ali Sultân'ın
Sıdk ile bağladım ben de özümü
Eşiğine Kızıl Deli Sultân'ın

Koru yaylasından attı şişini
Baba pınarının deldi taşını
Kırklar beli dedi koydu başını
Eşiğine Kızıl Deli Sultanı'ın

Gelibol'dan geçti Hak'ka dayandı
Tahta kılıç al kanlara boyandı
Burhânın görenler geldi inandı
Eşiğine Kızıl Deli Sultân'ın

Pâkî'nin ezelden vardır îmânı
Seyyid Ali'dir derdinin dermânı
Râhında fedâdır baş ile cânı
Eşiğine Kızıl Deli Sultân'ın

—59—

PİNHAN ABDAL

Verdiğin ikrâra doğru gel yürü
Mansur olup darda tuttuğun eli bul
Bu yolun şâhıdır Muhammed Ali
Muhammed Ali'den kalan yolu bul

Erenler sırrını verme araya
Gönül yıkıp göçeyleme seraya
Var bir amel kazan Hak'kayaraya
Arının arayıp gezdiği balı bul

Hâl yolunun şâhı Ali'dir Ali
Ârif olan kişi neylesin kali
Rehberim Muhammed,mürşidim Ali
Mürşide rehberde olan hâli bul

Erenler meydânında kestiğim başlar
Cûş ekki çeşmimden kan ile yaşlar
Doğru doğru gelin mü'min kardaşlar
Rehber destinden koktuğum gülü bul

Muhammed Ali'dir taptığım tapu
Yıkılmaz Mevlâ'nın yaptığı yapu
Kırk sekiz bahçede on iki kapu
Eşiğinde coşkun akan seli bul

Mansûr olup dâra geldiğim zaman
Zerrece kalbimde kalmadı güman
İkrâr verip îman aldığım zaman
Kemend ile bağladığın beli bul

Sağımda Muhammed, solumda Ali
Nefsine uyarsan kalırsın geri
Eğer anlar isen durma gel beri
Aşkın deryâsına inen gölü bul

Mü'min olan biribirin bulunca
Verdiği ikrarda doğru durunca
Âdem Safî dünyâ bünyad olunca
Nuh'un teknesine inen kulu bul

Pinhan Abdal benim kestim kurbanı
Muhammed Ali'den aldım meydânı
Kırklarda bîçâre Veyselkaranî
Muhammed gönlüne gir de Ali bul

—60—

PİR HÂTEM

Yine bu gün dost evine varalım
Hallac-ı Mansûr'um dârım Gül Baba
Yârdan ayrılmışım feryâd ederim
Kalmadı mâmûs u ârım Gül Baba

Gördüm kılıcını tutar elinde
Keskin erenlere vardır yolunda
Yardımcımız olsun mahşer yerinde
Dünyâda ahrette varım Gül Baba

Kan revandır gözümüzden yaşımız
Şükür geldik bir araya beşimiz
Şimdengeru Hû demektir işimiz
Arşa direk direk zârım Gül Baba

Yedi iklim dört köşeye yürürsün
İsteyenin murâdını verirsin
Din serveri Muhammed'in nûrusun
Gel dînim îmânım şâhım Gül Baba

Pir Hâtem Abdal'ım tutalım yasın
Tuna'ya vermiştir bir karacasın
Yedi iklim dört köşeye gözcüsün
Gel dînim îmânım şâhım Gül Baba

—61—

PİR YAKUP

Koca Samut buyruğunda Hak idi
Oğlan bunu böyle dedi okudu
Teslim Abdal bülbül gibi şakıda
Hizmeti çoğudu gülde bir zaman

↓ Virani'ye Bakır'ını düzdürdü
Dedemoğlu Zeynel ile gezdirdi
Pir Mehemmet defterini süzdürdü
İmam Cafer ile elde bir zaman

Er Mustafa gümbür gümbür gümüler
Derviş Ali yarelerim yeniler
Temür Abdal arı gibi iniler
Peteği çoğudu balda bir zaman

Musa Kâzım Hacı Bektaş'tan içti
Kul Seyyah (Seyyahî)da aşkın suyunu geçti
Baba Kaygusuz'a ariflik düştü
Süzülmüş hadde de telde bir zaman

Tahir ile Zühre aşıktır mende
Leyla'nın Mecnun'a sevgisi canda
Yarın Arafat'ta ulu divanda
Yelüşür Abdallar çölde bir zaman

Yemini, Havayi, Usulî vardır
İmam-ı Rıza'dan bir gerçek erdir
Kanber'in Arzu'ya yetmesi zordur
Arada gark oldu selde bir zaman

Köroğlu'da âşık curasın attı
Nice bezirgânlar aldı da sattı
Hızır Sersemi'yle dağlarda yattı
Haremi kesici belde bir zaman

Aşık İsmail Taki ile medh'oldu
Ferhat'da külüngüyle fetholdu
Kul Hasan Ali Naki'den zath oldu
Kal oldu Küre'de belde bir zaman

Aşıkî'de kendisini bildirdi
Gündeşlioğlu'na oynaş bulurdu
Şahin Abdal kaynağına yol durdu
Sevgisi keskindi elde bir zaman

Zayıf Yusuf Askeriyle salınır
Kerem'in sazı da orda çalınır
Mehdi gelir cümle hayıf alınır
İntikamı kaldı ilde bir zaman

Kul Sevindik Hak Muhammet Ali'dir
Kul Mahmut İmam Hasan'dan doludur
Kul Hüseyin İmam Hüseyin biledür
Tutmuş eteğini elde bir zaman

Pir Yakup'um eydür eser kokarım
Hoca Rahman Şah'a doğru bakarım
Küstahoğlan su gibi de akarım
Turabî hizmeti kulda bir zaman

—62—

ÖKSÜZ ALİ

Aşk evinde kışlayalı, Rivâyete başlayalı
Gidi münkir taşlayalı, Gönül çayır çemen oldu

Cennet evinde yayladı, Muhammed Ali (kemer) bağladı.
Şah İmam Hasan söyledi, Fatma Ana temel oldu

Şah Hüseyn'in elinde, Zeynel'âbid'in gülünde
Muhammed Bâkır yolunda, Cümle küfür îmân oldu

İmamların genci şahtır, İmam Câfer Sadık mahdır
Horosan şah oğlu şahtır, Hep birlikte dimen oldu

Mûsa-yı Kâzım şehrinde, Hak var üstadın kahrında
Üryan Ali'nin fahrında, Bu yol serv ü semen oldu

Hak deyip lokma yemedi, Mûsa Rızâ da yumadı
Muhammed Takî demedi, Yezid gönlü güman oldu

Hasan Askerî de gelse, Mü'minler şâd olup gülse
Ali Zülfikar'ın çalsa, Cihan halkı yaman oldu

Baka Mehdî obasına, Arzumânım abasına
Karşı kodu babasına, Ol sahib-i zamân oldu

Âhır zamandır ötesi, Elinde kadeh tutası
Öksüz Ali'nin nefesi, Düvazdeh İmam oldu

—63—

RABTÎ

Bana bu sırr-ı sevdâ rişte-i nûr-u Hudâ'dandır
Ledünni ilminin dersi bize feyz-i ulâdandır
Harâbât olduğum İbrâhim Edhem taht abâdandır
Celâl ü cezbe-i aşkım Resûl-i kibriyâ'dandır
Demâdem yandığım nâra Aliy-yel-Mürtezâ'dandır
Zehir nûş ettiğim her dem Hasen-i Hulk-ı Rızâ'dandır.
Resûl'ün kurratülaynı Hüseyn-i Kerbelâ'dandır.
Nezâfet râhına ser verdiğim Zeynel'abâ dandı

Bu sırr-ı ma'nevîyi Hazret-i Bâkır'dan aldık biz
Hafiyyen mezheb-i Âl-i Sâdık Ca'fer'den aldık biz
Maârif fennini Ali Rıza rehberden aldık biz
Hakîkat Mûsi-i Kâzım Rızâ'yı erden aldık biz
Bu dersler hep bize Şâh-ı Takiy-yi pür safâdandır
Müzeyyen oldu diller bâ Nakîy-yi pür vefâdandır
Hasen Askerî'den cenkleri ta'lim eyledik her bâr
Muhammed Heldi'ye rabt oldu **Âşık Rabtiyâ** nâçâr
Koruz başı belâ meydânına sırr etmişüz izhâr
Bu sırdan bîhabersin pâk dâmen zâhid-i cerrâr
Senin mağrür-i engüşt olduğun ilm-i riyadandır
Yarın seyrân edersin mesnedin sâhib livâdandır

Rişte: *Bağ, ilgi* — **Müzeyyen:** *Bezenmiş.*

RAHMİ

—a—

Af eyle cürmümül erenler şahı
Kem bizdedir kerem sizde erenler
Defterlere sığmaz çoktur günahı
Kem bizdedir kerem sizde erenler

Men gideyim şahım ataya geldim
Dertliyim derdime devaya geldim
Mürüvvet ganisin ricaya geldim
Kem bizdedir kerem sizde erenler

Öksüz gibi harap yerde kalmışım
Günah deryasına düşüp ölmüşüm
Ben pirimden böyle haber almışım
Kem bizdedir kerem sizde erenler

Elim ermez gücüm yetmez nideyim
Ben bu halde iken kanda gideyim
Senden gayri kime rica edeyim
Kem bizdedir kerem sizde erenler

Yetiş elden gitti (Rahmiya) kemter
Kurtar bu azaptan aman erenler
Kişi düştüğü yerden kalkar dediler
Kem bizdedir kerem sizde erenle

—b—

Di di divâne mi sandın, se se saldın reseni,
Ze ze zülfün ne sebebden, be be bendetti beni..

Şu şu şu hüsnü görünce, me me meyletti gönül,
Ne ne ettim, ne ne suçum, se se sevdim se seni..

Ce ce cana, kaddi bâla, re re reftar edecek,
İ i ihya olurum ben, sa sa sahrayı meni..

Ga ga gamze oku deldi, baba bağrı sinemi
Ku ku kullara kerem kıl, ke ke kerem kâni..

Şe şe şirin diede candan, gü gü güftarına bak..
Ce ce cevretme bana sen, ya ya yakma bu teni...

Re re Rahmi gibi şair, ne ne nadir bulunur
Ce ce cem etti çıkardı, dü dü dürrü Adeni...

—65—

RASİH

Gaflet etme ey tâlib-i hakîkat
Vakt-i seher seyr-i şafak bizimdir
Ârif-i billâh ol budur nasîhat
Ağzı lâ'l-ü tatlı dudak bizimdir

Ali Zeynel'abâ Bâkır u Ca'fer
Kavm-ı Nâcî Kâzım Rızâ'yı söyler
Takî, Nakî, Asker, Mehdî'nin ey er
Mübârek gönlünce uçmak bizimdir

Muhammed Ali'yi söyledi ey yâr
Emr-i Hak böyledir bize kafadâr
Bunu Hasan ü Hüseyn'e getür var
Erenler deminde kulak bizimdir

Hacı Derviş Rasih böyle demiştir
Dedem erenlerden mîras yimiştir
Tarîk-ı evliyâ râst revîştir
Hak dest ü Yedullah elhak bizimdir

—66—

RÂZÎ

—a—

Zâhid ulûmu kimde ararsın
Çün bâb-ı irfan Ali değil mi
Dîn-i mübîne kimden sorarsın
Hak imâm olan Ali değil mi

Mushaf okur isen seyr-et cemâli
Ref'eyle dilden sen kîl ü kali
İhlâs ile gör nokta-i hâli
Vechinde Kur'an Ali değil mi

On sekiz bin âlem yapıldı cisme
Allemel-esmâ vasf-oldu resme
Aldanma sakın resm ile isme
Hakîkat-i can Alî değil mi

Tekrîm edildi vechi o şâhın
Şakk oldu nûru ezelden varsa güvâhın
Vahdet elinden varsa güvâhın
Cân ile câhân Ali değil mi

Bezm-i Elest'i derhâtır eyle
Kevserle özün gel tâhir eyle
Söyle çekinme var zâhir eyle
Sâki-i Yezdan Ali değil mi

Râzî olur ise söyler kelâmı
Hak içre Hak'dır çünki merâmı
Âşık kulunun elhak îmâmı
Ol Şâh-ı Merdân Ali değil mi

Ulum:*İlimler* **Din—i mübin**:*Ap—açık din, islâmiyet* **Derhatır eyle**:*Hatırla* **Tahir eyle:** *Temizle* **Mushaf**: *Kur'ân* **Ref'eyle**:*Kaldır* **Tekrim eyledi**: *Yüceltti* *Şak oldu: Yarıldı.*

—b—

Ey gönül visâl-i Hak ise merâm
Özün pâk et semt-i yâre temiz var
İnsân olam dersen hâsıl-ı kelâm
Tathîr-i kalb eyle merd-i azîz var

↓

Bugün de fırsatı fevt etme ey cân
Sözüm dinle yarın olursun pişmân
Bed hûy-i ahlâkım terk eyle hemân
İşte geldik gittik bunda nemiz var

Râzî kaldır gıll u gışı aradan
Bilür her hâlimiz yoktan vâr eden
İkilik perdesi kalksa aradan
Ne sizlerde siz var ne bizde biz var

—c—

Ey gafil özünü pâk edem dersen
Ara bul derdine çâre demişler
Kişi râh-ı Hak'ka ederse sülûk
Vâsıl olur vara vara demişler

↓

Edhem-i aşk olan devlet bulmasa
Terk ede mi vârın lezzet bulmasa
Visâlinden eğer izzet bulmasa
Pervâne ne yanar nâra demişler

Usandık âlemin bî vefâsından
Adû-yi mekkârın iftirâsından
Ey **Râzî** bîçâre aşk belâsından
Elin ermez kisb ü kâra demişler

Sülük: *Yola girme* **Vasıl:** *Kavuşma* **Adû—yi Mekkâr**: *Yalancı, düşman,* **Kizb ü kâr**: *Kazanç* — **Gıllı gış:** *Karaşık, pis işler.*

—d—

Meyl edüb nakşına merd-i Hak olan
Pîrezen dünyâya i'tibâr etmez
Riyâdan silkinüb ehl-i aşk olan
Kezzâb-ı âleme iftihar etmez

↓

Her ne eylediyse Mevlâ eylemiş
Kimin gulâm kimin Dârâ eylemiş
Kimin bây ü kimin gedâ eylemiş
Her kulun kibriyâ bir karâr etmez

Hemdemimiz yoktur belâdan gayrı
Fâriğ oldum zevk u safâdan gayrı
Râzî derd ü gam ü cefâdan gayrı
Bu bâzâr-ı aşkda kisb ü kâr etmez

Pirezen: *Kocakarı* **Kezzap:** *Yalancı*

—67—

RİF'AT PAŞA

Tut dâmenini sıdk ile mürşid-i pâkin
Zîrâ ki o mürşid sana derbân-ı Alî'dir

İncitme sakın âdemi ger düşmanın olsa
Şefkatli görün âleme bu şân-ı Alî'dir

İhlâs ile gir dergehine Şâh Hüseyn'in
Hâcet dile kim cân ile fermân-ı Alî'dir

Maksûd-u merâmın ne ise arz-ı huzûr et
Âçıldı bu şeb sofra ki ihsân-ı Alî'dir

Zâhirde güneş Âlemi tenvir eder ancak
Bâtında cihân üzre zerefşân Alî'dir

Rif'at gibi bir çâkere ihsân eder elbet
Bû zâviyede çünkü o mihmâm-ı Alî'dir

—68—

RIZA DEDE

Gürûh-ı Nâcî mezhepliyiz, Ne akıllı ne deliyiz
Baştan başa hep belliyiz, Şâh-ı Merdân köçekleri

Ne din vardır ne de îmân, Arşa çıkar âh ü efgan
Kimi mahbup kimi civân, Şâh-ı Merdân köçekleri

Hak dolusun içen kanar, Tâbesabah semâ' döner
Hak yoluna düşmüş yanar, Şâh-ı Merdân köçekleri

Nûş ederler Kızıl Deli, Kimisi de ak yazılı
Gîsuları sırma telli, Şâh-ı Merdân köçekleri

Sular gibi durmaz çağlar, Gâhi güler gâhi ağlar
Matem günü siyah bağlar, Şah-ı Merdân köçekleri

Şah Edrıkni Seyenceli, Hep erenler dedi belî
Sema' eden bendeleri, Şâh-ı Merdân köçekleri

Rıza Hak'ka doğru özü, Cân ü dilden söyler sözü
Biz biliriz pirimizi, Şâh-ı Merdân köçekleri

—69—

RÜMÛZÎ

—a—

Her seher vaktinde şâd olur bülbül
Şâhımın yanında açılur bir gül
Çiçekler kıyamda vird olur sünbül
Dost kokusun duyan câna aşk olsun

Tecellîden tesellîler hâzırdır
Kâmil olan her gönüle nâzırdır
Hakîkate eren şimdi nâdirdir
Şah kokusu duyan câna aşk olsun

İkrârında duran merd oğlu merde
Gönül tabîb eder görünce derde
Zerrece mahabbet olunca serde
Hak kokusun duyan câna aşk olsun

Aşkın yarasına merhem sarınca
Gönül râhat eder Lokman bulunca
Derviş niyâz eder mürşid görünce
Dost kokusun duyan câna aşk olsun

Rümûzî açıktır şâhın meydanı
Sürülür bezminde dem ü devrânı
Gözünden tanırlar kâmil insânı
Hak kokusun duyan câna aşk olsun

—b—

Gelin erenler, Hak'ka gidenler
Halden bilenler, Yanalım bu gün

Oldum pervâne, Girdim meydâne
Şâh-ı Merdân'e, Yanalım bu gün

Resül Muhammed, Kıl bize mürvet
Bu imiş âdet, Yanalım bu gün

Hadîce Kübrâ, Fâtıma Zehrâ
Cânımız fedâ, Yanalım bu gün

Hasan Hüseyn'im, Dîn ü îmânım
Fedâdır cânım, Yanalım bu gün

Şâhım Zeynel'im, Bağlıdır belim
Pasın silelim, Yanalım bu gün

Muhammed Bâkır, Böylece bir sır
Can evine gir, Yanalım bu gün

İmam Ca'fer'i, Dedi gel beri
Doğrudur yolu, Yanalım bu gün

Mûsâ-yı Kâzım, Rızâ'dır özüm
Doğrudur sözüm, Yanalım bu gün

Muhammed Takî, Şâhımdır Nakî
Severiz bâkî, Yanalım bu gün

Askerî imâm, Mehdî'de tamâm
Yine bu kelâm, Yanalım bu gün

Rümûzî söyle, Cândan Ali'ye
Bektâş Velî'ye Yanalım bu gün

—70—

RUZYA (RUZİYE)

Tefekkür eyledim Ümmülkur'anı,
Rümuz-u besmele, bir bâde kaldı!
Topraktan yarattı Hak, ins-ü cânı
Kimi lâda kimi illâda kaldı!

(Lâ) diyen küfrile mevsuftur hâlâ,
İllâ oldu, müminlere rehnüma,
(Kabe kavseyn) den geçti Mustafa,
Mesiha dördüncü semada kaldı!

Ruzîya Mi'racla olan muammer,
Mefhar-ı mevcudat, mefhar-ı dâver,
Hayat üzre girip İdris Peygamber
Çıkmadı cennet-i âlâda kaldı!

Tefekkür eylemek: *Duşunmek*—**Ümmülkur'an:** *Fatiha Suresi, Kuran'ın anası*— **Rumuz—u Besmele**: *Besmele simgesi "B" harfi*—**Lâ Hayır, İllâ:** *Evet, var*— **Mevsuf:***Nitelendirilmiş* —**Rehnüma**: *Yol gösterici* —**Kâbe kavseyn**:*Tak'ından, yayından* —**Mesiha**:İsa— **Mevhar—ı mevcuat**: *Varlıkların övüncü* —**Mefhar—ı daver:** *Tanrı adlarının övüncü* —**Alâ:** *Yüksek, yüce*

— 71 —

SEFİL ALİ

—a—

Muharrem orucu tutmayan kişi
Meclisten dışarı Mervan sayılır
Bilirim ki onun ervahı Yezit
Ehl-i İrfan içinde şeytan sayılır.

Gelen yas-ı matem tutun erenler
Ayn-el hakikattır cümle erenler
Ayn-el hakkı kalp evinde görenler
O şah-ı Mağdun Ali sayılır

Mümindir siratı korkusuz geçen
Mahrum kalır mı gözünden kan saçan
Din hatır etmeyip suları içen
Ali'ye kast etmiş Mervan sıyılır

Ne bilsin matemi aynı hariç
Bir gün yatsına gelir sorucu
On iki ayda yası matem orucu
Tutursan kazana kalkan sayılır.

Yası matem tutsun bu hâli bilen
Ayrılmaz didardan katara uyan
Muhrremde rakı içip et yiyen
Reyfe maaş, aynı mücahid sayılır

Zaya gitmez özden, candan ağlayan
Çıkarıp aklan kara bağlayan
Muharremde kendü özüne ağlayan
Mahşer günü el-i iman sayılır

Ey **Sefil Ali'in** yel bu düşüne
Bak ne demiş tardan'ın işine
Muharrem tutmadıkçı başına
Yaşadığın ömür ziyan sayılır

—b—

Gayri nazar kılma gel Ademe bak ↓
Nefsin öldür evech-i ferman sendedir
Vücudun mushafı kübradır gel bak
Cemale bak nur-u Rahman sendedir

Her ne yaratılmış kevni mekanda
Pâk eyle kalbini kalma gümanda
Gayrı nazar kılma cümlesi sende
Seb'el mesan Ümmül Kuran sendedir

Tefekkür eyle ki ezel ne idin
Sulh-u pederde bir men idin
Hakka merat oldun bir izi idin
Her ne ki ararsan cümle sendedir

Ol hakkın vücudu kenc-i pinhardır
Her zerre varlığa delil burhandır
Yine bu haznine sende ayandır
Küntü kenzi mahfi Allah sendedir

Sefil Ali ikrarım Ali evladına
Şahadet getirmişi kal u belada
Maksadım hasr' olmak taht-i Livada
Çünkü biat ikrar iman sendedir

—72—

SEFİL ABDAL

Hayat sofrasında bir ağaç gördüm ↓
Yedi buğdayı var oniki dalı
Can meyvası derler aslını sordum
Bakarı Muhammed meyvesi Ali

Muhammed Ali birliğe gelince
Dost demini ol deme ayan edince
Mürşit huzurunda, ikrar verince
Baharı Muhammed sakisi Ali

Binbir türlü çiçek her dem açılır
Kimi nihan olur kimi seçilir
Dost badesi ol mekânda içilir
Kevseri Muhammed sakisi Ali

Sefil Abdal eder fehmeyle anı
Cümlenin maksudu ol kerem kanı
Müminin kalbinde yoktur gümanı
Baharı Muhammed meyvesi Ali

—73—

SEFİL DEDEM

Safa geldin, safa geldin erenler ↓
Muhabbet eyleyen şah'a aşkolsun
Vucudun bildinse Hüda'yı bildin
Tuttugun bu ulu raha aşkolsun

Bai Bismillah'da noktadır kaddim
Hasan Errahmandır Hüseyn Errahim
Vallahi Ali'dir her şeyi âlîm
Yüzünde parlayan maha aşk olsun

Cümlenin katında ademdir maksud
Anıncün ettiler melekler sücud
Vallahi Muhammed Alidir mevcut
Ol ezeli kıblegâha aşk olsun

Ehlibeyti seven oldular naci
İnsanda ayandır Hakk'ın Cemali
Muhammed'in giydigi hırka ve tacı
Sefil Dedem giyen Suh'a aşkolsun

—74—

SEYYAH DEDE

De İmâm Hüseyn'i seven canlara ↓
Yansın kan ağlasın mâtem ayında
Kerbelâ'da şehitlerin hâlini
Bilsin kan ağlasın mâtem ayında

Yas eyleyip kara giysin donunu
Ağlamak ile geçirsin gününü
Şehitler aşkına kurban cânını
Versin kan ağlasın mâtem ayında

Sakınsın olmasın bu ayda hurrem
Bilsin ol can ay mâh-ı muharrem
Al Hüseyn'im deyüp yarama merhem
Sarsın kan ağlasın mâtem ayında

Mahabbet ile bildirsin özünü
Kanlı yaş ile doldursun gözünü
Seyyah Dede topraklara yüzünü
Sürsün kan ağlasın mâtem ayında

—75—

SÜLEYMAN

Kudret kitâbını açsam okusan ↓
Beyân ettiğimden alan var m-ola
Bir daha yetmedik keçe dokusam
Akıp kıymetile satan var m-ola

Kâzım Mûsâ'ya varalım nâz ile
Ben mü'minim dersin olmaz söz ile
Kumrular ötüyor hub âvâz ile
Kumru gibi dertli öter var m-ol

Şah Hasan Hüseyin Zeynil'abâ'sın
Kabul etmez dar günlerin tövbesin
Çıkarıp eğninden benlik libâsın
Kaldırıp çiğninden atan var m-ola

Takî'ye Nâki'ye verin selâmı
Evliyâ ceminde dem dolduranı
Şu iki cihanda haklı kelâmı
Meyil verip kulak tutar var m-olo

Muhammed Bâkır Câ'fer'e varınca
Günâha batarsın bir söz diyince
Bu iş sana düşmez eşme derince
Hak deyip nefise kıyar var m-ola

Der ki **Süleymân**'ım gezmem şek ile
Günah bende kantar ile yük ile
Şu dünyâda oyun ile deng ile
Oyunbaz feleği üten var m-ola

—76—

SÜNU

Eğer ibadetten sual edersen
Kıblemdir Muhammet secdemdir Ali
Kulluğumdan benim cevap istersen
Kıblemdir Muhammed secdemdir Ali

Bu varlık alemde ben yad olmadan
Ay ile gün bile icat olmadan
Dünya dedikleri abad olmadan
Kıblemdir Muhammed secdemdir Ali

Aşk mevlasından değil sevada
Muhammed Ali'den var mı ziyade
Yer ile gök durmuş hep inkiyade
Kıblem Muhammed secdemdir Ali

Bu Sünu'ya dünyayı kuş eden naki
Gönül safî olsa biliniyor taki
Ser cihette kamu görücü hak
Kıblemdir Muhammed secdemdir Ali

—77—

SÜNVÎ

—a—

Muhabbet ne idiğün bileyim dersen
Erenler ceminde birdir muhabbet
Bu aşkın sırrına ereyim dersem
Gönül deryasında derttir muhabbet

Muhabbet bağında münafık kalmaz
Öter bülbülleri gülleri solmaz
Kudres hazinesinde sırdır muhabbet

Hadisi kudside buyurdu mevla
Muhabbed hıl'atinl giydi Mustafa
Melekler, miraçta kıldılar nida
Hasrolan ruhlara surdur muhabbet

Muhammed Ali'den sakın çekme baş
Ne derlerse sana desinler kardaş
Nilaz-ı Musa'dır fihmi serdaş
Bu Sünvu ednaya turdur muhabbet (en az)

—b—

Neden şad olursun bugünki günde ↓
Cümle muhiplerin gönlü gamdadır
Aşıklar sadası kesildi anda
Feryadım artmada gözüm nemdedir

Lisanı hal ile çekerler ahı
Hak yedinde iken kıydılar şahı
Böyle gün görmemiş kimse billah
Ne İsa vaki'i ne Meryem'dedir

Muhabbet ehline vâdi Kerbela
"elestü" bezminde olmuş müheyya
Böyle haber vermiş Şah Murtaza
Sadıkların ahı muharremdedir

(**Bu Sünvi**) dökenler gözden hunabi
Divan Ali'den kevser şarabı
Veriliyor şüphesiz anla cevabı
Şehadet şerbeti bu matemdedir

—78—

ŞEYHİ

Ten harabat' oldu ama dil sürahi can kadeh
Ben bu aşktan ölür isem din şarap İman kadeh

Gel ey vaiz tövbe et kürsüde mey nuş etmeye
Hay maazallah elinde gül ola bir an kadeh

Halk-ı âlem mahşer olmuş titreşirken zahide
Saye-yi arş-ı azimde devreder İrfan kadeh

Tekke-yi dildanedir meyhaneler bezmi elest
Mey muhabbet bakidir rahmet-i merdan kadeh

Aşk deryasında **Şeyhî** eylemiş yelken küşad
Alemel evvel bilirki men aileyhe fem kadeh

—79—

ŞEVKET

—a—

Hakîkat kervanı geçti gidiyor
Varıp bir kâmile sorabildin mi
On iki katarı bir er yediyor
Can gözünü açıp görebildin mi

Mü'minler yanından gelip geçersin
Mahabbet edenden neye kaçarsın
Bunda ne ekdinse onu biçersin
Amel tarlasını sürebildin mi

Mâsivânın iltizâmın almışsın
Cîfe-i dinyâya mâil olmuşsun
Cümle kardeşlerden geri kalmışsın
Atını ileri sürebildin mi

Elestü bezm'inde neydi peymânın
Niçün dinlemezsin Hak'kın beyânın
Anda ne buyurdu sana sultânın
Ahd ü ikrârına durabildin mi

Derviş Şevket eder Hak'dan kaçarsın
Hak'kı koyub bâtıl yola saparsın
Şu dünyâda yüksek evler yaparsın
Âhıret sarayın kurabildin mi

—b—

Muhammed Ali'ye ikrâr eyleyen
Mü'minlere rahmet söylenür gider
Verdiği ikrârı inkâr eyleyen
Münkirlere lâ'net söylenür gider

Kûfe ahâlîsi ol şâha bîat
Gel edelim deyu ettiler da'vet
Tığ çeküb Şâha kıldılar adâvet
Mel'un millet ile söylenür gider

Muhammed Ali'ye buğz eden Mervan
Son nefesde diler zerrece imân
Zikr ü fikri dâim hûr ile gılman
Sofi cennet deyu söylenür gider

İmâm-ı Hüseyn'i o demde inkâr
Eyleyüb Yezîd'e verdiler ikrar
Hâricî mezhebde kıldılar karâr
Yezidî'ye lâ'net söylenür gider

Bu ma'siyet oldu çok o demlerde
Âşıkların gözü el'an nemlerde
Okundukça nutku ayn-ı cemlerde
Derviş Şevket ile söylenür gider

—c—

Horasan elinden Rûm'a azm-eden
Hünkâr Hacı Bektâş Veli kendidir
Güvercin donunda pervaz eyleyen
Hünkâr Hacı Bektâş Veli kendidir

Ayırmayın bizi Şâhım sürüden
Himmet ile kalbimizi nûr eden
Cansız dıvarlara binüp yürüden
Hünkâr Hacı Bektâş Veli kendidir

Velâyet tahtına geçüp oturan
Meyvesiz ağaçtan meyve bitiren
Beş taşı da'vâya şâhid götüren
Hünkâr Hacı Bektâş Veli kendidir

Duyuldu etrâf-ı âleme Hünkâr
Hakîkat râhını kıldı âşikâr
Bunca kerâmetler eyleyen izhâr
Hünkâr Hacı Bektâş Veli kendidir

Dürüldü ol demde Urûm illeri
Karaca Ahmed'dir ulu pirleri
Şevket düşmüşlerin destgirleri
Hünkâr Hacı Bektâş Veli kendidir

—d—

Hak erenlerin bâbını açalım
On iki imamın erkânıdır bu
Âşıklara bûy-i anber saçalım
Muhammed Ali'nin gülşenidir bu

Aynelyakîn halkı ceme derildi
Hak'kın huzurunda ikrar verildi
Nesîmî yedi kez öldü dirildi
Dedi Mürtezâ'ya Sübhân'ımdır bu

Unulmaz yâreler bunda sağlanır
On yerden boşanan bunda bağlanır
Yüreğinde aşkı olan bilinir
Derdli gönüllerin dermânıdır bu

Şevket erenlerin cemine girmek
Hakikat bağının güllerin dermek
Muhammed Ali'nin sırrına ermek
Hak'kın kula büyük ihsânıdır bu

—80—

ÜLVİYA

Ey gönül, gayriye meyl eyleme cânân bir olur..
Birinin aşkı derununda yeter, can bir olur..

Hüsn-ü Yusuf görüp aldanma, ruhi sadelere,
İsm-i Yusuf çok olur, Yusuf-ü Ken'an bir olur

Dağ-ı mihri yeter ol lâle ruhin sinende,
Asümane nazar et, mihri dirahşan bir olur

Görmedim goncai la'lin gibi rengin yakut...
Mihri yüz bin bulunur, mihr-i Süleyman birdur

Ulviya şi'rine benzer kani bir nazm-i lâtif?
Çeşmenin gayeti yok, çeşme-i hayvan bir olur,

—**Dirihşani** : —**Gonca—i lâl** : *Kırmızı tomurcuk* — **Mihri** : *İsim* —**Nazm—i latif**: *Neşe dolu şiir.*

— 81 —

USEYLE BACI

Ben hak ile haklanırım, Pir gönülde saklanırım
Zâhidlere horlanırım, Horlanmakla varlanırım

Âyîne gibi sâf olsam, Maksûdumu ben tez bulsam
Aşk-ı İlâhî'de dolsam, Doldukça ben taşlanırım

Her kesin alçağı benem, Râzıyım çekmezem elem
Şah cemâlin nice görem, Görsem âşık hoşlanırım

Gaib erenleri bulsam, Bâtınımdan haber alsam
Âb-ı Kevser içüp kansam, Kana kana uslanırım

Varlık ile yok olanlar, Yolunda doğru duranlar
Gönülde Hak'kı bulanlar, Bu âleme aldanırım

Pir Sultan'ım Hak'ka gider, Münkiri îmâna çeker
Useyle bir nazar ister, Havalanır kuşlanırım

—82—
TELEMSÂNÎ BABA

Yayla dağlarının sâhillerinde
Şâhım Kızıl Deli Sultan evleri
Bâriğahlar kurmuş dağ evlerinde
Şâhım Kızıl Deli Sultan evleri

↓

Gelip Beytullah'a yüzler sürenler
Hak'kı bildi Şâhım seni bilenler
Arzederler günah sana gelenler
Şâhım Kızıl Deli Sultan evleri

Nevbahâr vaktında konca gülleri
Müferrih seyrangâh olur elleri
Âşık sâdıkların tatlı dilleri
Şâhım Kızıl Deli Sultan evleri

Hak'kın kitâbını söyler dilleri
Öter çevresinde can bülbülleri
Gürûh—ı dervîşan dilâverleri
Şâhım Kızıl Deli Sultan evleri

Seyyid Ali Sultan Şâh-ı velâyet
Erenler serveri merttir begayet
Telemsânî kulun bekler şefâat
Şâhım Kızıl Deli Sultan evleri

—83—
VASFI

Muhabbet açılsın cemal görünsün
Muhabbet Mustafa, Ali aşkına
Hasan Hüseyin alemi sürülsün
Hatice, Fatima, Ali aşkına

↓

İmam Musâ Kâzım Ali Rızâ'nın
Tâki veya Nâki sırr—ı Hüda'nın
Hasan ül askeri mehdi livanın
Cümlemiz demişiz beli aşkına

Zeynel abidin'i severiz candan
Muhammed Bakır'ı dahi Özcandan
Erenler buyurur ikrar imandan
Dönmeyiz biz cafer yolu aşkına

Kaldır başın saki, yüzün görelim
Aslımızı, zâtımızı bilelim
Abdal Musa Sultan demin süzelim
Doldur hemen doldur dolu aşkına

Vasfi'yim, hakiyim bir kemter geda
Rah-ı erenlerden olmazam cüda
Cümlemiz canımız eyliriz feda
Hünkâr Hacı Bektâş Veli aşkına

—84—
VUSLAT

Aldım ezelî dost haberin şân-ı Alî'den
Âçıldı yolum aşk ile erkân—ı Alî'den

Esrâr-ı tarîkat ilimi irs ile geldi
Ey tâlib-i Hak isteyen ihsânı Alî'den

Çün lâhmüke lâhmî dedi hakkında Muhammd
Her Şehr-i ulûmun kapusu kân-ı Alî'den

Bilcümle velî zâtını cân içre görenler
Esrârı ezel sohbet ü burhân-ı Alî'den

Tâlipleri erkân ile her demde alurlar
Hâlince füzyuzâtını pîrân-ı Alî'den

Kurbiyyet edüb zâtına bû dil-i mahzûn
Dost kokusun almıştı gülistân-ı Alî'den

Ma'nâ ile açtım yolumu Bâb-ı ulûm'a
Hem mazhar olub sırrına a'yân-ı Alî'den

Çöktüm önüne âlem-i ma'nîde okudum
Ma'nâsı ile Hazret-i Kur'ân-ı Alî'den

Derc etti özüm Fâtiha'da cümle mâanî
Hem Besmele tefsîrini imkân-ı Alî'den

Ol Besmele tahtında olan Nokta-i sırrı
Bildim ki hakîkat olan imân-ı Alî'den

Ol demde zuhur eyledi çün rûh-i izâfı
Buldum özümü mazhar-ı esrâr-ı Alî'den

İrgördü bu dem âb-ı hayat havzına cânı
Kandırdı hemen aşkına ol ân-ı Alî'den

Ol meclise dâhil olana cam sunulurmuş
Nûş eylemişim bâdeyi destân-ı Alî'den

Çün el ele el Hak'ka demek oldu ayânım
Gördüm ki o dem cânımı cânân-ı Ali'den

Verdim yoluna cânımı ol zât-ı şerifin
Gösterdi Hudâ seyrini arslan-ı Alî'den

Vuslât görünüb Bâb- ulûm'un kademinde
Gelsün dileyen var ise irfân-ı Alî'den

III. BÖLÜM

ALEVİ BEKTAŞİ MUSİKİSİ

ALEVİ - BEKTAŞİ MUSİKİSİ

Nasıl tasavvuf islam düşünce ve kültürüne boyut ve derinlik kazandırmış, çok seslilik getirmiş ise, musikide Alevi Bektaşi şiirine ayni şekilde renklilik, çekicilik katan derinlemesine bir yorum ve soluk getirmiştir. Türk musikisinde tasavvuf muziği şeklinde anılan bir bölüm oluşturmuştur. Yüzyıllarca tekke şiiri yanında tekke musikisi de büyümüş, onun parelelinde canlılığını koruyup südürmüştür.

Alevi-Bektaşi Müziğinde, Esma tarikatlarında (Sünni tarikatlarından bir kısmı) olduğu gibi ne bir kuşku, ne de Mevlevi müziğindeki karamsarlık ve mezarlık korkuları vardır. Bütün ezgiler pırıl pırıl ve aydınlık bir neş'e içinde, umut dolu haliyle gönülleri fetheder. İnsanı Tanrıdan, evrenden hatta insandan uzaklaştırmaz, onlarla kaynaştırır. Adem oğlunu yaşama bağlar, ince bir burukluğu, yas acısını, sevgi mutluluğunda eritir.

Sofu tarikatların bestelenmiş dinsel şiirlerine İlahi adı verilir. Bunlara, Gülşeniler Tabuğ, Halvetiler Durak da derler. Eğer sözleri arapça olursa Şugul denir. Mevleviler ise bunlara Âyin derler.

Bektaşiler, asktan, didardân, cemâlden, sâkiden, bâdeden, azizlerin, erenlerin söylencelerinden, kerametlerinden, yoldan, erkândan söz eden şiirlere Nutuk, derler. Bunlar bestelenmiş olursa Nefes adını alır. Bu Nefeslerin içinde On iki imam adları geçerse Düvaz, Hz. Peygambere övgü olarak yazılmış ise Na'at-ı Nebi, Hz. Ali-ye övgü ise Na'at-ı Ali, Hz. Hüseyinin matemini dile getiriyor ise Mersiyye adlarını alır.

Nefesler dahaçok Düyek, Sofyan, devrihindi, curcuna, aksak, ağır düyek, rakıs, bektaşi raksı, raksan, katıkofti, yürük semâi usulleriyle söylenir. Türk musikisinde zincir, ağır çember, sakil, muhammes, devri kebir, zencir beste gibi ağır ritim biçimleri Bektaşi musikisinde yer almaz.

Daha çok yatırlı Bektaşi dergahlarında hiç bir şiir, deyiş, nefes, müzik âleti eşliğinde söylenmez ve hiç zaman sema' edilmez. Eskiden her dergahın bir köşkü olurdu. oracıkta strüman eşliğinde nefes deme söylenebilir ve sema' edilebilirdi. Semahlar musiki eşliğinde yapılan dinsel ayin biçimleridir. Daha çok köylerde yaşayan Bektaşiler semah yapılırdı. Bugünde aynıdır. Aslında Balım Sultan Erkânnamesinde semaha ait bir madde bulunmadığından, kutsal törenin sonunda saz ve ezgi olmadan mukabele âyini yapılırdı. Mevlevilerde de Bektaşi mukabelesine çok benzeyen bir mukabele ayini yapılır.

Nefesler bir saz eşliğinde söyleniyor ise, şu estrümanlar kullanılır. Ney, tanbur, rebab, ud, kanun, kudüm, veya mazdar. Bektaşi köylerinde ise, saz, bağlama, çöğür, bozuk, cura, tanbur ile eşlik edilebilir. Eski yazıda keman ile güman aynı yazıldığı için ne keman ne de kemanenin çalınmasına izin verilmemiştir. Bilindiği gibi güman kuşku, şüphe anla-

mındadır. keman ise batı müziği estrumanıdır. II Mahmud döneminde Mevleviler Kemanı Türk Müziğine sokmuşlardır.

Bektaşilikte bir nutkun kime ait olduğu, o nutkun şah beytindeki mahlâstan pek kolay anlaşılır. Ama bestekârı bilinmez. Aslında her nefesin bir bestesi bulunmaktadır. Aynı beste ile anlamları yakınlık arzeden nefesler de söylenebilir. Bu ezgiler genellikle anonimdir. Son yüzyıl bazı nefeslerin besteleyicileri bilinebiliyor. Örneğin bu bestekarlar arasında. Perişan Baba, Derviş Tevfik, Neyzen Tevfik, Nuri Halil Poyraz, Eyüplü Zakir Yaşar Baba, Kazım Baba, Semih Rıfat, Z. Seyfi Onaran, Çarşılı Hafız Hüseyin Tolan, Turgut Koca gibi isimler bulunmaktadır. Zeki Seyfi Onaran Bektaşi müziğine çağdaş bir yorum getirmiştir. Ancak Alevi-Bektaşi kültüründe bu alanda bir boşluk olduğu, bilimsel ve teknik uygulama ve örgütlenmeler yapılmadığı açılan saz evlerinin ve cemevlerindeki bu bölümle ilgili uğraşların yetersiz kaldığı , kör topal yürüdüğü foklorik yönünün zayıf kaldığı da bir gerçek.

Bu yapıtların ilâhi, şarkı ve halk türküleriyle hiç bir ilgisi yok; benzer ve eşit olmayan özellikleri var. Usulleri, makamları, nağmeleri bakımından, hele şiirle ezginin kucaklaşması yönünden insanı şaşırtacak incelikler taşıdıkları hemen görülür, çünkü apaçık bir durum.

Ritim şarkılarında görülen usullerle ortaya çıktığı anlaşılan yürüyüş tarzı, şarkıdan büsbütün ayrıdır. Dahası bugün kulaklarımızın az duyduğu dizilerden olduğu halde pek çekici, pek doğal özel şekilleri de mevcuttur. Nağme, kullanılmış, kullanılmamış seslerden oluşur. Ama istif şarkıdan, türküden ayrı, dahası onlara aykırıdır ters düşer. Bu bestelerin arasında üç-dört yüzyıllık yaşta olanları bile vardır, böyle olmakla bugünün duygularına tam uygun biçimdeolup bu yoldaki gereksinimleri karşılıyacak içerikde bulunanlar bile vardır.

Bütün bu eserler, bir topluma seslenmede, kişilerin düşüncelerini, duygularını birleştirmektedir. Kutsal sevgiyi bütün gücüyle canlandırmaktadır. Söyleyenlerin kimisini ağlatıyor, kimisine içten gelen bir şevkle ah çektiriyor, sonunda mestederek herkesi kendinden geçirir büyülü bir atmosfer havası yaratıyorlar.

—1—

IRAK

TEKBİR

Al lu hü ek ber Al la hü ek ber lâ i lâ he
il · lul lah Al la hü ek ber Al la hü ek ber
lil lah il Hamd

Allah-ü ekber Allah-ü ekber
Lâ ilahe illallah
Allahü ekber Allah-ü ekber
Ve lillâhil hamd

—2—

Segah Semai

MUKABELE SALATI

Hatip Zekiri Hasan

Al la hüm me sal li a la sey yi
di na mu ham me di nin ne bi yi tüm
miy yir ve a la A li Hi
sah hi ve sel

Allahümme salli alâ seyyidina Muhammedi nin nebiyyi ümmiyi ve alâ alihi ve sabihi ve sellim.

YUNUS EMRE

— 1 —

Söz : Yunus Emre

BEN BU MECLİSLERDE

Hüseyni Sofyan

Ben bu mec- lis ler de ib - ret - ler gör düm Al
düm Al - lah U - yar dum u yan dım ben - i - yan - gör
düm Al lah düm - Hü - Kal bi mi nur le
bo yan - mış gör düm Al lah Düm Al lah Mu - ham din
kö sü ça lı nır bun da Al lah Ol ve rin
yad o lur dil de Hü

Ben bu meclislerde ibretler gördüm (Allah)
Uyurdum uyandım ben iyan gördüm ('Allah) ("Hü)
Kalbimi nur ile boyanmış gördüm (Allah)

"Muhammedin kösü çalınır bunda (Allah)
"Ol serverin ismi yad olur dilde (Allah)

Yürük değirmenler gibi dönerler
El ele vermişler Hakka giderler
Gönül kâbesini tavaf ederler.

Nakarat

Hep turnalar gibi yüksek uçarlar
Kanadile halka rahmet saçarlar
Al-i kevser şarabından içerler,

Nakarat

(Derviş Yunus) gör ne hâl oldu sana
Bu ateşin aşkı dokunur cana
Aklını başına devşir divane.

Nakarat

—2—

GÖNÜL HAYRAN OLUPTUR

Hicaz Düyek
Söz: Yunus Emre
Gö- nül hay ran o - lup tur aşk e lin den
e lin den ci- ğer pür yan o lup tur aşk
e lin den e - lin - den

Gönül hayran oluptur aşk elinden
Ciğer püryan oluptur aşk elinden

Niceler tac ü tahtı, mal ü mülkü
Kuyup üryan oluptur aşk elinden

Özümün kalmadı sabrı kararı
Gözüm giryan oluptur aşk elinden.

Eridi karlı dağlar zerre zerre
Deniz umman oluptur aşk elinden

Koyup İbrahim Edhem tac ü tahtı
Yori külhan oluptur aşk elinden.

Zehi Mansır ki maşukun yolunda
Başı berdar oluptur aşk elinden.

Ne gördü Leylinin yüzünde Mecnun
Ki sergerdan oluptur aşk elinden

Ne gördü Zeliha Yusuf yüzünde
İşi efgan oluptur aşk elinden.

Muhabbet derdine düşeli bülbül
Dili handan oluptur aşk elinden

Yunus EMRE de bu hasretle zarı
Acep mihman oluptur aşk elinden...

—3—

(a)

NİYEM DÜYEK

GÜLÜZAR (a)

Se ve se ben can dan dan çe ri

yo lum üt mez bu er kan dan dán çe ri

yo lum üt mez bu er kân dan çe

(b)

AYDIN

KÜÇEK

Se ve rim ben se ni can dan çe

ri yo lum üt mez bu es

kân dan çe a man a man yo lum üt mez bu er

kân dan çe

Severim ben seni candan içerü
Yolum gitmez bu erkandan içerü

Beni benden alana ermez elim
Kadem kim başs sultandan içerü

Nereye bakar isem dop-dolusun
Seni nerde koyam benden içerü

Tecelliden nasib erdi kimine
Kiminin maksudu bundan içerü

O bir dilberdir ki yoktur nişanı
Nişan olur mu nişandan içerü

Kime didâr dününden şu'le değse
Onun şulesi var günden içerü

Beni sorma bana bende değilim
Sûretim boş gezer dondan içerû

Senin ışkın beni benden almıştır
Ne şirin dert bu dermandan içerü

Şeriat tarikat yoldur varana
Hakikat marifet andan içerü

Unuttum din diyanet kalkdı benden
Bu ne mezhep imiş dinden içerü

Süleyman kuş dilin bilir dediler
Süleyman var Süleymandan içerü

Dinin terk edenin dinden içerü
Bu ne küfürdür imandan içerü

Geçer iken **Yunus** rastgeldi dosta
Ki kaldı kapıda andan içerü

—4—

Uşşak Sofyan

HER KAÇAN KANDE ANARSAM

Söz: Yunus Emre

1 Her ka çan kan de a nar sam Ey val lah
5 Her ka çan kan de sam Ey val lah
9 Ka kal maz al la hım Ah
13 Ka kal maz al la hım.

Her kaçan kande anasam, (Eyvallah)
Kararım kalmaz Allahım.
Senden gayrı gözüm yaşım, (Eyvallah)
Kimseler silmez Allahım.

Senin ismin baki kalan
Sensin dillerde okunan
Senin aşkına dokunan
Kendini bilmez Allahım

Okunur dilde destanın
Açıldı bağ ve bostanın
Senin yaptığın gülistanın
Gülü hiç solmaz Allahım

Aşkın bahrine dalmayan
Canını kurban kılmayan
Senin cemalin görmeyen
Meydana gelmez Allahım.

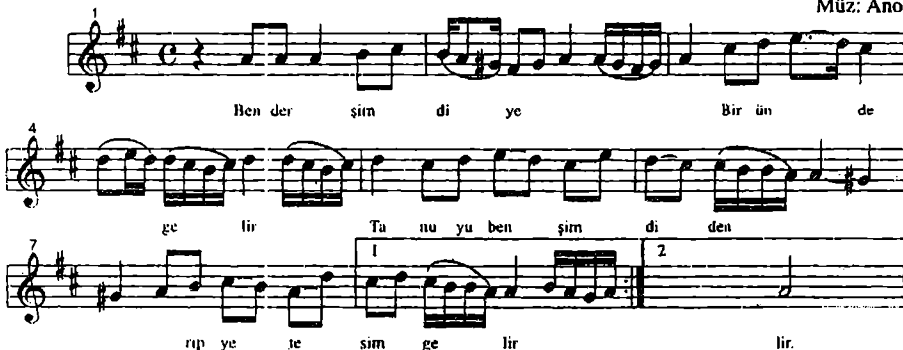
Aşık Yunus seni ister
Lütuf eyle yüzün göster
Cemalin gören aşıklar
Edebi ölmez Allahım...

—5—

Hümayüm Düyek

BEN DERVİŞİM DİYENE

Söz: Yunus Emre
Müz: Anonim

Ben dervişim diyene
Bir ün edesim gelir
Tanuyuben şimdiden
Varup yetesim gelir

Sırat kıldan incedir
Kılıçtan keskincedir
Varup ol gölgelikte
Biraz yatasım gelir

Altında gayya vardır
İçi nar ile pürdür
Varup ol gölgelikte
Biraz yatasım gelir

Ta'n eylemem Hocalar
Hatırınız hoş olsun
Varuben ol tamuda
Hemen yanasım gelir

Andan cennete varam
Cennette Hakkı görem
Huri ile gılmanı
Bir bir koçasım gelir

Derviş Yunus sözünü
Eğri büyrü söyleme
Seni sigaya çeker
Bir Molla Kasım gelir

—6—

Hicar Sofyan

ŞEHİTLERİN SERÇEŞMESİ

Söz: Yunus Emre

1
Şe hit le rin EFEN DİM ser çeş me si
Ev li ya nın gö zü ya şı
5
En bi ya nın E FEN DİM bağ ba şı
Ha le Hü yin dir

Şehitlerin ser çeşmesi
Enbiyanın bağrı başı
Evliyanın gözü yaşı
Hasan ile Hüseyin'dir.

Kerbelânın ta içinde
Yatarlar nurlar içinde
Nur balkır gökçek saçında
Hasan ile Hüseyin'dir

Hazret Ali babaları
Arşın iki küpeleri
Muhammed'dir dedeleri
Hasan ile Hüseyin'dir

Kerbelanın yazıları
Fatma ana kuzuları
Şehid olmuş gazileri
Hasan ile Hüseyin'dir.

Kerbelada eli bağlı
Fatma ana ciğer dağlı
Aşıkların kalbi dağlı
Hasan Hüseyin'dir.

Kerbelanın yer gök taşı
Enhab ile duran karşı
Fatma ana döktü yaşı
Hasan ile Hüseyin'dir

Kerbelanın delik taşı
Şehitlerin baştan başı
Kur'an okur kesik başı
Hasan ile Hüseyin'dir

Yaralanıp attan düştü
Kâfirler hep kanın içti
Zalimler boynunu biçti
Hasan ile Hüseyin'dir.

Dedesiyle bile varan
Susuz ümmete su veren
Kevser ırmağında duran
Hasan ile Hüseyin'dir.

Hüseyin girdi meydana
Fatma ana yana yana
Boyadılar kızıl kana
Hasan ile Hüseyin'dir

Kerbelayı aşırdılar
Elceğizin düşürdüler
Akılcılığın şaşırdılar
Hasan ile Hüseyin'dir

Ayet içinde okunan
Cennet içinde salınan
Şehitlere serdar olan
Hasan ile Hüseyin'dir

Derviş **Yunus** dünya fani
Sekiz uçmağın sultanı
Senden evvel gelen kani
Hasan ile Hüseyin'dir...

—7—

EVİÇ

Tehi görmen siz beni dost yüzün görüp geldim
Bâki devlet rüzigâr ile sürüp geldim

Oldur söyleyen dilde, varlık dostundur kulda
Varlığım hep ol ilde ben bunda garip geldim

Bazergânım mata çok, destgirim üstadım Hak
Ben ziyanım assıya anda değşirûp geldim

Yedi gök yaratıldı, ışk ile bünyad oldu
Toprağa nazar kıldı, aksırup dura geldim

Gördüm yedi tamusun, sekiz uçmak kamusun
Korkudan günahımı anda sızdirup geldim

Adem oldum durmadım, nefsin boynun urmadım
Yanıldım buğday yedim, cennetten çıkıp geldim

Nuh oldum tufan için, çok duruştum din için
Dinime gelmiyeni suya gark edüp geldim

Yalan değildir sözüm, bak yüzüme aç gözün
Örtülmedi hiç izim, uş yoldan urup geldim

Eyyub oldum tenime, cefa kıldım canıma
Sığındım süphanıma, kurtlar doyurup geldim.

Zekeriyya ben oldum, kaçtım ağaca girdim
Kanım dört yana saçtım tefem dürülüp geldim

Mûsa'yla Tûr'a çıktım binbir kelime kıldım
Halâyık ne olasın ben onda bilüp geldim

İsa oldum kudretten bahane bir arratten
İnayet erdi Hak'tan, ölü diriltüp geldim

Circis oldum basıldım, Mansur oldum asıldım
Hallaç pamuğu gibi bunda atılup gildim

Muhammed'i bir gece, Hak oldu mirace
Serteser yüce yüce gökler seyredüp geldim

Yalınız süphan idi, peygamberler canıydı
Yunus hod pinhan sûret yeni değşirüp geldim

—8—

Hicaz Semai **ERENLERİN CEMİNDE** Söz: Yunus Emre
Müz: Anonim

E le rin de
do lu dum lim le
Nut kum doğ du gön lüm de
Şa hım Ya A li

Erenlerin cem'inde
Dolu sundum elimle
Nutkum doğdu gönlümde
Şahımsın sen Ya Ali

Üçlerin birisidir
Yedilerin başıdır
İmamlar atasıdır
Şahımsın sen Ya Alî

↓

Bizdedir Cenet—âlâ
Gözüm görür eyvallah
İnanmışım hem billah
Şahımsın sen Ya Ali

Yunus Emrem Allahdan
Ayrılmazem dergahtan
Bizi var eden yoktan
Şahımsın sen Ya Ali

—9—

Eviç Düyek

BU DERVİŞLİK YOLUNA

Söz: Yunus Emre
Müz.: Anonim

Bu der viş lik yu lu na Aşk i çin ge len gel

Ya der viş lik ney di ğin Bir zer re bi len gel

Bu dervişlik yoluna
Aşk ile gelen gelsin
Ya dervişlik neydiğin
Bir zerre bilen gelsin

Ey canlar işbu yola
Gelmeyin riya ile
Bu melâmet hırkasın
Bizimle giyen gelsin

Göz ile gördüğünü
Yeni ile örtenler
Bu yol ince bir yoldur
Yüreği duyan gelsin

İşbu sözü edenden
Bana nişan gerektir
Sözlerin en kısası
Canına kıyan gelsin

Her kim sever Allahı
Rahmet eder vallahi
Dil sevgisiyle olmaz
Aşk ile seven gelsin

Yunus söz ile kimse
Bu yolu hoş geçmedi
Her kim vucudun canın
Ortaya koyan gelsin

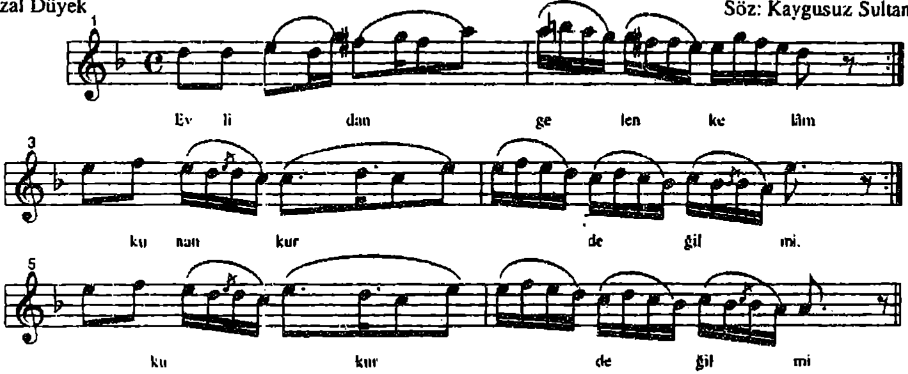
KAYGUSUZ ABDAL'DAN

—1—

EVLİYADAN GELEN KELAM

Uzzal Düyek

Söz: Kaygusuz Sultan

Evliyadan gelen kelâm
Okunan Kur'an değil mi
Gerçek evliyanın sözü
Suretel rahman değil mi?

Hak haberin dinleyene
Candan kabul eyleyene
Hakkı bilip anlayana
Sözümüz burhan değil mi?

Çün Hak seni yarattığı
Zatına mir'at ettiği
Tecelli izat kıldığı
Suret-i insan değil mi?

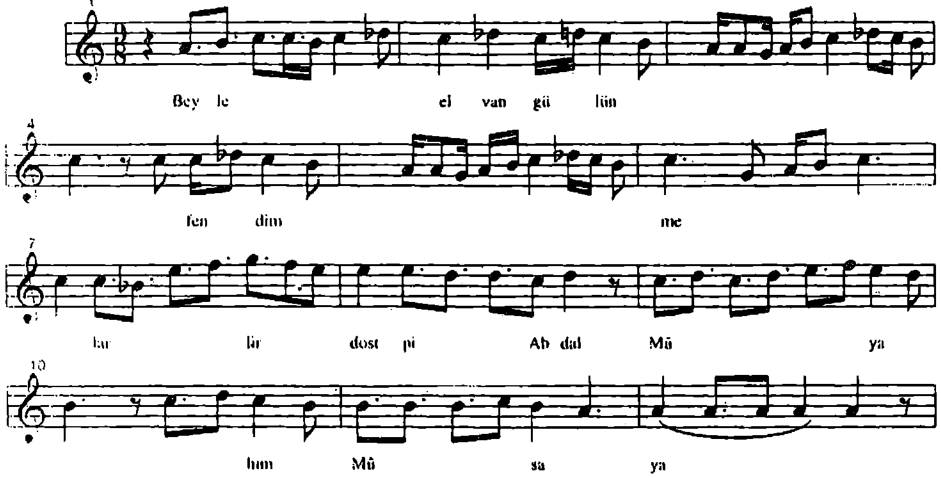
Gerçek elini tutmayan
Gönlün ana terketmeyen
Hakkı batıldan geçmeyen
Cahilü nadan değil mi?

Ey **Kaygusuz** halin nola
Senden gidegör bu yola
Hak kerem edicek kula
Hak günden ayan değil mi?...

—2—

SABA

AYDIN

Beylerimiz Alvan gölün üstüne
Ağar gelir şahım Abdal Musa'ya
Urum abdalları postun eğnine
Bağlar gelir Şahım Abdal Musa'ya

Urum abdalları gelir dost deyü
Eğnimizde aba hırka post-deyü
Hastaları gelir derman isteyü
Sağlar gelir pirim Abdal Musa'ya

Hind'den bezirganlar gelir yayınır
Pişer lokmaları açlar doyunur
Bunda aşıkları gelir soyunur
Erler gelir şahım Abdal Musa'ya

Meydanında dara durmuş gerçekler
Çalınır koç kurbanlara bıçaklar
Döğülür küdüm açılır sancaklar
Tuğlar gelir Şahım Abdal Musa'ya

Her matem ayında kavlar saçarlar
Uyandırıp Hak ceragın yakarlar
Demine hu deyip gülbank çekerler
Nurlar gelir Şahım Abdal Musa'ya

İkrarıdır koç yiğidin yuları
Muannidi çeksem gelmez ileri
Akpınar'ın Yeşilgöl'ün suları
Çağlar gelir Pirim Abdal Musa'ya

Alim almış Zülfikârı destine
Sallar durmaz yezidlerin üstüne
Tümen-tümen Genç Ali'nin üstüne
Sırlar gelir Şahım Abdal Musa'ya

Benim bir isteğim vardır Kerim'den
Münkir bilmez evliyanın sırrından
Kaygusuz'am ayrı düştüm pirimden
Erler gelir Şahım Abdal Musa'ya

SEYYID NESİMİ İLE KUL NESİMİ'DEN

—1—

BEN MALAMET HIRKASINI

Düyek

Söz: Seyyid Nesimi

Ben me lâ hır ka sı nı ken dim giy dim

ey SAZ Ar mus şi şe

ta şa çal dım ki me ne AH Haydar Hay dar

ta şa çal dım ki me ne

Ben melâmet hırkasını, kendim giydim eynime
Ar ü namus şişesini taşa çaldım kime ne.

Ah Haydar Haydar, taşa çaldım kime ne.

Kâh giderim medreseye, ders okurum Hakk için
Kâh giderim meyhaneye, dem çekerim Aşk için

Ah, Haydar Haydar, dem çekerim Aşk için.

Sofular haram demişler, bu aşkın şarabına
Ben doldurur ben içerim, günah benim kime ne.

Ah Haydar Haydar, günah benim kime ne.

Kâh çıkarım gökyüzüne, seyrederim âlemi
Kâh inerim yeryüzüne, seyreder âlem beni

Ah, Haydar Haydar, seyreder âlem beni

Sofular secde ederler mescidin mihrabına
Yar eşiği secdeğahım, yüz sürerim kime ne.

Ah, Haydar Haydar, yüz sürerim kime ne.

(Nesimi'ye) sordular ki, yarin ile hoşmusun
Hoş olayım olmayayım, o yar benim kime ne.

Ah, Haydar Haydar, o yar benim kime ne...

—2—

(a)

EVİÇ

AYDIN

Gel gel ya lım te şi aş ka aş ka
le re lim te şi aş ka aş ka
har ta za günden iyandır mus ta fa ta fa

(b)

GEL GEL YANALIM

EVİÇ AKSAK

Söz: Seyyid Nesimi
Müz: Anonim

Gel gel ya na lım a te şi aş ka Şu le ve re lim
a te şi aş ka a te şi aş ka Fah ri ci han dır Mus ta fa
yandır gündena yandır

Gel gel yanalım ↓ Âteş-i ışka
Şu'le verelim Âteş-i ışka

Fahr-i Cihandır Mustafâ
Günden iyandır Murtazâ

Işk ehli ölmez Yerde çürümez
Yanmıyan bilmez Âteş-i ışka

Fahr-i Cihandır Mustafâ
Günden iyandır Murtazâ

Varım bitirdim Dosta getirdim
Geçtim oturdum Âteş-i ışka

Fahr-i Cihandır Mustafâ
Günden iyandır Murtazâ

Varın verenler
Yandım erenler
Dosta gidenler
Âteş-i ışka

Fahr-i Cihandır Mustafâ
Günden iyandır Murtazâ

Seyyid Nesîmî
Yandırdı cismi
Terketti resmi
Âteş-i ışka

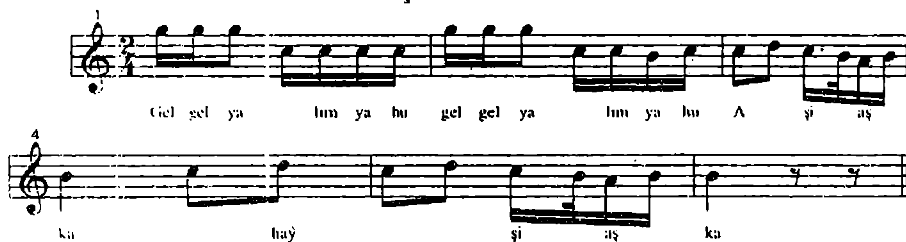
Fahr-i Cihandır Mustafâ
Günden iyandır Murtazâ

(Bu eserin bestekarı, sayın Halil Can'ın kolleksiyonuna göre Hüseyin Baba adlı biridir. Diğer kıyâmı zikri kabûl eden tarîkat erbabı da okur.)

—3—

(c)

ÇARGAN

(a)

NEVSER

Âlem yüzüne saldı ziyâ âli Muhammed
Seyfin şak edip geldi yine âli Muhammed
Münkir ne bilir dânâ bilir âli Muhammed

Fesalli alâ sâdâtinâ Muhammed
Ve salli alâ mürşidinâ Şâh-ı Vilâyet

Kenter kuluyam men Ali'nin şâh-ı keremdir
Hasan başımın tâcı Huseyn gözümde nemdir
İmâm-ı Zeynel-Abâ Bâkır mihr-i keremdir

Fesalli alâ sâdâtinâ âli Muhammed
Ve salli alâ mürşidinâ Şâh-ı Vilâyet

İmâm-ı Ca'fer Sâdık gibi olmaya irfân
İmâm-ı Mûsel Kâzım gibi bir ulu sultan
Güneş yüzünü gördü dedi Şâh-ı Horâsân

Fesalli alâ sâdâtinâ âli Muhammed
Ve salli alâ mürşidinâ Şâh-ı Vilâyet

Muhammed Takıy gözlerine mihr ü ziyâdır
Aliyyün Nakıy sâyesi ol murg-ı hümâdır
Hasan Askerî derdimize ayn-ı devâdır

Fesalli alâ sâdâtinâ âli Muhammed
Ve salli alâ mürşidinâ Şâh-ı Vilâyet

Çün Mehdî zuhûr ide nihan kalmıya perde
Hâricîleri kesse gerek tıyğ u teberle
Seyyid Nesîmî medhin okur şâm u seherde

Fesalli alâ sâdâtinâ âli Muhammed
Ve salli alâ mürşidinâ Şâh-ı Vilâyet

—4—

(b)

ALEM YÜZÜNE SALDI ZİYA

Kevser Yürük Semai

Söz: Seyyid Nesimi

A lem yü zü ne sal dı zi ya A li Mu ham med
Na dan ne bi lir da na bi lir
SAZ
A li Mu ham med Sey fin şa ke dip gel di yi ne
Fe sal li a la sey yi di na
Fe sal li a la mür şi di na
A li Mu ham med A li mu ham med
Şa hı Ve la yet

Alem yüzüne saldı ziya Ali Muhammed
Seyfin şak edip geldi yine Ali Muhammed
Nadan ne bilir danâ bilir Ali Muhammed

Fesalli alâ seyyidina Ali Muhammed
Fesalli alâ mürşidina Şah-ı Velâyet.

Kemter kuluyum Ali'nin o şahı keremdir
Hasan başımın tacı Hüseyin gözümde nemdir.
İmamı Zeynel'Aba, Bakır mihri haremdir.

Nakarat

İmam Cafer Sadık gibi olmaya irfan
İmamı Musa Kâzım gibi bir ulu sultan
Güneş yüzünü gördü dedi Şahı Horasan.

Nakarat

İmamı Taki gözlerime nuru ciladır
İmamı Naki sayesi o zılli hümadır
Hasan Askeri derdimize ayni şifadır.

Nakarat

Çün Mehdi zuhur ede nihan kalmaya perde
Haricileri kesse gerek tığı teberle
Seyyit Nesimi methin okur şamü seherde.

Nakarat.

MUHİTTİN ABDAL'DAN

—1—

(a)

İNSAN İNSAN DERLER İDİ

Hüseynî Katakofti

Söz: Muhittin Abdal

İn der ler di san ne dir

4

şim di bil dim Al lah Al lah in dir

7

şim di bil dim Hü

(b)

NİHAVEND

Müsemmen

1

İn der ler di

3

dir şim di bil dim

3

dir di bil dim

İnsan insan derler idi
İnsan nedir şimdi bildim
Can deyu söylerler idi
Bu can nedir şimdi bildim.

Müminin kalbinde olan
Bulmadı taşrada bilen
Kendisinde buldu bulan
İman nedir şimdi bildim

Bir kılı kırk yardıkları
Birin köprü gerdikleri
Erenler gösterdikleri
Erkân nedir şimdi bildim

Ehli takvanın tuttuğu
Müminlere ok attığı
Münkirlerin şekkettiği
Güman nedir şimde bildim.

Sohbette sözünü bilmez
Sözünün yüzünü bilmez
Ne gafil özünü bilmez
Hayvan nedir şimdi bildim

Sıfat ile zat olmuşam
Kadrile Berat olmuşam
Hak ile vuslat bulmuşam
Mihman nedir şimdi bildim.

Özümü eyledim zelil
İnayet eyledi Celil
Dil içinde yanan delil
Burhan nedir şimdi bildim.

Muhittin eder Hak nazır
Görene her yerde hazır
Nihan nedir, nedir zahir
İnsan nedir şimdi bildim...

—2—

ZAHİD BİZİ TAN EYLEME

Söz : Muhyi
Müz: Anonim

Düyek

Zahit bizi taneyleme (Allah)
Hak ismin okur dilimiz (Eyvallah Hü)
Sakın efsane söyleme (Allah)
Hazrete varır yolumuz (Eyvallah Hü)

Sayılmayız parmak ile
Tükenmeyiz kırmak ile
Taşramızdan sormak ile
Kimse bilmez ahvalimiz

Erenler yolun güderiz
Çekilip Hakka gideriz
Gaza—yı ekber ederiz
İmam Alidir ulumuz

Erenlerin hakdır yolu
Can ü dilden dedik beli
Gören bizi sanır deli
Usludan yeğdir delimiz

Tevhid eden deli olmaz
Allah diyen mahruz kalmaz
Her seher açılır solmaz
Bahara erer gülümüz

(Muhyi) sana olan himmet
Aşık ise cana minnet
Elif Allah Mim Muhammed
Cim cemaldir Lâm Alimiz

—3—

BİZE SERLEŞKER OLMAĞA

Türk Aksagı | Söz: Muhiddin Abdal

Bize serleşker olmağa
Şah-ı Kerem Ali gerek.
Mürşittir rehber olmağa
Adem Akyazılı gerek.

↓

Alem Ademe çıkmağa
Ulu ateşler cunmağa
El verip leşker çekmeğe
Gene Sultan Bali gerek

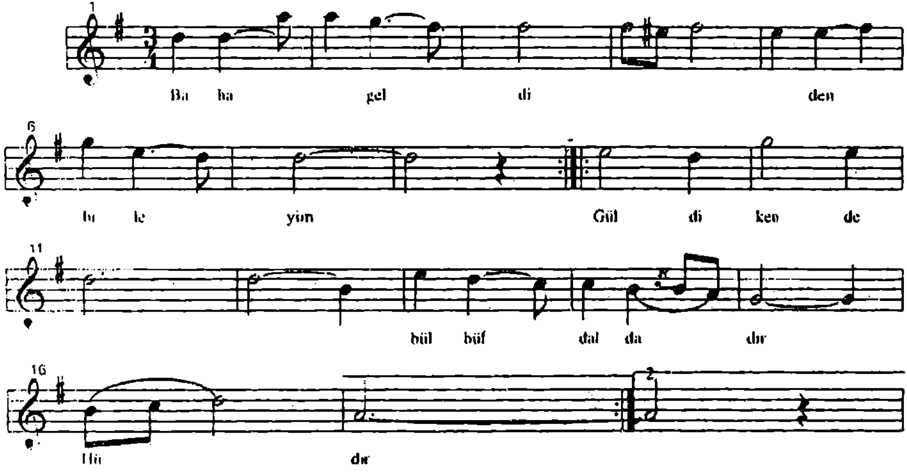
Muhyidin derviş olmağa
Ölmezden önde ölmeğe
Bir kişi nasib almağa
Edep erkân yolu gerek...

VİRANİ BABA'DAN

BAHARIN GELDİĞİN

Eviç Huzi Semai

Söz: Virani Abdal

Baharın geldiğin neden bileyim
Gül dikende biter bülbül daldadır.
Eyyübün teninden iki kurt kaldı
Biri ipek sarar biri baldadır.

Gönlüne getirme şek ile güman
Seyyit Nesimiye de ol oldu nişan.
Tanrı ile binbir kelam söyleşen
Ali Medineden, Musa Turdadır.

Ademin hatemi zat-ı Fazlullah
O bir sırdır kerem sırr-ı sırrullah.
Şehin-Şah-ı alem kutb-ül zılullah
Kudret-i nazarı Mü'min kuldadır.

Şeriat yolunu Muhammed açtı
Tarikat gülünü Şâh Ali seçti
Şu dünyadan nice yüz bin er geçti
Anlar makamında Mehdi yoldadır.

Şimdi Ayn—ı cemde didarı gördüm
Hünkar meydanına yüzümü sürdüm
Cihanın goncecik güllerin dürdüm
Kudret zenburının balı nerdedir.

Virani yim eder sırrın duyurma
Kılagör namazın kazaya koyma
Şu yalan dünyada hiç sağım deme
Tenim teneşşirde sinem saldadır...

ŞAH HATAYİ'DEN

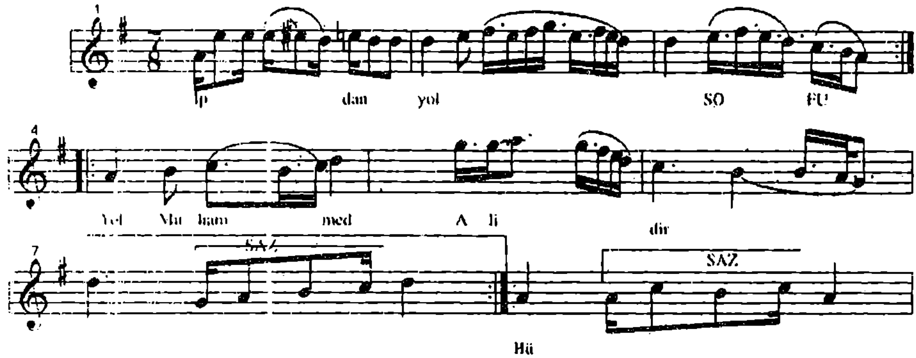
—1—

(a)

IPTIDADAN YOL SORARSAN

Hüseyni Devri Hind

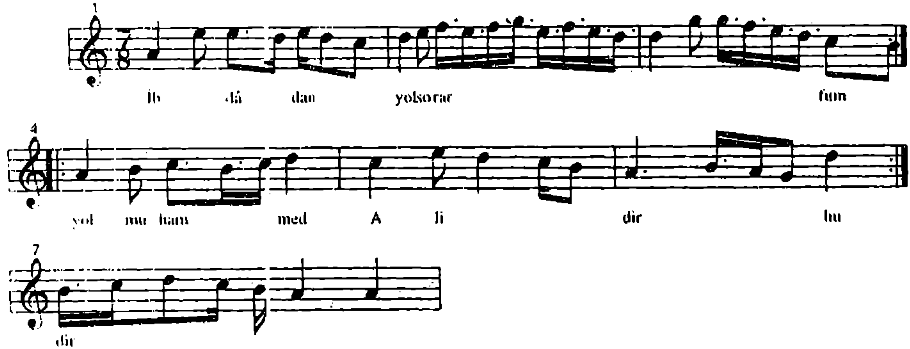
Söz: Hatayî

(b)

HÜSEYNİ

Devri Hindi

İptidadan yol sorarsan
Yol Muhammed Ali'nindir (Hü)
Yetmiş iki dil sorarsan
Dil Muhammed Ali'nindir (Hü)

Gece olur gündüz olur
Cümle alem dümdüz olur
Gökte kaç bin yıldız olur
Ay Muhammed Ali'nindir.

Varma Yezid'in yanına
Kokusu siner tenine
Lânet Yezid'in huyuna
Can Muhammed Ali'nindir.

Yediz alaydan seçildi
Mümine hulle biçildi
Evvel baharda açıldı
Gül Muhammet Ali'nindir.

Gökten rahmetler saçıldı
Mümın olanlar seçildi
Ab-ı kevserler içildi
Dem Muhammed Ali'nindir.

Varma Yezid meclisine
Kulak verme hiç sesine
Satır Yediz ensesine
Seyf Muhammed Ali'nindir.

Hatai hasta iniler
Cümle alem anı dinler
Nur olmuş aleme parlar
Gün Muhammed Ali'nindir...

—2—

YİNE MİHMAN GÖRDÜM

Beyati Aksak

Söz: Hatayî

Yi ne mih man düm gön lüm şad ol du hayhay
Mih man lar se fa gel di Hü
Hü

Yine mihman gördüm gönlüm şad oldu. (Hay-Hay)
Mihmanlar siz bize safa geldiniz. (Hü)
Kar kış yağar iken bahar yaz oldu. (Hay- Hay)
Mihmanlar siz bize safa geldiniz. (Hü)

Misafir aşk kapısının dilidir
Hızırı sev, ev sahibinin gülüdür.
Tanrı misafiri Pirim Ali'dir.
Mihmanlar siz bize safa geldiniz.

Bir eve kahır ola misafir gelmez
Çalınsa çırpınsa ektiği bitmez.
Çağırsa bağırsa bir ere yetmez.
Mihmanlar siz bize safa geldiniz.

Misafir gelir ki kısmetin bile
Misafir Hızır'dır özrünü dile.
Hatayi im uğruyu tut ver gel ele.
Mihmanlar siz bize safa geldiniz...

—3—

UŞŞAK

CURCUNA

Söz: Hatayî

A man hey e ren ler mü rüv

den Şa hım dan Ök zem ye

gel dim hu

hu

Aman hey erenler mürüvvet sizden
Öksüzem garibem ihsana geldim
Bu yetim hâlime merhamet eylen
Ağlayu ağlayu meydana geldim

İkilik perdesi yoktur özümde
Birliktir muradım özüm sözümde
Gece gündüz daim hak niyazımda
Kıblegâhım şah-ı Merdan' a geldim.

Şah'ın bahçesinde bir garip bülbül
Efkârım artmakta hâlim pek müşkül
Koparmadım asla kokladım bir gül
Kafir oldum ise imana geldim

Gönül şahinimi saldım havaya
Akıl sefinesin vermişem zaya
Yüzüm süre geldim ben hâk-i pâya
Server Muhammed'e Selman'a geldim.

Muhammed Ali'nin kullarındanım
Al-i Âbâ nesl-i Hayderi'denim
İmam-ı Cafer'in mezhebindenim
Derdimend **Hatâyi** ihsana geldim

—4—

SABA

Rakıs Aksak

Söz : Hatayî

1
Kırk lar mec li var dım

5
gel be hey de di ler gel be hey

de di ler hu lim hu hu hım hu

13
mey dan gir de di ler iş te mey dan gir de di ler

Kırklar meclisine vardım
Gel berü hey can dediler
İzzet ile selam vedim
Gir işte meydan dediler

Kırklar bir yerde durdular
Otur deyü yer verdiler
Önüme sofra serdiler
El lokmaya sun dediler

Kırkların kalbi durudur
Gelenin kalbin arıdır
Gelişin kanden beridir
Söyle sen kimsin dediler

Gir semaha bile oyna
Silinsin pâk olsun ayna
Kık yıl kazanda dur kayna
Dahi çiğsin yan dediler

Gördüğünü gözün ile
Söyleme sen sözün ile
Andan sonra bizim ile
Olasın mihman dideler

Düşme dünya mihnetine
Talib ol Hak hazretine
Âb-ı Zemzem şerbetine
Parmağını ban dediler

Şah Hatayım nedir hâlin
Hakk'a şükret kaldır elin
Gıybetten kesegör dilin
Cümlemiz yeksan dediler

—6—

ŞÜKÜR BİZİ BU MEYDANA

Hüseyni Aksak

Söz: Hatayî

Şü kür bi zi bu mey da na Ge ti re nin de mi ne Hü

Hü Ce set i de bu ca nı Bi ti re nin de mi

Hü ne Hü NAKARAT Ah bu de mi ah bu de mi Böy le ge çer

dün ya ga mı ga mı

Şükür bizi bu meydana
Getirenin demine Hü.
Ceset içinde bu canı
Bitirenin demine Hü.

Ah bu gönül şehri fani
Böyle geçer dünya gamı.

Arıtmış dünü gününü
Hakka döndürmüş yönünü
Gönülden kibr ü kinini
Giderenin demine Hü.

Nakarat

Arı eyle gönül şehrin.
Hak olup payine sürün.
Görüp bir kardeşte sırrın
Sır edenin demine Hü.

Nakarat

Güzeldir Ali'nin sesi
Siler gönülden her pası.
Ehli tarikat nefesi
Bitirenin demine Hü.

Nakarat

Hatayi nin dimeğini
Zayi etme emeğini.
Döküp malın, vemeğini
Yedirenin demine Hü...

Nakarat

FUZULİ'DEN

BENİ CANDAN USANDIRDIN

Karcığar Düyek

Söz: Fuzuli
Müz: Anonim

Be ni can dan u san dır dı Ah ce fa dan yar
maz mı Ah ce fa dan yar u san maz mı
Fe lek ler yan dı a hım dan Ah Mu radım şem
yan maz mı Hü mı Hü

Beni candan usandırdın
Cefadan yar usanmaz mı?
Felekler yandı ahımdan,
Muradım şem'i yanmaz mı?

Kamu bimarına canan
Devayı dert eder ihsan.
Niçin kılmaz bana derman
Beni bimarı sanmaz mı?

Şebi hicran yanar canım
Döker kan çeşmi giryanım.
Uyarır halkı efganım
Kara bahtım uyanmaz mı?

Gül-i ruhsarına karşu
Gözümden kanlı akar su.
Habibim faslı güldür bu
Akar sular bulanmaz mı?

Gamım pinhan tutardım ben
Dediler yare kıl rûşen.
Desem ol bivefa bilmem
İnanır mı inanmaz mı?

Değildim ben sana mail
Sen ettin aklımı zail.
Bana ta'neyleyen gafil
Yarın Hak'tan utanmaz mı?

Fuzuli rindi şeydadır.
Muhibb-i Al-i Abadır*
Sorun kim bu ne sevdadır,
Bu sevdadan usanmaz mı?...

* Hemişe halka rüsvadır

LAHUTİ'DEN
HÜSEYNİ

Devri Mindi

1
Bil memne hal ol du ba sen benmi yimbe ni sen mi

5
can mah vol du ca nan ba ka sen ben mi yim

9
ben mi sen ben mi yim ben sen mi

Bilmem ne hâl oldu bana
Sen ben misin ben sen miyem
Can mahvoldu cânan baka
Sen ben misin ben sen miyem

Cîsmin cânan oldu benim
Küfrüm îman oldu benim
Eski varım noldu benim
Sen ben misin ben sen miyem

Lâhût oldu hep kâinât
Çıktı aradan mümkinât
Bahreddin oldu bî cihât
Sen ben misin ben sen miyem

AŞIK KARA HAMZADAN

UŞŞAK

Düyek

Gurbet ilde neler geldi başıma
Cezayirin erenleri gel yetiş
Çağırırım üstadıma pirime
Er-Hak gerçek erenlerim gel yetiş

Ganidir kırkların dolusun sunan
Pervaneler gibi odlara yanan
Zülfikâr kuşanıp Düldüle binen
Tanrı'nın arslanı Ali gel yetiş

Otur deli gönül yerinde otur
Cümle erenleri gönlüne getir
Urum'u Kırım'ı bekleyip yatır
Cezayir'in erenleri gel yetiş

Durmaz deli gönül su gibi akar
Aşkın firaklığı bağrımı yakar
Doksanbin Rum eri gülbangin çeker
Hünkâr Hacı Bektaş Veli gel yetiş

Evvelden gelenler çektiler cefa
Sonradan gelenler sürdüler sefa
Allah birdir Hak Muhammet Mustafa
Alemlerin fahri bize gel yetiş

Kara Hamza aydur damla yaş imiş
Yeşil yaprak veren ağaç çürümüş
Arşlar kürsler, yerler, gökler yürümüş
Hünkar Hacı Bektaş Veli gel yetiş

PİR SULTAN ABDAL'DAN

—1—

(a)

SABAHIN SEHERDE

Düyek

Söz: Pir sultan Abdal

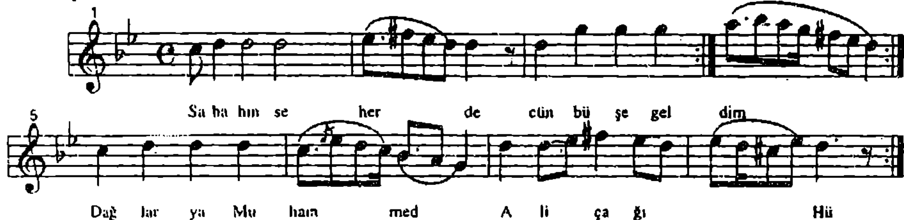

(b)

SABAHIN SEHERDE

Araban Sofyan

Söz: Pir Sultan Abdal

Sabahın seherde cünbüşe geldim. (Hü)
Dağlar ya Muhammed Ali çağırır. (Hü)
Erenler meclisi bağ-ı gülistan (Hü)
Güller ya Muhammed Ali çağırır. (Hü)

Vird verilmiş gökte uçan kuşlara
Baksanıza didemdeki yaşlara
Sular yüzün vurur dağlar taşlara
Çağlar ya Muhammed Ali çağırır

Gördüm felek semalarda dönüyor.
Talip olan mürşidinden kanıyor
Yüreğime bir od düştü yanıyor.
Yanar, ya Muhammed Ali çağırır.

Pir Sultan Abdal sın vardürür aşkın
Aşık olanlar da yakar ışığın.
Hasan ile Hüseyin beşiğin
Sallar, ya Muhammed Ali çağırır...

— 2 —

AMAN EY ERENLER

Uşşak curcuna

Söz: Pir Sultan Abdal

Aman ey erenler mürvet sizindir
Öksüzem yetimem amana geldim.
Garibem bikesem himmet sizindir
Ağlayı ağlayı Selmana geldim.

Gönül şahinini saldım havaya
Yüzüm sürüp geldim ol hakipaya
Gönül safinesin vermezem zâya
Kıblegâhım Şahımerdana geldim.

Şah'ın bahçesinde ben garip bülbül
Efkârım mükedder halim pek müşkül.
Koparmadım asla kokladım bir gül
Kâfir oldum ise imana geldim.

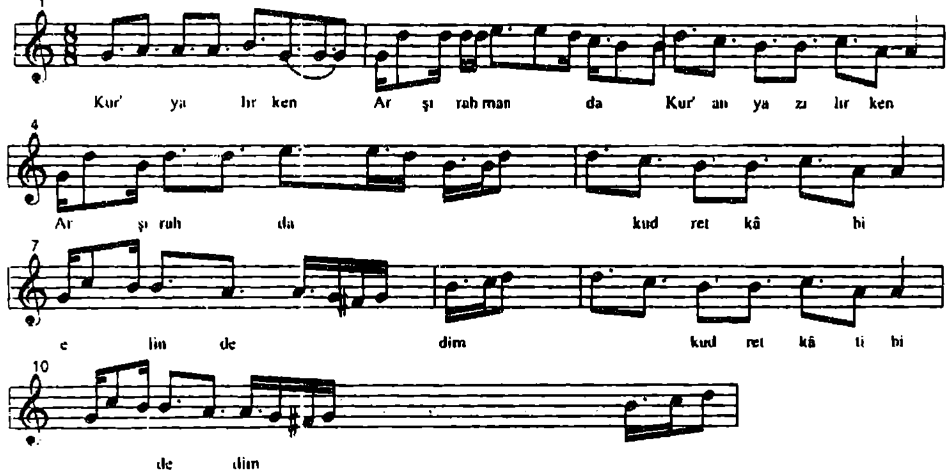
Biz Muhammed Ali kullarındanız
Nesli Aliaba soylarındanız
İmamı Cafer'in mezhebindeniz
Server Muhammed'e peymana geldim.

İkilik perdesi yoktur özümde
Birliktir gönlümde özüm sözümde
Gece gün düşmüşem Hak niyazında
Pir Sultan Abdal ım meydana geldim..

—3—

UŞŞAK

Düyek

Hak bizi yoktan var etti
Şükür yoktan vara geldim
Yedi kat Arşta asılı
Kandildeki nura geldim

Eyyüb ile ten erittim
La'l ü mercan gevher tuttum
Vuslat ile taş arıttım
Ben bu yolu süregeldim

Yunusla ummana daldım
Kırk gün balık ile kaldım
Davud'la demirci oldum
Örse çekiç çalageldim

Sahabelere uğradım
Kudret lokmasını yedim
Er bir dedim Hak bir dedim
Bini sırdım bire geldim

Ganimet ile çatıldım
Ana rahmine yitildim
İbrahim oldum atıldım
Gülistanda nara geldim

Bir muazzam büyük şarda
Ne istersen vardır burda
Kapusu on iki yerde
Dilediğim yere geldim

Dışı altın içi gümüş
Suyu baldır şeker yemiş
Yer yer bedestan derilmiş
Dilediğim yere geldim.

Deniz böldüm asa ile
Göğe uçtum İsa ile
Tur dağında Musa ile
Mü'nâcatta dura geldim

Pir Sultan Abdal çoşkuna
Gel otur gönül köşküne
On iki imamlar aşkına
Ben bu seri veregeldim

—4—

HÜSEYNİ

Düyek

Kul o la yım ka lem tu tan e li ne ka tib ah va
li mi şa ha böy le yaz şe ker ler ze yim şi rin
di li ne ka tib ah va li mi şa ha böy le yaz
lim hey li da nım hey bir da nem hey hey

Kul olayım kalem tutan ellere
Kâtip ahvâlimi Şah'a böyle yaz
Şekerler ezeyim şirin dillere
Kâtip ahvalimi Şâh'a böyle yaz

Allah'ı seversen kâtip böyle yaz
Dün ü gün ol Şah'a eylerim niyaz
Umarım yıkılsın şu kanlı Sivas (z)
Kâtip ahvâlimi Şah'a böyle yaz

Sivas ellerinde zilim (sazım) çalınır
Çamlıbeller bölük bölük bölünür
Dosttan ayrılmışım bağrım delinir
Kâtip ahvâlimi Şâh'a böyle yaz

Münafıkın her dediği oluyor
Gül benzimiz sararuben soluyor
Gidi Mervan şad oluben gülüyor
Kâtip ahvâlimi Şah'a böyle yaz

Pir Sultan Abdal'ım hey Hızır Paşa
Gör ki neler gelir sağ olan başa
Hasret koydun bizi kavim kardaşa
Kâtip ahvâlimi Şah'a böyle yaz

—5—

EVİÇ

Yürük Semai

Sa fa sı na ce fa sı na dayan dım hu

Bu ce fa ya da yan mı yan gelme sin

Bu ce fa ya da yan mıyan gelme

Sefasına cefasına dayandım
Bu cefaya dayanmayan gelmesin
Rengine hem boyasına boyandım
Bu boyaya boyanmayan gelmesin

Rengine boyandım meyinden içtim
Nice canlar ile didar görüştüm
Muhabbet eyledim candan seviştim
Mahabbeti küfür sayan gelmesin

Muhabbet eyleyip yokla pirini
Yusun senin namus ile arını
Var bir gerçek ile kıl pazarını
Kıldığın pazardan ziyan gelmesin

Kırklar bu meydana döner dediler
Ehyayı yola yeder dediler
Dostunu dostundan keser dediler
Nefsaneyetine uyan gelmesin

Pir Sultan'ım aydur dünya fânidir
Kırkların sohbeti aşk mekanıdır
Kusura kalmayan kerem kânidir
Gönülde karası olan gelmesin

—6—

UŞŞAK

Aydın

Gelin canlar bir olalım
Yezîd'e hamle kılalım
Hüseyn'in kanın alalım
Tevekkeltü taâllah [*]

↓

Özü öze bağlıyalım
Sular gibi çağlıyalım
Bir yürüyüş eyliyelim
Tevekkeltü taâlâllah

Pir Sultanım geldi cuşa
Münkirlerin aklı şaşa
Takdîr olan gelir başa
Tevekkeltü taâlallah

[*] "Tevekkeltü alâllahi" yerine, halkın söylediği gibi.

—7—

HİCAZ

Ey benim sarı tanburam
Sen ne içün inilersin
İçim oyuk derdim büyük
Ben onun için inilerim

Koluma taktılar perde
Uğrattılar binbir derde
Aynicem gecesi nerde
Ben onun için inilerim

Koluma taktılar teli
Söylettiler binbir dili
Oldum aynıcem bülbülü
Ben onun için inilerim

Göğsüme tahta döşerler
Durmayıp beni okşarlar
Vurdukça bağrım deşerler
Ben onun için inilerim

Gel benim sarı tamburam
Dizler üstüne yatıram
Yine kırıldı hatıram
Ben onun için inilerim

Sarı tamburadır adım
Göklere çıkar feryadım
Pir Sultan'nımdır üstadım
Ben onun için inilerim

—8—

GERDANİYE

Semai

A şık se nin kı ya
kı ya ba kı sın şah şah
A şık me va li ye ben zer göz le rin
a şık me va li ye
ben zer göz le rin

Aşık senin kıya kıya bakışın
Kardeş mevaliye benzer gözlerin
Aşıkları aşk oduna yakışın
Kardeş mevaliye benzer gözlerin

Derviş olan hırka alır destine
Seher vakti uğrar yolun üstüne
Kıymayın kardeşler Ali dostuna
Kardeş Mevaliye benzer gözlerin

Bildim şahım bildim sahip nazarsın
İstekli aşıkı dilde yazarsın
Ali Şahım deyü deyü gezersin
Kardeş mevaliye benzer gözlerin

Derviş oldum ben okudum heceden
Diz çöküp dersimi aldım hocadan
Ya Haşimî, ya gürüh-ı nâciden
Kardeş mevaliye benzer gözlerin

Ustaddan mı aldın sen bu kemâli
Bakışına değer dünyanın malı
Ya İmam soyusun ya nesl-i Ali
Kardeş mevaliye benzer gözlerin

Erenlerin yolu incedir ince
Karınca çalışır halli halince
Pir Sultan'ım gezer hakkı bulunca
Kardeş mevaliye benzer gözlerin

—9—

NEFES

Vahid Dede derlemesi

Bir ne fes çık söy le ye yim Din le mez sen ney le ye yim
ney le ye yim Hü Aşk de rya sın bey la ya yım
Da rına ma gel dim sa na gel dim Hü

Bir nefescik söyleyeyim
Dinlemezsen neyleyeyim
Aşk deryasın boylayayım
Ummana dalmağa geldim

Ben Hakk'ın ednâ kuluyum
Kem damarlardan beriyim
Ayn-ı cemin bülbülüyüm
Meydana ötmeğe geldim

Aşk harmanında savruldum
Hem elendim hem yoğruldum
Kazana girdim kavruldum
Meydana yenmeğe geldim

Pir Sultanım der gözümde
Hiç hata yoktur sözümde
Eksiklik kendi özümde
Darına durmaya geldim

—10—

BEYATİ NEFES

Vahit Dede derlemesi

Yine mihman gördüm, gönlüm şaz oldu
Mihmanlar siz bize safa geldiniz
Kar kış yağar iken bahar yaz oldu
Mihmanlar siz bize safa geldiniz

Misafir gelirse kısmeti bile
Misafir Hızırdır, özrünü dile
Büyük küçük anı hep Hızır bile
Mihmanlar siz bize safa geldiniz

Bir eve kahr olsa misafir gelmez
Çalınsa çırpınsa eksiği bitmez
Çağırsa bağırsa bir ere yetmez
Mihmanlar siz bize safa geldiniz

Misafirler aşk kapısı dilidir
Hızır misafiri gonca güllüdür
Tanrı misafiri Şahım Ali'dir.
Mihmanlar siz bize sefa geldiniz

Hımmet eyle pirim misafir gele
Yavan yaşık yiye yüzümüz güle
Pir Sultan uğur tut sen gelen eve
Mihmanlar siz bize safa geldiniz

—11—

SEGAH (Neva'da) NEFES

Şim di bi zim ra mı za

Yo la bo yun ve ren gel sin

Şe ka

Ha ki ka bi len gel

Şimdi bizim aramıza
Yola boyun veren gelsin
Şeriatı, tarikati
Hakikatı bilen gelsin

Talip olunca bir talip
İzini Mevlâ'ya sahip
İzzet ile selâm alıp
Gönüllere giren gelsin

Kişi halden anlayınca
Hakikatı dinleyince
Üstüne yol uğrayınca
Ayrılmayıp duran gelsin

Koyup dünya davasını
Hakk'a varıp sevdasını
Doğrulayıp öz nefsini,
Şeytanı öldüren gelsin

Pir Sultanım çelebiye
Eyvallahım var veliye
Muhiddin'e hal diliyle
Yolun sırrın soran gelsin

—12—

EVİÇ HÜZİ NEFES

Vahit Dede derlemesi

Tür be nin üs tü ne nakş ey le di
ler Hü Se ni dört kö şe ye
baş ey le di ler Hü ler Hü
Ye zi din ba şı na taş ey le di
ler Hü Gel di nim i ma nım
mam Hü se yin Hü yin yin

Türbenin üstüne nakş eylediler
Seni dört köşeye baş eylediler
Yezid'in başına taş eylediler
Gel dinim, imanım İmam Hüseyin

Akan sular gibi akasım gelmez
Şehrine girince çıkasım gelmez
Yezid'in yüzüne bakasım gelmez
Gel dinim imanım İmam Hüseyin

Senin abdalların yanar yakılır
Katarımız onikiye katılır
Bunda Yezid'lere la'net okunur
Gel dinim imanım İmam Hüseyin

İmam Hüseyinim yolları bağlı
Aşık olanların ciğeri dağlı
Hazret-i Ali'nın sevgili oğlu
Gel dinim imanım İmam Hüseyin

Senin aşıkların semahın tutar
Kadir Geceleri Şema'lar yanar
Mezhebimiz İmam Cafer'e uyar
Gel dinim, İmanım İmam Hüseyin

Pir Sultanım aydur, erenler nerde
Çalısız kayasız bir sahra yerde
Kerbela çölünde kandilde nurda
Gel dinim imanım İmam Hüseyin

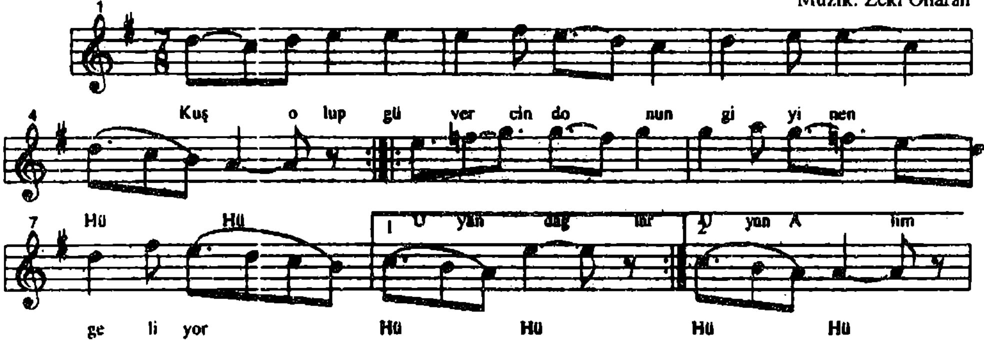
—13—

UYAN DAĞLAR UYAN ALİM GELİYOR

Hicaz Devri Hindi

Söz: Pir Sultan Abdal

Müzik: Zeki Onaran

Kuş olup güvercin donun giyinen (Hü-Hü) ↓
Uyan dağlar uyan Alim geliyor (Hü-Hü)
Mucizatın cümlâleme bildiren
Uyan dağlar uyan Alim geliyor.

Karataşı konukluğa konduran
Rahmetiyle şu alemi kandıran
On iki kurbanı kazana dolduran
Uyan dağlar uyan Alim geliyor.

Kuru ağaca şahadet getiren
Gece gündüz aşk alemi kandıran
Alıç ağacında elma yetiren
Uyan dağlar uyan Alim geliyor.

Tekkesine geyik postu döşeten
Ağzının ateşi çıktı meşeden
Âl-Otman oğluna kılıç kuşatan
Uyan dağlar uyan Alim geliyor.

Horasandan kalkıp Urum'a inen
Cümle erenlerdir nurundan kanan
Darı çeç üstünde namazın kılan
Uyan dağlar uyan Alim geliyor.

Pir Sultan Abdal ım birsin bir cansın
Gönlümün evinde kurulu hansın
Urum diyarında sen bir sultansın
Uyan dağlar uyan Alim geliyor...

—14—

HÜSEYNİ NEFES

Şu kar şi ki dağ karını
gör dün ey val lah Ey ya mını
bul muş Şa hın yup gi der ey val lah A kan la
dan ib ret al dın mı ey val lah Yü zü nü yer
la şa hın rü yüp gi der ey val lah

Şu karşıkı karlı dağı gördün mü?
Rüzğarını bulmuş eriyip gider
Akan sulardan sen ibret aldın mı?
Yüzünü yerlerde sürüyüp gider

Sürünün önünde giden avcılar
Sıcak sıcak günde yakar güneşler
Evvel zaman meyve veren ağaçlar
Anlar da kalmamış kuruyup gider

Kadirsin hey Koca Allah kadirsin
Üstümüzde direkli bir çadırsın
Çağırdığım yerde hazır- nazırın
Cümlemiz üstüne yürüyüp gider

Bizim deryamız derin boylanmaz
Bin nasıhat etsem biri dinlemez
Gidi merkep hiçbir yere bağlanmaz
Başında yuların sürüyüp gider

Pir Sultanım söyler sözü özünden
Aşığı sakınır iki gözünden
Olur olmaz münkirlerin sözünden
Eksilmez gölümüz kuruyup gider

—15—
RAST NEFES

Vahit Dede Derlemesi

Hü di ye ren le de mi
Hü dost e ren le rin de mi
dan yı lır hü dost lır.
On ki mam ka ta na ka
Hü dost Mu ham med A li ye
yar dan yı lır hü dost lır

Hû diyelim erenlerin demine
Erenlerin demi nurdan sayılır
On iki İmam katarına katılan
Muhammed Ali'ye yârdan sayılır

İhlâs ile gelen bu yoldan dönmez
İkilikten geçmeyen birliğe ermez
Eri Hak görmeyen Hakk'ı da görmez
Gözü bakar amma körden sayılır

Gerçek talip ikrarında durarsa
Çerağ gibi yanıp yağı erirse
Eksiğini bilip kendi gelirse
O da erdir, gerçek erden sayılır.

Üç gün imiş bu dünyanın sefası
Sefasından artık imiş cefası
Haktır erenlerin nutku, nefesi
Biri kırktır kırkı birden sayılır

Pir Sultan Abdalım Bağdattır vatan
İkilikten geçip birliğe yeten
Erenler yoluna kıl ü kal katan
Yüklenmiş yükünü hardan sayılır.

—16—
HÜSEYNİ NEFES

Vahid Dede Derlemesi

1 Bül bül ol sam gü lün tan da şa kı rım

3 Öz ba ğım da bi ten gül ne me yet mez Hü Hü

6 Ley mın kuş di li o ku rum Ba na ta lim o lan

9 dil ne yet mez Hü hü hü

Bülbül olsam gülüstanda şakırım
Öz bağımda biten gül neme yetmez
Süleyman'ım kuş dilince okurum
Bana talim olan dil neme yetmez

Aşkın kitabını aldım yazarım
Daim Hakk'a doğru meylim nazarım
Neme gerek dağı taşı gezerim
Şol pirin gittiği yol neme yetmez

Derviş oldum pir eteğin tutarım
Hakk'a doğru çekilmiştir katarım
Baykuş gibi garip garip öterim
İssız viranlarda çol neme yetmez

Şu dünyanın ne olacağı malûmdur
Bu ilmin sırrına eren âlimdir
Az yaşa çok yaşa sonu ölümdür
Bana hırka ile çul neme yetmez

Pir Sultan'ım Haydar Nesimi'yiz
Ta ezelden Şah'a kurban serimiz
On iki imamlar dar meydanımız
Biz şehidiz Ali'dir serdarımız

—17—

NEFES

Vahit Dede Derlemesi

Ta ka ta ik din Lâ net Ye
zit el yu dum Hü
Mu ham med A li yi gör düm
Fir dev la
çin de Hü Hü Hü
Hü

Tarikata ikrar verdim
Lânet Yezid'ten el yudum
Muhammed Ali'yi gördüm
Firdevs-i âlâ içinde

Allah Muhammed Hak'tı
Rehberim kemendi taktı
Çıktı pîre teslim etti
Firdevs-i âlâ içinde

Pirden maşikatı aldım
Ben belimi bağlı gördüm
Kendimi miraçta buldum
Firdevsi âlâ içinde

Ben kutlu postuma geçtim
Sekahüm şerbetin içtim
Ol saat kıl - kalden geçtim
Firdevsi âlâ içinde.

Didar defterine geçtim
Münkir münafığı seçtim
Mezhepte Cafer'e düştüm
Firdevsi âlâ içinde

Mehdiye vardır niyazım
On iki imama bağlı özüm
Şükür didar gördü gözüm
Firdevsi âlâ içinde

Pir Sultanım dünya fani
Bizdedir Hakkın hisarı
Hakka kurban verdim canı
Firdevsi âlâ içinde

—18—

GERDANİYE NEFES

1
Ge çe mez de li gö l
3
çi l me ge çi l mez tu tu lur n
6
bir za ğa ep sem du ep se m dur

Geçemezsin deli gönül geçilmez
Bir tuzağa tutulursun efsem dur
Bu erenler dolusudur içilmez
İçenlerin bağrın keser epsem dur

Müşidinin nasihatin tutmayan
Gönülcüğün musahıbe katmayan
Ondurmayım dersin yaram açarsın
Azdırp ta saramazsın epsen dur

Evvel ikrar verip sonra dönersin
Sehil yokuş görüp döner kaçarsın
Ondurayım dersin yaram açarsın
Azdırıp ta saramazsın epsem dur

Er oğluna bir münasip yâr gerek
Verdiği ikrara pek durur gerek
Can cesetten elin yuyan er gerek
Ölüme kall olmazsın epsem dur

Pir Sultan'ım söyler sözün doğrusun
Yezit bundan ne anlasın ne duysun
Ant kalp evini sultan otursun
Tacın tahtım terk edersin epsem dur

—19—

(a)

MUHAYYER NEFES

1

Sor dum sa çiğ de me çiğ de me de me

5

ne de kışla kış la r sın kış la r sın

(b)

ACEM

1

Sor dum çiğ de me çiğ de me

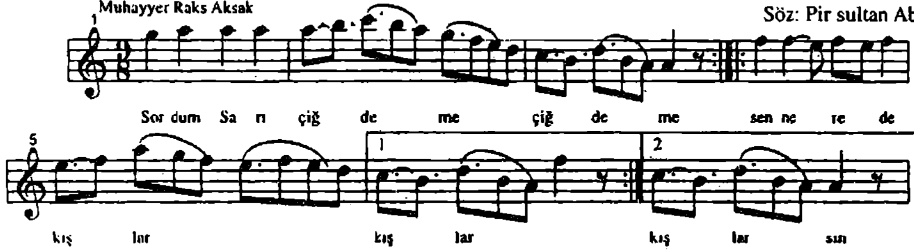
4

ben ne ne

7

ben ne ne

(c)
SORDUM SARI ÇİĞDEME

Sordum sarı çiğdeme
Sen nerede kışlarsın
Ne sorarsın hey derviş
Yer altında kışlarım

Sordum sarı çiğdeme
Yer altında ne yersin
Ne sorarsın hey derviş
Kudret lokması yerim

Sordum sarı çiğdeme
Benzin neden sararmış
Ne sorarsın hey derviş
Hak korkusun çekerim

Sordum sarı çiğdeme
Anan baban var mıdır
Ne sorarsın hey derviş
Anam yer babam yağmur

Sordum sarı çiğdeme
Sende kardeşlik var mı
Ne sorarsın hey derviş
Ben erlerle kardeşim

Pir sultan'ım erlerle
Yüzü dolu nurlarla
Ak sakallı pîrlerle
Çiğdemde kardeşlik vardır

—20—

(a)

EVİÇHÜZÜ NEFES

Gü zel şık mi

çe ke de me dim mi ah bu bir

lo k dı yi ye mez de me dim

bu bir za lo k ma dı yi ye mez

de dim Hü Hü

(b)

SEGAH (Dügehta) NEFES

Vahit Dede Derlemesi

Gü zel şık cev mi zi çe ke

mez de dim Gü zel Bu bir

lok dır yi ye mez sin

de dim Bu bir

(c)

SABA NEFES

1

Gü zel şık çe ke mez

4

de me dim mi Bu bir rı za lok ma dır yi ye mez

8

de dim mi de me dim mi de me dim mi yi ye mez sin

12

de dim Hü

(d)

SABA

1

Gü zel zal şık ri mi çe kemez de me dim mi

5

bu bir rı lok dır yi ye mez sin de me dim

9

de dim de me dim yi mezsin sin de me dim

(e)

GÜZEL AŞIK CEVRİMİZİ

Uşşak Sofyan

Söz: Pir Sultan ABDAL

Gü zel a şık cev ri mi zi çe ke mez sin
de me dim mi Bu bir rı za lok ma sı dır yi ye mez sin
de me dim mi De me dim mi Ah de me dim mi gö nül sa na
söy le me dim Hü
D.C.

Güzel âşık çevrimizi
Çekmezsin demedim mi
Bu bir rıza lokmasıdır
Yiyemezsin demedim mi

Demedim mi ah demedim mi
Gönül sana söylemedim mi

Yemeyenler kalır nâçar
Gözlerinden kanlar saçar
Bu bir demdir gelir geçer
Bulamazsın demedim mi

Demedim mi ah demedim mi
Gönül sana söylemedim mi

Çıkalım meydan yerine
Gidelim Ali seyrine
Can-u başı Hak yoluna
Koyamazsın demedim mi

Demedim mi ah demedim mi
Gönül sana söylemedim mi

Pir Sultan Ali Şahımız
Hakk'a ulaşır râhımız
On İki İmam penâhımız
Uyamazsın demedim mi

Demedim mi ah demedim mi
Gönül sana söylemedim mi

—21—

UŞŞAK NEFES

Vahit Dede Derlemesi

1 Ey e e ren ler çün bu sır rı din le dim Hu zu
8 rı mür şi de var dım bu ge ce bu ge ce
15 Ha ki kat sır rı an de din le dim Ev li
22 ya ka nın gör dü bu ge ce bu ge ce

Ey erenler çün bu sırrı dinledim
Huzur-ı mürşide vardım bu gece
Hakikat sırrını anda dinledim
Evliya erkânın gördüm bu gece

Erenler rahına eyledim İman
Kalmadı gönlümde şek ile güman
Ne bilir bu sırrı Yezidle Mervan
Külli varım Hakk'a verdim bu gece

Rehberim Muhammed, buldum yolumu
Mürşid'im Ali'dir, bildim şahımı
Tiğbend ile bağladılar belimi
Erenler meydanın gördüm bu gece

Andelip misali avaz ederek
Yedi sema üzre pervaz ederek
Yedi âzâ ile niyaz ederek
Ayn-ı Cem gülleri derdim bu gece

Pir Sultanım Hakk'a niyaz ederim
Erenler rahıNa doğru gİderim
Külli varım Hakk'a teslim ederim
Hakk'ın Cemâlini gördüm bu gece

—22—

(a)

KÜRDİ HİCAZKAR

Raksan

Şâh Mer dan ın a va zı
tur na der ler bir kuş kuş dır
A A sa sı Nil de ni zin de
Hır ka bir der viş de dir

(b)

ŞAHI MERDANIN AVAZI

Acem Kürdü Raksan

Söz: Pir Sultan Abdal

Şa hı mer da nın a va zı tur na der ler bir kuş ta
SAZ SAZ
dır. dır. A sa sı Nil de ni zin
SAZ
de hır ka sı bir der viş te
SAZ
dir.

Şâh-ı Merdân'ın âvâzı
Turna derler bir kuştadır
Asâsı Nil denizinde
Hırkası bir dervîştedir

Nil denizi deryâ oldu
Sarardı gül benzim soldu
Bakışı arslanda kaldı
Ali'nin darbı koçtadır

↓

Özen güzel Ali'm özen
Var kendine bir yar kazan
Hayrını şerrini yazan
Sağ yanında feriştetir

Ali'm etmezdi benliği
Gönlünde tutmaz kinliği
Zül-fekaarın keskinliği
Zerrecesi kılıçtır

Nerde **Pir Sultan'ım** nerde
Özümüz asılı darda
Yemen'den öte bir yerde
Hâlâ Düldül savaştadır

—23—

(a)

EY BENİM DİVANE GÖNLÜM

Tahir Devri Hindi

Söz: Pir Sultan Abdal

Ey be nim di va ne gön
Lüm lüm Dağ la ra düş
ya lı nız

(b)

UŞŞAK NEFES

Vahit Dede derlemesi

Ey be nim di va ne göy nüm Dağ la
ra düş tam ya lı nız Hü Hü Bu ce
fa yı ken di ö züm Pek na il gör düm ya
lı nız Hü Hü

Ey benim divane gönlüm
Dağlara düştüm yalınız
Bu benim ahım yüzünden
Bir mihâk gördüm yalınız.

Dağlar var dağlardan yüce
Can mı dayanır bu güce
Halimi üç gün üç gece
Söylesem bitmez yalınız.

Pirimin katına varsam
Hayırlı himmetin alsam
Kızıl ırmaklara dalsam
Çağlasam aksam yalnız

Pir Sultan ım der görenler
Pirlere niyaz edenler.
Üçler yediler erenler
Mürvete geldim yalınız...

—24—

HÜSEYNİ NEFES

Vahit Dede Derlemesi

Şükür bi zi bu mey da na Ge ti re nin de mi ne Hü
ne Hü ce sed i çin de bu ca nı Bi ti re nin de mi
Hü ne Hü Ah bu de mi Ah bu de mi Böy le ge çer
dün ya ga mı ga mı

Şükür bizi bu meydana
Getirenin demine Hû
Ceset içinde bu canı
Bitirenin demine Hû

Güzeldir Ali'min sesi
Silelim gönülden pası
Ayn—ı cemde bu nefesi
Okuyanın demine Hû

İzleyim Ali izini
Uyaralım can gözünü
Kırklar ile bir üzümü
Bölüşenin demine Hû

Pir Sultan'ım bu ne demek
Hiç cahile çekme emek
Hazır pişmiş nan ü nemek
Yedirenin demine Hû

—25—

(a)

PENÇGAH NEFES

1

Derdimçok durhan gi si ne ya na yım Hü Derdimçok tur han gi

4

ne ya na yım Hü Ah yi ne ta ze len di

7

yü rek ya Hü

(b)

RAST NEFES

Vahit Dede Derlemesi

1

Der dim çok tur han gi si ne ya na yım Hü

5

Yi ne ta ze len di yü rek ya re si Hü Si

10

Ben bu der de kun de ça re bu la yım Hü Me geşah e

15

lin den la ça re Hü

(c)
TEBRİZ

Der dim çok tur han gi si ne ya na

yım Hü yi ne ta ze len di

Hü Hü

(d)
DERDİM ÇOKTUR

Rast Soyfan

Söz: Pr Sultan Abdal

Der dim çok turhan gi si ne ya

yım Hü Yi ne ta ze len di

rek Hü Hü

(e)
DERDİM ÇOKTUR HANGİSİNE YANAYIM

Pencügah Düek

Söz: Pir Sultan Abdal

Der dim çok tur han gi ya yım Hü

yım Hü Ah yi ne ta ze len di

rek Hü Hü

Derdim çoktur hangisine yanayım
Yine tezelendi yürek yaresi (Hû)
Ben bu derde kande çare bulayım
Meğer Şah elinden ola çaresi (Hû)

Türlü donlar giymiş gülden naziktir
Bülbül çevreyleme güle yazıktır
Çok hasretlik çektim bağrım eziktir
Güle güle gelir canlar pâresi

Gel benim ey uzun boylu çınarım
Yüregine bir od düştü yanarım
Kıblem sensin yönüm sana dönerim
Mıhrâbındır iki kaşın arası

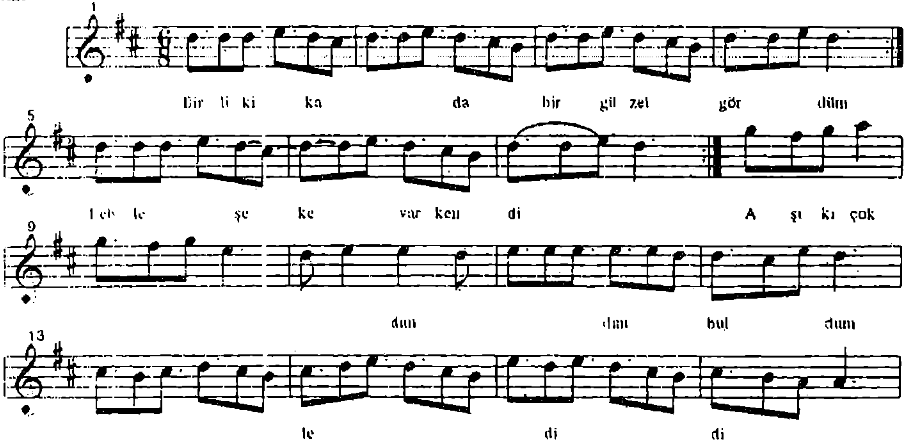
Didâr ile muhabbete doyulmaz
Muhabbetten kaçan aşık sayılmaz
Yezid üflemekle çerağlar sönmez
Tutuşunca yanar aşkın çırası

Pir Sultan Abdal'ım yüksek uçarsın
Selamsız sabahsız gelir geçersin
Aşık muhabbetten niçin kaçarsın
Böylemidir yolumuzun töresi

—26—

NEVA

Semai

Birlik makamında bir güzel gördüm
Leblerinin şekeri var kandi var
Aşıkı çok imiş aradım sordum
Nice bencileyim derdimendi var

Cemali geliyor hayelde düşte
Canım âsümanda kandilde arşta
Uzakta yakında yemînde, pîşte
Her nereye baksam Alim kendi var

Gâh bahçeye girer gülden görünür
Gah mana söyleşir dilden görünür
Gah gönül evinde mihman görünür
Aşığına türlü- türlü fendi var

Şükür olsun bu sevdaya ulaştım
Muhabbet bağını gezdim dolaştım
On iki imamların cemine düştüm
Şimdi boynumuzda aşk kemendi var

Pir Sultan'ım sever böyle dilberi
Bu cümle cihanın yekta güheri
Kahrın lutfün çeker isen gel beri
Sevdiğimin nerde bir menendi var.

—27—

(a)

UŞŞAK NEFES

(b)

NEVA

(c)

Yukardaki Nefesin başka bir bestesi (Uşşak)

Uyur idik uyardılar
Diriye saydılar bizi
Koyun olduk ses anladık
Sürüye saydılar bizi

Sürülüp kasaba gittik
Kanareyi mesken ettik
Canı Hakka teslim ettik
Ölüye saydılar bizi

Pir defterine yazıldık
Hak divanına dizildik
Bal olduk şerbet ezildik
Doluya saydılar bizi

Halimizi hâl eyledik
Yolumuzu yol eyledik
Her çiçekten bal eyledik
Arıya saydılar bizi

Pir Sultan'ım eydür şunda
Çok keramet var insanda
O cihanda bu cihanda
Aliye saydılar bizi

—28—

UŞŞAK NEFES

Vahid Dede derlemesi

1 Her ka çan kan de a rar sam a man Al lah
5 Her ka çan kan de a rar sam a man Al lah
9 Ka kal maz Al la hım ah
13 Ka kal maz Al la hım

Her kaçan kande arasam
Kararım kalmaz Allah'ım
Senden gayrı gözüm yaşım
Kimseler silmez Allah'ım

Senin ismin bâkî kalan
Sensin dillerde okunan
Senin aşkına dokunan
Kendini bilmez Allah'ımmm

—29—

(a)

GELMİŞ İKEN BİR HABERCİK SORAYIM

Muhayyer Raks Aksak

Söz: Pir Sultan Abdal

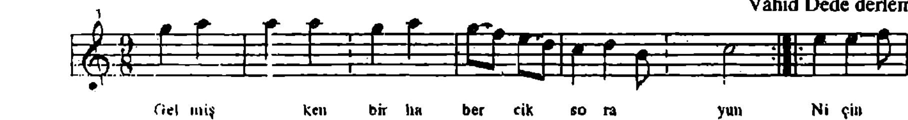

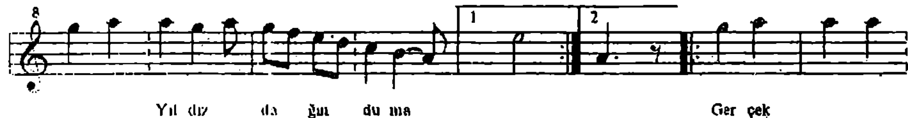

(b)

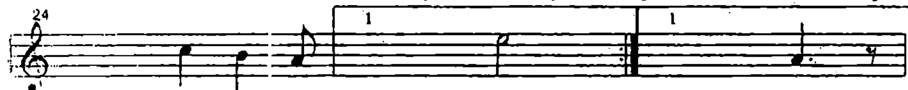
MUHAYYER NEFES

Vahid Dede derlemesi

Gelmiş iken bir habercik sorayım
Niçin gitmez Yıldız dağı dumanın
Gerçek erenlerden haber sorayım
Niçin gitmez yıldız dağı dumanın

Alçağında al kırmızı taşın var
Yükseğinde turnaların sesi nvar
Ben de bilmem ne talisiz başın var
Niçin gitmez Yıldız dağı dumanın.

Benim Şahım al kırmızı bürünür
Dost yüzün görmeyen düşman bilinir.
Yücesinden Şahın ili görünür
Niçin gitmez Yıldız dağı dumanın.

El ettiler turnalara bazlara
Dağlar yeşillendi döndü yazlara
Çiğdemler takınsın söylen kızlara
Niçin gitmez Yıldız dağı dumanın.

Şah'ın bahçesinde gonca gül biter
Anda garip garip bülbüller öter
Bunda ayrılık var ölümden beter
Niçin gitmez Yıldız dağı dumanın.

Ben de bildim şu dağların Şahısın
Gerçek erenlerin nazargâhısın
Abdal Pir Sultan' ın seyrangâhısın
Niçin gitmez Yıldız dağı dumanın...

—30—

ÖNÜME BİR CILGA DÜŞTÜ

Hicazi Uşşak Bektaşi Rakası

Söz: Pir Sultan
Müz: Derleme

1
Ö nü bir cıl ga düş tü bir u cu şe hir çin de

3
Be Şa hını dük kan aç mış a rar san var çin de

5
Dük ka pa zar ey le ra ki bin den ha zer ey le

7
Ay la gü zar ey le Mu ham med A li çin de

Önüme bir cılga düştü, birucu var şar içinde
Benim Şahım dükkan açmış ne ararsan var içinde.

Dükkâna var pazar eyle rakibinden hazer eyle
Ayla güne nazar eyle Muhammed Ali içinde

Gir dokkana pazar eyle, Hışmın yenip hazer eyle
Aya güne nazar eyle, Ay balkıyor nur içinde
Ay Ali'dir gün Muhammed, okunur doksanbin içinde
Balıklarda suya hasret, çarh dönerler göl içinde

Kudretten verdi o balı, bahanesi oldu arı
Dinle imdi ahü zarı arı inler bal içinde.

Pir Sultan'ım ey gaziler, anlımızda var yazılar
Talip mürşidin arzular, bülbül öter gül içinde...

Not : (Bu Nefesim makamı ve usulü tetkike değer. Hicazdan başlayıp Uşşakta karar verdiğinden biz buna "Hicazi uşşak", usulerden hiç birine benzemediği için de usulüne "Bektaşi Raks'ı" dedik.

Rauf YEKTA

—31—

HÜSEYNİ NEFES

Vahit Dede derlemesi

1
Söy let yin be ni der dim Hü yük tür
5
A şık lar mey da coş ma dan gel gel
9
De ğer gün de lik de lik
13
Kay yup Kay yup taş ma dan gel gel

Söyletmeyin beni derdim büyüktür
Âşıklar meydana çıkmadın gel gel
Benim ciğerciğim delik deliktir
Kaynıyıp kaynayıp taşmadan gel gel

Gel bizim bahçeye edelim seyran
Bülbül mest eylemiş bir güle hayran
Seni benden bir gün ayırır devran
Araya ayrılık düşmeden gel gel

Felek bir bilezik taktı koluma
Ben halimi arzedemem pîrime
Engür şerbetini sundu elime
Sakîyâ, bu demi içmeden gel gel

Şundan üç-beş günlük müddetim kaldı
Emanet sahibi uğradı gitti
Metaımı aldı yükünü tuttu
Ömrünün kervanı göçmeden gel gel

Pir Sultanım Haydar gel bazı bazı
Gayrı etmez oldum cevr ile nazı
Havalandı uçtu gönlümün şazı
Bilece konalım uçmadan gel gel

—32—

RAST (Çargah'ta) NEFES

Vahit Dede derlemesi

1
Bi zim iç ti ği miz do lu lar do lu
8
dur E lâ göz lü mes ler A li
16
nin ku zu dur Şah A lim Şah Şah Şah pi rim Şah Şah Şah dan da
24
ge len ga zi ler Gö nül de mür şi di ar zu lar Bu gün de
32
bay ram dır bi ze Her gün de bay ramdır bi ze

Bizim içtiğimiz dolu
Doluların dolusudur
Elâ gözlü mestaneler
Şah Ali'nin kuzusudur

Şahtan gelen gaziler
Gönül de mürşit arzular
Bu gün de bayramdır bize
Her gün de bayramdır bize

—33—

EY ERENLER ÇÜN BU SIRRI DİNLEDİM

Uşak Raks Aksak | Söz: Pir Sultan Abdal

Ey erenler çün bu sırrı dinledim
Huzuru mürşide vardım bu gece
Hakikat sırrını andan öğrendim
Evliya erkânın gördüm bu gece.

Erenler rahına eyledim iman
Kalmadı gönlümde zerrece güman.
Ne bilsin bu sırrı Yezid ü Mervan
Külli varım Hakka verdim bu gece.

Mürşidim Muhammed bildim yolumu
Rehberim Ali'dir verdim elimi
Tığbend ile bağladılar belimi
Erenler moydanın gördüm bu gece.

Andelip misali avaz ederek
Kati sema edip pervaz ederek
Yedi aza ile niyaz ederek
Gerçekler erkânın gördüm bu gece.

Pir Sultan'ım Hakka niyaz ederim
Erenler rahına doğru giderim.
Külli varım Hakka teslim ederim
Hakkın cemalini gördüm bu gece...

İBRAHİM ETHEM'-DEN

HÜSEYNİ

Düyek

1

Me sen den ded sul ta nım A li Hu

5

gü lüm gü lis tan nım sey ra nım A li Hu

9

de giz li ca A li

Meded senden sultânım Alî
Gülüm gülistânım seyrânım Alî
Can içinde gizli cânânım Alî
Aman yâ Muhammed meded Alî
Aman yâ Muhammed meded yâ Alî

Ne olur çok ise cürm ile günah
Lâ taknatû emrin okuruz her gâh
Muhrûm kalmama hâşâ sizsiniz penâh
Muhrûm kalmama hâşâ sizsiniz penâh
Aman yâ Muhammed meded yâ Alî

İbrâhim Ethem'in kendisi hayrân
Hakıykat şehrinde bulur arayan
Muhammed yüzünden göründü cânan
Aman yâ Muhammed meded yâ Alî

EŞREFOĞLU AL HABERİ
SABA

Eş ref oğ lu al ha be bah çe bi

gül de dir gül biz de dir Biz şa lu mer dan ku lu yuz

ki dil de dir dil biz de dir

GERDANİYE

Düyek

Eş ref oğ lu al ha be bah çe bi ziz gül biz de dir

Biz şa lu dan ku lu yuz yet miş ki dil biz de dir

EŞREFOĞLU AL HABERİ

Uşşak Raks Aksak

Söz: Kul Hasan Dede

Eş ref oğ lu

ha be bah çe bi ziz gül biz de dir gül biz de dir

Biz de Mev la nın ku lu yuz Yet miş ki dil biz de dir

dil biz de dir Hü A lim A lim A lim Hu Şa hun Hü Hü ger çek ler

Hü de Hü

Eşref oğlu al haberi
Bahçe bizde gül bizdedir
Biz de Mevlânın kuluyuz
Yetişmiş iki dil bizdedir.

Hü Alim Alim Alim Hü Şahım Hü
Hü gerçekler demine Hü.

Erlikmidir eri yormak
Irak yoldan haber sormak
Cennetdeki sekiz ırmak
Coşkun akan sel bizdedir

Hü Alim Alim Alim Hü Şahım Hü
Hü gerçekler demine Hü.

Adem vardır cismi semiz
Abdest alır olmaz temiz
Hakkı dahleylemek nemiz
Bilcümle vebal bizdedir.

Hü Alim Alim Alim Hü Şahım Hü
Hü gerçekler demine Hü.

↓

Arı vardır uçup gezer
Teni tenden seçip gezer
Canan bizden kaçıp gezer
Arı biziz bal bizdedir.

Hü Alim Alim Alim Hü Şahım Hü
Hü gerçekler demine Hü.

Kimi sofu kimi hacı
Cümlemiz Hakk'a duacı
Rasul'ü Ekremin Tacı
Aba hırka şal bizdedir.

Hü Alim Alim Alim Hü Şahım Hü
Hü gerçekler demine Hü.

Biz erenler gerçeğiyiz
Has bahçenin çiçeğiyiz
Hacı Bektaş köçeğiyiz
Edep erkân yol bizdedir.

Hü Alim Alim Alim Hü Şahım Hü
Hü gerçekler demine Hü.

Kuldur **Hasan Dede'm** kuldur
Manayı söyleyen dildir
Elif Hakka doğru yoldur
Cim ararsan Dal bizdedir...

Hü Alim Alim Alim Hü Şahım Hü
Hü gerçekler demine Hü.

KUL HİMMET'TEN

—1—

(a)

DÜN GECE SEYRİM İÇİNDE

Uşşak curcuna

Söz: Kul Himmet
Müz: Anonim

Dün ge sey rim çin de Ben De dem A li
gör düm E ğil dim yaz ey le dim
Dül dü lün lı gör düm

(b)

HİCAZ

Raks-Aksak

Dün ge ce sey rim i çin de Ben Dedem A li yi gör düm yi
yi gör düm E E ğil dim ni yaz ey le dim E ğil dim ni
yaz ey le dim Dül dü lün na lı gör düm Dül dü lün na lı
düm

Dün gece seyrim içinde
Ben Dedem Ali'yi gördüm.
Eğildim niyaz eyledim.
Düldülün nalını gördüm.

Üç çerağ yanar şişede
Aslanlar gizli meşede.
Yedi iklim dörd köşede
Ben Dedem Ali'yi gördüm

↓

Kızıl güller deste deste
Bergüzar yolladım dosta.
Üç dolu, mihmandan iste
Ben Dedem Ali'yi gördüm

Cennet kapısında duran
Kilidin mührünü kuran
Yezide kılıcın vuran
Ben Dedem Ali'yi gördüm

Kanberi durur sağında
Salınır Cennet bağında
Ali, Musa Tur dağında
Ben Dedem Ali'yi gördüm

Yüce dağlar coşkun coşkun
Kul Himmet'im aşka düşkün
Cumle meleklerden üstün
Ben Dedem Ali'yi gördüm...

—2—

DİVANE GÖNLÜMÜZ

Eviç Huzi Sofyan

Söz: Kul Himmet
Müz: Anonim

Di va ne gön lü müz geç gü zel den Hü
den Hü Mih rin yer ey le di ten de Ya A
li Hü li Hü

Divane gönlümüz geçmez güzelden (Hü)
Mihrin yer eyledi tende Ya Ali (Hü)
Benim arzumanım sensin ezelden (Hü)
Gitmez muhabbetin candan Ya Ali. (Hü)

Müşkülünü halledersin dostuna,
Çağırdıkça erişirsin düşküne
Kerbelada yatan İmam aşkına,
Şefaat umarım senden Ya Ali

Canu dilden sevenlerin canısın
Aşıklara meth etmenin şanısın.
Noksana kalmaz mürüvvetler kânısın
Geçersin günahtan kandan Ya Ali.

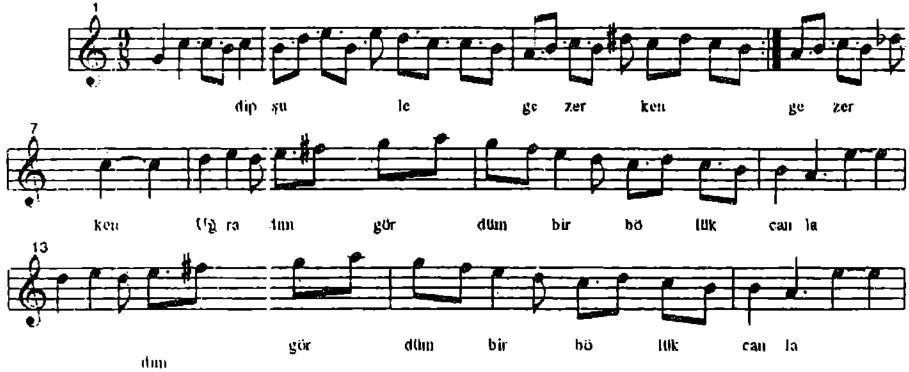
Nice yüz bin yıllar kandilde durdun
Atanın belinden anadan geldin
Anın için halkı gümana saldın
Bin bir dondan baş gösterdin Ya Ali

Tarikat içinde şemsi visalin,
Hakikat içinde zatı kemalin,
İstemem cenneti göster cemalin,
Kul Himmet'in geçti serden Ya Ali...

—3—

KÜÇEK

Raks

Seyran edip şu alemi gezerken
Uğradım gördüm bir bölük canları
Cümlesinin erkânı bir yolu bir
Mevlam bir nurdan yaratmış onları

Cümle bir mürşide demişler beli
Tesbihleri Allah Muhammed Ali
Meşveri Hüseyni ismi Alevi
Muhammed Ali'ye çıkar yolları

Durakları irfan bağıyla baştan
Silinmiş kalpleri gümandan pastan
Cümlenin muradı bağ-ı gülüstan
Arı gibi sadalaşir ünleri

Sıratı mizanı burda geçmişler
Varlık benlik kal'asını yıkmışlar
Secde kılmaktan dıvarı geçmişler
Didâre karşı tutmuşlar yönleri

Bir nefesle bir İmama uymuşlar
Birinin niyazın bine saymışlar
Kaynayıp ta kabtan kaba koymuşlar
Şah Hüseyn uğruna akmış kanları

Kul Himmet'im gerçeklerin bu meydan
Özün kurtarmışlar sıfat-ı serden
Hep içmişler kırklar içtiği meyden
Haber duymuş dost ilinden canları

—4—

HÜZİ

Dürek

Zahid hu demeyi inkâr eyleme↓
Ya niçün çağırır insan hu deyü
Hu demenin sana beyan hu deyü
Eyleyelim sana beyan hu deyü

Evvel hu ahır hu Allahu ekber
Cemali şem'inden doğdu bir gevher
Muhammed Mustafa Şah İmam Hayder
Oldu ol gevherden iman hu deyü

O cevher eridi bir cuşa geldi
Tecelli erişti çu başa geldi
Çerh-i felek anda cünbüşe geldi
Dem bu demdir döner devran hu deyü

Muhammed Mustafa peygamber oldu
Ali evliyaya hem rehber oldu
Şahım Cebrail'e hem rehber oldu
Ol demde kuruldu erkân hu deyü

Anlar aşık idi yâr yâre karşu
Naz ü niyaz edüp settare karşu
Nice yüzbin yıllar didâre karşu
Baktılar kaldılar hayran hü deyu

↓ Bir üzüm danesi ol şah elinde
Kırklara sunardı kısmet gününde
Ol Habibullah'a miraç yolunda
Şeydullah eyledi Selman hu deyu

Bir üzüm danesi getürdü Selman
Kırklarda ol dem de oldular uryan
Muhammed şerbeti içince ey can
Saki kadeh sundu mestan hu deyu

Kırklar ol şerbetten içti mest oldu
Cümle evliyaya Ali üst oldu
Setr-puş bağlandı kemerbest oldu
Semaha girdiler uryan hu deyu

Kırkların birine neşter uruldu
Aktı kan varlığı isbat olundu
Anda Hak mevcutta mevcut görüldü
Huvallah çağırdı irfan hu deyü

Hu demenin aslı böyledir böyle
Zahid ne sözün var gel beri söyle
İmanın tazele şehadet eyle
Gel sende bu renge boyan hu deyü

Mustafa Murtaza bir idi anda
Erenler gizlidir ol lâ mekânda
Lâ fetâ okuyup karşı duranda
Yedi kez çağırdı Sultan hu deyu

Kul Himmet bu meyden serhoş olalı
Can gözü tecelliye medhuş olalı
Ol Habibullah'a medhuş olalı
Hayali gözünde mihman hu deyu

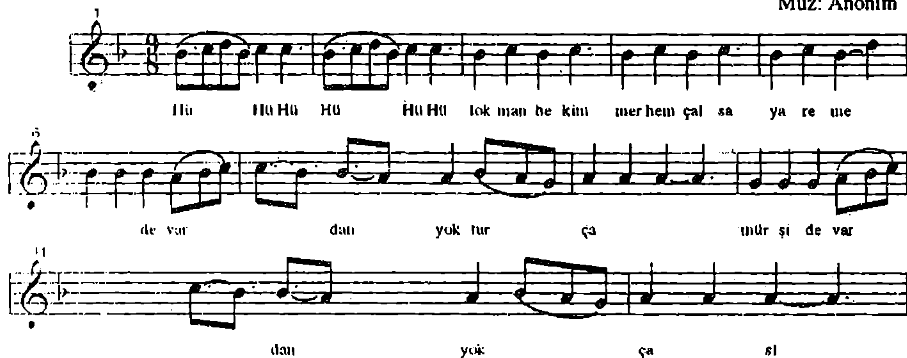
—5—

LOKMAN HEKİM

(Semah)

Aksak

Söz: Kul Himmet
Müz: Anonim

Lokman hekim merhem çalsa yareme
Mürşide varmadan yoktur çaresi
Günde varsam gelsem Şah-ı kereme
Mürşide varmadan yoktur çaresi

Varayım ben Hakk Muhammed Aliye
Biz de hizmet ettik bizden uluya
İnsem niyaz etsem Kızıl Deliye
Mürşide varmadan yoktur çaresi

Doksan bin hacıyla Kâbeye varsam
Server Muhammedin nurunu görsem
Muhammed'in tülbendini yudursam
Mürşide varmadan yoktur çaresi

Yetmiş deve ile Kâbeden gelsem
Amentü okusam abdestim alsam
Ulu camilerde beş vaktim kılsam
Mürşide varmadan yoktur çaresi

İsmaile inen koçu getirsem
Cebraille her eksiğim bitirsem
Selman gibi Ali'yi deveye bindirsem
Mürşide varmadan yoktur çaresi

Arafatta kurban kessem yedirsem
Hac kurbanın kabul oldu dedirsem
Pir aşkına su doldursam su versem
Mürşide varmadan yoktur çaresi

Türab olsam toprak olsam yol olsam
Çiğnensem de hal evinde hallolsam
Hacı Bektaş eşiğine kul olsam
Mürşide varmadan yoktur çaresi

Kul Himmetim eyler Hu Allah Allah
Dikildim darına Allah eyvallah.
Çağrışır talibler Hu Allah Allah
Mürşide varmadan yoktur çaresi

AŞIK MİHRABÎ' DEN

—1—

REHAVİ

Yürük Semai

Gil durma gönül râhına erkan-ı Ali'dir ↓
Ey can gözün aç sıdk ile burhan-ı Ali'dir

Kalbinde eğer doğdu ise şems-i hâkikat
Ref'ola o dem perde ki meydan-ı Ali'dir

Pak eyle gönül kâbesini durma tavaf et
Her şahsa nasib olmaz o divan-ı Ali'dir

Maksûdun eğer rü'yet-i didâr ise elhak
Zâtında o bir nokta-i irfan-ı Ali'dir

Taktis edegör sen de o Mihrab-ı elesti
Hesti görünen atem-ı imkân-ı Ali'dir.

—2—

UŞŞAK

Düyek

Allah deyip bağırma ↓
Irak samp çağırma
Hakkı dilden ayırma
Şeytan güler bu hale

Altısıdır muteber
Şeş cihetten al haber
Mafsallardan kıl güzer
Dereceat-ı hilale

Hayayi bir yerdesin
Sen Arada perdesin
Hak sende sen nerdesin
Nedir cevap suale

Levh-i mahfuzdur yüzün
Anı şerh eyler sözün
Arif bilir iç yüzün
Nadan düşer zevale

Evvel ü ahır oldur
Batını zahir oldur
Hazır ü nazir oldur
Kulak ver bu meale

Men areften al sebak
Arifâne hoşça bak
Sana senden yakın Hak
Aldanma kıyl ü kale

Kirpiğin kaşın saçın
Yedi hat olmuş niçin
Mana-yı ebced için
Cahilen düştü dale

Böyle yazmış yaradan
Zat elinden anadan
Yedi hat var babadan
Eriş ol sinn ü sâle

El-Kuranü vel insan
Hadistir bu tev'eman
Sözün bilmezse insan
Nice ersin kemale

Kuranidir sözümüz
Rahmanıdir yüzümüz
Hakkı görür gözümüz
Aldanmayız hayale

Aba deyip ademe
Secdegah ol aleme
Hatemde gel Hateme
Döndür yüzün cemale

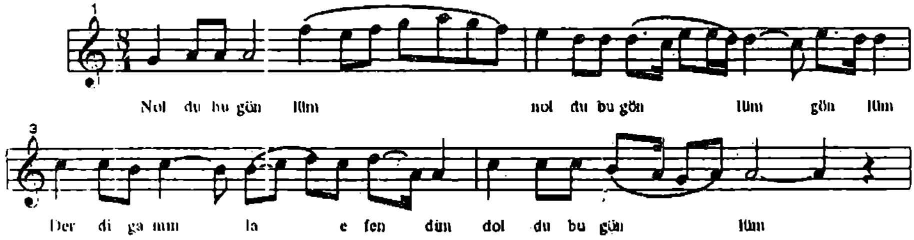
Mihrabî cümle âyât
Müteşahib muhkemât
İşte destimde berât
Sun ey sâki piyâle

HACI BAYRAM-I VELİ'DEN

NOLDU GÖNLÜM

Uşşak Ağır Düyek

Söz: Hacı Bayram Veli

Noldu bu gönlüm, noldu bu gönlüm
Derdü gamınla doldu bu gönlüm
Yandı bu gönlüm, yandı bu gönlüm
Yanmada derman buldu bu gönlüm

Gerçeğe yandı gerçeğe yandı
Rengine aşkın cümle boyandı
Kendi de buldu, kendi de buldu
Matlabını hoş buldu bu gönlüm

Elfakru fahri elfakru fahri
Demedi mi ol Alemler fahri
Fahrini zikret fahrini zikret
Fahri fenada buldu bu gönlüm

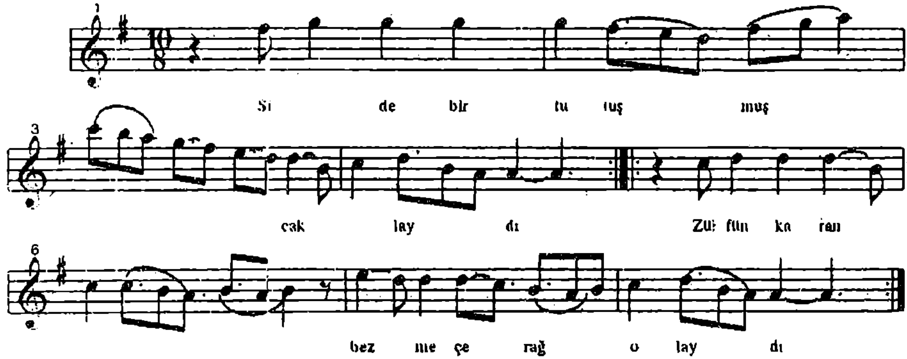
Sevadı âzam sevadı âzam
Belki oluptur Arşı muazzam
Meskeni canan meskeni canan
Olsa acep mi şimdi bu gönlüm

Bayramım imdi Bayramım imdi
Bayram ederler yar ile şimdi
Hamdü senalar hamdü senalar
Yar ile bayram kıldı bu gönlüm...

HARPUTLU HAYRİ'DEN

SİNEMDE BİR TUTUŞMUŞ

Hüseyini Curcuna | Söz: Harputlu Hayri

Sinemde bir tutuşmuş
Yanmış ocak olaydı
Zülfün karanlığında
Bezme çerağ olaydı

Deşti cünun içinde
Gezmedi böyle gönlüm
Keysulerin kemendi
Boyuma bağ olaydı

Gülşen sarayı hüsnün
Bir ah ile yıkardım
Kanunu aşk içinde
Cüz'i mesağ olaydı

Terki cünun içinde
Gezmedi böyle gönlüm
Keysulerin kemendi
Alemde sağ olaydı

Meyhaneler kapısı
Bahtım gibi kapansın
Rindane bade içmek
Sensiz yasağ olaydı

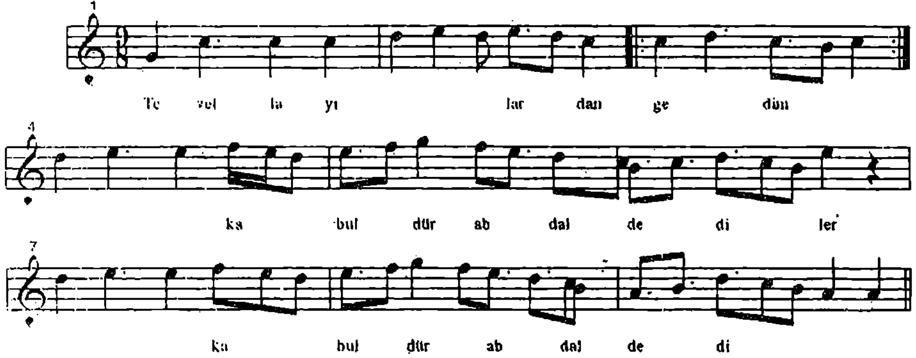
Nolaydı yar nolaydı
Yar bade dolduraydı
Sundukça camı mahbup
Rakibe dağ oluydı

Daha neler yazardım
Sevdaya aşka dair
Gamdan dilimde **Hayri**
Hayli ferağ olaydı...

SERSEM ABDAL'DAN

Raks Aksak

NECİD HÜSEYNİ

Tevellayı İmamlardan getirdim
Tavafın kabuldür abdal dediler
Kırklar ile bir meydanda oturdum
tavafın kabuldür abdal dediler

Genç Abdal'la Hacı Bektaş geldiler
Sar-Salt'ığı Rumeline saldılar
Şükrolsun dertlere derman oldular
Tavafın kabuldür abdal dediler.

Hızır aldı elim Arsa götürdü
Bir saatte Kerbela'ya yetürdü
Ol demde melekler serbet getürdü
Tavafın kabuldür abdal dediler

Bayram geceleri cemler kurulaг
Gökteki melekler semaha gelür
Ol demde dilekler hep kabul olur
Tavafın kabuldür abdal dediler

Sersem Abdal aydur bu yolum haktır
Ali'm sırdır Muhammed dahi nurdur
Aşk ile muhabbet sıtk ile yardır
Tavafın kabuldür abdal dediler

BOSNAVİ'DEN

MAKAMI VAHDETTEN

Uşşak Curcuna

Söz: Bosnavi
Müz: Perişan D.Baba

Ma det

düş Şa hun düş tüm ya ba

Ya ban yol la rı nı

de gel dim Hü dim Hü

Makamı vahdetten düştüm yabana
Yaban yollarını geçtim de geldim
Arifin esrarı açmam nadana
Ariflerin sırrın seçtim de geldim

Anasır libasın giydirdi ana
Melâik manendi düştüm seyrana
Henüz Adem olup geldim cihana
Yedi kat gökleri aştım da geldim

Muhabbet cem'idir erenler cemi
Erenler cem'inde sürerler demi
Kıkların cem'inde buldum Ademi
Hâk-i paye yüzüm sürdüm de geldim

Arif isen dinle ey kalbin selim
Canını mürşide edegör teslim
Güruh- Naciye olunca nedim
Cemal-i Hazreti gördüm de geldim

Bosnavi yim sözüm gitti özümden
Aşık olan çıkmaz Kâmil izinden
Bu ilmi okudum bâtın yüzünden
Bin yıllık namazı kıldım da geldim...

KENZİ'DEN

Uşşak Curcuna

Söz: Bosnavi

Müz: Perişan Baba

Sen sin bi zim bir ba tın u lu

A man me det mür vet. Pir Hacı Bek

Hu Hu

Sensin bizim zahir batın ulumuz
Aman medet mürvet Pir Hacı Bektaş
Her taraftan sana çıkar yolumuz
Ali'sin bir adın Pir Hacı Bektaş

Seni sevdik senden yana yıkıldık
Münkirlerin kesretinden sıkıldık
Her birimiz günci gamda tıkıldık
Yetiş bu imdada er Hacı Bektaş

Pirlerin pirisin sana yok teki
Müminin canısın münkirin şekki
Zahirde batında değilsin iki
Yetmiş üç milletsin bir Hacı Bektaş

Pirlerin pirisin zatı Ali'sin
Hem ilim kânısın Şahı velisin
Abdal Musa kendin kızıl delisin
Mahlısında derler şir Hacı Bektaş

Kul kemter Kenzi yim sana dayandım
Uyur idim himmetinle uyandım
Hep isteyenlere verdim inandım
Benim de muradım ver Hacı Bektaş...

SEYYİD NİZAMOĞLU

AŞKINLA ÇAK OLSA BU TEN

Rast Sofyan

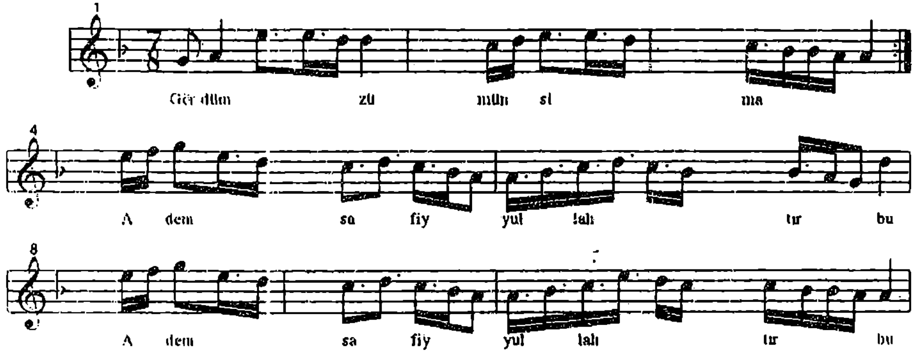
Söz: Seyyid Nizamoğlu

Aşkınla çak olsa bu ten ben yine illallah derim
Yanıp kül olsa bu denden ben yine illahllah derim
İşim gücüm zâr eylesen içim dışım nâr eylesen
Mansur gibi dâr eylesen ben yine illallah derim
Ateşlere atsan beni tamulara tıksan beni
Mahrum kulun etsen beni ben yine illallah derim
Ben derdini versen bana halim gören kalsa tan'a
Yüzüm tutup senden yana ben yine illallah derim
Kan aksa gözden yaşlarım, ben yine illallah derim
Derd ü gam olsa işlerim, ben yine illallah derim
Bin pare ettirsen beni Od'lara attırsan beni
Terk etmeyip Mevlâm seni, ben yine illallah derim
Seyyid Nizam Oğlu ile Ceddiyle haşrola bile
Mümin muvahhidler ile ben yine illallah derim...

NECMİ'DEN
UŞŞAK

Devri Hindi

Gördüm yüzümün siması
Adem satıyyullah'tır bu
Kasım gözümün unlâsı
Ali Veli yullahtır bu

Bildim bu cismindir Tubâ
Acep tuğra-yı muamma
Cümle esmada müsemma
Envar-ı zatullahtır bu

Kıldım Adem'den teşelsül
Doldu cihan lâle sünbül
Bu gülistanda bir bülbül
Sada-yı vahyullah'tır bu

Her demde eylerim etgan
Cezbe-i aşk oldu ayan
Fülk-ı vucudumda pinhan
Nuh-ı Necıyullah'tır bu

Bu tufandan oldum ayan
Mana-yı vahdet nümayan
Zıbh ile nefsimi kurban
Halil sahiy yullah'tır bu

Varlığım eyledim yağma
Bu yağmada buldum kimya
Tur-ı dilden geldi nida
Musa Kelimullah'tır bu

Söyledim bin bir kelâmı
Verdim Meryem'e selamı
Gıydim kısve-ı Melâmı
İsa-yı Ruhullah'tır bu

Selamdan mest oldu Meryem
Ruh'ul Kudüs'leyim tey'em
Oldum Muhammed'le hemdem
Nebi ummiyyullah'tır bu

Pir elinden içtim sarab
Bu zevka ben oldum harab
Necmi aslın Ebu- Türab
Şah-ı Veliyullah'tır bu

MİRATİ'DEN

(a)

ZİNCİR KAR EYLEMEZ

Pencügah Aksak

Söz: Mirati Baba

Zin cir kâr ey le mez biz le so

Hü fu Hü Bin can i le biz ca

bağ lı yız Hü yız Hü

(b)

TEBRİZ

Zen kar ey le mez biz le re

fom fom Hu Bin can ile

bir ca na na bağ lı yuz Hu

yuz Hu

Zincir kâr eylemez bizlere sofu
Bin can ile biz canana bağlıyız
Okuduk anladık emri marufu
Hükmü baki Adil Hana bağlıyız

Lâmekandan fimekâna gelmişiz
Nice makamlarda mihman olmuşuz
"Eynema yüdrikküm" mevti bilmişiz
"Küllümen aleyha fan"a bağlıyız

Seçmedik yarımız, ağyarımızdan
Kimse vakıf değil esrarımızdan
Dönmedik **Mirati** ikrarımızdan
Hacı Bektaş Pir Sultana bağlıyız...

—2—

AMENNA SÖYLEDİK

Sofyan

Söz: Mirati

1

A menna söy le dik hemik et rar tik tik.

5

E ren ler bez lâ şek çe ne ne

Amenna söyledik hem ikrar ettik
Erenler bezmine lâşekçesine
Bağ-ı marifette yetişip bittik
Buy aldık her gülden çiçekçesine

Söylesem kelâmım gelmez takrire
Nutku derunumuz sığmaz tefsire
İkrar verdik iman ettik bir pire
Er evladı eriz gerçekçesine

Gel gönül arif ol haddini bilsen
Semi'dir, basirdir etme şek güman
"Elhakku ezharu mineşşems" olan
Sofi inat eder eşşekçesine

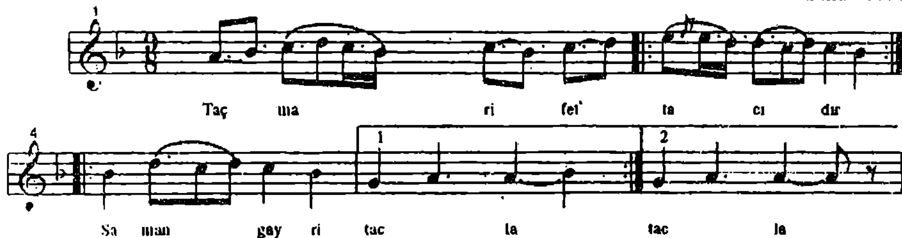
(Mirati) sözlerin gizli muamma
Ülül'ebsar olanlara hüveyda
Elsiziz, belsiziz, dilsiziz, amma
Gezeriz alemde erkekçesine...

GAYBİ'DEN

TAÇ MARİFET TACIDIR

Saba Raks Aksak

Söz: Sunullah GAYBİ

Taç marifet tacıdır
Sanma gayri tac ola
Taklit ile tok olan
Hakikatte aç ola.

Düşe düşüp aldanma
Kendin hayrete salma
Haktan gayri ne vardır
Tabire muhtaç ola

Sana Alem görünen
Hakikatte Allah'tır
Allah birdir vallahi
Sanma ki bir kaç ola

Bir ağaçtır bu Alem
Meyvası olmuş adem
Maksat olan meyvadır
Sanma ki ağaç ola

Bu Adem meyvasının
Çekirdeği sözündür
Sözsüz bu Adem, Alem
Bir anda taraç olur

Bu sözlerin meali
Kişi kendin bilmektir
Kendi kendin bilene
Hakikat miraç ola

Hak denilen özündür
Özündeki sözündür
Gaybi özün bilene
Rububiyet tac ola...

EDİP HARABİ'DEN
(a)

HİTABI

Segah Sofyan

Söz: Harabi

SAZ

Kaf ü Nun bi bı iz har ol ma dan Hü dan Hü

Biz bu ka na ib ti da sı yız Hü yız Hü

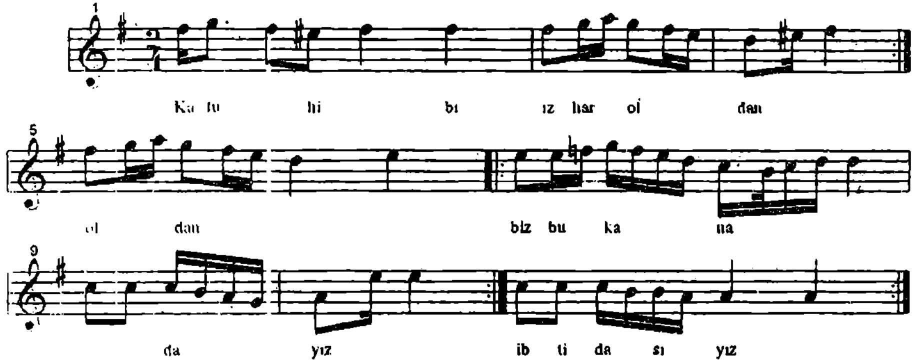
Kim ler li di dar olma dan Hü dan Hü

Ol Kâ be kav sey E ved na sı yız Hü yız Hü

(b)

EVİÇ HÜZÜ

Düyek

Kâf ü Nun hitabı izhar olmadan
Biz bu kâinatın ibtidasıyız
Kimseler vâsıl-ı didar olmadan
Ol Kâbekavseynin Evednâ'sıyız

Yok iken Adem'le Havva alemde
Hak ile Hak idik sırr-ı müphemde
Bir gececik mihman kaldık Meryem'de
Hazret-i İsa'nın öz babasıyız.

Bize peder dedi tıfl-ı Mesihâ
Rabbi Erni diye çağırdı Musa
Lenterâni diyen biz idik ona
Biz Tur'u Sinâ'nın tecellisiyiz.

Küntükenz remzinin olduk ağâhı
Ahnelyakiyn gördük cemâlullahı
Ey hace bizdedir sırr-ı ilâhi
Hünkar Hacı Bektaş fukarasıyız.

Zahidâ şanımız innâ fetahnâ
Harabi kemteri serseri sanma
Bir kılı kırk yarar kâmiliz amma
Pir Balım Sultanım budalasıyız...

GENCİ ABDAL'DAN

DERVİŞ OLDUK TEKKEDE

Hicaz Raks Aksak

Söz: Genç Abdal
Müz: Zeki Orhan

Derviş olduk tekkede
Ol Hüdanın yolunda
Hacıyız biz Mekkede
Hanedanın yolunda

Müslümanın şanıyız
Biz kulu kurbanıyız
Kâfirin düşmanıyız
Mustafanın yolunda

Biz fenayı dideriz
Hakka doğru gideriz
Gördüğümüz örteriz
Mürtezanın yolunda

Biz yalanı kovmuşuz
Fena şeklin soymuşuz
Gerçeklere uyumuşuz
Evliyanın yolunda

Bizde kanaat gani
Nideriz can-u teni
İmanı Şah Hüseyn-i
Kerbelanın yolunda

Hakka benzer halimiz
Perhiz tutar dilimiz
Gayre varmaz elimiz
Hak rızanın yolunda.

Genci Abdal biçare
Biz aşıkız didare
Söyleme gel ağyare
İliya-nın yolunda...

ŞEMSÎ' DEN

(a)

HÜSEYNİ

Düyek

Gös ter çe lin şem ni Al lah Al lah Al lah Hü

yan sın oda per ne ler Al lah Al lah A l lah

Hü per ne ler Al lah Al lah Al lah Hü

(b)

GERDANİYE

Düyek

Gös ter ce ma lin şem i ni yan sın o da

per ne ler per va ler dev let de ğil

şi ka şem kar şı ya ler

Göster cemâlin şem'ini
Yansın oda pervâneler
Devlet değil mi âşıka
Şem'ine karşı yâneler

Ey âli çok a'lâ güzel
Yağmaladın gönlüm evin
Pek bağla ışkın zencîrin
Boşanmasın dîvâneler

Men meye tövbe etmezem
Ağyâr elinden içmezem
Kudret elinle sun bize
Dolu dolu peymâneler

Bezm-i elestte bir kadeh
Sundu bize ol pâdişah [*]
Bir cur'asından mest olur
Nice yüzbin mestâneler

Mescid ile medreseyi
Ismarladık zâhidlere
Hakk'a ibâdet etmeğe
Yeter bize meyhâneler

Cevr ü cefâ etmek ile
Şemsî seni terkeylemez
Sen sanma kim âşıkların
Hâşâ senden usâneler

[*] Bezm—i ezelde bir kadeh Sundu bize dest—i İlâh (Nüsha)

PERİŞAN BABA'DAN

AŞKIN KATARINDA

Hüseynî Ağır Düyek

Söz: Perişan D.B.

1

Aş kın ka ta rın da mer di mü cer ret

4

Biz bu Deh rin hem bay hem ge da sı yız hem ga da sıyız

Aşkın katarında merdi mücerret
Biz bu Dehrin hem bay hem gedasıyız
Akdemden akdemiz Hakkı müeyyet
Hem biz bu alemin intihasıyız

Çırağı şam'imiz vermekte şule
Meydanı hünerde girdik usule
Tevellâmız ciddi zatı Resule
Ervahı Yezidin teberrasıyız

Perişan erenler yolunu izler
Ser verir sırrını sinede gizler
Her kimler ki sual ederse bizler
Hünkâr Hacı Bektaş fukarasıyız...

MEHMET HİLMİ BABA DEDE'DEN

HAKİKAT CEMİNE

Beyati Araban Curcuna

Söz : Hilmi D.Baba

Müz : Anonim

Ha ki kat ne da hil lan

da hil o lan lar Ta vel la

SAZ

de di ler Hü Ha ki kat

be li de di ler Hü

Hakikat cem'ine dahil olanlar
Tevella sırrına beli dediler.
Hakkı aynel yakin buhda görenler
Ehl-i Beyt'e nur-i celi dediler

Cümle evliyanın o'dur serveri
Yeninde gösterip yeşil enveri
Horasan Pirleri, Rumun Erleri
Hünkar Hacı Bektaş Veli dediler

Mürşidin pendini can ile duyup
Muhammet Ali'nin damenin tutup
Yedullahi fevka eydihim deyup
El ele el Hakkın eli dediler

İkrar verdim **Hilmi** dönmem ebedi
Kalbimde uyandı sem'i Ahmedi.
Öz tenimde gördüm Hayyü Samedi
Gördüğüm didara Ali dediler...

KOYUN BABA'DAN İÇTİĞİMİZ BU DOLULAR

Rast Raks Aksak

Söz: Koyun Baba

İçtiğimiz bu dolular
Erenlerin dolusudur
Ummanlara dalıp çıkan
Gerçeklerin gemisidir

Şah Alim Şah-şah Şah Pirim Şah

Şahtan da gelen gaziler
Gönül mürşidin arzular
Bu gün de bayramdır bize
Her gün de bayramdır bize

Şah Alim Şah-şah Şah Pirim Şah.

Yer yüzüne nazar salan
Düşmüşlerin elin alan
Yeşil sancak ile gelen
On iki imam çerisidir

Şah Alim Şah-şah Şah Pirim Şah.

↓

Ulu şarlar bedestanlar
Al çiçekli gülistanlar
Elâ gözlü mestanler
Evliyalar korusudur.

Şah Alim Şah-şah Şah Pirim Şah

Hiç ummana dalmadın mı
Dalıp gevher almadın mı
Talip yola gelmedin mi
Yine kendi bilisidir.

Şah Alim Şah-şah Şah Pirim Şah.

Koyun Baba didara bak
Mansur kemendin boyna tak
Nesimi oldu Hak'la Hak
Yüzdükleri derisidir.

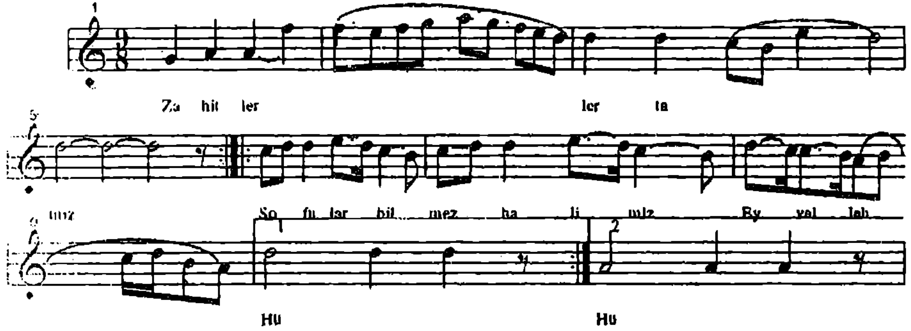
Şah Alim Şah-şah Şah Pirim Şah.

ALİ NUTKÎ BABA'DAN

ZAHİTLER EYLER TA'NIMIZI

Acem Aksak

Söz: Ali Nutki Baba

Zahitler eyler tanımız
Sofular bilmez halimiz
Dilküşadır ahvalimiz
Biz bendei Bektaşiyiz.

Otuz iki salât ile
Haccı savmü zekât ile
Nice yüz bin kerrat ile
Biz Bendei Bektaşiyiz.

Kur'an okuruz ezberi
Muhammed Ali'den beri
Pirimiz Horasan Eri
Biz Bendei Bektaşiyiz.

Yoktur bizim bir şanımız
Hak saklasın imanımız
Bektaşilerdir namımız
Biz Bendei Bektaşiyiz.

Rehberi kimdir biliriz
Mürşide ikrar vermişiz
Zannınız gibi değiliz
Biz Bendei Bektaşiyiz.

Taş atan bizden dediler
Attıranı sevmediler
Şahittir üçler dediler
Biz bendei Bektaşiyiz.

Bize ihsan etti Celi
Bu mesleği ta ezeli
Tuttuk edep erkân yoli
Biz bendei Bektaşiyiz

Kâru zarar kendimize
Hükmedemez kimse bize
Seven gelsin yanımıza
Biz bendei Bektaşiyiz.

Yeter **Nutki** faş eyledin
Ariflere taş eyledin
Zahit ne telâş eyledin
Biz bendei Bektaşiyiz...

EMİNE BACI'DAN
BU GÜN BEN PİRİME VARDIM

Rast Semai

Söz: Emine Beyza
Müz: Anonim

1
Bu gün ben pi me var dım
5
9 Ha yır lı him me tin al dım
13 Aş kın der ya sı na dal dım
17 Ke rem sen den Şa hım A li
21 Ye tiş Hün kar Bek taş Ve li
Faz lı yez dan Kev ser A li

Bu gün ben pirime vardım
Hayırlı himmetin aldım
Aşkın deryasına daldım
Kerem senden Şahım Ali

Yetiş Hünkâr Bektaş Veli
Fazl-ı Yezdan Kevser Ali

Muhammede bağlı başım
Ali de biter her işim
On iki imam yoldaşım
Kerem senden Şahım Ali

Yetiş Hünkâr Bektaş Veli
Fazl-ı Yezdan Kevser Ali

Hazret-i Hatice Fatma
Katardan kemteri atma
cürm-i isyanıma bakma
Kerem senden Şahım Ali

Yetiş Hünkâr Bektaş Veli
Fazl-ı Yezdan Kevser Ali

Pir elinden dolu içtim
Can ile hem serden geçtim
Erenler rahına düştüm
Kerem senden ŞahımAli

Yetiş Hünkâr Bektaş Veli
Fazl-ı Yezdan Kevser Ali

Erenlerin yolu birdir
Mürşidim bir abdal nurdur
Musanın çıktığı turdur
Kerem senden Şahım Ali

Yetiş Hünkâr Bektaş Veli
Fazl-ı Yezdan Kevser Ali

Şahım ulelardan ulu
Emine bir geda Kulu
Kevserden himmet bir dolu
Kerem senden Şahım Ali

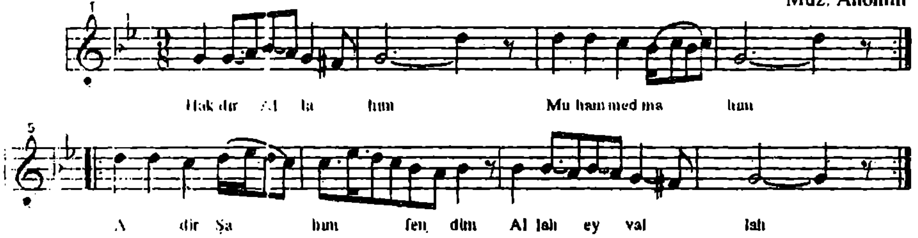
Yetiş Hünkâr Bektaş Veli
Fazl-ı Yezdan Kevser Ali

MÜNİR BABA'DAN

HAKDIR ALLAHIM

Nihavent Aksak

Söz: Münir Baba
Müz: Anonim

Haktır Allahım
Muhammed mahım
Ali'dir Şahim (Efendim)
Allah eyvallah

Fatıma Zehra
Hatice Kübra
Nuri Kibriya (Efendi)
Allah eyvallah

Şepperü Şüpper
Abidin server
Bakır'ı Cafer
Allah eyvallah

Musa'ı Kâzım
Rıza İmamım
Takiyüd daim
Allah eyvallah

Nakidir İmam
Askeri'dir can
Mehdi-i devran
Allah eyvallah.

Cehar deh masum
Şehidan mazlum
Cümlesi malûm
Allah eyvallah.

Kanber'i Selman
Pir Balım Sultan
Bunlardan ihsan
Allah eyvallah

Aşka burhanım
Sırrı rahmanım
Derde dermanım
Allah eyvallah

Can ile canım
Din-i imanım
Virdi zebanım
Allah eyvallah

Ali'den nimet
Veli'den himet
Dervişten hizmet
Allah eyvallah

Yüzümüz yerde
Özümüz darda
Huzuri Pirde
Allah eyvallah

Münir i kemter
Sizden ey server
İsteriz kevser
Allah eyvallah...

ŞAİR EŞREF'TEN

BU GÖNÜL ŞEHRİNİ

Uşşak Sofyan

Söz: Şair Eşref
Müz: Anonim

Bu gö nül şeh ni sey ran e der ken dün

De di rım ba na sey ran çin de Hü

de di ba sey ran çin de Hü

Bu gönül şehrini seyran ederken
Dedi sırrım bana seyran içinde
Derde düştün, niçin derman arasın
Aşıklar derd arar derman içinde

Mihneti rahat bil rahat arama
Rahat mı bulunur zindan içinde
İçip aşkın meyin şöyle mest ol kim
Divane desinler yaran içinde.

Bu aşk meydanıdır bunda ar olmaz
Başını top eyle meydan içinde
Aç gözünü **Eşref** Hakkı zikreyle
"Fezkürûni" dedi Kur'an içinde...

NEYZEN TEVFİK'DEN
HİCRAN KUCAĞINDA

Hicaz Düyek

Neyzen Tevfik

Hic ran Ku ca ğın da tut tu ğum sır daş Çağ la mış Bu lan mış
du rul muş ol sun ol sun
sö zü za gü ven de ya naş Ku la ğı e zel den
bu rul muş ol sun ol sun
Bu rul muş ol bu rul muş ol sun Öl me den He sa bı
gö rül müş ol ol

Hicran kucağında tuttuğum sırdaş
Çağlamış, bulanmuş, durulmuş olsun
Sözüne sazına güven de yanaş
Kulağı ezelden burulmuş olsun

Burulmuş olsun, burulmuş olsun
Ölmeden hesabı görülmüş olsun

Boş kafa gezdiren seyyahlar gibi
Keşkülünün delik çıkmasın dibi
Ariften anlasın seçsin garibi
Hakikat yolunda yorulmuş olsun

Yorulmuş olsun, yorulmuş olsun
Ölmeden hesabı görülmüş olsun

Taban tepmiş olan gam kervanında
Dostunu konuklar tatlı canında
Koçlar gibi duran pir meydanında
Aslanlar yurdunda kurulmuş olsun

Kurulmuş olsun, kurulmuş olsun
Ölmeden hesabı görülmüş olsun

Gel dese de bakma nâkes aşına
Bir fırsat arar da kakar başına
Dostun namerd dehrin mihenk taşına
Felâket pazarında vurulmuş olsun.

Vurulmuş olsun vurulmuş olsun
Ölmeden hesabı görülmüş olsun

Duysun aşkın elindeki rebabı
Okusun alnında çile kitabı
Nezyen gibi günahının hesabı
Mezara girmeden sorulmuş olsun

KADİMİ BABA'DAN

NEVRUZİYYE

Düyek

Söz: Kadimi Baba
Müz: B. Noyan Dedebaba

Be şa ret siz le re ey can bu gün Nev ru zu Sul tan dır.

zu Sul tan dır. Ku rul du mec li si ir fan bu gün Nev ru

Sul tan dır zu Sul tan dır

Beşâret sizlere ey cân bu gün Nevrûz-u Sultândır.
Kuruldu meclis-i irfân bu gün Nevrûz-u Sultândır

Beşer suretine girdi kadem bastı cihana Şah,
Boyandı nura asuman bu gün Nevruz-u Sultândır.

Müzeyyen oldu sahralar, şitâ gitti, bahar geldi:
Gönüller oldular şadan bu gûn Nevruz-u Sultandır.

Vilayet günüdür kardeş bu gün Şah-ı Velayetin,
Sürura gark olur cihan bu gün Nevruz-u Sultandır.

Sürrurundan yeşillendi cihan baştan başa çün ki
Açıldı sünbül-ü reyhan bu gün Nevruz-u Sultandır.

Sun ey saki kadeh durma neşat eyyamıdır şimdi
Her yer oldu bir gülistan bu gün Nevruz-u Sultandır.

Kadimi badenuş ol sen o Şah'ın aşkına durma
Bu iydi bekler aşıkaan bu gün Nevruz-u Sultandır...

KÂZIM BABA'DAN
—1—

ŞAH DAMARDAN YAKIN

Rast Düyek

Söz ve müz: Kazım Baba

Şah da mar dan ya kın Haz re ti Al

SAZ SAZ

lah A ri fe a ya dır

hul lah Hü lah Hü

Şah damardan yakın Hazret-i Allah
Arife ayandır semme veçhullah
Zikreyle oturma vakt-ı sehergâh
Allah bir Muhammed Aliye çağır

Çünki hazırdırlar üçü her yerde
Sevdası durur hazin gönüllerde
En karanlık korkunç olan demlerde
Hünkar Hacı Bektaş Veliye çağır

Erenler açmışlar gönülde pazar
Gönül dedikleri aşkile gezer
Sevda defterine manalar yazar
Balım Sultan Hızır Bâliye çağır

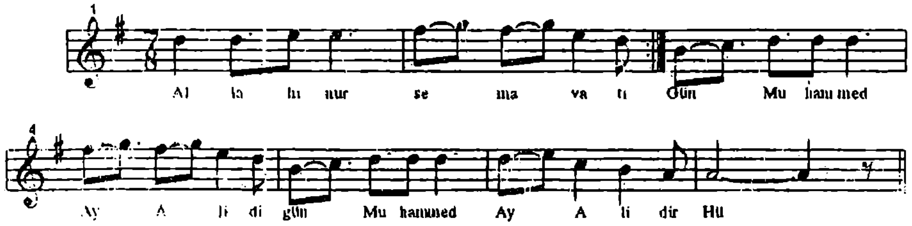
Aliden ayrılma bend ol sıraya
On iki imama gel iktidaya
Kul kurban ol **Kâzım** Âl-i Abaya
Erenler serveri celiye çağır

—2—

ALLAH-I NUR SEMAVATI

Hüseyni Devri Turan

Söz ve Müz: Kazım Baba

Allah-ı nur semavatı
Gün Muhammed Ay Ali'dir
Gök yüzünün ümmehatı
Gün Muhammed Ay Ali'dir

Zühre Fatıma tüz Zehra
Bint-i Haticetil Kübra
İsm-i Mübin ula uhra
Gün Muhammed Ay Ali'dir

Ferkadan Hasan Hüseyin
Ütarit Zeynel Abidin
İmam-ı Bakır-ül metin
Gün Muhammed Ay Ali'dir

Zühaldir İmam-ı Cafer
Kazım Rıza sırr-ı Hayder
Taki Naki Hasan Asker
Gün Muhammed Ay Ali'dir

Müşteri Pir-i Horasan
Merihdir Mehdi-yi Zaman
On iki burç kutb-i devran
Gün Muhammed Ay Ali'dir

Kazım Baba mestaneler
Nura döner pervaneler
Sema eder seyyareler
Gün Muhammed Ay Ali'dir

YESARÎ BABA'DAN
MUHABBET BAĞINA

Hicaz Sofyan

Söz ve Müz: Yasari Asım Arsoy

1 Muhab bet ba ğı na gir dim bu ge ce Muhab bet gül
5 le der dim bu . ge ce Vus ta lın ça ğı na
9 dim bu ge ce Mu hab bet do
13 yul maz bir pı nar imiş A ra rım a ra
17 rım ııı her yer de So ra rım es ki mu hab bet ler
21 şim di ne re de 1. A ra 2. de

Muhabbet bağına girdim bu gece
Muhabbet güllerin derdim bu gece
Vustalın çağma erdim bu gece
Muhabbet doyulmaz bir pınar imiş

Muhabbettir Lâ'ilâhe illallah
Muhabbettir Muhammed Resulullah
Muhabbettir Aliyen Veliyullah
Muhabbet gönülde bir volkan imiş

Ararım, ararım seni her yerde
Sorarım, eski muhabbetler şimdi nerede?

Ararım, ararım seni her yerde
Sorarım, eski muhabbetler şimdi nerede?

Yesari aydın olsun çerağımız
Şen olsun muhabbetle olacağımız
Kurulsun gönülde aşk otağımız
Muhabbet aşıka nur—iman imiş

Ararım, ararım seni her yerde
Sorarım, eski muhabbetler şimdi nerede?

HAŞİM DEDE'DEN

ŞEPPERÜ ŞÜPPER

Hicaz Türk Aksağı

Söz: Haşim

Şüpperi Şüpper
Mürşid ü rehber
Sundular Kevser
Elhamdüllilâh

Elhamdülilâh
Elhamdülilâh
Elhamdülilâh
Elşükrülillâh

Sofra Ali'nin
Himmet Velinin
Şöhreti dinin
Elhamdüllilâh

Nakarat

Haktır Muhammed
Olmuşuz ümmet
Bulmuşuz rif'at
Elhamdüllillâh

Nakarat
Muhammed güldür
Pirim bülbüldür
Cümlemiz kuldur
Elşükrülillâh

Dosta mihmanız
Cümlemiz canız
Ehl—i imanız
Elhamdüllillâh

Elhamdülilâh
Elhamdülillâh
Elhamdüllilâh
Elşükrülillâh

Pir'e muhabbet
Can ile hizmet
Talibe nimet
Elhamdüllilâh

Nakarat

Aslımız nurdur
Vaktimiz Sur'dur
Sözümüz budur
Elhamdüllilâh

Nakarat
Haşim in zikri
Eltakrü fahri
Bu demin şükrü
Elşükrülillâh

BEDRİ NOYAN DEDE—BABA'DAN

MUHAMMED ALİ AŞKINA

Türk Aksağı

Söz: Bedri Noyan D.B.
Müz: Zeki Onaran

Mu ham med A li Aş kı na İn san Mey dan da mey

dan da Pir bek taş Ve li aş kı na Kur ban mey dan

da Mey dan da Hü Hü Pir Bek Hü

Muhammed Ali aşkına İnsan Meydan'da Meydan'da
Pir Bektaş Veli aşkına Kurban Meydan'da Meydan'da

Çerağlar, canlar uyanmış, Gönüller şavk ile yanmış,
İlâhi aşka boyanmış Erkân Meydan'da Meydan'da

Dar'a boynu bağlı varır, Niyaz ederek yalvarır,
Sonra inciler çıkarır, Umman Meydan'da Meydan'da

Erir demir gibi sertler, kendini yok eder mertler,
Tatlılaşır burda dertler, derman Meydan'da meydan'da

Canı-başı feda ile , Masiva'ya veda ile,
El eledir geda ile, Sultan Meydan'da Meydan'da

Yücelir de Miracına, erişir devlet tacına,
El uzatır muHtacına, Yezdan Meydanda Meydan'da

Canan ile, devran ile, iman ile Sübhan ile,
Piran ile, peyman ile, ferman Meydan'da Meydan'da

Beraberce Âl-i abâ, hem Mustafâ hem Mürdezâ,
Fakiyr **Bedri dedebaba Noyan** Meydan'da Meydanda...

TURGUT KOCA BABA'DAN

—1—

EY TALİP ÖZÜNÜ

Hicaz Düyek

Söz: Turgut Koca
Müz: Zeki Onaran

Ey lib zü nü uy dur ka ta ra

Muham med A li den Ay rıl ma ya lım Ay rıl ma ya lım

Saz

Ey talib özünü uydur katara,
Muhammed Ali'den ayrılmayalım
Bir niyaz edelim, Pir ü Hünkâra
Bektaş-i Veliden ayrılmayalım.

Eşiğine koyduk biz de, başları
Akıttık gözlerden kanlı yaşları
Razı eyleyelim üçler, beşleri.
Ahd-ı ezelinden ayrılmayalım

Âlem-î gayıbdır, gönlümde arzu
Sekiz inci iklim, Hakikat arzı
Kılıp üç sünnet ile yedi farzı,
Mihrab-ı celiden ayrılmayalım.

Varlığa malını bütün verenler,
Onlardır dünyada didar görenler,
Nefsimizden kurtar bizi erenler,
Ta kalu belinden ayrılmayalım.

Turgut Abdal erdik sırr-ı tevhide.
Hakikati görmez, kör olan dide.
Kılalım teberra kavm-i yezide.
Aışk-ı tevelliden ayrılmayalım...

—2—

CEMALİN CENNETİNİ

Segah düyek

Söz: Turgut Koca
Müz: Zeki Onaran

Ce ma lim cen nne ti gör me ye gel dim pi rim

dim pi rim Pu şi de yü zü mü sür me ye dim pi rim

SAZ

Cemâlin cennetini,
Görmege geldim Pirim.
Pûşidene yüzümü.
Sürmeğe geldim Pirim.

Çıktım gönül Turuna,
Nilaz ettim nuruna.
Elif olup darına:
Durmaya geldim pirim.

Sensin dinin minberi
Aman Horasan Eri.
Dost bağında gülleri,
Dermeye geldim Pirim.

Fevziyle doldum taştım:
Dağlar, ovalar aştım
Adım adım yaklaştım,
Ermeğe geldim Pirim

Yazıldım yazma gibi
Dizildim lokma gibi
Varını sofra gibi,
Sermeye geldim Pirim

Durdu zamanla mekân:
Dem bu demdir, an bu an
Sol yedinci kapıdan,
Girmeye geldim Pirim.

Turgut Baba dar bana.
Kül oldum yana yana.
Bir canım var ki sana,
Vermeye geldim Pirim...

—3—

GÖNÜLDEN GÖNÜLE

Rast Rake Aksak

Söz: Turgut Koca
Müz: Zeki Onarana

SAZ

Gö nül den gö nü le giz li yol var dır Yol çin de yo lu gör dün

mü gö nül mü gö nül Yuf çe ker ler ka le ey val lah ha le

Ha li çin de ha li gör dün mü gö nül mü gö nül

Gönülden gönül gizli yol vardır.
Yol içinde yolu gördün mü gönül?
Yuf çekerler kale, eyvallah hâle
Hâl içinde hâli gördün mü gönül?

Nasıl meth edeyim şahım Haydarı
Hacı Bektaş Veli Ulu Hünkarı
Türlü çiçeklerden bal alır arı
Bal içinde balı gördün mü gönül?

On iki İmama kokar sünbüller
Anın aşkı ile öter bülbüller.
Baharda açılır tazece güller.
Gül içinde gülü gördün mü gönül?

Muhammed şefaat edecek sana.
Pirim Ali gibi ere tapsana.
Her göle konar mı sevdalı suna?
Göl içinde gölü gördün mü gönül?

Hakkın birliğine demişiz beli.
Söyleyen **Turgut** tur, söyleten Ali.
Cümlenin üstünde Allahın eli.
El içinde eli gördün mü gönül?

ZEKİ ONARAN'DAN

DÜNYA MALI HAYALİM

Devri Hindi

Söz ve Müz: Zeki Onaran

1

Dün ya ma lı ha ya lim uğ ra şım ben ba lim

5

Şe ka pı sın da Bu se nin dir bu be nim

9

Hüm dü lil lah Şük ri lil lah ger çek le re ey val lah

13 SAZ

Dünya malı hayalim
Uğraşım, hem vebalim.
Şeriat kapısında
Bu senindir, bu benim.

Hümdüllilâh, şükrilillâh
Gerçeklere eyvallah.

Nimeti'dir Celil'in
Bereketi Ali'nin
Tarikat meydanında
Hem senindir, hem benim.

Hümdüllilâh, şükrilillâh
Gerçeklere eyvallah.

Kelâmı bu Pirimin
Zeki alır himmetin
Hakikat kitabında
Ne senindir, ne benim.

Hündüllilâh, şükrilillâh
Gerçeklere eyvallah.

Semah

TAHİR

Bu ye gül şa hı kı zıl ba şı de sin

ler hım ol ki kev bu lar ay ya şı de

ya şı de ler

ALİ ZİKRÎ BABA'DAN

Bu Zümre-i gül şâh kızılbaşı desinler
Ol Saki-i kevser bular ayyâşı desinler
Hoş fırka-i münkir bize kallâşi desinler
Ben fahrederim, kim bana Bektaşi desinler
Dergâh-ı Ali'nin bu da bir taşı desinler

Cebreylemedi kimese bana kendim özendim
Mürşid aradım bulmak için kendemi kendim
Dünyâda vü ukbâda ne beis var a efendim
Ben fahrederim, kim bana Bektaşi desinler
Derğah-ı Ali'nin bu da ber taşı desinler

Münkir gibi kuttâ -ı tarik olmıyayım da
Cahil- sıfat a'dâya refik olmıyayım da
Anlar gibi pân içre gariyle olmıyayım da
Ben fahrederim kim bana Bektaşi desinler
Dergâh-ı Ali'nin bu da bir taşı desinler

Rahmet Ali evlâdına düşmanına lânet
La'net ol Yezid'in dini imanına la'net
Ben fahrederim kim bana Bektaşi desinler
Derğah-ı Ali'nin bu da bir taşı desinler

Bu rân-ı **Ali Zikrî** ki erkân-ı Veliden
Adâb ile arkân ile rûz-ı ezeliden
Bu oldu bizim kısmetimiz kalû beliden
Ben fahrederim kim bana Bektaşi desinler
Dergâh-ı Ali'nin bu da bir taşı desinler

HÜSNÜ'DEN

ISFAHAN

Devrihindi

Horasan ilinden duyuldu sesi
Mihib aşıklara düştü sevisi
Yedi bab içerü şahın türbesi
Eşiğin bekleyen cana aşkolsun

Ol sultan yürüttü yedi dağları
Üzüldü çürüdü kaldı sağları
Türbe bahçesinde cennet gülleri
Güllerin devşiren cana aşkolsun

Kudretten başında elifi tacı
Eşiğin bekleyen neylesin haccı
Magripten maşrığa oynar kılıcı
Kılıcın sallayan cana aşkolsun

Magribtan maşrığa ismin andırır
Niyaz eden aşıkların kandırır
Baba değirmenin sola döndürür
Değirmenin döndüren cana aşkolsun

Abdal Musa derler pirimin isimi
Ateşe attılar yanmadı cismi
Size niyaz eyler derdiment **Hüsnü**
Bu cemde bulunan cana aşkolsun

SÜLEYMAN CELÂL'DEN ALİ MEVLÜDÜ

Hüzzam Devri Hindi

Söz: Süleyman Celal
Müz: Kazım Baba

Res mi lev hi ha ki mi sa zı ka za
ka za Na şi em ri ne va hi yi rı za
Na şi ri em ri ne va hi yu rı za
Na ka sem Rab bül ha rem Ah bül ha rem

(Koro halinde beste ile okunacak munaacat bahrinin dört mısra'ı)

Resm-i levh-i Hakim-i saz-ı kaza
Naşir-i emr-i nevahiy-i rıza
Namına etti kasem Rabb-ül Harem
Hak kelamında buyurdu velkalem

(Güzel gibi serbest okunacak kısımlar)

Lafzatullahı yazıp zeyb-i makam
Hamd edip kıl azmine sevk-i kelam
Fezkurullah emrine kıl ilkiyad
Ayni zikrullah ile her yol küşad
Evvel Allah namını yad edelim
Semti maksuda o yoldan gidelim
Sıdkile Allah dese bir kez lisan
Kalmaya özr-ü vebalinden nişan
Girmemişken surete kevn ü mekan
Var idi ol Halıki heft asüman
İbdida vü intiha yoktur ona
Zahir ü batını anla rehnüma
Zat-ı Pakiden diğer yoktur vücud
Zatıdır ancak sezavar-ı sucud

Olamasa tevfik-i Rabb-i Müstean
Kim olurdu rehrev-i emm ü aman
Aşk ile yansın bütün pervanesi
Olmaya diller anın biganesi
Aşinaya aşinayı kıl talep
Gülşen-i tevhide dil kılsın şitap
İster isen teşne-yi feyz-i beka
Mürtezaya eyle candan iktida

Sellemü salli ala Bedr-ül Düca
Her ser-i ol Hazret-i Şir-i Hüda

(Bu On beytten sonra Salât-ı Ümmiye koro halinde okunur)

-Velâdet bahri-

Veladet bahrine başlamadan İnsan Suresinin İlk on Ayeti okunur. Sonra koro halinde bestelenmiş olan ilk dört mısra'ı okunacaktır.

Ey muhibb-i sadık-ı Al-i Aba
Vey olan gjnlümde ihlas-ı vefa
Mürteza mevludunu dinle ayan
Eylerim bu vak'ayı şerh-i beyan

(Gazel gibi serbest okunacak kısımlar)

Haşimi gülzarının hoş lalesi
Hem saadet mahının bir halesi
Ol İmam-ı Pak-i Şah-ı Evliya
Hayder-i Kerran Ali-yel Mürteza
Fatıma bint-i Esed ol kamile
Çün Ebu Talibden oldu hamile
Geldi ol pakizeye başka şeref
Geçmedeyken hafta vü eyyam-ı garip
Sâl-i Fil otuzuna yetti heman
Yirmi üç yıl hicrette vardır zaman
Sevk edip hakk-ı kader ilan anı
On üçüncü Recebin Cuma günü
Olmuş idi müddet-i haml-i tamam
Oldu ol gün azim-i Beyt-ül Haram
Anda iken hamili Şîr-i Nere
İzdirabından oturdu bir yere

Fitret-i zatiyyesi pak-i tahur
Kim tecelli-yi ezel etti zuhur
Kimseye vaki değilken bu şeref
Doğdu Beyt içre hemah hayr-ül halef
Bastı bağrına o dem nevzadını
Hem Esed tesmiye etti adını
İster isen Mustafaya intisap
Kıl rıza-yı Mürtezayı iktisap

Sallemü salli ala Hayr-el Vera
Ham ba esra-ı Ali-yel Mürteza

(Bu son beyitten sonra koro halinde Salât-ı ümmiye okunur)

Önce Furkan Suresinin ilk beş ayeti okunur. Sonrda beste ile tesmiye bahrinin ilk dört mısra'ı okunacaktır.

Aldı mevlûdun götürdü darına
Hayret elverdi bütün ciranına
Kim Ebu Talip görüp oldu bekam
Görmemiş çün oğluna benzer gulam

(Gazel gibi serbest okunacak kısımlar)

Madeni etti ana Eb-ul veled
Validim adını koydum oğlumun adın Ali
Geliler hep akraba vü aşina
Kıldılar tebrik nevzada eda
Beyt içinde makdemeyn-i hayr-i fal
Ettiler bu bahse dair kil ü kal
Kılmadı rağbet berin sed yanına
Red olur destiyle varan yanına
Eyledi teşrif Muhammed Mustafa
Aldı nevzadı kucağa pür vefa
Dedi ona Mürtesa hay-ül veled
Merhaba bin Fatıma bint-ül Esed
Merhaba ey nur-i pak-i nev zuhur
Merhaba ey sakı-yi cam-ı tahur
Merhaba ey silsile saz-ı ula
Merhaba ey paye ara-yı vefa
Görmedi emsalini çeşm-i selef
Böyle âli menzilet hayr-ül halef

Vazını etti bu vech üzre ayan
Zat-i paki Mustafa muciz beyan
Mader-i tıflın şikayet eyledi
Kemseden süt emmediğin söyledi
Verdi ağzına dudağın Mustafa
Şevkile emdi zebanın evvela
Hazırun bu hale hayret kaldılar
Fülk-i fıkri bahr-i bühte saldılar
Dedi pençezen olur Hayderdir ol
Bu tecellide bulunmaz başka yol
Mustafadan aldı Hayder namını
Hem dudağın emdi buldu kamını
Bil dudağın emdi buldu kamını
Bil ki bu La'sından on yıl makdemi
Vaki olmuştu Alinin makdemi
Kesb-i kurb ister isen Peygambere
İltica et ez dil ü can Haydere
Sallemü salli ala Hayre-i Beşer
Hem ba esrar-ı Ali âli güher

(Bu On beytten sonra koro halinde Salât-ı Ümmiye okunur)
-Takdis Bahri-

Önce Bakara suresinin 255, Ayeti Yani Ayet-ül Kürsi okunur. Sonra Takdis bahrinin ilk dört mısra'ı beste ile okunacaktır.

Gel beru ey aşık-ı pür tab-ı dil
Derd ile demsaz olan seyrab-ı dil
Dinle bu mevludunu suziş neva
Öyle sevday-ı muhabbet hoş neva

(Gazel gibi serbest okunacak kısımlar)

Edelim bahsimizi böyle küşad
Lutf-ı Ahmedle Aliye istinad
Validi etmişti ömrünü tamam
On yaşında kalmış idi ol hümam
Oldu mihman-ı Cenab-ı Mustafa
Perver-i şeyb-i haremdi Mürteza
Haşimidir iki baştan ol nesib
Anden evvel yok idi böyle hasib

Eyleyib celb-i teveccüte rıza
Oldu damad-ı Resul-i Kibriya
Mahrem-i hacle ki ol zat-ı Betül
Sırr-ı sırra buldu bu yüzden vüsul
Kim karan etti kamer ile esed
Oldu manada üçü de bir cesed
Cismike cismi buyurmuştur Resul
Eyle irfan ile bu remze vusul
Nahl-i gülzar-ı tecelliden zuhur
Etti iki goncayı sed berk-i nur
Bu iki gonca cihan-ara heman
Oldular destar-ı sebz-i mü'minin
Bu hadis tercümesi vazıh celi
Şehr-i ilmin kapısı oldu Ali
Gör ne imiş paye-yi kadr-i İmam
Anla noldu hikmet-i sırr-ı kelam
Sülb-i pakinden onun yövmel kıyam
Çün seyadet eyleyecektir devam
Çok ehadis-i şerifa saniha
Haklarında hem dua hem madiha
Varid olmuş Haydere etmek nazar
Kem ibadettir deyu iş bu eser
Ben kime Mevla isem hem de Ali
Oldu Mevlası anın bu münceli
Kim aliye hubbeder bana eder
Bana muhabet ise Hakka gider
Buğz edenlere buyurmuştur Resul
Lânet ile yad oluna ol fuzul
Varid olmuş bir hadisinde dahi
İki âlemde banadır ol ahi
Kim Aliyi fark eder benden heman
Beni fark etmiş olurlar bi-güman
Beni fark eden eder Allahı fark
Oldu ümmete Ali hem tac-ı fark
Madihi böyle Habibullah ola
Öyle zatın vasfına kim söz bula
Gör Alidir Şah-ı Merdan-ı Huda
Kim Alidir rehber-i rah-ı hüda
Kim Ali oldu Veliler serveri
Etkiya-ı ümmetin hem rehberi
Mürteza isrine lâzım iktida

Kabe-yi irfana oldur rehnüma
Bulanık efkâre etmez iltifat
Mustakimine giden bulur necat
Kim kitab ü sünnete salik olur
İltifat-ı Hazrete lâyık olur
Siret-i makulede kıl intiba
Eyle evham ü hayalata veda
Cümlemizden razı olsun Mürteza
Ol rızadan razı Ahmedle Huda
sallemü salli ala Hayr-el enam
Hem de zat-ı Mürtezaya ber devam
(Bu son beytten sonra Salat-ı Ümmiye okunacaktır)
-İstimdad bahri-

Önce İbrahım suresinni ilk dört ayeti okunur. Sonra Koro halinde İstimdad Bahrinin ilk dört mısra'ı besteye göre okunacaktır.

Dinle gel eyleyen dava-yı aşk
dil oldu olmak gerek me'va-yı aşk
Hiç edermi aşkı taklidi kabul
Revza-yı irfana edersin vusul
(Gazel gibi serbest okunacak kısımlar)
Bab-ül ebvab oldu çün şer'i münir
Olmayan dahi olur mu müstenir
Tarikattan etmek gerek kesb-i salah
Feth ola sonra ona bab-ı felah
Refraf-i aşk ola olcana delil
Açılır mimhac-ı pür-fevz-i Halil
Ger akaid olmasa vefk-i kitab
Sed olur mutlak ana rah-ı sevab
Münsirane hasr edip fikr-i celi
Razımı Allah Muhammed'le Ali
Kesb eden bu vechile hüsn-i hisal
Ola manzur kim tecelli-yi visal
Ger muhibb-i Hayder isen bi riya
İsrine eyle suluk-i intiha
Emrini tut eyle nevahiden hazer
Olmayasın sonra hüsran-ı keder
Akile layıkmıdır fikr-i sakim
Mustafa isri dururken mustakim
Cahid-i din-i mübin oldu Ali

Nahi-yi küfr-i metin oldu Ali
Mazhar-ı sırr-ı Muhammed'dir Ali
Hem teveccühkar-ı Ahmed'dir Ali
Eyle nefsinle cihand-ı ekberi
Bulasın feyz-i rıza-yı Hayderi

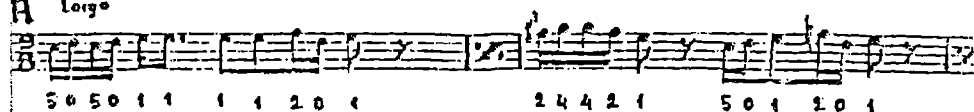
Sallemü salli ala Fahr-ül enam
Hem Ali vü Al-i Evlâda selam
(Bu son beytten sonra Salât-ı Ümmiye Okunur)
-Dua bahri-

Önce Duhan suresinin ilk beş ayeti okunur. Sonra Koro halinde Dua Bahrinin ilk dört mısra'ı besteye göre okunacaktır.

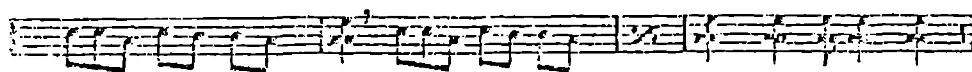
Rabbena bahş et bizi Peygambere
Al ü Evlad ile Zat-î Haydere
Okunan Kur'anı Mevlud-u visal
Hem de tehlil ile ihlas-ı hisal
(Bu kısımlar Gazel gibi serbest okunacaktır)
Acizane eyleriz arz-ı huzur
Hem kabul eyle ola aff-ı kusur
Ecri olsun revzay-ı pak-ı Resul
Al ü Evlad ile ihsane vusul
Hem ola ervah-ı cümle mü'minin
Fazlile aff ü güfrana karin
Bais-i meclis olan abad ola
Samiin vü kariin dilşad ola
Rabbena affet bizim isyanımız
Aciziz biz çokturur tuğyanımız
Rebbena koyma bizi bize heman
Lutf ü ihsanını diriğ etme aman
Bu rical-i devleti eyle mecid
Ömr ü ikbali ola ya Rab mezid
Düşman-ı Türkiyeyi ey Rabbena
Kahr-ı nekbet eyle rüsva fena
Asker-i Türke mansur-ül liva
Hen de hüccac-ı kirama zi safa
Afiyetle edeler hüsn-i eda
Hizmeti mefruzeyi vefki rıza
Ben (Süleyman-ı Celâle) kıl ata
Favz-i aşkın ile tevfik-i rıza
Kıl inayet kullarına ya muin
Rahmetullah-ı Aleyhim Ecmain

(Turgut Koca - Zeki Onaran Güldeste- Sh:16)

Kırklar Semahı

DİZİN

A) - KİTAPTA YER ALAN ŞAİRLER DİZİN

(Alfabetik sıraya göre)

İSİMLER DİZİNİ

(Mezhep- zümre, yapıt ve kişi adları)

(İsimlerden sonra gelen Romen rakamı kitabın cilt numarasını, sonra gelen normal rakamlar ise adın geçtiği sayfayı göstermektedir.)

— A —

— B —

—C—

— Ç —

— D —

— E—

— N —

— Ö —

— P —

— R —

— S —

— Z —

B) YER ADLARI DİZİNİ

(Romen rakamı kitaptaki adın bulunduğu cildi, sayı ise sayfasını gösterir.)

— A —

— B —

— D —

— E —

— H —

— I —

— L—

— M —

— N —

— O —

— Ö —

— P —

— R —

— S —

— Ş —

— T —

347, 439, 495);

— U —

— Ü —

— V —

— Y —

KAYNAKÇA

ABDIZADE HÜSEYİN HUSAMEDDİN ; Amasya Tarihi, C: I, Amasya Bel. Ku. Y. Ankara, 1986.

ABDÜLHAMİT Muhsin ; İslama yönelen Yıkıcı Hareketler, Ankara, 1986.

ADIVAR A.; Tarih Boyunca İlim ve Din, Remzi kitabevi, İstanbul, 1975.

ALTINAY Refik ; Osmanlı Devletinde Rafızılık ve Bektaşilik, Darulfunun, Ede. Fak. Mecmuası C. 9 s. 2. İstanbul 1932.

ALTINOK, Baki Yaşa; Hacı Bayram Veli, Bayramilık Melamiler ve Melamilik, Oba Kitabevi, Ankara 1995.

AKDAĞ Mustafa ; Türk Halkının Dirlik ve Düzenlik Kavgası (Celali İsyanları), Bilgi Yayınevi, İstanbul 1975.

__________ ; Türkiyenin İktisadi ve İçtimai Tarihi, (1243-1453), C. 1, 2, Cem Yayınları İstanbul, 1974.

AKPINAR Turgut ; Türk Tarihinde İslamiyet, İstanbul, 1993.

AKTAŞ. A. İhsan - Yücel Sabri ; Aşık Kul Fakır, İstanbul 1991.

AKYOL Taha ; Medineden Lozan'a, 4. Baskı, Milliyet Yayınları, İstanbul 1996.

ALPLAÇİN Oğuz; Buda ve Budizm, İstanbul

ANADOL Cemal ; Hoca Ahmet Yesevi, Yesevilik, Kamer Yayınları, İstanbul 1994.

ARABİ, Şeyhülekber ; Muhittin-i El (Ibni arabi) Ahadiyyet Risalesi ve Futukatı Mekkiyyesinden Seçilmiş Tasavvufa Dair Bölümler (Haz. Mahmut Saadettin Bilginer), İstanbul 1983.

ARAZ Nezihi ; Anadolu Evliyaları, Fatiş Yayınları, İstanbul, 1958.

__________ ; Dertli Dolap, Fatiş Yayınları, İstanbul, 1961

__________ ; Peygamberler Peygamberi Hz. Muhammed, İstanbul, 1963.

__________ ; Hz. Muhammed'in Torunları, İstanbul, 1960.

__________ ; Aşk Peygamberi Mevlana, Kervan Yayınları, İstanbul, 1972.

ARISOY Sunullah ; Türk Halk şiiri Antolojisi, Bilgi yayınevi, Ankara, 1985.

ARSEL İlhan ; Arap Milliyetçiliği ve Türkler, 3. Baskı, Remzi Kitabevi, İstanbul, 1977.

__________ ; Şeriat ve Kadın, 3. Baskı Remzi Kitabevi, İstanbul, 1989.

__________ ; Şeriattan Kıssalar, Kaynak Yayınları, 2. Basım, İstanbul 1996.

__________ ; Teokratik Devlet Anlayışından Demokratik Devlet Anlayışına, Remzi Kitabevi, İstanbul, 1993.

ASAN Veli ; Tahtacı Türkmen Ozanları, Kültür Bakanlığı, Ankara 1997.

ASLAN Ensar ; Doğu Anadolu Saz Şairleri, Atatürk Üniversitesi, 1977.

ASLANOĞLU İbrahim ; Divriği Şairleri, Sivas, 1961

__________ ; Pir Sultan Abdallar, Erman Yayınevi, İstanbul, 1984.

__________ ; Şah İsmail Hatayı, Der Yayınları, İstanbul 1992.

__________ ; Kul Himmet Üstadım, 2. Baskı, Can Yayınları, 1996.

__________ ; Söz Mülkünün Sultanları, Sivas, 1985

AŞKUN Vehbi Cem ; Merzifonlu Şairler, 1937.

__________ ; Sivas Folkloru I. 1940 ; II. 1943.

__________ ; Sivas Şairleri, 1948

__________ ; Terzi Baba ve Erzincan'ın Mutasavvıf Şairleri, 1956

ATAKURT Mithat ; Urfa Folklorundan Bir Demet, Ankara, 1951.

ATALAY Adil Ali ; Abdal Musa Sultan ve Velayetnamesi, Can Yayınları, İstanbul, 1990.

__________ ; Noksani Baba, İstanbul, Can Yayınları, 1992.

__________ ; M. Yaman ; Seyyid Nizamoğlu, İstanbul, 1990.

ATALAY Besim ; Bektaşilik ve Edebiyat, Ant Yayınları, İstanbul, 1991.

__________ ; Türk Dili İle İbadet, İstanbul,

ATILGAN Halil ; Ceyhanlı Aşık Ferahi, Kültür Bakanlığı Ankara 1997.

ATEŞ Toktamış ; Laiklik, Ümit Yayınları, İstanbul, 1994.

ATEŞ Süleyman ; Kuran-I Kerim Tefsiri (I-VI) Milliyet Yayınları, İstanbul 1995.

__________ ; Sülemi ve Tasavvufi Tefsiri, İstanbul 1969.

ATİLA Vedat ; Hazret - i Ali Divanı, Ant Yayınları, İstanbul, 1990.

AVCI Ali Haydar ; Kalender Çelebi Ayaklanması, AAAY. Ankara 1998.

AVCIOĞLU Doğan ; Türklerin Tarihi (1,2,3,4,5), Tekin Yayınevi, İstanbul (1978-1982).

AYAN Hüseyin ; Nesimi Divanı, Akçağ Yayınları, Ankara 1991.

AYDIN Erdoğan ; İslamiyet Gerçeği (I, II, III, IV), Kaynak Yayınları, İstanbul, 1993.

__________ ; Nasıl Müslüman Olduk?, Başak Yayınları, İstanbul, 1994.

AYUBİ Nazih ; Arap Dünyasında Din ve Siyaset (ALOGAN Yavuz), İstanbul, 1993.

AYYILDIZ Hasan ; Buyruk, Ankara.

BAL Mustafa ; Derviş Muhammedim Nuru Vahit Eseri Dillerde Şahit, Şahkulu Der. Yayınları, İstanbul 1989.

BALDEMİR Hamit ; Din ve Alevilik Üzerine, İstanbul, 1994.

BANARLI Nihat Sami ; Türk Dili ve Edebiyatı (I, II, III), İstanbul,

BARDAKÇI Cemal ; Alevilik, Bektaşilik, Ahilik, Ankara, 1970.

BARKAN, Ömer Lütfi, Kolonizatör Türk Dervişleri, Hamle Yayınları, İstanbul, Tarihsiz.

BAŞGÖZ İlhan ; İzahlı Türk Edebiyatı Antolojisi, 1986.

BAYKAL Bekir Sıtkı ; Pecevi Tarihi, (I, II), Kültür Bakanlığı Yayını, Ankara, 1992.

BAYRAKTAR Mehmet ; Yunus Emre ve Aşk Felsefesi, Türkiye İş Bankası Yayını, İstanbul, 1991.

BAYRI M. Halit ; Halk Şiiri, Varlık Yayını, İstanbul, 1976.

__________ ; Virâni, Maarif Kitaphanesi, İstanbul, 1957;

BENDER Cemşid ; 12 İmam ve Alevilik, Berfin Yayınları, İstanbul, 1993.

BENEKAY Yahya ; Yaşayan Alevilik, İstanbul, 1967.

BENNIGSEN Alexandre., QUELQUEJAY Chantal Sultan Galiev ve Sovyet Müslümanları (Nezih Uzel), İstanbul, 1981.

BERKES Niyazi ; İslamlık, Ulusculuk, Sosyalizm, Bilgi Yayınevi, İstanbul, 1975.

BEZİRCİ Asım ; Pir Sultan, Say Yayınevi, İstanbul, 1994.

__________ ; Türk Halk Şiiri, (I, II) Say Yayınları, İstanbul, 1994.

BİRAY Ahmet ; Mahmut Kulu Divanı, Ankara, Kültür Bakanlığı Yayını 1992.

BİRDOĞAN Nejat ; Alevilerin Büyük Hükümdarı Şah İsmail Hatayi, Can Yayınları, İstanbul, 1991.

__________ ; Anadolu Aleviliğinde Yol Ayrımı, Mozaik Yayınları, 1995.

__________ ; Anadolu ve Balkanlarda Alevi Yerleşmeleri, İstanbul, 1992.

__________ ; Anadolu'nun Gizli Kültürü Alevilik, Berfin Yayınları, İstanbul, 1990.

__________ ; Hasan Dede, İstanbul, 1992.

__________ ; İttihat - Terakki'nin Alevilik - Bektaşilik Araştırması (Baha Sait Bey) Berfin Yayınları, İstanbul, 1944.

__________ ; Çelebi Cemalettin Efendi'nin Savunması, Berfin Yayınları, İstanbul, 1994.

BIRGE John Kingsley ; Bektaşilik Tarihi, Ant Yayınları, İstanbul, 1991.

BORATAV Pertev H Naili ; Azgittik, Uzgittik, Adam Yayınları, İstanbul, 1992.

__________ ; Folklor ve Edebiyat (I, II), Adam Yayınları, İstanbul, 1990.

__________ ; Zaman Zaman içinde, Adam Yayınları, İstanbul, 1992.

__________ ; İzahlı Halk Şiiri Antolojisi, M.E.B. Yayınları, 1943.

__________ ; Pir Sultan Abdal (A.B. Gölpınarlı ile) Der Yayınları, İstanbul 1991.

BOZKURT Fuat ; Aleviliğin Toplumsal Boyutları, Cem Yayınları, İstanbul, 1990.

__________ ; Buyruk, Cem Yayınları, İstanbul, 1982.

__________ ; Semahlar, Cem Yayınları, İstanbul, 1990.

BULUT Faik ; Allah'ın Devletinde Demokrasi, Tüm Zamanlar Yayıncılık, İstanbul, 1993.

_________ ; İslamcı Örgütler, Tüm zamanlar Yayıncılık, İstanbul 1994.

BURHAN (Derviş) ; Hacım Sultan Vilayet-Namesi (Dr. Rudlofl, Tschudi Basımı - Das Vilayet - Name des Hadschim Sultan - Metin Teru Berlin 1914).

CAHEN Claude ; İslamiyet, Bilgi yayınları, İstanbul, 1990.

_________ ; Anadoluda Türkler, Adam Yayınları, İstanbul 1984.

CANBERK Eray ; Yengi Şiirleri, İstanbul, 1993.

CEBECİOĞLU Ethem ; Hacı Bayram - ı Veli ve Tasavvuf Anlayışı, Ankara, 1994.

CENGİZ, Halil Erdoğan, Divan Şiiri Antolojisi, Bilgi Yayınları, 1972.

COŞAN Esat ; Hünkâr Hacı Bektaş Veli Makalat, Seha Neşriyat, İstanbul, 1990.

CUNBUR Müjgan ; Başakların Sesi, 1968.

ÇAĞATAY Neşet ; Bir Türk Kurumu Olarak Ahilik, Ankara, 1972.

_________ ; İslamdan Önce Arap Tarihi ve Cahiliye Çağı, Ankara, 1963.

ÇALIŞLAR Oral ; Hz. Ali - Muaviye Çatışması, 2. Baskı, Pencere Yayınları, İstanbul, 1992.

ÇAMUROĞLU Reha ; Dönüyordu, Bektaşilikte Zaman Kavrayışı, Metis Yayınları, İstanbul, 1993.

_________ ; Günümüz Aleviliğinin Sorunları, 2. Baskı, Ant Yayınları, İstanbul, 1994.

_________ ; Sabah Rüzgarı- Enelhak demişti Nesimi, Metis Yayınları, İstanbul, 1992

_________ ; Tarih, Heterodoksi ve Babailer, Der Yayınları, İstanbul, 1990.

_________ ; Yeniçerilerin Bektaşiliği ve Vaka-i Şerriye, Ant Yayınları, 1991.

ÇAĞATAY Saadet ; Türk Lehçeleri AUDTCF, Ankara 1978.

ÇIĞ Muazzez İlmiye ; Kuran, İncil ve Tevratın Sümerdeki Kökeni, Kaynak Yayınları, İstanbul 1995.

ÇANTAY Hasan Basri ; Kuran - ı Kerim ve Meali, (I. II. III.) İstanbul 1958.

ÇELEBİ Abdullah ; Amasyalı Fedayi Baba, İstanbul, 1991.

ÇOTUKSÖKEN Betül., BABÜR Saffet ; Ortaçağda Felsefe, İstanbul, 1989.

DAĞLI Muhtar Yahya ; Bektaşi Tomarı ve Nefesleri, İstanbul, 1935.

DANIŞMAN Zuhuri ; Kocibey Risalesi, İstanbul, 1971.

DERVİŞ Ahmet Aşıki, Aşıkpaşaoğlu Tarihi (Atsız) MEB. İstanbul 1970.

DANİŞMEND İ. Hami ; Türklük ve Müslümanlık Okat Yayınevi, İstanbul 1959.

DEVELİOĞLU Ferit ; Osmanlıca - Türkçe Ansiklopedik Lugat, İstanbul 1994.

DİER Anton Fozel ; Anadolu Aleviliği, Ant Yayınları, İstanbul, 1985

DOĞRUL Ö. Rıza ; Yeryüzündeki Dinler Tarihi, İstanbul, 1958.

DUBY Georges ; Ortaçağ İnsanları ve Kültürü, İstanbul, 1990.

DURSUN Turan ; Kutsal Kitapların Kaynakları (1, 2), Kaynak Yayınları, İstanbul 1995.

_________ ; Din Nedir (1, 2, 3, 4) Kaynak Yayınları, İstanbul 1995.

_________ ; Allah, 2. Baskı, Kaynak Yayınları, İstanbul 1991.

DÜZDAĞ Ertuğrul ; Ebusuud Efendi Fetvaları, İstanbul 1972.

EBULGAZİ Bahadır Han, Türklerin Soy Kütüğü (Secere-i Terekime) (Muharrem Ergin) Tercüman Yayınları, İstanbul.

EBUL Hayri Rumi ; Saltuk - Name (I, II) (Şükrü Haluk Akalın) Kültür Bakanlığı Yayınları Ankara, 1987.

EFENDİ Ahmet Cemalettin ; Bektaşi Sırrı Nam Risale - yi Mudafaa, İstanbul, 1937.

EFLAKİ Ahmet Dede ; Ariflerin Menkıbeleri I. , II. (Tahsin Yazıcı), MEB Yayınları, İstanbul, 1986.

ELİADE Mircea ; Kutsal ve Dindışı (Çev: Mehmet Ali Kılıçbay) Ankara 1991.

_________ ; Mitlerin Özllikleri, Simavi İncelemesi (Çev: Sema Rifat) İstanbul 1993.

EVLİYA Çelebi ; Seyahatname (I, II Parmaksız, Kültür Bakanlığı, 1983.

ELVAN Çelebi ; Menakıbul Kudsiyye, Fi Menasibil-Unsiyye, E. Erunsal A. Yaşar Ocak, İstanbul 1984.

ELOĞLU M., O. Tansel ; Bektaşi Dedikleri, 2. Basım, Adam Yayınları, İstanbul, 1983.

ERAL Sadık ; Anadoluda Alevi Katliamları, Yalçın Yayınları, İstanbul, 1993.

ERBAY Mustafa ; Şeyh Safi Buyruğu, Ayyıldız Yayınları, Ankara, 1994.

_________ ; Virani Risalesi, Ayyıldız Yayınları, Ankara, 1994.

ERGİN Muharrem ; Orhun Abideleri, 7. Baskı, Boğaziçi Yayınları, İstanbul, 1980.

ERGUN Sadettin Nüzhet ; Hatayi Divanı, Şah İsmail Safevi Hayatı ve Nefesleri, İstanbul, 1956.

_________ ; Bektaşi Şairleri, Maarıf Yayınları, İstanbul 1930.

_________ ; Bektaşi - Kızılbaş Alevi Şairleri ve Nefesleri, (I, II, 1935; III, 1956). Maarif Kütüphanesi, İstanbul.

_________ ; Karacaoğlan, 15. Baskı, Maarif Kitaphanesi, İstanbul 1956.

_________ ; Türk Şairleri, Maarif Kütüphanesi, İstanbul, 1935.

ERK Hasan Basri ; İslami Mezhepler, Tarikatlar, TDAV, İstanbul, 1954.

ERÖZ Mehmet ; Türkiye'da Alevilik, Bektaşilik, TDAV, İstanbul, 1993.

_________ ; Yörükler, TDAV Yayını İstanbul, 1991.

ERSEVEN İlhan Cem ; Alevilerde Semah, Ekin Yayınları, İstanbul, 1990.

ESEN, Ahmet Şükrü ; Anadolu Türküleri, İş Bankası Yayını, Ankara 1986.

ERTUĞRUL İsmail ; Fenni Vahdet-i Vücud ve İbn Arabi (Hzl. Mustafa Kara) İnsan Yayınları, İstanbul 1991.

EYUBOĞLU İ. Zeki ; Alevilik - Bektaşilik Edebiyatı, Der Yayınları, İstanbul, 1991.

__________ ; İslamda Bölünmeler Çelişmeler, Miletos Yayınları, İstanbul 1991.

__________ ; Gün Işığında Tasavvuf Tarikatları, Mezhepler Tarihi, İstanbul, 1987.

__________ ; Hatayı (Şah İsmail) Geçit Kitabevi, İstanbul 1991.

__________ ; Tarihin İlkeleri, İstanbul, 1991.

__________ ; Abdal Musa, Geçit Kitabevi, İstanbul 1991.

__________ ; Anadolu İnançları - Anadolu Mitolojisi, Geçit Kitabevi, İstanbul, 1987.

__________ ; Kaygusuz Abdal, Geçit Yayınevi, Dar Yayınevi, İstanbul 1992.

__________ ; Anadolu Uygarlığı, İstanbul, 1991.

__________ ; Bütün Yönleriyle Bektaşilik, Yeni Çağ Yayınevi, İstanbul, 1980.

__________ ; Bütün Yönleriyle Hacı Bektaş Veli, İstanbul, 1989.

__________ ; Türk Dilinin Etimolojik Sözlüğü, Sosyal Yayınlar 2. Basım, İstanbul 1991.

__________ ; Sömürülen Alevilik, Özgür Yayınevi, İstanbul, 1991.

__________ ; Şeyh Bedrettin, Varidat, Uğur Yayınevi, İstanbul, 1991.

__________ ; Şeytan Ayetleri Söylencesi, Uygarlık Yayınları, İstanbul, 1989.

__________ ; Türk Şiirinde Tanrıya Kafa Tutanlar, Kaynak Yayınları, 2. Baskı, İstanbul 1991.

__________ ; Tanrı Yaratan Toprak Anadolu, Sinan Yayınları, İstanbul, 1973.

__________ ; Günümüzde Alevilik, Nefer Yayınları, İstanbul 1995.

__________ ; Divan şiiri (I, II) sayı yayını, İstanbul 1994

EYUBOĞLU Sabahattin ; Pir Sultan Abdal, Cem Yayınevi, İstanbul, 1982.

__________ ; Yunus Emre, Cem Yayınevi, İstanbul, 1976.

GÜLERMAN M. Hikmet; Bayezidi Bistami, İnkılap Yayınları, İstanbul 1956.

FIĞLALI Ethem Ruhi ; Türkiye'de Alevilik - Bektaşilik, Selçuk Yayınları, İstanbul, 1990.

__________ ; Çağımızda İtikadi İslam Mezhepleri 4. Baskı, Selçuk Yayınları, İstanbul 1990.

FIRAT M. Şerif ; Doğu İlleri ve Varto Tarihi, İstanbul, 1983.

FIŞ Rady ; Bende Halimce Bedreddinim, 2. Baskı, Yön Yayınları, İstanbul 1992.

FROMM Erich ; Psikanaliz ve Din, Arıtan Yayınları, İstanbul 1991.

FUZULİ ; Saadete Ermişlerin Bahçesi, 3. Baskı, Maarif Kitabevi, İstanbul, 1955.

__________ ; Divanı (A. Gölpınarlı) 2. Baskı, İnkılap ve Aka Kitabevi, İstanbul 1961.

__________ ; Rind ile Zahid (Prof. Hüseyin Ayar) MEB, İstanbul 1993.

GARAUDY Roger ; İslamın Vadettikleri, 3. Baskı (Nezih Uzel) Pınar Yayınları, İstanbul, 1983.

__________ ; Sosyalizm ve İslamiyet, Ankara, 1968.

GAZALİ İmam ; Sapıklıktan Kurtuluş (Çev: M. Rahmi Balaban) Gayret Kitapevi, İstanbul 1947.

GÖKALP Ziya ; Türkleşmek - İslamlaşmak - Muasırlaşmak, İstanbul, 1960.

GÖKBERK Macit ; Felsefe Tarihi, Remzi Kitabevi, İstanbul 1990.

GÖLE Nilüfer ; Modern Mahrem, İstanbul, 1993.

GÖLPINARLI Abdülbaki ; Alu Kaşifel - Gıta, Caferi Mezhebi, Gerçek Alevilik, İstanbul, 1966.

__________ ; Fuzuli, Türkçe Divanı, Aka Kitabevi, İstanbul 1961.

__________ ; Melamilik ve Melamiler, Gri Yayınları, İstanbul 1992.

__________ ; İslam Tarihi ve İslamın İlk Devri, İnkılap Kitabevi, İstanbul, 1991.

__________ ; Kaygusuz Abdal, Hatayi, Kul Himmet, Varlık Yayınları, İstanbul, 1953.

__________ ; Melamilik ve Melamiler, Aka-İnkılap, İstanbul, 1931.

__________ ; Oniki İmam, Emek Yayınevi, Ankara, 1960.

__________ ; Pir Sultan Abdal, Milliyet Yayınevi, İstanbul, 1995.

__________ ; Simavna Kadısıoğlu Şeyh Bedrettin, Remzi Kitabevi, İstanbul, 1966.

__________ ; Tarih Boyunca İslam Mezhepleri, Milliyet Yayınevi, İstanbul, 1987.

__________ ; (H.H.B. Veli) Velayetname, Remzi Kitabevi, İstanbul, 1958.

__________ ; Alevi - Bektaşi Nefesleri, Remzi Kitabevi, İstanbul, 1963.

__________ ; Mevlanadan Seçmeler, 2. Baskı, Varlık Yayınları 1958.

__________ ; Mevlana'nın Mesnevisi (I, II, III, IV, V, VI) Kültür Bakanlığı, Ankara 1989.

__________ ; Hafız Divanı Şerhi, MEB, İstanbul 1985.

__________ ; Yunus Emre ve Tasavvuf, İnkılap Kitabevi, İstanbul, 1992.

__________ ; Yunus Emre, İnkılap Kitabevi, İstanbul, 1991.

__________ ; Tasavvuftan Dilimize Geçen Deyimler ve Atasözleri, İnkılap Kitabevi, İstanbul 1977.

__________ ; Müminlerin Emiri Hz. Ali, Der Yayınları, İstanbul 1990.

__________ ; Hurufilik Metinleri Kataloğu, İnkılap Kitabevi, İstanbul 1989.

__________ ; 100 Soruda Tasavvuf, İnkılap Kitabevi, İstanbul, 1969.

__________ ; Gelibolu'lu Ali - Künhül-Ahbar Tezkiresi, Kültür Bakanlığı, Ankara 1994.

GUITTON Jean ; BOGDANOV Grichka., BOGDANOV Igor ; Tanrı ve Bilim, İstanbul, 1991.

GÜCÜYENER Fuat ; İslam Tarihinde Hazreti Ali, İstanbul, 1946.

GÜL Muhsin ; Sıdkı Baba Divanı, Ayyıldız Yayınevi, Ankara, 1984.

__________ ; Alevilik Üzerine Doğrular, Ayyıldız Yayınları.

GÜLÇİÇEK Ali Duran ; Alevi - Bektaşi Yolu, İstanbul, 1993.

GÜLERMAN M. Hikmet ; Bayezidi Bistami, İstanbul, 1958.

GÜLŞAN Hasan ; Pir Hacı Bektaş Veli ve Alevi Bektaşiliğin esasları, İstanbul, 1975.

GÜLVAHAPOĞLU Adil ; Hacı Bektaş Veli, Yorum Yayınev,i Ankara

GÜNEY, Eflatun Cem ; Halk Şiiri Antolojisi 1947.

________ ; Halk Türküleri I (1953) II (1956).

GÜZEL Abdurrahman ; Kaygusuz Abdal (I, II, III), Kültür Bakanlığı, Ankara, 1981

HALICI Feyzi ;Aşıklar Geleneğine Günümüzde Halk Şairleri (Güldeste) AKDTYK, Ankara 1992.

HALDUN İbni ; Mukaddeme (I, II, III), MEB. Ankara, 1992.

HALİKARNAS Balıkçısı ; Anadolu Tanrıları, İstanbul, 1975.

________ ; Hey Koca Yurt

HANÇERLİOĞLU Orhan ; Felsefe Sözlüğü, Varlık Yayınları, İstanbul, 1984.

________ ; İnançlar Sözlüğü, 2. Bası, Remzi Kitabevi, İstanbul 1993.

________ ; İslam İnançları Sözlüğü, İstanbul 2. Bası, İstanbul 1993.

________ ; Mutluluk Düşüncesi, Varlık Yayınları, İstanbul, 1965.

________ ; Erdem Düşüncesi, Varlık Yayınları, 1966.

________ ; Özgürlük Düşüncesi, Varlık Yayınları, İstanbul, 1966.

HARABİ Edip ; Harabi, Ayyıldız Matbaası, Ankara, Tarihsiz.

HASSAN Ümit, BERKEY Halil, ÖDEKAN Ayla ; Osmanlı Devletine Kadar Türkler, İstanbul, 1987.

HAYALİ ; Bey Divanı.

HEYET (Diyanet İşleri Bşk.lığı) ; Kur'an - ı Kerim ve Türkçe Anlamı (Meali) Ankara 1987

HEYET ; Hz. Muhammed'in Ehlibeytle ilgili Hadisleri, Ayyıldız Mat. Ankara 1990.

HEYET ; Hüsniye, Ak Kitabevi, İstanbul, 1958.

HEYET ; Yunus Emre ile Hacı Bektaş (Bildiriler) İstanbul 1971.

HEYET ; Türk Dili (Türk Şiiri Özel Sayısı) Sayı: 445-450, Ocak-Haziran 1989 Ankara.

HEYET ; Meydan Larausse., (I - XIII) İstanbul 1992.

HEYET ; Türkçe Sözlük (TDK) Ankara 1992

HEYET ; Anabritannica (I - XXII) İstanbul 1988.

HIRSCHMAN Albert O. ; Gericiliğin Retoriği, İstanbul, 1994.

HİŞAM İbn - i ; Hz. Muhammed'in Hayatı (Es - Siret'ün - Nebeviyye), Ankara, 1992.

HOCA Saadettin Efendi, Tacu'l-Tevarih /I, II, III, IV, V) (İ. Parmaksızoğlu) Kültür Bakanlığı, Ankara 1992.

HOODBHOY Pervez Amirali ; İslam ve Bilim, (BİREY Eser) İstanbul, 1993

HOURANI Albert ; Batı Düşüncesinde İslam, (Celal A. Kanat), Sarmal Yayınları, İstanbul, 1994.

Hz. Ali ; Nech'ül - Belaga Şerhi, (A. Gölpınarlı) İstanbul, 1972.

Hz. Ali' den Devlet Adamlarına Öğütler, İstanbul, Tarihsiz.

IBNİ ARABİ (Muhittin Arabi) Fusûsu'l-Hikem (M. Nuri Genç Osman) MEB, İstanbul 1971.

IKBAL Muhammed ; Cavidname, İş Bankası Yayınları, Ankara 1971.

İNAN Abdulkadir ; Şamanizm, 4. Bası, Türk Tarih Kurumu, Ankara 1995.

IRVING T. B. ; İslam Dünyası (I, II,) İstanbul, 1992.

İVGİN Hayrettin ; Aşık Sıtkı Pervane, Ankara, 1976.

__________ ; Halk Edebiyatı 1977.

__________ ; Geredeli Aşık Figani, Ankara, 1994.

İz, Mahir ; Tasavvuf, Kitabevi Yayını, 5. Baskı, İstanbul 1995.

KABAKLI Ahmet ; Yunus Emre, İstanbul,

KALAFAT Yaşar ; İslamiyet ve Türk Halk İnançları, Kültür Bakanlığı, Ankara 1996.

KALELİ Lütfi ; Alevi Sünni İnancında Mevlana, Yunus ve Hacı Bektaş Gerçeği, İstanbul, 1993.

__________ ; Kimliğini Haykıran Alevilik, Alev Yayınları, İstanbul, 1993.

__________ ; Tapılacak İlah, İstanbul 1991.

KARA, Mustafa ; Tasavvuf ve Tarikatlar Tarihi, Dergah Yayınları, 3. Baskı, 1995.

KARADAĞ Metin ; Halk Edebiyatı Anlatı Türleri, Karsı Yayınları, Ankara 1995.

KARAHAN Abdulkadir ; Fuzuli (Muhiti Hayatı Şahsiyeti) Kültür Bakanlığı Türk Klasikleri , 2. Baskı, Ankara 1995.

KAFESOĞLU İbrahim ; Türk Milli Kültürü 8. Baskı, Boğaziçi Yayını, İstanbul 1991.

KAYA Haydar ; Alevi - Bektaşi, Erkanı, Evradi, Edebiyatı, Manisa 1993.

__________ ; Bektaşi İlmihali, Ayyıldız Yayınları, Manisa 1989.

KAYGUSUZ İsmail ; Musahiplik, İstanbul 1991.

__________ ; Alevilikte Dar ve (Darın Pirleri), İstanbul, 1993.

__________ ; Alevilik, İnanç, Kültür, Siyaset Tarihi ve İlkeleri (1. Cilt) Alev Yayınları, İstanbul 1995.

__________ ; Son Görgü Cemi, İstanbul 1991.

KIRÇAK Çağlar ; Meşrutiyetten Günümüze Gericilik, 2. Baskı, İmge Yayınları, İstanbul, 1994.

__________ ; Türkiye'de Gericilik (1950-1990), İstanbul 1994.

KIRDAR İsmet ; Hacı Bektaş Veli, İstanbul,

KIYAFET Hasan ; Aliali, İstanbul, 1993.

KINDI Yusuf Yakup ; Felsefe Risaleleri (Mahmut Kaya), İz Yayıncılık, İstanbul 1994.

KEÇELİ Şakir ; Alevilik Bozkırda Yanan Ateş, Ardıç Yayınevi, Ankara, 1994.

__________ ; Osmanlı Kim, Şeriat Nedir? Ardıç Yayınları, Ankara 1995.

KOCA Turgut ; Bektaşi Alevi Şairleri ve Nefesleri, İstanbul, 1994.

__________ ; (Onaran Zeki) - Güldeste (Nefesler, Ezgiler) Ankara 1987.

KOCATÜRK Mustafa ; İki Cihan Hazinedarı Seyyit Veli Baba Sultan ve Türbesi, Ankara 1990.

KORAY Cenk ; Kuran, İslamiyet, Atatürk ve 19 Mucizesi, (12. Baskı), Altın Kitapları, İstanbul 1995.

KOCATÜRK V. Mahir ; Divan Şiiri Antolojisi, Ankara 1962.

__________ ; Tekke Şiiri Antolojisi, Ankara 1955

KOÇ Şinasi ; Gerçek İslam Dini Nedir- Kur'ana Bakar mısınız? (1,2,3), Ankara, 1984.

KOÇİ BEY Risalesi ; (Zuhuri Danışman) Kültür Bakanlığı, Ankara 1985.

KOLAYLI Neyzen Tevfik ; Azabı Mukaddes, Roman Yayınları, İstanbul, 1948.

KORGUNAL Muharrem Zeki ; Eba Müslim (I,II), 1973.

KORKMAZ Esat ; Ansiklopedik Alevilik -Bektaşilik Terimleri Sözlüğü, İstanbul, 1993.

__________ ; Enelhak, Nefes Yayınları, İstanbul, 1998.

__________ ; Dört Kapı Kırk Makam, Şah Kulu Sultan Yayını, İstanbul 1995.

KUTAY Cemal ; Türkçe İbadet, 4. Baskı, İstanbul 1997.

KUTLU Şemsettin ; Şair Dertli (1, 2) Tercüman 1001 Temel Eser, İstanbul 1979.

KÖPRÜLÜ Fuat ; Bektaşi Şairlerine (Önsöz), İstanbul, 1930.

__________ ; Osmanlı Devletinin Kuruluşu, T.T.K., Ankara 1988.

__________ ; Türk Dili ve Edebiyatı Hakkında Araştırmalar, 3. Baskı, İstanbul, 1934.

__________ ; Edebiyat Araştırmaları, 1. Baskı, Ankara 1966.

__________ ; Türk Edebiyatında İlk Mutasavvıflar, Diyanet Vakfı, Ankara 1976.

__________ ; Türk Edebiyatı Tarihi, 2. Baskı, İstanbul 1980.

__________ ; Türk Halk Edebiyatı Ansiklopedisi, İstanbul 1936.

__________ ; Türk Saz Şairleri ; I, II, III, 1962; IV. 1964; V. 1965.

KUMRU Kenzül Mesaip ; (Hazırlayan: Adil Ali Atalay) Can Yayınları 1992.

KURDAKUL Necdet ; Bütün Yönleriyle Bedrettin, İstanbul, 1977.

KÜRKÇÜOĞLU Kemal Edip ; Seyyid Nesimi Divanından Seçmeler, Kültür ve Turizm Bakanlığı, Ankara, 1985.

LEVEND Agah Sırrı ; Türk Dili Edebiyatı.

LEWIS Bernard ; İslamın Siyasal Söylemi (OKSAY Ünsal), İstanbul, 1993.

MAHMUD S. F. ; İslam Tarihi, İstanbul, 1962

MAKAL Tahir Kutsi ; Türk Halk Şiiri Antolojisi, 1975, 1978.

MARDİN Şerif ; Bediuzzaman Said Nursi Olayı, İletişim Yayınları, İstanbul, 1994.

_________ ; Din ve İdeoloji, İstanbul, 1990.

_________ ; Türkiye'de Din ve Siyaset, İstanbul, 1992.

MASSIGNON Louis ; Kitabu Ahbari'l-Hallac, Paris 1922.

MELIKOFF Irene ; Uyur İdik Uyardılar, Cem Yayınları, İstanbul, 1993.

_________ ; Eba Müslim.

MUMCU Ahmet ; Divan - ı Hümayun, Ankara, 1976.

MUTLUAY Rauf ; Türk Halk Şiiri Antolojisi, 1972.

NOYAN Bedri ; Bektaşilik - Alevilik Nedir, Ankara, 1985.

_________ ; Mehmed Ali Hilmi Dedebaba Divanı, İstanbul Tarihsiz.

_________ ; Seyyid Ali Sultan Velayetnamesi, Ankara, 1994.

_________ ; Veli Baba Velayetnamesi, İstanbul 1994.

_________ ; Otman Baba Velayetnamesi, İstanbul 1994.

OCAK Ahmet Yaşar ; Bektaşi Menkıbnamelerinde İslam Öncesi İnanç Motifleri, Enderun yayınları, İstanbul 1983.

_________ ; Kalenderiler, TTK. Ankara, 1992.

_________ ; Türk Sufiliğine Bakışlar, İletişim Kitabevi, 1996.

_________ ; Menakıpnameler, TTK, Ankara, 1992.

ODYAKMAZ Nevzad ; Bektaşilik, Mevlevilik, Masonluk, İstanbul, 1988.

OHRI İskender ; Anadolu'nun Öyküsü, İstanbul, 1987.

ORAL F. Süreyya ; Hz. Muhammed Niçin Çok Evlendi, Ankara, 1957.

OYTAN M. Tevfik; Bektaşiliğin iç yüzü, (I, II), İstanbul.

OZON Mustafa Nihat ; Osmanlıca Sözlük, İstanbul, 1958.

ÖGEL Bahaeddin ; İslamiyetten Önce Türk Kültür Tarihi, Tarih Kurumu Yayınları, Ankara, 1991.

ÖLÇEN Ali Nejat ; İslamda Karanlığın Başlangıcı ve Türk İslam Sentezi, Ekin Yayınları, Ankara, 1991.

ÖZ Baki ; Alevilik Nedir, Der Yayınları, İstanbul 1995.

_________ ; Aleviliğin Tarihsel Konumu, Der Yayınları, İstanbul 1995.

_________ ; Kurtuluş Savaşında Alevi - Bektaşiler, Ant Yayınları, İstanbul, 1992.

_________ ; Osmanlılarda Alevi Ayaklanmaları, Can Yayınları, İstanbul 1989.

ÖZ GÜLAĞ ; Aşık Veysel Antolojisi, Uyum Yayıncılık, Ankara 1998.

ÖZBEY Cemal ; Alevilik Üzerine Tartışmalar, Ankara, 1963.

__________ ; Fakiri, Ankara, 1953.

__________ ; Sadık Baba, Ankara, 1957.

ÖZDEMİR Ahmet ; Öyküleriyle Agıtlar, Kültür Bakanlığı, Ankara 1994.

ÖZCAN Pirsultan ; Varlığın Doğuşu. İstanbul 1992.

ÖZERDİM Sami N. ; Bir Don Bir Gömlek, İstanbul, 1975.

ÖZKAN Aziz ; Makalat - ı Hacı Bektaş Veli, Ankara, Tarihsiz.

ÖZKAYA Zeki ; Muhammed Et -Ticani Es- Semavi ve Hidayete Erdim, İstanbul, 1993.

ÖZKIRIMLI Atilla ; Toplumsal Bir Başkaldırının İdeolojisi Alevilik - Bektaşilik, Cem Yayınevi, İstanbul, 1990.

__________ ; Alevilik - Bektaşilik ve Edebiyatı, İstanbul, 1985.

ÖZTELLİ Cahit ; Bektaşi Gülleri, Özgür Yayınları, İstanbul, 1985.

__________ ; Halk Türküleri Evlerinin önü, 2. baskı, Özgür Yayın Dağıtım, İstanbul 1983.

__________ ; Halk Türküleri, Varlık Yayınları, İstanbul, 195 3.

__________ ; Halk Şiiri (XIV-:VII) Yüzyıllar, Varlık, İstanbul 1955

__________ ; Karacaoğlan, Milliyet Yayınları, İstanbul, 1978.

__________ ; Köroğlu - Dadaloğlu - Kuloğlu, Milliyet Yayınları İstanbul, 1984.

__________ ; Pir Sultan Abdal, Milliyet Yayınları, İstanbul, 1978.

__________ ; Pir Sultanın Dostları, Milliyet Yayınları, 1984.

__________ ; Yunus Emre, İstanbul, Milliyet Yayınları, 1971.

ÖZTOPRAK Halil ; Kur'anda Hikmet, Tarihte Hakikat, Can Yayınları, Ankara, 1956.

ÖZTÜRK Yaşar Nuri ; Tarih Boyunca Bektaşilik, Yeni Bayır Yayınları, İstanbul, 1990.

__________ ; Kuran-ı Kerim Meali, Hürriyet Yayınları, İstanbul 1994.

__________ ; Kuran ve sünnete göre Tasavvuf, 5. Baskı, Yeni Boyut Y. İstanbul 1993.

__________ ; Tasavvuf Ruhu ve Tarikatlar 3. Baskı, Yeni Boyut Yayınları, İstanbul 1992.

__________ ; Yeniden Yapılanmak, Yeni Boyut Yayınları, İstanbul 1996.

__________ ; Hazreti Fatıma, 4. Baskı, Yeni Boyut, İstanbul 1987.

PAKSOY Abdülkadir ; Hacı Bektaş Destanı, İstanbul, 1992

PAMUKÇU Ekrem ; Bağdat'ta İlk Türkler, Ankara, 1994.

PARMAKSIZOĞLU İsmet ; Hoca Sadeddin Efendi, Tacü't Tevarih (I,II,III, IV), Kültür Bakanlığı yayını, Ankara, 1994.

PEHLİVAN Battal ; Alevi Bektaşi Düşüncesine Göre Allah, 2. Baskı Pencere Yayınları, İstanbul, 1994.

__________ ; Alevi Bektaşi Fıkraları, Pencere, İstanbul, 1975.

_________ ; Dadaloğlu, Deniz Kitapları Yayınları, İstanbul 1984.

_________ ; Aleviler ve Diyanet, Deneme, İstanbul, 1993.

_________ ; Bahçe Biziz, Gül Bizdedir, Yazko Yayınları, İstanbul, 1982.

PECEVİ İbrahim ; Efendi Peçevi Tarihi, I, II (Bekir Sıtkı Baykal) Kültür Bakanlığı, Ankara 1992.

PEKOLCAY Necla ; İslami Türk Edebiyatı, 2. Baskı, Kitabevi Yayınları, İstanbul, 1976.

RAHİMİ Fazullah ; Gülüzar - ı Hasaneyn, Can Yayınları, İstanbul, 1987.

ROY Oliver ; Siyasal İslamın İflası (Cüneyd Akalın), İstanbul, 1994.

ROUX Jean Paul ; Türklerin ve Mogolların Eski Dini (Aykut Kazancıgil) İşaret Yayınları, İstanbul 1994.

RUSSEL Bertrand ; Din ve Bilim, İstanbul, 1963.

SAİD Baha ; Bektaşiler, Türk Yurdu, İstanbul, 1927.

SAMANCIOĞLU Kemal ; Alevi Şairleri Antolojisi, 1946.

_________ ; Bektaşilik Tarihi, İstanbul, 1945.

SAUSSEY Edmond ; Türk Halk Edebiyatı, Ankara, 1952.

SCHIMMEL Anne Marie ; Tasavvufun Boyutları, Adam Yayınları, İstanbul 1992.

SENA Cemil ; Hz. Muhammed'in Felsefesi, Okal Yayını, İstanbul, 1967.

SENCER Muzaffer ; Dinin Topluma Etkileri, İstanbul, 1969.

SELÇUK İlhan - Gencay Şeylan - Şenay Kalkan ; Türkiyede Alevilik ve Bektaşilik 2. Baskı, Yön. İstanbul, 1994.

SEROUYA Henry ; Mistizm, Gizemcilik, Tasavvuf, İstanbul, 1967.

SERTOĞLU Murat ; Evliyalar Evliyası Hacı Bektaş Veli, (I,II) İstanbul, 1966.

SEVGEN Nazmi ; Doğu ve Güneydoğu Anadolu'da Türk Beylikleri, TKAE, Ankara, 1982.

SEVİM Ali ; Selçuklular Tarihi, TTK, Ankara, 1982.

SEYİRCİ Musa ; Abdal Musa Sultan, Ant Yayınları, İstanbul, 1992.

SEZGİN Abdülkadir ; Hacı Bektaş Veli, 4. Baskı , Sezgin Neş, İstanbul 1991.

SMİTH Margaret, Özlem Eraydın ; Bir Kadın Sufi Rabia, İnsan Yayınları, İstanbul 1991.

SOLAK İsmet ; Zöhre Ana, Cemden Gelen Nefesler, İzmir, 1994.

SOFUOĞLU Cemal ; Açıklamalı Dua Kitabı, Diyanet Vakfı Yayını, Ankara 1991.

SOYRDEL Dominique ; İslam, İstanbul, 1990.

SÖZER Ahmet Necdet ; Tekke Şiiri Antolojisi, İnkılap Kitabevi, 1997.

SÖZENGİL Tarık Mümtaz ; Tarih Boyunca Alevilik, 2. Baskı, Çözüm Yayıncılık, İstanbul, 1992.

SUNAR Cavit ; Tasavvuf Tarihi, A.Ü. İlahiyat Fak. Yayınları 30, Ankara.

SUNGUR Necati ; Ahi Divanı, Kültür Bakanlığı, Ankara, 1994.

SÜMER Ali ; Hacı Bektaş Veli'nin Bilimsel Yönleri, Ankara, 1974.

SÜMER Faruk ; Oğuzlar, (Türkmenler) TDAV, İstanbul 1992.

________ ; Safevi Devletinin Kuruluşu ve Gelişmesinde Anadolu Türklerinin Rolü, Ankara, 1976.

________ ; Çepniler TDAV, İstanbul 1993.

ŞAHİN Yusuf; Kulhak, İstanbul, 1987.

________ ; Gönül Yolu, İstanbul 1993.

ŞAKİR Ziya ; Kerbela Vakası ve Kerbela'nın İntikamı (1,2) İstanbul, tarihsiz.

ŞAPOLYO Enver Behnan ; Mezhepler ve Tarikatlar Tarihi, Türkiye Yayınevi, İstanbul, 1964.

ŞAR Selahattin ; İslamda Tasavvuf, Toker Yayınları, İstanbul 1991.

ŞARDAĞ Rüştü ; Hacı Bektaş Veli, Şerhi Besmele, İzmir, 1985.

ŞATIROĞLU Aşık Veysel ; Dostlar Beni Hatırlasın, İş Bankası, Ankara. 1970.

ŞEMSİ TEBRİZİ ; Konuşmalar (Makalat) Çev. M. Nuri Gençosman, MEB, İstanbul 1974.

ŞENER Cemal ; Alevi Sorunu Üzerine Düşünceler, İstanbul, 1994.

________ ; Alevilik Olayı, Yön Yayınları, 2. Baskı, İstanbul, 1989.

________ ; Alevilik Üstüne Ne Dediler, Ant Yayınları, İstanbul, 1990.

ŞERİF Mahzuni ; Anadoluyu Kucaklayan Ozan, (İhsan Aktaş Derlemesi), Ankara, 1990.

ŞEYHHÜSEYİNOĞLU H. Nedim ; Bulam Aşireti, Ankara 1990.

________ ; Kürecik, Ankara 1993.

TABERİ Milletler ve Hükümdarlar Tarihi (I, II, III, IV, V) MEB Yayınları, İstanbul 1991.

TANRIKULU Raşit ; Cemde Makamlar ve 12 Hizmet Bilgisi, Ankara, 1994

TANİLLİ Server ; İslam Çağımıza Yanıt Verebilir mi?, Soy Yayınları, İstanbul, 1991.

TATLISU Ali Osman ; Esma'ül Hüsna Şerhi, Akçağ Yayınları, İstanbul, 1981.

THOMAS'ın İncili ; Ruh Madde, İstanbul, tarihsiz.

TEMREN Belkis ; Bektaşiliğin Eğitsel ve Kültürel Boyutu, Kültür Bakanlığı, Ankara 1994.

________ ; Tasavvuf Düşüncesinde Demokrasi, Kültür Bakanlığı, Ankara 1995.

TİMUR Taner ; Osmanlı Çalışmaları, Yayınları, Ankara 1989.

________ ; Osmanlı Kimliği, Hil Yayınları, İstanbul 1986.

TİMUROĞLU Vecihi ; Varidat, Türkiye Yazıları Yayınları, Ankara, 1982.

TİMURTAŞ Kadri ; Yunus Emre, İstanbul,

_________ ; Yunus Emre, İnkılap ve Aka Basımevi, İstanbul 1982.

TOPRAK Burhan ; Ballar Balını Buldum Kovanım Yağma Olsun, İstanbul, 1948.

_________ ; Yunus Emre Divanı, 2. Cilt, İstanbul, Akşam Matbaası, 1933-1934.

TOY Erol ; Türk Gerilla Tarihi, İstanbul 1983.

TUNAYA Tarık Zafer ; İslamcılık Akımları, İstanbul, 1991.

TUNÇ Mustafa Şekip ; Bir Din Felsefesine Doğru, İstanbul, 1957.

TURAN Osman ; Selçuklular Tarihi ve İslamiyet 3. Baskı, Boğaziçi Yayınları, İstanbul, 1993.

_________ ; Selçuklular Zamanında Türkiye, Boğaziçi Yayınları, İstanbul 1992.

TURAN Şerafettin ; Türk Kültür Tarihi, Bilgi yayınları, Ankara, 1992.

TURHANER M. Nedim ; Allah'ın Mezheplerle Mücadelesi, 2. Baskı, İstanbul, 1966.

TÜRKDOĞAN Orhan ; Alevi Bektaşi Kimliği, Tımaş Yayınları, İstanbul 1995.

ULUCAY Ömer ; Alevilikte Toplu İbadet, Adana, 1993.

_________ ; Gülbang (Alevilikte dua), Adana, 1992.

_________ ; Hoca Ahmed Yesevi, Adana 1995.

_________ ; Şah Hatayi ve Alevilik, Adana, 1993.

ULUSOY A. Celalettin ; Gerçeğe Çağrı, İstanbul, 1987.

_________ ; Hacı Bektaş Veli Külliyesi ve Diğer Ziyaret Yerleri

_________ ; Hacı Bektaşi Veli ve Alevi - Bektaşi Yolu, 1980,

_________ ; Pir Dergahından Nefesler, İstanbul, 1988.

_________ ; Yedi Ulular, İstanbul, 1992

ULUDAĞ Süleyman ; Tasavvufun Mahiyeti, 2. Baskı, Dergah Yayınları, İstanbul 1984.

URAL Orhan ; Dost elinden Gelen Turna (Erzurumlu Emrah) Hürriyet Yayınları, İstanbul 1976.

UMAR Bilge, Türk Halkının Ortaçağ Tarihi, İnkılap, İstanbul 1998.

UZUNÇARŞILI İsmail Hakkı, Enver Ziya KARAL ; Osmanlı Tarihi, (1 - 6), Ankara, 1982.

ÜÇOK Bahriye ; İslamdan Dönenler ve Yalancı Peygamberler, Cem Yayınları, 1996.

ÜLKEN Hilmi Ziya ; İslam Felsefesi, İstanbul, 1994.

ÜZÜM İlyas ; Günümüz Aleviliği, İslam Yayınları, İstanbul 1997.

VURAL Orhan ; Pir Sultan Abdal, İstanbul, 1990.

YALÇIN Aziz ; Yorum ve Açıklamalarla Makalat-ı Hacı Bektaş Veli, Ankara 1991.

Yalman Ali Rıza (Yalkın) ; Cenupta Türkmen Oymakları (I,II), Kültür Bakanlığı, Ankara, 1977.

Uzun ince bir yoldayım
Gidiyorum gündüz gece
Bilmiyorum ne haldeyim
Gidiyorum gündüz gece

Dünyaya geldiğim anda
Yürüdüm hayli zamanda
İki kaplı bir handa
Gidiyorum gündüz gece

Uykuda dahi yürüyom
Kalmaya sebep arıyom
Gidenleri hep görüyom
Gidiyorum gündüz gece

Düşünülürse derince
Irak görünür görünce
Yol bir dakka miktarınca
Gidiyorum gündüz gece

Şaşar **Veysel** işbu hale
Gâh ağlaya gâhi güle
Yetişmek için menzile
Gidiyorum gündüz gece

ISBN 975-17-1940-2

ISBN 975-17-1945-3

5.500.000.–TL.